

ЗКБ

©
ИНСТИТУТ ПО ИСТОРИЯ НА БКП ПРИ ЦК НА БКП, 1982
с/о .IUSAUTOR, SOFIA

Георги Димитров
1911

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

СЪЧИНЕНИЯ

ВТОРО ИЗДАНИЕ

ИНСТИТУТ
ПО ИСТОРИЯ
НА БКП
ПРИ ЦК НА БКП

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

ТОМ

3

ЮЛИ 1911 — СЕПТЕМВРИ 1912

ПАРТИЗДАТ
ИЗДАТЕЛСТВО
НА БЪЛГАРСКАТА
КОМУНИСТИЧЕСКА
ПАРТИЯ
СОФИЯ 1982

Редакционна колегия

чл.-кор. проф. д-р ЙОРДАН ЙОТОВ (председател)
акад. ВЛАДИМИР ТОПЕНЧАРОВ;
ДАВИД ЕЛАЗАР
НЕДЕЛЧО ГАНЧОВСКИ
проф. д-р ТАТЯНА КОЛЕВА
и. с. МАРИЯ ЧЕРВЕНДИНЕВА

Редактори на том 3

проф. д-р ТАТЯНА КОЛЕВА
ЕКАТЕРИНА ПЕОВСКА

Съставител

к. и. и. ВЕНЕТА АПОСТОЛОВА

ПРЕДГОВОР КЪМ ТОМ ТРЕТИ

В том трети са включени произведения и документи на Георги Димитров, написани от юли 1911 до септември 1912 година. От тях 62 са публикувани в том първи и втори на първото издание на съчиненията, 8 — по-късно в различни сборници, списания и вестници, а 50 се отпечатват за пръв път. В своите трудове от този период, който обхваща малко повече от една година, талантливият пролетарски революционер продължава да разглежда проблемите на Общия работнически синдикален съюз (ОРСС), ръководната роля на революционната марксистка партия в профсъюзите, икономическите и политическите борби на работниците, подготовката на пролетариата за неговата историческа мисия — премахване на капиталистическото господство и построяване на безкласово общество. Големият брой на трудовете и разнообразието на разглежданите в тях проблеми свидетелствуват за интензивна публицистична, пропагандаторска и организаторска дейност.

През разглеждания период в света, на Балканите и в България назряват съдбоносни събития. Противоречията между империалистическите държави и борбата за преразпределение на света се изострят, възникват нови военни огнища, избухва Итало-турската война. Засилва се напрежението на Балканите. Запазването на османското господство върху големи райони на полуострова по силата на Берлинския договор (1878 г.) пречи на прогресивното общественно-икономическо развитие на балканските народи, на тяхното национално обединение. Извън преде-

лите на родината остават Македония и Одринско, чието население е предимно българско. Управляващата буржоазия в балканските държави търси изход от тежките условия за развитие на капитализма в териториални разширения. Тези стремежи я правят зависима от едни или други големи империалистически държави и тя става тяхно оръдие.

Капитализмът в България продължава да се развива, при което все по-силно се очертават някои нови качествени моменти — разрастват се монополистическите обединения, увеличава се броят на акционерните дружества, засилва се икономическата и политическата зависимост на страната от империалистическите държави. Все повече укрепва личният режим на Фердинанд. Буржоазните партии подготвят изменение на Търновската конституция, с което се дават права на царя да сключва тайни договори, без да уведомява Народното събрание. Представителите на БРСДП (т.с.), БЗНС, Радикалдемократическата и широкосоциалистическата партия във Великото народно събрание се обявяват против това изменение, но послушното мнозинство гласува за него. През първата половина на 1912 г. се създава Балканският съюз, насочен против Османската империя, а в началото на октомври избухва Балканската война. Подготовката за войната, засилването на експлоатацията на трудещите се, ограничаването на правата и свободите на народа довеждат до изостряне на политическата обстановка в страната.

В навечерието на Балканската война партията на тесните социалисти разширява своето влияние не само в градовете, но и в селата. Тя печели успехи в парламентарните и общинските избори, ръководи борбите на трудещите се против капиталистическата експлоатация. Централно място в нейната дейност заема борбата ѝ против войнолюбивата политика на буржоазията, за запазване на мира, за Балканска федеративна република. Тя разширява своите връзки със социалдемократическите партии в съседните страни и става инициатор за изработване на обща позиция по отношение на подготовката на война от страна на буржоазията в различните балкански страни.

Като член на Централния комитет на партията и сек-

ретар-касиер на ОРСС Георги Димитров участва в разработването на политическата линия на БРСДП (т. с.) и активно я провежда в революционната практика. В своите произведения той изтъква необходимостта да се разшири влиянието на партията сред масите, професионалните съюзи да се заздравят организационно и да увеличат членовете си, да се засили тяхната борба против капиталистическата експлоатация и господство, в защита на интересите на пролетариата.

След изключването на центристките течения на анархолибералите и прогресистите от БРСДП (т. с.) въпросът за отношението и връзките на партията с професионалните съюзи не се поставя в самата партия, никой не оспорва ръководната ѝ роля в синдикалното движение, но той се повдига от опортюнистите и другите привърженици на синдикалния неутралитет. Поради това Георги Димитров се връща към него многократно, разяснява становището на тесните социалисти, доказва необходимостта от здрави идейни и организационни връзки на БРСДП(т. с.) с ОРСС. В доклада си до Седмата международна конференция на представителите на националните синдикални централи (Будапеща, 27—29 юли 1911 г.) той още веднъж очертава своеобразието на възникването на синдикалното движение в България, ролята на социалдемократическата партия за бързото преодоляване на стихийността в борбите на работниците, за предпазване на работническото движение от професионална ограниченост, за поставянето му върху здравите основи на класовата борба. Запазвайки автономията на своята вътрешна организация и ръководство, ОРСС е свързан с най-тесни връзки с БРСДП(т. с.), която «с цялата си дейност и с политическите си акции влияе извънредно благоприятно за развитието на синдикалното движение в нашата страна» (с. 37). Тези връзки са донесли такива плодотворни резултати за организирането и за класовата борба на пролетариата, че членуващите в ОРСС работници «сега на никаква цена не биха склонили да ги пожертвуват» (с. 40).

Като критикува остро «революционния синдикализъм», че отклонява работниците от политическата организация и борба, Георги Димитров изяснява различната роля на партията и на професионалните съюзи в работническото

движение. Докато синдикалните организации и ОРСС представляват и защищават интересите на работниците от отделните области на труда, БРСДП (т. с.) «изразява общите интереси на работническата класа, организира и ръководи класовата борба в защита на тия интереси» (с. 120).

Убеденият и последователен марксист подчертава, че в капиталистическото общество пролетариатът е «незаменим творец на всички обществени блага», играе «съдбоносна роля» в производството и «държи в ръцете си основните пружини на целия икономически и обществен живот». Той сравнява работническия труд със слънцето, при изгасването на което неизбежно би настъпил край на света и земята би станала ледена пустиня. Колосалната сила на пролетариата може да остане само стихия, ако не се превърне в двигател за собственото му освобождение. Великият трансформатор на тази стихийна сила е научният социализъм, чието съединение с работническото движение е неизчерпаемият чист извор за непобедимостта на работническата класа.

Един от основните проблеми, намерил място и в том трети, е за съотношението на икономическата и политическата борба на работническата класа. Като изтъква необходимостта от защита на непосредствените интереси на трудещите се, Георги Димитров постоянно подчертава, че е нужно пролетариатът да се бори против самата капиталистическа система, че не бива да се създават илюзии и да се преувеличава значението на професионалното движение в буржоазното общество. Трябва да се казва истината за ограничената, макар и крайно полезна роля на синдикалната борба и за необходимостта от класовата политическа борба, «насочена към коренното преобразуване на съществуващия обществен ред». Никога не бива да се забравя мисълта на Маркс, че всяка класова борба е борба политическа, борба «за завладяването на политическата власт, за освобождението на пролетариата» (с. 120).

Тясносоциалистическата партия отдава голямо значение на участието на работниците в политическия живот, в борбата за социални реформи, за по-широки демократически права и свободи на народа. Ето защо Георги Димитров отделя специално внимание на ролята на изборната борба за класовото възпитание на работниците. През

1911—1912 г. се провеждат избори за Велико народно събрание, парламентарни, окръжни и общински избори, в които партията взема най-активно участие и за пръв път има значителни успехи. В окръжните и общинските избори в големите градове като Сливен, Габрово, Пловдив, Плевен по числото на гласовете тя заема първо място, а другаде е непосредствено след правителствената коалиция. Съществено значение има фактът, че 60-те мандата в окръжните и общинските съвети са спечелени не с демагогия и измама, а в открита борба с буржоазията. Партийните дейци обаче, пише той, не бива да се увличат в предизборните борби и да забравят, че силата на социалдемократията не се заключава в количеството на бюлетините, «а в *здравината, числеността и дисциплината* на работническите организации, политически и външен израз на които трябва да се явяват гласовете и мандатите» (с. 188). Изборните успехи имат смисъл и значение само тогава, когато зад спечелените мандати винаги стои здравата сграда на работническата организация.

В редица статии, доклади пред конгреси и конференции, на събрания, в окръжни от името на СК на ОРСС, писма и други Георги Димитров разработва проблемите на организационното строителство на революционните профсъюзи. Той подчертава необходимостта те да станат «действително *масови организации* не само по характер и задачи, каквито са още днес, но и по *състав и влияние*» (с. 227). Да бъдат «достъпни за всички работници, без разлика на пол, вероизповедание и националност, дълбоко проникнати от социалистически дух, свободни от професионална ограниченост и професионален егоизъм» (с. 37).

Обезпокоен от обстоятелството, че изтеклата 1911 организационна година, изпълнена с изборни борби, не е довела до желаното и възможно нарастване на синдикалните организации, ръководителят на ОРСС разработва редица съществени въпроси на организационното строителство на синдикалното движение. Във връзка с Девения конгрес на ОРСС той многократно подчертава, че основните и най-важни задачи, които стоят пред синдикалните организации, са тяхното организационно здравяване, финансово стабилизиране и особено численото им нарастване. В страната съществуват благоприятни усло-

вия професионалните съюзи да се засилят всестранно. Изборната борба е раздвижила широки работнически маси и е разчистила пътя за тяхното организиране. Необходимо е да се привлекат и задържат завинаги в редовете на ОРСС тези работници чрез системни грижи за социалистическото им възпитание. Особено внимание трябва да се обръща на промишления пролетариат, «който държи в ръцете си *пружините* на целия обществен живот». А за да станат масови по състав и влияние, професионалните организации трябва да защитават работниците от капиталистическата експлоатация, да се борят за подобряване условията на труда им. Те трябва да познават самото производство и положението на работещите в отделните клонове, да изготвят пълна статистика за състоянието на дадена професия, да организират бюро за намиране работа на безработните, да въведат пълна централизация на финансите и т. н.

В доклада си пред Деветия конгрес Георги Димитров анализира организационното състояние на ОРСС, посочва големите предимства на създаването на централистичните професионални съюзи, изтъква необходимостта техните ръководства да бъдат енергични, действени, да насочват правилно синдикалните секции. Особено внимание отделя на новата роля на местните работнически съвети като спомагателни органи на Синдикалния комитет и централните настоятелства на професионалните съюзи и като обединители на синдикалното и общото работническо социалистическо движение в отделните градове. След синдикалните конгреси неговото внимание е насочено към неорганизираните работници, които чрез партийния и професионалния печат, масовите публични събрания и конференциите трябва да бъдат запознати с исканията на профсъюзите и постепенно да бъдат привлечени в борбата против капитализма. Стремежът е ОРСС да нарасне до 10 000 членове. За тази цел се набелязват конкретни мерки за успеха на предприетата през май и юни 1912 г. агитационна акция за неговото масовизиране.

Синдикалният ръководител полага грижи за организационното укрепване и разрастване на всички професионални съюзи, но вниманието му е насочено най-вече към онези организации, които изпитват затруднения или

по различни причини се нуждаят от неговата помощ. Редица от произведенията му сега са посветени на състоянието и задачите на Работническия печатарски съюз (РПС), на тежкия труд на печатарите, на необходимостта от засилване борбата срещу опортюнистите в техните редици. Докладът-изложение на Централното настоятелство на РПС до Международния печатарски секретариат, включен в тома, е сериозно изследване на зараждането и развитието на печатарското работническо движение в България, причините за неговото разцепление, предателската роля на опортюнистите в ръководените от тях професионални организации, класовия революционен характер на Работническия печатарски съюз, влизащ в състава на ОРСС.

Правилният възглед на Георги Димитров за ролята, характера и задачите на профсъюзите се проявява много ярко в отношението му към Келнеро-готварския съюз (КГС) и в усилията да постави съюза на революционни релси. Като подкрепя стремежа на здравите сили да го откъснат от влиянието на буржоазията, да изгонят господарите от дружествата, за да изградят чисто работническа организация, той не препоръчва КГС веднага да се присъедини към ОРСС, макар една част от делегатите на проведения през февруари 1912 г. конгрес да искат това. За него е важно тази идея да узрее и да се възприеме от всички работници, иначе може да се стигне до разцепление, а «борещият се български пролетариат иска да види в своята армия Келнеро-готварския съюз не като разкъсана и обезсилена организация, а като един *цялостен, здраво сплотен и способен за успешна борба* против капиталистическата експлоатация *работнически отред*» (с. 180).

Централно място в произведенията, включени в тома, заема грижата за издигане класовото съзнание на работниците. Георги Димитров многократно подчертава, че ахилесовата пета на българското работническо движение е липсата на многобройна работническа интелигенция, възпитана в социалистически дух и подготвена теоретически. Тази празнина може да бъде запълнена чрез системна и постоянна социалистическа просвета на работническите маси и постоянно самообразование на профсъюзните дейци и на активните членове на професионалните съюзи. Необходимо е работниците да овладеят «мо-

гъщите оръжия на социалистическата теория», да се повиши интересът им към науката, «за да бъдат способни, смели и решителни борци против многобройните си врагове» (с. 177). Само просветеният и класово възпитан пролетариат може да остане непоколебим на своите позиции, без да се плаши от ударите на буржоазията, безработицата, глада.

Във връзка с необходимостта от социалистическа просвета на организираните в ОРСС работници Г. Димитров отново обръща внимание на абонирането на синдикалните членове за «Работнически вестник» и «Ново време», на списването и разпространяването на органите на професионалните съюзи. Той изтъква нуждата профсъюзните вестници да разглеждат своевременно и винаги от социалистическо гледище всички въпроси и събития, които засягат работниците от дадена професия, да обосновават и популяризират исканията на съответния съюз, да дават пълна и точна информация за положението, живота, нуждите и борбите на работниците в отделните професии.

Една голяма част от произведенията, включени в настоящия том, са свързани с борбата на ОРСС против капиталистическата експлоатация, в защита непосредствените интереси на пролетариата. Верен изразител на политиката на революционно-марксистката БРСДП (т. с.), Георги Димитров призовава организираните и неорганизираните работници да участвуват в акциите на партията за работническо законодателство, за самоуправление на общините, против безразличието на държавата спрямо нуждите на трудещите се. Той откликва на всички злополуки и жертви, дадени вследствие на тежкия труд, протестира енергично, настоява да се подобрят условията за работа. Прилагането и разширяването на работническото законодателство е постоянна негова грижа, бори се за спазването Закона за женския и детския труд, против нарушаването на Закона за празниците и неделната почивка, постоянно напомня на професионалните съюзи, че една от най-важните им задачи е да бъдат за прилагането и най-широкото използване на съществуващите закони и разпоредби за защита на работниците.

БРСДП (т. с.) и ОРСС отделят голямо внимание на дейността на работническите представители в комитетите на

труда, създадени по силата на Закона за женския и детския труд, за да контролират неговото изпълнение. Цяла поредица от поместени тук статии и речи, окръжни на Синдикалния комитет и други документи илюстрира активната роля на Георги Димитров за изпращане в комитетите на труда истински работнически представители, разобличава машинациите на капиталистите и органите на държавната власт, подпомогнати от общоделците по време на изборите за тези представители, изяснява същността на закона, дава множество факти за неговото нарушаване.

Георги Димитров продължава и през разглеждания период да участва най-активно в ръководството на стачното движение в страната, да анализира хода на борбата, да прави изводи и да дава препоръки за нейното по-нататъшно разгръщане. Особено внимание обръща на стачката на пристанищните работници в Бургас, избухнала в началото на септември 1911 година. В няколко статии той разкрива нейните причини, ролята на държавата като инструмент за защита интересите на капиталистите, класовото единодушие на капиталистите и на отделните буржоазни партии в борбата им против работниците, предавателското поведение на общоделците, помощта и солидарността на революционния Транспортен съюз със стачкуващите. С това помага на работниците да извлекат необходимите поуки от стачката, да изживеят своите илюзии, да осъзнаят кои са приятелите и кои са враговете им.

В съдържащите се в настоящия том произведения има много данни за състоянието и развитието не само на революционното синдикално движение, но и на професионалните организации, ръководени от БРСДП (о). Както е известно, отношенията между ОРСС и Обединения синдикален съюз са изострени, борбата между тях се води и на международната арена. Георги Димитров защитава позициите на партията и на ОРСС, възгледите на тесните социалисти за единството на работническата класа и на синдикалното движение, доказва вредата от опортюнизма и от синдикалния неутралитет. Голям интерес в това отношение представлява докладът на Синдикалния комитет на ОРСС до Седмата международна синдикална конференция, проведена в Будапеща, в който се обосновава необ-

ходимостта ОРСС да бъде приет в Международния синдикален секретариат. В доклада се прави исторически преглед на зараждането и развитието на профсъюзното движение в България, посочва се стремежът на революционните марксисти да запазят неговото единство, дава се точна оценка на изключването на опортюнистите от БРСДП и от работническите организации, като се подчертава, че това е станало, «за да бъде запазен пролетарският класов характер на Социалдемократическата работническа партия, както и бъдещето на освободителното работническо движение». Терминът разцепление, с който историческата наука дълги години неправилно си служеше, тук се слага в кавички, говори се за «така нареченото разцепление», същността на което е едно «прочистване», «изчистване» на БРСДП, отстраняване от нейните редове дребнобуржоазните и кариеристични елементи, наречени широки социалисти.

Както е известно, Будапещенската конференция изключва опортюнистическия Обединен синдикален съюз от Международния синдикален секретариат, без да приеме обаче революционния ОРСС. Георги Димитров ѝ посвещава редица статии, оценява нейния акт като голяма победа, разчистила пътя за пълното единство на българското синдикално движение, за неговото обединение върху основата, на която почиват ОРСС и влизащите в него професионални съюзи. Разглеждайки проблема за обединението на пролетариата в България, той изхожда от становището на партията и подчертава, че действителното работническо единство може да се осъществи върху основите на самостоятелната класова борба, пролетарската солидарност и общите интереси на работниците. Що се отнася до реформистките синдикати, то техните дни са преброени, те неизбежно ще се разпаднат и нямаат сериозно значение за единството и борбите на пролетариата. Възможността за обединение с «конкументните синдикати» е изключена поради анархията, деморализацията и взаимните борби между привържениците на различните направления в тях, поради съществуващите организационни връзки между тези синдикати и БРСДП (о) и антипролетарската им опортюнистическа тактика в професионалното движение и в класовата борба. Задача на ОРСС е да улесни влизането на членовете им в

революционните професионални съюзи, да обедини пролетариата в своите редове и под знамето на БРСДП (т. с.).

Твърденията за пълно разложение и скорошно изчезване на общоделските синдикати, за липса на каквото и да е тяхно влияние сред работниците са безспорно пресилени. Те са обясними при съществуващите борби между двата синдикални съюза и при острата полемика между тях, но не намират потвърждение в живота. В същото време оценките за организационната разпуснатост на Обединения ОРСС, за работата му главно сред държавните и други служещи, сред занаятчийските работници, дребнобуржоазните слоеве, за вредата от класовото сътрудничество на опортюнистите с буржоазията се оправдават напълно.

И през разглеждания период Георги Димитров отделя централно място на въпроса за укрепване и разширяване връзките на българските професионални съюзи с международното работническо движение. Като ръководител на ОРСС той продължава с неотслабваща сила борбата за неговото приемане в Международния синдикален секретариат, настоява за изключването на опортюнистическия Обединен ОРСС от редовете му, полага усилия за разширяване международните връзки на браншовите революционни профсъюзи, членуващи в съответните интернационални професионални съюзи, за издигане на все по-високо ниво класовата им солидарност с борбите на работниците в другите страни.

Включените в тома произведения разкриват дейността на Георги Димитров като пролетарски революционер и на международна арена. На събрания на Югославянското работническо дружество «Свобода» в Будапеща, пред търговските работници в Белград, на конгреса на румънската социалдемократия посочва необходимостта от сплотяване на пролетариата против общия враг — буржоазията. При редица свои посещения в други страни се договаря за съвместна дейност на ОРСС и съответните синдикални съюзи. Особен интерес представлява участието му като делегат на БРСДП (т. с.) и ОРСС във Втория редовен конгрес на румънската социалдемократия. Изпратените от Букурещ информации, озаглавени «Писма из Румъния», показват неговия стремеж да изучи положението

на работниците, състоянието на социалистическото и професионалното движение, да създаде възможност за по-нататъшни контакти и връзки на социалдемократическите партии и на профсъюзите в двете съседни страни.

Пламенният пролетарски интернационалист много добре разбира опасността, която носи националистическата войнствена политика на балканската буржоазия, и провеждайки линията на тясносоциалистическата партия, прави всичко възможно да се организира антивоенната съпротива на работниците, да се съхранят техните интернационалистически чувства. По повод започналата Италотурска война той бие тревога и пише: «Мирът на Балканския полуостров е *застрашен*. Независимостта и свободата на балканските народи се намират в *голяма опасност*. . . Дрънкат се саби, настройват се масите шовинистически, подготвят се духовете за война, тласкат се балканските народи към гибелни катастрофи» (с. 89).

На войнствената политика на буржоазията партията на тесните социалисти противопоставя идеята за Балканска федеративна република като средство за борба против завоевателните планове на империалистическите държави, за осигуряване на независимостта и прогресивното демократично развитие на балканските народи. Тя не се поддава на националистически настроения, предпазва българския пролетариат да не затъне в блатото на шовинизма, поставя социално-класовите интереси на работниците над националната ограниченост. Тази единствено правилна линия на БРСДП (т. с.) преминава като червена нишка в произведенията на Георги Димитров.

В специален раздел — «Подготвителни материали», са включени бележките на Георги Димитров от книгата на А. Браун «Положението на работническата класа в Германия» и от реферата на Й. Засенбах, изнесен в Народния дом в Брюксел. Те показват неговия голям интерес към проблемите на международното работническо движение.

Като приложение към том трети се публикуват 11 документа, подписани от Синдикалния комитет на ОРСС, ЦК на БРСДП (т. с.) или без подпис, в изработването на които Георги Димитров участва. Те допълват картината на неговата огромна дейност за организационното и финансовото укрепване на ОРСС, за създаване и изпъл-

зване на резервния фонд Защита и борба, за разясняване решенията на Будапещенската синдикална конференция. Пролетарският интернационализъм на революционните професионални съюзи е намерил израз в призивите на Синдикалния комитет до българските работници да подпомогнат локаутираните 40 000 работници в Норвегия, да изпълнят «своя дълг на интернационална пролетарска солидарност».

Произведенията на Георги Димитров, публикувани в том трети, са огромно богатство, непресъхващ извор на знания за широк кръг читатели и за научни работници, които изследват историята на партията и на революционното работническо движение в България. Те са ярка илюстрация за израстването на великия син на българската работническа класа като добре подготвен марксист, опитен революционер, любим пролетарски ръководител и все повече утвърждаващ се деец от международен мащаб.

От Редакционната колегия

**Allgemeiner Gewerkschaftsbund
in Bulgarien.**

---

*Ha roba.
23/XII 1911. V. G. G. G.
(Handwritten signature)*

Bericht

**an die VII. Internationale Konferenz der Vertreter
der gewerkschaftlichen Landeszentralen
in Budapest.**

Sofia 1911.

Die Sozialistische Partei-Buchhandlung und Druckerel.

ДОКЛАД

ДО VII МЕЖДУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ СИНДИКАЛНИ ЦЕНТРАЛИ В БУДАПЕЩА¹

Скъпи другари!

В дневния ред на предстоящата VII международна конференция на представителите на националните синдикални центри в Будапеща между другото е поставен за разглеждане и въпросът за формалното приемане на нашия Общ работнически синдикален съюз² в Международния секретариат на националните синдикални центри.³ По този повод ние си позволяваме да представим на вашето благосклонно внимание следващото кратко изложение за развитието и за днешното състояние на синдикалното движение в България с надеждата, че с това ще допринесем за едно справедливо разрешение на въпроса от конференцията.

НАЧЕНКИ НА СИНДИКАЛНОТО ДВИЖЕНИЕ

Първият опит за основаване на работническа организация в България бе направен още през 1883 г. Неколцина чуждестранни печатарски работници основаха през същата тази година в София така нареченото «Българско типографско дружество»⁴. Обаче това първо работническо сдружение не беше организация за борба срещу експлоатацията, а сдружение за взаимно подпомагане и за уреждане на благотворителни празненства и разни увеселения.

Първата българска работническа организация, която почиваше върху почвата на класовата борба, бе основана

едва през 1894 г., и то с помощта и под непосредственото ръководство на *Работническата социалдемократическа партия*.⁵ Това беше «Централният синдикат на печатарските работници»⁶ в София с клонове в някои по-големи градове в България. Обаче съществуването на този синдикат беше твърде краткотрайно — той се разтури на следната година в резултат на една обща печатарска стачка в София⁷, за която той още не беше дорасъл.

През периода от 1894 до 1899 г. продължаваха да се образуват тук-там отделни малки синдикати от занаятчийски работници, чийто числен състав беше твърде различен. Не бяха още налице чисто пролетарските елементи, за които организацията да е наложителна, жизнена необходимост.

Едно заслужаващо внимание организиране на работниците започва едва през 1899 г. В София възобнови своето съществуване предишният Централен синдикат на печатарските работници⁸. След това в София, както и в по-големите провинциални градове, бяха основани сдружения на шивашките, obuщарските, дърводелските, железарските работници и т. н.

Всички тези работнически сдружения се намираха в най-тесни духовни и организационни връзки с Работническата социалдемократическа партия.

И това беше нещо естествено, защото именно партията беше, която със своето неуморно разпространение идеите на научния социализъм всред работничеството оказва ценна помощ за нормалното раждане на синдикалното движение и след това се грижеше като любяща майка за неговото развитие и укрепване, винаги готова да вземе под закрила младите синдикати срещу атаките на изпълнените с омраза буржоазни врагове.

Годините 1902 и 1903 донесоха със себе си значителен стопански подем в нашата страна. Последва бързо развитие на намиращата се още в зародиш индустрия. Богатата жътва оживи и занаятчийското предприятие. Това предизвика същевременно едно по-силно движение всред работниците: избухнаха със стихийна сила множество стачки и бяха създадени цяла редица нови синдикати.

Едва от този момент може да се говори за наличността на истинско синдикално движение в нашата страна.

БОРБАТА СРЕЩУ ДРЕБНОБУРЖОАЗНАТА
ИНТЕЛИГЕНЦИЯ.
РАЗВИТИЕТО НА СИНДИКАТИТЕ

Масовото раздвижване и пробуждане на българското работничество от 1902 г. имаше двойки последици.

Първо: изостряне и окончателно разрешаване на конфликта вътре в Работническата социалдемократическа партия между революционния пролетарски елемент и дребнобуржоазната интелигенция, която *се стремеше да използва партията за лични облаги, за подли политически спекулации*. Съзнавайки, че пролетариатът е още твърде слаб, за да може да ѝ помогне да се добере до жадваните лични облаги, до желаната политическа кариера, тази интелигенция обърна своя поглед към недоволната дребна буржоазия и развя знамето на *така наречения «широк социализъм»⁹*, като искаше на всяка цена да превърне Работническата социалдемократическа партия от политическа организация на пролетариата в дребнобуржоазна група от политически карьеристи за получаване на мандати, за която цел *работниците трябваше да ѝ служат като оръдие*. За да бъде запазен пролетарският класов характер на Работническата социалистическа* партия, както и бъдещето на освободителното работническо движение, *трябваше крилото на «широките социалисти» да бъде откъснато от общия организъм на партията и да бъде захвърлено в блатото на дребната буржоазия*.

Ето това беше *така нареченото «разцепление»¹⁰* на Работническата социалдемократическа партия, което стана през м. март 1903 година.

Това прочистване на партията беше една неизбежна, жизнена необходимост за пробуждащия се и стичащ се към организацията пролетариат, който се *отдели* от буржоазията и — върху почвата на производството — *влезе в конфликти* с нея. Беше ясно, прочее, че за пролетариата би било невъзможно в своята освободителна борба да върви заедно със същата тази буржоазия и нейните идеолози и да ги търпи в своята собствена организация.

* Така е в оригинала. (Ред.)

Пробуждането на българския пролетариат и засилването на неговата борба срещу капиталистическата експлоатация имаха при това още като последица, че съществуващите дотогава в отделни градове в България местни синдикати бяха обединени — чрез станалото през м. юли 1904 г. основаване на нашия Общ работнически синдикален съюз — в един национален синдикален съюз, който след това се оказа твърде полезен за по-нататъшното развитие на синдикалното движение в България.

Веднага след това започна и масовото пробуждане на индустриалния пролетариат. И последваха множество масови стачки, като стачката на рудничарите в Перник (1906 г.)¹¹, общата железничарска стачка (1906 г.)¹² и общата стачка на текстилните работници в Сливен (1908 г.)¹³. Това масово стачно движение допринесе съществено, за да може идеята за необходимостта от организация да си пробие път навсякъде.

Разширяването на борбите между труда и капитала донесе тогава със себе си и *централизирането на синдикатите по професия*¹⁴. През 1907 г. местните синдикати бяха обединени в централистични професионални съюзи, което даде на развитието на нашето синдикално движение нов, по-мощен тласък.

ПАРТИЯ И СИНДИКАТИ.

ПРЕСТЪПНАТА РОЛЯ НА «ШИРОКИЯ СОЦИАЛИЗЪМ»

За българския пролетариат беше щастлив случай, че социалистическото движение, така да се каже, предшествуваше синдикалното, че в първите моменти на своето пробуждане българските работници намериха на своя страна съществуващата вече Социалдемократическа партия, която ги запозна с богатия исторически опит на европейския пролетариат, постави ги под благотворното влияние на последния и ги запозна с *научния социализъм, с неговата теория за пролетарската класова борба*.

На това щастливо обстоятелство се дължи, че периодът на стихийните работнически борби в България беше твърде краткотраен, че българското синдикално движение беше поставено още от самото начало върху здравата почва

на модерното международно работническо движение, че то беше предпазено от опасните крайности на *професионалната ограниченост*, от една страна, и от така наречения *революционен синдикализъм*¹⁶, от друга страна, и че то, най-сетне, усвоявайки лесно съвременните форми на организация и методи на борба, можеше да прилага последните при нашите условия, така че по този начин му бяха спестени съдбоносните заблуждения на някои наши братя в другите страни и то може сега да се радва на своите хубави и сигурни успехи.

Обстоятелството, че социалистическото движение у нас предшествуваше синдикалното, имаше обаче и една *отрицателна и вредна последица*: на него се дължи, дето *гореспоменатата карьеристична и продажна интелигенция* можа да проникне в работническото движение и под маската на «социализъм» години наред полагаше усилия да раздели и корумпира работниците, да ги предаде — срещу лични бюрократически, политически и материални изгоди — на различните буржоазни партии, за да подкрепи тия последните в тяхната взаимна борба за завземането на правителствената власт.

Изхвърлена от Работническата социалдемократическа партия през 1903 г., тази интелигенция, заедно с известен брой дребнобуржоазни елементи и занаятчийски работници, образува *отделна партия на «широкия социализъм»*¹⁶, която отслаби единството на съществуващите синдикати. Дошли до убеждението, че не биха могли да използват синдикатите за собствените си егоистични цели, докато те съществуват като пролетарски класови организации и се развиват по-нататък в тясна връзка с Работническата социалдемократическа партия, «широките» издигнаха лозунга за *неутралитет на синдикатите*¹⁷, като чрез този лозунг те се постараха с всички сили да откъснат синдикатите от Социалдемократическата партия и да ги превърнат в оръдие на своята политика на постоянно съглашателство на пролетариата с буржоазните партии.

Цяла година след «разцеплението» на партията социалдемократическите работници водиха борба за запазване класовия характер и за поддържане единството на синдикалните организации. Обаче «широките» успяха

чрез подла демагогия и безогледно нагаждане към най-ниските инстинкти на още непросветените работници през първите месеци на 1904 г. да откъснат част от членовете на софийските синдикати¹⁸ и да образуват от нея няколко «свободни», «неутрални» синдикални конкурентни организации. Впоследствие, няколко месеца след основаването на нашия Общ работнически синдикален съюз, те създадоха от тези синдикати също така един «свободен», «неутрален» синдикален конкурентен съюз¹⁹ и докато ние с всички сили се стараехме да укрепим и заздравим вътрешно синдикалното движение в нашата страна, «широките» побързаха, въпреки че техният «съюз» в действителност не представляваше от себе си никаква сериозна синдикална организация, да влязат във връзка с Международния секретариат на националните синдикални централи, именно с другаря Карл Легиен, на когото те изпратиха *тенденциозни и фалшиви информации* за българските условия, за да злоупотребят безсъвестно с авторитета и средствата на Интернационала²⁰ за своето антипролетарско дело.

Водачите на конкурентната организация използваха формалната си връзка с Международния секретариат в своята подла агитация против нашите синдикати, като заявяваха пред работниците, че са единствените, които били признати от Интернационала, че последният одобрява именно тяхната тактика, че членовете на нашите синдикати не могат да разчитат на никаква морална и материална подкрепа от страна на нашите външни братски организации, когато отидат в чужбина, и т. н.

Но това не беше достатъчно. «Широките социалисти» водеха своята гнусна атака срещу нашето синдикално движение и от колоните на *жълтата ежедневна преса*, като правеха шумна реклама на своите конкурентни синдикати и ги представяха като единствената работническа организация в България, която се намирала под закрилата на Интернационала.

ПОДЛИТЕ ПРЕСЛЕДВАНИЯ НА НАШИТЕ
СИНДИКАЛНИ ЧЛЕНОВЕ
ОТ СТРАНА НА «ШИРОКИТЕ»

За да попречат на развитието и засилването на нашите синдикати, водачите на конкурентните организации се договаряха с някои работодатели, печатарски фактори* и предприемачи и сключваха с тях тарифни договори, с които те задължаваха работодателите и предприемачите да отказват работа на нашите колеги, да не ги приемат в своите предприятия. Така постъпиха те след общата стачка на печатарските работници в София през 1905 г.²¹, като вписаха в сключения тарифен договор между другото и клаузата, че в софийските печатници трябва да бъдат назначавани само членове на тяхната организация и на старото Типографско дружество.²² С това организираните при нас печатари бяха поставени извън производството, въпреки че през време на стачката членовете на нашия Печатарски синдикат²³ честно устояха до нейното приключване. Същото сториха «широките» и в по-големите общарски работилници в София, които те — в съгласие с техните притежатели — монополизираха само за своите собствени членове. Когато някои печатници в София се видяха все пак принудени поради липса на работни ръце в конкурентната организация да приемат и членове на нашия Печатарски синдикат, «широките» насъскаха намиращите се под тяхно влияние работници да обявят стачка, като издигнаха искането — нашите колеги да бъдат веднага уволнени и изобщо да не бъдат назначавани членове на нашата организация! Подобни «стачки» срещу наши членове те инсценираха през 1907 г. в софийските печатници «Вечерна поща», «Гражданин», «Св. Петка» и другаде. До същото гадно средство за борба срещу организираните при нас работници те прибегнаха и в много общарски работилници в София.

Нашето многократно искане да бъдат прекратени тези престъпни преследвания, които ползуваха само експлоататорите, беше оставяно от «широките» без внимание.

* Фактор — технически ръководител в печатница, главно в наборен цех. (Ред.)

Те продължиха заедно с работодателите да лишават *безсъвестно социалдемократическите работници от тяхната работа, от техния хляб*. По този начин, разбира се, ние бяхме *принудени да се отбраняваме* и трябваше да заявим на нашите подли врагове, че ако те продължават своите антипролетарски «стачки», за да изхвърлят нашите другари на улицата, техните места ще бъдат заемани от членове на нашия Печатарски синдикат. Тогава «широките» се възползуваха от това, за да пуснат в обращение измислицата за нашето «стачкоизменничество», с което и днес се стремят да заблудят Интернационала.

КАК «ШИРОКИТЕ» ЗЛОУПОТРЕБЯВАТ С РАБОТНИЧЕСКИТЕ БОРБИ И СЪС СРЕДСТВАТА НА ИНТЕРНАЦИОНАЛА

«Широките» *винаги съумяваха да използват за свои егоистични цели и политически спекулации* както самите конкурентни синдикати, така и стачките, чието ръководство те можеха да вземат в свои ръце. Най-блестящи примери за това ни дават общата железничарска стачка през 1906 г. и стачката на железничарските служещи при Източната железопътна линия през 1908 г.²⁴

Първата от тези стачки беше използвана от «широките» — които по това време бяха в единен блок с четири опозиционни буржоазни партии²⁵ срещу управляващата тогава стамболовистка партия²⁶ — като средство за събаряне на правителството²⁷. От тази стачка извлече полза Демократическата партия²⁸, която участвуваше в споменатия блок и която впоследствие завзе правителствената власт; от нея спечели и «широката» интелигенция, която бе удостоена от демократическото правителство с високи чиновнически длъжности в различните министерства и с прекрасни материални облаги; стачката беше от полза също така и за висшия чиновнически персонал в железниците, който получи значително увеличение на заплатата, докато масата на служещите по железниците, която цели 40 дни беше принудена да води борба, не получи нищо и остана в същата мизерия, както по-преди — тя бе използвана само като оръдие от подлите карьеристи

и политически спекуланти, за да бъде след това изоставена на произвола на съдбата.

За тази стачка Интернационалът изпрати помощ, в ъзлизаща на повече от 10 000 марки, която обаче в голямата си част, вместо да бъде употребена за подпомагане на борещите се при най-големи зимни студове железничари, бе оплячкосана от «широките», начело на които стоеше Гр. Василев, тогавашният секретар на синдикалния конкурентен съюз. Нашият Железничарски синдикат²⁹ поиска тогава след приключването на стачката да бъде назначена една смесена комисия, която да разследва как са били употребени постъпилите суми за подпомагане на стачкуващите, и постави на разположение — за покриване разноските на тази комисия — една сума от 100 лева. Радикалите³⁰, които също така участваха в ръководството на стачката, дадоха съгласието си за това разследване, обаче «широките» се обявиха против него и го осуетиха, защото знаеха, че разследването щеше да разкрие тяхната срамна злоупотреба със средствата на Интернационала.

Стачката на железничарите по Източната железопътна линия — за която Интернационалът беше изпратил също така една сума от 1000 марки, бе поставена от «широките» в служба на демократическото правителство³¹, за да може последното да завземе въпросната железопътна линия, която, както се знае, беше собственост на европейското дружество «Барон Хирш»³². И не някой друг, а самите членове на стачния комитет Кулчер и Румпф (германски работници, които не бяха нито членове на нашата организация, нито наши съмишленици!) се видяха принудени да заявят публично, че стачката била продадена на правителството чрез посредничеството на тогавашния секретар на конкурентния съюз Илия Янулов.*

През м. ноември 1908 г. ние предложихме да бъде направено разследване на това нечувано позорно деяние, като поискахме за върховен арбитър на следствената комисия да бъде определен който и да е социалдемократ от друга държава, който би бил неутрален по отношение на нашите

* Съдът, към който Илия Янулов се обърна с обвинение срещу Кулчер и Румпф за «клевета», призна, че тяхното твърдение отговаря на истината, и оправда обвиняемите.

вътрешни раздори. Ние посочихме при това като желани върховни арбитри следните сръбски другари, чийто роден език е сроден с българския, така че при разследването ние не бихме имали никакви езикови мъчнотии: *Д. Туцович*, секретар на Сръбската социалдемократическа партия³³, *Драгиша Лапчевич*, виден пролетарски борец, и *Триша Кацлерович*, социалдемократически депутат в Скупщината.* Обаче «широките», за да осуетят разследването, отхвърлиха споменатите другари, под предлог че те не можели да бъдат безпристрастни, и предложиха от своя страна за върховен арбитър един български *радикал-демократ*³⁴ и след това един известен български *анархист*³⁵. Тъй като ние изрично искахме *социалдемократически арбитражен съд*, като най-сигурна гаранция за едно правилно разследване и преценяване на работата от гледна точка на пролетарските интереси, ние, разбира се, не можехме да се съгласим за висша инстанция на арбитражния съд да бъде назначено някое буржоазно лице или дори някой анархист, който и без това е враждебно настроен по отношение на пролетарската освободителна борба. По този начин «широките» осуетиха — поради лесно обясними причини — и това разследване!³⁶ Обаче позорното деяние остана неопровергано, по-скоро то бе потвърдено от разкритията, направени през време на конгреса на ръководения от «широките» Железничарски съюз³⁷ през 1909 г., а именно, че споменатият *Илия Янулов*, водачът на този съюз, получил от демократическото правителство подкуп на сума 50 000—60 000 лева, за да го улесни чрез стачката на железничарите по Източната железопътна линия при завземането на последната! **

* Скупщина — название на парламента в Сърбия. (Ред.)

** Искаме да приведем тук и следното обстоятелство, което говори достатъчно ясно за позорното деяние, извършено от «широките социалисти». Преди няколко дни бившият демократически министър-председател Малинов поздравя с телеграма българския цар Фердинанд по случай приемането на изменението на Конституцията от страна на българското Велико народно събрание³⁸, като в своята телеграма той споменава между другото и за това, че обявяването на независимостта на България, станало на 22 септември (стар стил) 1908 г., било решено още на 25 август (стар стил) в Плесов (Австрия) от демократическите министри и Фердинанд. Чакало се значи само удобен повод. Веднага след това българското правителство инсценира известния «дипломатически инцидент» с българския дипломатически агент в Цариград, между България и Турция възникна сериозен конфликт, два или три дни по-късно «трябваше» да избухне стачката на железничарите по Източната железопътна линия (точно в същия момент!) и българското правителство взе

ПРЕСТЪПНОТО ПОВЕДЕНИЕ НА «ШИРОКИТЕ» СПРЯМО РАБОТНИЧЕСКИТЕ БОРБИ

Синдикатите на «широките» винаги са се отнасяли *враждебно* към ръководените от нашите професионални съюзи борби на българския *пролетариат* и винаги са били *на страната на работодателите*.

През време на общата стачка на текстилните работници в Сливен (1908 г.) «широките» образуваха с *подкрепата на текстилните фабриканти* едно конкурентно дружество с 18 членове, превърнато от тях в *бюро за вербуване на стачконарушителите*. След приключването на стачката това дружество, което беше вече изиграло позорната си роля, престана да съществува.

През време на голямата рудничарска стачка в Перник (1909 г.)^{39*}, когато работниците между другото се бореха и за *признаване на тяхната организация*, отново беше образувано от «широки» чиновници — *чрез подкрепа от страна на дирекцията на мината* — едно дружество, което *се опълчи срещу организацията на рудничарите*. По същото време те създадоха и една комисия — под председателството на директора — *за построяване на черква в Перник*, за която цел директорът правеше удръжки от заплатите на работниците! Тук между другите действуваше и *Т. Кирков*, бивш секретар на съюза на «широките».

През време на рудничарската стачка в «Плакалница» (1910 г.)⁴⁰ «широките» — начело със своя водач, адвокат *Кр. Пастухов*, който беше юрисконсулт на тамшното минно дружество — се стремяха да *обезкуражат стачкуващите и довеждаха стачконарушителите*. В най-критичния момент на борбата те издадоха един *пасквил*, в който петняха стачните ръководители и *публикуваха тенденциозни сведения за стачката, за да докарат стач-*

в свое владение Източните линии, заявявайки пред света, че то не можело да търпи «анархията» вследствие на тази стачка на турската граница, тъй като войната с Турция била твърде вероятна! Източните линии бяха завзети от България и «широките» *веднага наредиха българските железничари да заместят стачкуващите служещи при източната компания «Хирш», като изразиха в своя вестник задължителното си от заграбването на Източните линии от страна на правителството, твърдейки, че национализирането на железопътните линии означавало осъществяването на един «социалистически принцип» (!?)*! . . .

* Допуснатата печатна грешка. Стачката на пернишките рудничари е през февруарн 1908 г. (Ред.)

куващите до отчаяние и да дезорганизируют тяхната борба.

Тъй като те навсякъде действуваха като оръдия на работодателите, «широките» синдикати трябваше все повече да се отчуждават от пролетарските интереси на работническата маса, така че те малко по малко загубиха по-добрите пролетарски елементи. Затова пък с толкова по-голямо усърдие те приеха всички онези покварени елементи, които бяха негодни за чисто пролетарска организация и поради това не можеха да бъдат търпени в нашите професионални дружества, така че ние бяхме принудени да ги изхвърлим от организацията. С тези елементи те инсценираха обединителни церемонии, за да спечелят по този начин непросветените работници за своите дружества. Такива церемонии те устройваха през 1905 г. с така наречените «анархолиберали»⁴¹ и през 1907 г. с «прогресистите»⁴², така че «широките» «обединени социалисти» и техният синдикален съюз се прекръстиха в «Обединен синдикален съюз»⁴³. С това, естествено, не бе изменено абсолютно нищо в същината на тази конкурентна организация, напротив, тя и след това е презирана от борещия се класосъзнателен пролетариат в България.

КАКВО ВСЪЩНОСТ ПРЕДСТАВЛЯВА ОТ СЕБЕ СИ ВРАЖДЕБНАТА КОНКУРЕНТНА ОРГАНИЗАЦИЯ?

Логическата и неизбежна последица от предателските машинации на конкурентните синдикати не можеше да бъде друга освен *тяхното изолиране от истинското работническо движение* в нашата страна и, накрай, *тяхното вътрешно разложение*.

От техния официален отчет за 1910 г.* това изпъква ясно. Там се твърди, че броят на техните членове възлизал на 4016 души. Че този брой не отговаря на техния фактически числен състав, свидетелствува най-добре об-

* С известни съкращения отчетът на Обединения синдикален съюз е публикуван във в. «Работническа България», № 98 от 28 апр. 1911; също в сп. «Начало», 1911, № IV и V, с. 301—304. (Ред.)

стоятелството, че на техния последен годишен конгрес около 20 «смесени» и други синдикати, които са посочени в отчета и които наброявали 1000 членове, не бяха представени по простата причина, че те фактически не съществуваха.

Съгласно същия отчет в «Обединения» синдикален съюз няма организиран нито един единствен работник от минната и текстилната индустрия; организирана е само една група от няколко работника от тютюневата индустрия, а при това тези индустрии са най-цветущите у нас. Конкурентният съюз няма изобщо никакво влияние, никаква организация сред индустриалния пролетариат. Той се състои изключително от занаятчийски работници — предимно от обушарския и шивашкия бранш — и от търговски служещи и печатари. Това са непросветени работници с долни, егоистични стремежи, несъвместими с класовото възпитание и пролетарските интереси.

«Обединените» не вземат никакво участие и в истинското стачно движение на българския пролетариат. Стачките, ръководени тук-там от тях, са съвсем незначителни и се ограничават само сред работниците от току-що споменатите занаятчийски браншове. Така например «обединените», съгласно официалния им конгресен отчет, през 1908 г. са ръководили 16 стачки с 1075 стачкуващи и за подпомагане на стачките са изразходвали през същата година 1849,65 лева (1000 марки = 1250 лева, от тях те са получили от Централната комисия на германските синдикати).

Пак през същата година нашият Синдикален съюз е ръководил 79 стачки с 5660 стачкуващи, за подпомагането на които е изразходвал 10 448 лева.

През 1909 г. «обединените» са ръководили 73 съвсем незначителни стачки с по 2, 5 или 10 стачкуващи шивашки или обушарски работници, общо на брой 680 души. Техният съюз при това не можа да подкрепи стачкуващите нито с една стотинка!

През същата година нашият Синдикален съюз е ръководил 155 стачки с 8156 стачкуващи и е изразходвал за юмощи 15 537,66 лева.

През 1910 г. «Обединеният» съюз е имал разход за

стачки 333,35 лева, докато нашият съюз само през втората половина на същата година е изразходвал за подпомагане на стачкуващи 8743,05 лева, а нашите професионални сдружения за същата цел също само за втората половина на 1910 г. са имали разход 13 394,52 лева!

Вътрешното разложение на конкурентните синдикати и на техния «общ съюз» проличава и от финансовото им положение. Съгласно едно окръжно на контролната комисия на враждебния «общ съюз» от 28 юни 1910 г., което ние препратихме своевременно, за сведение на другаря Карл Легиен, в централната каса на съюза били изпратени в продължение на цели шест месеца членски вноски общо само 299,10 лева! *Целият неин приход в продължение на тези шест месеца достигнал общо едва 339,55 лева!* Секретарят на съюза не можал да получи своята заплата за два месеца. *Централното ръководство често пъти не можело да плаща дори пощенските разноски за своята кореспонденция.* В продължение на тези шест месеца от съществуващите уж 73 дружества само 12 — а именно 5 «смесени», 4 образувани от търговски служещи, 1 от книговезци и т. н., *малки и незначителни групи* — са били във връзка с конкурентния съюз.

Между това централната каса на нашия Синдикален съюз през същото шестмесечие инкасира само от членски вноски 4005,60 лева и от помощи за стачкуващи 2350 лева, общо 6920,18 лева.

Положението на конкурентните синдикати става от ден на ден по-окаяно. Те са само *оръдия* на карьеристичната интелигенция, която образува партията на «широките», «обединените социалисти». *Техният съюз се намира в най-тясна връзка с тази дребнобуржоазна котерия.* *Техният централен орган «Работническа България» е същевременно и централен орган на «обединения» конкурентен съюз.* Ожесточената борба, водена понастоящем между различните направления на тази дребнобуржоазна котерия около въпроса за техните съюзявания и изборни компромиси с дребнобуржоазните партии, е пренесена и в конкурентните синдикати, *които са превърнати в арена на най-необуздани разправии и лични нападки,* така че сега и външно напълно са загубили образа на професионална организация.

За да прикрият тази незначителност на своя синдикален съюз, «обединените» се стараят да заблудят Интернационала и изобщо външните другари чрез така наречения «Съюз на дружествата на държавните служители»⁴⁴, представяйки последния, както и Келнерското дружество⁴⁵ като организации, които се намират под тяхно влияние. Обаче това твърдение на «обединените» е съвсем произволна измислица. Преди всичко този «Съюз на съюзите», който бе основан едва преди няколко дни, *не представлява от себе си абсолютно никаква синдикална организация*. В действителност той се състои от няколко бюрократически дружества, а именно дружества на народни учители, телеграфо-пощенски чиновници, финансови служители, държавни и общински служещи, бирници, фелдшери и железничари. Този «Съюз на съюзите» *обаче няма абсолютно нищо общо с «Обединения» синдикален съюз*. Това бе изрично заявено и на състоялия се преди една седмица в София учредителен конгрес на «съюза»⁴⁶. Келнерското дружество също така няма никакви връзки с «обединения» конкурентен съюз. Ето защо самохвалството на «обединените» с тези организации пред външния свят ги прави само още по-смешни.

РАЗВИТИЕТО И МОЩТА НА ОБЩИЯ РАБОТНИЧЕСКИ СИНДИКАЛЕН СЪЮЗ

Докато враждебните синдикати вървят неудържимо към окончателно разложение, нашият Синдикален съюз нараства все повече и разпростира своето влияние върху всички годни за организация пролетарски елементи в нашата страна.

Таблицата на с. 36 показва нагледно развитието на нашия съюз от неговото основаване насам.

От своето основаване до края на 1910 г., т. е. в продължение на своето 6 1/2-годишно съществуване, нашият съюз е ръководил 557 стачки с 31 689 стачкуващи, за чието подпомагане е изразходвал сума, възлизаща на 68 634,62 лева. От тези стачки 161 завършиха с пълен успех, 140 — с частичен успех и 256 — без успех. Въпреки големите трудности, с които трябва да се справяме

Години	Брой на секциите	Членове	Прираст
1904—1905	42	1500	—
1905—1906	38	1380	—
1906—1907	55	1689	309
1907—1908	83	2084	395
1908—1909	120	3424	1340
1909 (до 31. XII)	149	4020	596
1910 (до 31. XII)	205	5406	1386
1911 (до 15. VII)	210	6038	632

през време на стачната борба в нашата още слабо развита в капиталистическо отношение страна, българските работници можаха чрез тези стачки да извоюват все пак значителни подобрения на заплатите и на трудовите условия. В много професионални клонове 14 и 15-часовият работен ден е намален на 9, дори на $8\frac{1}{2}$ и 8 часа, при което заплатите са увеличени средно с 15 до 30 на сто. Ние сключихме също така няколко колективни договора. За да бъдем по-добре подготвени за стачна борба, ние основахме на нашия тазгодишен синдикален конгрес една отделна стачна каса.

Развитието на отделните професионални съюзи, присъединени към нашия Общ работнически синдикален съюз, се вижда от таблицата на с. 38.

Към края на първата половина на 1911 г. нашият Общ работнически синдикален съюз наброяваше *6038 членове*, които се разделят по професии, както се вижда на с. 37.

Нашите професионални съюзи са подпомогнали през посочения период от $6\frac{1}{2}$ години *4343* безработни с *22 393,30* лева, *1384* болни с *8055,40* лева и *648* пътуващи членове с *5714,70* лева, или всичко нашите професионални съюзи са изразходвали за подпомагане на *6375* безработни, болни и пътуващи членове една сума от *36 163,40* лева.

Таблицата на с. 39 изразява финансовото развитие и укрепване на нашия Общ работнически синдикален съюз през последните $4\frac{1}{2}$ години.

металороботници	526
рудничари	415
тютюноработници	560
текстилни работници	251
кожаро-обушарски работници	820
дърводелски работници	407
шивашки работници	581
печатарски работници	266
търговски служещи	260
транспортни работници (железопътни служещи 522, пристанищни работници 295, телеграфо-пощенски служещи 222, служещи по трамваните 31, шосейни работници 27, шофьори 4, комисионерски служещи 3) общо	1104
фабрични работници (съюзът обхваща засега между другите и 60 стъklarски работници, 75 стронтелни работници, 46 бръснарски работници и 50 каменodelци, които в скоро време ще се отделят в свои отделни професионални съюзи) общо.	648

Всичко 6038

Всички наши професионални съюзи имат собствени професионални органи, които излизат в 700 до 1500 екземпляра.

ОРГАНИЧЕСКИТЕ ВРЪЗКИ МЕЖДУ СОЦИАЛДЕМОКРАТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ И СИНДИКАТИТЕ

Нашият Синдикален съюз, запазвайки автономията на своята вътрешна организация и на своето ръководство, е свързан с нормални и най-тесни връзки с Работническата социалдемократическа партия, която с цялата си дейност и с политическите си акции влияе извънредно благоприятно за развитието на синдикалното движение в нашата страна.

Главно на това обстоятелство трябва да благодарим, загдето нашите професионални съюзи — достъпни за всички работници без разлика на пол, вероизповедание и националност, дълбоко проникнати от социалистически дух, свободни от професионална ограниченост и професионален егоизъм — във всички свои акции съгласуват успешно професионалните интереси на работни-

№ по ред	ПРОФЕСИОНАЛНИ СЪЮЗИ НА:	1908 (10 юли)		1909 (10 юли)		1909 (31 декември)		1910 (31 декември)	
		Секции	Членове	Секции	Членове	Секции	Членове	Секции	Членове
1	металоработниците	4	91	9	225	10	302	13	450
2	рудничарите	2	139	7	355	8	379	14	391
3	тююноработниците	2	70	6	275	8	382	11	557
4	текстилните работници	2	358	5	235	6	177	5	131
5	кожаро-обущарските работници	12	201	22	498	21	524	33	797
6	дърводелските работници	1	23	13	216	16	228	18	328
7	шивашките работници	14	261	16	356	25	398	28	562
8	печатарските работници	5	140	5	101	6	143	11	247
9	търговските служещи	4	49	5	86	6	125	11	246
10	железничарите	6	93	8	163	13	315	16	416
11	телеграфо-по- щенските слу- жещи								
12	жестниците работници	5	84	7	133	10	172	14	220
13	фабричните и други индустриални помощни работници	—	—	1	103	2	195	4	293
		26	575	16	678	18	680	29	768
		83	2084	120	3424	149	4020	207	5406

	1906—1907		1907—1908		1908—1909		1909—1910		само за вто- рата поло- вина*	
	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.
П Р И Х О Д И										
Встъпителни вноски	441	—	817	—	1503	20	2242	40	1606	15
Редовни членски вноски	8400	20	17287	75	22100	45	28240	50	22495	33
Други приходи	1672	05	3709	32	13031	46	16386	70	19216	95
Общо	<u>10513</u>	<u>25</u>	<u>21814</u>	<u>07</u>	<u>36635</u>	<u>11</u>	<u>46869</u>	<u>60</u>	<u>43318</u>	<u>43</u>
Наличност в касата от миналата година	3553	75	6827	63	12056	81	19285	57	22559	67
Всичко	<u>14067</u>	<u>—</u>	<u>28641</u>	<u>70</u>	<u>48691</u>	<u>92</u>	<u>66155</u>	<u>17</u>	<u>65878</u>	<u>10</u>
Р А З Х О Д И										
Общо	<u>7239</u>	<u>37</u>	<u>16584</u>	<u>89</u>	<u>29406</u>	<u>35</u>	<u>43595</u>	<u>50</u>	<u>51236</u>	<u>10</u>
Наличност в касата в края на годината	6827	63	12056	81	19285	57	22559	67	14642	—
Всичко	<u>14067</u>	<u>—</u>	<u>28641</u>	<u>70</u>	<u>48691</u>	<u>92</u>	<u>66155</u>	<u>17</u>	<u>65875</u>	<u>10</u>

* За пръв път изтеклата отчетна година бе приключена на 31. XII., вместо към края на м. юни, както беше през предишните години.

ците с нуждите на общата класова борба за освобождението на пролетариата.

За постигането на необходимото единодушие между партията и синдикатите при нас действа един Общ работнически съвет, който е съставен от Синдикалния комитет и Централния комитет на партията и има да решава всички онези въпроси, които се отнасят до целокупното работническо движение в нашата страна. Освен това постоянна организационна връзка между партията и съюза се поддържа, като в заседанията на Синдикалния комитет участвуват двама членове на Централния комитет на партията, а в заседанията на последния — двама членове на Синдикалния комитет. Също така в синдикалните конгреси членовете на Общия работнически съвет участвуват като редовни делегати, а на партийните конгреси вземат участие по същия начин членовете на Синдикалния комитет и по един представител на отделните професионални съюзи.

Многогодишното съществуване на тези органически връзки между нашия Синдикален съюз и Работническата социалдемократическа партия ни донесе такива плодотворни резултати за синдикалното движение, за организирането и класовата борба на българския пролетариат, че организираните в съюза работници сега на никаква цена не биха склонили да ги пожертвуват. Тази тясна и напълно нормална връзка между двете крила на работническото движение в нашата страна дава най-сигурната гаранция за правилното развитие на синдикалното движение и класовото обединение на българския пролетариат.

ВЪЗМОЖНО ЛИ Е ОБЕДИНЕНИЕТО С КОНКУРЕНТНИТЕ СИНДИКАТИ?

Една от най-важните задачи на нашия Синдикален съюз е обединението на работниците от всички професионални браншове и индустрии в единни и мощни професионални съюзи. В тази посока ние постигнахме вече значителни успехи. За 6¹/₂ години от своето съществуване нашият съюз успя да увеличи броя на своите членове от 1500 на повече от 6000, като същевременно по-

стави под свое влияние още няколко хиляди други работници, които постепенно ще влизат като редовни членове в професионалните съюзи. Под влиянието и ръководството на нашия Синдикален съюз сега вече се намира целият индустриален пролетариат в България.

За съжаление, единството в някои професионални браншове се нарушава от съществуващите конкурентни синдикати и тяхната централа. Обаче това не ще може да продължи твърде дълго, тъй като конкурентните синдикати не само че не са в състояние да спечелят нови привърженици измежду работниците, но, напротив, те биват непрекъснато напускани от всички ония членове, които са годни за истинска пролетарска професионална организация.

От друга страна, абсолютно изключена е възможността за обединение с конкурентните синдикати при тяхната сегашна анархия и деморализация, при съществуващите организационни връзки между тези синдикати и покварената до мозъка на костите «широка», «обединена» партия, респективно тяхната карьеристична и продажна интелигенция, при тяхната антипролетарска тактика както в професионалното движение, така и в класовата борба на българския пролетариат, при пренесената в самите синдикати взаимна ожесточена борба между привържениците и оръдията на различните направления на тази покварена интелигенция.

С по-нататъшното развитие и засилване на социал-демократическите синдикати конкурентните синдикати ще бъдат направени напълно безвредни за единството на българския пролетариат и ако някой от тези синдикати би станал истинска пролетарска професионална организация, в такъв случай той би влязъл в нашата синдикална централа. При нашите български условия това е единствено най-сигурният път за постигането на едно пълно обединение на синдикалното движение в нашата страна.

НАШИТЕ МЕЖДУНАРОДНИ ВРЪЗКИ

Въпреки че нашият Синдикален съюз формално не е присъединен към Синдикалния интернационал⁴⁷ поради единствената причина, че конкурентната централа⁴⁸ го

изпревари със своята молба за приемане, *той фактически винаги е бил неотделим член на международното синдикално движение.*

Докато конкурентният съюз само използваше и злоупотребяваше с авторитета и средствата на Интернационала, ние винаги се стараехме според силите си да изпълняваме нашия дълг на интернационална солидарност спрямо братските организации в чужбина. На чуждестранните колеги, които идват в България, нашите професионални съюзи охотно оказват своята морална и материална подкрепа. През последните пет години от нас са подпомогнати материално общо 645 чуждестранни работници. Също така при всички случаи на стачка ние вземахме необходимите мерки, за да попречим стачкозаместници от България да заминават за чужбина.

Българският класосъзнателен пролетариат, който следи с жив интерес борбите на нашите европейски братя, им е давал винаги на драго сърце — според силите си — своята лепта. Така например ние изпратихме нашата скромна помощ на локаутираните шведски работници през 1909 г.⁴⁹, на локаутираните строителни работници в Германия през 1910 г.⁵⁰, на борещите се каменоделци в Белгия през 1910 г., на стачкуващите печатари в Румъния през 1910 г.⁵¹, на борещите се обущари в Германия през 1911 г.⁵², на локаутираните шивашки работници в Сърбия през 1911 г.⁵³ и пр.

На всички международни социалистически конгреси нашият Синдикален съюз от 1904 г. насам е бил представян редовно⁵⁴.

В съответните международни професионални съюзи членуват следните наши сдружения: на тютюноработниците, на текстилните работници, на металороботниците, на дърводелските работници, на транспортните работници, на рудничарите, на фабричните работници, на шивачите, на търговските служещи, както и нашите организации на каменоделците, на стъklarските работници и на бръснарските работници, които редовно изпълняват интернационалните си задължения и са представяни на съответните международни професионални конгреси.

Всички чуждестранни работници, които идват в България, постъпват — без оглед на това, че в публикациите на Международния секретариат се посочват само адресите на конкурентните синдикати — *изключително в нашите синдикати, защото тук те имат случая лично да се убедят, че нашите синдикати са единствените истински пролетарски професионални организации в България.* Нашите чуждестранни другари развиват при това оживена дейност, те основават интернационални групи за агитация измежду говорещите чужд език другари в България и по този начин сами допринасят за засилване на нашите синдикати. Такива интернационални агитационни групи⁵⁶ ние имаме в София, Пловдив и Русе.

Някои от нашите професионални съюзи са уредили своите взаимоотношения със сръбските колеги чрез договори.

С Румъния наистина засега формално още не сме сключили договори за взаимопомощ, обаче румънските колеги, които работят в България, постъпват също така без изключение в нашите организации, като образуват румънски агитационни групи, какъвто е случаят в Русе и София.

ФАЛШИВИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА БЪЛГАРСКИЯ ПРОЛЕТАРИАТ ПРЕД СИНДИКАЛНИЯ ИНТЕРНАЦИОНАЛ. ЕДНА ВЪПИЮЩА НЕСПРАВЕДЛИВОСТ

След всичко, което по-горе можахме в сбити думи да изложим относно синдикалните условия в нашата страна, не е необходимо да се доказва, че е *непоносима аномалия*, дето нашата синдикална централа още не е приета от Международния синдикален секретариат, още повече че отделните професионални съюзи, които образуват нашата централа, членуват в съответните международни съюзи.

Но това не е само аномалия. С това ние като чисто пролетарска организация, която се бори заедно с международния пролетариат против капиталистическата експлоатация и господстващия обществен строй, сме възпрепятствувани също да изпълним надлежно нашите ин-

тернационални задължения. Относно разпорежданията на Международния секретариат ние сме принудени да се информираме чрез сръбските другари или чрез други другари от чужбина и едва след седмици и месеци можем по този път да научим нещо за съобщенията на секретариата, тъй като последният отказа да поддържа връзка с нашата синдикална централа и да ни изпраща поне най-обикновените си окръжни, по причина че нашата централа формално още не била приета от него.

От друга страна, в официалните адресни списъци на секретариата продължават да се публикуват само адресите на българските конкурентни синдикати, поради това че тяхната централа формално принадлежи към секретариата, *въпреки че в отделните международни професионални съюзи членуват не конкурентните синдикати — защото те нямат съответни централистични съюзи, — а нашите браншови сдружения.* Това само предизвиква объркване в нашето общуване с братските организации в чужбина. Твърде често се случва изпратената до нас от чуждестранни организации кореспонденция да се получава от нашите противници, с което ни се отнема възможността да изпълняваме нашия дълг на интернационална солидарност.

Чрез съобщенията, печатани в официалните отчети на Международния синдикален секретариат, *конкурентната централа разпространява фалшиви и тенденциозни сведения за условията в нашата страна* и по този начин злоупотребява най-безсъвестно с доверието на нашите чуждестранни другари, които, за съжаление, не познават моралната стойност на българските така наречени «широки» или «обединени социалисти»⁶⁶. Същевременно *тя обвива нашите синдикати с най-подли клевети и обвинения*, както това може да се прочете в неотдавна публикувания седми международен отчет относно синдикалното движение за 1909 година.* След като «широката» интелигенция банкрутира напълно както в политическата, така и в синдикалната област, не ѝ остана нищо друго,

* Вж *Siebenter Internationaler Bericht über die Gewerkschaftsbewegung 1909*. Berlin. Verlag: Internationaler Gewerkschaftsbund (C. Legien), 1911. Докладът на А. Мицулов за дейността на общоделския синдикален съюз през 1909 е поместен на с. 187—195. (Ред.)

освен да прибегне до клевети: нейното единствено оръжие, с което тя иска да спаси своята западна организация и да продължи борбата срещу все по-мощно развиващото се социалдемократическо работническо движение в нашата страна. Българският класосъзнателен пролетариат гледа само със спокойно презрение на тези свои коварни врагове.

За нас обаче е дълбоко оскърбително, че на тези презрени креатури, които в България се ползват повсеместно — дори и всред буржоазните партии, макар те и да са техни съюзници — с репутацията на нечувано корумпирани оръдия, е дадена възможността да се гаврят така безсрамно в официалните известия на Международния синдикален секретариат с доверието на нашите чуждестранни другари, като им сервират напълно фалшиви данни и тенденциозни сведения за българското синдикално движение! На нашата синдикална централа, на истинската представителка на борещия се български пролетариат, напротив, е отнета всякаква възможност да осветлява чрез същите официални публикации на Синдикалния интернационал за истинското положение на движението и за борбите на българския пролетариат.

Не би могло да има по-угнетяваща несправедливост от факта, че синдикално организираният български пролетариат е представен пред Международната синдикална централа чрез една организация, която му е съвсем чужда — организация, която досега само е злоупотребявала с доверието, авторитета и паричните средства на Международния секретариат, докато собствената синдикална централа на този пролетариат е държана извън Международната синдикална централа и дори е третирана от последната като чужда на международното работническо движение!

В заключение, ние се считаме напълно в правото си да искаме настойчиво, от името на българския пролетариат, да бъде сложен вече край на тази крещяща несправедливост, като нашият Общ работнически синдикален съюз бъде приет в Международния секретариат на националните синдикални централи. Това — както бе доказано достатъчно ясно в горното изложение — е една необходимост не само за интересите на организацията и

на борбите на българския пролетариат, но и за интересите на самия Синдикален интернационал, който си е поставил за задача да обедини около своето знаме борещия се пролетариат от всички страни.

Вън от всякакво съмнение е, че приемането на нашия Синдикален съюз в Международния секретариат на националните синдикални централи ще даде нов тласък на развитието на синдикалното движение в България, ще ускори процеса на пълното обединение на нашия пролетариат, и ние сме убедени, че след това в близко бъдеще ще можем да се явим пред Международния секретариат *с единни и мощни професионални съюзи, обхващащи всички клонове на индустрията, транспорта и занаята.*

Ние завършваме, прочее, с повика:

Да живее Синдикалният интернационал!

Да живее международната солидарност!

Да живее освободителната борба на пролетариата!

София, 15/28 юли 1911*

За Синдикалния комитет
на Общия работнически синдикален
съюз в България

Секретар: *Георги Димитров*

*Брошура: Bericht an die VII.
Internationale Konferenz der
Vertreter der gewerkschaftlichen
Landeszentralen in Budapest.
Sofia, Die Sozialistische Partei-
Buchhandlung und Druckerei, 1911.*

*Печата се по текста
на брошурата
(Превод от немски език)*

* Датата е по стар и нов стил. (Ред.)

ДО МИХАИЛ ХЛЕБАРОВ —
СОФИЯ

Будапеща, 29 юли 1911 г.

Най-сърдечни поздрави из средата на представителите на Синдикалния интернационал. На общоделците биде подписан паспортът. Те вече не ще видят никога вратите на Интернационала.

Твой *Г. Димитров**

*Публикува се за първи път
по текста на картичката*

---

* Поздравителната картичка е подписана и от В. Коларов. (Ред.)

ДЕСЕТГОДИШНИЯТ ЮБИЛЕЙ НА ЮГОСЛАВЯНСКОТО РАБОТНИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО «СВОБОДА» В БУДАПЕЩА *57

Г. Димитров**, посрещнат с най-големи симпатии и живи акламации, поздрави от името на социалистическия български пролетариат празнуващите югославянски другари. Той изрази своето голямо задоволство, че Югославянското работническо дружество въпреки черната реакция и грамадните препятствия цели десет години е било едно незаменимо огнище на социалистическа просвета за югославянските работници в Унгария, че то е играло ролята на една отлична-школа и грижлива майка за идващите в Унгария работници от Сърбия, България, Хърватско и Босна и Херцеговина, като ги е предпазвало от корупцията и ги е издигало до положението на доблестни борци заедно с унгарския пролетариат против капиталистическата експлоатация.

«За нас — продължи ораторът — не съществуват никакви граници, не важат националните, расови и религиозни различия. Ние, работниците от всички страни, имаме една и съща нация, едно и също отечество — това е Интернационалът, имаме една и съща религия — това е работническият революционен социализъм. Дето и да сме, съдбата ни е еднаква — съдба на потиснати и експлоатирани наемници; затова, в която и страна да се намира-

---

* Реч на тържествено събрание в Металоработническия дом — Будапеща, състояло се на 31 юли (н. ст. 13 авг.) 1911. Текстът е извлечен от едноименната статия на Обрен Коснич, предназначена специално за българския читател и публикувана във в. «Работнически вестник», № 58 и 59 от 28 и 30 септ. 1911 г. (Ред.)

** На тържеството присъствуват също В. Коларов и Ив. Ганчев — другите двама делегати на ОРСС за VII международна синдикална конференция в Будапеща. (Ред.)

ме, задачата ни остава една и съща — да се борим за унищожението на капиталистическата експлоатация.»

Др. Г. Димитров завършва своята реч всред бурни и продължителни ръкопляскания с апел към югославянските другари в Будапеща да служат и занаяпред все тъй предано на социализма и с пожеланието, щото Югославянското работническо дружество през своята втора десетгодишнина да има още по-бляскави успехи за тържеството на социализма.

*В. «Работнически вестник»,
№ 58, 28 септември 1911 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

ДО ДИМИТЪР БЛАГОЕВ —
СОФИЯ

Будапеща, 31 юли 1911 г.

Най-сърдечни поздрави от веселата среща на югославянските работници. Здравей, Дядо!

Г. Димитров*

*Публикува се за първи път
по текста на картичката*

---

* На картичката са се подписали и Милаш Йованович, Джордже Туович, Живко Маркович и Обрен Коснич, присъствували на юбилейното тържество на Югославянското работническо дружество в Будапеща. (Ред.)

ДО ЦЕНТРАЛНИТЕ НАСТОЯТЕЛСТВА И СЕКРЕТАРИТЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

София, 22 август 1911 г.*

Драги другари,

Ние се намираме в разгара на изборната борба!⁵⁸
По този случай Синдикалният комитет най-настоятелно
приканя всички синдикирани работници с още по-големи
усилия да участвуват в предприетата от Работническата
социалдемократическа партия в този важен момент аги-
тация и борба. Срещу демагогията и заблужденията на
буржоазните партии, срещу насилията и терора на пра-
вителството професионалните съюзи трябва да издигнат
всички работници в съответните професии и да ги наредят
под знамето на социалдемократията. Нека на 4 септември
всички работници-избиратели издигнат високо своя глас
в червеновинената бюлетина в ръка против капиталисти-
ческата експлоатация и тирания и за работническите ло-
зунги: *Искаме евтин живот, законодателна закрила на
труда и пълно общинско самоуправление!*

Като дават най-широко съдействие в настоящата из-
бирателна борба на партийните организации и групи,
централните настоятелства и секциите на професионал-
ните съюзи, както и местните работнически съвети са
дължни да положат всички необходими усилия за числе-
ния ръст и всестранното засилване на съюзите. Не бива
да бъде оставен нито един засегнат от предизборната аги-
тация работник неорганизиран. Другарите, особено син-
дикалните функционери, не трябва да забравят, че на-

* Дата на публикуването. (Ред.)

стоящият момент е най-благоприятният за *масовото* разрастване на професионалните съюзи.

От друга страна, Будапещенската интернационална конференция, както е известно вече, разчисти пътя за пълното единство на българския пролетариат и нанесе един тежък *смъртоносен* удар на конкурентните синдикати, като изхвърли из Интернационала тяхната централа. Брошурката по интернационалната конференция*, както и манифестът на Общия работнически съвет** трябва най-широко да бъдат разпространени между организирани и неорганизиран работници, като не бъдат забравени в това отношение и членовете на конкурентните синдикати.

При настъпилото бързо и безвъзвратно разпадане на конкурентните синдикати преминаването на техните членове в нашите професионални съюзи трябва всячески да се улесни, стига те да не се ръководят от никакви задни намерения.

Членовете на конкурентните синдикати ще бъдат приемани в нашите съюзи *като организирани работници при същите условия, които важат и за нашите собствени членове, и ще им се зачита досегашното членство и добитите права на помощи съгласно съюзните уставы и правилници.*

Членските книжки на преминалите от конкурентните синдикати членове трябва да бъдат заменявани с наши книжки, а заменените — своевременно да се изпращат на съответните централни изстоятелства.

Синдикалният комитет не се съмнява, че ръководните органи на професионалните съюзи и отделни синдикални другари ще изпълнят достойно своя дълг както в изборната борба, така и за масовото засилване на съюзите и за пълното възстановяване необходимото *работническо, социалистическо единство* във всяка професия.

---

* *Интернационалната синдикална конференция в Будапеща. Изхвърлянето на «обединените» социалисти из Интернационала. — Другите решения на конференцията. — Към единство! С., Парт. соц. к-ца и п-ца, 1911, 40 с. (Ред.)*

•• Вж настоящия том. с. 495---499. (Ред.)

Тяко си пожелаваме, другари, най-плодотворни резултати в тая посока за тържеството на работническата освободителна кауза!

Другарски социалдемократически поздрав!

За Синдикалния комитет

Секретар: Г. Димитров

«Работнически вестник»,
№ 42, 22 август 1911 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

НАПРЕД КЪМ ИЗБОРНИТЕ УРНИ!

Изборната борба е вече в най-големия разгар. Както правителството, така и опозиционните буржоазни партии полагат последни усилия, употребяват всички стари, изпитани изборни средства, за да вземат на своя страна избирателните маси.

Тия същите партии, които цели 33 години са използвали подред парламента за интересите *само* на шепа капиталисти, лихвари и едри земевладелци и на монархизма, като са ограбвали и хвърляли във все по-тежка мизерия широките народни маси и специално работническата класа, днес с демагогия и заблуждения, а правителството и с терор и насилия отново се стараят да откраднат избирателните гласове на същите тия маси, за да продължават и занапред досегашната своя политика на експлоатация, грабежничество, разрушение и корупция.

Докато селската маса, заглавикана от добрата реколтата, и дребните занаятчии и търговци, упоени от размърдалия се малко алъш-вериш, се държат крайно индиферентно към изборната борба, работническата класа е единствената, която в настоящия важен и съдбоносен момент стои будна и участвува активно и съзнателно из цялата страна в изборната борба.

За работниците няма *берекет*, няма *алъш-вериш*. За тях, напротив, мизерията става все *по-тежка* и *непоносима*, страданията — *по-многобройни*, злополуките — *почести* и *по-ужасни*.

От друга страна, докато всички буржоазни политически партии и котерии гледат на изборната борба и на

самия парламент изключително като на средство на которийни, капиталистически и монархически интереси и за увеличаване експлоатацията и потисничеството над работническата класа и широките народни маси, Работническата социалдемократическа партия, *партията на българския пролетариат, е единствената*, която води една принципиална борба и издига лозунгите за *евтин живот, работническо законодателство и пълна автономия на общините*, лозунги в защита на широките народни маси, за запазване от физическо и духовно израждане цялата нация, за издигане една несъкрушима барикада срещу гибелните завоевателни стремежи на руския царизъм и европейския империализъм, за възстановяване мира на Балканския полуостров чрез създаване Балканска федеративна република⁶⁹ и за разчистване пътя към пълното освобождение на работническата класа и цялото общество от веригите на капитализма.

В пламъците на тая борба първо място се пада на *синдикираните работници* под знамето на социалдемократията. В изборната борба ние, синдикираните работници, сме дълбоко заинтересовани както от гледището на своите непосредствени интереси за по-голяма надница, по-кратък работен ден, по-сносни условия на труда, така и от гледището на своите общи класови интереси, на своите исторически задачи, на своя освободителен идеал.

Професионалните съюзи не биха могли нито правилно да съществуват и се развиват, нито успешно да изпълнят своите задачи като защитници на нашите интереси в производството, ако не се създаде едно действително работническо законодателство, ако не се въведат цяла редица социални реформи, ако не се гарантира политическата свобода и специално автономията на общинското управление.

Разкъсването на веригите на съвременното наемно робство е немислимо, ако работническата класа не се запази от неминуемото израждане, към което днес я тласка свирепият капитализъм, ако не завладее мощни политически позиции, ако не се подготви достатъчно за пълното завладяване на политическата власт и я обърне от едно средство за експлоатация и робство, каквото е днес, в

средство за извършване социалната революция — *освобождението на трудещото се човечество.*

Ето защо длъжност на всички синдикирани работници днес е да откъснат непрссветените работнически маси от влиянието на буржоазните партии и ги наредят в тоя съдбоносен изборен период под знамето на социалдемократията. Възгласът: *нито един работнически глас за работническите врагове!* — трябва да се разнесе из цялата страна и да проникне абсолютно във всички кътове на работническата класа, да събуди спящите и озари заблудените. И на 4 септември синдикираните работници заедно с всички други работници-избиратели трябва да се явим пред изборните урни с *червеновинената бюлетина в ръка* и с нашите работнически лозунги против монархизма и капитализма.

Наред с това из тая величава изборна борба нашите професионални съюзи трябва да излязат много по-силни, с многобройни нови членове, с ново и по-широко влияние всред работническите маси.

Ние трябва да влезем в парламента, да завладеем неговата трибуна въпреки вълчия вой на цялата буржоазия, въпреки бесния терор на правителството, увеличавайки силите и оръжията на социалдемократията!

Прочее, всички синдикирани работници, напред със стократно по-големи усилия към изборните урни за пълното тържество на социализма, напук на всички работнически врагове и заблудители!

В. «Работнически вестник»,
№ 46, 31 август 1911 г.
Подпис: Г. Димитров

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

СЛЕД ИЗБОРИТЕ

Станалите законодателни избори се завършиха с един бляскав успех за социалдемокрацията. Докато всички други партии имат значително намаление на своите избирателни гласове, единствена е Работническата социалдемократическа партия, която излиза из пламъците на изборната борба с увеличени гласове, разширено влияние и уголемена сила.

За тоя бляскав резултат естествено има твърде много да се благодари на дейността на професионалните съюзи и усилията на отделните техни членове, които взеха най-активно участие под ръководството на партията в изборната борба.

Същевременно самата избирателна борба, широката и дълбоко принципиална агитация на Работническата социалдемократическа партия в средата на работническите маси разчисти още по-добре пътя за масовото и бързо нарастване и всестранно засилване на професионалните съюзи. Множество работници бидоха раздвижени, измъкнати от прегръдките на апатията, засегнати от социалдемократическата агитация и увлечени в борбата против капитализма.

След завършените избори за професионалните съюзи настъпва един период на *богата жътва*, който трябва да бъде най-широко използван. Още неотдъхнали от изборната борба, синдикалните функционери и всички други другари *веднага* трябва да се предадат на усилена работа в тая посока. В капиталистическото общество, намирайки се постоянно под ударите на свирепия капитализъм,

за нас не може да има почивка в *бездействието*. Съзнавателният пролетарий, пролетарският борец, намира най-добрата своя почивка само в *разнообразието* на работата за издигането мощни работнически организации, за тържеството на освободителното работническо дело. Участвували с всички сили в изборната борба, днес нам предстои да се заемем с не по-малко сили за численото нарастване на професионалните съюзи, за тяхното вътрешно стягане и заздравяване, за изострянето и увеличението на нашите бойни оръжия.

В тоя важен момент абсолютно всички членове на професионалните съюзи трябва да бъдат неуморни агитатори за привличането в нашите редове неорганизираните работници. От членовете в централните настоятелства и местните ръководни органи до последните най-млади и нови другари в секциите *всички* трябва най-усърдно да се грижат за организирането в професионалните съюзи на оная маса неорганизираните работници, които гласуваха за нашата партия в изборите и вървяха заедно с нас в изборната борба. Ако се съди от числото на подадените за партията гласове в тия избори, както и от тяхното увеличение във всички важни индустриални центрове на нашата страна, в сравнение с получените гласове в изборите за Великото народно събрание, с положителност трябва да се очаква в най-късо време членовете на професионалните съюзи да се увеличат най-малко с 50%, което би значило организираните работници в Синдикалния съюз да *достигнат* и да *надхвърлят* първите 10 000. И това е *напълно възможно*, стига всички ние да изпълним достойно своя дълг сега, след изборите. Нека нито за минута не се забравя, че успехите, добити в изборната борба, от които тъй основателно всички другари са възхитени, могат да станат *трайни* успехи и да послужат като изходна точка за *нови и много по-големи* успехи в предстоящите общински избори и във всички изборни борби занаят само ако спечелените съчувственици станат редовни и постоянни членове на професионалните съюзи, ако самите съюзи *увеличат, удвоят и утроят* своите сили.

Наред с усилията за записване членове на професионалните съюзи всички засегнати от изборната агитация работници големи грижи трябва да се положат и за вът-

стягане на съюзите. Цялата изоставена през
та борба организационна работа веднага трябва
уредена, като особено внимание се обърне, от ед-
на, върху *редовното* събиране на членски вноски
и засилването на професионалните съюзи и
— върху социалистическата просвета и възпи-
на синдикалните членове.

Стойки всички най-усилено в тая посока след току-
вършените избори, ние ще бъдем щастливи в скоро
да видим нашите професионални съюзи, обедини-
своята среда всички годни за организация работници
отнички, успешно да изпълняват своите специални
професионални задачи и да участвуват с още по-бляскави
ролята в общата освободителна борба на социалде-
мацията.

«Работнически вестник»,
септември 1911 г.
Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ДО А. ХУГЛЕР—БЕРН

София, 7/20 септември 1911 г.*

Скъпи другарю Хуглер!

От името на Синдикалния комитет на нашия Общ работнически синдикален съюз Ви моля да поднесете на конгреса на Швейцарския синдикален съюз⁶⁰ най-сърдечни привети и да изразите на представителите на швейцарската работническа класа чувствата на братска солидарност на българския класосъзнателен пролетариат. Ние, по-младите членове на великото семейство на международния пролетариат, следим с жив интерес организационната дейност и борбите на нашите швейцарски братя и се стараем да извлечем от тях поука за собственото ни работническо движение. На вашия тазгодишен конгрес желаем от сърце успешна дейност за още по-голямо укрепване позициите на швейцарското работничество в борбата му против капитализма.

С братски поздрави

Секретар: Г. Димитров

В. «Работнически вестник»,
№ 62, 7 октомври 1911 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

* Датата е по стар илюнов стил. (Ред.)

БУРГАСКАТА ПРИСТАНИЩНА СТАЧКА⁶¹

От няколко дни насам крайно оживеното през есенния сезон Бургаско пристанище е *пусто*. Параходи, пълни с храни и стоки, стоят на кея *неразтоварени*. Други параходи очакват да бъдат натоварени, за да заминат, но няма *кой* да ги натовари. Пристанищните работници, които дават живот на това извънредно доходно за търговците и държавата пристанище, които товарят и разтоварват *непрестанно* параходите и изпълняват една такава важна функция за търговията, индустрията и целия икономически живот в нашата страна, от 2 септември са в *стачка*.

Дълбоката и непоносима мизерия, растящата скъпост на живота, постоянните произволи на търговците и портското управление, господстващата на пристанището анархия накараха мирните и трудолюбиви бургаски пристанищни работници да потърсят изход в стачната борба.

На техните досегашни молби, отправени до портското управление, до Търговската камара и министерството, последните отговаряха с *грубо пренебрежение*. И днес всички тия компетентни учреждения трябва да понесат *всичката* отговорност за грамадните загуби и тежките *последствия*, които неизбежно стачката ще причини.

Същите тия учреждения и самият министър Франгя, който бе в Бургас, вместо да направят необходимото за спокойното уреждане на избухналия конфликт, като бъде подобро мизерното положение на пристанищните работници, стават жалки оръдия на търговците, търсят им стачконарушители, подлагат на терор и полицейски

преследвания и насилия борещите се работници, които водят на *легална* и *законна* почва своята борба, и по тоя начин наливат *масло в огъня*, подготвят *безредия* и *катастрофи*.

Арестуването на нашия др. д-р Максимов, който доблестно се явил в защита на стачкуващите работници, прибягването към арести, интернирания и даже екстернирания на някои от стачниците е една *груба прозокация*, която не може да има в никакъв случай добри сетнини. С такива средства не ще може да се възстанови нормалният живот на Бургаското пристанище.

Бургаските търговци, портовото управление и българските управници трябва да разберат, че в Бургаското пристанище не ще има *мирна* и *спокойна* работа, докато не се подобри положението на тия стотини работници, без които пристанището бива мъртво и престава да дава каквито и да било печалби на търговците и държавата.

Борбата на пристанищните работници в Бургас среща най-горещите симпатии и пълната подкрепа на организирания в нашия синдикален съюз работници. Самият Транспортен съюз⁸² е взел всички мерки да не бъдат допуснати стачконарушители от другите пристанища и решително е протестираше против терора и насилията, упражнявани от страна на властите над борещите се работници. Той своевременно е уведомил и братските транспортни организации в другите страни, както и Интернационалния транспортен секретариат⁸³ върху борбата на Бургаското пристанище.

Подкрепата на организирания и съзнателни български работници е толкова по-необходима за борещите се пристанищни другари, тъй като освен всички грамадни трудности в своята борба те имат и *голямото нещастие* да се намират засега под ръководството на известните политикани и кариеристи, които, нямайки нищо общо със самите нужди и интереси на работниците, са се опитали да използват работническото стремление към по-добър живот за своите политикански цели в изборите и за интересите на известни чауши. С това се обяснява *печалното обстоятелство*, че борещите се пристанищни работници наред със своите искания за по-добри заплати, по-къс работен ден, неделна почивка и пр. искат да издава *порто-*

то управление лични карти на правоимащите да работят в пристанището и да се приемат на работа предимно български поданици — искания, които са против самите работници и могат да бъдат полезни само на чаушите и редацията на търговците и портовото управление.

Върху всичко това ние ще се повърнем, когато бъде завършена стачката, а сега още веднъж трябва да поддържаме необходимостта всички работници от другите приморски и дунавски пристанища, както и останалите работници, организирани в нашите професионални съюзи, да положат потребните усилия, за да завърши колкото е възможно по-благоприятно борбата на бургаските пристанищни работници и да могат те в близко бъдеще, наред с своите колеги от другите пристанища да водят напълно и успешно борбата си против капиталистическата експлоатация и за нейното пълно унищожение.

«Работнически вестник»,
№ 80, 9 септември 1911 г.
Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ДЪРЖАВАТА И СТАЧКАТА НА БУРГАСКИТЕ ПРИСТАНИЩНИ РАБОТНИЦИ

Както в другите масови стачки, които засягат големи капиталистически интереси, така и в избухналата напоследък стачка на Бургаското пристанище държавата със своите действия побърза да разкрие истинската си физиономия като *инструмент* за експлоатация и потисничество над работническата класа и *изпълнителен комитет* на капиталистите в защита на техните груби, егоистически интереси и желания.

Тая същата «правова», «културна» и «надкласова» държава, както я представляват нейните скъпо плащани адвокати, грамадната част от тежестите за издържането на която падат върху плещите на самите работници и която досега *абсолютно нищо* не е направила в защита на работническия труд, за гарантиране здравето и живота на работническата класа и специално на пристанищните работници, които са дали стотини скъпи жертви из своята среда — убиги и осакатени при изпълнение длъжностите си на пристанището, днес *всецяло* се е турила в *пълна услуга* на шепата побеснели бургаски търговци и прибегва до *най-беззаконни, брутални и варварски средства*, за да сломи *легалната и законна борба* на пристанищните работници.

Всички органи на централната и местна държавна власт, като почнете от министър Франгя в София и свършите с последния опърпан стражар, доведен нейде от котленските балкани за запазване «свободата на труда», прибегват до най-груби нарушения на законите, предизвикват безредици и нежелателни стълкновения, упражня-

Ет един бесен терор над стачниците, само да бъдат запа-
воини грубите капиталистически интереси на бургаските
дарибен.

В Бургас *фактически* е обявено *военно положение*. За
да се всели страх и смут в средата на стачниците, дове-
дени са из целия Бургаски окръг и даже от София стра-
жари. Пристанището е блокирано от *въоръжени войници*.
Военни патрули сноват из града постоянно. По посоч-
ване от страна на търговците полицията арестува, зап-
лашна и малтретира мирните стачници. В тоя момент
търговците са, които *командуват на полицията и*
войската. На околийския началник, който не пожелал да
изпълни всички беззаконни желания на търговците, е
даден *отпуск, без той да е искал това!*

Войската, предназначението на която е уж да ни пази
от «външния неприятел», днес е на разположението на
търговците и е повикана в *бойна амуниция* да ги пази от
«вътрешните врагове» — *мирноборещите се за по-добър*
живот пристанищни работници, тия трудолюбиви пчели,
без които е невъзможен никакъв живот на пристанището.

Пристанищното управление, търговската камара, об-
щинският съвет, селските кметове, държавни инженери
и чиновници, администрацията на железниците, самата
полция — *всички са се обърнали на агенти за доставяне*
на стачконарушителите на търговците.

В Бургас и селата глашатаи разгласяват, че в Бургаско-
то пристанище имало добра работа с големи надници.
Кметовете сами събират и изпращат на пристанището ра-
ботници.

Държавният инженер Белов е уволнил работниците от
б чети по поддържането Айтос—Бургас, защото отказали
да заместят стачниците на пристанището. Началникът на
сливенската гара Досев събрал 33 работници и ги изпра-
тил до инженер Белов уж да работят по поддържането.
Тия работници обаче ги довели на пристанището и *нака-*
рали да заместят стачниците.

За още по-голямо улеснение на търговците дирекцията
на железниците е разрешила *стачконарушителите за*
Бургаското пристанище да бъдат прекарвани безплатно.

Самите малцина стачконарушители, свършено неоп-
итни работници, са изложени на явна смърт или тежко

осакатяване. Опасната работа на пристанището изисква голяма вещина, похватност и съобразителност, от каквито и понятие не могат и да имат тия събрани от кол и въже нови работници. Досега вече има двама *тежко осакатени* и един *убит*. И тия нещастия и убийства стават под върховното покровителство и контрола на властта.

Ревностният окръжен управител обаче е надминал всички други оръдия на търговците. В една своя крайно безграмотна заповед* той в името на «свободата на труда» разпорежда да бъдат извършени най-грубите закононарушения и насилия. Окръжният управител, върховният блюстител на законите в Бургаския окръг, заповядва:

1) *всички работници, които са се обявили в стачка, да почнат работа веднага;*

2) *ония лица, които не са работници, да не ходят между самите тях и по един или друг начин да ги принуждават да вършат работи против волята си;*

3) *против всички, които не биха се подчинили на настоящата заповед, да бъдат съставени актове и предавани в съда;*

4) *турските работници, които не биха почнали да работят, да бъдат екстернирани в Турция, а българските работници, които не са жители на гр. Бургас, да бъдат въдворени на местожителство в родните си градове и села.*

И за да бъде по-лесно изпълнена тая заповед, да бъдат по-леко сломени с терор и заплашвания стачниците, окръжният управител по настояване на търговците е изискал от министерството *специална заповед* за арестуването и интернирането на пишущия тия редове и за забраняване на външни агитатори да стоят в Бургас.

Турският консул също така не закъсня да застане на страната на търговците. Той викал манафите-стачници и ги заплашвал с изгонване из България, ако не почнат работа. Тоя «представител» и «защитник» на турските поданици в България даже си позволил да удря плесници на по-смелите стачници-манафи, които се опитали да му

* Става дума за заповед № 810 от 5 септ. 1911, пълният текст на която се цитира в дописката «Вилненията на правителството в Бургас». — Работнически вестник, № 51, 12 септ. 1911. (Ред.)

възразят, че докато стачката не бъде прекратена, те не ще отстъпят на пристанището.

Днес вече тая неравна борба между бургаските пристанищни работници и богатите и всесилни търговци е в своя най-голям разгар. Държавата в цялото свое всеоръжие е на страната на шепата търговци и против хилядата пристанищни работници и техните бедни семейства. Държавата прибягва към грубо нарушение на своите собствени закони, излага се на грамадни загуби, като освобождава търговците от такси за неразтоварените вагони и пр. само за угодата на разбеснелите се буржоазни търговци, които не се съгласяват да увеличат мизерните заплати на пристанищните работници и които искат да има на пристанището не културни работници, а *средновековни роби*.

Борещите се работници в тая тежка, неравна борба имат на своя страна само солидарността и подкрепата на съзнателния български пролетариат и своята готовност да понесат всички жертви, за да достигнат един по-сносен човешки живот.

Както и да се завърши борбата на Бургаското пристанище, тя има колосално значение и носи една голяма печалба за пристанищните и всички други работници в нашата страна. Борещите се пристанищни работници, голяма част от които даже и в последните избори гласуваха за правителството и другите буржоазни партии, имат всичката възможност днес да разберат, че държавата и немички господарски партии, които поред я управляват, са *врагове* на работниците, че единствените техни искрени и постоянни приятели и защитници в тия тежки минути — това са организираните работници в *Съюза на транспортните работници*, в *Общия работнически синдикален съюз* и под знамето на *Работническата социалдемократическа партия*, в средата на които лежи тяхното спасение — *дамо те час по-скоро трябва да се наредят*, за да имат истински успехи в своите борби и заедно с целия пролетариат да се освободят от мизерията и робството.

ДО РЕДАКЦИЯТА НА В. «РАБОТНИЧЕСКИ ВЕСТНИК»

Бургас, 9—11 септември 1911 г.*

Фактически обявено военно положение. Стражари, доведени от целия окръг и София. Въоръжени войници пазят пристанището, кръстосват улиците. Масови арести и насилия. Окръжният управител заповядва екстернирането и интернирането на стачниците, нежелаещи да работят. Изменници малко, от които двама премазани, един умрял при разтоваряне. Търговците побеснели. Полицията, войската и всички държавни и местни учреждения в пълна тяхна услуга. Всред работниците силно възмущение.

Георги Димитров

*В. «Работнически вестник»,
№ 51, 12 септември 1911 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

* Датирано по пребиваването на Г. Димитров в Бургас. (Рсв.)

ДО ГЛАВНИЯ
РАБОТНИЧЕСКИ СЪЮЗ
В СЪРБИЯ⁶⁴

Бургас, 9—11 септември 1911 г.*

Тук стачкуват пристанищните работници.
Търговците търсят стачкозаместници от Сърбия. **Взе-**
мете мерки да не идват насам.

Георги Димитров

 «Рабочие новине»,
№ 101. 14 септември 1911 г.

*Печата се по текста
на в. «Рабочие новине»
(Превод от сръбхърватски език)*

---

* Датирано по пребиваването на Г. Димитров в Бургас. (Ред.)

КЪМ ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

София, 12 септември 1911 г.*

Тъй като правителството, което е в пълната услуга на буржоазните търговци против борещите се пристанищни работници, чрез своите централни и местни органи търси из цялата страна стачконарушители, Синдикалният комитет най-настоятелно апелира към всички другари в професионалните съюзи и към местните работнически съвети да не допуснат изпращането за Бургаското пристанище на такива стачконарушители, като най-широко разгласят за стачката и разубедят всички, които биха били подмамани от правителствените органи и агентите на търговците.

За Синдикалния комитет

Секретар: Г. Димитров

*В. «Работнически вестник»,
№ 51, 12 септември 1911 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

---

* Дата на публикуването. (Ред.)

ТРАНСПОРТНИЯТ СЪЮЗ

Стачката на пристанищните работници в Бургас дойде тъкмо навреме да разкрие по един най-очевиден начин громадното значение на Транспортния съюз за борбите на работниците от разните клонове на транспорта в нашата страна.

Обикновеният конфликт между работниците на Бургаското пристанище и търговците, както вече е известно, бързо се разви до едно колосално сражение между труда и капитала в областта на транспорта. Зад шепата бургаски търговци, които непосредствено участвуват в тая борба, веднага застанаха всички останали търговци и капиталисти, интересите на които пряко или косвено се заеха от предизвиканото спиране правилния ход на транспорта. Самата държава и като стопанин на по-голямата част от средствата за транспорт, и като институт за защита интересите на капиталистическата класа, също се постави с всички свои органи в пълна услуга на търговците, против борещите се пристанищни работници.

В тая неравна борба на работниците от едно пристанище срещу общите удари на цялата капиталистическа класа и държавата работническият успех се крайно затруднява. За да бъде борбата успешна, необходими са вече общите усилия и общият натиск на работниците от всички пристанища и от всички други клонове на транспорта, както и моралната и материална помощ на целия пролетариат.

Когато непосредствено участващите в борбата капиталисти и държавата биха видели, че работниците от другите

пристанища действуват напълно солидарно със стачниците, че железничарите, телеграфистите и всички други работници от тъй тясно свързаните помежду си клонове на транспорта дават най-широко съдействие на борещите се работници и са готови да ги подкрепят, ако това би било нужно, даже и със спиране работата и в други някои области на транспорта, естествено те ще бъдат по-отстъпчиви и принудени по-скоро да прибегнат до уреждането на конфликта, като удовлетворят исканията на работниците.

Такъв общ, ефикасен натиск обаче може да бъде упражнен само когато работниците от целия транспорт (железничари, телеграфисти, пристанищни работници и пр.) са организирани в *една единна централистична* организация, каквато е *Транспортният съюз*, който е в съюза на всички социалистически професионални съюзи под знамето на социалдемократията и влиза в Интернационалната транспортна федерация.

Схващайки добре значението на Транспортния съюз за своите борби, другарите от транспорта нека не забравят, че техният съюз ще има да играе също и крупна роля в общото освободително работническо движение. Транспортните работници държат в ръцете си извънредно важни функции, без изпълнението на които не е възможен животът на съвременното капиталистическо общество. Тепърва ще настъпят у нас моменти в големите, масови борби с капиталистическата буржоазия и нейната държава, когато за запазване правата и свободите на цялата работническа класа и за добиване по-благоприятни условия за нейното съществуване ще бъде необходимо да се посегне и върху тия функции. Успехът на една масова политическа стачка напр. би бил осуетен, ако в нея не участвуват транспортните работници. Всички други важни политически акции на социалдемократията изискват масовото участие на работниците от разните клонове на транспорта, за да бъдат завършвани успешно. Няма друга професионална организация, на която е определено от самото икономическо развитие и от характера на капиталистическото общество да играе толкова важна роля в общата освободителна борба на пролетариата, както Транспортният съюз.

Ето защо непосредствените интереси на транспортните работници, железничарите, телеграфистите и всички други работници по транспорта, както и интересите на цялата работническа класа налагат час по-скоро Транспортният съюз да се издигне до положението на една мощна организация, която да сбгръща в своята среда и да нарежда под знамето на социалдемскрацията всички години за организация и борба работници от транспорта, железниците, телеграфите, телефоните и пощите, трамваите и останалите области на транспорта.

В това отношение стачката на бургаските пристанищни работници ще бъде една важна крачка напред. Ти добре отвори очите на заблуждаваните от сбщделските политикани и чаушите пристанищни работници и днес те горчиво се разкайват, че не са влезли по-рано в Транспортния съюз. Скоро ще бъде заградено от последния и това важно пристанище, ксето, заедно с Варненското, е от грамадно значение за борбите на транспортните работници.

Прочее, необходимо е всички другари и съчувственици на работническото дело да работят непрестанно за засилването на Транспортния съюз, който ще бъде един от най-важните отреди в работническата социалдемскратическа армия у нас.

В «Работнически вестник»,
№ 66, 14 септември 1911 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ЗА СТАЧКАТА НА ПРИСТАНИЩНИТЕ РАБОТНИЦИ В БУРГАС

Стачката на пристанищните работници в Бургас е свършена на 15 септември със загуба за работниците. Правителството на коалицията употреби голям терор, за да смаже борбата на пристанищните работници. То бе в услуга на търговците и действуваше под техните заповеди. Цялата държавна машинария бе турена в разположението на бургаските експлоататори, които бяха обзети от неударим бяс против борещите се работници. Не по-малко отвратително бе държането на общоделската клика, която изложи пристанищните работници на ударите на правителството и разбеснелите се бургаски търговци, а след това позорно офейка от борбата. По скандалното държане на правителството, общоделците и за края на стачката са получени от Бургас в редакцията ни следните телеграми:

Бургас, 15 септември 1911 г.

Има вече няколко тежки злополуки, маса заболявания и един смъртен случай на пристанището поради неопитността на стачкозаместниците. Повечето от тях искат да си отидат, но властта ги задържа насилствено. Със своето поведение властта излага на грамадни загуби държавата, подхвърля на лишения постоянните работници, сега стачници, и става убиец на насилствено и измамнически докараните стачкозаместници за угодата на шепа търговци. Най-решително протестираме против този безподобен скандал.

За Транспортния съюз:

Г. Димитров

Бургас, 16 септември 1911 г.

Стачката се прекрати в пълен безпорядък. В най-решителния момент общоделските водачи изоставиха стачката и позорно избягаха. Дълбоко възмущение между работниците против тях. Всички се съмняват, че са станали жертва на тия хаймани. Към Транспортния съюз, напротив, се отнасят с най-горещи симпатии.

Георги Димитров

*«Работнически вестник»,
18. 16 септември 1911 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

КЪМ ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

София, 19 септември 1911 г.*

Предвид прекратената без успех пристанищна стачка в Бургас и движението на пристанищните работници във Варна, Балчик и Каварна Синдикалният комитет най-настоятелно поканва местните работнически съвети и другарите от професионалните съюзи да дадат широко съдействие на Транспортния съюз за неговото всестранно засилване и организирането в неговите редове всички годни за организация работници от черноморските и дунавски пристанища и от параходите.

Освен всички други мерки, които трябва да се предприемат в тая посока, необходимо е да се направи и следното:

1. Да се свикат навсякъде събрания по стачката на бургаските пристанищни работници, като се изясни особено добре рслята на държавата, от една страна, и позорното предателско поседение на «обединените», от друга.

2. Да се разпрсстри масово позивът на бургаската транспортна секция⁶⁵.

3. На изменниците в Бургаското пристанище, които се връщат сега по своите места, да се разясни измамата и позорът, на които са били изложени като предатели на своите борещи се другари, и да се развие една усилена агитация изсбщо против *изменничеството* в работническите стачки.

---

* Дата на публикуването. (Рсд.)

Навсякъде най-широко да се подпомогне агитацията на Транспортния съюз между железничари и телеграфо-пощенски и телефонни служещи, за да могат те да се отърват окончателно от измамите и заблужденията на разните карьеристи, политикани и авантюристи.

За Синдикалния комитет
Секретар: *Георги Димитров*

*«Работнически вестник»,
№ 4, 19 септември 1911 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

КРАЯТ НА ПРИСТАНИЩНАТА СТАЧКА

Стачката на пристанищните работници в Бургас, както е известно, се прекрати още на 15 септември т. г. без успех.

С чуден героизъм и издръжливост стачниците водиха цели 15 дни своята борба. Те доблестно отбиваха бесните удари на търговците и държавата и въпреки глада, лишенията и многобройните други несгоди достойно се държаха на своите позиции.

Самият момент, както и положението на пристанището благоприятствуваха за добрия изход на стачката. Нейният ефект бе необикновено силен и чувствителен. Тя разбърка издъно нормалния ход на транспорта из цялата страна. Гарите бяха задръстени с пълни вагони. Товарните тренове за Бургас не циркулираха. Износът на храните тъкмо в най-благоприятния за търговците момент бе спрял през Бургаското пристанище. Натрупаните храни на пристанището и гарите започнаха да се повреждат вследствие проливните дъждове. Търговците търпяха грамадни загуби и по-слабите от тях се намираха на прага на фалимента.

От друга страна, насилията и терорът на правителството и търговците наливаха само масло в огъня на стачката. Стачниците толкова по-ожесточено се бореа. Доведените из разните села и паланки изменници, събрани от кол и въже, мнозина от които виждаха за *пъв път* море и параходи, не можеха да вършат почти никаква сериозна работа.

И ако все пак борещите се пристанищни работници

Бяха принудени да капитулират, работническите врагове, които днес ликуват, че са успели да разбият стачката, има да благодарят само на щастливото за тях обстоятелство, че работниците, изпаднали по-рано неволно под влиянието на господарските оръдия (разните «обединени» лумпени и чауши), бяха се организирали в някакво *неутрално* Морско дружество⁶⁶, стояха свършено изолирани от общото работническо движение в България и от международния пролетариат и вследствие именно на това не са имали възможността да се подготвят достатъчно добре за тая тежка и неравна борба.

Както всякъде другаде, така и тука «обединените» изиграха една позорна и предателска роля. Те заблуждаваха нещастните пристанищни работници, че трябва да свървят заедно с чаушите, че нямат нужда от Транспортния съюз и че работниците във Варна, Балчик и другите пристанища били организирани при «обединените», че «тебляците»⁶⁷ нямали нищо, че стачката за 2—3 дни преди изборите щяла да свърши с пълен успех и пр. Вместо да кажат самата истина на пристанищните работници, за да могат те, преди да се хвърлят в такава трудна и рискована борба, да се подготвят добре, да си натрупат достатъчно джепане и оръжия, да се споразумеят предварително с организираните в Транспортния съюз пристанищни работници от Варна, Балчик, Каварна и дунавските пристанища и чрез Транспортния съюз, който влиза в състава на *Международната транспортна федерация*, да си осигурят съдействието и материалната помощ на своите другари от другите страни — «обединените» безделници ги държаха в мрак и заблуждение и ги оставиха да излязат на война, да отидат на бойното поле с голи ръце. Напразно нашите бургаски другари преди още обявяването на стачката се стараеха да избавят работниците от неминуемата катастрофа, като обясняваха, че така успешна борба не може да се води. «Обединените» насърчаваха работниците да обявят стачката, като ги уверяваха с най-голяма положителност, че победата им е «в кърпа вързана»...

За успеха на самата стачка тия тъмни герои не направиха и не можеха да направят нищо. Докато нашите организации, макар ние и да не ръководехме стачката, бяха на крак и с всички сили подпомагаха борещите се приста-

нищни работници, като полагаха денонощно усилия за възпирането на изменниците и свикваха събрания и митинги против терора и насилията на властта; докато Транспортният съюз бе разпоредил чрез Интернационалния транспортен секретариат и специално в Сърбия, отдето бургаските търговци бяха потърсили работници, да не идват от другите страни заместници на стачниците, банкрутиралите общоделски водачи се занимаваха с псувни и интриги против «тесняците» и търсеха само начини да избягат от отговорност и да стоварят своите криви дърва върху чужди гръб.

Те не бяха наредили нито сериозна *работническа стража* за отбиването на довежданите изменници, нито определени лица да следят действията на търговците и техните агенти против стачката, нито бяха предприели даже най-обикновените мерки за запазване здравината и дисциплината на стачката, което се прави още в първия ден при обявяването на всяка наша стачка. Те най-безразборно разпиляха малкото пари, които имаше Мсрското дружество, по разните доведени изменници, *а оставиха самите борещи се работници без помощи.*

В свиканото по инициативата на стачната комисия тайно съвещателно заседание по стачката, с *наше участие*, на 12 септември, членовете на стачната комисия с дълбоко възмущение установяваха всичко това, разкриваха, че в ръководството царува пълен хаос и анархия и съжаляваха, че са оставили «обединените» да си играят тъй престъпно с интересите и съдбата на борещите се работници.

Извън Бургас от страна на «обединените» стачниците не можаха да имат никакво съдействие и помощ, защото техният «синдикален съюз» *фактически не съществува — няма организации, няма и материални средства; тяхната партия е фалирала и няма нищо общо с работническите борби.*

И в най-решителния и критически момент на стачката, когато стачниците се нуждаеха най-много от грижи, упътвания и насърчения, общоделските водачи *до един позорно дезертираха* и оставиха борещите се пристанищни работници на произвола на съдбата. Те *не свикаха даже необходимото събрание, за да бъде поне в порядък прек-*

на стачката. След това подло предателство на работниците не оставаше друго, освен да се съберат сами да прекратят своята героична борба, което и направиха на 15 септември вечерта. При тях и в тоя последен момент останаха пак само нашите другари, които се загрижиха и за неприетите на работа след прекратяването на стачката 50 стачници.

Стачката на бургаските пристанищни работници, макар и завършена без успех, донася за тях ценни поуки и една воляма печалба. Тя открива нова епоха в техните борби против капиталистическата експлоатация и разчистя пътя за близките действителни техни успехи и победи, защото те ще могат да спечелят стократно това, което днес, по вината на господарските оръдия и своята неподготвеност за продължителна борба, изгубиха.

Но върху това в следния брой.

«Работнически вестник»,
№ 91 септември 1911 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ПОУКИТЕ ОТ ПРИСТАНИЩНАТА СТАЧКА

Бургаските пристанищни работници, макар и с цената на едно поражение в своята борба, добиха *голяма печалба*. Те не успяха да прокарат своите искания, но спечелиха грамадни поуки, плодовете от които не ще закъснят да се явят. Връщайки се на работа при старите условия, борещите се пристанищни работници имат едно *ценно придобитие* — те се освободиха от маса гибелни заблуждения и илюзии, жертва на които бяха по-рано, видяха нагледно *кои са приятелите и кои са враговете* им и имаха всичката възможност да се научат *как трябва да се организират и борят* против капиталистическата експлоатация, вървейки ръка за ръка със социалистическия български пролетариат и Интернационала и разчитайки на тяхната мсшна подкрепа.

Стотини бляскави социалистически речи не биха могли да подействуват върху пристанищните работници в тая посока толкова силно, колкото тяхната петнадесетдневна героична борба.

Бургаската пристанищна стачка бе преди всичко един прекрасен *нагледен урок* върху класовия характер на днешната буржоазна държава. Централните и местни държавни органи се погрижиха *сами* достатъчно, за да стане ясно и за последния най-слабосъзнателен и непросветен работник, че държавата, която се издържа със средства, смъквани от гърба на работническите и народни маси, служи *изключително* на интересите на капиталистическата класа и е един мощен инструмент в ръцете на последнята за експлоатация, ограбване и подчинение на работниците.

Пред терора и насилията от страна на полицията против стачниците, пред бруталната намеса на войската в Стамбула в полза на разбеснелите търговци, пред грубото потъпкване на законите от самите власти само за да бъдат улеснени алчните за баснословни печалби търговци да разбити борещите се за сносен, човешки живот пристанищни работници — пред всичко това *рухна безвъзвратно* старото заблуждение, че държавата била *майка* на всички граждани, че тя стояла *над* класовите различия и проповядвала като зейтин над водата и *еднакво* се грижела за всички слоеве на населението в страната.

Наред с това борещите се пристанищни работници имаха случая да видят *сами*, че в борбата за интереси, в борбата между работници и господари, между труда и капитала не могат да играят никаква съществена роля *националните и партийни различия*. *Евреинът* Коен под ръка с *българина* Киселов, заедно с търговците и капиталистите от най-различни националности *дружно и едновременно* бясно се нахвърляха върху стачниците, разпореждаха да бъдат арестувани, интернирани, екстернирани и пр. Те *заедно* и в пълно съгласие *командуваха* полицията и войската против борещите се пристанищни работници.

Също така, макар и привърженици на разни буржоазни партии, търговците бяха *единодушни*. *Народняци*⁶⁸ и *манковисти*⁶⁹ действаха напълно солидарно с търговците-*стамболисти*⁷⁰, *радослависти*⁷¹, *демократи*⁷², *земледельци*⁷³ и *радикали*. В един миг техните *партийни различия* и *домашни кавги* за използване държавната власт *излякоха* пред общия «вътрешен враг» — пристанищните работници, които чрез стачка поискаха да добият по-голяма заплата и по-добри условия за своето съществуване. Търговците от всички партии радостно потриваха ръце, когато полицията беснееше против стачниците, когато войската в бойна амуниция полагаше всички усилия да внесе страх и трепет между пристанищните работници и цялото работническо население, когато въпреки всеки закон градът бе обявен *фактически във военно положение*.

И стачниците съвършено основателно горчиво съжаляваха, че години подред са били *маша* в ръцете на тия господарски партии и че даже в последните законода-

телни избори, които станаха през време на стачката, голяма част от тях са гласували за същите тия партии. Те също съжаляваха, че са послушали общоделските политикани да поставят в реда на своите искания и искането да бъдат приемани на работа в пристанището *изключително български поданици*. Те виждаха ясно, като в огледало, че срещу *обединените* търговци от *разни нации и партии* работниците, без разлика на националност, трябва да се борят *заедно* и че те могат да имат само *една* партия — Работническата социалдемократическа партия, която *единствена* бе в тоя критически момент на *тяхна страна и против* търговците и държавата. Борещите се пристанищни работници се убедиха, че ако те са разкъсани и противопоставени едни на други според своята националност и ако вървят след разните господарски партии, борбата им лесно би заприличала на баснята за *орела, рака и щуката*, които карали *една* кола. . .

Работниците, които по-рано бяха подведени от *чаушите* да се организират в *неутрално* Морско дружество и чрез които чауши «обединените» се стараеха да ги използват за своите карьеристични и политикански цели, разбраха на каква *престъпна игра* са станали жертва. Чаушите с най-подли средства се стараеха да дезорганизируют стачката и да заведат на пристанището съвършено разбити и отчаяни стачниците, а «обединените», довчерашните водители на Морското дружество, след като заблуждаваха дълго пристанищните работници, след като ги тикнаха съвсем неподготвени в тая тежка борба, в най-критическия и решителен момент на стачката *избягаха позорно*. Даже известният лумпак Джуров, който, както сам заявявал, *щял да почне работа само когато трудът стане удоволствие* и който дълго е живеел като *паразит* на гърба на Морското дружество, *изчезна безследно!* . . .

Изобщо тая стачка *отвори* очите на пристанищните работници. Днес те виждат ясно това, което до вчера за тях бе в мрак. Нуждата, щото всички пристанищни работници да бъдат организирани в Транспортния съюз и заедно с целия организиран под знамето на социалдемократията пролетариат да водят занапред своите борби, за тях сега е тъй *жизнена*, както е *жизнена и нуждата да се хранят*. Въръжени с ценните поуки, които им

Иде тяхната собствена борба — дълбоко сме убедени в това — те ще намерят сили да преодолеят всички трудности, които ги очакват на пристанището, и сплотени в редовете на Транспортния съюз, на Общия синдикален съюз и Работническата социалдемократическа партия, ще продължат да се борят против експлоатацията и робството, но вече *съзнателно и смело, с необходимата поддръжка за продължителна и издръжлива борба.*

От своя страна социалистическият български пролетариат в лицето на бургаските пристанищни работници *печели* в един от най-важните пунктове на страната, както е Бургаското пристанище, един *нов отред* за своята армия, което ще бъде посрещнато от всички другари *несъмнено* с най-живи симпатии и радост.

«Работнически вестник»,

№ 1, 23 септември 1911 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

КЪМ МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

София, 23 септември 1911 г.*

Предвид на обстоятелството, че Тютюноработническият съюз⁷⁴ среща необикновено големи спънки при организирането на тютюневите работници, както и в своите усилия за окончателното закрепване на тютюноработническите секции, Синдикалният комитет най-настоятелно подканя местните работнически съвети в ония места, дето има тютюневи фабрики, да окажат всичкото необходимо съдействие, което би им се поискало в тая посока от Централното настоятелство на Тютюноработническият съюз, като положат особени грижи за закрепването на тютюноработническите секции.

За Синдикалния комитет

Секретар: *Г. Димитров*

*В. «Работнически вестник»,
№ 56, 23 септември 1911 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

---

* Дата на публикуването. (Ред.)

КЪМ ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

София, 26 септември 1911 г.*

В настоящия важен момент, когато след завършването на дългия изборен период през настоящата година, който неизбежно бе ангажирал почти всички сили на партията и Синдикалния съюз, отново се започва усилената работа за вътрешното заздравяване и числено нарастване на професионалните съюзи, необходимо е всички синдикални членове, особено новите, да се запознаят отблизо с историята на синдикалното движение, с развитието, дейността и борбите на Синдикалния съюз и с решенията на синдикалните конгреси.

За тая цел Синдикалният комитет най-настоятелно препоръчва на централните настоятелства на професионалните съюзи, професионалните секции, местните работнически съвети и всички отделни другари най-усърдно да се погрижат за масовото разпространение на брошурите *«Синдикалното движение в България»* и *«Протоколите на Осмия синдикален конгрес»*. Желателно е абсолютно всички новозаписвани членове веднага да бъдат снабдявани с тия две ценни и много необходими брошури.

Нека не се забравя, че само при едно добро запознаване с историята, развитието и състоянието на синдикалното движение у нас и с решенията на всички досегашни синдикални конгреси синдикалните членове биха могли да бъдат напълно добри агитатори за привличането на неорганизираните работници в редовете на свои-

* Дата на публикуването. (Ред.)

те професионални съюзи, да изпълняват редовно и правилно всички свои задължения и с нужната ясност на погледа и пълна самоувереност да работят за тържеството на работническото дело.

За Синдикалния комитет

Секретар: *Г. Димитров*

*В. «Работнически вестник»,
№ 57, 26 септември 1911 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

ДА БЪДЕМ ГОТОВИ!

Над Балканския полуостров отново надвисват черни облаци. Разбойническото заграбване на турското владение Триполитания от страна на Италия и обявената по този повод Италиано-турска война⁷⁵ предвещават бурни бури за балканските страни. Балканите са една голяма тлъста плячка, около която отдавна се води борба между европейските велики сили и заграбването и разподелването на която е една от най-важните задачи в колониалната завоевателна политика на тия сили. Мирът на Балканския полуостров е *застрашен*. Независимостта и свободата на балканските народи се намират в *голяма опасност*.

Националистическата и шовинистическа буржоазия в самите балкански страни, и специално в България, със своя стремеж за завладяване части от Турската империя *поставя масло в огъня*. Дрънкат се саби, настройват се масите шовинистически, подготвят се духовете за война, натискат се балканските народи към гибелни катастрофи. . .

Няма съмнение, че ако тия смутове и бъркотии се изострят и вземат още по-застрашителни размери, ще се отразят преди всичко чувствително върху целия икономически живот на балканските страни и особено в България.

От това, както е ставало винаги в такива случаи, пак ще много ще изтегли работническата класа. Застоят, който би настъпил в индустрията, търговията, строителството и транспорта, неминуемо ще предизвика изостря-

не и силно увеличение на безработицата, спадане на надниците и общо влошаване условията на труда, които и без това са крайно тежки и непоносими.

Самите господари именно в такъв един момент биха намерили най-сгодния случай да посегнат и върху ония малки придобития, извоювани тук-таме с упорита борба, грамадни жертви и продължителни усилия от страна на работниците.

При това господарите и техните организации съвсем не биха се поколебали да се възползват от създаденото положение и да се нахвърлят върху професионалните съюзи, за да ги обезсилят съвършено и да си разчистят пътя за една още по-безчовечна и безконтролна експлоатация на работническия труд, когато след смутните времена настъпи отново нормалният ход на икономическия живот.

Моментът, който преживява работническата класа у нас, прочее, е извънредно важен и съдбоносен. Тоя момент налага на професионалните съюзи да застанат достойно на своя пост като неизменни защитници на работническите интереси, като бойна армия на социалдемократията и да изпълнят доблестно своя работнически социалистически дълг.

Днес повече от всеки друг път е необходимо професионалните съюзи да *обединят* в своята среда и *вземат под своя закрила* абсолютно всички годни за организация и борба работници и работнички в нашата страна, като ги изтръгнат изпод влиянието на буржоазните партии и техните оръдия и из прегръдките на невежеството, заблужденията и разврата.

За да могат да окажат необходимата материална подкрепа на своите безработни членове и успешно да отбиват посегателствата на господарите върху извоюваните придобития, като даже внасят нови подобрения в условията на труда, професионалните съюзи наред със своето масово числено засилване трябва да разполагат и с *големи, пълни каси*. Без достатъчно материални средства съюзите ще бъдат обречени на едно *мъчително безсилие* тъкмо в момента, когато те, като истински стражи на работническите интереси, трябва да излязат *гърди с гърди* срещу работническите врагове.

Нашите професионални съюзи ще преодолеят толкова по-сигурно всички трудности и опасности, които ги очакват, колкото повече грижи употребяват едновременно с всичко друго и за социалистическата просвета и възпитание на своите членове. Само социалистически проветеният и възпитан пролетариат може да остане непоколебим на своите позиции, без да се стряска от удачите и нападенията на буржоазията и от тежките последици на безработицата и глада, без да се подмамва и става жертва на шовинистическата демагогия и шовинистическия бяс на българските «патриоти». Само такъв пролетариат, от друга страна, би бил в състояние да даде достатъчно сили на социалдемократията за издигането на една солидна барикада срещу завоевателните попълзновения на великите сили досежно Балканския полуостров, за запазване мира на Балканите, за въдворяване братството между балканските народи и за обединението им, най-сетне, в една Балканска федеративна република.

В тая посока предстои на всички ни най-усърдно да работим в настоящия съдбоносен момент, за да не бъдем изпарени от бързо развиващите се събития *свършено неподготвени*.

Тежко престъпление днес вършат ония работници, които не са организирани в своите професионални съюзи, които още не са се наредили под знамето на социалдемократията. Не, разбира се, оная пършива «социалдемократия», десницата на която под оцапания байрак на «Камбана» сега се явява агент на националистическата и шовинистическа буржоазия и разпалено пледира за война с Турция, докато левницата⁷⁶ ѝ около «Напред» плува по водите на младотурския режим⁷⁷, а социалдемократията, която обединява под своето чисто знаме борещия се български пролетариат и в настоящия момент едновременно със Социалистическия интернационал⁷⁸ се бори с всички сили против войната и за мира на Балканския полуостров.

Не по-малко тежко престъпление обаче биха извършили днес и всички ония членове на професионалните съюзи, които биха стояли със скръстени ръце, които не биха внасяли редовно своите членски вноски, не биха

изпълнявали всички свои други задължения, не биха се грижили постоянно за привличането нови членове и за всестранното засилване на своите съюзи.

Прочее, всички на своя пост, всички на работа, непрестанна социалистическа работа, за да можем пред настъпващите нови опасности *да бъдем напълно готови!*

*В. «Работнически вестник»,
№ 58, 28 септември 1911 г.*

Подпис: Г. Д.

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

ПРЕД НОВИТЕ ТРИ ГРОБА!

Човешките жертви, които дава работническата класа на свирепия капитализъм у нас, растат с *поразителна, потресающа* бързина. Почти всекидневно *нови* гробове се откриват, за да погълнат смазаните, разкъсани, обезобразени, безжизнени трупове на до вчера живи, трудещи се работници по постройките, железници и пристанища, във фабрики, мини и кариери, *творци* на обществени блага, *синове* на изнемощели старци, *мъже* на *пещастни* жени, *бащи* на безпомощни деца, лишени и от *най-обикновените* детски радости. Покриват се в траур стотини работнически семейства, подхвърлят се на *неописуеми* страдания и гладна смърт множество *вдовици и сирачета* . . .

Ние днес се намираме пред три нови гроба, които погълнаха наведнъж и завинаги още три скъпи жертви, *трима* строителни работници, дошли на «гурбет» в София от далечни места, оставили жени и деца, за да изкарат прехрана за своите бедни семейства.

Строящият се храм «Александър Невски» биде отново опръскан с работническа кръв. При тоя монументален *паметник на суеверие, лицемерие и лъжа*, който е обърнат от предприемаческата разбойническа банда в *настоящата* гробница, отнела досега *осем* работнически жертви, *най-трагично* загинаха завчера един руски и двама български работници. В момента, когато една от камбаните, *тежка* 3000 кг, е била издигната до височината на черновните кубета, металическото въже се скъсва и тя *по-детява* със светкавична бързина и пада с гръмотевичен

трясък на земята заедно с руския монтьор, който работил върху нея горе, във височината. В своето падане камбаната завлича със себе си един работник от третата и един от втората скеля на черквата, които в *същото време* разчистяли скелите за издигането на друга една камбана. Черепът на монтьора бива *разбит*, гърбът на единия работник — *свършено смазан* и кракът на другия — *отрязан*. И тримата нещастници в локви кръв *най-мъченически издъхват*.

Това ново кърваво злодеяние на капитализма основателно потресе цялата работническа класа и предизвика нейното дълбоко възмущение против *убийците* на невинните работници.

Както във всички други случаи на злополуки, така и в настоящия крайно трагичен случай *вината* пада *изключително* върху алчните за бързи и големи печалби предприемачи и върху държавата, която с престъпно нехайство се отнася към живота на работниците.

Всички неоспорими данни днес доказват, че металическото въже, с което е издигана камбаната, е било *слабо* и в никой случай не е било в състояние да издържи такава грамадна тежест. Самото въже не е *пробвано* долу, на земята, преди да бъде употребено за издигането на камбаната. Между това със *същото слабо* за случая въже предприемачите са имали намерение да изкачат горе и другите още по-тежки камбани, което, ако бе станало, жертвите щяха да бъдат не *три*, а *много повече*. При издигането на камбаната не е присъствувал там *нищо един* от инженерите и архитектите, нито един член от комисията, която ръководи предприятието. Не е имало *абсолютно никакъв* държавен контрол нито тогава, нито по-рано. Нещо още по-престъпно: *двамата убити български работници са били накарани насила да работят на втората и третата скели тъкмо в момента, когато над тях горе е висяла смъртоносната камбана, за да разчистят и приготвят скелите за издигането на една друга камбана*. Те са били изложени на явната опасност за живота им от предприемача, *за да не се губело време*, както казвал сам той!

И днес след извършеното злодеяние *действителните убийци* бързат да умият кървавите си ръце както

Пилат, като си позволяват даже безподобния цинизъм да отговарват вината за станалото върху *самите убити невинни работници!* Властите са се разтичали да изследват случката, за да могат уж да определят «отговорностите» и намерят «истинските виновници» за убийството, обаче всички усилия полагат, за да прикрият *грозната истина, че капиталистите и държавата са убийците* на трагично загиналите работници. Самата държава с всичката отворителност на буржоазното лицемерие отпусна 500 лв. за погребението на убитите. Но тая същата държава, *тъй* същите български управници, които сега леят крокодилски сълзи върху гробовете на загиналите, не са дали нито *пет* пари за запазване живота на убитите, както и на цялата работническа класа, която дава стотини подобни жертви из своята среда.

• *Нещо повече:* днес, когато работническите жертви, по-косявани ежедневно от свирепата капиталистическа експлоатация, *тъй главоломно* растат и *тъй ужасни* стават, когато нуждата от законодателна закрила на труда е *тъй очевиден* и *наложителна*, българските управници си *отварят очите* пред масовото *избиване и израждане* на работническата класа, а са се запретнали да смажат работническото движение и социализма с *шайкаджийство и вруби полицейски насилия*. . . Рядко може да се срещне *на-голяма подлост, по-черен позор!*

В тоя момент, когато на капиталистите са най-широко развързани ръцете да грабят и богатеят, когато им са гарантирани хиляди привилегии и улеснения от страна на държавата, в тоя същия момент, когато буржоазните партии една след друга достатъчно са се погрижили да бъде *осигурена* до най-големи подробности *собствеността* на имотните; когато има вече *застраховка* на *посевите* от *градобитнина* и на *добитъка* от *мор*; когато има *даже закони* против *изтезаването* на животните и закони *за дивеча* в горите, за *рибите* в реките, за *кучетата, колюнките* и пр. -- в тоя момент остава *незащитен* само единственият имот на работническата класа -- *здравето и испотът ѝ!* Няма законодателна закрила в нашата страна *само* за работническия труд!

Държавата хвърля от свличаните чрез косвени и преки данъци из работническите маси средства *грамадни*

суми за *пенсии* на висшата бюрокрация. Запасен някой генерал например получава от държавната хазна стотини лева всеки месец *пенсия*, задето 15 години е служил на «отечеството», т. е. задето редовно, ежесечно е прибирал своята тлъста заплата и е смъквал всевъзможни гешефти при разни военни доставки, а в същото време, като *пенсионер*, става голям предприемач и трупа нови богатства. Обаче за осакатения и неспособен за работа работник или за вдовицата и сирачетата на убития работник, работници, убити и осакатени, след като години срещу нищожни надници са създавали печалби на своите господари и увеличавали «националното богатство», няма *никаква пенсия*, няма *никаква грижа*, *никаква защита!* Тям остава само — *позволението* от общината. . . да *просят!*

Това е то режимът, който поддържа съвременната «културна» и «правова» държава, който крепят всички буржоазни партии, от най-«десните» до най-«левите»!

Пред трите нови гроба българският пролетариат решително трябва да заяви, че *държавата* и покровителствуваните от нея *капиталисти* са *най-вulgарните работнически убийци*. За разлика от миналото днес разбойниците и убийците безсмислено е да се търсят в гъстите гори и непроходими балкани. Не! Те са в *разкошните салони*, в *капиталистическите кантори*, в *министерските канцеларии*, на *царските тронове* и *около тях!* . . .

Работническата кръв в храма «Александър Невски», скъпите работнически жертви и хилядите злополуки гръмовито говорят колко *прав* и *навременен* е издигнатият от борещия се пролетариат у нас лозунг за *работническо законодателство*. Те са, от друга страна, и една *смъртна присъда* за днешния капиталистически ред.

Кървавите работнически жертви обаче показват също така, че работническата класа не може да очаква помощ и защита от буржоазията и държавата — от *своите убийци*. Тя трябва да разчита само на *себе си*, на своята *организирана сила* и *борба* на *социалдемократията*. Само социалдемократията ще бъде в състояние да *обузда* убийците, да *извоюва* законодателна закрила на труда и окончателно да *пресуши изворите* на работническите злополуки и нещастия.

Пред пресните три гроба, оросявани със сълзите на нещастните вдовици и сирачета, време е днес всички неорганизирани работници да се стреснат, да се наредят при своите борещи се братя в редовете на професионалните съюзи и под знамето на социалдемократията, за да може да се извоюва час по-скоро тъй жизнено необходимото работническо законодателство и да се разчисти пътят към един напълно обезпечен и културен живот!*

«Работнически вестник»,
89, 30 септември 1911 г.
Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

На самото погребение, на 28 септ. 1911, Г. Димитров произнася траурно слово, следните части от което се цитират в информацията на А. Иванов (Погребението на работническите жертви при храма «Св. Ал. Невски» («Работнически вестник», № 59, 30 септ. 1911):

«Наскърбени майки, бащи, братя, сестри, вдовици и близки другари на загиналите! Пред нас са прострени три работнически трупа на довчерашни нагнани и здрави другари, които ще бъдат хвърлени в зиналите пред нас три студени гроба. Напуснали от малки своето бащино огнище, те бяха потънали в непрекъснат черен и изтощителен труд и, най-сетне, убити, за да потънат в тая черна земя, като оставят след себе си многочислени семейства без лична опора, сред най-големи лишения и печал. Трагично загиналите наши другари не са нито най-грешните или единствените грешни, както се казва пошеволята. Напротив, те са *праведниците, мъчениците* на безграничната експлоатация, упражнявана от разни предприемачи-капиталисти, на които работниците строят великолепни и разкошни сгради, в самн живеят в нищета и дълбоки дупки. *Грешниците са не тия* и другите нещастни работници, които едновременно потъват в черната земя, *грешниците* и убийците стоят в разкошните сгради, които вне стронте, те днес се предават на пиршества и разкош и разпиляват събраните от работническия труд хиляди и милиони лева.

... Почиващите пред нас три работнически жертви, заключи ораторът, *накават всички до един да бъдем организирани в редовете на социалдемократическите професионални съюзи и Работническата социалдемократическа партия, да водим непрестанно борба, докато, най-сетне, в зиналия и черен гроб погребем експлоатацията и робството, мизерията, теглото и нещастията на работническата класа и дочакаме истинското възкресение на свободата, богатството и културния човешки живот.» (Ред.)*

БЛАГОПРИЯТНИЯТ МОМЕНТ⁷⁹

Дългият период на изборителна агитация и борба през настоящата година вече се завърши. В тоя период всичките сили на професионалните съюзи и Работническата социалдемократическа партия бяха ангажирани *предимно*, а нейде даже *изключително* с грижата за успеха на изборната борба.

И ако това обстоятелство неизбежно предизвика известно занемаряване на част от вътрешната организационна и просветителна работа в средата на професионалните съюзи, то, от друга страна, самата изборна борба, увенчана с такива бляскави резултати за социалдемократията, разчисти пътя за масовото засилване и всестранно развитие на професионалните съюзи и създаде едно крайно благоприятно настроение за професионалното организиране на работниците.

Фактът, че гласовете, подадени за нашата партия, от 2500 в 1908 г. се увеличиха на повече от 13 000 в законодателните избори на 4 септември т. г.; фактът, че ние имаме една *Самоковска комуна*⁸⁰, която цяла година достойно и успешно отбива бесните удари на цялата буржоазия и централната власт, че в няколко други общински съвети проникнаха вече наши представители и че в Сливен въпреки хулиганщината на правителствените шайки изнесохме една бляскава победа и добихме *осем* места в общинския съвет⁸¹ — всички тия факти са от естество да повдигнат значително ентусиазма в средата на работническите маси и да увеличат вярата им в техните *собствени сили*, в правотата и неизбежното тържество на работническата освободителна кауза.

Всред това благоприятно настроение днес предстои професионалните съюзи и специално на нашия съюз ⁶⁹ продължат със стократно увеличени усилия работата за своето вътрешно стабилизиране, числено нарастване, финансово засилване и всестранно подготвяне за решителна и успешна борба против капиталистическата експлоатация. Работническата социалдемократическа партия със своята *активна и строго принципиална* избирателна агитация и борба достатъчно добре *разора* и *посяга* на коравата *целина*, която представляват у нас неорганизираните печатарски и други работници. Нам остава сега да положим необходимите усилия за събирането на *отбора*, т. е. да привлечем в редовете на Печатарския съюз абсолютно всички *засегнати* и *предразположени* от избирателната агитация и борба печатарски работници, както това ще направят нашите другари от другите професии за своите професионални съюзи.

Настоящият момент става толкова *по-благоприятен* за масовото организиране на печатарските работници и бързото засилване на Печатарския съюз във всяко отношение още за това, че съвпада с *есенния сезон*, когато цялото печатарско производство, във всички графически заведения се започва *усилването* на работата, *напрежението* и даже *спирането* на безработицата, вследствие на което настъпва голямо оживление и окуражаване между работниците. От друга страна, настъпващата зима и тежките лични и семейни несгоди, с които тя е свързана, е от естество да *стресне* всички наши колеги и да ги накара *по-трезво* да се замислят върху създаденото тежко положение в печатарското производство и *по-лесно* да усвоят идеята за организация и нуждата от организирана борба под знамето на Работническия печатарски съюз и социалдемократията.

При това срещу заблужденията и корупцията, които продължава да внася конкурентното общоделско Типографско дружество, и срещу неговата *разцепническа* и *разрушителна* роля в движението на печатарските работници ние днес разполагаме с *мощните* и *несъкрушителни* *оръжия*, които ни даде Будапещенската интернационална конференция. Като *изхвърли* из Синдикалния интернационал общоделската банкрутирала и компроме-

тирана синдикална централа, конференцията показва по един недвусмислен категоричен начин, че тя желае *единството* на българския пролетариат, като едно чисто *пролетарско единство*, което е възможно само върху *основата*, на която почиват нашата синдикална централа и влизащите в нейния състав социалистически професионални съюзи.

Никога досега, прочее, в развитието на Печатарския съюз не е имало толкова благоприятен момент за привличането в неговите редове всички годни за организация елементи из печатарската маса и за възстановяване *пълното единство* на печатарските работници под неговото социалистическо знаме.

И ние бихме извършили тежко престъпление, ако не използваме най-широко и разумно настоящия благоприятен момент. Ето защо дължност на всички съюзни другари, от *най-старите* до *най-новите* членове, е да бъдат *неуморни агитатори и напълно редовни, активни и предани членове*. Всички клонове на графическото производство трябва да бъдат *издълбоко* засегнати и *окончателно* завладени от влиянието на Печатарския съюз.

Това толкова по-бързо и усърдно трябва да вършим, предвид възможните опасности, които носи за цялата работническа класа днешното разбъркано и тревожно положение на Балканския полуостров, създадено вследствие обявената напоследък Италиано-турска война. Най-малкото нещастие, което би могло да ни постигне от това дрънкане на саби и насъскване към война с Турция, е да настъпи икономически застой, който неизбежно ще предизвика остра безработица и още по-голямо влошаване условията на труда.

Да бъдем всички будни и нащрек! Да се готвим най-трескаво, за да отбием възможните опасности и да разчистим пътя за по-сносен човешки живот за всички трудещи се в графическите заведения!

Време е вече след дългата верига от поражения да настъпи и за печатарските работници у нас периодът на *сигурните и плодоносни победи* над капиталистическата експлоатация!

БУДАПЕЩЕНСКАТА РЕЗОЛЮЦИЯ

Интернационалната синдикална конференция в Будапеща ще остане паметна за работниците у нас, както е известно, с това, че тя окончателно разчисти пътя за *действителното* представителство на българския пролетариат в Синдикалния интернационал и за неговото *пълно сливане* с живота и борбите на работниците в другите страни.

Цели седем години в Интернационала се представляше не борещият се български пролетариат, а централата на едни полусъществуващи *конкурентни* синдикати, които поради своята антирабочническа дейност са били винаги извън *релсите* на интернационалното работническо движение. През този дълъг период общоделските политикани и карьеристи злоупотребяваха най-безогледно с авторитета и материалните средства на Синдикалния интернационал за интереси и цели, *свършено чужди* на пролетариата и *позорещи* Интернационала. За няколко *само* стачки, попаднали под тяхно ръководство, те *отръгнаха* от интернационалния пролетариат около *33 000* лева, половината от която сума потъна безследно в *джобовете* на разни политически хаймани.

При това самите тия стачки, за които се изпращаха интернационални помощи, общоделските политикани и карьеристи използваха за целите на своето политиканство и грубия си карьеризъм, какъвто бе особено случаят с *общата железничарска стачка* в 1906 г. и със стачката на *източните железничари* в 1908 година.

— Първата стачка, както се знае, бе обърната в един лост

в ръцете на тогавашния «патриотически» блок за свалянето на стамболовисткото правителство. От това, разбира се, широко се възползува Демократическата партия, която пое властта; спечелиха множество общоделски карриеристи, които се докопаха до тлъсти служби и «специални мисии» под благодатното крило на «демократията»⁸³; добиха големи повишения бюрократическите елементи по железниците, обаче работническата железничарска маса, която изнесе на плещите си грамадните тежести и несгоди на продължителната стачна борба, остана подло *изиграна*.

Героичната стачка на източните железничари пък общоделските политикани *продадоха* на демократическото правителство, благодарение на което то можа лесно да заграби Източните железопътни линии и да създаде необходимите *формални* основания за обявяване «независимостта»*. И в момента, когато цялата буржоазия начело със своя монарх, обкичен вече с царска титла, ликуваше от извършеното, когато продажниците пишеха километрически статии и държеха разпалени речи, за да докажат, че заграбването на Източните железници от правителството било реализиране на един «социалистически принцип» — 400 източни железничари заедно със своите семейства бяха изхвърлени на улицата, в прегръдките на глада и мизерията!

Пред тия и цяла редица други неопровержимо установени позорни факти, изнесени от нашата делегация в Будапещенската интернационална конференция, за последнята нямаше нищо по-естествено и наложително от това — да *изхвърли* из състава на Синдикалния интернационал общоделската синдикална централа. Другояче конференцията не можеше и да постъпи. Тя бе длъжна да стори това. Предстоеше да се спаси честта на Интернационала, да се тури край на вулгарните злоупотребления с неговия авторитет и материалните му средства, вършени от една политиканска тайфа под булото на някаква «синдикална централа»; трябваше да се разтворят вратите на Интернационала за *действителната* синди-

* Вж пояснението на Г. Димитров в «Доклад до VII международна конференция на представителите на националните синдикални централи в Будапеща. . .», настоящия том, с. 30—31. (Ред.)

нална централа на българския пролетариат, да се тласне напред неговото освободително движение и да се нанесе смъртен удар на *сепаратистическите* стремления да се образуват и поддържат *конкурентни* синдикати, полва от които може да има *единствено* българската буржоазия.

И Будапещенската интернационална конференция, за чест на Интернационала и за щастие на българските работници, извърши това — длъжни сме да го подчертаем — *единодушно* и без всяко колебание.

Такъв е истинският и дълбок смисъл на гласуваната в Будапеща резолюция по «българския въпрос». Макар тази резолюция да е пропита с голяма тактичност и интернационална вежливост и да има крайно благовидна форма, все пак *ядката ѝ* остава неоспоримият факт, че общоделската синдикална централа биде *изхвърлена* из Интернационала като *недостойна* да бъде в неговата среда и че се разчисти пътят за окончателното влизане на *нашния* синдикален съюз, който *безусловно* всички делегати в конференцията, познаващи работите в България, *считаха* за *единствен представител* на българския пролетариат.

Напъванията на политиканите около «Работническа България» и свръхчовеците от «Напред»⁸⁴ да дадат друго тълкувание на въпросната Будапещенска резолюция, като се държат само за нейната разтеглива форма и за *откъслечни бележки* из чуждия печат по нея, ще останат *безплодни*. Техните мъдрувания сега, че общоделската централа не била *изхвърлена* от Интернационала, а *само временно отстранена*, за да станело по-лесно *обединието* на *двете* синдикални централи в България, могат да послужат за утешение само на малцината *непоправими наивници* от конкурентните синдикати. Те обаче не са в състояние да заблудят нито един сериозен работник, защото работата всъщност е съвършено ясна.

Не се иска много ум, за да се разбере, че ако конференцията схващаше положението в България тъй, както *правят* това нашите политикани и свръхчовеци, ако *тя* *желаеше* такова «обединение», за каквото те *непрестанно хленчат*, нямаше *абсолютно никаква* нужда да *биде* «отстранявана» общоделската синдикална центра-

ла от Интернационала. Напротив, такова едно «обединение» би имало много по-благоприятни шансове, ако общоделската централа останеше в състава на Интернационала, а конференцията на нас кажеше: вие искате да влезете в Синдикалния интернационал — добре! Нямаме нищо против това. Обединете се с присъединената от България още преди 7 години синдикална централа и по силата на тоя факт ще бъдете и вие в състава на Интернационала. Не желаете ли да направите това, тогава ще останете извън интернационалното семейство на пролетариата!

Известно е, че тъкмо така постъпи конференцията по случая с Америка. На *новата* американска синдикална централа⁸⁶ биде открито и категорично казано, *ако иска да бъде в Интернационала, да се присъедини към старата американска централа*⁸⁶ (тъй наричаната Гомперсова федерация на труда), която от Парижката конференция⁸⁷ (1909 г.) насам се числи към Интернационалния синдикален секретариат. Защо Будапещенската конференция не «отстрани временно» и *старата* американска централа, за да улесни и ускори с това «обединението» на двете федерации в Америка?

Нима опитните и изпитани синдикални и социалдемократически дейци, които заседаваха в Будапеща, не знаеха какво правят? Макар и хиляди пъти по-скромни от фанфароните около «Работническа България» и «Напред», те имаха толкова ум и вещина да разберат, че между двете техни *различни* решения досежно спора за България и оня за Америка няма *абсолютно никакво противоречие и никаква непоследователност*.

Затова, когато Жуо, секретарят на Френската⁸⁷ конфедерация на труда⁸⁸, който хранеше известни симпатии към *новата* американска централа, след гласуването на резолюцията по «българския въпрос» декларира своето съжаление, че конференцията не е взела също такова решение и по американския случай, спокойно му се забележи, че между двата случая има голяма разлика и затова се вземат две съвършено различни решения.

И наистина, докато в лицето на *старата* американска федерация конференцията виждаше една *действителна* централа на американския пролетариат, която

Трябва да бъде в Интернационала, напротив, на общоделския синдикален съюз тя имаше всичкото основание да гледа като на една фиктивна синдикална централа, която само *позори* Интернационала, *злоупотребява* с неговия авторитет, *оплячкосва* средствата му и със своите интернационални връзки *спъва* действителното обединение на българския пролетариат.

За да улесни, прочее, *единството* на синдикалното движение в Америка, Будапещенската интернационална конференция *отхвърли* новата американска централа и *остави* в състава на Интернационала старата федерация. За постигането на същото единство в България тя *изхвърли* от Интернационала общоделската синдикална централа и *разтвори* неговите врати за нашия синдикален съюз.

И ние днес сме в състояние със задоволство да констатираме, че Будапещенската резолюция по «българския въпрос» дава вече твърде благотворни резултати за единството на пролетариата у нас и за пълното разпадане на теритнатите от Интернационала *конкурентни* синдикати.

Но за това в следния брой.

«Работнически вестник»,
1911 г., 3 октомври 1911 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ДО ЦЕНТРАЛНИТЕ НАСТОЯТЕЛСТВА И СЕКЦИИТЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ*

София, 6 октомври 1911 г.

Драги другари,

Никога досега не е имало у нас толкова благоприятен момент за масовото организиране на работниците и за всестранното засилване на професионалните съюзи, както моментът, който днес преживяваме.

Току-що завършената избирателна борба, от която нашата партия излезе с бляскави успехи, раздвижи една необикновено широка работническа маса и значително разчисти пътя за нейното професионално организиране и бързо нареждане под знамето на социалдемокрацията.

От друга страна, Будапещенската интернационална конференция с изхвърлянето на общоделската синдикална централа из Интернационала нанесе един съкрушителен удар върху конкурентните синдикати и улесни значително обединението на работниците в редовете на нашите професионални съюзи.

При това новите акции, които нашата партия предприема за 16⁸⁹ и 23⁹⁰ октомври т. г. — едната по случай откриването на Народното събрание, другата — против войната и за Балканската федеративна република, ще бъдат също от естество да раздвижат отново неорганизираната работническа маса и да разчистят още по-добре пътя за организирането ѝ в професионалните съюзи.

Необходимо е, прочее, тоя рядък благоприятен момент *бързо, умело и най-широко* да използваме за *численото нарастване, финансовото засилване и вътрешното*

* Окръжно на СК на ОРСС № 790. (Ред.)

Мобилизиране на професионалните съюзи и за социалистическата просвета на съюзните членове, като преди всичко неволно занемарените поради дългия избирателен период синдикални функции *веднага* бъдат уредени.

За тая цел Синдикалният комитет обръща най-сериозно внимание на всички съюзни функционери върху изказаните по решение на синдикалната конференция, станала на 30 септември т. г., окръжни до централните настоятелства. Препоръчаните в тия окръжни мерки и решенията подробни наставления *трябва веднага да бъдат изпълнени от всички професионални секции*. В тая посока и местните работнически съвети са длъжни да окажат енергично своето съдействие на централните настоятелства.

Наред с това Синдикалният комитет счита за необходимо особено силно да подчертае и следното:

1. Централните настоятелства трябва да се намират в *най-честа* преписка със секциите и да следят *непосредствено* и *постоянно* тяхната дейност, като своевременно им дават необходимите упътвания.

2. Всяка секция да изпраща до своето централно настоятелство *безусловно* най-късно до 10 число на месеца *работност* и *бюлетин* за изтеклия месец заедно с всички суми, припадащи се за централната каса.

3. Никакви суми, които според съюзния устав и правилник трябва да бъдат изпращани в централната каса, не бива да се задържат нито един ден в касата на секцията или лично в секционния касиер.

4. Централните настоятелства, подпомагани и улеснявани от местните работнически съвети и техните синдикални ревизори, трябва *постоянно* да бдят, щото касиерската длъжност на секциите да се поверява на най-напитани и сигурни другари, като те бъдат *редовно* и *строго* контролирани от контролните комисии, за да не бъдат допускат никакви нередовности и да не се изгубва *нито една стотинка* от средствата на съюзите.

5. Контролните комисии на съюзите да направят *най-късно* до 20 октомври т. г. *обща* и *щателна* ревизии на дейността на централните настоятелства, състоянието на

съюзните каси, професионалните органи и пр., като със специален рапорт веднага уведомят Синдикалния комитет за констатираните резултати. След тия ревизии да се вземат бързи мерки за отстранението на всички нередовности, които биха били намерени.

6. Предвид многобройните оплаквания от страна на централните настоятелства против някои местни работнически съвети, че те редовно прибират от секциите принадлежащите им се членски вноски, обаче не оказват на съюзите исканото съдействие за закрепването на секциите, Синдикалният комитет най-настоятелно поканва всички съвети в тоя важен момент да изпълняват съвършено редовно своите длъжности, като строго се съобразяват с приетата от VIII синдикален конгрес резолюция върху задачите и функциите на местните работнически съвети.*

7. В своята дейност местните работнически съвети трябва да положат и необходимите усилия за сближаването дружествата на Келнеро-готварския съюз с нашето движение, за да може тая професионална организация в скоро време да бъде спасена от пакостните лутания на сам-нататък и да стане, най-сетне, съставна част от Общия работнически синдикален съюз. Това е толкова по-необходимо да се върши с голямо усърдие сега, когато наближава конгресът на Келнеро-готварския съюз, в който конгрес отново ще бъде повдигнат въпросът за отношението на съюза към общото освободително работническо движение.

Работейки за всестранното засилване на професионалните съюзи, другарите днес трябва да вземат най-активно участие в предстоящите две акции, предприети от нашата партия на 16 и 23 октомври т. г., като ги използват същевременно *особено* за численото нарастване на съюзите и за най-широкото разпространение на «Работнически вестник», който — нека не се забравя — ще почне толкова по-скоро да излиза *ежедневно*, колкото по-скоро числото на неговите предплатили абонати надмине 5000 и би се осигурило неговото успешно ежедневно излизане.

* Вж. *Протоколите* на Осмия годишен конгрес на Общия работнически синдикален съюз в България. Заседавал на 10 и 11 април 1911 г. в София. С. Парт. соц. к-ца и п-ца, 1911, с. 67—69. (Синд. библиотека, Ки. № 6) (Ред.)

Синдикалният комитет очаква, че в настоящия важен момент абсолютно всички другари ще бъдат най-живи и енергични агитатори в средата на неорганизираните работници и ще работят непрекъснато за всестранното заимляване на професионалните съюзи, за да може в недалечно бъдеще Синдикалният съюз да надхвърли първата хиляда на членовете си и достойно да изпълнява както своите специални задачи, така и ония в общото работническо движение.

Прочее, всички на работа, всички доблестно да изпълним своя пролетарски социалистически дълг!

С другарски поздрав
За Синдикалният комитет
Секретар: Г. Димитров

*Публикува се за първи път
по текста на оръжното*

СЛЕД БУДАПЕЩЕНСКАТА КОНФЕРЕНЦИЯ

Резолюцията на интернационалната конференция в Будапеща по «българския въпрос» бе за *конкурентните* синдикати и техните вдъхновители *гръм от ясно небе*. Те не очакваха, че тъй скоро, с един замах от страна на конференцията, ще бъде съборена и последната тяхна опора. Отритнати и презрени от борещия се български пролетариат, те — много естествено — виждаха единственото си спасение в запазване своите интернационални връзки. С тия връзки те се стараеха да прибулят разцепническата си и антиработническа дейност, благодарение на тях те успяваха да изтръгват парични помощи от интернационалния пролетариат, тях те сочеха в средата на недостатъчно информираните работници като единствено, макар и само *формално* свое предимство пред нашата синдикална централа и нейните професионални съюзи.

Будапещенската конференция обаче тури край на всичко това. Булото на конкурентните синдикати биде смъкнато. Отритнати от пролетариата в България, те получиха *ритник* и от Интернационала. Ударът бе тъй неочакван и съкрушителен, че те и до днес са зашеметени от него.

Първото неизбежно последствие от тоя жест на интернационалната конференция за конкурентните синдикати не можеше да бъде друго, освен да се изостри и ускори процесът на тяхното разпадане.

И днес вдъхновителите на тия жалки синдикати от «десницата» и «левицата» в своето пълно отчаяние са се

овили за косите и взаимно се обвиняват за постигнатото ги нещастие. Самите конкурентни синдикати са обвърнати в една арена на ожесточени и отвратителни борби между «камбанари» и «напредняци» и са изгубили вече най-обикновеното подобие на синдикални организации.

Атмосферата става толкова по-нажежена, ежбите и взаимните обвинения — толкова по-бесни, колкото повече довчерашни привързани и активни членове на конкурентните синдикати с отвращение ги напускат и преминават в редовете на социалистическите професионални съюзи.

Пред това обединение без «платформа», без «протокол», непосредствено насърчено и подпомогнато от Будапещенската резолюция, общоделските политикани и кариеристи са ужасени. С един общ неудържим вой против «тесняците», с низко гъделичкане на дребнавите честолюбия и амбиции те днес се мъчат да спрат бягството на своите «легиони».

Унижение било за работниците от «обединените» синдикати да отиват при «тесняците»; предателство вървели тия членове, които напуснали своите синдикати и преминавали поотделно в редовете на «тесняшките» съюзи — бясно реват крикуните около «Работническа България».

«Не се унижавайте! С маслинено клонче в едната ръка и с остър меч в другата трябва да се срещнете с «тесняците!» — тъй се провиква към работниците от конкурентните синдикати развенчаният злополучен «обединен» на българския пролетариат от «Напред».

Жалки наивници! Те още мислят, че такива изтъргани бръщолевения могат да правят впечатление на сериозен работник в тоя важен и съдбоносен момент, който преживява работническата класа у нас. Те забравят, че въпрос за дребнави амбиции и накърнени честолюбия днес може да има само за политиканската и кариеристическа интелигенция, за лумпенските и босяшки елементи, за разните свръхчовеци, непризнати таланти и излезли из релсите на нормалния живот празни личности.

Пролетариатът, който *твори* богатствата и *понася* всекидневните удари на свирепия капитализъм, се инте-

ресува от *друго*. Той чувствава жизнената нужда от *силни* социалистически професионални съюзи, от *мощна* социалдемокрация за подобряване на своето положение и за пълно освобождение от днешното робство.

И доколкото има елементи от *тоя* пролетариат в конкурентните синдикати, те ги напускат и ще продължават да ги напускат, въпреки всички *заклинания* или *увещания* от страна на политиканската и кариеристическа интелигенция, защото те не могат да искат да изгният заедно с гниющия труп на една котерия, която няма нищо общо с техните работнически интереси и която, напротив, години подред ги е *лъгала* и *използвала* за целите на своето политиканство и своя кариеризъм. Те виждат, че няма абсолютно нищо унизително в това, да се измъкнат от *блатото* и да преминат при своите другари в социалистическите професионални съюзи, дето, без да служат на чужди интереси, без да играят ролята на разменна монета в ръцете на една продажна интелигенция, поцуряла за кариера и слава, имат всичката възможност да се подготвят за сериозна и успешна борба против капиталистическата експлоатация. Те разбират, че това, тъкмо обратно, е една *доблест*, на която е способен само истинският пролетарий, за който по-високо от всичко друго стои освободителната работническа кауза.

Разбира се, има и такива членове на конкурентните синдикати, за които въпреки всичко си остава мило *блатото*. На такива — добър им час! Нека те държат «маслиненото клонче в едната си ръка и острия меч в другата». . .

Трябва обаче да се разбере, че в тоя момент социалистическите професионални съюзи нямат нито време, нито желание да *играят на обздинение*. Най-малко биха желали пък да пренасят в своята среда *прелестите* на онова «обединение» на «широки», «либерали» и «прогресисти», което е обърнало «обединената» партия и конкурентните синдикати на *същински звърлици*. Това удоволствие те драговошно оставят на кариеристите, безделниците и авантюристите.

Пред социалистическите професионални съюзи днес стои една *огромна* работническа маса, която трябва да се организира и социалистически просвети. Там са насочени всичките техни усилия и в това се заключава *дей-*

значителното обединение на българския пролетариат. **С** конкурентните синдикати те могат да се занимават само **между другото**, и то доколкото в тях има елементи, които трябва да бъдат привлечени в редовете на общата освободителна борба и спасени от корупцията.

Толкова повече, че дните на конкурентните синдикати са прочетени. Тяхното анемично съществуване, колкото и да продължи занапред, не ще има никакво сериозно значение за единството и борбите на българския пролетариат. Ние държим даже, че при нашите български условия конкурентните синдикати не ще могат да достигнат никога онова значение, което имат конкурентните синдикати в другите страни, и особено онова на Хирш-Дункеровите⁰¹ и християнските синдикати⁰² в Германия, които, впрочем, макар и да имат повече от 400 000 членове общо (Хирш-Дункеровите — 122 571, и християнските — 295 129), не представляват никаква *спънка* днес на социалистическото синдикално движение в Германия, което брои в своите редове повече от два милиона организирани работници.

Конкурентните синдикати в България ще си останат *голямо жалки, безсилни* оръдия на буржоазията. Те са твърде много изпреварени от бързото развитие на общото работническо движение и специално от онова на социалистическите професионални съюзи, за да не могат да играят никаква значителна роля. Нито черквата, нито буржоазните партии, нито дребнобуржоазната политиканска и карьеристическа интелигенция ще могат тепърва да намерят здрави пролетарски елементи за конкурентни синдикати. Там остава да боравят само в средата на *лупменпролетариата*. Него обаче ние с най-голяма готовност им го харизваме.

За нас и за работническото освободително движение **в** *важен* промишленият пролетариат, пролетариатът в индустрията, транспорта, занаятчийството и търговията, **то** *пролетариат*, който държи в ръцете си *пружините* на целия обществен живот. А тоя именно пролетариат **днес** бързо се обединява в редовете на социалистическите професионални съюзи и социалдемократията.

Нашата задача сега, след Будапещенската конференция, е да тласкаме напред пробуждането на неорганизи-

раните работнически маси и тяхното пълно обединение под знамето на социалдемокрацията, в редовете на нейните професионални съюзи.

Така борещият се пролетариат ще продължава да върви по своя освободителен път, а палетата от «Напред» и «Работническа България» ще джавкат, докато се уморят окончателно и най-сетне се настанят около яслите на буржоазията.

*В. «Работнически вестник»,
№ 62, 7 октомври 1911 г.
Подпис: Г. Д.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

«РЕВОЛЮЦИОННИЯТ СИНДИКАЛИЗЪМ»

Отчаянието обикновено води към безумие. Това напълно може да се каже за ония нещастни последователи на «широкия социализъм» и «свободния синдикализъм»⁹³ нас, които, отчаяни от продажничествата и безплодното политиканство на общоделската партия, се хвърлят в битията на тъй наречения «революционен синдикализъм».

След несполучливия опит на «земледелците» от социалистическите конкурентни синдикати през миналата година днес отново се развява знамето на «революционния синдикализъм», и то вече в старата общоделска крепост — Ямбол, тъкмо там, дето общоделската политиканска клика имаше всичката възможност дълги години най-широко да сее своя политически разврат.

В Ямбол бил даже образуван вече и някакъв *революционно-синдикалистически клуб*. Тоя клуб със специален позив се обръща към «съмишлениците на революционния анархически синдикализъм в България» да се сплотят и вземат инициативата за образуването на подобни клубове из цялата страна. В своя позив, който е една бляскава илюстрация за *анархията и галиматията*, която царува в главите на авторите му, ямболските анархисти между другото казват и следното:

«Ние, анархистите и революционните синдикалисти, не сме вече единици, които се губят в работническото движение на България; нашето число расте не с ден, а с час(!). Сега и нам е нужно да се замислим за мястото, което ще трябва да заемем в работниче-

ското движение. Поради това ние трябва да поведем една организирана борба, необходимо е да съединим нашите усилия за ефикасна пропаганда на нашите лозунги за социалната революция и анархическия комунизъм. Като признаваме, че само народната работническа революция може да приведе в изпълнение нашите идеали, ние мислим, че анархистите от цяла България трябва да насочат своите усилия към подготовката на всеобщата революционна стачка на работниците и земледелците (безимотните), която е началото на социалната революция. Верни на поведението на Интернационала, че *«освобождението на работниците е дело на самите тях»*, че *«подчинението на труда под игото на капитала е източник на всяко робство: нравствено, политическо и материално, и че следователно икономическото освобождение на работниците е великата цел, на която е длъжно да се подчини всяко политическо движение*, ние вдигаме знамето на революционния синдикализъм, за да обединим разпокъсаното работническо движение в България, далеч и независимо от мръсната политика, която създават у нас януловци, гр. василевци, станчевци, кирковци, благоевци (?!), а в странство милераиовци, брияиовци, иглезнасовци и tutti quanti. Скъпи другари, за постигане на тази цел нашата група в Ямбол основа *революционно-синдикалистически клуб*, който си постави за задача: *възпитаване на работниците в духа на революционния анархически синдикализъм.*»

Както се вижда от горния цитат, нашите ямболски «революционни синдикалисти» апелират за повеждането на една «организирана борба» и «ефикасна пропаганда» на лозунгите за «социалната революция и анархическия комунизъм». Верни на «повелението на Интернационала» (II), те се нагърбват и с благородната мисия да обединят «разпокъсаното работническо движение в България далеч и независимо от мръсната политика». . .

Тия нещастни жертви на общоделския политически разврат обаче не подозират, че като прибъгват да дирят спасение под крилото на «революционния синдикализъм», изпадат *«от трън на глог»*. Тяхното положение става толкова по-смешно, че заради греховете на своя Никола те се обявяват и против св. Никола, т. е. че заради «мръсната политика» на общоделската котерия, която «създава януловци, гр. василевци, станчевци» и други политикани и продажници у нас и в чужбина, те въстават

общо против *политиката* и специално против *социал-демократическата политика* на борещия се български пролетариат, която собствено създава не политикани и продажници, а беззаветно предани и неподкупни дейци за пролетарското освобождение, като «кирковци и благородници».

Общоделското политиканство и «революционният синдикализъм» са две *крайности* в работническото движение, които се *допират*, водят *една* към *друга* и са *еднакво важни* за освободителното дело на пролетариата. Докато общоделското политиканство свежда работниците и техните организации до положението на оръдия в ръцете на буржоазните партии, обръща ги в разменна монета за добиване кариера и власт, прави ги абсолютно неспособни за една независима и успешна борба против капитализма — «революционният синдикализъм» пък, макар и войнствено да гърми против съвременния капиталистически строй, всъщност в своите заблуждения за «директната акция», за «всеобщата революционна стачка» и пр., с отбиването на работниците от пътя на политическата организация и парламентарната акция *деорганизира* пролетариата, *обезсилва* неговата борба, *поддържа* у него крайно губелни илюзии и с всичко това *прекрасно услужва* на буржоазията и *спомага* за продължение дните на съществуващата система на капиталистическа експлоатация и наемническо робство.

В това всеки лесно би се убедил, стига да надникне в *същността* на «революционния синдикализъм», в неговата теория и практика. Какво собствено препоръчва «революционният синдикализъм» на пролетариата? Според неговата теория работниците трябва да се организират *само* в синдикати, защото само синдикатите могат да бъдат чисто пролетарски по състав организации. За «революционния синдикализъм» синдикатът е *алфата и омегата* в работническата борба, той е *единственият* и *най-важно достатъчен* инструмент за освобождението на пролетариата. Синдикатите «революционно» ще възпитават работническите маси, те чрез «директна акция» (стачки, саботажи и пр.) ще нанасят удари на капитализма и ще подготвят работническата класа за «всеобщата стачка», те, най-сетне, ще извършат и «социалната

революция», не, разбира се, чрез завладяване на политическата власт — това според «революционните синдикалисти» е безсмислено, а чрез *завладяване* от страна на всеки синдикат производството, което спада в неговата област! За да изпълнят тая мисия, синдикатите трябва освен другото да си служат със стачките като «революционна гимнастика» и да подготвят своите членове за добри *администратори, ръководители и управители* на предприятията, които ще бъдат завладени! Социалистическата партия, според «революционния синдикализъм», е *съвършено излишна*. Парламентарната акция (участието на пролетариата в парламента, общинските съвети и другите изборни учреждения) е *вредна*, защото *зablуждава* работниците, *вмъква* ги в политическия разврат на буржоазията, *отклонява* ги от «директната акция» и «социалната революция» и ги кара да се *примиряват* със съществуващия капиталистически ред. «Революционният синдикализъм» е също решително против да се иска намесата на държавата в отношенията между труда и капитала, макар и в *защита* на труда и в *полза* на пролетариата. Той е горещ партизанин на «свободния договор» и «свободната конкуренция», само при условията на които, според него, пролетариатът най-лесно ще достигне до «социалната революция», до своето освобождение. . .

Колко несъстоятелна е тая теория на «революционния синдикализъм», най-бляскаво показва неговата практика и резултатите от нея. Навсякъде, дето той е имал влияние върху работническите маси, на *практика* е довеждал до оставяне капиталистическата класа и държавата с *развързани ръце* на всички политически позиции, спомагал е толкова по-бясно да бъде използвана политическата власт против пролетариата, а последният е бил оброчан на *пълно безсилие*. Самите синдикати «революционният синдикализъм» е обръщал в безпомощни гнезда на анархистическа пропаганда и ги е тласкал към *окончателно израждане*.

Типичен и крайно поучителен пример за нас в това отношение представлява Франция, дето «революционният синдикализъм» имаше всичката възможност, вследствие главно политиканството и продажничеството на «социалистите» от калибъра на Милеран, Бриян и Вивияни,

в добие пълен разцвет. За разлика от мощните социалистически (свободни) германски професионални съюзи⁹⁴, които са извоювали грамадни придобития в областта на труда и играят колосална роля в общото освободително работническо движение в Германия, анархистическите синдикати във Франция⁹⁵, макар и да гърмят постоянно за «всеобща стачка» и «социална революция», са *кекави* организации и *най-малко са годни* за каквато и да е сериозна борба против капитализма. И тъкмо тия французки синдикати, които са се освободили окончателно от гибелното влияние на «революционния синдикализъм» или пък никога не са се намирали под това влияние, днес се развиват правилно и съставляват *силата* на французкото синдикално и общо работническо движение*.

Тоя характер на «революционния синдикализъм» собствено предизвика и бързия му упадък в последните години във Франция. Днес «революционният синдикализъм» не само във Франция, но и в Италия и Испания преживява една остра криза.

И напразно се мъчат някои западни «революционни синдикалисти», глупаво акомпанирани от техните жалки български съмишленици, да прикрият тоя банкрут с авторитета на Маркс и Интернационала. Марксизмът е в *най-въпиуше* противоречие с «революционния синдикализъм». Интернационалът също с всичките свои решения и с цялата си досегашна практика решително отхвърля «революционния синдикализъм» като крайно вреден за освободителната борба на пролетариата.

Но за това в следния брой.

«Работнически вестник»,
№ 9, 10 октомври 1911 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

* Управлението на Конфедерацията на труда наистина и до днес се намира в ръцете на «революционните синдикалисти», но то се дължи на обстоятелството, че в конгресите на конфедерацията *малките* синдикати имат толкова гласове, колкото и *най-мощните* синдикални организации. А именно *малките* синдикати са предимно под влиянието на «революционните синдикалисти».

«РЕВОЛЮЦИОННИЯТ СИНДИКАЛИЗЪМ» И ИНТЕРНАЦИОНАЛЪТ

Както отбелязахме в миналата статия, «революционните синдикалисти» често се стараят с откъслечни цитати из съчиненията и писмата на Маркса да покажат, че теоретическите положения и практическите изводи на «революционния синдикализъм» намират пълно потвърждение в Марксовото учение за класовата борба на пролетариата.

Напразни са обаче техните усилия. Известно е, че още в «Комунистическия манифест» (1848 г.) великият основател на научния социализъм Маркс, заедно с Енгелс, бе установил, че *всяка класова борба е борба политическа*. С това, разбира се, той не е искал да каже, че борбата на работническата класа във всички свои форми е политическа, но че висшата форма на тая борба е *политическата борба*, борбата за завладяването на политическата власт, за освобождението на пролетариата.

За да се организира и води тая борба, необходима е, естествено, *политическа организация*. Докато професионалните съюзи и тяхната федерация — Общият синдикален съюз, представляват и защищават интересите на работниците от отделните области на труда, Работническата социалдемократическа партия е, която изразява общите интереси на работническата класа, организира и ръководи класовата борба в защита на тия интереси. Икономическата и политическа борба, професионалната и политическа организация на пролетариата следователно са само две различни форми на неговата единна освободителна класова борба.

Че Маркс именно така е разбирал организацията и борбата на пролетариата, показва и фактът, че той бе основателят и ръководителят на *стария* социалистически Интернационал⁹⁶ (1864—1873 г.) — една *политическа* организация на международния пролетариат, и че водеше жестока борба с анархистите.

Същото разбиране на пролетарската класова организация и борба минава като червена нишка през цялата история на международното работническо движение и след основаването на *новия* социалистически Интернационал⁹⁷ (1889 г.) до последно време. Най-бляскаво изразение това становище намери в резолюцията на интернационалния социалистически конгрес в Щутгарт⁹⁸ (1907 г.) върху отношенията между партията и синдикатите. Първата част на тая бележита резолюция дословно гласи следното:

«За пълното освобождение на пролетариата от веригите на духовното, политическо и икономическо робство политическата и икономическа борба на работническата класа е *еднакво необходима*. Ако задачата на социалистическата партийна организация лежи повече в областта на политическата борба на пролетариата, то задачата на синдикалната организация лежи предимно в областта на икономическата борба на работническото. Следователно *партията и синдикатът имат да изпълняват в освободителната борба на пролетариата еднакво важни задачи*.

Всяка от двете организации си има една свойствена от нейното същество определена област, в която тя определя своите действия съвършено самостоятелно. Но заедно с това има една *постоянно растяща област* на пролетарската класова борба, в която могат да се постигнат успехи само *тогава, когато между партийната и синдикалната организация съществува единодушно общодействие*.

Борбата на пролетариата следователно *ще става толкова по-успешна и по-благоприятна, колкото по-тесни са отношенията между партийната и синдикалната организация, като винаги се има предвид единството на синдикалното действие*.

Конгресът заявява, че е в интереса на работническото, *щото във всички страни да се създадат и постоянно*

поддържат тесни връзки между партията и синдикатите.

В своите действия партията и синдикатите трябва морално да се насърчават и подкрепят и в своите борби да си служат само с такива средства, които подпомагат освободителната борба на пролетариата. Те трябва съвместно да се споразумяват, ако съществуват разногласия досежно целесъобразността на употребяваните методи.»*

Нам не остава нищо друго да прибавим към това. Както става ясно, Щутгартската резолюция, в която е изразено гледището на социалистическия Интернационал върху организацията и борбата на пролетариата, е едно пълно отрицание на «революционния синдикализъм».

Но съдбата на последния не е по-добра и в Синдикалния интернационал. Всички досегашни опити на французките синдикалисти да извоюват някои нови позиции за «революционния синдикализъм» срещат решителния и единодушен отпор на представителите на модерното, социалистическо синдикално движение в другите страни. Това особено силно впечатление правеше в последната интернационална синдикална конференция в Будапеща. Стремлението на французките делегати чрез свикването на специални интернационални синдикални конгреси и образуването на една интернационална синдикална федерация да бъдат откъснати синдикатите от социалдемократията и по-лесно гласнати в мътните води на «революционния синдикализъм» биде най-решително и единодушно отхвърлено.

«Революционният синдикализъм» е свършено дискредитиран вече в цялото международно работническо движение. Даже в страни, дего реакцията е толкова силна, че политическата организация и парламентарната акция на пролетариата срещат грамадни препятствия, той не може да има никакви успехи. Такъв е случаят например в Унгария, дего, макар да има близо 100 000 организирани работници, пролетариатът няма още нито един представител в парламента. Въпреки това колко жалка е частта на «революционния синдикализъм» в тая

* Шребел, Хенрих. Професионалните съюзи и социалдемократията. (С приложение: Щутгартската резолюция за отношенията между партията и синдикатите.) С., 1908. с. 14—15. (Синд. библиотека. Кн. 3.) (Ред.)

грана, показва и следният факт. По време на интернационалната конференция в Будапеща секретарят на Французката конфедерация на труда Жуо в споразумение с националната унгарски синдикалисти бе свикал публично събрание върху «революционния синдикализъм». Това събрание обаче бе посетено само от *стотина души* — в цели град като Будапеща, дето има 50 000 организирани работници в професионалните съюзи.

Без да се простираме повече, ясно е, че голямо безумие вършат ония работници у нас, които, отвратени от политическия разврат на общоделската котерия, отиват в *другата крайност* — стават жертва на заблужденията на «революционния синдикализъм». За щастие, при нашите условия, дето още в самото начало на пробуждането и организирането на българския пролетариат социалдемократията е пуснала дълбоки корени, жертвите на «революционния синдикализъм» могат да бъдат твърде малко. Борещият се пролетариат у нас неведнъж досега е показвал, че умее да използва *всички* оръжия от общия арсенал на класовата борба и за нищо не би се съгласил да пожертвува най-мощното свое оръжие — *политическата организация*.

Това той ще има прекрасния случай да манифестира отново и в акциите, които предприема Работническата социалдемократическа партия на 16 и 23 октомври, и да покаже още един път, че *единен и способен за борба* пролетариат може да има само под знамето на социалдемократията, която щастливо съчетава в себе си всичките възможни форми на организация и борба за освобождението на пролетариата.

Работнически вестник,
№ 12 октомври 1911 г.
Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

РУСЕНСКИТЕ РАБОТНИЦИ И ПРЕДСТОЯЩАТА АКЦИЯ

Както е известно, на 16 октомври по инициативата на Работническата социалдемократическа партия работниците из цялата страна в масови събрания и митинги по повод откриването на Народното събрание ще издигнат своя глас на протест срещу престъпното нехайство на държавата спрямо нуждите и интересите, здравето и живота на работническата класа у нас и в защита на своите лозунги за работническо законодателство, евтин живот и пълно, гарантирано самоуправление на общините.

Тия искания днес са по-жизнени и наложителни от всеки друг път и акцията на 16 октомври се явява тъкмо навреме да даде един общ, повсеместен израз на дълбокото възмущение, натрупано в средата на работническите маси от редицата кървави злополуки, които тъй често стават напоследък, от постоянното баснословно поскъпване на живота и от грубото, безогледно тъпчене на общинското самоуправление.

За русенските работници обаче тая протестационна акция на българския пролетариат има толкова по-голямо значение, че съвпада с общинските избори, които ще бъдат произведени в Русе именно на 16 октомври, в деня на самата акция.

Щастливи са русенските другари, че имат случая да участвуват в тоя всеобщ пролетарски протест и с *оръжието на бюлетината*.

Цели три десетилетия русенската община, подобно общините в цялата страна, е била гнездо на корупция и разбойничество, място за кражби и гешефти, средство за ог-

рабване работническите маси. В своята общинска политика всички буржоазни партии, които са вземали една след друга общинската власт в ръцете си, са били изключително загрижени за интересите и бързото забогатяване на шепа русенски тузове и гешефтари и не са направили абсолютно нищо за запазване и подобряване здравето, живота и благосъстоянието на грамадната маса бедно работническо население, наблъскано в мръсните крайни квартали на града, подхвърляно на хиляди несгоди, лишения и бедствия. Комуналната политика на тия буржоазни партии не съдържа нищо друго освен най-безогледно използване на общинската власт за лични облаги, за партийно влияние и за охрана интересите на шепа капиталисти и разни общински плъхове. А между това работническите квартали тънат в кал и тъмнина, страдат ту от наводнение, ту от безводие и са обърнати в гнезда на всевъзможни болести и епидемии, които покосяват ожегодишно живота на десетки и стотини работници, работнически жени и деца. Никакви грижи за урегулването, осветлението, водоснабдяването и хигиената на работническите квартали! Никаква сериозна грижа за даване бърза и достатъчна медицинска помощ на работническите семейства, за отглеждането и образованието на бедните работнически деца!

Цели три десетилетия разните общински съвети, не-обезпокоявани от никого, несмущавани от никаква обществена контрола в общината, безпрепятствено са водели своята разбойническа и разорителна за работническото население политика.

Днес се пада на русенските работници да разбутат това котило, да пратят в общината внушително число социалдемократически съветници, верни и неподкупни стражи на работническите интереси, да турят своята ръка на контрола върху общинската власт, да упражняват постоянно и мощно давление върху нея и да я тласкат по пътя на задоволяване нуждите на работническото население. От инструмент за експлоатация, грабежи и подчинение общинската власт трябва да бъде обърната в средство за защита интересите на работниците и техните семейства, в благоприятно условие за освободителната борба на пролетариата.

Необходимо е най-широко да се разнесе из всички русенски фабрики и работилници, заведения и предприятия, дето се експлоатира работническият труд, дето се пролива тъй често работническата кръв; из всички потънали в мизерия работнически квартали и къщи, дето прекарват тежък, черен и безрадостен живот хиляди работнически семейства и нещастни деца, възгласът: *Нито един глас за работническите експлоататори и врагове*, за тия партии, които са само грабили и разорявали досега! Всички работници-избиратели да гласуват за неподкупните и непоколебими работнически защитници — кандидатите на Работническата социалдемократическа партия! Работник, който би отишъл да гласува за кандидатите на буржоазните партии, който не би гласувал за своята *собствена* работническа партия, той *сам* ще спомогне на досегашната разбойническа и разорителна общинска политика; нещо повече: той ще бъде *престъпен съучастник* в ограбването и подчинението на работническата класа, той ще бъде *сам виновникът* за своите нещастия и нещастията на своите деца, на своите другари!

Борещият се български пролетариат с право очаква днес от русенските работници да се явят *всички* пред изборните урни с *червеновинената* бюлетина в ръка и да изпълнят в тоя съдбоносен момент достойно своя работнически дълг.

След издигането на *Самоковската комуна*, която победоносно издържа вече от година насам хилядите бесни удари на цялата буржоазия; след бляскавия успех на сливения пролетариат, който въпреки зверското гайкаджийство успя да вземе *осем* места в общинския съвет; след проникването в Софийската община, въпреки грамадните препятствия, на двама достойни представители на пролетариата в България* — днес иде редът на русенските работници да пратят свои представители и защитници в Русенската община, потънала в кражби и гешефти, оцапана от петите до главата с престъпления.

Прочее, русенски работници, на 16 октомври, когато българският пролетариат из цялата страна, в градове и

* Става дума за Д. Благоев и Г. Кърксов, избрани за общински съветници в София на 18 септ. 1911 г. (Ред.)

... в събрания и митинги ще протестира и ще иска работнически закони, евтин живот и общинско самоуправление, *вие с червеновинената бюлетина* пред изборните дни защитете смело и единодушно своите жизнени интереси и подкрепете мощно, с оръжието на самата бюлетина, общия пролетарски протест!

Така с изгряването слънцето на другия ден и вие, и целият социалистически пролетариат ще можем да се похвалим с една нова бляскава победа — с изгряване зорката на *Русенската социалистическа комуна!*

*«Работнически вестник»,
14 октомври 1911 г.*

Подпис: Г. Д.

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

ПРОФЕСИОНАЛНИЯТ ПЕЧАТ

В тоя момент, когато след продължителния, пълен с бляскави успехи за социалдемокрацията избирателен период професионалните съюзи имат всичките благоприятни условия за масовото привличане в своите редове неорганизираните работници и работнички, за вътрешното си стабилизиране и всестранно засилване, когато те трескаво действуват в тая посока, най-ясно изпъква грамадното значение на професионалния печат като средство за агитация и просвета, за информация и критика и като оръжие за борба против капиталистическата експлоатация и нейните духовни подпори — невежеството, заблужденията и корупцията.

Но именно затова толкова по-наложително става днес да се внесат час по-скоро всички възможни при съществуващите условия подобрения в списването, уредбата и разпространението на професионалния печат, за да отговаря той напълно успешно на своето предназначение.

Както е известно, ние вече имаме 13 професионални вестници, без да смятаме в това число «Учителска искра» и «Служащ», органи на учителската организация⁹⁹ и на държавните и общински служещи.¹⁰⁰ Всички наши професионални съюзи са снабдени със свои печатни органи, а Транспортният съюз разполага дори с три професионални вестника.

Обаче колкото важно бе да се създадат тия професионални органи, толкова по-важно и необходимо е сега да бъдат те окончателно закрепени и издигнати на оная висота както по своето списване, така и по организацията

на разпространението си всред широките работнически маси от съответните професии, при която биха могли достойно да изпълняват своите задачи.

В това отношение нужно е преди всичко да се обърне най-сериозно внимание върху списването на професионалните органи. Като разглеждат *своевременно* и винаги *от социалистическо гледище* всички въпроси и събития, които засягат работниците от дадените професии; като разпространяват идеите и обосновават и популяризират исканията на съюза, професионалните органи трябва да бъдат в същото време със своята *пълна и точна* информация *едно вярно огледало* за положението, живота, нуждите и борбите на работниците в областта на своите професии. Виждайки безпощадно господарските произволи и безчовечната експлоатация над работническия труд, професионалните органи, без да пълнят ограничените и скъпи свои колони с дребни и незначителни случки, трябва да *насят в сбита* форма многобройните съществени факти, *детелни* анкети и статистически данни за условията на *труда* из цялата страна, като използват целия този *огромен* фактически материал не за *лични* нападки против отделните господари, а за една *принципиална* критика *върху* самата система на капиталистическата експлоатация, условията, при които се извършва тя, и ролята, която *играт* в това отношение господарите, господарските професионални и политически организации и институтите на *буржоазната* държава.

Когато изтъкват ползите от професионалната организация за работниците и могъществото, до което *могат* и *трябва* да стигнат тия организации, професионалните органи не бива да оставят място за никакви илюзии, не *бива* да преувеличават в никакъв случай значението на синдикалното движение в съвременното капиталистическо общество. Напротив: те винаги без колебание трябва да *назват самата истина* за *ограничената*, макар и крайно *полезна* роля на синдикалната борба и за *необходимостта* от класовата политическа борба, насочена към *коренното* преобразуване на съществуващия обществен *ред*, която борба е възможна *само* при пълното единство *между* професионалните съюзи и Работническата социал-демократическа партия.

Редовната хроника, която професионалните органи дават за развитието и дейността на съюзите, обезателно трябва да се придружава вече с една *самокритика*. Нито е много умно, нито пък е полезно за професионалните съюзи техните печатни органи да премълчават множеството недостатъци, а да изнасят само добитите успехи. Необходимо е всички важни недостатъци, съществуващи в живота и дейността на съюзите, техните ръководни тела, функционери и секции да се изнасят в професионалните органи и да се подлагат с нужната за такива случаи осторожност на критическо разглеждане, за да бъдат възможно по-скоро отстранени. За същата цел професионалните органи трябва да дават редовно и къси практически наставления за дейността на секционните настоятелства, контролни комисии и други функционери, както и на всички съюзни членове.

Професионалните органи не биха изпълнили добре своите задачи, ако наред с всичко това не държат в течение своите членове върху развитието на цялото работническо движение у нас и съответните професионални съюзи в другите страни. Затова те трябва да имат винаги един отдел, в който да дават сведения за дейността и развитието на нашите професионални съюзи и работническата партия, и друг отдел със сведения из чужбина.

Не трябва да се забравя, че професионалният вестник е обикновено *първият* работнически орган, който попада в ръцете на работниците и работничките, поради което необходимо е той да се списва на съвършено популярен и достъпен за непросветената работническа маса език, като всички мъчно разбираеми термини и чужди думи старателно се избягват, а когато тяхното употребление е неизбежно — бъдат пояснявани.

По същата причина професионалните органи са по-викани да играят и важната роля на *пионери* при проникването на партийния печат («Работнически вестник» и «Ново време») и социалистическата литература в средата на широките работнически маси, която роля те ще могат да изпълнят само ако с цялото си съдържание подтикват непрекъснато своите читатели да бъдат редовни абонати на партийния печат и постоянни читатели на социалистическата литература.

Разбира се, работата на професионалните органи, колкото и добре списвани, ще бъде свършена само наполовина, ако те не са широко разпространени всред работниците от съответните професии. И тука преди всичко първото нещо, което трябва *безусловно* да се направи, то е: абсолютно всички членове на професионалните съюзи да станат *постоянни, редовни* абонати на своите органи, като суморно се грижат за тяхното разпространение всред организираната работническа маса.

Професионалният вестник трябва да стане орган не само на съюза, но и на *цялата професия*. Той трябва да бъде ръката на всеки работник, на всяка работничка, той трябва да проникне във всяка работническа къща, във всяко място, дето живеят или се събират работници от дадена професия.

Само така нашият професионален печат ще може да получи оная грамадна полза, която основателно всички очакваме от него за всестранното засилване на професионалните съюзи и за борбата против капиталистическата експлоатация.

На централните настоятелства на професионалните съюзи, които са ангажирани с уреждането и издаването на професионалните вестници, и на работническата интеллигенция в съюзите, на която се пада да вземе вече напълно своите ръце списването на професионалния печат, предпазваме да изпълнят с нужното пролетарско усърдие и претърпят своя дълг и в това отношение.

«Работнически вестник»,
7, 19 октомври 1911 г.
Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ПРАЗНИКЪТ НА ПЕРНИШКАТА МИНА

На 19 октомври се отпразнува годишният празник на пернишката мина с обикновените дирекционни салтанати, банкети и оргии и при пълното безучастие на пернишките рудничари. За да се придаде на този празник характер на едно «всенародно» тържество, дирекцията бе положила всички усилия да накара работниците масово да участвуват в устроения по този случай молебен. Полицията се бе също разтичала из кафенетата, кръчмите и жилищата на работниците, за да събере необходимия калабалък.

Всичко отиде обаче напусто. Празникът си остана, както и трябваше да бъде, един *личен* празник на дирекцията, на крадците и дембелите в пернишката мина, един празник на безчовечната експлоатация над работническия труд. Пернишките рудничари не само не взеха участие в дирекционното тържество, но и открито изразиха своето дълбоко възмущение от тая цинична подигравка с тяхната тежка работническа участ.

И това е свършено понятно. Отдавна вече лежи дълбока пропаст между работниците в пернишката мина и дирекцията. Докато за директора и неговата камарила мината е *обърната* в една *златоносна мушия*, за работниците тя е *цял пъкъл*. И тъкмо годишният празник на мината е най-удобният случай да се разкрие още веднъж това.

В никоя мина на света, даже в мините в Сърбия и Румъния, работниците днес не са подложени на такава свирепа експлоатация, както в пернишката мина. Въпреки баснословната скъпотия на живота у нас, пернишките руд-

ри получават средно между 30 и 40 лева месечно при един десетчасов работен ден и при липса и на най-обикновените гаранции за здравето и живота им!

Самият бюджет на мината е разпределен така, че лъвата част се пада на шепа тлъсти бюрократи, а на работниците, които изнасят на плещите си всичките тежести на работата в мината, всъщност остават само трохите. Според този бюджет десетина такива бюрократи начело с директора получават общо 50 000 лева годишно, или на всекиго поотделно се падат повече от 400 лева месечно. Между това има 500—2000 работници, каквото е средното число на работниците и останалия персонал през годината, се предвиждат 900 000 лева, или по 30 и няколко лева поотделно на всекиго месечно! Цялата тая мизерия става още по-показателна, като се вземе предвид и фактът, че от кредита на работници (900 000 лева) дирекцията издържа музиканти, градинари, специални шпиони (вардияни и пр.) и маса некадърници, пенсионери и безделници, събрани в кол и въже, единственото достойнство на които е, че са служили с нещо на управляващите партии или лично на директора. За да бъде тая армия от безделници и паразити по-голяма и да може тя по-сигурно да поддържа забойническия режим в мината, работата е докарана пооттам, че на всеки неколцина работници е поставен по един надзирател с 4—5 лева надница!

Тия непоносимо ниски заплати и убийствени условия, при които работят пернишките рудничари, водят неизбежно към хиляди заболявания и осакатявания, към масово израждане и преждевременна смърт. Двадесет години бяха достатъчни от откриването на мината досега, за да се преобрази съвършено здравето селско население, което работи в мината. Днес е голяма рядкост да се намери напълно здрав човек между пернишките рудничари и между ония селяни, които са работили по-продължително в мината. Наборните комисии ежегодно констатираха бързото израждане на работещото в пернишката мина население. При всеки медицински преглед в мината биват откривани поради неспособност за рудничарска работа множество работници, които, след като са изгубили здравето и заровили младините си в мината, остават на улици без всяка защита.

Но докато на такава ужасна участ са подхвърлени пернишките рудничари, самият директор от дълги години насам е същински сатрап в мината. Заедно със своите ортаци той трупа грамадни богатства за сметка на мината. Обсебил държавни имоти и земи, той се е настанил като паша. Под неговото директорство мината е станала котило на крадци и гешефтари. За да парализира всяко сериозно движение против съществуващия режим на свирепа експлоатация, на анархия от горе, на кражби и гешефти, директорът е образувал «минен съвет», който преследва всички по-будни работници, които са обикновено и най-необходимите и добре подготвени сили в мината. За множество такива работници вратите на мината са затворени.

Не е чудно след всичко това, че пернишката мина, въпреки своето природно богатство и тая колосална експлоатация на работническия труд, все пак дава сравнително малки печалби. Не е чудно също, че тя не е в състояние да задоволи нуждите на индустрията и железниците и днес, когато зимата настъпва, се чувства такава голяма и постоянна липса от въглища.

Затова обаче Рудничарският съюз¹⁰¹, Общият работнически синдикален съюз и Работническата социалдемократическа партия шест години вече организират и просвещават пернишките рудничари и водят неуморна борба против разбойническия режим в пернишката мина.

И само единствено тая борба ще бъде в състояние най-сетне да обуздае крадците и гешефтарите в мината, да наложи необходимия ред в тоя *народен* имот и да създаде напълно благоприятни за здравето и живота на пернишките рудничари условия на труда.

В. «Работнически вестник»,
№ 70, 25 октомври 1911 г.
Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ФИНАНСОВОТО ЗАСИЛВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ*

Наред с грижата за постоянното числено нарастване и вътрешно стабилизиране на професионалните съюзи тяхна извънредно важна задача в настоящия момент е финансовото им засилване.

И това е свършено понятно. Без достатъчно материално-средства, без пълни каси професионалните съюзи в какъв случай не могат успешно да изпълнят своите задачи, нито са в състояние да направят нещо сериозно в защита на работническите интереси. Слабите във финансово отношение съюзи са обречени на безсилие и безплодие. Техните ръце поради липсата на солидни каси се свиват *свързани* в най-решителните моменти на борбата против капиталистическата експлоатация.

Грамадното значение на синдикалните финанси за успеха на професионалната борба и за навременното и достатъчно материално подпомагане на безработните, болните и пострадали членове не се нуждае от някоя подробни разяснения. То е предостатъчно изяснено от дългогодишния и ценен за нас опит на западно-европейските другари, така и от нашия собствен опит. Финансовото засилване на професионалните съюзи е толкова по-необходимо, тъй като ние днес още преживяваме най-мъчителния период в професионалното дви-

* Във връзка с подетата в Сърбия акция за финансово укрепване на синдикатните организации в. «Работничке новине» (№ 265 и 266 от 23 и 24 юнем.) препечатва от «Работнически вестник» тази статия на Г. Димитров, оценява я като твърде поучителна за сръбските работници, защото поставените въпроси в пълна мяра се отнасят и за профсъюзите в Сърбия. (Ред.)

жение, когато нуждите на *самопомощта и професионалната борба* бързо растат, когато числото на правоимеющите да получават помощи съюзни членове постоянно се увеличава и когато, от друга страна, се намираме пред прага на тежки и продължителни борби с господарите — техните организации, а между това самите професионални съюзи разполагат с *нищожни* налични суми в касите си.

Но ако всичко това е напълно ясно, не по-малко ясно за нас трябва да бъде и обстоятелството, че само чрез общите и постоянни усилия и жертви на всички синдикални членове професионалните съюзи ще могат да се сдобият с пълни, солидни каси за своето финансово засилване. Професионалните съюзи като бойни пролетарски организации нямат абсолютно никакви други източници, те разчитат *изключително* на вноските и материалните пожертвования от страна на самите членове.

С такива постоянни грижи и жертви са натрупани милионите левове в касите например на професионалните съюзи в Германия. Колко силно е развита готовността за жертви у германските наши другари показва фактът, че макар и техните съюзи да разполагат с грамадни налични суми, освен *редовните* членски вноски, които са два, три и даже нейде четири пъти по-големи от вноските у нас, съвършено често прибягват и към събирането на *извънредни вноски*, за да увеличат още повече *паричните резерви* за предстоящите им борби. Така само през 1910 г. в Германия са събрани от извънредни членски вноски повече от *пет милиона* марки (1 м. = 1,25 лв.). Съюзът на строителните работници е събрал такива вноски 1 966 216 м., Дърводелският съюз — 593 379 м., помощниците строители — 643 986 м., книговеците — 56 735 м., ковачите — 54 368 м., и пр. В някои от германските съюзи извънредните вноски са достигнали през годината на член до 20, 30 и даже 40 марки! В тия уредени професионални съюзи, пропити дълбоко с духа и морала на социализма, е абсолютно непознато *нередовното* внасяне на членските вноски. Въведена е даже вече системата на *предплащане* ежеседмично, двуседмично или месечно членските вноски. Не е никак чудно след всичко това, че професионалните съюзи в Германия всяка година попълнят своите

Бойни каси с баснословно големи суми, докато не малко съюзи във Франция и други някои страни поради съществуващата анархия и престъпна небрежност са тъй анемични във финансово отношение, че са станали негодни за каквато и да е сериозна и успешна борба.

Ние със съжаление трябва да констатираме, че у нас досега другарите твърде слабо внимание са обръщали на тая извънредно важна страна от нашата дейност. На финансовото засилване на съюзите често се е гледало като на една маловажна, дребна работа. Пренебрежителното отношение в това отношение нейде е достигнало дотам, че в своите ревизии ние неведнъж сме констатирали скандалозния факт — синдикални функционери, секретари, касиери и други ръководители на професионалните организации, активни членове и агитатори да не са внесли редовните си членски вноски за 10, 20 и даже за 30 седмици.

Няма съмнение, че когато днес професионалните съюзи са се заели сериозно за своето финансово засилване, на това непоносимо положение трябва да се тури веднъж завинаги край. В съюзите не бива да има нито един нередовен член, а самите функционери трябва да бъдат живият образец на *редовност, преданост и готовност* за жертви в полза на работническото дело. Време е и ние да въведем в нашите професионални съюзи системата на предплащане вноските, една система *най-удобна* както за отделните членове, тъй и за професионалните съюзи. За новите членове тая система трябва да се прилага още при записването им, като плащат първата вноска не за изтекло време, а за седмици или месеци, които тепърва идват, и последующите вноски винаги предплащат. Старите членове същото трябва да направят, макар за тях да представлява това малко по-голяма трудност, като изплатят всички закъснели вноски и предплатят за известно време, за да могат по-сетнешните вноски да внасят в предплата.

Уставите на всички професионални съюзи предвиждат най-малко един срок от 8 седмици за закъсняване изплащането на членските вноски, през който срок даденият член не губи правото на членство. Тоя срок обаче е само за *изключителни случаи*, каквито могат да бъдат *съвършено рядко*, случаи, когато членът по *непреодолими причини*

няма абсолютно никаква възможност да *предплати* или пък веднага след изтичането на седмицата или месеца да внесе съответната вноска.

Нека не се казва, че поради ниските заплати членовете не могат редовно да внасят и предплащат членските вноски. Това е едно свършено несъстоятелно възражение. Работническите заплати днес наистина са крайно мизерни, но няма положението на организирания работник ще се облекчи, ако той икономиса единия или двата лева, предназначени за членски вноски през месеца? Напротив, именно защото са тъй мизерни заплатите, трябва да се внасят редовно членските вноски, за да могат професионалните съюзи в скоро време да *наложат* необходимото увеличение на работническите заплати. При това кой от нас не знае, че всички нередовни членове, които се извиняват с материална невъзможност да си платят вноските, разходват от своите оскъдни заплати по няколко лева ежемесечно за работи, които във всеки случай не са тъй необходими, както е необходимо да се внесе вноската?

Ние държим, че абсолютно всички съюзни членове, със *свършено редки изключения*, могат да *предплащат* своите вноски, стига да се употребят необходимите усилия от страна на самите членове, от касиерите и бирниците, стига същевременно най-строго да се бди върху редовността от страна на местните контролни комисии и особено от централните настоятелства на професионалните съюзи.

Редом с редовното внасяне и предплащане на членските вноски един друг източник за финансовото засилване на професионалните съюзи е постоянното попълняне техните *стачни фондове* с волни пожертвования. Ние трябва да се приучим при всеки удобен случай — малко увеличение на заплатата, лична някоя радост, весела другарска компания и пр., да жертвуваме по нещо за стачния фонд на съответния професионален съюз.

Всички тъй събирани редовни членски вноски и волни пожертвования за стачните фондове трябва своевременно да се изпращат от местните секции в съответните централни каси. Не бива да се забравя, че нашите съюзи са *централистични*. Всеки съюз има само една единствена каса — това е *централната каса*. Местните секции не могат

да държат у себе си никакви други суми освен няколкото лева, които уставът им позволява за местни нужди (канцеларски и др. подобни). Всички останали суми от редовни и извънредни вноски, от волни пожертвования или от паразходвани удръжки от членски вноски трябва секциите безусловно да изпращат в централната каса на своя съюз, която покрива всички нужди за подпомагането на съюзните членове и за издържане водените борби.

От друга страна, грижата за увеличение приходите на професионалните съюзи винаги трябва да се съпровожда с най-голяма строгост и редовност в разходите, като тия разходи се вършат изключително в съгласие с изискванията на уставите и правилниците на съюзите и в рамките на необходимите съюзни нужди, ако искаме финансовото засилване на професионалните съюзи да върви нормално и напълно задоволително.

Работнически вестник,
76, 9 ноември 1911 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ВСИЧКИ НА ПРОТЕСТИ

Държавният бюджет за 1912 година, който понастоящем се разглежда в Камарата*, основателно възбужда силно недоволство всред всичките слоеве на работническата класа у нас.

В този бюджет като в капка вода се отразява цялата хищническа, противоработническа и противонародна политика на капиталистическата буржоазия и съвременната «културна», «правова» държава. Той е нагласен така, че грамадната тежест от данъчния товар и занаят се прехвърля върху работническата класа и останалите народни маси. Близо 100 милиона от приходите на държавата за идущата година ще бъдат събрани чрез косвени данъци. А знае се, че тия справедливо наричани *хайдушки* данъци се вземат преди всичко от най-необходимите средства за съществуването на работниците и техните семейства. Убийствената тежест на тия данъци засяга не само възрастния елемент от работническото население, но и *децата-пеленачета*, като увеличава в поразителни размери тяхната смъртност.

Грамадното увеличение на косвените данъци, което се въвежда с новия бюджет, означава ново разбойническо ограбване на оскъдните работнически заплати, още по-непоносимо скъп живот, повече страдания и лишения, по-чести заболявания и преждевременна смърт, по-ужасна мизерия за работническата класа и нейното поколение, по-бързо и сигурно разорение и израждане на *цялата*

* Има се предвид Народното събрание. (Ред.)

нация, с изключение на шепата владетели на богатствата и крепители на царския трон.

И за кого всичко това? За «величието» на България, т. е. за охраната на капитализма, монархизма и милитаризма!

Разходната част на държавния бюджет неопровержимо показва това. Тук са предвидени суми за покриване нуждите и задоволяване егоистичните интереси на капиталистите, увеличен е военният бюджет до 45 милиона, дърлят се повече от 2 милиона лева в ненаситната уста на царската власт и пр.

Обаче за законодателна закрила на труда, за облекчение тежката участ на работническата класа, за ограбване убийствените удари на безработицата, злополуците и болестите, за запазване здравето и живота на многохлядната трудеща се маса, която създава всички обществени блага у нас, в бюджета не се предвижда *нищо* **мютинка!**

При това, докато висшата ръководеща бюрокрация във всички ведомства е тлъсто възнаградена и обсипана с редица бюджетни облаги и привилегии, грамадната маса държавни работници, служещи и дребни чиновници остават и занапред със същите мизерни заплати въпреки баснословното поскъпяване на живота. За тая маса трудещи се хора държавата подхвърля само мизерните трохи от богатата трапеза на привилегированите паразити!

Никъде другаде не изпъква тъй ясно и нагледно разбойническият характер на днешната държава, както в бюджета, който в основните свои линии се поддържа от всичките буржоазни партии в Камарата.

Но именно затова тъкмо навреме иде предприетата от Работническата социалдемократическа партия протестна акция срещу държавния бюджет, срещу хищническата политика на българската буржоазия и монархизма.

Работническата класа ще има случая утре в масови събрания и митинги из цялата страна единодушно да осъди тая разорителна политика и да издигне високо своя лозунг: *Долу косвените хайдушки данъци! Да се облагат само имотите, капиталите и приходите от тях!*

Няма съмнение, че в първите редове на протестационните събрания и митинги както винаги и особено сега ще

стоят работниците, организирани в професионалните съюзи. Те най-ясно виждат пропастта, към която капитализмът тика работническата класа. Те, които всекидневно се борят за увеличение на мизерните работнически заплати, неведнъж са имали случая да се убедят колко безнадеждна се явява синдикалната борба за увеличение на заплатите, докато съществува системата на косвените данъци, която по *косвен* път отнема на работниците това, което те с продължителни стачни борби и големи жертви успяват да изтръгнат от отделните господари.

Участвайки масово в протестационните утрешни събрания и митинги, ние обаче не трябва да забравяме нито за минута, че нашият глас не ще бъде чул, нашите справедливи искания не ще бъдат удовлетворени, докато не *станем силни*, докато не бъдем в състояние да *обуздаем хищниците*, които държат в ръцете си държавната власт, и да им *наложим* друга политика, отговаряща на интересите на работническата класа и широките народни маси.

А *силни* ще станем само когато подавяващата част от работническата класа се нареди в професионалните съюзи и здраво се сплоти в бойните редове на социалдемократията.

Прочее, всички експлоатирани, угнетени и ограбвани работници — на протест! Всички в редовете на професионалните съюзи и Социалдемократическата партия!

На борба — смела, организирана и неотстъпна борба срещу разбойничествата на капитализма и неговите подпори — монархизма и милитаризма!

В. «Работнически вестник»,
№ 19, 3 декември 1911 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

СИЛАТА НА РАБОТНИЦИТЕ

В своето развитие капитализмът подхвърля работниците на все по-жестока експлоатация, обрича ги на вседневни лишения, заболявания и злополуки и ги тласка към физическо и духовно израждане и към преждевременна смърт.

Наред обаче с тая разорителна роля на капитализма в отношение здравето и живота на работническата класа тя въпреки волята на своите крепители дава в ръцете на експлоатираните, потиснати и поробени работници една *контрсила* за противодействие на капиталистическата експлоатация и за нейното пълно унищожение.

Дълбокият и непресушим извор на тая сила лежи в работническата, съдбоносна роля, която играе днес работническата класа в производството и живота на съвременното капиталистическо общество.

Това производство вече изключително се основава върху системата на наемния труд. Неговото съществуване зависи напълно от тая система. Работническият труд се превръща до положението на незаменим творец на всички обществени блага. И както сполучливо се изразява на *песен на труда*¹⁰² — «от стрелата на дивака до железният път — всичко плод е на ръката!»! Значението, което има *слънцето* за живота в природата, това същото значение добива *работническият труд* за живота на днешното общество. Без него индустрията, търговията, целият живот на капиталистическото общество са *немислими*. Докато господстващата класа и всички елементи, които поддържат днешния строй на експлоатация и робство, живеят *паразитно*, присвояват само плодовете на работническият труд и стават съвършено излишни за *палокупния* процес на съвременното производство, ра-

ботническата класа, напротив, е *двигателят* на тоя процес и държи в ръцете си основните пружини на целия икономически и обществен живот.

Обаче тая колосална сила, която самото развитие на капитализма дава на работниците, не може да им принесе *никаква полза*, когато те не умеят да я употребят в своя защита, да я обърнат в двигател за своето освобождение.

Тя напомня твърде много природните стихии, които по-рано, в необузвано състояние, донасяха само пакости и опустошения за човечеството, а днес, впрегнати благодарение на науката, движат машини, железници, трамваи, произвеждат прекрасната електрическа светлина и цяла редица културни блага.

Това същото е и с *работническата сила* в производството. Тая сила може да бъде обърната в един действителен фактор за подобрене положението на работниците и за тяхното пълно освобождение само чрез *социализъм*, чрез *научния, революционния социализъм*.

Социализмът разкрива пред работниците тайните пружини в механизма на съвременното капиталистическо общество и им посочва, че само като се организират в своите професионални съюзи, в редовете на своята работническа партия, *независимо* от отделните господари и цялата капиталистическа класа, ще могат успешно да си послужат със *силата*, която имат в самото производство, в самата основа на днешното общество.

Така организирани и сплотени под знамето на социал-демокрацията и дълбоко проникнати от социализма, опирайки се на *могъщата сила*, която им дава самото капиталистическо развитие, работниците у нас, заедно с пролетариата от целия свят, ще бъдат *непобедими* в борбата си против капиталистическата експлоатация и достойно ще изпълнят своята историческа роля като *гробокопатели на капитализма* и *строители* на новото социалистическо общество на свобода и щастие за цялото човечество!

Червен народен календар
за високосната 1912 г.
С. [1911]*, с. 73—76.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на Червен народен календар

* Първото съобщение, че календарът е отпечатан и пуснат в продажба, е във в. «Работнически вестник», № 23, 8 дек. 1911 г. (Ред.)

НОВИЯТ УДАР ВЪРХУ ЗАКОНА ЗА ЖЕНСКИЯ И ДЕТСКИЯ ТРУД

Управляващите кръгове у нас не само не искат и да се откажат от създаването на едно общо работническо покровително законодателство, което отдавна вече е една крайно жизнена необходимост, но и полагат всички усилия, да унищожат окончателно и оная малка закрила на жените и децата, която предвижда Законът за женския и детския труд.¹⁰³

Цели шест години се изминаха вече, откак е създаден този закон, обаче и до днес той продължава да бъде мъртва буква. Господарите още от първия момент се обявиха решително против него и подкрепяни напълно от самите власти, започнаха най-безогледно да го тъпчат. Грижите за самото Министерство на търговията и земледелието и за създадения при него Инспекторат на труда¹⁰⁴ досежно прилагането на закона не са отивали никога по-далеч от откриването на някои нови начини за неговото заобикляне и пълно фактическо унищожение.

И ако въпреки това все пак някои от постановленията на Закона за женския и детския труд са били тук-там прилагани, това се дължи изключително на постоянното давление на работническите организации, упражнявано през техните представители в комитетите на труда.¹⁰⁵

Но именно затова и господарите, и властите са враждебно настроени спрямо този институт. Те виждат, че това са работническите представители, които единствено се борят за прилагането на закона, откриват нарушителите и ги предават на съд. Те виждат също, че този институт е едно мощно средство в ръцете на работническите ор-

ганизации да разкриват безчовечната експлоатация, на която господарите подлагат работническия труд, и да раздвижват индиферентната работническа маса, като я привличат в своите редове.

Още стамболовистите* бяха отнели правото на работническия представител да ревизира сам работилниците и фабриките с цел да направят изобщо невъзможни ревизиите, тъй като целият комитет на труда поради своя състав едва ли би могъл една ревизия да направи в годината. Демократите също създаваха хиляди спънки в това отношение.

Днешното правителство¹⁰⁶ се готви да завърши това, което започнаха стамболовистите* и продължиха демократите. То иска да унищожи съвсем комитетите на труда, за да остави напълно развързани ръцете на господарите и нарушението на закона.

Както е известно, наскоро изтича тригодишният мандат на досегашните комитети на труда. Би трябвало да станат нови избори за работнически представители и комитетите на труда наново да се конституират, но вместо да направи нужните разпореждания в тая посока, министерството внушава на местните власти да считат за разтурени комитетите на труда, тъй като съгласно чл. 17 от закона те се *заместваха* от назначените специални инспектори на труда. Въз основа на това тълкувание властите в много градове не позволявали на работническите представители да правят ревизии.

Това тълкувание на закона обаче е съвършено противозаконно и отнемането мандата на работническите представители е един неподобен скандал, който само разкрива истинските намерения на правителството и господарите за унищожението на Закона за женския и детския труд.

Всъщност според самия закон, въпреки множеството негови неясности и противоречия, комитетите на труда трябва да съществуват и след назначаването на *специалните* инспектори на труда, каквито инспектори и до днес още *няма*.

Това се потвърждава и от станалите по тоя въпрос разисквания в XIII Народно събрание, когато се прие-

* В оригинала — стамболости. (Ред.)

ше законът. Народният представител Влайков тогава повдигнал въпроса за състава на комитетите на труда настояваше чл. 17 от закона да се разбира така, че комитетите ще останат да съществуват и след назначението на регионални инспектори на труда.

В отговор на Влайков тогавашният министър на търговията и земледелието д-р Геннадиев бе заявил следното:

«Аз се ползвам от повода, който ми дават думите на г. Влайков, да дам едно обяснение, защото при първо прочитане на този член на закона може човек действително да се заблуди и да мисли, че единствено инспекторите на труда ще надзирават работилниците и фабриките и до създаването им ще има известни комисии, създадени, както е указано в закона, и че след като се създаде инспекторатът, комисии ще престанат да действуват. Ако се вникне в съдържанието на члена, ще се види, че не е туй значението му. Инспекторите ще надзирават наистина работилниците и фабриките, но и комитетите на труда пак би трябвало да останат (к. н.)*. Аз съм съгласен да остане надзорът на закона само в ръцете на инспектора.

Т. Влайков: Те да помагат на инспектора.

Геннадиев: Трябва непременно и затова е предвидено няколко компетентни лица да влязат, да вземат участие в тези комитети. Във вида се с това и принципът да има представител и на работническите сдружения, защото и работниците имат право да бъдат представявани и да участвуват в един комитет, който се касае до тях. *Видно щото комитетите на труда ще останат и след назначаването на инспекторите, и след създаване на инспектората (к. н.)**. След това обяснение и при тази декларация аз вярвам, че е излишно както и да е изменение в члена.»**

С това изрично тълкувание, дадено от самия министър, приет чл. 17 на Закона за женския и детския труд. Знае се, че възприетите от Народното събрание пояснения на министъра, като автор на закона, имат законна сила и следователно тълкуванието, което днес властите дават на чл. 17 за унищожението на комитетите на труда, е свързано противозаконно. Това е един нов удар на правител-

* Курсивът е на Г. Димитров. (Ред.)

** Дневници на XIII Народно събрание, II редовна сесия. [LV заседание. 1.] 1903 г., с. 2056.

ството против единствения специален закон за труда у нас, който удар трябва да срещне най-решителната съпротива на борещия се български пролетариат.

Длъжност на нашите работнически представители е да продължават да използват своя мандат, а там, дето властите биха им пречили — да съставят на виновните съответните актове и в специални масови работнически събрания да се протестира против грубото тъпчене на закона.

Ние трябва да употребим всички усилия, за да запазим макар и малката контрола, която по силата на самия закон работническите организации могат да упражняват чрез своите представители в комитетите на труда, и да използваме това най-широко както за възможното прилагане на закона, тъй и особено за засилването на професионалните съюзи и Социалдемократическата партия до такава степен, че да бъдем в състояние в близко бъдеще да наложим разширението и пълното прилагане на Закона за женския и детския труд, създаването на едно общоработническо покровителствено законодателство и специален инспекторат на труда, избран и контролиран от работническите организации и плащан от държавата.

*В. «Работнически вестник»,
№ 25, 10 декември 1911 г.
Подпис: Г. Д.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

ЕДНА ГОДИШНИНА

През месец ноември се завърши годишнината от общата печатарска стачка в София.¹⁰⁷

Цяла година се измина от ония бележити дни, когато българските печатарски работници полагаха и последните си усилия да отбият ударите на господарския Графически съюз¹⁰⁸ и да отхвърлят неговия драконовски, полицейски правилник.

Тия дни на борба имат и светли, и мрачни страници. Много радости, но и големи несгоди, материални лишения и морални терзания преживяха борещите се другари глава.

Въпреки обаче необикновеното напрежение и множеството жертви продължителната тежка борба не можа да завърши с успех. Работниците бяха принудени след ежедневно стачкуване да сложат своето оръжие, да капитулират пред господарския Графически съюз, комуто, съществено, дсбитата псбеда излезе извънредно скъпа.

Строго погледнато, друг край и не можеше да има многогодишната обща печатарска стачка. Колкото и голям героизъм и себепожертвователност да проявиха мнозина участници, все пак борбата страдаше от един *основен недостатък*.

В тая борба ние трябваше да паднем под тежестта на оковете на миналото. Насажданата дълги години колизия от страна на господарските оръдия и работническите заблудители в средата на печатарските работници да именно в онзи решителен момент изобилни отрицателни плодове.

Вместо да има срещу господарския Графически съюз една *единна*, мощна по членове, финанси и дисциплина боева професионална организация — вследствие на тая корупция и на заблудителната и разединителна роля на господарските оръдия и карниеристи около разните «неутрални» дружества, борбата трябваше да се организира и води от Печатарския съюз съвместно с другите три организации, които не представляваха абсолютно никаква гаранция за една сериозна и продължителна борба.

И наистина тъкмо в най-съдбоносните минути на борбата, когато с право можеше да се очаква, че при едни още по-енергични и единопдушни удари от страна на работниците господарският Графически съюз би се разкъсал и би капитулирал — тъкмо в тия минути «чернокраките»¹⁰⁹, които дадоха за издръжката на стачката всичко 15 лв., *предаваха редовно* на господарите решенията на работническата графическа комисия и ги информираха върху слабите страни на стачката. В същия тоя момент делегатите на общоделското Типографско дружество¹¹⁰ в комисията прикриваха своята парична наличност, *забавяха* да внасят в комисията получаваните от Печатарския интернационален секретариат¹¹¹ помощи и последната част от тях (около 2500 лв.) съвсем не представиха в комисията. Делегатите пък на общоделското Книговезко дружество¹¹² отказаха да внесат неговата наличност от няколкостотин лева, които били, както уверяваха, в някакви облигации. Те също не предадоха на комисията и помощта, изпратена от Книговезкия интернационален секретариат.¹¹³

По тоя начин, докато работническата графическа комисия се блъскаше по цели часове да намери средства за подпомагане на стачниците и прибягваше да прави дори заеми, докато нашият съюз жертвуваше всичко, «чернокраките» се грижеха само *навреме да уведомяват* господарския съюз върху тия финансови затруднения, а общоделците от Типографското и Книговезкото дружества *държаха в себе си големи парични суми, предназначени за издръжка на стачката!*

При това наред с тия безподобни скандали в комисията, която ръководеше стачката, червеят на корупцията също постоянно ровеше и в редовете на самите стачници. Голяма част от книговезците, и членове от Настоятел-

ото на Книговезкото дружество даже, станаха изменници. Други стачници често заплашваха комисията, че ще отидат на работа. Стачниците от Глушковата печатница бяха дори решили зад гърба на комисията, но с участието на членове от самата комисия, *колективно* да се върнат на работа. Мнозина стачници, школувани при общоделците и «чернокраките», просто изнудваха от комисията извънредни парични помощи със заплашването, ако не им се дадат, щели да бъдат «принудени» да станат изменници! . . .

При тия условия, естествено, стачката трябваше да бъде прекратена с капитулация. Тая капитулация бе станала толкова по-неизбежна още затова, че господарският професионален съюз бе предварително добре подготвен и напълно бе предизвикал стачката, за да има един силен аргумент в полза на своите искания, отправени до Народно събрание, и в борбата си против Държавната печатница.

Но именно поради тоя свой характер миналогодишната обща стачка донесе извънредно важни последствия за по-нататъшната организация и борба на печатарските работници.

Всеки получи заслуженото. Още преди да бъде завършена стачката, предателското дружество на «чернокраките» бе *стрито* в самата борба и *завинаги унищожено*. Извърши своето мизерно съществуване и общоделското книговезко дружество. Общоделското Типографско дружество пък получи *парализия* и днес то не живее като работническа организация, а *тлее*, за да *изгасне* окончателно в недалечно бъдеще.

Между това Работническият печатарски съюз се издигна в очите на работническата маса от всичките клонове на графическата индустрия и днес той остава единствената надеждна опора на тая маса, ползува се с нейните симпатии и разчита на доверието ѝ.

Пътят на Печатарския съюз е вече разчистен. Конкуриращите дружества са смазани под тежестта на своите настоятелни грехове спрямо интересите на печатарските работници и спрямо социализма.

Остава на членовете на съюза да работят още по-енергично и предано за привличането в неговите редове всички

годни за организация печатарски работници и да се грижат за неговото всестранно засилване.

Ние с радост вече виждаме как в близко бъдеще и печатарските работници, проникнати от идеите и духа на социализма, ще бъдат сбединени в една могъща, способна за успешни борби организация и смело ще преминат от *отбрана към нападение*, за да реализират своите искания за добър човешки живот и да заемат достойно своето място в общата освободителна борба на българския пролетариат.

И че това без друго ще стане напук на всички работнически врагове и заблудители, ние можем да бъдем тъй уверени, както сме уверени, че след *нощта* — иде *сентя*, след *мрачната зима* — настъпва *животворната пролет!*

В. «Печатарски работник»,
№ 10, 12 декември 1911 г.
Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Печатарски работник»

НЕДЕЛНАТА И ПРАЗНИЧНА ПОЧИВКА

Централните и местни власти колкото голямо усърдие проявяват за изпълнението на законите, които са в полза на капиталистите и държавата, толкова по-безогледно опичат и осуетяват прилагането на всички ония законоположения, които пряко или косвено предвиждат издствена защита на работническия труд.

Такъв е случаят и със *Закона за празниците и неделната почивка*.¹¹⁴ Както е известно, вследствие постоянно и силно недоволство на индустриалците и търговците стария закон за празниците, който според тях предвиждал извънредно много празнични дни, демократическото Народно събрание ревизира този закон и унищожи изобщо една трета от предишните празници.

В замяна на това значително намаление общото число на празничните дни новият закон наглед гарантира неделната почивка за работниците. Обаче буржасният законодател достатъчно се е погрижил, за да остане и тая почивка *фиктивна*.

Преди всичко в закона не се предвижда заплащане на неделната почивка, вследствие на което маса работници-дничари, получаващи крайно недостатъчни надници, съвсем се лишават от тая тъй жизнено необходима почивка и *сами* искат да работят в неделни и празнични дни. По тоя начин законът въоръжава против себе си тъкмо тия елементи, които са най-заинтересовани в неговото прилагане, и това не е случайно. То показва само, че законодателят още със самото създаване на *Закона за неделната и празнична почивка* умишлено е направил

всичко, за да остане по отношение грамадната маса работници *неприложен* този закон.

И че това е наистина така, се вижда също и от обстоятелството, че за прилагането на закона са предвидени съвършено слаби, нищожни гаранции. Според чл. 12 от закона «нарушителите се наказват с глоба от 10 до 100 лева». В случай на повторение глобата се удвоява, а за стопаните на индустриалните заведения, в които работят повече от 20 души, глобата може да бъде увеличена до 300 лева.

Понятно е, че при такива нищожни глоби, даже ако биха безусловно налагани, господарите могат със съвършено лека ръка да нарушават закона. Какво значи за едно търговско или индустриално предприятие глоба от няколко десетки лева, когато от работата в празничния ден то може да си достави несравнено по-големи печалби?

Но и тука законодателят не е оставил на немилостивата съдба нарушителите на закона (индустриалците, търговците и другите експлоататори на работнически труд). Напротив, той ги е взел под своето великодушно покровителство, като е предал надзора за прилагането на закона и грижата за откриване нарушенията в ръцете тъкмо на тия органи, които обикновено са в най-голяма зависимост от самите нарушители.

Чл. 13 от закона гласи: «Нарушенията на настоящия закон се констатираат от полицейско-административните или общински власти чрез актове, подписани от съставителя и поне от двама свидетели, и са подсъдни, по общия ред на углавното съдопроизводство, на надлежния мирови съдия».*

Полицейският стражар е, значи, който преди всичко ще се грижи за прилагането на Закона за празниците и неделната почивка! Буржоазният законодател в желанието си да остави напълно свободни господарите да нарушават безнаказано закона всякога, когато биха поискали това, се е побоял даже да повери надзора за прилагането на закона върху инспектората на труда, който, както зна-

* Дневници на XIV ОНС. III редовна сесия, LVII заседание, 14. I. 1911 г. С., 1911. Кн. 6. с. 1930. (Ред.)

си, е дал вече достатъчно доказателства за *благонадеждност*, когато се касае до интересите на капиталистите.

След всичко това никак не е чудно, че законът повсеместно се тъпче, че всеки неделен и празничен ден маса работилници, фабрики, търговски и други заведения, при игнати или свалени рулетки отвън, са натъпкани вътре с работници и работнички, често подлагани на още по-голямо изтощение, отколкото в обикновените делнични дни, и то под носа на полицейско-административните и общински власти, които би трябвало да се грижат за точното прилагане на закона.

Но именно затова толкова по-необходимо е самите организирани работници да употребят всички усилия от своя страна, за да реализират фактически предвидената в закона, макар и съвсем недостатъчна, неделна и празнична почивка за всички работници и работнички.

Не трябва да се забравя, че една от важните задачи на професионалните съюзи е да се грижат непрестанно за прилагането и най-широкото използване на съществуващите в защита на работническия труд закони и отделни законоположения. В дадения случай професионалните съюзи трябва да заинтересуват цялата работническа маса от въпросния закон чрез една оживена агитация, като наред с това всички професионални секции, в споразумение с местните работнически съвети, определят специални другари, които да следят в областта на своята професия как се прилага законът, да разкриват нарушенията, да изискват от респективните власти да се съставят съответните актове на нарушителите, да изнасят всичко това в печата и в специални публични събрания и пр. — практика, която с голям успех се практикува вече от нашите организации в някои градове.

Тия грижи за прилагането на закона, за фактичното извоюване на неделна и празнична почивка извън другото ще бъдат полезни още и затова, че ще действуват крайно агитационно за раздвижването на индиферентната работническа маса, за засилването на самите професионални съюзи и за разширяване влиянието на Работническата социалдемократическа партия — условия, без които е абсолютно невъзможно извоюването изобщо на дей-

ствителна законодателна закрила на труда и специално 36-часова седмична плащана почивка за всички работници и работнички у нас.

*В. «Работнически вестник»,
№ 27, 14 декември 1911 г.
Подпис: Г. Димитров*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

ЖЕНСКИЯТ ТРУД В ТЪРГОВСКИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ

В последните години женският труд твърде бързо се въвежда в търговските заведения у нас, преди всичко в големите градове, като в значителна степен вече заема труда на търговските служещи.

Капиталистическото развитие на нашата страна правя неизбежен този процес. Маса момичета са принудени изкарват своята прехрана чрез наемен труд. Голяма част от тия пролетарки поради характера на труда на търговския служещ леко могат да постъпват на работа в различните търговски заведения като продавачки, касиери и пр.

Самите търговци са наклонни да предпочитат женския труд по причини напълно понятни. Преди всичко този труд за тях е несравнено по-евтин и износен. След това търговските служителки поради своята незащитност по-често са много по-търпеливи спрямо експлоатацията и господарските произволи, отколкото търговските мъжещи, и твърде мъчно могат да се съпротивляват. И, накрая, в множество търговски заведения женският труд се явява вече едно условие, за да бъде по-доволна и по-продуктивна по-многобройна клиентелата.

Но именно затова масовото въвеждане на женския труд в търговските заведения води неминуемо към влошаване условията на труда на търговските служещи, ако господарите бъдат оставени с напълно развързани ръце по това отношение. Опасността за търговските служещи е толкова по-голяма, като се има предвид, че ако защитите в търговските заведения момичета и жени се

оставят сами на себе си, ако не бъдат взети своевременно под благотворното влияние на организацията на търговските служещи¹¹⁶ и поставени под нейното покровителство, те, притискани от мизерията и съблазнявани на всяка стъпка от разврата и разточителството на буржоазията, лесно биха се подхлъзнали и голяма част от тях биха тръгнали да търсят «посторонни доходи». Няма съмнение, че това би било една колосална беда за цялата маса на търговските служещи у нас. Служителките, които биха тръгнали в такъв път, естествено, стават съвсем негодни за организация и организирана борба и винаги ще се явяват най-опасните конкуренти на търговските служещи и слепи оръдия в ръцете на господарите.

Тая същата опасност е съществувала и продължава да съществува и до днес и в другите страни. Но затова пък нашите тамошни другари полагат големи усилия да се запазят от нея, не, разбира се, като се стараят да затворят вратите на търговските заведения за жените — което фактически собствено е невъзможно, — а като организират в своите редове търговските служителки и заедно с тях воюват против капиталистическата експлоатация и господарските произволи. За съжаление, не навсякъде *своевременно* е направено това, поради която причина борбата на търговските служещи значително се спъва в някои страни.

Докато в Германия доста е постигнато за организирането на жените в търговските заведения, вследствие на което и борбата на германските търговски служещи е много по-улеснена и плодоносна, то в Австрия, Унгария, Холандия и други страни, напротив, работата стои не особено добре, а нейде даже — много зле.

Така Съюзът на търговските служещи в Германия в началото на настоящата година е броил в своите редове 11 523 членове, от които 4641 мъже, а 6882 жени; служителките са повече от служещите с 22411. Между това Австрийският съюз на търговските служещи от 14 996 членове има само 884 жени; холандският — от 1260 членове — 260 жени; унгарският — от 2764 членове само няколко десетки жени. И това при едно масово участие на жени в търговските заведения на тия страни, особено в Австрия и Унгария. Положението в Унгария в това отношение

най-печално. Специално в Будапеща няма заведение, което болшинството от служещите да не са жени. В множество големи магазини и други търговски заведения се употребява почти изключително женски труд. В градинния образец магазин, дето има повече от 600 търговски служещи, всички са жени, с изключение на неколцина мъже. И тия търговски служителки обикновено получават 50, 60 и даже 100% * по-малки заплати от самите търговски служещи, защото голямата част от тях прибегват към набавяне «посторонни доходи» и съставляват една грамадна пречка за борбата на Съюза на маджарските търговски служещи.

Ние открито трябва да отбележим, че до таксва пълно положение биха стигнали работите и у нас, ако нашият съюз не вземе бързи и енергични мерки за организирането на търговските служителки и най-малко за повлияването им още отсега под своето влияние. Едно преимущество имат търговските служещи в България в обстоятелството, че масовото въвеждане на женския труд в търговските заведения става, след като вече търговските служещи имат своя организация, която се грижи да прибере своите редове всички наемни експлоатирани елементи на търговията. Това преимущество трябва най-широко да се използва, за да не успеят господарите да употребяват служителките като свои слепи оръдия за намаление заплатите, увеличение работното време и влошаване изобщо условията на труда на търговските служещи.

Нека добре се запомни от всички другари, че без постоянни грижи за организирането в съюза на жените, които работят в търговските заведения, търговските служещи не само не ще могат да направят нещо сериозно за подобряване условията на своя труд, но има голяма опасност да попаднат в още по-тежко и непоносимо положение.

Ето защо трябва да се действува в тая посока най-бързо, докато още не е станало късно!

«Търговски служащ»,
I, 21 декември 1911 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Търговски служащ»

* Така е в оригинала. (Ред.)

ДО ДРАГОЙ КОДЖЕЙКОВ —
СОФИЯ¹¹⁶

Белград, 26 декември 1911 г.

Драги Драгой,

Работата отлично върви. По договора с металоработниците окончателно свършихме. Утре ще свършим и с останалите съюзи.

Твой Герген

*Публикувано за първи път в
«Драгой Коджейков. Жизнен път,
публицистика, документи, спомени».
С., Профиздат, 1981.*

*Печата се по текста
на писмото*

РЕЧ НА СЪБРАНИЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ СЛУЖЕЩИ В БЕЛГРАД*

На втория ден на Коледа** нашите другари от Белград имаха голямото удоволствие да чуят на свое събрание представителя на синдикалното движение в България — другаря Георги Димитров, секретар на Общия работнически синдикален съюз.

Ние съжаляваме, че нямаше възможност да преведем изцяло днешната реч на другаря Димитров на това събрание, продължила само два часа, а ще трябва да се задоволим с това твърде кратко резюме.

Другарят Димитров, след като ни предаде поздравите на другарите търговски служещи от България, премина към описание на условията, при които живеят и работят нашите български другари.

Близостта на двете страни — Сърбия и България, близостта на езика, а и на икономическите и политическите условия са причините тези две страни да бъдат във всяко отношение обърнати една към друга.

Работническата класа — още повече, тъй като тя по своята борба и по своите идеали е интернационална.

Българската и сръбската буржоазия често пъти, когато си правят посещения, манифестират симпатии една към друга, но това са празни приказки, техните интереси са противоположни. Когато сръбски търговци посещават нашите, българските — каза другарят Димитров, — те на банкети възхваляват сръбско-българското братство,

* Текстът на речта е предаден от С. Ковачевич, секретар на Съюза на машино-юрганджийските работници в Сърбия. Публикацията във в. «Трговски помолник» е озаглавена «От няшето коледно събрание». (Ред.)

** 26 дек. 1911 г. (Ред.)

а тръгвайки си, още на софийската гара започват в себе си да обмислят как на следващия ден да ги наругаят в своите вестници. Същото правят и българските търговци, когато са в Белград. За да задоволят своите егоистични интереси, и сръбската, и българската буржоазия разпалват национална омраза между двата народа, тласкат двете нации към бездната на бесен шовинизъм, от който само те извличат полза.

Напротив, за работническата класа не съществуват граници, тя не иска да знае нито за тях, нито за налудничавите вражди около Македония. Работниците и от двете страни еднакво пъшкат под бремето на големите задължения, наложени им от двете държави. Борейки се всеки в своята страна, те ще се приближават едни към други, докато се слоят (което е и напълно естествено) в една братска общност.

(След общото встъпление другарят премина към описание на условията, при които живеят търговските служещи в България, условия много сходни с нашите, да кажем, че нашите дори са по-лоши.)

Положението на търговските служещи е тежко, а това положение определя и тяхната психология.

Маса търговски служещи все още живеят в заблуда, че след известно време служба ще станат самостоятелни собственици. Може би не са редки случаите, когато някой търговски служещ, подпомогнат от кредитор, успява да стане самостоятелен собственик. Но означава ли това, че той наистина е самостоятелен? Не, напротив, по такъв начин той става още повече роб на едрите капиталисти, защото така те го държат в зависимост и много повече го експлоатират. Освен това маса търговски служещи, писари и др. не се смятат за работници, а един вид са чиновници. В действителност обаче тяхното положение е много по-лошо от това на редица занаятчийски работници.

С това се обяснява и самото положение, при което живеят търговските служещи. Търговският служещ не само че е длъжен цял ден да стои на крака и да обслужва клиентите, но той трябва да върши и унижителни за него неща — да лъже, да раболепничи пред клиентите, да хвали

тата, която не е за хвалене, да прави всичко, за да спечели повече за своя господар. От друга страна, чорбаджиите-търговци се стараят да възпитават персонала си така, че да го превърнат в свой верен слуга.

Различните школи и курсове, които уж са предназначени за усъвършенствуване на търговските служещи в професията, всъщност са само едно средство за още по-плано обвързване на търговските служещи с техните господари.

Търговците извършват това съзнателно и планомерно. Техен интерес е да държат персонала колкото е възможно по-далеко от работническите борби и от осъзнаването на това, какво значение има организацията на работниците.

С това се обяснява защо от редовете на търговските служещи са излезли толкова малко социалдемократи. Всъщност положението на търговския служещ е такова, че за него е наложително повече от всяка друга професия да се включи в организацията и в борбата за социализъм.

Търговският служещ, за да запази мястото си, за да не го даде съществувателно, не само е принуден да лъже и да продава звезди от небето, за да продаде по-успешно стоката на своя господаря си, но и да превива гръб пред важните клиенти, да е добре облечен, да бъде винаги елегантен и изтънчен.

Това изисква по-големи разходи. А такава ли е заплащането на търговските служещи, че да могат да отговорят на това изискване, без да пострада тяхната прехрана и здравие? Не! Дългото работно време, съпроводено с ниско заплащане, от друга страна, неспособността за отпор, защото са слабо или въобще не са организирани, водят до това, че търговският служещ изглежда «отгоре французи, отдолу немец», а под красивата външност и елегантното облекло често пъти къркорят празни черва.

В същото време останалите работници (металици, дърводелци и други), макар че са на «по-лоша» работа, имат по-къде по-големи надници; при тях под мръсната риза къркори празен стомах, защото те са организирани и водят борба за увеличаване на заплатите и за намаляване на работния ден. Това е основният проблем и тук се крие

причината за лошото положение на търговските работници. Оттук става и ясно защо различните болести най-често поразяват именно това съсловие. В България има около 5000 търговски служещи, които живеят в крайна мизерия. Те страдат от различни болести, но най-често от туберкулоза. Според статистиките 55% от търговските служещи умират от туберкулоза, а 75% са предразположени към нея.

А причина за това са, както вече посочихме, дългият работен ден, ниските надници, издевателствата от страна на господаря и клиентите.

В България съществуват търговски палати, които се грижат за сключването на различни търговски договори, за възпитанието на търговските работници, но не и за условията, при които живеят тези работници.

Учат търговските служещи докъде се простират границите на България — до Ниш, Солун и Добруджа. А когато им предават политическа икономия, учат ги да пестят и да гладуват!

В България няма закон за регулиране на работното време, докато в деспотична Русия още в 1905 г. е приет закон, който изисква магазините да се затварят в 7¹/₂ часа вечерта.

В България преди няколко години бе създаден Съюз на търговските служещи, който днес има 450 членове и 2500 лева наличност в касата. Тези пари се използват главно за борба. Съществува и професионален орган «Търговски служащ». Той е едно силно средство за агитация сред търговските служещи и се разпространява в 4000 екземпляра. Професионалният орган е и предната стража, която бди господарите да не изтезават и да не малтретират своя персонал. Оттук произтичат старанието и любовта, с която българските другари разпространяват този вестник. Но освен този свой вестник те купуват и четат и централния партиен орган «Работнически вестник». В някои градове наред със своя вестник търговските служещи получават и над 70 броя от партийния, а в други — над 90. Списание «Ново време» също е много популярно сред търговските служещи. В България всеки съюзеи член смята за свое задължение не само лично да получава вестника, но и да разпространи от него 4—5 броя.

У много от търговските служещи съществуват само симпатии към организацията, а това не е правилно. За тях е жизнена необходимост да се присъединят към нея чрез нея да се борят срещу експлоатацията. Българските другари участвуват и в политиката организирано — гласуването и с агитации.

Българските другари са заинтересовани да се организират и поради това, че напоследък търговците привличат в търговията и жени, а това заплашва мъжете с извърляне (както ще стане и у нас). Затова те с всички сили се мъчат да ги организират и да им разясняват какво е техният интерес.

Българската организация на търговските служещи стои на почвата на класовата социалистическа борба.

Само организацията и социалистическата просвета — ръководени от другарят Димитров — могат да подобрят положението на търговските служещи и да ги спасят от нищетата, в която живеят днес; само борбата срещу цялото капиталистическо общество и неговото устройство може да ни освободи от тежкото иго — борба за окончателно освобождение, за победа на социалистическо общество!

(Речта на другаря Димитров бурно бе приветствувана. От името на нашата организация другарят Илия Милкич благодари другаря Димитров и предаде нашите поздравии до български другари и желанието ни да установим с тях още по-тесни връзки, връзки, от които и двете страни безспорно ще имат голяма полза.)

«Търговачки помоћник»,
№ 1, 1 януари 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Търговачки помоћник»
(Превод от сърбохърватски език)

ДО МЕСТНИЯ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТ — ПЕЩЕРА

София, 13 януари 1912 г.

Драги другари,

Предвид на това, че тия дни Синдикалният комитет ще трябва да се спре върху преценката на общото синдикално движение у нас и че покрай другите сведения в годишния отчет на съюза ще бъдат нужни и данни за развитието и състоянието на конкурентните синдикални организации у нас, каним ви в най-скоро време да ни уведомите за следното:

1. Какви общоделски дружества има в местността?
2. Колко членове има всяко от тях? (Такива, които плащат редовно вноски или въобще поддържат по някакъв начин дружеството.)
3. Каква част от тия членове са възрастни и подготвени технически?
4. Колко посредници има в дружеството?
5. Членовете разделени ли са на «левица» и «десница»; какви елементи принадлежат към «левицата» и какви към «десницата»; какви отношения държат към нашето движение едните и другите?
6. Съществуването на тия конкурентни дружества спъва ли, и в какво именно, развитието и борбата на нашите професионални организации?

Не забравяйте, че тия сведения трябва да бъдат точни и непреоценявани.

С другарски поздрав
Секретар: Г. Димитров

КОМИТЕТИТЕ НА ТРУДА

I

Съгласно чл. 17 от Закона за женския и детския труд изтичането на всеки три години трябва да бъдат възобновявани *комитетите на труда*, като властта назначава или преназнача определените от закона длъжностни лица, а работническите организации във всяка местност изберат своя работнически представител в комитета на труда.

Вторият тригодишен период от влизането в сила на Закона за женския и детския труд изтече още през декември 1931 г., обаче и до днес министерството не е направило никакви разпоредения до местните органи на властта за възобновяването и редовното функциониране на тези комитети, на които е поверено от самия закон важната длъжност да се грижат за прилагането на Закона за женския и детския труд. Нещо повече: от няколко месеца насам почти във всички градове официалните членове на комитетите на труда отказват да вършат каквото и да е за прилагането на закона, под предлог че след назначението на «мулярни инспектори на труда» комитетите *преставали съществуват!*

Разбира се, това поведение на министерството е напълно в духа на неговата досегашна политика, насочена към окончателното унищожение и на тая малка закрила на труда, която предвижда законът, и към освобождението на господарите от крайно неприятните за тях ревизии на работилниците и фабриките, извършвани от социалдемократическите работнически представители в комитетите на труда.

Известно е, че през шестте години, които се изминаха от създаването на Закона за женския и детския труд, властта систематически оставяше отворени всички врати, за да могат господарите най-безогледно да тъпчат този закон и да продължават своята безчовечна експлоатация над женския и детския труд. През този дълъг шестгодишен период министерството не намери даже време да изработи необходимия правилник за прилагането на закона, а неговите «титулярни инспектори на труда» играеха през всичкото време ролята на *тайни съветници* и *агенти* на господарите, като ги учеха как най-сигурно да заобикалят и нарушават закона.

За господарите оставаше само една неприятност по отношение Закона за женския и детския труд — това бяха установените от закона *комитети на труда* и, собствено, *работническото представителство* в тия комитети. Жестоките експлоататори на женския и детския труд виждаха ясно, че работническите организации чрез своите социалдемократически представители в комитетите на труда се явяват един постоянен страж в защита на жените и децата, разкриват публично безчовечната чудовищна експлоатация, вършена над тях, констатират нарушенията на закона, предават на съд нарушителите и с всичко това представляват една сериозна преграда за убийствената експлоатация на женския и детския труд.

Преди три години, когато за втори път се конституираха комитетите на труда, господарите, с широкото съдействие на властта, се опитаха да се спасят от тая опасност, като употребиха всички усилия да бъдат прокарани за работнически представители лица, безвредни за тях и даже открити техни оръдия. Така в някои места, като Габрово, Варна, София и др., те сполучиха. В тия главни градове през последните три години господарите бяха напълно спокойни. «Работническите представители» — всъщност отбор общоделски карьеристи — не направиха нищо за прилагането на закона. Мълчаливо те оставиха жените и децата във фабриките и работилниците на тия градове и ръцете на зверската капиталистическа експлоатация и доколкото тук-там правеха известни ревизии, това ставаше само за лице. Варненският «представител» даже не е правил никакви ревизии и напуснал наскоро след своето наз

дичение Варна, но и оттогава досега, прекарвайки в картонграние и гуляи в Провадия и София, продължава да държи в ръцете си мандата на «работнически представител» в комитета на труда. . . *

Господарите обаче не можаха да имат същия той късмет в останалите градове, дето се наложиха социалдемократически работнически представители в комитетите на труда. При това днес, след изтичането на тригодишния период, когато трябва да стават нови избори за работнически представители, както господарите, така и органите на държавата виждат ясно, че не ще бъде възможна тяхната предишна игра и че поради масовото засилване на нашите организации има опасност във всички комитети да се наложат социалдемократически работнически представители.

Ето защо днес ние се намираме пред един съюз на господарите и властта, който употребява всички противозаконни усилия, за да унищожи фактически самите комитети на труда и по тоя начин да се отърве от крайно неприяната контрола върху прилагането на закона от страна на представителите на социалдемократическите работнически организации.

Естествено е, че организираните и борещите се против капиталистическата експлоатация работници у нас не могат в никой случай да допуснат да бъдат осъществени тия пъклени намерения на господарите и министерството, насочени към унищожението на единствения специален работнически закон в нашата страна. И Синдикалният комитет, в качеството си на естествен и законен представител на професионално организираните работници в България, разпореди като първа мярка в тая посока да бъдат произведени избори за работнически представители в комитетите на труда и работническите организации във всяка местност да поискат от окръжните управители, съгласно закона, да утвърдят избраните работнически представители и дадат необходимите разпореждания за немедленото конституиране на комитетите на труда и тяхното редовно функциониране.

Тая самостоятелна инициатива на социалдемократи-

* По-подробно за това вж: *Лъжерботнически представители в комитетите на труда*. (Подпис: С. В.) — «Работнически вестник», № 38, 28 септ 1908.

ческите работнически организации в защита на законодателната закрила на женския и детския труд, предприятията *напълно въз основа на самия закон*, падна като камък в блатото на работническите врагове и техните агенти. *Жабите*, обезпокоени от смелия работнически жест, от всички страни се разшаваха и разкряхаха. Министерството и неговите спящи инспектори начело със своя «латентен» началник и по ходатайството на «политическите чапкъни» от общоделските конкурентни организации, които злополучни организации едва живеят и никога не са могли да се интересуват от прилагането на Закона за женския и детския труд, побързаха да обявят произведените избори за незаконни и да заявят, за успокоение на господарите и техните агенти, че избраните работнически представители не ще бъдат утвърдени от властта! И господарите, и бюрократическите плъхове от министерските канцеларии, и «политическите чапкъни» — всички викат, колкото глас им държи, против «тежкото престъпление», което организираните работници извършиха, като съгласно закона избраха свои работнически представители в комитетите на труда! . . .

Но за това — в следния брой.

II

Недоволството на господарите и министерството от станалите избори за работнически представители в комитетите на труда е свършено понятно, за да няма нужда да се спираме подробно върху неговите причини. Както изтъкнахме и миналия път*, тяхно отдавнашно стремление е да бъдат окончателно унищожени комитетите на труда или най-малко — да се намират в «латентно» състояние, т. е. макар и да съществуват формално, фактически да не действуват и да не предприемат нищо за прилагането на Закона за женския и детския труд. И тъкмо когато господарите и представителите на властта мислеха, че са постигнали вече своята цел, заинтересованите работнически организации с произведените избори за работнически представители се явиха да развалят сметките им. Есте-

* Бр. 64 на «Работнически вестник». (Ред.)

твено, при това положение никак не е чудно, че те са крайно недоволни от станалите избори и че ще се опитат да прибегнат към всички възможни беззакония, за да не бъдат утвърдени избраните работнически представители или, най-малко, да се протака дълго време тяхното утвърждение.

Най-скандално е обаче поведението на общоделските конкурентни организации и техните вдъхновители — «политическите чапкъни» около «Народ»*. Тия мизерни конкурентни дружества, които отдавна вече са изгубили и най-далечното подобие на работнически професионални организации, спяха през всичкото време, докато властта и господарите безогледно тъпчеха закона и търсеха начини да унищожат окончателно комитетите на труда. Прокараните от тях преди три години тук-таме контрабанда «работнически представители» не правеха никакви ревизии и не предприемаха нищо за прилагането Закона за женския и детския труд.

Щом обаче социалдемократическите работнически организации, позовавайки се на самия закон, пристъпиха да изберат необходимите работнически представители за новия тригодишен период и настоятелно поискаха от министерството да се конституират комитетите на труда — вдъхновителите на конкурентните организации като ужасени се пробудиха от дълбокия си сън и се разтичаха из министерските канцеларии да убеждават министри и бюрократическите плъхове, че произведените избори били незаконни, и да настояват да не бъдат утвърдени избраните работнически представители. Никога досега общоделските конкурентни организации не са изпъквали тъй ясно в своята естествена и постоянна роля на господарски оръдия. Преди още самото министерство да успее да намери някакви «законни» основания, за да отхвърли избраните работнически представители и да не разпореди за конституирането на комитетите на труда, «Синдикалният комитет» на общоделските организации му се притече на помощ в тая посока. Ето как той безподобен «Синдикален ко-

* Имат се предвид редакторите на в. «Народ» Я. Сакъзов, П. Величков Хар. Христов, лидери на БРСДП(о) и на Обединения синдикален съюз. (1920.)

митет» описва сам в едно свое окръжно извършения от него по тоя случай подвиг:

«Още в събота, па и днес (23 февруари с. г.)^{*} Синдикалният комитет се яви в министерството да се осведоми върху положенето. След един продължителен разговор ние успяхме да накараме да се съгласят с нашето тълкувание на закона, че мандатът на комитета изтича в деня, в който е издадена заповедта, че инициативата за свикването на избирателите трябва да излезе от министерството, за да се предотвратят оння скандални истории преди години, и че датата на свикването трябва да се обяви поне един месец по-рано и, най-сетне, изборите трябва да се председателствуват от представители на министерството» (к. н.).**

Разбира се, съвсем излишен е бил «продължителният разговор», за да възприеме министерството това тълкувание на закона досежно избора на работническите представители в комитетите на труда, защото собствено това тълкувание напълно отговаря на неговата политика против Закона за женския и детския труд и тъкмо навреме идва, за да се възползува от него против работническите организации.

Обаче всеки, който добре познава Закона за женския и детския труд, ще се съгласи, че това тълкувание е във въпиюще противоречие както с *буквата*, така и с *духа* на закона.

Според Закона за женския и детския труд мандатът на комитетите е тригодишен, но той изтича едновременно с изтичането на всеки тригодишен период от влизането в сила на закона, независимо от обстоятелството, че някои отделни комитети на труда не са конституирани тъкмо в началото на дадения тригодишен период. Ако се приеме, че мандатът на комитета на труда се смята от деня на издаване заповедта, както искат това общоделските агенти на властта, то би значило да се позволи на властта да издава заповеди за конституирането на комитетите, когато тя поиска това, т. е. фактически да ги унищожи. Такова тълкувание обаче противоречи на закона, който изисква комитетите на труда *непрекъснато* да съществуват и функционират.

* Датата е 23 януари. (Ред.)

** Цитира се окръжното на Обединения синдикален съюз от 24 ян. 1912 г. във в. «Народ», № 58. 25 ян. 1912. Курсивът е на Г. Димитров. (Ред.)

Още повече противоречи на закона тълкуванието, че инициативата за избирането на работническите представители трябва да произтича от министерството и самите избори да се председателствуват от министерски представители. Законът е изричен в това отношение и не търпи двусмислено тълкуване. Той дава правото на работническите организации, като естествени представители и защитници на заинтересованите работници и работнички, сами да си избират работнически представители и ги оставя свободни да избират такива лица, каквито искат, и по начин, какъвто намерят за добре.

III

Министерството е длъжно да вземе само инициативата за конституирането на комитетите на труда след изтичането на един тригодишен период и да назначи чрез окръжните управители предвидените от закона официални членове на комитетите на труда. Нищо повече. Избирането на работническите представители остава *изключително* право на самите работнически организации. И това трябва да бъде така, защото е необходимо работническите организации да имат свои собствени независими представители в комитетите на труда, а не лица, прокарани там под налягането на господарите и властта, които са жизнено заинтересовани да не се прилага законът. Най-малко работническите организации, които се борят за този работнически закон най-сетне да бъде приложен, могат да некарат намесата и опеката на властта при избирането на работническите представители. И ако това днес искат конкурентните общоделски организации, то само за изпитан път иде да покаже, че те не са никакви действителни работнически организации, а, напротив, и в случаите играят ролята на агенти на властта и господарите. Що се отнася до твърдението, че изборите са произведени само от нашите организации, без да вземат участие противните организации, то не издържа никаква критика. Преди всичко конкурентните общоделски организации не са *чисто работнически* организации, за да имат правото да претендират за участие в избора на работническите представители. Въпреки това в произведе-

ните по инициативата на нашия Синдикален комитет избори навсякъде са били поканени и членовете на конкурентните организации и техните *редовни членове са допуснати да гласуват*. Какво е крив законът, че при «политическите чапкъни» фактически не са останали *работнически* организации, а има само отделни единици работници редовни членове? Може ли поради това да се спира утвърдението на работническите представители и да се осуетява прилагането на Закона за женския и детския труд?

От друга страна, ако е *болшинството*, което трябва да избира работническите представители, то на чия страна е днес това работническо болшинство? Известно е на всички вече, че нашите работнически организации представляват едно *грамадно подавяващо* болшинство над малочислените и съвършено дезорганизирани мизерни конкурентни организации. «Политическите чапкъни» около «Народ» могат да се гордеят, че имат повече от нас *в известни места селски и чиновнически* гласове в изборите, но за тяхно нещастие тука се касае не за такива гласове, а за *организирани работници, редовни членове на професионалните организации*.

Ясно е, прочее, че против утвърдението на избраните работнически представители в комитетите на труда министерството и господарите, както и техните агенти не могат да издигнат нито един *сериозен и законен* аргумент. И ако въпреки това властта продължава да бави утвърждаването на избраните работнически представители и конституирането на комитетите на труда, тя върши един произвол, тя най-грубо тъпче единствения специален работнически закон у нас.

Затова пък нашите организации трябва да бъдат нащрек и готови да премахнат тоя произвол, да наложат прилагането на Закона за женския и детския труд и да минат с успех по-нататък в борбата на социалдемократията за извоюването на едно широко работническо законодателство в защита на труда, напук на всички явни и тайни врагове на работническата класа.

В. «Работнически вестник»,
№ 64, 71 и 72 от
28 януари, 5 и 7 февруари 1912 г.
Подпис: Г. Димитров

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ДЕВЕТИЯТ СИНДИКАЛЕН КОНГРЕС

8 февруари 1912 г.*

Съгласно чл. 28 от устава на Общия работнически синдикален съюз и решенията на Синдикалния комитет на януари и на Общия работнически съвет на 3 февруари г. *Деветият синдикален конгрес* ще се състои в София на 25 и 26 март т. г. със следния привременен дневен ред:

1. Отчет на Синдикалния комитет. — Докладва др. *Димитров*.
2. Отчет на Контролната комисия. — Докладва др. *Н. Исаков*.
3. Тарифните договори и тарифната политика. Реферира др. *Н. Господинов*.
4. Професионалното образование и синдикалните организации. — Реферира др. *Н. Пенев*.
5. Ревизия на съюзния устав. — Докладва др. *Г. Димитров*.
6. Определяне съюзния бюджет.
7. Избор на Синдикален комитет и Контролна комисия.
8. VII интернационална синдикална конференция в Лапеша. — Докладва др. *В. Коларов*.
9. Запитвания и предложения.

Въпросите от дневния ред на конгреса трябва своевременно да бъдат разгледани от централните настоятелства и секциите на професионалните съюзи. Дето се ока-

же необходимо, за улеснение местните работнически съвети могат да свикат общи събрания на секциите върху дневния ред.

Всички предложения за изменения или допълнения на привременния дневен ред от страна на професионалните съюзи трябва да бъдат направени пред Синдикалния комитет най-късно до 10 март т. г.

По избора на делегатите за конгреса централните настоятелства ще получат специални упътвания.

За Синдикалния комитет

Секретар: *Г. Димитров*

*В. «Работнически вестник»,
№ 73, 8 февруари 1912 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

КЕЛНЕРО-ГОТВАРСКИЯТ КОНГРЕС*

За пети път делегатите на келнерските и готварските дружества, които съставляват Келнеро-готварския съюз в България, ще се съберат на конгрес, за да могат заедно да преценят извършеното от съюза през изтеклата година да бъдат използвани от досегашния си колективен опит, да открият пътя за още по-правилното и бързо развитие на съюза и за неговото окончателно издигане до положение на една модерна боева професионална организация, способна успешно да защитава всестранните интереси на келнерските и готварски работници в нашата страна.

Въпреки многобройните лутания насам-нататък и гражданските спънки, които е срещал в своето развитие, Келнеро-готварският съюз за обща радост на съзнателния български пролетариат е направил една значителна крачка напред по пътя на своето вътрешно заздравяване и проследяване като една чисто работническа организация. Когато в 1907 г. отделните келнерски и готварски дружества у нас туриха на своя софийски конгрес основите на Келнеро-готварския съюз, царуваше в тяхната среда пълен хаос в понятията върху неговата цел, характер и задачи.¹¹⁷ Тогава той не представляваше една работническа организация. Господари и цал-келнери** бяха не само членове, но и ръководители на някои от дружествата и те искаха Келнеро-готварския съюз да бъде не една организация за борба против експлоатацията и в за-

* Конгресът заседава в Пловдив на 8—12 февр. 1912 г. (Ред.)

** Цал-келнер (нем. Zahlkellner) — келнер, на когото се плаща консумата. (Ред.)

щита на интересите на келнерските и готварски работници, а да служи като средство в ръцете на господарите и техните оръдия, цал-келнерите, за подчинението и по-голямата експлоатация на келнерите и готвачите. Разбира се, господарите и цал-келнерите, както и трябваше да се очаква, останаха излъгани в своите надежди.

Развитието на самия съюз, извършвано непосредствено под влиянието на борбите, водени от социалдемократическите работнически професионални съюзи, както и честите конфликти между работници и господари в заведенията и гостилниците показаха нагледно на келнерите и готвачите, че между тях и техните господари и цал-келнерите не може да има нищо *общо*, тъй както не може да се съединяват *водата* и *огънят*, не могат да живеят съвместно *вълкът* и *агнето*.

Ето защо последующите конгреси на Келнеро-готварския съюз скъсаха връзките си с господарите и цал-келнерите и очистиха дружествата от тия противоработнически елементи, като прокламираха необходимостта от *борба* против експлоатацията — единственото средство за защита интересите на келнерските и готварски работници, които са само частица от цялата работническа класа.¹¹⁸

Тръгвайки обаче по пътя на борбата, Келнеро-готварският съюз се натъкна неминуемо на необходимостта да има здрава организация и солидна централна каса, по подобие на социалдемократическите професионални съюзи. И III, и IV конгреси на съюза в София и Русе задоволиха тая жизнена нужда с прокарването *принципа на централизацията*. Съгласно техните решения отделните дружества още повече се сближиха за обща и успешна борба, голяма част от техните местни приходи се прехвърлиха в централната каса на съюза и те от отделни автономни дружества, действащи различно и на своя глава и често пъти взаимно обезсилващи се, станаха *съставни*, неразривно свързани помежду си части на един *общ организъм* с централно ръководство, което увеличи техните сили и ги направи по-способни за борба. Тая крайно полезна централизация през изтеклата година биде доразвита дотам, че отделните келнерски и готварски дружества се *сляха* и образуваха общи съюзни орга-

низации, от което може да се очаква само голяма полза в предстоящите борби на келнерските и готварски работници.

Макар и Келнеро-готварският съюз през всичкото това време и до днес да стои *организационно* настрана от общото освободително движение на българския пролетариат, все пак колкото повече ставаше *работническа* организация, толкова повече идейно и фактически се сближаваше с това движение и специално с едното негово крило — нашия Общ работнически синдикален съюз. Във всичките досегашни стачки, водени от келнерските и готварски работници, социалдемократическите работнически организации оказваха най-широка подкрепа. Келнерските и готварски работници виждаха именно в тия критически минути на борба най-нагледно, че докато господарите и господарските партии са против тях, техни единствени приятели и защитници си остават само организирани в редовете на социалдемократията работници. Те имаха случая да видят също, че в момента, когато лидерът на господарските агенти «широки социалисти», които сега леят крокодилски сълзи уж за благо на келнерите,¹¹⁹ Григор Василев защитава в съда и успя да оправдае убиеца на софийския келнер Миленков,* това бяха социалдемократическите организации, които стояха на страната на Келнеро-готварския съюз и *против* убийците на келнерите, против класовото буржоазно правосъдие.

Естествено, всичко това убеди здравомислещите келнери и готвачи, които милеят за своята организация, че *назовото* изолирано държане от общото работническо движение е *вредно* и че Келнеро-готварският съюз трябва най-скоро да заеме достойно своето място като работническа организация в общата армия на борещия се пролетариат. Една важна крачка в това отношение е влизането на Келнеро-готварския съюз в състава на *Келнерския интернационал*,¹²⁰ който е една *социалистическа* интернационална организация на келнерите и готвачите от целия свят.

* Допуснатата печатна грешка. Името на келнера е Милтенков. По-подробно за случая вж във в. «Работнически вестник», № 70, 18 дек. 1909. рубрика «Нови новини». (Ред.)

По същата причина централната точка в дневния ред на V келнеро-готварски конгрес, който заседава в Пловдив, се явява въпросът за *просветата и тактиката на съюза*. На другарите делегати предстои да доизградят зданието на своята боева организация, да подчертаят, че тактиката на съюза ще бъде занапред *чисто работническа тактика*, без всякакви отклонения, че просветата в неговите редове ще бъде *социалистическа просвета*, тъй както това е в другите модерни професионални организации и както е в Келнерския интернационал.

От това обаче не следва, че още в тоя конгрес трябва да се реши *организационното* присъединение на Келнеро-готварския съюз към Общия работнически синдикален съюз. Макар и болшинството от делегатите да са готови да сторят това, макар една част от тях даже да имат императивен мандат да искат присъединението тая година,¹²¹ това последното според нас не е безусловно необходимо *още в тоя момент*. Идеята не е още напълно узряла и усвоена от всички келнерски и готварски работници и няма защо да се бърза, освен ако противниците направят неизбежно присъединението. Борещият се български пролетариат иска да види в своята армия Келнеро-готварския съюз не като разкъсана и обезсилена организация, а като един *цялостен, здраво сплотен и способен за успешна борба* против капиталистическата експлоатация *работнически отред*.

А времето и за това ще дойде — напук на всички явни и скрити работнически врагове!

В. «Работнически вестник»,
№ 74, 9 февруари 1912 г.
Подпис: Г. Димитров

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

МИНИСТЕРСТВОТО И КОМИТЕТИТЕ НА ТРУДА

Вместо да бъдат утвърдени избраните работнически представители и конституирани комитетите на труда, както това изисква Законът за женския и детския труд, Министерството нарушава досегашното свое гробно мълчание и излиза с едно съвършено произволно разпореждане до окръжните управители за произвеждане нови избори за работнически представители на 11 март т. г. с участието и на конкурентните общоделски организации.

Ясна е политиката на министерството. След като се убеди, че не ще може мълчаливо да унищожи комитетите на труда, възползувано от услугите на мизерните конкурентни организации, сега то се опитва да направи невъзможно функционирането на тях комитети, като прегради проникването на социалдемократическите работнически представители в тях. То би искало да се повтори скандалната история с комитетите на труда преди три години в София, Габрово, Варна, Кюстендил и редица други градове, дето или бяха осуетени общите избори поради предложените противозаконни условия за тяхното произвеждане, или бе допуснато на конкурентните общоделски организации да прибегнат до най-безогледни фалшификации, какъвто бе особено случаят във Варна, Габрово и Кюстендил, за да не бъдат избрани и утвърдени социалдемократическите работнически представители. И след тази престъпна игра със Закона за женския и детския труд министерските бюрократи биха желали да имат възможността да умият ръцете си като Пилат и със свойственото им бюрократическо високомерие и ехидство да стоварят вината за това грубо потъпкване на закона и посягане

на правата, които той дава на работническите организации, върху *самите работници и работническите организации*, които непрестанно се грижат и борят за пълното прилагане на Закона за закрила на женския и детския труд!

Министерството още отсега оставя отворени вратите за това. В своето разпореждане до окръжните управители за произвеждане изборите за работнически представители под № 993 от 7 февруари т. г. то казва изрично следното:

«Вмешателството в този случай (избирането на работническите представители) (б. и.)^{*} на властта се налага по необходимост, защото работническите организации, които са повикани от закона да избират представители в комитетите на труда, са *разделени на две враждебно настроени една към друга страни*» (к. н.)^{**}

Очевидно е, че министерството се готви да си послужи с фиктивните конкурентни организации против социалдемократическите професионални съюзи в предстоящите избори за работнически представители, да направи невъзможно функционирането на комитетите на труда и осуети прилагането на закона, като за всичко това изкара виновни самите борещи се против капиталистическата експлоатация и за законодателна закрила на труда работници. Чрез противопоставянето срещу действителните работнически организации в нашата страна конкурентните общоделски дружества, които са *изгубили всяко подобие на работнически организации* и от които само тук-таме са останали още известни жалки развалини, министерството ще иска да нанесе още един нов удар върху Закона за женския и детския труд.

Това поведение на Министерството на търговията, промишлеността и труда, продиктувано от грубите експлоататорски интереси на господарите, естествено ще предизвика дълбокото възмущение и всеобщия протест на всички работници, които са жизнено заинтересовани в прилагането на Закона за женския и детския труд.

* Бележките в курсивът са на Г. Димитров. (Ред.)

** Вж *Сборник на окръжни наредби, докладни записки, инспекторски рапорти, закони и законопроекти по покровителството на труда. 1905—1915. С., 1918, с. 33.* (Ред.)

Министерството обаче се мами, че ще може да постигне своите пъклени намерения, както това отчасти успя да стори преди три години. На социалдемократическите професионални съюзи предстои и чрез назначените общински избори на 11 март т. г., опирайки се на своята численост и всестранно превъзходство над фалиралите конкурентни организации, да *наложат* избраните вече социалдемократически работнически представители. Те ще имат случая да дадат един заслужен урок на властта и войните агенти и да направят невъзможни по-нататъшните игри и гаврения със закрилата на женския и детския труд и с работническите организации.

След редицата изборни борби в последно време, в които организираните в редовете на социалдемократията работници взеха най-активно и достойно участие, на професионалните съюзи предстои да изнесат още една *специална* изборна борба, *победата* в която ще бъде *венец* на постигнатите досега успехи от борещия се български пролетариат.

«Работнически вестник»,
18, 14 февруари 1912 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

САМОКОВСКАТА КОМУНА И СОФИЙСКОТО РАБОТНИЧЕСТВО*

Снощи в софийския Работнически дом се състоя импозантно работническо събрание, на което другарите Г. Зуйбаров и Г. Димитров говориха върху «Общинският избор в Самоков».

Втори** говори др. Г. Димитров. В своята реч той изтъкна колко прибързано е ликуването на буржоазията у нас, която, като си послужи с всички средства на терора и безчестието, като повлече със себе си всичко угнило – фурдата на обществото, смята, че се е избавила завинаги от червената опасност. Всъщност обаче, когато самоковската буржоазия, сдушена пред «общия враг», устройваше погребални шествия, когато, задушавана от страх и злоба, обхваната от умопомрачение, биеше камбаните на черквите, тогава тя възгестяваше не падането на комуната, но възвестяваше часа на своето собствено и окончателно сгромолясане.

Накрая др. Г. Димитров подчерта ценните поуки, които целият български пролетариат извлича от славната, героична борба на първата Самковска комуна против свирепелите и оглупели нейни врагове.

*В. «Работнически вестник»,
№ 81, 17 февруари 1912 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

---

* Резюме на реч, произнесена на 16 февруари 1912 г. (Ред.)
** След Г. Зуйбаров. (Ред.)

СЛЕД ИЗБИРАТЕЛНИЯ ПЕРИОД

С общинските избори на 12 февруари се завърши дългият изборителен период, началото на който бяха станали още на 5 юни миналата година избори за Великото народно събрание. Цели осем месеца, с кратки прекъсвания, бидоха прекарани в една трескава изборителна агитация и борба. През това време се произведоха на всякъде по четири, а в известни места и по пет избора.

За пръв път социалдемократията у нас, откакто съществува тя като действителна политическа представителка на българския пролетариат, взема такова активно и пълно участие в изборните борби. Нейната задача през изтеклия изборителен период бе извънредно широка и трудно изпълнима. За разлика от буржоазните партии и котерии, които прибегнаха към целия курс от средствата на демагогията, подкупа и насилието, за да спечелят изборителни гласове, нашата партия води една чиста, напълно издържана в принципиално отношение социалдемократическа агитация сред работническите маси за тяхното пробуждане, политическо свестяване и нареждане под знамето на социализма. Тя бе сама срещу всички явни и тайни врагове на борещия се пролетариат и трябваше да отбива всекидневните техни удари и да разбулва разпространяваните от тях сред работническите маси многобройни заблуждения.

Колкото обаче широка и трудна да бе тая задача, нашата партия достойно я изпълни. И днес, когато вече може да се направи равносметка на целия изборителен

период, насърчителните резултати са налице. Тия резултати надминаха даже очакванията на мнозина.

Нашите избирателни гласове от 2500 в 1908 г. надхвърлиха 13 000 в последните законодателни избори. В окръжните и общински избори нашата партия по числото на гласовете си зае *първо* място в най-важните градски центрове на страната, какъвто е случаят със Сливен, Габрово, Пловдив и Плевен, а в много от останалите градове върви непосредствено след правителствената коалиция. Докато допреди две години в изборните учреждения буржоазията бе пълен и безконтролен господар, а социалистическият български пролетариат нямаше *никакво* представителство, днес ние имаме в 5 окръжни съвета 9 социалдемократически съветници и в 20 общински съвета — 51 свои представители.

Окръжни съветници*:

Бургаския окръг	2
Софийския "	2
Русенския "	2
Плевенския "	2
Пловдивския "	1

Общински съветници:

Сливен	8	Троян	2
Пловдив	5	Айтос	2
Плевен	5	Ямбол	1
Самоков	5	Видин	1
Русе	4	Лом	1
Габрово	4	Дупница	1
София	2	Станмака	1
Варна	2	Берковица	1
Бургас	2	Котел	1
Шумен	2	Пирдоп	1

И това са успехи, добити не с демагогия и измама, не с подкупи или насилия. Това са успехи, извоювани и

* В таблицата на окръжните съветници е пропуснат окръжният съветник от Търновски окръг, избран в Габровска околия. Това уточнение е направено във в. «Работнически вестник», № 92, 1 март 1912 г. (Ред.)

най-непримирима война срещу цялата буржоазия и монархизма и под обединените удари срещу нас от страна на всички буржоазни партии и органите на държавата — от правосъдието до черквата, както това най-добре се илюстрира от борбата около Самоковската комуна.

Коя от партиите на буржоазията би могла да се похвали с подобни успехи? С пълно право и истинско задоволство социалистическият пролетариат може да поддържа, че никоя не е в състояние да стори това.

Тия несъмнени изборни успехи обаче се засенчват до известна степен от един недостатък в самата наша изборителна агитация и борба, който особено сега, след завършването на изборителния период, трябва да привлече най-сериозното внимание на всички партийни и синдикални другари. Бие в очи още на пръв поглед, че сравнително големият ръст на изборителните ни гласове и добиването на *шейсет* мандата не се съпровожда с един достатъчен ръст в числото на организирани в професионалните съюзи работници, на постоянните привърженици на партията, на редовните абонати на нашия социалистически ежедневник и на цялата наша преса. А както се знае, това е най-вярното мерило за *ценността* и *трайността* на всички успехи, които добива социалдемократията. Очевидно е, че колосалните усилия и енергии, вложени от страна на партията и професионалните съюзи в изборните борби, макар и увенчани с добри непосредствени изборни успехи, *твърде малко* са донесли за увеличение *фактичката, организирана сила на социалдемократията* — тъкмо противното на това, което ние бяхме щастливи да констатираме в бляскавата изборна победа на нашите германски другари.

Колкото и да се обяснява тоя нерадостен факт с *малкостта* на нашите активни агитаторски сили, които, погълнати всецяло в една посока, не могат да действуват същевременно в другите посоки на движението, все пак остава несъмнено, че това се дължи преди всичко на известна *едностранчивост* в нашата изборна дейност, на известно *занемаряване* съществената работа, която съставлява *основата, центърът* на работническото *необходително* движение.

Констатира се, че навсякъде, малко или много, е би-

ла пренебрегната през изборителния период грижата за численото нарастване на професионалните организации, за увеличение абонатите на «Работнически вестник» и за широкото разпространение изобщо на целия наш социалистически печат. В някои места даже това пренебрежение е стигнало до *осъдително занемаряване*. Добри някои наши партийни деятели са се увлекли дотам, че са забравили за момент, какво силата на социалдемократията не се заключава в *самото* число на изборителните гласове и добитите мандати, а в *здравината, числеността и дисциплината* на работническите организации, политически и външен израз на които трябва да се явяват гласовете и мандатите. По тоя начин нейде неволно се е отишло дори до отклоняване от преките ни социалдемократически задачи и загазване в областта на безплодния политически шум. Голямата опасност от тоя *недостатък*, проявен в редицата последни изборни борби, е очевидна за всички. Но една жизнена необходимост за нашето движение и неговото бъдеще е да се ликвидира завинаги с тоя недостатък.

. И в тая посока, на първо място, сега след завършване изборителния период всички наши сили трябва да бъдат мобилизирани и съсредоточени за наваксване пропуснатото, за извършване занемарената агитационна и организационна работа, за масово привличане нови членове в професионалните съюзи, за увеличение кадъра на партията и спечелване стотини и хиляди нови абонати на нашия ежедневник и за най-широкото разпространение на цялата наша социалистическа партийна и професионална преса.

В това отношение най-близката прицелна точка на нашите колективни усилия трябва да бъде *10 000* синдикални членове, *10 000* абонати на «Работнически вестник»!

В. «Работнически вестник»,
№ 83. 19 февруари 1912 г.
Подпис: Г. Димитров

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ДО THOMAS ASHTON*

София, 24 февруари 1912 г.

Гигантската борба на английските ни колеги¹²⁹ из-
лъчва българския пролетариат с удивление и с възторг.
Изразете на нашите братя пролетарските ни симпатии и
срещното ни пожелание за победоносния край на вашата
борбена борба.

Секретар на Общия работнически
синдикален съюз

Г. Димитров

*«Работнически вестник»,
№ 8, 25 февруари 1912 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

* Телеграма до секретаря на Международната рудничарска федерация — Манчестър, Англия. Поместена в рубриката «Дневни новини», 24 февр. г. (Ред.)

РЕШЕНИЯТА НА КЕЛНЕРО-ГОТВАРСКИЯ СЪЮЗ

Както и очаквахме, V келнеро-готварски конгрес, който неотдавна се състоя в Пловдив, със своите решения направи една нова голяма крачка напред по пътя на окончателното обособяване на Келнеро-готварския съюз като една солидна боева работническа професионална организация.

Въпреки създадените от противниците на това обособяване инциденти и скандали конгресът успя да разреши задоволително най-съществените в настоящия момент въпроси досежно организацията и борбите на келнерските и готварски работници у нас.

Всичките решения на келнеро-готварския конгрес се свеждат към три главни точки.

На първо място конгресът разшири терена на своя съюз и кръга на неговата дейност, като реши да се води оживена агитация за организирането на всички хотелиерски служещи и други работници, заети в професии, сродни с келнерството и готварството. По тоя начин Келнеро-готварският съюз ще бъде не организация на един малък слой донейде привилегировани келнери и готвачи, а на цялата маса наемници, работници и експлоатирани в многобройните заведения.

Наред с това важно решение, големите ползи от което не ще закъснеят да се явят, конгресът, ползувайки се от досегашния опит на съюза и имайки предвид ценните уроци, които дава историята на цялото работническо движение, смело и с дебели линии подчерта необходимостта Келнеро-готварският съюз във всички полети на своята

дейност и борба безусловно да води работническа тактика, която няма нищо общо с господарите и техните агенти и стои далеч от гибелното влияние и политиканските сметки на господарските партии.

За да бъде обаче възможно пълното, сигурно и успешно приложение на тая работническа тактика, конгресът със същата смелост задължи съюзните дружества да развиват в средата на своите членове една неуморна социалистическа просвета, а съюзният орган «Келнеро-готварски глас» да се списва в духа на социализма, в духа на работническото социалдемократическо движение и Интернационала, влизането в състава на който от страна на Келнеро-готварския съюз конгресът посрещна с голяма радост.

С тия свои извънредно важни решения, продиктувани от жизнените интереси на келнерските и готварски работници, конгресът стана изразител на желанията и схващанията на масата най-добри предани членове на Келнеро-готварския съюз, които собствено са го създали, опяхт го на своите плещи и му подготвят бляскаво бъдеще като работническа организация.

Но именно затова решенията на келнеро-готварския конгрес силно озлобиха господарите, цал-келнерите и техните агенти в съюза. Последните още в предвечерието на конгреса, предвиждайки, че съюзът може да се изплъзне окончателно и завинаги изпод тяхното влияние, прибягнаха към най-непозволени средства, за да добият болшинство делегати и да попречат на конгреса да вземе решения, които не са по угодата им. Така, след като в София бяха редовно избрани 10 делегати, те въпреки устава на съюза в едно ново събрание под разни благовидни предлози прокараха още двама делегати. Същото е направено и в Пловдив.

Какво голямо смущение е владяло в средата на господарите, цал-келнерите и агентите на разните буржоазни партии по време на келнеро-готварския конгрес се вижда от обстоятелството, че след избора на управителен комитет, в който са се промъкнали и някои приближени до господарите лица, и след като станало ясно, че въпросът за организационното присъединение на Келнеро-готварския съюз към Общия работнически синдикален съюз не ще

бъде подиган тая година в конгреса, един от софийските делегати подал до своя господар, съдържателя на бирария «Булевард», следната кратка, но многозначуща телеграма: «*«Булевард» е на власт!*»

Изглежда обаче, че това твърде малко е успокоило господарите и техните агенти, защото те веднага след конгреса са се запретнали с всички сили, главно в София, дето имат по-голяма възможност за това, *да дезорганизират съюза и да го направят неспособен за борба срещу експлоатацията, на която са подложени келнерите и готвачите.* Виждайки, че съюзът все повече навлиза решително в пътя на работническото социалдемократическо движение, обръща се в една действителна работническа организация, която не ще може да бъде използвана нито за експлоаторските интереси на господарите и цал-келнерите, нито за политическите цели на буржоазните партии, те днес искат фактически да го разнебитят и свършено обезсилят. За постигането на тая пъклена цел вече е образуван в съюза и специален блок от шепата привърженици на буржоазните партии и агенти на господарите — радослависти, цанковисти, народняци, стамболовисти, демократи и «широки социалисти». Последните като такива, които могат да бъдат по-близо до работниците, поради своята маска на «работнически приятели и защитници» са се нагърбили с дирижирането на тоя черен блок. По тоя начин в Келнеро-готварския съюз днес се съединяват агентите на *убийците* на келнерите с агентите на *адвокатите и защитниците на тия убийци* за борба срещу най-живнените интереси на келнерските и готварски работници! Тоя антиработнически блок в съюза се опита да увлече след себе си по-наивните членове преди всичко с отвратителната измислица, че ако бъдат приложени решенията на конгреса, Келнеро-готварският съюз щял да бъде «заграбен от тесняците» и касата му «плячкосана от тях!». . . Там, дето тая измислица, приготвена в кухнята на общоделските продажници около «Народ», не може да окаже очакваното влияние, по-откровените членове на тоя черен блок открито заплашват, че ще разцепят и разтурят съюза, но не ще позволят да бъде той една социалистическа работническа организация.

Напразни са обаче всички тия усилия! Нищо не ще

бъде в състояние да повърне организацията на келнерските и готварски работници *назад* в оная безизходна мъгла и тъмнина, в която работническите врагове и заблудители искаха по-рано, искат и днес да я държат. То е все едно да се опитват да поместят Витоша или течението на Искъра, което неудържимо се стреми към Дунава, да повърнат обратно към неговите извори в Рила. Те могат само да създават временни спънки на дейността и борбите на Келнеро-готварския съюз и да забавят неговото засилване, неговото пълно оформяване като работническа организация и окончателно влизане в средата на освободителното работническо движение в България.

Но и това не ще бъде задълго. Здравите работнически елементи в Келнеро-готварския съюз, които собствено съставляват *неговата маса*, ще успеят да запазят своята организация от всички удари, идещи отвън или отвътре, ще наложат решенията на конгреса за работническата тактика и социалистическата просвета и ще дадат всички необходими жертви за пълното тържество на социализма.

«Работнически вестник»,
№ 88, 25 февруари 1912 г.

Подпис: Г. Димитров

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ЗА БОРЕЩИТЕ СЕ РУДНИЧАРИ В АНГЛИЯ!

*До централните настоятелства и секциите
на професионалните съюзи,
до местните работнически съвети
и до отделните другари*

Скъпи другари,

По инициативата на Работническия рудничарски съюз* и Синдикалният комитет открива подписка за събиране помощи в полза на гигантската *рудничарска борба в Англия*, в която досега участвуват повече от един милион работници. Нашата скромна помощ ще бъде един блестящ израз на международната пролетарска солидарност и живо доказателство за горещите симпатии, които *българският пролетариат* питае към борещите се английски рудничари. Ние апелираме към организираните работници и към всички съчувственици на освободителното работническо дело да дадат своята *лепта* за тая величава и с колосално значение за целия международен пролетариат героична борба против капитализма в Англия. Другарите и съчувствениците, до които не достигнат пуснатите подписки, желателно е да изпратят помощта си направо до Синдикалният комитет.

Всички събрани суми веднага да се изпращат до Синдикалният комитет: Г. Димитров, ул. «Мария Луиза» № 60 — София.

За Синдикалният комитет

Секретар: Г. Димитров

В. «Работнически вестник»,
№ 90, 28 февруари 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

* По това време секретар на Работническия рудничарски съюз е Г. Димитров. (Ред.)

КОМИТЕТИТЕ НА ТРУДА И РАБОТНИЧЕСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

На горната тема снощи др. Георги Димитров говори на многолюдно протестационно събрание в Работническия дом, свикано от софийския местен работнически съвет по повод незаконното разоредяване на окръжното управление в изборите за работнически представител на 11 март да не гласуват организирани работници и работнички, по-млади от 21-годишна възраст.

Доколко тоя въпрос живо бе засегнал софийските работници, организирани в социалдемократическите професионални съюзи, казва фактът, че още преди указания в афишите час Работническият дом бе изпълнен с работници и работнички.

Тук ще предадем накратко известни мисли от хубавата и подкрепената с множество факти реч на др. Г. Димитров.

Централна ос в борбата и живота на работническата маса у нас, поставена при най-мизерни трудови условия, извоюването на работническо законодателство. Първа стъпка в тая посока е стремлението ѝ да се прилага и разпространява Законът за женския и детския труд у нас. Тоя закон се създаде в момент на политическо и икономическо развитие — период, когато управлението бе напълно в ръцете на шепата капиталисти — предприемачи и индустриалци у нас, и когато стамболовисткото правителство водеше открита противоработническа политика и организираше хулигански нападения над работническите клубове и организации.

За да отклони създалото се недоволство и за демагогия сред работническата маса, тогавашното правителство издаде Закона за женския и детския труд, който още

тогава, гласуван от самите фабриканти, бе обречен на смърт, което се вижда от големите негови противоречия и непълноти.

Ето вече шеста година, откак е създаден законът, и в най-съществените си пунктове той навсякъде се нарушава.

Тук др. Г. Димитров посочи на маса примери и изнесе факти за безгранична експлоатация, за редица нещастия с работнически майки и родилки, които пред очите на самата власт са останали незащитени.

В комитетите на труда, които трябва да се грижат за прилагането на закона, влизат разни кметове, инженери и пр., сами фабриканти и индустриалци. За прилагането на закона следователно останаха да се грижат само социалдемократическите работнически представители, които в стремлението си да прилагат закона предизвикаха недоволството на господарите, а това застави автора на закона — Н. Генадиев, с окръжно да отнеме правата на работническите представители да правят *сами* ревизии.¹²⁴

Демократите за демагогия премахнаха това окръжно.¹²⁵ Възползувани от съществуването на кекави конкурентни нам организации, те назначиха избори за работнически представител, в които, ако не с мошеничества и терор, както в Габрово и Варна, то с поставяне условия, противоречащи на духа на закона и интересите на работниците, както бе в София, се помъчиха да осуетят избирането действително работническо представителство в тия комитети.

На 15 декември 1911 г. изтече вторият 3-годишен срок. Правителството си прави оглушки. Пускат се слухове за премахването комитетите и назначаването 12 инспектори и бюрократи на труда. Разни кметове и фабриканти отнемат, види се, по тайно разпореждане, правото на работническите представители да правят ревизии. Но «камък падна в блатото»: нашият Синдикален комитет, съобрязващ се с интересите на работниците и духа на закона, даде разпореждане за избиране работнически представители. «Латентните» бюрократи от министерството се разтревожават и търсят закононо основание да не утвърдят избора.

Тоя жест на съзнателните работници обаче накара са-

мата власт да се замисли. Ето че и «обединените», които по това време, когато господарите и властта копаеха гроб на закона, спяха и се занимаваха с «акционерство»,¹²⁶ се явиха в услуга на властта. Те «успяха след дълги разговори» в министерството да го «убедят» в това, което министерството само мисли и желае!

Др. Г. Димитров тук подробно разкри несъстоятелността на това становище, от което ясно се вижда съюветът между властта и «обединените». Разкритикува също последното разпореждане на окръжния управител за отнемането правото на непълнолетните да гласуват, което разпореждане след протестите на Синдикалния комитет едва вчера, като явно противоречаще на закона, биде отменено.

Но само с това разпореждане се не свършват пречките. И сега властта се мъчи да осуети действителното работническо представителство и с това попречи за прилагането на закона. В тоя поход тя намира пълното съдействие на «обединените», които започват старите истории с възкръсване на умрели дружества, лепене и пилеене марки, карти и книжки безогледно и без сметка. Тия разцепнически организации обаче с това всяват такава корупция, от която сами неминуемо ще загинат.

Наш дълг е, прочее, да работим за всестранното засилване на социалистическото работническо движение, да извлечем добросъвестните елементи от вонящото благо — конкурентните организации, да засегнем от нашата агитация огромната неорганизирана работническа маса и я наредим в стройните редове на съзнателния пролетариат, за да поведем още по-смела борба за пълното тържество на социализма, за равенството, братството и свободата. (Бурни ръкопляскания.)

С дигане на ръце се прие следната

РЕЗОЛЮЦИЯ :

Днес, 28 февруари 1912 година, софийските работници и работнички, организирани при социалдемократическите професионални съюзи, свикани от местния работнически съвет на протестационно събрание поради стремлението на властта да произведе избора за работнически представител при условия, противоречащи на Закона

за женския и детския труд и явно насочени към осуеоряване действителното работническо представителство в комитетите на труда, след като изслушахме речта на др. Г. Димитров върху «Комитетите на труда и работническите организации»:

1. *Протестираме* най-енергично против неприлагането на Закона за женския и детския труд и явното желание на правителството и управляващите партии да остане тоя единствено засягащ работниците закон неприложен;

2. *Протестираме* против неутвърждаването на редовно избраните на 23 януари т. г. работнически представители и умишленото желание на властта да си послужи с конкурентните организации, за да осуеоря действителното работническо представителство в комитетите на труда;

3. *Настояваме* най-енергично да бъдат правилно и в пълно съгласие със закона произведени новите избори, като бъдат допуснати и всички редовни членове на работническите организации без разлика на възраст, пол и народност;

4. *Апелираме* към всички неорганизирани работници и работнички да влязат в редовете на социалдемократическите професионални съюзи, за да се наложи прилагането на Закона за женския и детския труд и да се извоюва едно широко действително работническо законодателство, да се създаде работнически инспекторат от инспектори, избирани от работническите организации и плащани от държавата.

Настоящата резолюция да се напечата в «Работнически вестник».

В. «Работнически вестник»,
№ 92, 1 март 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ИЗБОРИТЕ ЗА РАБОТНИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ

Само една седмица ни отделя от деня, когато ще бъдат произведени официалните избори за работнически представители в комитетите на труда. Какво голямо значение имат тия избори както за прилагането на Закона за женския и детския труд, така и за разширяване нашето влияние сред работническите маси, за още по-голямото засилване на нашите професионални съюзи и за ускоряване пълното проваляне на разцепническите конкурентни организации — е свършено ясно вече за всички другари.

На професионалните съюзи предстои сега да мобилизират добре своите сили, за да бъдат и в изборите на 11 март изложени из цялата страна и особено във важните градове и индустриални центрове избраните вече социалдемократически работнически представители, въпреки фалсификациите и мошеничествата, към които прибегват ръководителите на конкурентните организации при благодатното покровителство и съдействие от страна на самите власти.

Това ще бъде толкова по-възможно, колкото по-реално и в съгласие със закона бъдат произведени изборите. За да се гарантира поне една минимална редовност в това отношение, необходимо е преди всичко да бъдат допуснати да участвуват в изборите всички организации, които по закона могат да се смятат за «работнически сдружения». За такива съгласно закона освен нашите професионални съюзи би трябвало да се третират само конкурентните общоделски организации, Келнеро-готвар-

ският съюз и организациите на железничарите.¹²⁷ Никакви други *бюрократически или еснафски* организации не могат да вземат участие в избирането на работническите представители.

Право да гласуват трябва да имат всички *редовни* членове на организациите без разлика на възраст, пол и поданство и независимо от обстоятелството дали те са държавни или частни работници. За *редовни* могат да бъдат смятани само тия членове, които не дължат повече от 8 седмици членски вноски, както това е установено в нашите организации и във всички уредени модерни професионални съюзи на Запад*. Ако уставите на конкурентните организации предвиждат един срок за закъсняване с изплащането на вноските от 13 седмици, а някои и повече, това показва колко халтави, разпасани и недееспособни са тия организации или по-право: че те не са никакви *работнически* организации.

За да не се допусне участието в изборите на случайно събрани лица, които фактически нямат нищо общо с дадена организация, необходимо е да имат право да гласуват само тия от *новите* членове на организациите, които са записани и са платили известни вноски преди 10 февруари, т. е. поне един месец по-рано от деня на изборите.

Самото гласуване трябва да стане по предварително съставени избирателни списъци, извлечени из самите книжа на организациите, като след приключването на тия списъци не се допуска никакво вписване на нови членове. Избирателите при гласуването трябва да удостоверяват членството си с такъв *редовен* документ (членска книжка или карта), с какъвто съответната организация *обикновено* снабдява своите членове.

Макар и в много места, какъвто е случаят с Плевен, Самоков, Шумен, Берковица, Айтос, Разград, Балчик, Харманли, Котел, Цариброд, Трън, Ески Джумая, Станимака, Троян, Попово, Пирдоп и пр., да няма *абсолютно никакви* конкурентни организации, все пак на 11 март нашите организации трябва да произведат официални избори, като *преизберат* избраните по-рано работни-

* В някои от западните съюзи този срок е 6 и даже 4 седмици.

чески представители, за да няма властта никакво формално основание да забавя утвърждението на нашите представители и конституирането на комитетите на труда.

Официални избори трябва също да станат и в ония градове, дето окръжните управители вече са утвърдили нашите избраници, какъвто е случаят в Сливен, Бургас и Дупница. От това ние можем да имаме само полза, тъй като още веднъж ще стане ясно за представителите на властта и за господарите и техните агенти, че нашите организации са, които имат действителното право да се представяват в комитетите на труда.

Изобщо официални избори за работнически представители трябва да се произведат на 11 март из цялата страна. Необходимо е другарите да бъдат особено внимателни, защото на много места конкурентните организации със съдействието на властта ще искат на всяка цена да осуетят изборите, за да не изпъкне по един тъй бляскав и непровержим начин тяхното *нищожество*. Такова осуетяване на изборите по кой начин не бива да се допуска от наша страна.

Готвейки се за изборите на 11 март, организираните в нашите професионални съюзи работници няма защо да се смущават от фалшификациите, които повсеместно вършат конкурентните организации, за да добият по този начин болшинство гласове. Колкото по-силно чувствуват своето *безсилие* и *организационна мизерия*, към толкова по-големи фалшификации и мошеничества те ще прибегнат. Опрощаването на недоборите, даването на синдикални марки на «вересия», раздаване безразборно членски книжки — това е само *началото*. . . Толкова *по-зле* обаче са тия жалки конкурентни организации, защото по този начин те внасят нова деморализация в своите редове и ускоряват своето неизбежно загиване. Ние нямаме причини да бъдем недоволни от това. Необходимо е само техните фалшификации и мошеничества да бъдат залавяни и разкривани сред широката работническа маса, за да може последната още по-добре да види истинския лик на тия деморализирани разцепнически организации.

Срещу тая тяхна безчестна борба около комитетите на труда нашите професионални съюзи трябва да противопоставят своите *дисциплинирани* и *абсолютно редовни*

членове, като използват и самите избори най-усърдно за обединението под своите знамена всички годни за организация работници и работнички и за своето все-странно засилване, за да бъдат в състояние след 11 март както чрез работническите социалдемократически представители, така и извън тях успешно да действуват за прилагането на Закона за женския и детския труд и да участвуват още по-активно в борбата на социалдемократията за извоюването на едно пълно и действително работническо законодателство.

В. «Работнически вестник»,
№ 95, 4 март 1912 г.
Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ПО ИЗБОРИТЕ ЗА РАБОТНИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ

9 март 1912 г.*

В допълнение на II и III окръжно** на Синдикалния комитет относително изборите за работническите представители привличаме най-сериозното внимание на местните работнически съвети върху следното:

1. Книжката на съответните организации да бъдат прегледани за проверка на избирателните списъци от изборното бюро, в състава на което влиза и наш представител, но в никакъв случай не само от представител на официалната власт.

2. Избирателните списъци трябва да бъдат приключени най-късно до 10 март вечерта и в деня на избора да не се допускат никакви изменения.

3. При гласуването членовете ще представят на бюрото такъв редовен документ (членска книжка или карта), който се предвижда от устава на съответната организация и постоянно досега е бил употребяван.

По никой начин не бива да се допуска гласуване с приготвени специално за изборите членски карти.

Тия условия властта не може на законно основание да отхвърли, ако не иска да поеме всичката отговорност за фалшификациите на вдъхновителите на конкурентните организации.

Без тия условия е абсолютно невъзможно да бъдат правилно произведени изборите.

За Синдикалния комитет

Секретар: Г. Димитров

«Работнически вестник»,
№ 99, 9 март 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

* Дата на публикуването. (Ред.)
** Окръжно II и III не се открива. (Ред.)

ПРЕД 11 МАРТ

Само два дни ни отделят от назначените официални избори за работнически представители в комитетите на труда. Голямото значение на тия избори се заключава преди всичко в обстоятелството, че чрез тях работническите социалдемократически организации ще имат още веднъж случая да манифестират пред работническите врагове и техните оръдия своята сила, дисциплина и превъзходство, ще покажат по един най-нагледен начин пред работническите маси, че те са *единствените естествени и законни* представители на тия маси и ще *наложат* избраните от тях неотдавна работнически социалдемократически представители в комитетите на труда, които властта без всяко законно основание, благодарение само давлението на капиталистите и съдействието на конкурентните организации, отказа да утвърди. От друга страна, на 11 март ще бъде разкрито, тъй както досега никога не е ставало, всичкото нищожество на конкурентните организации и тяхната позорна разцепническа роля, като същевременно ще се осуети намерението на господарите и властта да компрометират и направят невъзможно прилагането на Закона за женския и детския труд чрез противопоставянето срещу нашите професионални съюзи тия жалки, фиктивни организации.

Резултатът от тия избори, ако бъдат що-годе *редовно* произведени, в никакъв случай не може да бъде друг по простата причина, че във всички важни градски центрове *неоспоримо* е голямото числено и организационно превъзходство на нашето движение пред конкурентните ор-

низации, а в маса градове, дето е важно да има социал-демократически работнически представители в комитетите на труда, *не съществуват такива организации.*

И наистина, фактите са налице. В 21 места (Плевен, Самоков, Шумен, Троян, Станимака, Айтос, Балчик, Черковица, Разград, Харманли, Ески Джумая, Попово, Котел, Пирдоп, Карлово, Трън, Цариброд, Горна Орязица, Орхание, Ловеч и Перник) не може да става и дума за конкурентни организации, защото от такива и *по-малко няма в тия места.*

В другите по-важни градове численото съотношение на силите е следното*:

	Наши	Общоделски
1. Сливен	264	45
2. Пловдив	628	125
3. Русе	454	155
4. Габрово	100	40
5. София	1055	760
6. Варна	461	269
7. Бургас	347	52
8. Добрич	208	100
9. Ямбол	145	74
10. Дупница	72	40
11. Стара Загора	111	42
12. Кюстендил	39	20
13. Лом	75	32
14. Видин	123	40

Конкурентните общоделски организации могат да разчитат в изборите за работнически представители на изстинни успехи *само* в Провадия, Казанлък, Пазарджик, Враца, Оряхово и Хасково — *все големи и важни «индустриални» центрове!*

* Цифрите за конкурентните общоделски организации са добити в по-ново време *направо* от техни *собствени* членове и са *преувеличени*, но в никой *случай* не са *намалени*. По признанието на тия техни хора *средно* най-малко *половина* от членовете на конкурентните организации са *нередовни*. Нашите данни *сега* отнасят за началото на декември 1911 г. Членовете на нашите организации *сега* навсякъде са *повече*.

При това фактическо състояние на работите ясно е защо вдъхновителите на конкурентните организации, известните *политически чапкъни* около «Народ», прибягват към всички възможни машинации и фалшификации, насочени или да бъдат *неправилно* произведени изборите, или пък, ако това се окаже невъзможно, *да бъдат осуетени тия избори.*

Става съвършено ясно и за последния работник защо те отхвърлят всички предложени от нас гаранции за *редовното* произвеждане на изборите и настояват синдикалните книжа да бъдат прегледани не от изборното бюро, а само *от представител на властта*, който да запази в *тайна* това, което констатира, и членовете им да гласуват не с редовните им членски книжки, а с *изборни карти*, приготвени *специално* за сегашните избори.

Другояче те и не са в състояние да постъпят. Да има *напълно редовни избори* — това значи общоделските продажници да претърпят едно повсеместно *грозно поражение* и техните организации да получат *смъртен удар.*

И характерно. Намирайки се пред прага на пропастта, в своето умопомрачение и бясна злоба те сами се демаскират окончателно. Те са готови да си дадат синдикалните книжа на *самата власт*, против която уж се борят като «*работнически организации*», но тия книжа по никой начин не са съгласни да ги предадат на *изборното бюро*, в което наред с техния представител участва и представител на нашите организации, с които организациите на път и кръстопът заявяват, *че искат да се обединят!*... Те, «*представителите и защитниците*» на работническата класа, *отричат правото* на една работническа организация, каквато е *синдикатът на пернишките рудничари*, да участва в избора за работнически представител. Нещо повече: след като самото министерство се отказа от разпореждането, с което се отнемаше на по-маловъзрастните от 21 година правото да гласуват, тия тъмни герои днес настояват пред министерството *да не бъдат допуснати да гласуват всички работници и работнички, които не са навършили 18-годишна възраст!* . . .

Никога досега не е била разкривана тъй очебийно антиработническата природа на конкурентните организации и тяхната роля на оръдия на буржоазията и държа-

тата. И ако в тия организации все има още останали работници, които държат на своето работническо достойнство и ценят високо своята работническа чест, биха се погнусили от дъното на душата си и биха плюли на подобни организации и техните водачи, които внасят в средата на работниците такава корупция, такава чудовищна деморализация.

Съзнателните организирани работници и работнички маси могат да бъдат съвършено спокойни при настъпването на 11 март и с радост да дочакат тоя ден. Те ще изпълнят един свой дълг към българския пролетариат, те ще тласнат напред неговото действително *обединително* дело, те ще нанесат един чувствителен удар на работническите врагове и техните явни и скрити оръдия, които се давят със законната закрила на труда, като на 11 март работнички гласуват за кандидатите на работническите социал-демократически организации.

11 март ще бъде един нов ден на тържество на социалистическия български пролетариат, нова крачка напред към пълното тържество на революционния социализъм!

«Работнически вестник»
100, 10 март 1912 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

* Въпросите, които Г. Димитров разглежда в тази статия, са предмет и на княжата му реч на тема «Комитетите на труда и конкурентните организации», произнесена на 9 март 1912 г. на публично събрание в Работническият клуб — София. По тази реч еднодушно е приета следната резолюция:

«Днес, 9 март 1912 г., организираните в социалдемократическите професионални съюзи софийски работници, свикани от местния работнически съвет на публично протестационно събрание по повод стремлението на властта и конкурентните организации да се произведат изборите на 11 март при условия, които са противозаконни и такива, които правят невъзможно правилното и точно изяснение действителната воля на организираните работници относително избора за работнически представител в комитета на труда, като позволяват множество фалшификации от страна на заинтересованите конкурентни организации — след изслушване речта на др. Г. Димитров върху комитетите на труда и конкурентните организации, решихме:

I. *Протестираме* против стремлението на властта и конкурентните организации да се осуети правилното избиране работнически представители в комитета на труда.

II. *Над-настоятелно искаме* изборът за работнически представител да бъде произведен при всички гаранции за неговата пълна редовност, което е възможно преди всичко само ако се спазят следните условия:

а) Проверката на княжата да стане от изборното бюро, в състава на което редом с представителя на властта, да има представители и на двете заинтересовани в избора страни;

б) Гласуването да стане с постоянния документ (членска книжка или карта), предвиден от устава на самата организация, а не със *специални изборни карти*, които могат да бъдат раздавани безразборно и на свършено случайни лица;

в) Да гласуват само редовни членове, които не дължат повече от 8 седмици членски вноски, или, ако тоя срок бъде по-голям, да е еднакъв за всички участващи в избора организации;

г) Да не се прави никакво ограничение при гласуването на възрастта на членовете, тъй като законът в дадения случай визира работническите организации в тяхната цялост.

III. *Намираме*, че е свършено незаконно отнежането правата на организирани пернишки рудничари да вземат участие в избора на работнически представител и *настояваме* техните гласове да бъдат присъединени към добрите резултати от избора в София.

IV. *Заявяваме*, че ако тия свършено законни условия не бъдат спазени при произвеждане на избора, с право ще смятаме, че министерството умислено покровителствува фалшификациите на конкурентните организации.

V. *Напомяме* на ония работници от конкурентните организации, които действително милеят за единството на работническото движение и ценят своята работническа чест и достойнство, че техен пролетарски дълг е да се обявят най-решително против позорните условия, които техният синдикален комитет се старае със съдействието на властта да прокара за произвеждането на избора, и да въстанат против чудовищната корупция, която той внася по тоя начин в средата на работниците.

VI. *Апелираме* към всички неорганизиран работници и работнички да влязат час по-скоро в редовете на социалдемократическите професионални съюзи, с масовото засилване на които само ще може да се туря край на тая предателска роля, която се върши от страна на конкурентните организации.

VII. *Натоварваме* Синдикалния комитет да поднесе настоящата резолюция на Министерството на труда.» (В. «Работнически вестник», № 101, 11 март 1912 г.) (Ред.)

РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗБОРИТЕ ЗА РАБОТНИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ

Социалистическият български пролетариат може да бъде предоволен от получените във вчерашните избори на работнически представители резултати. Социалдемократическите работнически организации изнесоха една нова победа, както това показват сведенията, които пристигат из провинцията.

Господарите и правителството, които използваха силките конкурентни организации, за да бъде невъзможно прилагането на Закона за женския и детския труд, получиха една заслужена плесница.

Самите конкурентни организации изпъкнаха пред пролетариата тъй очебийно, както това никога досега не е имало случай да стане, като оръдия на господарите и властта. Няколкото мандата, които те печелят, бидоха изгръгнати благодарение безподобните фалшификации, раздаването безразборно и безплатно карти на специално за случая събрани различни лица и допускането им от страна на властта да гласуват за работнически представители.

В няколко важни градове, дето и чрез тия отвратителни машинации властта не бе сигурна, че за работнически представители ще могат да бъдат прокарани кандидатите на конкурентните организации, изборите са осуетени по разни явно противозаконни причини.

Така в Габрово изборът не е станал, защото властта е позволила на конкурентните организации да представят *единадесет импровизирани за случая, несъществуващи досега синдикати* със събрани на бърза ръка «членове»,

снабдени със специални изборни карти. Габровските фабриканти са поискали да повторят скандалната история преди три години — като се осуети редовният избор, властта да *назначи* за работнически представител кандидата на конкурентните организации, досегашния фабрикантски овчедушен «представител» в комитета на труда.

Във Варна общоделските организации са се обявили против допускането да вземат участие в избора *пристанищните работници и келнерите*. Окръжният управител се солидаризирал с тях въпреки изричното и ясно окръжно на министерството под № 1812 от 3 март, според което в изборите за работнически представители имат право да участвуват *всички професионални организации без изключение*.

В Пловдив общоделците също се обявили против участието на *Келнеро-готварското дружество в избора* и искали да гласуват със специални свои изборни карти, а не с постоянните си членски книжки, и понеже бюрото отхвърлило тях противозаконни претенции, *общоделците позорно дезертирали от избора*, за да не лъсне, че те имат само книжни синдикати.

В Русе, виждайки че и при всички фалшификации ще бъдат бити, общоделците също избягали от избора.

В София изборът не стана вчера. Едва в събота в 6^{1/2} часа окръжното управление съобщи с едно «твърде бързо» писмо, че изборът се отлага за 1 април т. г. Никакви мотиви окръжното управление не посочва в своето писмо за това произволно отлагане на избора. Оказва се, че отлагането на избора е станало, защото конкурентните организации не са били готови окончателно със своите фалшифицирани книжа, списъци и изборни карти и рискуваха да претърпят едно по-грозно поражение от онова във Ватерло¹²⁸ някога, ако бе станал изборът на 11 март...

Това е накратко положението. Властта показва, че тя е готова да пази като очите си конкурентните организации и да прибегва за тая цел и към най-големите беззакония. Те са й крайно необходими особено сега, когато тъй бързо и масово започва да се засилва социалдемократическото работническо движение в нашата страна. Капиталистическата буржоазия и нейната държава се нуждаят от органи за корумпирането и дезорганизирането на

пролетариата, тъй както те поддържат цяла редица институти за неговото подчинение и експлоатация. И нашата борба около комитетите на труда бе не с мизерните щоделски организации, които фактически не съществуват като работнически синдикални организации, а буржоазията и нейната държава, които стоят зад гърба им и ги покровителствуват с всичките средства на власт, беззаконията, произволите и фалшификациите. Затова толкова по-ценни са добитите резултати от тая борба за социалистическия пролетариат. Прекрасните плодове от тях за свестяването и организирането на неорганизираните работнически маси у нас не ще закъснеят да се явят тогава ще може да се ликвидира окончателно с тия поборни конкурентни организации, за да бъде изтръгнато това оръдие, което те представляват, от ръцете на буржоазията и държавата в борбата им срещу освободителното движение на българския пролетариат.

*«Работнически вестник»,
№ 102, 13 март 1912 г.*

Тодпис: Г. Д.

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

14 март 1912 г.*

Предвид извършените от властта беззакония по изборите за работнически представители в комитетите на труда с цел да бъдат прокарани кандидатите на конкурентните организации в услуга на господарите Синдикалният комитет поканва местните работнически съвети да свикат навсякъде специални работнически протестационни събрания. В тях събрания да бъдат изложени грамадата факти на беззакония от страна на властта и на фалшификации и мошеничества, извършени от конкурентните организации, като се разкрие най-нагледно противоработническата роля на държавата. Вземите резолюции да се изпратят и до Министерството на труда.

Всичко това трябва да се използва най-широко за агитация сред неорганизираните работници и работнички и в полза на борбата за работническо законодателство.

За Синдикалния комитет

Секретар: *Г. Димитров*

*В. «Работнически вестник»,
№ 103, 14 март 1912 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

* Дата на публикуването. (Ред.)

ПРОТЕСТЪТ НА СИНДИКАЛНИЯ КОМИТЕТ

15 март 1912 г.*

По повод извършените беззакония, нередности и фалшификации в изборите за работнически представители Синдикалният комитет е поднесъл на Министерството на труда следния протест:

Господине министре,

Според разпореждането Ви от 9 февруари т. г. трябваше да бъдат произведени на 11 март из цялата страна официални избори за работнически представители в комитетите на труда.

В много градове обаче изборите са опорочени, а нейни и осуетени благодарение на обстоятелството, че органите на властта, възползувани от липсата на една точно пределена процедура за произвеждането на тия избори, си позволили да допуснат на заинтересованите конкурентни нам организации да извършат маса нередовности и фалшификации под пълното покровителство на самата власт.

Ние не ще бъдем голословни. Фактите са многобройни в това отношение. Ще изложим тук само най-съществено:

Така във Варна окръжният управител, възползуван искането на конкурентните организации, е разпоредил предвечерието на избора (събота вечерта), че организирани пристанищни работници и келнери не могат да участвуват в избора за работнически представител, въпреки

* Дата на публикуването. (Рсд.)

ясния текст на вашето окръжно № 1812 от 3 март, пункт 2, според който «до избора ще се допуснат всички чисто професионални работнически сдружения (синдикати)».* При това грубо противозаконно отнемане избирателното право на пристанищните работници и келнерите нашите организации са заявили, че се отказват да участвуват в такъв нередовен и предварително опорочен избор, като са изпратили и своя протест до вас.

Сега се разкрива, че в деня на избора (към 2¹/₂ часа) се е получила телеграма от министерството, с която се разпореждало да бъдат допуснати в избора всички организации. Тая телеграма обаче е била прикрита от бюрото и за нейното съдържание не са уведомени нашите организации.

В Габрово конкурентните организации, които са явно нищожно меншество, подпомагани от самите фабриканти, излизат преди избора от името на *единадесет* несъществуващи досега и импровизирани за случая синдикати, като раздават безразборно на свършено случайни лица своите специални изборни карти и тия лица представляват пред властта за «членове». Самата власт не взима никакви мерки за редовното и законно произвеждане на избора, напротив: туря под свое покровителство тия фалшификации. Вследствие на това нашите организации, искайки да бъде законът точно приложен, са отказали да вземат участие в такъв нередовен, незаконен и полицейски избор.

В Лом властта е допуснала на конкурентните организации не само да представят фалшив списък, непроверен от никого, пълен с импровизирани членове, между които и *господари*, но е и позволила да гласуват и лица извън списъка, които са представили пред бюрото не някакъв редовен документ (членска книжка или карта) за членството, а само писмено удостоверение, издадено в деня на избора в клуба на конкурентните организации. Против това беззаконие и против тая груба фалшификация нашите делегати при бюрото са протестирали и са искали настоятелно да бъдат прибрани от бюрото книжката на всички организации, за да се направи нужната про-

* Вж. Сборник на окръжни наредби, докладни записки. . . С., 1918, с. 34. (Ред.)

орка и бъдат зачетени гласовете само на тия избиратели, които действително имат съгласно закона право да изират. Обаче председателят на бюрото (представител на властта) отказал да стори това под предлог, че не било негова работа. По тоя начин изборът е крайно опорочен.

В Ямбол, Добрич, Стара Загора, Нова Загора, Карново, Хасково, Чирпан, Кюстендил, Търново, Балчик, Фердинанд и Севлиево органите на властта са признали проверените и пълни с импровизирани членове списъци на конкурентните организации за редовни. Докато навсякъде членовете на нашите организации са гласували редовни членски книжки, по които точно може да се установи съгласно устава на съответната организация редовността на всеки член отделно, на «членовете» на конкурентните организации е допуснато да гласуват със специални изборни карти, които могат да бъдат дадени на всички случайно срещнати на улицата лица. Така проведени изборите, в тия места е отнета възможността на действително организирани работници и работнички да изразят своята воля съгласно чл. 17 от Закона за женския и детския труд досежно лицата, които трябва да ги представляват в комитетите на труда.

В София пък биде отложен изборът за 1 април без всяко сериозно основание, ако не се смята за такова желанието да се даде възможност на конкурентните организации да имат повече време да се подготвят със своите фалшивофицирани книжа и списъци и да съберат повече импровизирани членове-избиратели. За това отлагане на избора софийското окръжно управление събщи с писмо № 3848 едва на 10. III. (събота), 6¹/₂ вечерта, след което същия ден на обед г. главният секретар на министерството ни бе съобщил, че изборът ще стане на 11 март!

Комитетът на Общия работнически синдикален съюз в България най-решително протестира против това поведение на органите на властта, което е в явно и грубо противоречие със закона, и иска да бъдат произведени във всички горепосочени места *редовни и напълно законни избори* за работнически представители в комитетите на труда.

Законът за женския и детския труд, макар и неясен и непълнен в много свои членове, достатъчно ясно и недву-

смислено постановява (член 17) от кого се избират работнически представители в комитетите на труда. Това са «работническите сдружавания», т. е. техните постоянни и редовни, съгласно уставите им, членове, а не импровизирани сдружавания и членове. По това не може да има две мнения. Но затова именно е необходимо да има такива гаранции при произвеждането на изборите, които не биха допуснали никакви нередовности и фалшификации и биха дали възможност само на *действително организирани професионално работници и работнички* да дадат своя глас за работническия представител. Това обаче би било възможно само ако представените списъци от съответните организации бъдат сверени със самите синдикални книжа, от които може да се установи редовността на членовете, като тая неизбежно необходима проверка бъде извършена от изборното бюро в неговия пълен състав, т. е. с участието на представители на двете заинтересовани страни, които добре познават вътрешния живот и администрацията на професионалните работнически организации и биха могли най-точно да определят кои посочени в списъците членове имат изборително право съгласно уставите на съответните организации. При това всички съществуващи у нас «работнически сдружавания» дават на своите членове за удостоверение на членството им предвидения от устава постоянен редовен документ (членска книжка). С тоя именно документ трябва да стане гласуването, а не със специални *изборни карти*. Който няма постоянния, предвиден от устава на организацията си документ, не може да се смята за член. Това е правило у нас, това правило съществува и в целия свят, дето има работнически професионални организации. С изборни карти имат интерес на гласуват само ония, които нямат постоянни и действителни членове и прибегват да търсят импровизирани за случая избиратели, за да добият болшинство.

Това обаче е в грубо противоречие със самия Закон за женския и детския труд, който именно е меродавният при изборите за работнически представители в комитетите на труда.

Ние следователно не искаме нищо извън закона и против закона. Ние искаме само да бъдат произведени *редовни и напълно законни избори и нищо друго*.

Ако министерството не направи необходимите разпореждания за произвеждането на такива избори, то само ще покаже, че властта за угода на господарите, които се стремят да унищожат законната защита на женския и детския труд у нас, умишлено покровителствува фалшификациите и беззаконията, насочени да осуетят представителството на действителните работнически организации в комитетите на труда.

Като Ви поднасяме, господа министре, настоящия мотивиран протест по решението на Синдикалния комитет в заседанието му от 12 март т. г., смеем да се надяваме, че ще направите нужните разпореждания съгласно чл. 17 от Закона за женския и детския труд.

За Синдикалния комитет

Секретар: Г. Димитров

«Работнически вестник»,
№ 104, 15 март 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

КОМИТЕТИТЕ НА ТРУДА

В произведените на 11 март избори, според получените досега сведения, избрани са наши работнически представители в следните градове:

1. Сливен	13. Троян
2. Русе	14. Г. Оряховица
3. Пловдив	15. Е. Джумая
4. Плевен	16. Попово
5. Самоков	17. Борисовград
6. Бургас	18. Котел
7. Видин	19. Радомир
8. Шумен	20. Ч. бряг
9. Станимака	21. Каварна
10. Разград	22. Харманли
11. Айтос	23. Тутракан
12. Берковица	

Сведения нямаме още от следните 9 места, в които работническите представители ще бъдат наши, защото няма никакви конкурентни организации: Цариброд, Ловеч, Никопол, Орхание, Трън, Пирдоп, Ихтиман, Карлово и Пещера.

В Габрово изборът *не е станал*. Във Варна поради противозаконното недопускане на пристанищните работници и келнерите да гласуват нашите организации са *бойкотирали избора*. Станалият само с участието на общоделските организации избор се счита за невалиден и предстои нов избор. В Дупница по-рано бе утвърден изборният от нашите организации работнически представител. Въпреки настояването на нашите другари, нов избор там на 11 март не е произведен.

От важните градове общоделците са успели с известните фалшификации и мошеничества да изтръгнат мандатите само в Ст. Загора, Добрич и Ямбол. Другите по-важни места, в които по същия начин те са прокарвали своите кандидати, са: Хасково, Нова Загора, Лом, Мирпан, Оряхово, Провадия, Търново, Карнобат, Балчик, Фердинанд, Кюстендил, Силистра, Враца, Пазарджик, Свищов и Казанлък. Общото число на общоделците полицейски избраници е досега 19.

Разбира се, ако изборите бяха що-годе редовни и проведени в съгласие със закона, общоделските конкурентни организации щяха да имат само неколцина представители максимум. Това помежду си са принудени да признават сега и самите общоделци. Те имат да благодарят за тия мандати следователно само на властта, която е допуснала да представят фалшифицирани списъци без проверка на синдикалните книжа от бюрото и да гласуват със специалните изборни карти, раздадени на случайнo събраните «членове», от които днес вече нищо не е останало.

Особено характерен е случаят с Добрич, дето от получените за общоделския кандидат 223 гласа само 43 са получени с членски книжки, а останалите 180 — със специални изборни карти, от което следва, че могат да се сметат за постоянни членове на общоделските организации, макар и не всички редовни, само 43 души; останалите случайно събран свят. В Лом пък са гласували и със специални писмени удостоверения, издавани в общоделския клуб в деня на самия избор! Такива са успехите на кокапалите се конкурентни организации.

От нашите организации навсякъде са гласували само *пълно редовните членове*, които не дължат повече от едмици членски вноски. Множество членове са се явили с изплатени до 11 март членски вноски, а някои и с неплатени вноски.

11 март бе една отлична демонстрация на редовност и дисциплина от страна на работническите социалдемократически организации!

ДО ОБЕДИНЕНИЕТО НА ПРОФСЪЮЗИТЕ В ДАНИЯ — КОПЕНХАГЕН*

София, 15/28 март 1912 г.**

Скъпи другарю Мадзен!

Имам честта да Ви съобщя, че Деветият годишен конгрес на нашия Общ работнически синдикален съюз ще се състои на 7 и 8 април нов стил тук, в София.

По поръчение на нашия Синдикален комитет изпълнявам приятното задължение най-любезно да Ви поканя за конгреса, като искрено Ви помоля да изпратите един представител на братската датска организация.

С братски поздрави!

За Синдикалния комитет

Секретар: Г. Димитров

*Публикува се за първи път
по текста на писмото
(Превод от немски език)*

---

* Подобни искания секретарят на ОРСС отправя и до К. Легия (Международен синдикален секретариат — Берлин), У. А. Епътън (Генерална федерация на тръжданионите — Англия), А. Хуглер (Швейцарски синдикален съюз), Х. Линдквист (Общ синдикален съюз — Швеция), В. Баррио (Общ работнически съюз — Испания) и до секретаря на Генералната работническа конфедерация в Италия. (Ред.)

** Датата е по стар и нов стил. (Ред.)

ДЕВЕТИЯТ СИНДИКАЛЕН КОНГРЕС

На 25 и 26 март т. г., предшествуван и последван от отделните професионални конгреси, ще се състои в София IX редовен конгрес на Общия работнически синдикален съюз в България.

Всички досегашни наши синдикални конгреси, скромни, но действителни работнически парламенти, са били от голямо значение за организацията и борбите на българския пролетариат, като ежегодно са изработвали необходимите директиви за синдикалното движение в нашата страна, заздравявали са неговите основи и са разчиствали пътя за по-нататъшното му развитие и всеобщо засилване.

Деветият синдикален конгрес обаче има толкова по-голямо значение и поради обстоятелството, че се свиква след изтичането на една извънредно бурна година на тежки изборни борби, в които нашите професионални съюзи под ръководството на Работническата социалдемократическа партия взеха най-активно и достойно участие, които борби донесоха за българската социалдемократия такива действителни и сигурни успехи, каквито нито една друга партия у нас не получи, и твърде много подготвиха почвата за предстоящото бързо и масово развитие на работническото синдикално движение. Значението на Деветия синдикален конгрес пораста още и затова, че той ще заседава в един момент, когато българският пролетариат навлиза в периода на най-усилените и ожесточени борби за работническо законодателство, един тежък епизод само от които е борбата около комитетите на труда, и когато ние се намираме пред прага на нови,

много по-тежки от досегашните професионални борби за урегулirването и подобриенето на съществуващите убийствени условия на труда във всички професии.

Първата точка от дневния ред, върху която предстоящият синдикален конгрес ще посвети най-голямо внимание и ще отдели най-много време, това е отчетът на Синдикалния комитет за развитието и състоянието на синдикалното движение през 1911 година. За обща радост на борещия се пролетариат конгресът ще има случая при разглеждането на отчета да констатира *голямата* крачка напред, която са направили през изтеклата година професионалните съюзи по пътя на своето вътрешно заздравяване, финансово стабилизиране и всестранно подготвяне като боеви професионални организации. Той обаче редом с това ще констатира също, че съществува *едно несъответствие* между постигнатото досежно вътрешното уреждане и стабилизиране на професионалните съюзи, от една страна, и тяхното числено нарастване, от друга. Макар и да има известно числено нарастване във всички професионални съюзи през изтеклата година, все пак то в сравнение с миналите две-три години е незадоволително. Ясно е, че продължителната избирателна агитация и борба биде свършено слабо използвана за масовото привличане на неорганизираните работници и работнички в редиците на професионалните съюзи. Един крайно благоприятен момент бе пропуснат. Колкото и да се обяснява това с *малочислеността* на нашите партийни и синдикални сили и с тяхната пълна погълнатост през по-голямата част от годината с организирането и издържането докрай на изборните борби, несъмнено е, че то в голяма степен се дължи и на известна едностранчивост и редица недостатъци в организацията на нашата дейност в такива периоди.

На синдикалния конгрес предстои най-внимателно да разгледа тая страна от дейността на Синдикалния съюз и да вземе всички необходими решения, които биха били от естество числено да засилят професионалните съюзи и да спомогнат за организацията особено на индустриалния и транспортния пролетариат, като на първо място изтъкне жизнената необходимост за тая цел от доброто уреждане и разпространение на професионалните

органи и най-широкото разпространение на социалистическия печат и на социалистическата литература.

Подчертавайки добитите още оскъдни, но ценни подобрения в условията на труда, предстоящият синдикален конгрес също при разглеждането на отчета ще привлече най-сериозното внимание на професионалните съюзи върху голямата наложителна необходимост да действуват още по-сърдно и острожно в тая посока, за да се издигнат в близко бъдеще до положението на неоспорими регулатори на условията на труда в полза на работническите маси.

За постигането на всичко това конгресът ще осветли действителното значение на тарифните договори и ще попита каква тарифна политика трябва да водят професионалните съюзи у нас при нашите условия, за да могат да рокарват успешно сигурни и трайни подобрения в положението на работниците и да си гарантират всички необходими условия за своето непрестанно засилване.

Отговаряйки на нуждата да бъдат улеснени професионалните съюзи още повече в своето финансово стабилизиране и в подготовката си за предстоящите решителни професионални борби, синдикалният конгрес ще ревизира устава на Синдикалния съюз, като ще внесе известни изменения в него, отнасящи се до *намалението* вноските, които професионалните съюзи внасят в касата на Синдикалния съюз, до *премахването* на вноските, които се дават на местните работнически съвети, и до *създаването* при Синдикалния съюз един специален *общ резервен стачен фонд*, неприкосновен за известно време, от който да бъдат помагани отделните професионални съюзи в техните *тежки* отбранителни борби и в случаите на големи *лошути*.

Конгресът също ще се занимае и с въпроса за професионалното образование и отношението към него на синдикалните организации. Това е толкова по-необходимо, когато буржоазията у нас чрез своите търговско-индустриални камари с разни «курсове» и «школи» дава на работниците една пародия на професионално образование, като използва тия «курсове» и «школи» предимно за откъсването на работниците от техните боеви професионални организации.

Най-сетне, предстоящият синдикален конгрес ще се спре и върху решенията на паметната за българския пролетариат интернационална синдикална конференция в Будапеща, станала миналата година, която редом с другите важни свои решения разреши крайно задоволително и тъй наречения «български въпрос», като изхвърли из интернационалното семейство на работниците потъналата в позор и престъпления централа на конкурентните дружества и разтвори вратите на Интернационала за действителната синдикална централа на организирания пролетариат в България. Конгресът с голямо задоволство ще констатира, че нашият Синдикален съюз се намира в най-нормални и близки връзки с всички професионални организации в другите страни, влизащи в Интернационала, и само въпрос на време е формалното ни приемане в състава на последния.

Ние сме убедени, че Деветият синдикален конгрес ще даде най-правилно разрешение на всички въпроси, поставени в дневния му ред на разглеждане, за да може Общият работнически синдикален съюз с още по-големи и сигурни успехи да завърши *първото* десетилетие от своето основаване и смело да навлезе във *второто* десетилетие, което му предвещава много тежки борби против капиталистическата експлоатация, но му и готви бляскави успехи за тържеството на работническото освободително дело!

В. «Работнически вестник»,
№ 107, 18 март 1912 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ПРЕДСТОЯЩИТЕ ПРОФЕСИОНАЛНИ КОНГРЕСИ

Тия дни наред със синдикалния конгрес ще заседават в София и конгресите на отделните професионални съю-

Не е нужно подробно да се излага грамадното значение, което имат за настоящето и бъдещето на работническото движение у нас тия скромни професионални конгреси.

Тук, в тишината, незабелязвани от външния свят, най-дигнатите, изпитани и предани деятели на организиращия пролетариат от разните професии, функционерите на професионалните съюзи, събрани заедно, заздравяват ранелите и изграждат сградата на работническото социално-демократическо движение, разглеждат и разрешават множество дребни въпроси, изникнали в организацията и борбите на пролетариата, които дребни практически въпроси всъщност тясно са свързани с великия преврат в нашето общество, който ще донесе окончателното освобождение на работническата класа и цялото човечество.

Смело може да се каже, че изтеклата година е първата, в която нашите професионални съюзи успяха вече да стъпят здраво на краката си като боеви централистични професионални организации и направиха една небивала досега крачка напред по пътя на своето вътрешно заздравяване и финансово стабилизиране — най-необходимото условие за тяхното правилно и бързо по-нататъшно развитие и засилване.

Но именно затова толкова по-важни са задачите на предстоящите професионални конгреси. Разглеждайки реалността и състоянието на съюзите през отчетната го-

дина, те ще се натъкнат, на първо място, върху обстоятелството, че численото нарастване на повечето съюзи е *слабо*, а тютюноработническият има даже значително намаление.¹³⁰ Това нерадостно обстоятелство наистина има *свсето обяснение*, обаче с нищо не може да се *оправдае* и никого от нас не може да успокои. Нарастването е слабо не защото, разбира се, не са привлечени достатъчно нови работници в редовете на нашите съюзи. Такива нови членове, напротив, и през изтеклата година са записани по няколко стотини във всички съюзи. И ако само 50% от тях бяха задържани като *постоянни* членове на професионалните съюзи, ние щяхме да завършим отчетната година не с 6200 организирани в Общия синдикален съюз работници и работнички, а *минимум* с 8000. Тук е обаче най-болното място в дейността на професионалните съюзи. Те успяват да засягат със своята агитация широки работнически маси. В това отношение извънредно много им помага и Работническата социалдемократическа партия със своята неуморна социалистическа агитация и политическа акция и борби, какъвто бе особено случаят през изтеклата година. Те също успяват да *организират* една доста значителна част от тая засегната работническа маса, но се оказват недостатъчно способни да задържат завинаги в своята среда привлечените нови членове чрез съответните систематически грижи за тях и за тяхното социалистическо превъзпитание и пълно сливане с живота на работническото освободително движение. Нещо повече: обикновено в това отношение липсва всяка система и постоянство.

Професионалните конгреси ще има да се спрат с най-голяма сериозност върху тоя *недъг* и да посочат съответните мерки за неговото отстраняване. В тая посока преди всичко те ще подчертаят жизнената необходимост от една *методична* и *постоянна* работа за задържането на новите членове в съюзите, което най-сигурно се постига наред с другите организационни средства чрез социалистическото образование и възпитание на работническата маса и, на първо място, на организираните работници, което е *абсолютно невъзможно* без най-широкото разпространение на социалистическия печат и социалистическата литература.

Затова професионалните конгреси, като обсъждат необходимите мерки за добрата уредба на професионалните органи, трябва най-сериозно да се спрат и върху начините, които всички членове биха могли да бъдат *редовни абонаенти и четци* на нашия ежедневен социалистически орган — «Работнически вестник», а функционерите, агитаторите и всички по-стари и активни членове на съюзите получават теоретическия орган на нашето движение — «*Ново време*», за да усвоят правилно и пълно тъй необходимата за работническите дейатели и синдикални функционери Марксозна теория на класовата борба. Това е толкова необходимо днес, когато поради своята младост и неопитност специалните тежки условия, при които се развива синдикалното движение у нас, професионалните съюзи още не могат чрез самите свои успешни борби и материалните облаги, които биха давали на членовете си, да имат голяма притегателна сила всред масите на неорганизираните работници и работнички.

От друга страна, за да станат професионалните съюзи действително *масови организации* не само по характер и начин, каквито са още днес, но и *по състав и влияние*, задача на професионалните конгреси е в това отношение да *доразчистят* пътя на съюзите като организации за защита на работниците от капиталистическата експлоатация и за всестранното подобряване условията на труда. Никаква особена успешна дейност професионалните съюзи обаче не ще могат да проявят в тая посока, докато те не познават до най-големите тънкости самото производство и положението на работниците в областта, в която боравят. Без *точна и пълна работническа статистика* съюзите не ще могат да направят нито една *реална*, отмерена и сигурна крачка към подобряване и регулиране условията на труда; без такава статистика е немислима и най-обикновената тарифна политика. Затова защо предстоящите професионални конгреси, като обяснят грамадното значение и безусловната необходимост от тая статистика за целокупната дейност на професионалните съюзи и за успеха на техните борби, трябва да направят нужното, за да може всеки съюз в най-скоро време да разполага с такава една *карта* за състоянието на

дадената професия и положението на заетите в нея работници и работнички.

Във връзка с това извънредно важно условие за напредъка на професионалните съюзи техните конгреси ще посочат на необходимостта и от едно друго условие за успеха на синдикалната агитация и професионалната борба — *правилното организиране на бюрата за намиране работа на безработните*. Колкото и трудно да е учредяването на този важен институт при професионалните съюзи, все пак с по-големи и систематични усилия напълно е възможно да има всеки съюз свое такова бюро за безработни, грамадната полза от което е тъй очевидна, за да няма нужда от доказателства.

По-нататък, на професионалните конгреси предстои да направят една сериозна ревизия на съюзните уставни и правилници, която ревизия се налага от развитието на професионалните съюзи и разширяването на тяхната дейност, особено в последно време. Тая ревизия преди всичко ще се отнася до въвеждане още *по-пълна и крепка централизация* във финансите и в ръководството на професионалните съюзи, за да могат последните да действуват и се борят напълно като боеви централистични организации. Ревизията ще има за цел още да се урегулира окончателно размерът на членските вноски за всяка категория работници, като се направи възможното увеличение на досегашните вноски и се улесни тяхното редовно събиране чрез *централизирането* им в една *единна* седмична вноска за всеки член на мястото на сегашните две вноски — за централната каса и за стачния фонд. От друга страна, тая ревизия се налага също и поради необходимостта да се уреди най-правилно въпросът за материалното подпомагане на безработните, пътуващите, болните и пр. членове. Потребно е вече съюзите да определят и две *нови* помощи извън досегашните — *месечна помощ* на членовете-войници и *посмъртна помощ* за семействата на починалите членове. Първата помощ, колкото и скромна да е по размер, преди всичко ще послужи като прекрасно средство за запазване необходимите близки организационни и духовни връзки между съюзите и техните членове през всичкото време, докато са в пъкъла на милитаризма. *Посмъртната* помощ ще даде възможност на съюзите да под-

помагат в разноските за погребение и пр. семействата на починалите членове и по тоя начин още повече ще разширят своето влияние всред работническите маси.

Накрай делегатите на професионалните конгреси ще трябва да обърнат особено сериозно внимание върху състава на новите централни настоятелства и контролни комисии. Необходимо е в тия ръководни тела да влязат най-преданите, подготвени и способни за положителна гражданска работа другари, за да бъде ръководството на професионалните съюзи сложено в напълно сигурни ръце. Нека не се забравя нито за минута, че от това в най-голяма степен ще зависи изпълнението на всички ония добри решения, които професионалните конгреси ще вземат.

Организираният български пролетариат очаква много от своите професионални конгреси и ние сме дълбоко убедени, че делегатите на тия конгреси, излезли непосредствено из неговата среда, познавайки най-отблизо неговите страдания, нужди и интереси, ще оправдаят надеждите, които им се възлагат, и успешно ще извършат гражданската конгресна работа, която е сложена пред тях.

«Работнически вестник»,
№ 109. 21 март 1912 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ПО ИЗБОРА ЗА РАБОТНИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛ В СОФИЯ

Предвид на явното стремление на буржоазията и правителството да осуетят избирането кандидата на социал-демокрацията за работнически представител, *като противопоставят на организираните при нея работници неорганизираните и несъзнателни работници*, въпреки ясните и категорични разпореждания на закона, че работническите представители се избират *само от организираните работници*, Синдикалният комитет е отправил до софийския окръжен управител следното писмо по избора за работнически представител в София:

До господина софийския окръжен управител, тук.

Господине управителю,

В отговор на писмото Ви под № 4445, заявяваме Ви, че ние ще вземем участие в избора за работнически представител в комитета на труда на първи април т. г. само ако се спазят следните условия:

1. Да бъдат допуснати да гласуват всички работнически организации, както законът изисква.

2. Да не се прави никакво ограничение по отношение възрастта на членовете.

3. Гласуването да стане само с редовния документ за удостоверяване членството, *предвиден от устава* на съответната работническа организация (членска книжка или карта), а не със специална изборна карта.

4. Проверката на избирателните списъци по синдикалните книжа да се извърши от изборното бюро в шъл.

я му състав, т. е. от представителя на окръжното управление и представителите на двата синдикални съюза. Само при тия условия може да се гарантира, до известна степен, редовен избор. Всеки избор, станал при други условия, ще бъде нередовен и незаконен и в него не можем да вземем участие. Списъците можем да предадем само на бюрото в пълния му състав и при споменатите по-горе условия.

За Синдикалния комитет

Секретар: *Г. Димитров*

*«Работнически вестник»,
112, 24 март 1912 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

ИЗКАЗВАНЕ НА IV РЕДОВЕН КОНГРЕС НА РАБОТНИЧЕСКИЯ ПЕЧАТАРСКИ СЪЮЗ*¹³¹

24 март 1912 г.

Причината, задето не сме могли да нараснем през тая година, не се дължи на конкурентните организации — и в някои от другите професии има подобни, — а на особите условия, при които се развива графическата индустрия. Тя се развива много мудно, условията се влошават и ние виждаме, че маса печатарски работници са напуснали печатарското производство и минали в други професии, които им гарантират що-годе по-сносен живот, а голяма част от другите са в държавната, военната и партийната печатници. Освен това в никоя друга професия няма такъв политически разврат, както в нашата. Нашият неуспех се дължи, от друга страна, и на вътрешната слабост, особено това е вярно за софийската секция, и на липсата на добри агитатори всред масата печатарски работници. В бъдеще нашите добри агитатори трябва да минат в частните печатници, всред масата, ако искаме да имаме успехи. Централното настоятелство не е действувало като централа, която правилно и навреме да дава нужните упътвания на секциите и да ги подканва към работа. За доброто и правилно развитие на нашия съюз като централистична професионална организация необходимо е здрава централа и по-добра централна контрола, които да се явяват като добри упътвачи на секциите. Трябва да се почувствува, че наистина нашият съюз е една здрава, бойна и дисциплинирана организация, която може да брани интересите на печатарските работници,

* Изказването е по отчета на съюза за 1911 г. (Ред.)

да да се обърнат погледите на масата отчаяни и разочаровани от всяка организация печатарски работници отново към нея.

Много назад сме останали и с нашия професионален печат. «Печатарски работник» не е станал напълно изразител на болките и страданията на печатарските работници. Слабо е разпространението и на «Работнически вестник» и «Ново време».

Нека почерпим поука от миналото и занаят с удвоена енергия да заработим за закрепването на нашия съюз, да може и той, като защитава всекидневно интересите на печатарските работници, в решителните моменти да нанася своите удари върху буржоазната преса, както това става в другите страни, и по тоя начин да дава още по-голяма сила на общата освободителна работническа борба.

«Печатарски работник»,
1 май (18 април) 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Печатарски работник»

ПРЕД ІХ СИНДИКАЛЕН КОНГРЕС

Утре, 25 март, в големия и красив салон на театър «Одеон» ще се открие ІХ редовен конгрес на Общия работнически синдикален съюз. За девети път представителите на съзнателния пролетариат, организирани в професионалните работнически съюзи, ще се съберат, за да изковат нови оръжия за освободителната работническа борба и да направят още по-здрава и неуязвима своята организация.

Преди 9 години, в 1904 г., Общият работнически синдикален съюз броеше 1500 организирани работници. Днес в неговите редове вървят сплотени и готови за борба повече от 7000 организирани работници. Започнал като една слаба бойна работническа организация, Общият работнически синдикален съюз днес е вече, за нашите условия, мощна организация, разполагаща не само с материални средства, но и с неизчерпаем резервоар от енергия и ентузиазъм за борба, които произтичат от високото съзнание на борещите се в редовете му работници.

Пред тазгодишния парламент на професионално организирания съзнателен пролетариат стоят важни въпроси за разрешение. Такива са не само въпросите за професионалното образование на работниците и за тарифните борби, такива и от още по-голямо значение въпроси са тия, засягащи вътрешната организация, стабилизирането и засилването на съюзите. Наистина, Общият синдикален съюз е направил, особено в последната година, голяма крачка напред в своето финансово и изобщо вътрешно укрепване. Ала нему предстои да направи нови

важни крачки напред в същата посока, да си създаде специален стачен фонд и да засили много повече касите на професионалните съюзи. Всичко това е крайно необходимо за предстоящите големи и ожесточени борби между организирания пролетарнат и буржоазията.

Но пред работническия парламент предстои и задачата да обмисли всички необходими средства за по-бързото привличане на работниците и особено на тия от индустриалното производство в професионалните съюзи. Защото колкото през последната година е значително финансовото засилване и вътрешното организационно затвърдяване на професионалните съюзи, толкова незадоволителен е техният слаб числен прираст. Всички условия и особено тия на индустриалното развитие благоприятствуват за привличането в близко време на нови хиляди работници в Общия работнически синдикален съюз. И това последният трябва непременно да постигне.

Ала организираните работници не могат и не трябва да забравят, че всичките техни успехи в професионалната им организация и борба се дължат преди всичко на социализма! Да се проникнат още по-дълбоко от идеите на освободителния социализъм и рамо до рамо с Работническата социалдемократическа партия да се борят за великото освободително дело на целокупния пролетариат — то благопожеланието, с което ние поздравяваме нашите гости, делегати на синдикалния и професионалните конгреси, и им пожелаваме най-плодотворна работа!

Да живее Общият работнически синдикален съюз!

Да живеят професионалните работнически съюзи!

Да живее освободителният социализъм!

В. «Работнически вестник»,
№ 113, 25 март 1912 г.
Без подпис

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ДЕВЕТИ
РЕДОВЕН КОНГРЕС
НА ОБЩИЯ
РАБОТНИЧЕСКИ
СИНДИКАЛЕН СЪЮЗ
В БЪЛГАРИЯ¹³²

25—26 март 1912 г.

I
ОТЧЕТ
НА КОМИТЕТА
НА ОБЩИЯ РАБОТНИЧЕСКИ
СИНДИКАЛЕН СЪЮЗ
В БЪЛГАРИЯ¹³³

за 1911 година

Другари делегати,

Въпреки грамадните трудности, които социалдемократическото синдикално движение у нас среща на всяка стъпка, ние и тая година сме в състояние да отбележим един значителен напредък в развитието на професионалните съюзи и особено в тяхното *вътрешно заздравяване и стабилизиране* като централистични организации за борба против капиталистическата експлоатация — първото и най-необходимо условие за по-нататъшното им бързо и масово нарастване.

Добитите резултати са толкова по-ценни, като се има предвид, че през по-голямата част от отчетната година всички наши сили, цялото ни внимание и време бяха отгълнати непосредствено от продължителните изборни борби, в които нашите професионални съюзи под ръководството на Социалдемократическата партия взеха най-активно участие и в които социалистическият български пролетариат изнесе бляскава победа.

Наред с това обаче самият изборителен период, през който работническите неорганизиранни маси бяха развличени тъй силно, както никога друг път, биде съвършено слабо използван за бързото числено нарастване на професионалните съюзи и за тяхното издигане до масови пролетарски организации, способни да водят успешни борби в защита на работническия труд.

Нашите успехи, от една страна, и слабите страни и недостатъци на движението, от друга, се илюстрират съвършено ясно от данните, които по-долу излагаме.

От тия точни и подробни данни също така става ясно какви мерки са необходими, за да може социалдемократическото синдикално движение у нас напълно правилно да се развива и успешно да изпълнява своята извънредно важна роля в освободителната борба на пролетариата.

І. СЪСТАВЪТ И РЪСТЪТ НА СИНДИКАЛНИЯ СЪЮЗ

Отчетната година Синдикалният съюз започна с 5406 членове, влизащи в 13 професионални съюзи с 205 секции.

В началото на годината Пристанищният съюз¹³⁴, Железничарският и Телеграфо-пощейският синдикати се сляха, като образуваха *Съюза на транспортните работници*.

В края на 1911 година Синдикалният съюз се състои от 11 професионални съюзи с 6165 членове в 184 секции. Намалението числото на секциите се обяснява главно със сливането на железничарските, телеграфо-пощенските и пристанищни секции в общи транспортни секции.

Синдикалният съюз е нараствал от своето основаване досега по следния начин:

Години	Секции	Членове	Увеличение	
1904—1905	42	1500	—	—
1905—1906	38	1380	—	—
1906—1907	55	1689	309	22,39%
1907—1908	83	2084	395	23,36%
1908—1909	120	3424	1 340	64,30%
1909	149	4020	597	17,40%
(II полуг.)	205	5406	1 386	34,47%
1910	184	6165	759	14,0 %
1911				

През отчетната година, следователно, съюзът е нараснал със 759 членове, или с 14,04%.

Почти всички професионални съюзи веднага след завършването на изборителния период имат значително

еличение и продължават да растат, което се обяснява с това, че всички с обстоятелството, че отново се полагат големи усилия и грижи за синдикалните организации.

Положението на съюзите в края на февруари 1912 година е следното:

1. Транспортният	1139
2. Фабричният	941
3. Металороботническият	784
4. Шивашкият	685
5. Дърводелският	567
6. На търговските служещи	475
7. Печатарският	240
8. Обущаро-кожарският	860
9. Текстилният	395
10. Тютюноработническият	515
11. Рудничарският	415

7016

Съставът на отделните професионални съюзи се вижда от таблица I на с. 243.

Какъв е бил съставът на професионалните съюзи поотделно и общо, както и тяхното нарастване през разни години показват таблици II и III.

Съюзът на транспортните работници се състои от:

549	железничари
202	телеграфо-пощенци
206	пристанищни работници
70	трамвайни работници
59	шосейни
4	автомобилни
5	други транспортни работници

1095

В Съюза на фабричните и други работници¹³⁵ влизат:

131	мелничари
109	обща работници
85	хлебари
80	керамици

65	сладкари
60	бръснари
45	каменоделци
41	бойджии
35	домостроители
15	стъклари
15	пивоварни и спиртоварни работници
18	работници във фабрики за хартия, копчета и цветя
10	келнери
6	готвачи
85	от непосочени професии

800

Земледелските работници (111), които през 1910 година влизаха временно в състава на Съюза на фабричните и други работници, излязоха от него и влязоха в работническите просветителни групи, дето ще бъдат, докато се подготвят необходимите условия за образуването на специален професионален съюз на земеделските работници у нас.

Нарастването на Синдикалния съюз и през отчетната година, както през изтеклите последни години, иде предимно от индустриалния и транспортния пролетариат. Следните данни потвърдяват това:

Годни	Индустр. работници	Занаятч. работници	Трансп. работници и търг. служещи	Земледелски работници	Всичко
1904—1905	421	991	88	—	1 500
1905—1906	492	791	97	—	1 380
1906—1907	676	899	114	—	1 689
1907—1908	970	897	215	2	2 084
1908—1909	1 884	1 007	521	12	3 424
1909 (II полугодие)	2 090	1 085	823	22	4 020
1910	2 849	1 271	1 175	111	5 406
1911	3 033	1 614	1 518	—	6 165

Таблица II

СЪСТАВЪТ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ В РАЗНИТЕ ГОДИНИ

ГОДИНИ	Членове в началото		Членове в края		От тях		Семейно положение		Народност		Възраст				Образование				Записани в избирателните списъци	Членове на партийни организации и групи
	Членове в началото	Членове в края	Работници	Работнички	Женни	Неженни	Българи	От друга народност	До 20 години	От 20 до 30 години	От 30 години нагоре	Неграмотни	Първоначално	Няколко средно	Пълно средно	Професионално				
																	Работници	Работнички		
1904—1905	1 350	1 500	1 444	56	285	1 215	1 380	120	530	805	165	70	830	600	—	—	431	282		
1905—1906	1 500	1 380	1 373	7	268	1 112	1 234	146	378	793	209	54	1 502	776	33	15	672	304		
1906—1907	1 380	1 689	1 580	109	328	1 361	1 513	176	566	893	230	65	837	729	40	18	724	321		
1907—1908	1 689	2 084	1 987	97	576	1 508	1 812	272	577	1 235	272	123	1 159	772	14	16	869	717		
1908—1909	2 084	3 424	3 230	194	991	2 433	3 071	353	836	2 097	491	191	1 985	1 153	39	54	1 444	954		
1909	3 424	4 020	3 818	202	1 193	2 827	3 507	513	1 093	2 136	791	287	2 014	1 609	45	65	1 800	1 225		
1910	4 020	5 406	5 081	325	1 545	3 861	4 707	699	1 476	2 783	1 147	384	2 983	1 867	60	112	2 446	1 445		
1911	5 406	6 165	5 938	227	1 757	4 408	5 313	852	1 613	3 321	1 231	336	3 303	2 259	106	161	2 803	2 603		

№ по ред	СЪЮЗИ	Основан като Централна организация	1908		1909		1909		1910		1911		Процентно увеличение или намаление през 1911 г.
			10 юли		10 юли		31 дек.		31 дек.		31 дек.		
			Секции	Членове	Секции	Членове	Секции	Членове	Секции	Членове	Секции	Членове	
1	Транспортният	1911	11	177	16	399	25	628	34	929	29	1 095	18%
2	Фабричният	1909	26	575	16	678	18	680	29	768	25	800	4,2%
3	Металоработническият	1908	4	91	9	225	10	302	13	450	15	604	34%
4	Шивашкият	1907	14	261	16	356	25	398	28	562	29	605	7,5%
5	Дърводелският	1909	1	23	13	216	16	228	18	328	19	493	50,3%
6	На търговските служещи	1909	4	49	5	86	6	125	11	246	11	423	71%
7	Печатарският	1907	5	140	5	101	6	143	11	247	5	248	—
8	Обущаро-кожарският	1907	12	201	22	498	21	524	33	797	29	812	15,43%
9	Текстилният	1908	2	358	5	235	6	177	5	131	7	274	109%
10	Тютюноработническият	1908	2	70	6	275	8	382	11	557	7	414	—25,67%
11	Рудничарският	1908	2	139	7	355	8	379	14	391	8	397	1,5%
		Всичко	83	2 084	120	3 424	149	4 020	207	5 406	184	6 165	14,04%

От общото число на членовете индустриалните работници съставляват 49,20%, транспортните — 24,62% и занаятчийските — 26,18%. В засилването на тая тенденция, отговаряща на индустриалното развитие на нашата страна, лежи бъдещето на синдикалното движение у нас.

Численото нарастване на отделните професионални съюзи от 1908 година насам е показано в таблица III.

През отчетната година всички съюзи, с изключение на Тютюноработническия, имат известно увеличение. Най-добре в това отношение са Текстилният (109%), на търговските служещи (71%), Дърводелският (50,30%), Металоработническия (34%) и пр.

Намалението на Тютюноработническия съюз с 25,67% се дължи главно на удара, който бе нанесен на тютюноработниците от страна на тютюнофабрикантския картел¹³⁶ след големите тютюноработнически стачки в Русе, Шумен и Варна.¹³⁷ Напоследък той вече се съвзема и в края на февруари има 515 членове.

Общото числено нарастване на Синдикалния съюз (14,04%) е незадоволително. То се дължи не толкова на липсата на достатъчно привлечени нови работници в редовете на професионалните съюзи, колкото на неспособността да задържат последните в своята среда новите членове. Нямаме точни данни за всеки съюз поотделно досежно движението на членовете, но и от сведенията, които имаме, се вижда, че числото на привлечените, но незадържани работници е доста голямо във всички съюзи. Така Фабричният съюз е изгубил от привлечените през годината членове 986, Дърводелският — 236, Шивашкият — 264, Металоработническия — 351, Печатарският — 107, и пр. Това е един общ недъг на съюзите, разбира се, по-слабо проявен през отчетната година в сравнение с по-рано, обаче недъг, който продължава да тормози развитието на нашето синдикално движение и който трябва да привлече най-сериозното внимание на конгреса.

Заслужава също не по-малко внимание и обстоятелството, че числото на организираните работнички не само не се е увеличило, но е и спаднало от 325 на 227. Съюзи, в производствата на които са заети на постоянна работа десетки и хиляди работнички, досега са успели да

организируют само едно нищожно малцинство от тях, какъвто е особено случаят с Тютюноработническия (91), Текстилният¹³⁸ (32), Шивашкия¹³⁹ (42) и Фабричният (9).

От таблица IV се вижда как се разпределят по градове организираните работници и работнички.

Трябва да се констатира, че в известни важни места през отчетната година или съвършено слабо се е увеличило числото на членовете, или даже е спаднало, какъвто е случаят в Стара Загора (23 намаление), Самоков (57), Пловдив (7), Габрово (7) и пр.* Колкото и да се обяснява това с всецялата ангажираност на партийните и синдикалните сили в избирателната агитация и борба през по-голямата част от отчетната година, все пак такова обяснение изглежда непълно и незадоволително. За това положение има други причини, извън тая *специална* причина, и върху тях ще има другарите делегати да спрат своето внимание и да посочат най-ефикасни мерки за отстранение им.

Особени и постоянни грижи предстои да се положат не само за големите градове още и за извънредно важните индустриални места като Перник, Костенец баня, Кочериново, Плакалница и пр., както и за строителните железопътни и други предприятия и пристанищата. Тия грижи трябва да бъдат толкова по-настойчиви и енергични, колкото по-големи спънки срещаме при организирането на индустриалните и транспортни работници.

II. ДЕЙНОСТТА НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ

Тая година може да се отбележи като първа, в която направихме една голяма крачка напред по пътя на вътрешното заздравяване и стабилизиране на съюзите като *централистични, боеви професионални организации*. В тая насока главно бяха насочени усилията на всички централни настоятелства и на професионалните секции.

Целокупната организационна, публична и просвети-

* Положението сега в тия места вече е друго: увеличение има навсякъде в последните окръжни избори, с които се завърши дългият избирателен период. Но това не изменя нашата оценка за отчетната година.

29	Тропи	—	9	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Севлиево	—	—	15	2	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Свищов	7	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Котел	—	—	6	15	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	Борисовград	8	—	—	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Чирпан	8	—	—	—	—	—	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Айтос	—	—	5	3	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Слистра	—	2	1	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37	Полово	—	4	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Разград	17	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39	Т. Сеймен	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	Саранбей	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	Оряхово	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	Казанлък	11	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
43	Цариброд	10	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
44	Т. Пазарджик	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	Карнобат	—	5	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
46	Фердинанд	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Каварна	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48	Борушница и Старозагорските мини	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
49	Други градове, села, мини, карнери, пристанища, железопътни и телегр. станции и пр.	110	29	10	45	2	—	70	6	17	189	480	899	—	—	—	—	—
		1095	800	604	605	493	423	812	248	414	397	6165	5406					
		Всичко																

* Миналата година в София заедно с Перник са 931, сегашната цифра е само за София. За Перник е отбелязано специално по-долу — 79.

** Също и със Стара Загора — по-долу отбелязаното за Борушница.

телна дейност на съюзите се вижда ясно от V и VI таблици.

Опитът показва нагледно, че големите предимства, които има *централистичната форма* на организация, възприета напълно от нашите професионални съюзи, могат да бъдат *действителни* само ако съюзите имат добри, енергично действащи централни настоятелства. Без такива *централи* е абсолютно невъзможно правилното развитие на професионалните съюзи и тяхната централизация си остава в най-голяма степен *фиктивна*.

За да могат централните настоятелства да действуват правилно и да подтикват и подпомагат своевременно професионалните секции в тяхната дейност и развитие, през отчетната година се създадоха известни най-необходими удобства за работата на функционерите на професионалните съюзи. Почти всички централи се снабдиха със свои специални канцеларии. При това извън Транспортния съюз, който има вече постоянни, плащани функционери, повечето от останалите съюзи прибегнаха към хонориране на своите секретари като една необходима преходна мярка към положението, когато секретарите на съюзите, освободени от всяка друга работа, ще могат *всецяло* да се посветят на своите организации и денонощно да работят за тяхното преуспяване.

За уреждане съюзните секции и за една по-широка агитация сред неорганизираните работници някои от централните настоятелства през отчетната година изпратиха своите секретари по агитационна обиколка на провинцията. Такава обиколка се направи от страна на транспортните работници, металоработниците, дърводелците, шивачите, тютюноработниците и обушарите. Резултатите от тия агитационни обиколки се оказаха изобщо много благотворни, особено за Металоработническия¹⁴⁰, Дърводелския¹⁴¹ и Шивашкия съюзи, което показва, че те трябва и занапред да бъдат предприемани от всички съюзи само по-обмислено и организирано.

Трябва обаче да се отбележи, че не всички централни настоятелства в своята цялост са работили достатъчно като ръководни тела. Това се вижда извън другото и от заседанията, които са имали централните настоятелства (таблица V). Повечето от тях не са правили редовни седмични заседания, каквито за правилното функциониране

ДЕЙНОСТ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ

№ по ред	СЪЮЗИ	Заседания на централните настоятелства			Организационна дейност			Публична и просветителна дейност							Забавя		
		Заседания на местните настоятелства	Секционни събрания	Със сказки	Публ. събрания	Беседи и реферати	Хвърчещи листове	Число на пречатите екземпляри	Пречатни екз. от Ч. н. календар	Абонати на "Раб. вестник"		Абонати на "Ново време"		Срещи, вечеринки и представления	Екскурз. и излети		
										Членове	Нечленове	Членове	Нечленове				
1	Транспортният	54	417	392	297	69	80	5	9 200	1 165	306	—	131	—	—	5	—
2	Фабричният	12	405	496	560	21	204	18	5 640	696	216	—	38	—	—	4	—
3	Металорботническият	32	357	336	218	19	63	20	7 500	650	168	—	19	—	—	—	—
4	Шивашкият	41	806	770	402	44	88	15	3 940	446	231	—	49	—	—	6	3
5	Дърводелският	51	532	461	378	14	23	6	1 150	580	227	—	30	—	—	—	—
6	На търговските служещи	25	255	241	176	14	35	16	4 910	827	194	61	52	1	—	5	—
7	Печатарският	29	286	232	151	9	74	9	1 750	230	108	8	24	—	—	1	1
8	Обущаро-кожарският	25	770	734	511	44	84	26	4 350	643	240	53	27	—	—	7	2
9	Текстилният	18	158	128	92	14	38	1	250	210	106	13	10	—	—	—	—
10	Тютюноработническият	22	232	187	170	9	3	7	2 100	215	76	6	8	—	—	1	—
11	Рудничарският	12	125	95	82	1	12	2	3 500	150	93	10	5	—	—	—	—
Всичко		321	4 343	4 072	3 037	258 704	125 44 290	5 812	1 965 151	393	1	129	6				

и развитие на професионалните съюзи са *абсолютно необходими*. Така фабричната централа е имала само 12 заседания през годината, рудничарската също 12, текстилната — 18, тютюноработническата — 29 и пр.

При това някои от съюзите още не са успели да се снабдят с подходящи функционери (главно секретари) и са сложили своята най-важна ръководна работа в недостатъчно постоянни и сигурни ръце.

Централата на рудничарите в това отношение най-зле стои. Рудничарският съюз поради специалните условия на минната индустрия у нас засега среща извънредно големи спънки, непознати за останалите професионални съюзи. В него най-трудно е да се намерят подходящи и що-годе постоянни членове за централно настоятелство; секциите му са пръснати в разни отдалечени от важните градски центрове места, дето даже обикновена кореспонденция извънредно мъчно може да се води. Има и такива рудничарски секции, състоящи се от работници в кариерите и работници каменари, които секции са *поживни* и със своите настоятелства, архива и пр. преместват *по няколко пъти* през годината своето седалище! Вследствие на това специално положение Рудничарският съюз е вътрешно най-слаб и постоянно се колебае в своя ръст.

Наред с грижата за създаването на всеки съюз една солидна централа и способни и предани функционери необходимо е да се продължи с още по-големи усилия и методичност започнатото стабилизиране на професионалните съюзи, като същевременно се оживи и доразвие самодейността на професионалните секции и се направи тяхната агитационна и организаторска работа напълно плодovitа.

През отчетната година главно поради избирателната агитация и борба, в която професионалните съюзи из цялата страна взеха най-активно участие, социалдемократическата пропаганда, просветителната работа в секциите бе донейде *занемарена*. Това се констатира и по отношение на разпространението на социалистическия печат (специално «Работнически вестник» и «Ново време») в средата на синдикалните членове. Увеличението абонатите на «Работнически вестник» от 1560 на 1965 е съвършено недостатъчно (табл. VI). Наистина доста син-

ГОДИНИ	Организационна дейност					Публична и просветителна дейност										Забавя	
	Заседание на централните настоятелства	Заседание на местните настоятелства	Секционни събрания	Със сесии	Публ. събрания	Беседи и реферати	Хвърчещи листовки	Число на пръснати те съемпляри	Пръснати екз. от Ч. Р. календар	Абонати на "Раб. вестник"		Абонати на "Ново време"		Срещи, пещерлики и представления	Екскурзии и излети		
										Членове	Нечленове	Членове	Нечленове				
1904—1905	—	751	688	388	69	80	29	15 350	—	507	—	75	—	35	24		
1905—1906	—	735	693	405	80	74	77	12 260	2 811	835	—	243	—	31	20		
1906—1907	—	895	570	410	61	96	45	25 050	2 715	519	—	126	—	50	12		
1907—1908	—	1 727	1 344	804	181	320	92	45 920	3 599	938	33	238	8	46	3		
1908—1909	—	2 570	2 152	1 327	251	495	72	41 060	4 240	1 199	91	269	21	44	12		
1909																	
(II полугодие)	180	1 618	1 794	1 191	159	302	77	35 330	4 748	1 315	103	251	22	12	4		
1910	308	4 010	4 263	2 794	339	887	199	51 080	6 205	1 560	112	287	7	75	8		
1911	321	4 343	4 072	3 037	258	704	125	44 290	5 812	1 965	151	393	1	29	6		

дикални членове получават «Работнически вестник» чрез ръчно купуване, откато стана ежедневник, но все пак повече от половината членове от Синдикалния съюз нито получават като редовни абонати, нито купуват ръчно «Работнически вестник». Работата с теоретичния орган на нашето движение «Ново време» е още по-незадоволителна. Неговите абонати — синдикални членове, са се увеличили само със 106 — от 287 на 393. Опасните последствия от тая аномалия са толкова по-големи, колкото нашите професионални съюзи поради своята младост и специалните тежки условия, при които се развиват и действуват, не могат още достатъчно чрез своите борби в защита на работническия труд и материалните облаги, които дават, да привличат работническите маси под своето знаме и колкото е по-необходимо да се упражнява върху тия маси силно агитационно социалистическо влияние.

Без да се спираме тук върху останалите многобройни характерни страни от дейността на професионалните съюзи, ние трябва да привлечем вниманието на другарите делегати и върху състоянието на *контролата* в нашите организации, защото макар и да е направен през отчетната година известен напредък досежно установяването на една сериозна и постоянна контрола при централните и секциите на професионалните съюзи, все пак тоя извънредно важен институт още не е стабилизирен и не функционира редовно и правилно. Повечето централни и местни контролни комисии поради своя неподходящ състав и небрежно отнасяне към своята важна функция бездействуват или съвсем недостатъчно и неумело действуват.

Изобщо за правилното организиране целокупната дейност на професионалните съюзи са необходими цяла редица мерки и преди всичко препоръчаните вече от Синдикалния комитет на централните настоятелства за разглеждане от професионалните конгреси реформи относително усъвършенствуването и заздравяването на *централизацията* в професионалните съюзи и уреждане на всички техни функции като боеви професионални организации.

Наред с това не е излишно да се подчертае жизнената необходимост всички съюзи в най-късо време да се сло-

т със своя *точна и пълна статистика* за производството и положението на работниците, да имат една, тъй се каже, своя *синдикална карта* за правилно ориентиране и успешно действие във всеки момент.

От друга страна, необходимо е също професионалните съюзи да организират добре *грижата за намиране работна безработните членове*, което ще им принесе големи материални ползи и ще им осигури възможността да оказват все по-силно влияние върху *пазара на труда* и полза на работниците.

III. СИНДИКАЛНАТА САМОПОМОЩ

Направеното от съюзите в тая област през отчетната година, както и през миналите години се вижда от следващи данни:

Година	Безработни и пострадали	Болни	Пътуващи	Всичко
1904—1905	821,50	256,10	352—	1 429,60
1905—1906	1 268,65	377,10	455,50	2 101,25
1906—1907	2 055,20	692,92	510,10	3 258,25
1907—1908	3 139,15	949,39	570,05	4 658,59
1908—1909	4 726,45	1 425,10	642,60	6 794,15
1909—1910	6 705,55	1 952,20	1 613,70	10 271,45
1910 (полугодие)	3 676,77	2 402,53	1 570,80	7 650,10
1911	4 219,26	2 570,83	1 238,01	8 028,10
Фондовете Синдикална самопомощ и работнически съвети				4 030,60
Всичко 1911				12 058,70

Успехът в областта на синдикалната самопомощ е очевиден. Потребно е само да се уреди още по-добре подпомагането на безработните, пътуващите, болните и пр. и пр., като се предвидят и някои нови необходими по-

мощи, каквито са помощите за членовете войници и за семействата на починалите членове, нещо, което ще направят сегашните конгреси на професионалните съюзи.

IV. ПРОФЕСИОНАЛНИЯТ ПЕЧАТ

Положението на професионалните органи може да се види от таблица VII. То е изобщо нерадостно. Като се изключат двата органа на Транспортния съюз («Железничар» и «Телеграфопощенски вестник»), които са вече стабилизирани и задоволително изпълняват своите задачи, всички останали, по-малко или повече, куцат в това отношение. Нередовно излизане, незадоволително списване, слабо разпространение и финансиране — това е общото състояние на повечето професионални органи.

Органът на Рудничарския съюз «Рудничар» през отчетната година бе спрял. Сега от месец април 1912 г. той отново започва да излиза.

Нуждата от добрата уредба на нашия професионален печат е толкова голяма за професионалните съюзи и тъй силно се чувствава от всички, щото сегашното положение не може по никой начин да се търпи по-нататък.

V. СТАЧНАТА БОРБА НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ

Отчетната година поради продължителния избиращен период, през който вниманието и надеждите на всички класи в нашата страна, и специално на работниците, бяха отправени *предимно* към политическите борби, стачките бяха по-малко и ограничени. Това нагледно се вижда от VIII и IX таблици.

Годината се започна с общата печатарска стачка в София, която, както е известно, се завърши без успех.

През м. май се обяви голямата рудничарска стачка в Перник¹⁴², в която взеха участие близо 1200 рудничари. Последните направиха на 25 май и една внушителна демонстрация пеша до София пред министерството. Борбата бе обявена поради царящата в пернишката мина непосилна експлоатация и анархия и против нередовното

№ по ред	О Р Г А Н И	От коя година е почнал да излиза?	Редовни абонаменти	Ръчна продажба средно	Колко броя са излезли през годината?		Колко е годишният му абонамент?		Общ приход за 1911 г.		Общ разход за 1911 г.		Излишък или дефицит	
					лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.		
1	«Железничар»	1905	1 235	—	24	—	4	—	3 491	05	2 978	07	+ 512	98
2	«Телеграфопощенски вестник»	1903	947	—	24	—	4	—	3 088	63	3 258	02	- 169	39
3	«Прнстантищен работник»	1910	15	400	6	20	1	88	22	22	208	58	- 120	36
4	«Фабричен работник»	1910	385	1 015	9	60	—	211	95	383	36	36	- 171	41
5	«Металоработник»	1910	198	500	12	20	1	410	30	520	59	59	- 110	29
6	«Шивашки работник»	1909	235	465	16	20	1	599	60	621	10	10	+ 21	50
7	«Дърводелски работник»	1910	120	350	9	20	1	533	50	534	85	85	- 1	35
8	«Търговски служащ»	1910	600	300	7	20	1	598	35	481	72	72	+ 116	63
9	«Печатарски работник»	1907	90	260	10	—	1	92	75	349	65	65	- 246	90
10	«Кожаро-обущар»	1908	150	740	10	20	1	358	20	398	20	20	- 40	—
11	«Текстилен работник»	1908	122	500	10	60	—	31	45	353	23	23	- 321	78
12	«Тютюноработник»	1908	220	300	16	50	1	142	40	261	90	90	- 119	50
Всичко		—	4 317	4 830	153	—	—	9 646	40	10 349	27	27	- 701	87

Таблица VIII
СТАЧНИТЕ БОРБИ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ ПРЕЗ 1911 Г.

№ по ред	СЪЮЗИ	Стачки			Общо число на участвуващите в стачките и лок.			От тях		От колко заведения или предприятия	Изгубени дни	Изгубени суми лв.	ст.	Резултати		
		Ограничени	Нападателни	Всичко	Работници	Работнички	Всичко	Организиран	Неорганизиран					Спечелени	Частичен успех	Изгубени
1	Транспортният	2	6	8	1 144	—	1 144	312	832	8	9 791	282	05	4	1	3
2	Фабричният	3	1	4	49	8	57	18	39	5	43	43			1	2
3	Металорботническият	3	6	9	186	—	186	104	82	12	1 000	354			—	6
4	Шивашкият	3	6	9	86	10	96	58	38	19	950	56			3	2
5	Дърводелският	6	5	11	143	3	146	57	89	13	690	223			2	6
6	Печатарският	2	—	2	405	75	480	287	193	23	10 942	1 094			—	1
7	Обущаро-кожарският	9	6	15	240	5	245	146	99	17	1 088	388			4	9
8	Текстилният	2	2	4	188	30	218	99	119	4	794	72		3	—	1
9	Тютюноработническият	—	2	2	70	—	70	50	20	2	292	246		2	—	—
10	Рудничарският	—	1	1	1 150	—	1 150	105	1 045	1	11 250	215		—	1	—
11	Синдикален комитет	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	553	15	—	—	—
	Всичко	30	35	65	3 661	131	3 792	1 236	2 556	104	36 840	3 531*	10	31	12	30

* Изгубените суми са в малки стачки през годината. Техният съюз е подпомогнат с 3.170 лева показана в Нот.

ГОДИНИ	Съчки					Общо число на участващите в стаяте и локаутите					От тях		От колко заведения или предприятия		Изгубени дни	Израходвани суми		Резултати					
	Отранителни	Нападателни	Всячко	Локаут	Работници	Работнички	Всячко	Организиран	Неорганизиран	лева ст.	Израходвани суми	Спечелени	Частичен успех	Изгубени		Незавършени	лева ст.		Спечелени	Частичен успех	Изгубени	Незавършени	
															лева ст.		Израходвани суми						
1904—1905	25	5	30	—	601	43	644	204	440	30	29	127	2 878	52	7	5	18	—	—	—	—	—	—
1905—1906	28	18	46	—	1 150	610	1 760	510	1 250	46	46	604	2 648	—	9	12	25	—	—	—	—	—	—
1906—1907	33	49	82	—	3 190	306	3 496	545	2 951	82	43	842	10 180	12	29	20	34	—	—	—	—	—	—
1907—1908	36	39	75	—	7 004	910	7 914	802	7 112	75	39	845	4 804	65	15	21	39	—	—	—	—	—	—
1908—1909	42	37	79	—	5 105	555	5 660	705	4 955	79	55	901	10 448	10	10	18	51	—	—	—	—	—	—
1909 (II полугодие)	20	61	81	—	3 410	262	3 672	850	2 822	81	39	389	6 090	10	31	22	27	—	—	—	—	—	—
1910	65	95	160	4	3 705	354	4 059	1 104	2 955	113	83	567	24 237	57	60	37	62	5	—	—	—	—	—
1911	30	35	65	8	3 661	131	3 792	1 236	2 556	104	36	840	3 531	10	31	12	30	—	—	—	—	—	—

изплащане на заплатите. След две седмици стачката се завърши с частичен успех.

Към края на годината бе обявена пристанищната стачка в Бургас, ръководена от неутралното Морско работническо дружество, зад гърба на което стояха «обединените». В тая борба взе най-активно участие нашият Транспортен съюз. Намеси се своевременно със своето съдействие и Синдикалният комитет. Моментът за стачката бе зле избран, ръководството бе до престъпност лошо, борещите се работници не бяха подготвени за продължителна борба, за да отбият общите удари на своите експлоататори и органите на държавата, която в цялото свое всеоръжие бе в услуга на господарите и против пристанищните работници, и поради това стачката се завърши без успех. «Обединените» преди още нейното завършване изоставиха ръководството ѝ и позорно дезертираха от полесражението. Остана докрай с борещите се работници Транспортният съюз. След прекратяването на стачката на Бургаското пристанище се сложиха солидните основи на една пристанищна организация, част от Транспортния съюз, която ще има бляскаво бъдеще.

Останалите стачки са обикновено дребни и повечето са завършени с известен успех за работниците. Благотворните резултати от решението на миналогодишния синдикален конгрес по стачните борби не закъсняха да се явят още през отчетната година. Несравнено по-голяма осторожност при обявяването на стачките се забелязва. Много ненавременни стачки са *предупредени*. В обявените стачки не са разпилявани средствата на организацията безразборно, както това се потвърждава и от данните в VIII и IX таблици. В тая посока обаче има още много да се върши, особено сега, когато отново се намираме пред един период от усилен стачни борби.

Трябва да отбележим, че много от професионалните съюзи са успели в известни места да прокарат някои подобрения в условията на труда и без *стачки*, само чрез своето давление. Най-много в това отношение е направил Транспортният съюз в защита на трамвайните работници.

За по-добрата подготовка на професионалните съюзи в предстоящите борби Синдикалният комитет предлага извън другите мерки и образуването на един *общ резерв*.

ФИНАНСОВОТО С

	ВПСКИ ВНОСКИ		Обикновени		Степки в ползата
	543	—	8051	92	581
	502	50	4030	50	392
	335	40	3935	79	471
	155	90	4205	28	506
	282	50	3950	29	453
	305	90	2861	62	317
	55	20	3655	28	197
	353	60	5661	75	233
	225	50	2491	95	8
	104	95	2819	35	183
	43	05	2509	25	45
	2907	50	44172	98	3423
	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—

Помощи за

Бези	Пътуващи	Пострадали	Всичко	Степки в ползата
320 80	41 90	— —	544 70	285
184 80	160 80	16 —	829 40	43
138 70	201 51	— —	939 91	354
433 35	124 35	32 60	1019 98	56
163 33	141 45	71 90	728 93	223
110 —	59 85	— —	282 25	32
55 10	54 25	154 30	456 25	1094
317 80	116 05	— —	856 57	388
183 05	24 50	10 —	341 55	72
370 05	65 50	94 06	1084 01	246
280 85	247 85	165 50	944 55	215

Таблица X

ЪСТОЯНИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ ПРЕЗ 1911 Г.

	Членски вноски				Всичко	Членски книжки	Професионални органи	Волни помощи	Вечеринки, срещи и пр.	Слушания	Други приходи											
	По фондове за „Синд. самопомощ“	Извънредни									Професионални органи	Волни помощи	Вечеринки, срещи и пр.	Слушания	Други приходи	Други приходи	Други приходи	Други приходи	Други приходи	Други приходи	Други приходи	
65	500	—	230	40	9366	32	341	90	6681	42	103	10	63	60	361	11	17460	45	1690	46	19150	91
40	282	20	33	40	4738	75	318	80	211	95	69	75	51	50	188	—	6081	25	391	24	6175	49
35	330	85	—	—	4738	04	165	60	410	30	157	32	32	85	103	16	5942	67	971	65	6914	32
20	267	35	—	—	4978	98	91	05	599	60	240	89	97	30	221	85	6385	57	1069	76	7155	34
95	358	80	18	40	4780	69	132	65	533	50	160	55	—	—	69	15	5959	04	977	62	6936	06
40	360	60	—	—	3570	17	129	65	598	35	27	80	414	—	177	51	5223	38	1311	14	6564	52
—	242	40	95	60	4190	68	73	45	92	75	493	05	—	—	52	15	4957	28	—	—	4957	28
10	242	—	109	60	6246	35	271	40	358	20	141	91	85	20	48	12	7504	78	1328	01	8832	79
75	176	94	—	—	2677	29	17	70	31	45	26	—	94	80	66	50	3139	24	1037	20	4176	14
—	366	30	—	—	3369	40	54	70	142	40	117	—	74	40	104	43	3967	28	1298	98	5266	26
—	127	—	26	40	2707	65	61	80	50	25	115	—	49	70	70	—	3097	45	973	65	4071	10
10	3254	44	513	80	51364	32	1658	70	9710	17	1652	37	963	35	1461	98	69718	39	11082	11	80800	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3559	89	3559	89
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69718	39	14642	—	84360	39

	Агитация	Професионални органи	Синдикална администрация				Конгресни разности	Внесени в Синд. списък	Внесени в Интернационала и др. интернационални разности	Вноски в местните раб. съвети за „Синд. самопомощ“	Инвентар	Разни	Всичко	Наличност на 1 януари 1912 г.	Всичко															
			Канцеларски наем и др.	Заплата и хонорар на служещи	Печатни издания, съюзни книжки и др.	Всичко																								
205	1068	26	6444	67	1576	94	2450	—	860	15	4887	09	258	75	1404	60	118	15	500	—	15	50	417	—	15940	77	3210	14	19150	91
—	298	20	383	36	632	20	—	—	510	40	1142	60	161	60	800	—	70	—	423	40	—	—	92	25	4243	81	2231	68	6475	49
90	428	33	520	59	723	61	50	—	226	95	1000	56	365	30	606	60	80	50	520	91	92	—	276	39	5185	99	1728	33	6914	32
70	420	48	621	10	886	87	160	—	350	31	1397	18	430	75	737	2	60	—	907	41	—	—	184	29	5829	91	1625	42	7455	33
35	502	30	534	85	592	97	193	73	399	—	1185	70	470	—	388	80	62	25	236	40	63	65	149	95	4746	18	2189	88	6936	06
70	313	80	481	72	700	—	45	—	245	35	990	35	111	—	400	—	85	25	446	60	84	55	413	80	3642	02	2922	50	6564	52
85	152	97	349	65	220	65	—	—	249	88	470	53	116	—	440	00	40	—	294	32	—	—	179	86	3595	03	1362	25	4957	28
60	767	17	398	20	862	04	360	—	155	90	1377	94	250	—	1303	55	50	—	660	75	50	—	564	61	6669	39	2163	40	8832	79
95	64	45	353	23	140	22	50	—	10	—	200	22	105	—	398	70	85	10	174	10	—	—	251	50	2046	80	2129	64	4176	44
55	265	—	261	90	367	57	—	—	367	57	103	20	950	—	125	—	125	—	393	93	—	—	105	38	3902	54	1363	72	5266	26
—	278	49	—	—	356	30	260	—	205	—	821	30	167	70	100	—	25	24	268	42	—	—	484	95	3305	65	765	45	4071	10

СЪЮЗИ	ВЪВЕЛИ		ОБНОВЕНИ		По стачните фондове
	—	—	—	—	
Транспортният	543	—	8051	92	584
Фабричният	502	50	4030	50	392
Металороботническият	335	40	3935	79	471
Шивашкият	155	90	4205	28	506
Дърводелският	282	50	3950	29	453
На търговските служещи	305	90	2861	62	347
Печатарският	55	20	3655	28	197
Обущ.-кожарският	353	60	5661	75	233
Текстилният	225	50	2491	95	8
Тютюноработническият	104	95	2819	35	183
Рудничарският	43	05	2509	25	45
Всичко	2907	50	44172	98	3423
Синд. съюз и м. р. съвети	—	—	—	—	—
<i>А всичко</i>	—	—	—	—	—

СЪЮЗИ	Помощи за				
	Безработни	Болни	Пътуващи	Пострадали	Всичко
Транспортният	173 —	329 80	41 90	— —	544 70
Фабричният	467 80	184 80	160 80	16 —	829 40
Металороботнич.	601 70	136 70	201 51	— —	939 91
Шивашкият	429 68	433 35	124 35	32 60	1019 98
Дърводелският	352 25	163 33	141 45	71 90	728 93
На търг. служещи	106 40	116 —	59 85	— —	282 25
Печатарският	192 60	55 10	54 25	154 30	456 25
Обущ.-кожарският	422 72	317 80	116 05	— —	856 57
Текстилният	124 —	183 05	24 50	10 —	341 55
Тютюноработнич.	554 40	370 05	65 50	94 06	1084 01
Рудничарският	250 35	280 85	247 85	165 50	944 55
Всичко	3674 90	2570 83	1238 01	544 36	8028 10
Синд. съюз и м. раб. съвети	— —	— —	— —	— —	— —
<i>Всичко</i>	— —	— —	— —	— —	— —

	По фондове- те за „Съюз самопомощ.“		Извънредна		В с и ч к о		Членски		Печатни		Книжни		Други		Итого		Итого		Итого		Итого		
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	500	—	230	40	9366	32	341	90	6681	42	103	10	63	60	361	11	17160	45	1690	46	19150	91	
65	282	20	33	40	4738	75	318	80	211	95	69	75	51	50	188	—	6081	25	391	24	6475	49	
40	330	85	—	—	4738	04	165	60	410	30	157	32	32	85	103	16	5912	67	971	65	6914	32	
35	267	35	—	—	4978	98	91	05	599	60	240	89	97	30	221	85	6385	57	1069	76	7455	33	
20	358	80	18	40	4780	69	132	65	533	50	160	55	—	—	69	15	5959	01	977	02	6936	06	
95	360	60	—	—	3570	17	129	65	598	35	27	80	414	—	177	51	5223	38	1311	14	6564	52	
40	242	40	95	60	4190	68	73	45	92	75	493	05	—	—	52	15	4957	28	—	—	4957	28	
—	242	—	109	60	6246	35	271	40	358	20	141	91	85	20	48	12	7504	78	1328	01	8832	79	
40	176	94	—	—	2677	29	17	70	31	45	26	—	94	80	66	50	3139	24	1037	20	4176	44	
75	366	30	—	—	3369	40	54	70	142	40	117	—	74	40	104	43	3967	28	1298	98	5266	26	
—	127	—	26	40	2707	65	61	80	50	25	115	—	49	70	70	—	3097	45	973	65	4071	10	
10	3254	44	513	80	51364	32	1658	70	9710	17	1652	37	963	35	1461	98	69718	39	11082	11	80800	50	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3559	89	3559	89
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69718	39	14642	—	84360	39	

	Агитация	Професионални органи	Синдикална администрация				Конгресни разходи	Внесени в Снд.	Внесени в Интерна- ционала и др. ин- тери. разходи	Вноски в местните раб. съвети за „Снд. самопомощ.“	Инвентар	Разни	В с и ч к о	Наличност на 1 януари 1912 г.	В с и ч к о																			
			Канцеларски наем и др.	Заплата и хоно- рар на служещи	Печатни изда- ния, съюзни книжки и др.	В с и ч к о																												
05	1068	26	6444	67	1576	94	2450	—	860	15	4887	09	258	75	1401	60	118	15	500	—	15	50	417	—	15940	77	3210	14	19150	91				
—	298	20	383	36	632	20	—	—	510	40	1142	60	161	60	800	—	70	—	423	40	—	—	92	25	4243	81	2231	68	6475	49				
90	428	33	520	59	723	61	50	—	226	95	1000	56	365	30	600	60	80	50	520	91	92	—	276	39	5185	99	1728	33	6914	32				
70	420	48	621	10	886	87	160	—	350	31	1397	18	430	75	732	2	60	—	907	41	—	—	184	29	5829	91	1625	42	7455	33				
35	502	30	534	85	592	97	193	73	399	—	1185	70	470	—	588	80	62	25	236	40	63	65	149	95	4746	18	2189	88	6936	06				
20	313	80	481	72	700	—	45	—	245	35	990	35	111	—	400	—	85	25	446	60	84	55	413	80	3642	02	2922	50	6564	52				
85	152	97	349	65	220	65	—	—	249	88	470	53	116	—	440	60	40	—	294	32	—	—	179	86	3595	03	1362	25	4957	28				
60	767	17	398	20	862	04	360	—	155	90	1377	94	250	—	1305	55	50	—	660	75	50	—	564	61	6669	39	2163	40	8832	79				
95	64	45	353	23	140	22	50	—	10	—	200	22	105	—	398	70	85	10	174	10	—	—	251	50	2046	80	2129	64	4176	44				
55	265	—	261	90	367	57	—	—	—	—	367	57	103	20	950	—	125	—	393	93	—	—	105	38	3902	54	1363	72	5266	26				
5	278	49	—	—	356	30	260	—	205	—	821	30	167	70	100	—	25	24	268	42	—	—	484	95	3305	65	765	45	4071	10				
0	4559	45	10349	27	7059	37	3568	73	3212	94	13841	04	2539	30	7726	87	801	49	4826	24	305	70	3119	98	59108	09	21692	41	80800	50				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2530	33	2530	33			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59108	09	24222	74	83330	83

стачен фонд при Синдикалния съюз, като не се съмнява, че това предложение ще бъде единодушно възприето от конгреса.

VI. ФИНАНСОВАТА ДЕЙНОСТ И ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ

1. Професионалните съюзи

Вътрешното стабилизиране на професионалните съюзи очевидно се изразява в тяхната финансова дейност за отчетната година. Данните, които излагаме в това отношение, достатъчно говорят сами, за да няма нужда от подробни разяснения.

Приходът, разходът и наличността поотделно на професионалните съюзи (централите и секциите заедно) са обобщени в таблица X. Само от редовни членски вноски постъпили общо в съюзите 51 364, 32 лв. срещу 35 585,63 за 1910 г. Наличността от 14 642 лв. в края на 1910 година се възкачила на 24 222, 74 лева в края на 1911 година. Приходът, разходът и наличността само в централните каси на професионалните съюзи се вижда от таблица XI. На член се пада приход, разход и наличност само в централните каси през 1911 година, както следва:

СЪЮЗИ	Число на членовете	Приход лева	Разход лева	Наличност лева
спортен	1 095	15,73	12,99	2,74
мичен	800	6,15	4,08	2,11
доярботнически	604	8,63	6,07	2,55
вешки	605	8,36	5,92	2,43
юделски	493	10,85	6,66	4,17
ърговските служещи	423	11,51	5,08	6,40
гарски	248	17,31	12,05	5,26
паро-кожарски	812	8,11	6 —	2,10
илен	274	11,37	5,02	6,35
доярботнически	414	8,42	8,09	2,74
вчарски	397	6,19	5,19	0,98

Големият напредък, направен от съюзите в тяхното финансово състояние (централите и секциите), се регистрира от таблица XII, в която са изложени данните за финансовото състояние на съюзите от 1906—1907 година насам.

Разбира се, постигнатото в това отношение е само еднократно начало, една добра основа. Върху тая основа трябва да се гради още твърде много занаяпред. Чрез известното повишение на членските вноски, чрез редовното тяхно събиране, както и налагането на известни извънредни вноски, чрез ограничението на разходите в рамките на най-необходимите и действителни нужди, чрез правилното организиране на най-сетне, на даването на помощите професионалните съюзи ще могат в близко бъдеще да се сдобият със собствени каси, тъй много необходими за изпълнението на техните функции и за успеха на предстоящите им борби. Какви са сегашните членски вноски и помощи във всеки професионален съюз поотделно, другарите могат да видят от таблица XIII.

2. Централната каса на Синдикалния съюз

Приходите и разходите в централната каса на Синдикалния съюз се виждат от равносметката на Синдикалния комитет (таблица XIV).

Предвидените да постъпят членски вноски не са точно изпълнени, главно защото до приключването на сметките Тютюноработническият съюз не внесе принадлежащите членски вноски*, а Рудничарският — внесе всичко 950 лева за годината поради тежкото и изключително положение, в което се намира.

За съжаление, Синдикалният комитет не успя и тая година да отдели от своите редовни приходи необходимите суми, за да внесе определената на общия партнен и общ орган «Работнически вестник» субсидия, нито да заплати известна част от дълга по пернишката стачка, който си остава 2000 лева.

* Таблица X се посочва, че Тютюноработническият съюз е внесъл през тази година 950 лв. Тука обаче Централното настоятелство е смятало и внесени за 1910 г. Същото е направил и Централното настоятелство на Лодаро-кожарския съюз¹⁴⁹. Какво са внесли точно съюзите за 1911 година, виж от таблица XVII на с. 276.

Таблица XII
ОБЩОТО ФИНАНСОВО СЪСТОЯНИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ
ПРЕЗ РАЗНИТЕ ГОДИНИ

№ по ред	П Р И Х О Д	1906—1907 г.		1907—1908 г.		1908—1909 г.		1909 г. (II полуг.)		1910 г.		1911 г.	
		лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.
1	От вписни вноски	441	—	817	—	1 503	20	1 140	—	2 708	55	2 907	50
2	„ членски вноски	8 400	20	17 287	75	22 100	45	15 150	20	35 585	63	51 364	32
3	„ членски княжки	—	—	527	65	681	50	510	—	1 202	50	1 658	70
4	„ вечеринки, срещи и др.	670	40	1 132	70	1 155	32	303	—	1 386	89	963	35
5	„ волни помощи	606	20	1 516	62	7 192	38	4 105	—	12 097	54	1 652	37
6	„ професюн. органи	—	—	—	—	3 562	—	4 008	95	10 337	80	9 710	17
7	„ случайни	395	45	1 532	35	440	26	470	—	1 181	97	1 461	98
	Всичко	10 513	25	22 814	07	36 635	11	25 687	15	64 500	88	69 718	39
	Наличност от мин. година	3 553	75	6 827	63	12 056	81	19 285	57	20 176	12	14 642	—
	Всичко	14 067	—	29 641	70	48 691	92	44 972	72	84 677	—	84 360	39

№	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.
1	1 290	95	3 922	75	8 301	25	6 090	10	24 237	57	3 010	65
2	1 268	65	3 193	15	4 726	45	3 290	25	3 322	62	3 674	90
3	377	10	949	39	1 425	10	950	10	2 196	25	2 570	83
4	—	—	—	—	642	60	650	30	1 651	25	1 238	01
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	544	36
6	680	25	1 439	15	3 043	99	2 020	25	9 112	35	13 841	04
7	—	—	2 661	60	3 610	87	2 200	20	5 937	40	4 559	45
8	—	—	—	—	2 981	69	4 010	—	10 439	25	10 349	27
9	3 165	85	4 103	80	4 048	22	3 900	25	9 040	83	7 726	87
10	—	—	—	—	123	50	125	—	340	90	801	49
11	—	—	—	—	—	—	—	—	2 066	53	4 826	24
12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 539	30
13	456	57	315	05	502	68	1 560	15	1 690	05	3 425	68
	7 299	37	16 584	89	29 406	35	24 796	60	70 035	—	59 108	09
	6 827	63	12 056	81	19 285	57	20 176	12	14 642	—	24 222	74
	14 067	—	29 641	70	48 691	92	44 972	72	84 677	—	83 330	83

Таблица XIII

№ по ред	Влисан внос				Седмични членски вноски в стотинки				Вноски за стачния фонд месечно в стотинки				Обща годишна помощ в случай на безработица, болест и път				
	I кат.	II кат.	III кат.	IV кат.	I кат.	II кат.	III кат.	IV кат.	I кат.	II кат.	III кат.	IV кат.	I кат.	II кат.	III кат.	IV кат.	
С Ъ Ю З И																	
1	—	—	—	—	1%	—	—	—	—	40	30	20	10	90	—	—	—
2	—	50	—	—	30	20	10	—	—	30	20	10	—	61	60	39	20
3	—	50	50	—	40	20	10	—	—	20	10	10	—	46	20	23	10
4	—	50	—	—	30	15	—	—	—	20	20	—	—	34	60	17	30
5	—	50	—	—	40	20	—	—	—	40	20	—	—	35	70	17	85
6	20	1	—	50	50	40	25	15	—	20	20	20	20	86	80	67	20
7	—	1	—	50	50	60	30	—	—	20	20	10	10	78	—	78	—
8	—	50	—	—	30	20	—	—	—	20	20	—	—	52	—	26	—
9	—	—	—	—	30	15	—	—	—	—	—	—	—	35	—	35	—
10	—	—	—	—	35	25	—	—	—	20	10	—	—	35	—	25	—
11	50	—	—	—	40	30	—	—	—	20	20	—	—	35	70	23	80

* Досегашните вноски на Транспортни съюз бяха 1% от бюджетната месечна заплата или върху 26 надница. В последния транспортен конгрес, станал през март т. г., процентното определяне на вноските се замени с фиксирана седмична вноска, както това е в останалите съюзи.

** Тютюноработническият съюз дава на семейните членове от I категория по-голяма помощ от тая на семейей.

всичко — 42 дена годишно.

Какви са били постъпленията в касата на Синдикалния съюз от членски вноски през разните години, както и разходите за секретариат, канцелария и администрация, агитация и командировки, показва таблица XV.

Таблица XV

Г О Д И Н И	Годишна вноска на член		Обща сума на постъпните членски вноски		Разход само за секретариата		Разход само за канцелария и администрация		Разход само за агитация и командировки		Наличност	
	3	60	2 638	48	820	—	650	25	150	—		
1904—1905	3	60	2 638	48	820	—	650	25	150	—	1 363	92
1905—1906	3	60	2 732	20	947	35	720	85	168	80	2 001	84
1906—1907	3	60	3 444	65	1 070	—	807	60	199	80	858	12
1907—1908	3	60	3 339	30	1 320	—	639	—	479	—	1 568	39
1908—1909	2	40	3 449	55	1 540	—	494	39	774	80	1 138	15
1909—1910	2	40	5 634	—	2 745	—	1 110	01	938	10	1 778	09
1910												
(полугодие)	2	40	3 806	60	1 710	—	825	95	604	65	1 590	74
1911	2	40	5 792	12	3 420	—	1 229	23	1 119	75	774	78

Днес, когато професионалните съюзи вече поемат сами материалните си задачи и функции, а Синдикалният комитет заема своето напълно естествено място в движението, което обединява отделните професионални съюзи, следва тяхното правилно ръководство, подпомага тяхното развитие и открива нови области в средата на пролетариата за агитация и организация, става нужна известна помощ и във финансите на Синдикалния съюз. На първо място в това отношение предстои намалението на вноските, които професионалните съюзи внасят в касата на Синдикалния съюз от 2,40 лева годишно за член на 1,20 лева или 10 стотинки месечно. Това ще бъде напълно възможно при съкращението на разходите за секретариат, когато вече Синдикалният комитет би могъл да изпълнява успешно своята работа само с един плащан секретар (без помощник) и с известен малък разход за най-необходимата спомагателна административна работа в комитета.

Р А В
ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИ
СИНДИКАЛ

Параграфи	П Р И Х О Д	Предвидено да постъпи		Постъпила
		лева	ст.	лева
I	<i>Фонд синдикална пропаганда и агитация</i>			
	Редовни членски вноски	3 500	—	2 896
	Случайни	500	—	1 655
II	<i>Фонд Защита и борба</i>			
	Редовни членски вноски	3 500	—	2 896
	Случайни	500	—	926
III	<i>Недобори</i>	200	—	377
	Всичко	8 200	—	8 751
	Наличност	1 590	74	1 590
	А всичко	9 790	74	10 342

VII. МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ¹⁴⁴

Дейността на местните работнически съвети се вижда от таблица XVI. Изобщо тя е слаба и незадоволителна. Местните работнически съвети мъчно се приспособяват към новата роля, която им е определена в синдикалното движение не вече като *местни самостоятелни ръководни*

Таблица XIV

Т К А
НИЯ РАБОТНИЧЕСКИ
ПРЕЗ 1911 г.

РАЗХОД	Предвидено да се разходва		Разходвано	
	лева	ст.	лева	ст.
за синдикална пропаганда				
авитация				
Кретарнат	3 420	—	3 420	—
инцеларски	700	—	584	96
командировки, агит. и пропаганда	1 200	—	1 119	75
топлин, отопление и осветление	480	—	644	97
агресни разноски	400	—	353	56
библиотека	100	—	29	90
интернационални разноски	—	—	1 314	35
ювни издания	—	—	666	40
субсидия на «Раб. вестник»	500	—	—	—
за Защита и борба				
срещки и локаути	1 500	—	553	15
свешение на дългове				
за субсидията на «Раб. вестник»	200	—	—	—
за първишката стачка	200	—	—	—
влаг към парт. печатница	880	85	880	85
Всичко	9 580	85	9 567	88
Наличност	209	89	774	78
А всичко	9 790	74	10 342	66

на движението, а само като спомагателни органи на синдикалния комитет и централните настоятелства на професионалните съюзи и обединители на синдикалните организации с общото работническо социалдемократическо движение в местността.

Някои от местните работнически съвети си позволяваха да вземат досежно професионалните секции и техните

Таблица XVI

ДЕЙНОСТ НА МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

ГОДИНИ	Число на местн. работн. съвети		Заседания		Синдикални конференции		Публични събрания		Хвърчащи листовци		Число на пръснатите екземпляри		Синдикални ревизори		Направени синдикални ревизии		П р и х о д	
1909 II полугодие	20	256	75	103	51	15 050	12	78	1 926	95								
1910	22	602	146	219	122	56 500	29	373	9 996	86								
1911	25	632	221	201	105	41 600	19	282	5 786	15								

ГОДИНИ	Р а з х о д										В с и ч к о			
	Лекарска, акушерска и др. мед. помощ	Помощи на пътуещи, пострадали и пр.	Агитация	Стачки	Всичко	Наличност								
1909 II полуг.	159 50	457 35	320 10	746	—	1 676 95	250	—	1 926	95				
1910	950	—	2 403 43	745	—	3 929 30	8 027 73	1 969 13	9 996	86				
1911	2 850 10	345 20	835 30	—	—	4 030 60	1 755 55	5 786	15					

парични средства решения, противни на разпорежданията на централните настоятелства, и изпадаха в конфликт с последните, какъвто е случаят особено със съветите в Плевен и Русе. Други пък свършено занемаряваха, главно в известни моменти на годината, своите обязанности и не оказва-

В абсолютно никакво съдействие на централните настоятелства и даже не отговаряха на многобройните запитвания, отправяни до тях. В това отношение се отличиха най-много Плевенският, Русенският и Габровският местни работнически съвети.

Повече е направено в някои градове като София, Пловдив, Плевен, Русе и пр. от страна на местните работнически съвети за организирането на локалната синдикална саможпомощ — една плодотворна дейност, която трябва да се продължи и още по-добре организира.

Наред с необходимостта да бъдат поставени местните работнически съвети точно в рамките, които им определи петнадесетгодишният синдикален конгрес, наложително е също да се премахнат и удръжките, които те правят от данските вноски на професионалните съюзи по 10 стотинки месечно на член. Това ще спомогне за финансовото осилване на професионалните съюзи, без да увреди дейността на съветите при създаденото вече за тях ново положение.

VIII. КОМИТЕТИТЕ НА ТРУДА

Нашите работнически представители в комитетите на труда направиха през отчетната година твърде малко резултати, защото властта почти навсякъде бе обявила, че комитетите на труда престават да съществуват, тъй като те не биват да бъдат назначени «титулярни инспектори на труда», и не позволяваше на работническите представители да използват законния си мандат.

Ние най-решително се противопоставихме на това грубо тъпчене на Закона за женския и детския труд. При изтичането на тригодишния мандат на комитетите на труда (края на 1911 г.) Синдикалният комитет разпореди до местните организации да изберат свои работнически представители и да поискат конституирането на новите комитети на труда. Това се направи в края на януари из цялата страна.

Властта обаче, възползувана от конкурентните «синдикати», не утвърди станалите избори и назначи нови, официални избори за работнически представители. Последните станаха в повечето места на 11 март 1912 г., както е известно, при явното незачитане на закона и при безподобни фалшификации от страна на конкурентните «син-

дикати», покровителствувани от властта и подпомогнати от господарите с цел, разбира се, да бъде осуетено социал-демократическото представителство в комитетите на труда и да се направи невъзможно и занаяпред прилагането на единствения у нас специален работнически закон — Закона за женския и детския труд.

Въпреки всичко това наши работнически представители са избрани в следните места:

1) Сливен	14) Г. Оряховица
2) Русе	15) Е. Джумая
3) Пловдив	16) Попово
4) Плевен	17) Борисовград
5) Самоков	18) Котел
6) Бургас	19) Радомир
7) Видин	20) Червен бряг
8) Шумен	21) Каварна
9) Станимака	22) Харманли
10) Разград	23) Тутракан
11) Айтос	24) Пирдоп
12) Берковица	25) Ловеч
13) Троян	26) Ихтиман

IX. ПОЛИТИЧЕСКИТЕ АКЦИИ

Нашите професионални съюзи взеха най-активно участие под ръководството на Работническата социалдемократическа партия във всички изборни борби. Отлична енергия и преданост проявиха във всичките тия борби, както и в другите политически акции, предприемани от нашата партия, и в отпразнуването на Първи май организирани в професионалните съюзи работници. Макар вследствие на това да бе занемарена през тоя период известна синдикална работа и даже да се забави до известна степен численото нарастване на професионалните съюзи, последните с истинска радост и пролетарска гордост могат да посочат бляскавите успехи на социалдемократията, които са и техни собствени успехи — получените повече от 13 000 изборителни гласове и избраните 82 социалдемократически общински и 12 окръжни съветници.

От друга страна, непосредствените плодове от изби-

рателната агитация и борба за професионалните съюзи по първа през тая година се явяват, когато вече всички съюзи бързо нарастват и им предстои да оберат в това отношение една богата жътва.

Х. ИНТЕРНАЦИОНАЛНИТЕ ВРЪЗКИ

В паметната интернационална синдикална конференция в Будапеща нашият Синдикален съюз се представляше от другарите Васил Коларов, Иван Ганчев и Георги Димитров. До конференцията Синдикалният комитет отпрати и специален рапорт, отпечатан на немски*. В тая конференция, както е известно, се разреши напълно задоволително тъй нареченият «български въпрос», като бе изхвърлена от състава на Интернационала позорната международния пролетариат със своите престъпления и разцепническа роля централа на конкурентните синдикати» и с това се разчисти пътят за влизане на нашия Синдикален съюз в Интернационала.

Със синдикалните съюзи в съседните балкански страни, както и в останалите държави ние сме в най-близки и братски връзки.

Със сръбските професионални организации нашите съюзи имат и специални договори. За възобновяването на някои от тия договори, както и за още по-голямото укрепване на връзките между сръбския и българския пролетариат Синдикалният комитет делегира в Белград др. Г. Димитров, който прекара там цяла седмица по коледните празници, приет от сръбските другари най-радушно.

Както отделните професионални съюзи, така и Синдикалният комитет са се стремили най-добросъвестно да изпълняват своите интернационални задължения. Освен отпусканите суми за разни чуждестранни стачки от страна на отделните съюзи Синдикалният комитет подпомогна и една скромна помощ локаутираните работници в Норвегия¹⁴⁶ (400 лева). За грандиозната борба на английските рудничари комитетът заедно с Рудничарския съюз откри подписка, по която са събрани близо 1000 лева и са из-

* Доклад до VII международна конференция на представителите на националните синдикални централи в Будапеща. Вж настоящия том, с. 21—46

пратени на борещите се работници чрез интернационалния синдикален секретар, др. Карл Легиен.*

Към интернационалните професионални секретариати¹⁴⁸ са присъединени и се намират в редовни сношения следните наши организации:

- 1) Транспортни
- 2) Текстилни
- 3) Каменоделци
- 4) На търговските служещи
- 5) Рудничари**
- 6) Шивачи
- 7) Фабрични работници
- 8) Стъклари
- 9) Металоработници
- 10) Тютюноработници
- 11) Дърводелци
- 12) Бръснари

XI. ДРУГИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Келнеро-готварският съюз все повече се оформява като чисто работническа професионална организация. Последният негов конгрес бе още една значителна крачка напред в тая посока. Болшинството членове, както показа това в изборите за работнически представители, са привърженици на нашия Синдикален съюз. Въпрос само на време е влизането и на Келнеро-готварския съюз в общото семейство на организирания социалистически пролетариат в България. Към това биват тласкани всекидневно келнеро-готварските работници от самите свои жизнени работнически интереси.

Какви са по характер и сила конкурентните «обединени синдикати», показаха тъй очебийно изборите за комитетите на труда, че абсолютно излишно е да се дават

* Тая сума влиза в сметката на 1912 г. и не фигурира в равностойките, поместени в настоящия отчет.

** В комитета на Интернационалната рудничарска федерация през 1910 г. бе избран като член за България др. Г. Димитров.

Дробни сведения за тях. Според сведенията, с които Синдикалният комитет разполага, *добити непосредствено членове на самите тия «синдикати»*, те имат из цялата страна най-много около 2500 членове, 50% от които *минимум нередовни* и повечето от тях държани там благодарение на известни посредници и господари, членове на «единената» партия. Тия жалки «синдикати» нямат нищо, което отличава една действителна работническа синдикална организация, и се намират в процеса на своеразложение, те обаче могат все още доста да пречат на работническите борби и да внасят корупция в средата на работниците като агенти пряко или косвено на господата и властта. И това ще продължава да бъде така, докато нашите професионални съюзи не станат тъй масови и мощни, че да бъдат напълно в състояние да отнемат и най-малкия терен за съществуването на конкурентни «синдикати».

ХІІ. СИНДИКАЛНИЯТ КОМИТЕТ

Дейността на Синдикалния комитет е известна на другите делегати вече от изложеното дотук. Трябва да приемем само, че комитетът е имал 47 заседания, участвувал в 7 заседания на Общия работнически съвет и е свикал конференции на централните настоятелства и 5 конференции на секретарите на професионалните съюзи.

Секретарят на Синдикалния съюз е участвувал в 38 заседания на централните настоятелства.

Издадени са 21 окръжни. Входящи писма комитетът е получил 959, изходящи 993.

Секретарят е обиколил през годината по един, а нейде по няколко пъти следните градове: Сливен (5), Бургас (6), Варна (4), Русе (4), Перник (6), Пловдив (2), Шумен (2), Плевен (2), Свищов (2), Добрич (2), Видин (2), Ямбол (2), Самоков (2), Ст. Загора, Дупница, Нова Загора, Враца, Оряхово, Костенец баня, Долна баня, Мездра, Габедже, Девня и Рила—Кочериново (по 1 път).

Другари делегати,

Вам остава да прецените състоянието и дейността на Синдикалния съюз и специално на Синдикалния комитет

Таблица XVII

ВЕДОМОСТ
ЗА ПОСТЪПЛЕНИЯТА В КАСАТА НА ОБЩИЯ РАБОТНИЧЕСКИ
СИНДИКАЛЕН СЪЮЗ ЗА 1911 г.

№ по ред	КОЙ ВНАСЯ СУМАТА	Недобротна година		Редовни членски вноски				Случайни постъпления				Всичко		Остатък на дръжката	
		лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.
1	Транспортният съюз	33	—	610	50	610	50	151	15	21	10	1426	25	—	—
2	Фабричният	67	35	320	70	320	70	134	45	20	—	863	20	—	—
3	Металороботн.	—	—	304	80	304	80	159	55	18	—	787	15	—	—
4	Шивашкият	15	85	366	01	366	01	152	90	20	—	920	77	—	—
5	Дърводелският	18	30	252	—	252	—	114	50	15	—	651	80	—	—
6	Търг. служещ	—	—	200	—	200	—	114	10	33	—	547	10	—	—
7	Печатарският	8	60	220	30	220	30	78	30	37	—	564	50	—	—
8	Обущаро-кож.	56	15	362	—	362	—	130	40	—	—	910	55	—	—
9	Текстилният	12	—	159	75	159	75	63	90	—	25	397	65	—	—
10	Тютюноработн.	32	70	50	—	50	—	64	30	—	—	194	—	181	30
11	Рудничарският	43	29	50	—	50	—	1	30	—	—	144	59	19	35
12	Балчик	6	95	—	—	—	—	9	50	8	—	26	45	—	—
	СУМА							24	60			24	60		

21	Кастелец									11	40	3	70	15	30			
22	Лом								8	50	9	25	17	75				
23	Плевен	3	50								36	35	36	35				
24	Пловдив	16	90								29	30	32	80				
25	Русе	7	50						28	40	4	15	49	45				
26	Сливен	3	50						22	50	42	40	72	40				
27	София										17	—	20	50				
28	Станимака								57	75	37	80	95	55			7	50
29	Самоков										12	20	12	20				
30	Стара Загора										18	50	18	50			7	90
31	Севлиево										—	—	—	—			2	55
32	Търново		35								8	40	8	75				
33	Хасково								16		35	50	51	50				
34	Ямбол										—	—	—	—			17	20
35	Шумен										—	—	—	—			1	40
36	Т. Пазарджик										2	—	2	—				
37	Троян										10	—	10	—				
38	Фердинанд										11	10	12	40				
39	Попово								1	30	8	80	10	40				
40	Червен бряг										5	40	5	40				
41	Парт. социалд. групи, Учнт. орган., Орган. на държ. служ. и др.	11	30						194		361	11	566	41				
	Всичко . . .	377	74	2896	06	2396	06	1655	65	926	41	8751	92	154	15			

и да направите всичко необходимо, за да може нашият Синдикален съюз с още по-големи успехи да завърши своята десетгодишнина, да навлезе във второто свое десетилетие и победоносно да върви под знамето на социал-демокрацията, напук на многобройните работнически врагове и за благото на пролетариата, към пълното тържество на работническото освободително дело.

Синдикален комитет:

Секретар: Г. Димитров   Членове: { Н. Пенев
Н. Господинов
Др. Коджейков
Ал. Георгиев
Д. Иванов
А. Иванов

Брошура Синдикалното движение
в България през 1911 година.
Отчет на комитета на ОРСС
в България, предназначен за I X редовен
синдикален конгрес (25 и 26 март. 1912 г.).
С., Изд. на Синдикалния комитет,
1912. 35 с.

Гечата се по текста
на брошурата

2 ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ СЛЕД РАЗИСКВАНИЯТА ПО ОТЧЕТА

25 март 1912 г.*

След общите разисквания аз ще направя няколко бележки. Преди всичко трябва да отхвърля неоснователните твърдения, направени от някои другари.**

Абсолютно никъде няма случаи наши другари функционери нарочно да са подстрекавали обявяването на стачки, а още по-малко да са давали свои средства само за подпомагане. През 1911 година е имало много по-малко стачки. Лични подстрекателства няма, а има само известни грешки. В Русе се извърши една основна грешка¹⁴⁷, по която дърводелското Централно настоятелство и Синдикалният комитет взеха мерки.

Няма абсолютно нито един член, който да е приет без членска книжка и вписан внос. Има само случаи, които при презаписване е ставало освобождаване от вписан внос. Когато се прави сметка за постъпилите вноски и се сравнява с числото на членовете, трябва да се има предвид, че в началото на годината членовете не са били 7016. Освен това нашите професионални съюзи освобождават

* Първата публикация на бележките е във в. «Работнически вестник» № 116 от 30 март 1912). Текстът е малко по-различен в стилно отношение и от този в брошурата е съкратено следното: «Говори се, че отчетът не е пълен. Но това да се знае, че ако вие продължавате така късно да давате вашите отчети, вие един ден няма да имате това, което сега имате. Синдикалният комитет прави много за централите. Той даже е прекалявал да бъде дамоклев меч над главите на централите, но последните трябва да изпълняват добре своята работа.

Разискванията, които днес стават, бягат от централните въпроси. Това е грешка, защото вие е свършена тая предварителна работа.» (Ред.)

Георги Димитров има предвид преди всичко изказванията на Бончо Рачков — делегат от София, представител на Работническия шивашки съюз, и на Михаил Комарджиев — делегат от Варна, представител на Работническия дърводелски съюз. (Ред.)

от вноски безработните, болните и войниците. Като се вземе това предвид, ще се види, че твърде малко са членовете, които са закъснявали със своите вноски. При това има и такива, които плащат половин внос. Редовността на членовете е почти пълна. А има една значителна част членове, които предплащат своите вноски. Тая редовност трябва да се запази и занапред. Прави бяха другарите делегати, когато казваха, че закъснелите със своите вноски членове се изгубват за съюзите. Трябва също да се има предвид, че 95% от членовете, които се изгубват, са нови, а старите си остават.

Каза се, че трябва да има при всеки професионален съюз специална библиотека. Това обаче нито е възможно, нито е целесъобразно. Библиотеките трябва да бъдат общи — партийни и синдикални.

Местните работнически съвети доста си изтеглиха и сигурно в голяма степен неоснователно. Със създаването на централните съюзи се изменя положението на местните работнически съвети. По-рано местните работнически съвети се грижеха за всичко и те решаваха дали да има стачка или не. Сега обаче те играят спомагателна роля спрямо централите. Разбира се, че за някои съвети могат да се кажат доста остротии поради неизпълнението както трябва на своите длъжности. Но не трябва да се отива в другата крайност: да подценяваме значението на местните работнически съвети. Нуждата от тях все повече се увеличава. Те са крайно необходими за нашите централи. Обаче местните работнически съвети не трябва да излизат из рамките на своята дейност. Централите пък, като искат съдействието на местните работнически съвети, трябва винаги да се надяват главно на себе си.

Каза се, че секционните събрания тая година са по-малко. Но трябва да се забележи, че тая година се правиха повече общи публични събрания. При това занапред секционните събрания ще стават по-рядко, като минаат към двуседмични и месечни събрания. В замяна на това пък ще стават много по-малобройни конференциите. От друга страна, много по-ценно е какво е самото съдържание на събранията. Дайте кратки, но съдържателни, интересни и плодови събрания и вие ще видите как върви работата.

Институтът на доверените лица трябва да се усъвършенствува и да се постави в пълно действие.¹⁴⁸

Засягането непосредствените нужди на работниците трябва да става и е необходимо, само че тия нужди трябва бъдат осветлявани от гледището на социализма.

Констатира се, че и тая година контролата е слаба и, ни ми се, че малко можем да си помогнем само с благопожелания. Необходима е обща, колективна отговорност на настоятелствата и контролните комисии за финансовата отговорност на секциите. Те трябва да отговарят не само морално, но и материално. Даже да се тури тази отговорност върху цялата организация. И когато така се практикува, всеки член на настоятелството и контролната комисиия ще иска по-често сметка от каснера.

Нужно е да се обърне сериозно внимание и на привличане работничките в професионалните съюзи. Необходимо са специални грижи за приложение на конгресната резолюция за агитацията между работничките.*

Трябва да подчертаем, че през тази година действително беше едно изборно увлечение. Поиятно е, че в един тресав избирателен период нашите професионални организации не могат да стоят със скръстени ръце. Дохождат моменти, когато даже те жертвуват известни непосредствени интереси за общите интереси на класата. Това става и с местните избори и ние няма защо да съжаляваме. С успех на тия борби ние се гордеем, обаче трябва да отбележим, че на някои места наши видни другари и функционери се позабравиха. За нас мандатите са необходими, но тия мандати трябва да стои винаги здравата сграда на работничката организация.

Нашите професионални организации влизат вече напълно в пътя на своите професионални задачи. Изминалата година може да се счита като начало на нашата професионална организирана борба. Отсега нататък именно трябва да се очакват големите борби. Ние сме трън в очите на капиталистите и на капиталистическата държава. Това ниждаме и от изборите за комитетите на труда. Не ис-

* Г. Димитров има предвид приетата на Седмия конгрес на ОРСС (14—15 декември 1910) резолюция «Агитацията между работничките и тяхната организация». (Вж брошурата *Синдикалното движение в България*. С., Парт. соц. изд. № 1, 1910, с. 127—129.) (Ред.)

кат те социалдемократически представители и затова противопоставят неорганизираните работници на нашите организации. Разбира се, нашите организации не само няма да бягат от стачките, но те трябва да държат тяхното ръководство винаги в своите ръце. Обаче ние трябва да излизаме не със стихията, а с организацията. Ето защо е необходимо всеки ден да пълним професионалните каси с пари, да пълним организациите с работническата маса, социалистически просветена и възпитана. Само така, като градим камък по камък, ние ще изградим крепостта на работническата класа, от която ще атакуваме с успех и най-после ще съборим господството на днешното кърваво капиталистическо общество. (Бурни одобрения.)

*Брошура Деветият конгрес
на Общия работнически
синдикален съюз в България.
Заседава на 25 и 26 март 1912 г. в София.
(Кратко извлечение от отчета
на Синдикалния комитет
и протоколите на конгреса.)
С., Парт. соц. к-ца и п-ца, 1912
(Синд. библиотека. Кн. 8)*

*Печата се по текста
на брошурата*

3
ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ИЗМЕНЕНИЯ
В СЪЮЗНИЯ УСТАВ*

26 март 1912 г.

Развитието на нашите синдикални организации наложи местни изменения и в съюзния устав. Те се отнасят пресичко до улесняване финансовото засилване на местните професионални съюзи и до увеличение тяхната съпротивителна сила в борбата им против капиталистическата експлоатация. Измененията, които предлага синдикалният комитет, усвоени напълно от избраната от конгреса комисия, са следните:

1. Да се намалят членските вноски, които внасят професионалните съюзи в касата на Синдикалния съюз, от 10 ст. месечно за член, за да може в близко бъдеще да се премине към още по-голямо намаление на тия вноски.

2. Да се премахнат удръжките, които местните работнически съвети правеха досега от членските вноски, предназначени за професионалните съюзи по 10 ст. месечно за член, като занаяпред местните работнически съвети позволяват своите действителни нужди по общите акции да се покрият с суми, отпускани по предварително решение от страна на професионалните съюзи.

3. Да се основе при Синдикалния съюз един общ резервен фонд *Защита и борба* с годишна вноска на член по 10 ст. Фондът да бъде *неприкосновен*, докато в неговата каса не се събере една сума минимум от 20 000 лева. Тоя фонд да служи само за подпомагането на отделните профе-

* Предложенията са докладвани пред конгреса от Г. Димитров. Подрастване от комисия в състав: Г. Димитров, М. Нанмович, Ст. Тодоров, М. Митрев, Г. Хлебаров и П. Бърдаров. (Ред.)

сионални съюзи в случаите на големи локаут и тежки отбранителни борби. За управлението на фонда Синдикалният комитет да изработи специален правилник, който да влезе в сила, след като бъде утвърден от Общия работнически съвет.

4. Занапред числото на делегатите на професионалните съюзи в синдикалния конгрес да се определя по следния начин: на всеки 75 членове по един делегат и на последната част от 75 членове, ако превишава 50, да има още един делегат.

След разискванията, в които взеха участие: Б. Гогов, Я. Иванов, Йорд. Милев, Ат. Абаджиев, Б. Маркус, Т. Добрев, Ал. Георгиев, Р. Писков, П. Койчев, П. Бърдаров, А. Иванов и Г. Димитров, всички предложени изменения се приеха единодушно.

Г. Димитров предлага* касовите и други операции на секциите и централите на професионалните съюзи да се приключват ежемесечно; приключването на годишните операции да става в секциите най-късно до 5 януари от новата година, в централите — 10 януари, а последните да предават отчетите си на Синдикалния комитет до 15 януари най-късно. Централните настоятелства да внасят на Синдикалния комитет ежемесечно припадащите се членски вноски за съюзите заедно с бюлетин за състоянието на последните.

*Брошура Девстият конгрес
на Общия работнически
синдикален съюз в България.
Заседал на 25 и 26 март в София.
(Кратко извлечение от отчета
на Синдикалния комитет и протоколите
на конгреса.) С., Парт. соц. к-ца
и п-ца, 1912. (Синд. библиотека. Кн. 8)*

*Печата се по текста
на брошурата*

* Допълнителното предложение на Г. Димитров се приема единодушно със следната добавка от П. Бърдаров: «Ония централи и секции, които не изпълняват това, да бъдат лишавани от представителство в конгресите.» (Ред.)

4
ПРЕДЛОЖЕНИЕ
ПО БЮДЖЕТА НА ОРСС
ЗА 1912 г.*

26 март 1912 г.

При направеното намаление на членските вноски в конната каса за Синдикалния съюз ще бъде абсолютно възможно да изплати дълга към партията от 2000 лева след пернишката стачка само от своите редовни приходи. Схеду това тоя дълг, макар на известни срокове, трябва спазвателно да се изплати в близко бъдеще. За тая цел предлагам професионалните съюзи да внасят ежегодно 50 лева максимум, в споразумение със Синдикалния комитет, докато дългът бъде изплатен. Това решение да се приеме и за настоящата година.

Брошура Деветият конгрес
на Общия работнически
синдикален съюз в България.
Прочет на 25 и 26 март в София
(Кратко извлечение от отчета
на Синдикалния комитет и протоколите
на конгреса.) С., Парт. соц. к-ца
В-ца, 1912. (Синд. библиотека. Кн. 8)

Печата се по текста
на брошурата

Г. Димитров прави предложенното допълнително, след гласуването на
решение, докладван от В. Мулетаров. То е прието единодушно. (Ред.)

5
**ПРЕДЛОЖЕНИЕ ВЪВ ВРЪЗКА
 С ПЕЧАТНАТА ПРОПАГАНДА
 СРЕД ИНОРОДНИТЕ РАБОТНИЦИ
 В БЪЛГАРИЯ***

26 март 1912 г.

За печатната пропаганда между инородните работници у нас вече е направена една стъпка. Тютюноработническият съюз в своя орган бе открил един специален отдел на турски език. В последния си конгрес Транспортният съюз реши да направи същото в «Пристанищен работник» за турските работници по черноморските и дунавски пристанища. Нещо подобно може да се направи и за някои от другите съюзи, в областта на които има турски, арменски, гръцки и други инородни работници. Най-добре е да се възложи уреждането на тая специална печатна пропаганда между инородните работници на Синдикалния комитет, който да направи необходимото в споразумение със съответните централни настоятелства.

*Брошура Деветият конгрес
 на Общия работнически
 синдикален съюз в България.
 Заседала на 25 и 26 март в София.
 (Кратко извлечение от отчета
 на Синдикалния комитет и протоколите
 на конгреса.) С., Парт. соц. к-ца
 и п-ца, 1912. (Синд. библиотека. Кн. 8)*

*Печатта се по текста
 на брошурата*

* Предложението на Г. Димитров се приема със следното допълнение: «Да се публикуват в «Работнически вестник» адресите на чуждестранните социалистически вестници, за да могат да се обоярат желещите работници.» (Ред.)

6
РЕЗОЛЮЦИЯ ПО ЗАКОНА
ЗА ЖЕНСКИЯ
И ДЕТСКИЯ ТРУД*

26 март 1912 г.

Деветият редовен годишен конгрес на Общия работни-
ки синдикален съюз в България, като взе предвид:

1. Че въпреки жизнената необходимост от широка зак-
онна защита на труда държавата, като прави всичко за защита
интересите на капиталистите и цялата буржоазия, не
приема абсолютно нищо за защита на труда;

2. Че буржоазията и правителството още от създава-
нето на Закона за женския и детския труд досега се стре-
мят в всички средства да се осуети неговото прилагане;

3. Че напоследък буржоазията, за да потъпче Закона
за женския и детския труд, се стреми да направи комите-
та на труда напълно свои оръдия, като иска работниче-
ските представители в комитетите на труда да бъдат из-
бирани не от работническите организации, както изисква
законът, а от неорганизираната и несъзнателна работни-
ческа маса и с това контролата за прилагането на закона
да отнеме от ръцете на съзнателния организиран проле-
тариат;

4. Че конкурентните общоделски организации се явяват
не само оръдия за постигането на тия стремежи на правител-
ството и буржоазията,

р е ш и :

1. Протестира най-енергично против скандалните беззакония на правителството, което потъпква Закона за женския и детския труд, които беззакония се поддържат от всички буржоазни партии.

2. Протестира за недопускането на пернишките рудничари да гласуват за представител в комитета на труда.

3. Най-настоятелно иска да се произведат избори съгласно Закона за женския и детския труд (чл. 17) — само от работническите организации, за да се остави контролата за прилагането на закона в ръцете на организираните съзнателни работници и да се тури край на корупцията и разединението, което буржоазията и правителството искат да внасят всред работническата класа.

4. Заявява, че ако въпреки протестите на съзнателния пролетариат правителството продължава своите беззакония по произвеждане на изборите за работнически представители в комитетите на труда, организираните в Общия работнически синдикален съюз работници ще откажат да участвуват в тия избори и ще ги считат за незаконни и избраните представители за буржоазни и правителствени натрапници, неимеющи право да упражняват контролите върху прилагане Закона за женския и детския труд.

5. Заявява готовността на организираните в Общия работнически синдикален съюз работници, че ще се борят с още по-голяма енергия под знамето на социалдемократията за извоюването на истински работнически закони и действителни работнически инспектори, избрани от организираните работници и плащани от държавата, и апелира към всички работници да се сплотят в организациите при Общия работнически синдикален съюз и под знамето на социалдемократията да се борят за извоюването на едно истинско работническо законодателство.

*Брошура Деветият конгрес
на Общия работнически
синдикален съюз в България.
Заседвал на 25 и 26 март в София.
(Кратко извлечение от отчета на Синдикалния
комитет и протоколите на конгреса.)
С., Парт. соц. к-ца и п-ца, 1912.
(Синд. библиотека. Кн. 8)*

*Печата се по тема
на брошурата*

IV РЕДОВЕН
КОНГРЕС
НА РАБОТНИЧЕСКИЯ
ШИВАШКИ СЪЮЗ¹⁴⁹

27—28 март 1912 г.

1
РЕЧ
ПРИ ОТКРИВАНЕТО
НА КОНГРЕСА

27 март 1912 г.

Др. Г. Димитров изтъкна важността на дневния ред на конгреса, като разгледа подробно всяка точка поотделно, от правилното разрешение на които зависи бързост, вътрешната стабилност и финансовото закрепване на съюза.

Проценете всички пречки, посочете недъзите в миналата дейност и изработете с колективния си ум тук мерките, които в бъдеще трябва да приложите, за да засилите всеобщо вашия съюз. Поздравлявайки ви от страна на Общоработнически синдикален съюз и партията, които представлявам, пожелавам ви най-ползотворна и успешна работа.

2
РЕЧ
ПРИ ЗАКРИВАНЕТО
НА КОНГРЕСА

28 март 1912 г.

Др. Г. Димитров, посрещнат с буря от ръкопляскания, произнесе една сбита реч, която остави дълбоко впечатление всред делегатите.

Нито за момент партията и Общият работнически синдикален съюз не са престанали да гледат на вашия съюз като един от първите борци, които вземат активно участие в живота на общото работническо движение в България. Вий вече сте положили още от основаването на съюза здравите му основи, но днес още по-добре очистихте пътя за вътрешното му стабилизиране, финансовото му закрепване и за превръщането му в една действителна масова организация на шивашките работници и работнички у нас. По тоя начин само с общите усилия на международното работническо движение ще се тури край на капиталистическата експлоатация. Вам предстои заедно с рудничарите, които копаят гроба, с дърводелците и металорботниците, които приготвят ковчега, да ушите черния саван за безвъзвратното погребение на мизерията и експлоатацията!

ПО НОВИТЕ ИЗБОРИ ЗА РАБОТНИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ

29 март 1912 г.*

В назначените на 1 април избори за работнически представители в комитетите на труда нашите организации, обръщайки се с резолюцията на IX синдикален конгрес, ще вземат участие само ако тия избори се произведат редовно и в пълно съгласие със Закона за женския и детския труд, което е възможно преди всичко при най-познатото спазване следните условия:

1. Да бъдат допуснати да участвуват в избора всички работнически организации в местността.
2. Да не се прави никакво ограничение по отношение на възрастта на членовете.
3. Гласуването да става само с редовния документ за удостоверяване членството, предвиден от устава на съответната организация (членска книжка или карта), а не с специална изборна карта.
4. Проверката на избирателните списъци по синдикалните книжки да се извърши от изборното бюро, в което участвуват представители на двете заинтересовани страни, а не от представител на властта.

Всеки избор, станал при други условия, ще бъде невалиден и незаконен, ще бъде един чисто полицейски избор, в който нашите организации по никой начин не трябва да вземат участие.

За Синдикалния комитет
Секретар: Г. Димитров

«Работнически вестник»,
№ 118, 29 март 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

* Дата на публикуването. (Ред.)

ДО ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

31 март 1912 г.*

Деветият синдикален конгрес избра за Синдикален комитет другарите: Н. Пенев, Н. Господинов, Др. Коджейков, Ал. Георгиев, А. Иванов, М. Наимович и Г. Димитров (секретар-касиер); за Контролна комисия (партийната контрола) другарите: д-р Н. Исаков, Б. Сотиров, Т. Луканов, Еню Марковски и В. Мулетаров.

Всичко, което се отнася до Синдикалния комитет, да се изпраща на адрес: *Г. Димитров, ул. «Мария Луиза»** № 60, София*, а до Контролната комисия — *д-р Н. Исаков, ул. «Търговска» № 20, София*.

Като съобщава това, Синдикалният комитет поканва новоизбраните централни настоятелства веднага да уведомят комитета за своя състав и за състава на контролните комисии, като съобщят и точните им адреси, както и адресите на професионалните органи.

Точните си адреси също така да съобщят веднага и местните работнически съвети, за да бъдат поместени в общата публикация на адресите, която наскоро ще бъде отпечатана.

За Синдикалния комитет

Секретар-касиер: *Г. Димитров*

*В. «Работнически вестник»,
№ 117, 31 март 1912 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

* Дата на публикуването. (Ред.)
** Днес бул. «Г. Димитров». (Ред.)

ПРОТЕСТЪТ НА СОФИЙСКОТО РАБОТНИЧЕСТВО

Салона на бирария «Булевард» вчера, на 1 април, бе свикано първият работнически съвет софийското работничество на про-
Салонът бе препълнен от множество организирани и неорга-
низирани работници, възмутени от гаврата, която «обединените»
с властта вършат над техните права и интереси.

Обрането се откри в 10 ч. и пръв говори др. В. Му-
летов. . . . .*

След др. Мулетаров говори др. Г. Димитров.

Днес, каза той, трябва да се защитават буржоазията
и техните интереси, което общоделците вършат от години.
За това общоделските организации се оказаха неудоб-
ни, защото те не са никакви организации, и затова трябва
да се прибегне до сганта.

Днес буржоазията намира, че е велика глупост, дето
е постановление в закона — да има и представител
на работническата организация, е дала в ръцете на работ-
ниците един камшик, за да я шибва по гърба. Днес, с раз-
съзнанието на пролетариата и неговото съзнание, много смет-
ки развалиха и много нечисти съвести се обезпокоиха.

Буржоазията, за да се спаси, прегръща общоделците.
Манов е тяхно олицетворение. Когато ръководеше
комитата на трамвайните работници, в същото време на
едно място на «Вечерна поща» пишеше статии в полза
на монархизма. За забелязване е, че той еднакво служи
на българския монархизъм, и на турския деспотизъм.

* Съкратен текстът на речта на Мулетаров. (Ред.)

Тук др. Г. Димитров обясни разкритията, станали напоследък около сумата на трамвайните работници и др.*

Ето кого те избират. Нека им е халал. Ние обаче казваме: — по-добре солидна социалдемократическа организация без мандат, отколкото мандат без организация.

Ние сме уверени, че когато пролетариатът в производството, транспорта и размяната стане фактор и даже извън комитета на труда, ще наложи разширението и прилагането на закона.

Това е пътят и за обединението на пролетариата. Ние в тая посока работим и днес правим една голяма крачка. А утре, на Първи май, ще ударим още една плесница на буржоазията и нейните оръдия.

Бурни ръкопляскания посрещаха и изпращаха речите на другарите оратори.

Накрай събрането с единодушно гласуване прие една резолюция, с която протестира против мошеничеството на общоделците и отказа на правителството да приложи закона.

*В. «Работнически вестник»,
№ 119, 3 април 1912 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

* По-подробно по този въпрос вж статията на Г. Димитров «Работническото единство и неговите врагове» и «Стгсвърът на нашата раянссметка» (настоящият том, с. 337—365, 376—380); вж също «На фалшификаторите и мошениците около «Народ» — «Работнически вестник», № 120, 4 апр. 1912. (Ред.)

ДО ЦЕНТРАЛИТЕ И СЕКЦИИТЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

4 април 1912 г.*

Синдикалният комитет съобщава, че решението на последния синдикален конгрес досежно *намалението* на вноските в касата на Синдикалния съюз от 20 на 10 ст. месечно за член и *премахването* на внасяните досега вноски от 10 ст. месечно за член в касите на местните работнически съвети *влиза* в сила от 1 април 1912 година. За януари, февруари и март следователно вноските в местните работнически съвети *ще бъдат* внесени, а вноските в Синдикалния съюз *ще бъдат*, както и досега, 20 ст. месечно за член.

По решение на синдикалния конгрес заанапред вноските в касата на Синдикалния съюз *ще бъдат* внасяни *ежемесечно*, като се изчисляват по постъпилите в централните каси на професионалните съюзи седмични вноски през следния месец.

Поканват се всички централни настоятелства и местни работнически съвети, които дължат известни недобор от 1911 година, *веднага* да ги изпратят до Синдикалния комитет. Централните настоятелства трябва също незабавно да внесат в касата на Синдикалния съюз принадлежащите им се членски вноски за януари, февруари и март.

Още веднъж се поканват централните настоятелства и местните работнически съвети да съобщят на комитета местните си адреси, за да бъдат публикувани.

Умоляват се ония местни работнически съвети, които *не са* изпратили своите месечни бюлетини за февруа-

* Дата на публикуването. (Ред.)

ри и март, в най-непродължително време да сторят това.

Предвид на това, че се приключва подписката за английските рудничари, Синдикалният комитет най-настойтелно моли всички централи и секции, местни работнически съвети и отделни другари, при които има събрани суми, *веднага* да ги изпратят заедно с листовете.

За Синдикалния комитет

Секретар-каснер: Г. Димитров

В. «Работнически вестник»,
№ 120, 4 април 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ДО ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ

5 април 1912 г.*

Предвид краткото време, което ни отделя от международния празник на труда Първи май (18 април), Синдикатният комитет поканва централите и секциите на професионалните съюзи *веднага* да направят следното:

1. В споразумение с местните работнически съвети да направят една най-оживена агитация за отпразнуване на Първи май, преди всичко с *масовото напускане работата от страна на работниците и работничките*.
2. Да направят необходимото за всяко предприятие, фабрика, работилница и заведение, за да се постигне възможно по-пълно спиране на работата и масово участие на работниците в майските манифестации, като в тая посока действуват крайно острожно.
3. Всички секции да държат точна статистика за участващите в манифестациите организирани и неорганизиранни работници, като на организираните в членските книжки, в съответната графа, се отбележи от секционното настоятелство, че са празнували Първи май.
4. Първи май ще бъде един ден и за събиране тазгодишната вноска за новообразувания *резервен фонд Заплата и борба*, за която цел съюзите трябва да се погрижат да снабдят със съответната марка за фонда *всички* членове. Марките за резервния фонд ще бъдат тия разпратени.
5. Агитацията около майските искания и грижите за

бляскавото отпразнуване на великия празник на труда трябва същевременно да бъдат най-широко използвани за засилването на професионалните съюзи, за привличането неорганизираните работници и работнички в техните редове и за увеличение абонатите на професионалните органи и особено на «Работнически вестник».

За Синдикалния комитет

Секретар-каснер: *Г. Димитров*

*В. «Работнически вестник»,
№ 121, 5 април 1912 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

ПЪРВИ МАЙ И ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ

Само две седмици ни отделят от деня, когато пролетарятът от всички страни за 23-ти път ще празнува Първи май — Международния празник на труда.

Едно щастливо съвпадение е у нас обстоятелството, че налага след тъй отличните и плодови конгреси на професионалните съюзи и на Общия синдикален съюз, които дава една бляскава манифестация на постигнатите организационни успехи, на вътрешната здравина и жизнеспособност на социалдемократическото синдикално движение. Два Първи май, когато социалистическият български пролетариат отново ще има случай да манифестира — веднъж пред външния свят — своята организирана сила, своята солидарност и дисциплина, своята готовност за най-решителна борба, за пълното тържество на работническото освободително дело.

Грамадното общо значение на Международния празник на труда е познато. Всяка година обаче Първи май добива и известно специално значение за разните страни в зависимост от положението и борбите на работническата маса във всяка отделна страна.

Тазгодишният Първи май ще бъде у нас не само манифестация на интернационалната пролетарска солидарност в полза на мира между народите, не само манифестация на общото искане на всесветския пролетариат за 8-часов работен ден, но и една повсеместна демонстрация против нараждането и систематическото убийство, към което империалистическият капитализъм безогледно тика работническата маса и специално нейните млади поколения. Първи май

ще бъде една енергична и внушителна демонстрация преди всичко в полза на работническото законодателство, тъй жизнено необходимо в настоящия момент за запазване здравето, живота и бъдещето на пролетариата.

След безподобните скандали, които правителството и буржоазията извършиха със Закона за женския и детския труд в изборите за работнически представители, българският пролетариат из цялата страна ще има най-добрия случай на Първи май, чрез масовото спиране на работата и многолюдните свои манифестации, да нанесе една заслужена плесница на буржоазията и правителството за тяхната гавра с единствения у нас специален работнически закон — Закона за женския и детския труд.

Тая демонстрация обаче ще бъде толкова по-мощна и внушителна, колкото по-пълно е спирането на работата във всички производства и по-масово е участието на работниците и работничките в празнуването на Първи май.

Ето защо повелителен дълг е на професионалните съюзи, на всички организирани и съзнателни работници да развият най-оживена агитация за празнуването на великия Международен пролетарски празник на труда и да положат необходимите усилия за пълното спиране на Първи май работата във всички предприятия, работилници, фабрики и заведения.

Не трябва да остане нито един работник, нито една работничка незасегнати и недигнати на крак от предмайската агитация. Не трябва да има нито една работническа къща непосетена и неозарена от животворните лъчи на социалистическата агитация за Празника на труда.

Така Първи май ще бъде и един лост за обединеното на целия български пролетариат под знамето на международния социализъм и една нова голяма крачка по пътя на масовото засилване на професионалните съюзи и на цялата социалдемократия у нас.

Прочее, да бъдем всички на своя пост, да изпълним достойно своя пролетарски дълг! Да направим още една стъпка напред към пълното тържество на нашето велико освободително дело!

ЗА РЕЗЕРВНИЯ ФОНД ЗАЩИТА И БОРБА

15 април 1912 г.*

По случай Празника на труда Синдикалният комитет открива подписка за попълнянето на образувания от тазгодишния конгрес резервен фонд Защита и борба, който ще бъде неприкосновен, докато не се събере една сума 20 000 лева, и неговите средства ще се употребяват в предстоящите големи отбранителни борби и локаути.

Синдикалният комитет е убеден, че ослен членовете на професионалните съюзи, които съгласно решението на конгреса ще се снабдят най-малко с по една марка (50 ст.) в резервния фонд, това ще сторят и всички партийни членове, всички членове на Учителската социалдемократическа организация и на Организацията на държавните и общинските служещи и всички съчувственици на работническото освободително дело.

Другарите и съчувствениците, до които не ще достигат разпратените марки, могат да изпратят своите пожертвания направо до Синдикалния комитет, от който ще получат съответното количество марки.

Първи май е най-удобният случай да се изрази и по най-осезателен начин нашият всеобщ протест против капиталистическата експлоатация и нашата обща готовност да дадем всички необходими жертви и да се борим докрай за пълното тържество на социализма!

За Синдикалния комитет

Секретар-касиер: Г. Димитров

«Работнически вестник»,
№ 120, 15 април 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

* Дата на публикуването. (Ред.)

СИНДИКАЛНОТО ДВИЖЕНИЕ И СОЦИАЛИЗМЪТ

На Първи май, когато работниците напускат занаятите, индустрията, размяната и транспорта и излизат да манифестират своята международна класова солидарност и своите искания, най-бляскаво и неопровержимо изпъква колосалната и незаменима роля, която работническият труд играе в съвременното капиталистическо общество.

Трудът е великият двигател на живота в днешното общество, той е мощният творител на всички обществени блага. Без него грамадните капитали и богатства, които са силата и гордостта на господстващите класи, губят всяко значение и са неплодоносни. Без него докараната до най-голямо съвършенство техника е безжизнена и всичките производителни сили на днешното капиталистическо общество, тъй колосални и могъщи по размери и значение, остават мъртви сили.

Работническият труд се явява *слънцето* за живота на съвременните народи. Можете ли да си представите живота на нашата земя без слънцето, което я сгрява със своята топлина и тласка в безконечно движение? В оня момент, когато би изгаснало слънцето, неизбежно би настъпил и свършекът на света, би се обърнала земята в ледена пустиня. Тъй съдбоносна и решающа е ролята на работническият труд за капиталистическото общество.

И оттук произтича непобедимата сила, която има носителят на труда — модерният пролетариат. Тук лежи великата гаранция за неминуемото тържество на основа-

ителното работническо дело, под червеното знаме на което днес манифестират милиони пролетарии от целия свят. Ако не бе тая незаменима роля на работническия труд в самото производство, ако не бе тая сила и необходимост на пролетариата в капиталистическото общество, социализмът би бил все пак един велик идеал, обаче неговото осъществяване щеше да се яви крайно проблематично.

Тая могъща сила на пролетариата в производството и живота на капиталистическото общество лежи преди всичко в ръцете на професионалните съюзи, в недрата на синдикалното движение. И затова именно синдикалното движение е *основата и гръбнакът* на социалната демокрация, на цялото освободително работническо движение. Тая сила обаче остава само една *стихия*, която често пъти може да бъде насочена против самия пролетариат, както свидетелствува историята, ако не е обърната в една съзнателна и организирана сила срещу капитализма. В своето стихийно състояние тя напомня природните стихии, които донасят само разрушение, преди да бъдат впрегнати в науката и техниката да служат на човечеството. Тия силни стихии, които някога са карали хората да треперят от страх и безропотно да се подчиняват на техните жестоки удари, днес ни дават приятната електрическа светлина и мощната двигателна енергия, днес, впрегнати, движат безспирно машини, железници, аероплаани, самолети и автомобили, създават културни обществени работнища.

Великият трансформатор на стихийната сила на пролетариата в непобедима съзнателна сила за неговото освобождение от днешното робство — това е *научният социализъм*. Както турбината трансформира водната сила в електрическа енергия, светлина и топлина, така и научният социализъм обръща работническата сила в производството в едно велико движение за унищожението на капитализма, на експлоатацията и робството.

Съединението на научния социализъм с работническото движение — ето неизчерпаемия чист извор за ръста на непобедимата сила на съвременния борещ се пролетариат.

Първи май е една бляскава манифестация на това ща-

стливо съединение, на тоя най-щастлив между щастливите бракове в човешката история. Затова Първи май е и манифестация на *единството* между синдикалното движение и социализма, между професионалните съюзи и социалдемокрацията, между синдикалната борба и политическата акция на пролетариата.

Логиката и развитието на самата борба на професионалните организации за урегулиране и подобрене условията на труда и живота на работническата класа, за въвеждането на максималния осемчасов работен ден и минимална, достатъчна за културното съществуване на работника и неговото семейство заплата, за извоюването законодателната закрила на труда и държавна застраховка в случай на инвалидност, старост, болест и безработица — също тласка неизбежно пролетариата към социализма, към прескачането границите на капиталистическото общество, към окончателното унищожение системата на наемния труд, към социалната революция.

В това отношение особено симптоматична бе последната грандиозна, небивала в цялата история на работническото движение досега по размери и значение стачка на английските рудничари.

Празнувайки великия Празник на труда, ние, българските организирани работници и работнички, най-добре ще изпълним своя дълг към себе си и към Интернационала, като вложим всички сили за привличането на редовете на професионалните съюзи и нареждането под знамето на социалдемокрацията всички годни за организация работници и работнички.

Пред нас стои една грамадна маса, повече от 350 000 работници и работнички, заети в занаятите, индустрията, раямяната и транспорта, която трябва да се организира и просвети, за да може и българският пролетариат заедно с целия пролетарски Интернационал да изпълни достойно своята историческа мисия — *освобождението на труда и цялото човечество*.

Първи май е денят на прелестната животворна пролет, когато под майските лъчи на слънцето природата се освобождава окончателно от веригите на зимата, когато тя се пробужда за нов живот, за ново творчество на радост, щастие и любов.

Първи май трябва да бъде и ден на духовното пробуждане и освобождение на несъзнателните работнически маси, да бъде един истински предвестник на великата социална революция, на социалната пролет за поробеното човечество!

*«Работнически вестник»,
17 април 1912 г.
из: Г. Димитров*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

РЕЧ НА МАЙСКАТА МАНИФЕСТАЦИЯ В СОФИЯ*

Другари работници и работнички!

С голямо задоволство и с голяма радост ние можем да закрием нашата бляскава манифестация. Въпреки лошото време и въпреки че Празникът на труда се падна в делник, в нашата манифестация участваха работници повече, отколкото всеки друг път. Мнозина работници напуснаха работата, за да манифестират, с риск да бъдат уволнени утре. Това говори за високото съзнание на тези наши работници. Преди десет години (1903 г.) ние не манифестирахме, а празнувахме — една групичка от 50 души. Тогава нашите господари злобно ни се подсмиваха. Днес, благодарение на нашата социалистическа организация и просвета, ние наредихме под нашите знамена близо 2000 души работници. Това беше хубава плесница за нашите господари, които не много отдавна говореха, че почва за социализма в България няма, а днес те безпомощно и изплашено си шепнат: «Бре, много станаха!»

Да, социализмът, на който нашите господари предричаха смърт, не само намира почва за виреене, но днес е сила, от която започват да треперят господарите.

Е добре, виждайки тези успехи, уместно се явява да се запитаме, на що се дължат те? Тези наши успехи се дължат на съзнанието за ролята на работниците в обществото и за задачата, която историята им е отредила. Ние сме единствените създатели на всичките обществени блага

* Пронесена на митинг в двора на Работническия клуб при закриване на първомайската манифестация. (Ред.)

ние сме отредени от историята да обърнем тези блага от
отна в обществена собственост.

Като знаем това, нека отсега наново, с удвоени сили
работим за увеличаване на нашите редове и за стяга-
но на нашите организации. Не забравяйте, че иде 27 май,
като работническата класа е повикана да избере един
оден представител в София, и че работническата класа
най-голямото право да изпрати свой представител в
одното събрание.

Закривайки манифестацията, нека всички си дадем ду-
че от утре ще започнем с още по-голяма сила да рабо-
ва засилването на нашите организации и по-скорош-
тържество на социализма.

*«Работнически вестник»,
188, 30 април 1912 г.*

*Печата се по текста
ка в. «Работнически вестник»*

КЪМ 10 000!

Най-близката и належаща задача на професионалните съюзи в настоящия момент е числено да нараснат, да обгърнат в своите редове широката маса работници и работнички от съответните професии, да станат в пълния смисъл на думата *масови* организации.

Изпълнението на тая задача става толкова по-жизнено необходимо поради обстоятелството, че малочислените професионални организации не могат да направят нищо една сериозна и смела крачка за изменение съществуващите убийствени условия на труда, тъй като при всяка своя акция в тая посока те се срещат с грамадната маса неорганизирани и неподготвени за борба против експлоатацията работници, които в такива случаи заемат страната на работническите врагове и се обявяват против борещите се свои другари. Многобройните досегашни стачки у нас, в повечето случаи изгубвани или завършвани със слаб и нетраен успех, са най-доброто доказателство за това.

И наистина, каква успешна професионална борба може да се води днес у нас, когато от грамадната работническа маса, заета в разните индустрии и професии, едва са организирани в социалдемократическите професионални съюзи няколко процента? Едно *неизбежно* предварително условие, за да могат съюзите да изпълнят успешно своите специални професионални задачи и достойно да участвуват в общата освободителна борба на пролетариата, е те да наредят под своите бойни знамена тая работническа маса, да я просветят, възпитат и дисциплинират,

и подготвят за предстоящите тежки борби против капиталистическата експлоатация.

Ако през изтеклата съюзна година главно поради промишлената и крайно интензивна избирателна борба, в която бяха всецяло погълнати силите на синдикалните акционери, на партийните и синдикални наши агитатори и дейтели, в тая посока се постигнаха слаби и незадоволителни резултати, сега през текущата година, напрокор, съществуват такива благоприятни условия, като досега, за масовия и бърз ръст на професионалните съюзи.

Самата избирателна агитация и борба не донесе непосредствено онова увеличение на организираните в професионалните съюзи работници и работнички, което бе желателно и възможно, обаче достатъчно разора и पोся плодотворните семена на социализма оная необятна целина, която представлява неорганизираната работническа маса в нашата страна.

Това става ясно още веднага след завършването на избирателния период в началото на настоящата година, от което всички професионални съюзи, без изключение, имат голямо постоянно нарастване и вследствие на което общото число на организираните в редовете на Синдикалния съюз около 4000 бързо вече се възкачва към 8000.

При това великденските конгреси¹⁵⁰, със своите обмислени и навременни решения, дойдоха да дадат нов тласък и интензивното нарастване на професионалните съюзи, като освободиха от редица недостатъци и разчистиха пътя за тяхното по-нататъшно развитие и всестранно засилване.

Отличните и небивали досега в нашата страна майски манифестации, в които взеха участие близо 15 000 работници и работнички, още повече оплодотвориха почвата за численото нарастване на професионалните съюзи.

От друга страна, настъпилата пролет както всяка друга година предизвика голямо оживление в средата на всички категории на работническата класа, с изключение на някои занаятчийски производства, дето в тоя сезон има значителна безработица. Но и в тия занаятчийски производства агитацията между неорганизираните работници и работнички се улеснява от самата безработица, която,

осветлена от социалистическо гледище, се явява един могъщ аргумент за всеки неорганизиран работник в подкрепа на необходимостта от организация и от организирана борба против капитализма, както и на необходимостта от коренния социален преврат в днешното общество — заменяването на капиталистическата частна собственост с *колективна*.

Ето защо тъкмо навреме и много уместна се явява специалната агитационна акция за численото нарастване на професионалните съюзи, която се предприема от последните в настоящия момент из цялата страна.

През периода на тая акция трябва да се напре необикновено силно в агитацията между неорганизираните работници и работнички, трябва да се турят на крак всички синдикални и партийни сили. Нека бъде тя един повсеместен щурм против най-опасния враг на работническото дело и съюзник на работническите врагове в средата на самата работническа класа — *несъзнанието, невежеството и индиферентното* отнасяне на неорганизираните работници и работнички към своята собствена съдба.

В специалните конференции с неорганизираните работници и работнички *абсолютно* във всички работилници и фабрики, от всички предприятия и заведения и от всички кътове на страната, както и в конференциите с ония работници и работнички, които някога са били членове на професионалните съюзи и впоследствие са престанали да бъдат такива, нашето стремление трябва да бъде да организираме всички годни в настоящия момент за организация работнически елементи, да ги откъснем завинаги от влиянието на господарите и техните сдружения и партии и да ги направим постоянни войници в редовете на социалдемократията.

Чрез личната агитация на съюзните агитатори — работници и работнички и особено на доверените лица в самите фабрики, работилници и заведения, в работническите квартали и по домовете на неорганизираните работници и работнички, както и чрез масови публични професионални събрания, чрез широкото разпространение на професионалната преса и «Работнически вестник», трябва най-широко да се популяризират исканията на професионалните съюзи, да станат тия искания *плът от*

полта и кръв от кръвта на цялата работническа маса в
ответните професии и да се ангажира тая маса всецяло в
работата за реализирането на тия искания.

На местните работнически съвети, на партийните ор-
ганизации и групи, както и на видните деятели и ръково-
дители на нашето движение във всички места предстои
да окажат също най-широкото свое съдействие на профе-
сионалните съюзи в тая агитационна акция, като направят
зависещето от своя страна агитацията навсякъде да бъде
по съдържание, да бъде дълбока и напълно со-
циалдемократическа агитация, за да даде очакваните бля-
вави резултати както за отделните професионални съюзи,
така и за целокупното социалдемократическо работниче-
ско движение.

Множеството наши другари и съчувственици, разхвър-
ляни из разните отдалечени части на страната, които до-
дого, макар и привърженици на работническата освободителна
кауза, не са влезли в съответните професионални
съюзи поради липсата на професионални секции в техните
места, време е сега да се запишат при централните настоя-
телства или при секциите в близките до тях места и да упот-
ребят всички необходими усилия за образуване на про-
фесионални секции в своите места.

Прочее, с лозунга: *Към 10 000 членове!* — нека всич-
ки достойно изпълним своя работнически социалдемо-
кратически дълг!

«Работнически вестник»,
№ 148, 10 май 1912 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

КЪМ НОВИ БОРБИ!

Никога положението на графическите работници в нашата страна не е било тъй тежко и непоносимо, както в настоящия момент. То е достигнало дотам, че се изисква извънредно голяма издръжливост у възрастни работници с тежки семейни задължения да останат в професията. В разстояние на 15 години досега повече от 50% от възрастните печатарски работници са били принудени да напуснат печатарството. Днес ние намираме тия наши колеги — железничари, писари, комисионери, разсилни, кръчмари; имаме даже един продавач на кифли по треновете — дългогодишен способен словослагател!

Печатниците и другите графически заведения се изпълняват все с нови работници, младежи, които, като посто- ят известно време, смазани от убийствените условия на печатарския труд, бързат при първия удобен случай да променят професията си.

Тия пък от нас, които са принудени да останат за по-дълго време или завинаги да бъдат работници в графическата индустрия, са подложени днес на една експлоатация, която по своите размери и особено по своите разрушителни последици за здравето и живота на работниците няма равна на себе си.

Най-добра илюстрация в това отношение е заболяемостта и смъртността в нашата среда. На 100 наши колеги едва могат да се намерят *пет напълно здрави и нормално развити*. Най-малко 30% от нас са засегнати вече от туберкулозата и се намират с единия си крак

боа. От 15 години насам ние не помним нито един ко-
да да се е поминал поради старост, *нито една есте-
етна смърт!* А ако биха се изброили имената на всич-
наши колеги, които оттогава насам бидоха покосени
жестокия бич на смъртта, все *млади* между 20—35 го-
и, ние бихме имали един дълъг траурен поменик, кой-
попълнен преди няколко дни и с трагичната смърт
нашия доскорошен секретар¹⁶¹ и който поменик, как-
от всичко се вижда, тепърва още по-бързо ще се по-
ня. . .

Но най-печалното е, че всичкият този ужас в нашата
есия се посреща от множеството колеги с едно уди-
тно равнодушие, с една *престъпна индиферентност.*
ето във всички останали професии в настоящия мо-
т кипи стремежът към организация и към подготов-
за борба против капиталистическата експлоатация,
с, напротив, владее убийствена апатия, липсва как-
и да е стремление в средата на масата графически
тници, особено в София, чрез организация и орга-
ирана борба да се изменят съществуващите убий-
ни условия на труда.

Колкото и да се *обяснява* това с авантюристическата
съвършено безплодна тактика на продажниците и ка-
ристите, внасяна в досегашните борби на графиче-
те работници, колкото и да се дължи на тяхната де-
ризаторска и дезорганизаторска роля, все пак то с
но не може да се *оправдае*. Обяснението на този печал-
и факт не може да бъде негово оправдание.

Ние разбираме добре отде иде разочарованието и апа-
та на нашите колеги, които години подред биваха
амвани и използвани за лични интереси; ние разби-
ме и тяхното неразположение към идеята за органи-
ни и организирана борба, след като общоделското
рографско дружество, в което те имаха отначало пъл-
яра, за угода на лични интереси и полгикански на-
ения *изневери* на всичките техни добри надежди и
ивания, докато най-сетне се обърна в една арена на
отвратителни лични борби.

Нам ни е също понятно тяхното огорчение и разоча-
ние, когато във всички досегашни борби те виждат,
се възползуваха само отделни личности, фактори и

други, а положението на масата графически работници все повече се влошава.

Но може ли всичко това да оправдае тяхното бездействие и апатия днес? Не чувствуват ли те, че със своето поведение неволно изпадат в положението на оня, който заради своя *Никола намразил и свети Никола?*

Досегашните излъгани надежди, разочарования и неуспехи, които ни постигаха нас, графическите работници, се дължат не на организацията и организираната борба, а на *недобрата организация и на неправилната борба*. Има организация и организация, има борба и борба!

Горчивите удари, които изпитахме през последните 15 години, идат с най-голяма сила да покажат не че няма нужда от организация и борба, а, тъкмо напротив, те блестящо свидетелствуват за жизнената необходимост от *солидна работническа организация и добре организирана съзнателна борба*, в които да господствува духът на работническата солидарност и да бъде неизменен закон пролетарският девиз — *един за всички и всички за един!*

Чрез такава организация и борба нашите западни колеги са постигнали ония подобрения в условията на труда, за които ние днес можем само да мечтаем.

Такава организация и борба и нам днес, след преживените многобройни горчивини и тежки изпитания, се налага със силата на желязна необходимост.

Толкова повече че след царуващата гробна тишина в нашата професия ще настъпят отново *бурни дни*. Нещо повече: днешното затишие, предизвикано от разочарованието и отчаянието, предвещава *зловеща буря*. . .

Господарите от своя страна подготвят стремглаво своите действия тая буря.

Би било крайно опасно, ако графическите работници забравят това. Политиката на апатията и бездействието в тоя момент е осъдителна повече от всеки друг път, защото тя води графическите работници *неизбежно* към още по-голяма експлоатация и мизерия, към още по-бързо израждане и увеличение преждевременната смъртност в нашата среда.

Настъпил е вече *дванадесетият* час за опомняне и отрезвяване. Нека не оставим да стане *късно*. Всички стари

Борци, наши колеги, трябва отново да се повърнат в редиците на борбата; младите — да последват техния пример. Една обща мобилизация на всички сили на графическите работници днес е необходима за новите борби. Тази мобилизация трябва да засегне еднакво и *опълчените, и резервата, и най-новите набори* в нашата професия...

Мобилизацията вече под знамето на Работническия печатарски съюз, който действа не за лични интереси, политикански карьеристически сделки, а за *реализирането исканията на цялата маса графически работници и работнички.*

И когато днес тия искания ние високо издигаме, нека изгладят разприте, нека престане апатията, нека бъде извадено отчаянието, и всички заедно, стари и млади графически работници, ръка за ръка, здраво сплотени в редиците на Работническия печатарски съюз, да вървим смело към новите борби!

Вората и на нашата пролет е вече на хоризонта. Да бъдем всички готови, да бъдем всички на своя пост!

«Печатарски работник»,
№ 4, 12 май 1912 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Печатарски работник»

КЪМ МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ И ВСИЧКИ СИНДИКАЛНИ И ПАРТИЙНИ ДРУГАРИ

13 май 1912 г.*

По решение на конференцията на Синдикалния комитет с централните настоятелства, станала на 20 април т. г., професионалните съюзи предприемат през месеците май и юни една *специална агитационна акция* из цялата страна за привличане в редовете на съюзите всички годни за организация неорганизирани работници и работнички.

Централните настоятелства вече са направили до съответните секции необходимите разпореждания за успешното организиране на тая извънредно важна и навременна акция.

Синдикалният комитет от своя страна поканва настоятелно местните работнически съвети да окажат в случая най-широко съдействие на професионалните съюзи, като веднага след публикуването на настоящето съберат на заседание и вземат необходимите мерки да подтикват и подпомагат професионалните секции в следната посока:

1. Настоятелствата на секциите да свикат на специална конференция секционните доверени лица и заедно с тях да наредят агитацията във всички заведения от съответната професия, в кварталите и по домовете на неорганизираните работници и работнички, като в тая много плодотворна псединична агитация, съпроводена с разпространяване издадените по случая позиви или спе-

* Дата на публикуването. (Ред.)

лни писма, бъдат ангажирани *абсолютно* всички работни членове.

2. Да се състави от страна на всяко настоятелство работен списък на заведенията от съответната професия и да се определят за всяко заведение другари, които по-пълно да действуват между работещите там неорганизираните работници и работнички.

3. Да бъдат последователно свикани на отделни конференции *всички*, намиращи се в местността работници и работнички, които някога са били членове и впоследствие са престанали да бъдат такива, като се употребят всички усилия да възобновят веднага членството си.

4. Да се свикат поред неорганизираните работници и работнички от всички заведения на конференции, в които да се изтъква необходимостта от организация и да се действуват за организирането им.

5. Всяка професионална секция да свика добре организирано масово публично събрание, в което да се изяснят исканията на съюза, да се посочат средствата за тяхното реализиране и да се подканят присъстващите неорганизираните работници и работнички да се присъединят към борбата на своите организираните другари.

6. Конференциите и събранията да бъдат най-усърдно ползувани същевременно и за широкото разпространение на професионалните органи и на «Работнически център».

7. Да се нареди специална агитация и за работниците в околността на градовете в разните фабрики, мелници, мини и кариери, шосета, строящи се железопътни линии и други предприятия, така че през периода на стационарната акция да не стане *нито един работник, нито една работничка в дадения район незасегнати от нашата агитация.*

8. Дето няма от известни съюзи още секции, да се прави всичко възможно за образуването на такива.

9. В ония места, дето, въпреки всичко, сега не е възможно да се образува секция в известна професия, от работниците съчувственици от тая професия трябва да бъдат писани *веднага* или направо при съответното централ-

но настоятелство или в най-близката до тяхното място секция, но в никой случай не бива да има работници, наши съчувственици, колкото и дете да се намират те, които да не са членове на професионалните съюзи.

Изобщо в тая агитационна акция необходимо е да се турят на крак всички наши синдикални и партийни сили, като не останат далеч от нея и другарите от Учителската социалдемократическа организация, които и в случаи, както всякога, могат да бъдат много полезни.

За Синдикалния комитет

Секретар-каснер: Г. Димитров

В. «Работнически вестник»,
№ 150, 13 май 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ПРОТЕСТ

ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ТЪРГОВИЯТА, ПРОМИШЛЕННОСТТА И ТРУДА

14 май 1912 г.

Господин министре,*

Общият работнически съвет в заседанието си на 14 м. г., като взе предвид, че властта, под давлението на заинтересованите господари, без всякакви основания и законни причини касира изборите за работнически представители в Пловдив, Русе, Бургас и други други градове, най-решително протестира против това като потъпкване Закона за женския и детския труд и заявява, че ако не бъдат спрени тия произволи и нови избори не бъдат произведени точно съгласно изискванията на закона:

да бъдат допуснати да гласуват само действителни членове на работническите организации, като за целта книжката се проверяват от самото изборно бюро от специална комисия, състояща се от представители на заинтересованите организации, и да легитимирането на членството да става с редовен членски билет — членска книжка, а не със специална изборова карта;

— избраните 26 социалдемократически работнически представители ще сложат своя мандат и ще напуснат Комитетите на труда. Отговорността за последствие от това пада изключително върху властта, която

* По това време министър на търговията, промишлеността и труда е Хр. Дарев. (Ред.)

тъй безогледно си играе с единствения работнически закон, със съдбата на многохилядната маса жени и деца, заети в индустрията, занаятите и търговията.

Чакаме Вашите разпореждания в духа на закона.

Секретар: Г. Димитров

В. «Работнически вестник»,
№ 152, 17 май 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ*

София, 15 май 1912 г.

Друзари,

Предвид систематическото стремление на властта да краде нашите работнически представители във всички големи градове, Общият работнически съвет в заседанието си на 14 май т. г. реши да се протестира пред Министерството против това грубо потъпкване Закона за женския и детския труд и ако тия произволи не бъдат отменени и новите избори за работнически представители не бъдат произведени точно съгласно изискванията на закона, всички наши работнически представители да сложат своя мандат, да напуснат комитетите на труда и да организират една повсеместна протестационна акция, която да покаже нашите усилия за прилагане на Закона за женския и детския труд се пренесат извън комитетите на труда. Синдикалният комитет отправи вече в министерството необходимия за случая, по решение на съвета**, протест. Може обаче да се знае още отсега, че министерството не ще изостави своята политика, насочена да се отстранят социалдемократическите организации от представителството във важните места на страната. Предвид на това Синдикалният комитет ви препоръчва следното:

1. В ония градове, гдето са назначени нови избори, местните работнически съвети трябва напълно да се съобразят с резолюцията на IX синдикален конгрес,*** т. е.

* Опръжко на СК на ОРСС № 159. (Ред.)
 ** Вж настоящия том, с. 321—322. (Ред.)
 *** Вж настоящия том, с. 287—288. (Ред.)

ако не бъдат приети условията, изложени в резолюцията, да откажат да участвуват в избора.

2. Избраните работнически представители да бъдат готови, щом се яви за целта съобщение в «Работнически вестник», веднага да сложат мандата си, като отправят писмен протест до окръжния управител и до Министерството на търговията, промишлеността и труда.

3. На 27 май навсякъде да бъдат свикани масови протестационни събрания, на които да се вземе съответна резолюция и да се изпрати до министерството с копие до «Работнически вестник».

4. Да се пръсне масово в средата на всички работници и работнички манифестът на Общия работнически съвет, който ще бъде скоро публикуван в «Работнически вестник» и отпечатан в отделни екземпляри.

5. Всичко това най-широко трябва да се използва за привличането в редовете на професионалните съюзи неорганизираните работници и работнички.

Другари, като привличаме вниманието ви върху окръжното ни, напечатано в бр. 150 на «Работнически вестник»,* още веднъж ви поканваме да окажете най-широко съдействие на професионалните съюзи в предприетата специална агитационна акция за организирането на неорганизираната работническа маса. Днешният момент е най-благоприятният за масовия ръст на професионалните съюзи и ние се надяваме, че и местните работнически съвети ще направят всичко необходимо за пълното използване на тоя момент.

Погрижете се също да се заздравят още по-добре връзките между съществуващите келнеро-готварски дружества и нашето движение, което е особено необходимо след станалия извънреден келнерски конгрес. Обърнете особено сериозно внимание върху разпространението на «Работнически вестник» в средата на всички професионални секции, тъй като, за съжаление, процентът на абонатите — синдикални членове, продължава да бъде много недоволен. Големи грижи трябва да се положат също за разпространението на «Ново време», като се помисли

* Вж настоящия том, с. 359 — 361. (Ред.)

без това нашето движение *абсолютно* не би могло бързо и правилно да се развива.

Накрай, длъжни сме да отбележим, че много местни работнически съвети са съвършено бездейни и нередовни. Това положение не може да се търпи занапред. Необходимо е всички местни работнически съвети особено енергично да действуват сега и да се намират в най-редовни отношения със Синдикалния комитет. Ежемесечните бюлетени трябва съветите да изпращат на комитета най-късно до 15 число на месеца и да се грижат чрез специалните ревизори секциите да изпращат също редовно свои бюлетени, вестници и суми на съответните централни настоятелства.

Убедени, че ще обърнете най-сериозно внимание на горното и ще направите веднага необходимото, издаваме ви своя другарски социалдемократически поз-

За Синдикалния комитет

Секретар-каснер: Г. Димитров

*Публикува се за първи път
по текста на окръжното*

ИЗВЪНРЕДНИЯТ КЕЛНЕРО-ГОТВАРСКИ КОНГРЕС*

Както и трябваше да се очаква, извънредният келнеро-готварски конгрес, въпреки разгорещените разисквания, често съпровождани с бурни сцени, успя задоволително да разреши настъпилата напоследък в Келнеро-готварския съюз организационна криза, предизвикана след тазгодишния редовен февруарски конгрес от господарските агенти и привържениците на буржоазните партии, които искаха на всяка цена да се осуети прилагането на резолюциите на пловдивския конгрес, за да се попречи на съюза да се развива и действа като една модерна бойна работническа организация.

И в тоя конгрес се срещнаха двете борещи се течения — едното, *чисто работническо*, представителите на което искат Келнеро-готварският съюз да бъде и по *състав*, и по *дейност* една действителна работническа организация и в своите борби против експлоатацията да върви заедно с общото работническо освободително движение, и другото течение, привържениците на което полагат всички усилия съюзът да бъде една смесена организация от работници и цал-келнери и вместо борба да върви по пътя на любовните съглашения с господарите — една тактика, полезна само на господарите, цал-келнерите и карьеристите от разните буржоазни партии.

Представителите на последното течение, което е при-

* Свикан по инициатива на варненското дружество. Заседава в София на 9—11 май 1912 г. (Ред.)

може да се нарече *господарско*, се опитаха да наложат конгреса такива изменения на съюзния устав, които *иха* разтворили вратите на съюза за цал-келниерите и широкото влияние на господарите. Тия прогивоработчески изменения обаче бидоха решително отхвърлени от болшинството делегати.

Опитите на господарските агенти да разстроят и разлят Келнеро-готварския съюз също не сполучиха. Единството на съюза, за обща радост на келнеро-готварите и всички други съзнателни работници, биде запазено.

Извънредният конгрес подчерта решенията на пловдивския редовен конгрес досежно социалистическата тактика и социалистическата просвета, които съюзът трябва неуклонно да води.

Днес със задоволство може да се констатира, че въпреки многобройните машинации от страна на агентите на господарите и буржоазните партии *работническото мнение*, най-сетне, *взе връх*.¹⁵² То победи, защото е жив разказ на интересите, нуждите и стремежите на масата стиснати и жестоко експлоатирани келнерски и готварски работници в нашата страна.

Няма съмнение, че и след извънредния келнеро-готварски конгрес господарските агенти ще се опитат да издават хиляди спънки в развитието на съюза, да подлавят неговите основи и да компрометират новото негово управление.

Другарите келнери и готвачи обаче трябва да вървят смело по своя път, да заздравяват все повече съюза, да твърдят неговото единство и чрез строгото прилагане на пловдивските резолюции да тласкат напред неговото развитие.

Пред Келнеро-готварския съюз стои огромна работа, която тепърва трябва да се извърши за благото на келнерските и готварски работници.

Ние сме убедени, че това ще бъде постигнато в най-скоро време. Ентузиазмът между болшинството делегати и многобройната публика от келнери и готвачи, сред който се закри извънредният конгрес, беше също едно живо доказателство, че всички сериозни елементи на Келнеро-готварския съюз са готови неуморно и пре-

дано да работят за тържеството на работническото освободително дело.

Кризата вече е разрешена. Целостта на съюза и неговият работнически характер са запазени. Сега остава да работи умело и предано, за да се получат ония блестящи резултати, които ние всички очакваме.

*В. «Работнически вестник»,
№ 153, 18 май 1912 г.
Подпис: Г. Д.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

ЗА РЕЗЕРВНИЯ ФОНД ЗАЩИТА И БОРБА

18 май 1912 г.*

Синдикалният комитет поканва най-настоятелно ония членове на професионалните съюзи, които още не са внесли своята тазгодишна вноска от 50 ст. за резервния фонд защита и борба, в най-непродължително време да сторят това. Секциите от своя страна нека незабавно изпратят в съответните централни настоятелства всички събрани суми по фонда, а последните — най-късно до 31 май да предадат на Синдикалния комитет сметка срещу получените от тях марки за резервния фонд.

Поканват се също и ония учителски социалдемократически групи, които още не са изпратили сумите за получените от тях марки, да направят това незабавно.

Синдикалният комитет още веднъж апелира към всички другари и съчувственици на работническото освободително дело да дадат своята щедра помощ за усиляване на този извънредно важен боен фонд. Ония от тях, в честността на които няма марки от резервния фонд, могат да изпратят своите пожертвования направо до Синдикалния комитет (Г. Димитров, «М. Луиза» № 60, София), отдето ще получат съответното количество марки.

Нека употребим всички усилия, щото в най-близко бъдеще да се събере изискуемата се от правилника на фонда сума 20 000 лева, за да можем в предстоящите тежки борби да разчитаме на ценната помощ на резервния фонд.

За Синдикалния комитет

Секретар-каснер: Г. Димитров

ДО Н. Г. НАЗАРЧЕВ —
гр. ФЕРДИНАНД

София, 20 май 1912 г.

Другарю,

По искането на смесената секция изпращаме чрез Вас 50 (петдесет) марки от резервния фонд Защита и борба.

Предайте ги веднага на настоятелството заедно с тук приложената разписка, която, подписана незабавно, трябва да ни се повърне.

Погрижете се да не стане някоя грешка с тия марки и съответната стойност своевременно да ни се изпрати.

С другарски поздрав

Секретар-каснер: Г. Димитров

*Публикува се за първи път
по текста на писмото*

РАБОТНИЧЕСКОТО
ЕДИНСТВО
И НЕГОВИТЕ ВРАГОВЕ¹⁵³

**Брош. Издание на Парт. соц. к-ца
и п-ца, 1912. 48 с.
(Синд. библиотека. Кн. 10.)
Подпис: Г. Димитров**

*Печата се по текста
на брошурата*

ПРЕДГОВОР

Обединението на работническата класа в единни професионални организации и в редовете на социалдемократията е една жизнена необходимост в настоящия момент. Всички професионални борби за подобряване условията на труда в индустрията, занаятчийството, транспорта и търговията; всички политически усилия на българския буржоазен аристократ за извоюване покровителствено работническо законодателство; изобщо цялото съществуване на работническото социалдемократическо движение у нас — изискват на всяка стъпка колко е нужно час по-скоро работниците, намиращи се под влиянието на разните буржоазни и дребнобуржоазни партии, да се откъснат от нежелателно влияние, да напуснат престъпната индиферентност към своята собствена работническа съдба и да се сплотят в социалдемократическите професионални борби и Работническата социалдемократическа партия.

Въпреки грамадните препятствия, които се срещат у нас, поради икономическата закъснялост и недостатъчно развитост на нашата страна и поради несъзнанието и слабокултурността на голяма част от работническите маси — това работническо обединение години подред се изгражда чрез неуморното пропагандиране обединителните идеи на научния социализъм и в процеса на самата класова икономическа и политическа борба на буржоазията.

Една първа задача на Работническата социалдемократическа партия и на Общия работнически синдикатен съюз е винаги и днес е: да се създаде *пълно един-*

ство в организацията и борбите на работниците от всяка професия и из цялата страна, да се *обедини* целият български пролетариат върху почвата на самостоятелната класова борба, и върху *единството* между синдикалната и политическата организация и акция — *незблемата** основа, на която почива целокупното интернационално работническо освободително движение, основните принципи на което са изложени тъй добре в Амстердамската резолюция върху тактиката на социалдемократията (1904 г.) и Щутгартската резолюция за отношенията между партията и синдикатите¹⁵⁴ (1907 г.).

И тая задача е изпълнявана досега толкова по-успешно, колкото повече е разкъсвана духовната зависимост на работниците от буржоазията и нейната продажна интелигенция, колкото повече са разбивани заблужденията и предразсъдъците, несъзнанието и мракът в средата на работническата класа.

Работническото единство обаче продължава да среща големи спънки не само в назадалостта на нашата страна и неразвитостта и слабокултурността на широките работнически маси. Не, то има и многобройни *съзнателни* врагове. Това са преди всичко едрите и дребни господари; това са буржоазните и дребнобуржоазни котерии; това е продажната социалистическа политиканска и карьеристическа интелигенция — това са, с една реч, всички ония елементи, които *пряко* или *косвено* живеят чрез експлоатацията на работническия труд, всички, които искат да използват несъзнанието и безсилното на работниците за своите лични, котерийни или класови цели и които са най-жизнено заинтересовани работническата класа да бъде непросветена, деморализирана и разпокъсана на множество враждебни едни на други и взаимно обезсилващи се части.

Наред с другите средства на деморализация и дезорганизация враговете на работническото единство си служат най-добре с основаването и поддържането на конкурентни професионални дружества, които играят жлъската и позорна роля на *клин* в борбата между пролетариата и капиталистическата буржоазия.

* незблѐма (стагрино) — несклѐтима, несклѐбима. (Ред.)

Така е било в другите страни, така е днес и у нас; така повече у нас, дето под булото на някакъв «социализъм» и «обединение» на пролетариата конкурентните буржуазства близо десет години вече се употребяват като ша в ръцете на враговете на работническото единство, отклоняването на работниците от пътя на самостоятелната им класова организация и борба — единственият път, който води към пълното работническо обединение. Напук обаче на всички работнически врагове и заблудители, които от толкова време насам внасят само разделение и развала в средата на работниците, обединението на българския пролетариат под знамето на революционния социализъм се извършва по-бърже, отколкото очаквали у нас са очаквали, защото то се налага от най-важните интереси на работниците в техния всекидневен живот и всекидневните им борби.

Днес вече въпросът за работническото обединение не е областта на теоретическите спорове. То е една практическа задача, която се разрешава ежедневно чрез разширяването и засилването на социалдемократическото работническо движение и остава само да се доразреша. Няма никакъв смисъл да се дискутира сега върху основните принципи, които би било възможно изграждането на работническото единство. Теориите на разцепниците за политическия *неутралитет* на професионалните организации и *класовото сътрудничество* и *общото дело* с буржоазията вече са обърнати на пух и прах от самия живот. Теории, приложени на практика, не само бидоха изцяло разбити, но и покриха челата на своите поддръжници с позора на политическото чапкърство и пролетариатство.

Осемгодишният опит от тъй нареченото «разцепление» през 1903—1904 г. досега е предостатъчен да покаже на всеки работник, който има очи да вижда и ум да мисли, *де* и *как* се е извършвало близо цяло десетилетие вече работническото обединение, *де* и *как* трябва да продължава то, *кои* са неговите пионери и *кои* неговите врагове.

В настоящата брошурка се излагат накратко *резултатите* от тоя осемгодишен опит в синдикалното движение, защото няма по-добър учител от самия живот и

няма по-добро и убедително доказателство от това, което той дава за верността на пътя, по който върви социалистическият български пролетариат — *пътя на самостоятелната класова организация и борба, на неразривните връзки между синдикалното движение и Работническата социалдемократическа партия.*

Тая брошурка се състои от статиите, напечатани в «Работнически вестник» неотдавна под заглавие: «Един равносметка». Издаваме ги сега в отделна брошурка по настояването на мнозина работници, наши другари, а и някои — което е добър знак — от лагера на «обединението».

Отговорът на тия статии, който се появи във в. «Народ»*, е тъй несъстоятелен и недостолопен, че не заслужава никакво сериозно внимание. Тоя отговор не само не прави необходими известни изменения в тия статии, но по отрицателен път се явява едно ново потвърждение на всички изнесени от нас факти. Затова ние днес издаваме статиите в отделна брошурка без каквито и да е изменения, допълнения или пояснения.

За да станат още по-ясни основите, на които и запред трябва да се изгражда работническото единство у нас, ние прилагаме в края на брошурата Амстердамската резолюция върху тактиката на социалдемокрацията и Щутгартската резолюция върху отношенията между Социалдемократическата партия и работническите синдикати.

Ние се надяваме, че всички неорганизиранни работници, както и ония от конкурентните «обединени» дружества, които искрено желаят да видят българския пролетариат напълно обединен под знамето на революционния социализъм и се въодушевяват от желанието да присъединят своите усилия към общата борба против капитализма, тая брошурка ще ги улесни да се ориентират правилно и да станат и те, заедно с нас, доблестни инициатори за работническото обединение и за пълното тържество на работническото освободително дело.

София, 25 юни 1912 г.

* Имат се предвид статиите на Сидер Тодоров «Ние и те». (По повод дванадесетия синдикални конгреса.) — В. «Народ», № 164, 165, 169, 171 и 173 от 5, 6, 10, 13 и 15 юни 1912. (Ред.)

ПРЕДИ И СЕГА

Както е известно, точно преди осем години през про-
лта, една година след изчистването на Работническа-
социалдемократическа партия от дребнобуржоазните
кариеристически елементи, наречени «широки социа-
ти», последните, обособени в отделна «социалдемо-
кратическа» партия, нарушиха единството на синдикал-
но движение и се опитаха да противопоставят на со-
циалдемократическите работнически синдикати свои про-
фесионални дружества.

Тия конкурентни дружества се нарекоха тогава, за
агитация, «свободни синдикати» и за да спечелят на
та страна непросветената работническа маса, издигнаха
идеята на политическия неутралитет, служейки си най-
съвестно с авторитета на Бебеля и Легиена, с автори-
та на целия Интернационал, и поведоха между работ-
ниците една агитация върху почвата само на техните
индивидуални професионални и лични интереси, на техни-
еснафски възжелания, като се принижаваха до не-
общирането, предразсъдъците и ниския умствен и кул-
турен уровень на една част от работниците, заети предим-
но в дребнозанаятчийското производство.

За по-голям успех в тая посока те прибегнаха до ед-
на метода за организиране на работниците, която дава
известни известни моментни резултати, но никога не е
възможност да създаде действителна и трайна организа-
ция и винаги внася само деморализация и дезорганиза-
ция в средата на работническата класа, една метода, към
която прибегват всички буржоазни партии в стремежа

си да задържат работниците под свое влияние и да ги използват за своите политически и котерийни цели — чрез задоволяване личните интереси и желания на майсторите, факторите, посредниците и дребните господари в разните производства те привличаха намиращите се работници *под пълната зависимост* на последните в редовете на «свободните синдикати».

Заплашени от бързото развитие на работническото социалдемократическо движение, тия политически кариеристи веднага след това предприеха една крайно варварска кампания против нас, малцината тогавашни работници-социалдемократи в София, като влизаха в споразумение с господарите, майсторите, факторите и посредниците, *да не приемат на работа работници «тесняци» и да изпъждат от работа всеки «тесняк»!* Те отидоха дотам, че даже насъскваха наивните работници под тяхно влияние да обявяват «стачки» за изгонването от работа на наши другари, за отнемане хляба им, каквито бяха особено позорните случаи в печатниците «Вечерна поща», «Св. Петка»* и «Гражданин», от които случаи днес вече самите тия работници са принудени да се черпят.

По тоя начин няколко месеца след основаването на нашия Синдикален съюз общоделските политикани и продажници успяха в края на 1904 г. да издигнат срещу нас своя «Свободен» синдикален съюз, широко рекламиран от жълтата преса и съчувствено посрещнат от всички врагове на самостоятелната класова организация и борба на българския пролетариат.

Е, добре! Минаха се оттогава цели осем години. «Свободният» съюз води редица шумни и «грандиозни» борби. Той бе представен за «голяма», «масова» и «могъща» организация. Още в 1905 г. неговите вдъхновители биха уведомили Интернационалния синдикален секретариат

* В тая печатница в 1907 г. бяха обявили общоделците «стачка» за изпъждането на един наш другар. Нашият печатарски синдикат им бе заявил, че ако те не се върнат на работа, ще постъпят наши другари да работят «стачниците», след дълги увещания от наша страна, се повърнаха и никойни наши другари не постъпиха. Това е то нашето «стачконарушителство», което политическите члпкъни, за да прикрият своите позорни и предателски дела, предпостават до втръсване.

брон в своите редове 5000 организирани работници!»

«Свободният» съюз спомогна много за използване големата железничарска стачка в 1906 г. от страна на опозиционния буржоазен блок, в който влизаха и «широки», като един лост за свалянето на тогавашното стамбулско правителство и за материалното облагодетелстване на железничарската бюрокрация за сметка на прещата се работническа железничарска маса.

«Организираното работничество» в «Свободният» съюз впрегнато в ролята на «млада гвардия» на буржоазните котерии и техните шефове от блока, както малко по-късно бе пратено да разчистят пътя на «демокрацията».

«Свободният» съюз начело със своя тогавашен секретар взе активно участие и в продаване източната железничарска стачка на демократическото правителство за османето на Източните железници от държавата, т. е. за реализирането на един *социален и социалистически принцип*! . . .

В големите стачки на рудничарите в Перник (1906), текстилните работници в Сливен (1908), на кибрителите работници в Костенец баня (1909)¹⁶⁶, на рудничарите в мината «Плакалница» (1910), на тютюноработниците в Русе, Шумен и Варна (1910) и пр. «Свободният» съюз стъпва твърде много на държавата и заинтересованите фирми и компании със своите агитации против тия стачки и с доставянето на стачконарушителите.

Немалка негова «заслуга» е и обстоятелството, че по съветом него известните политически чапкъни успяха няколко години да изтръгнат от Интернационала една сума, по-голяма от 30 000 лева «стачни помощи», лъвата част от които бе разпиляна и прогуляна от тях. . .

През този осемгодишен период ние се намирахме под стояния огън от ругатни, клевети и псувни от страна на вдъхновителите и водачите на «свободните» конкурентни дружества. Ние бяхме обявени за «разцепници», «сектанци», «фантазьори», «червени реакционери» и какво още. Върху нашите организации се хвърляше об-

¹⁶⁶ Вж. Zwelfer Internationaler Bericht über die Gewerkschaftsbewegung 1905. Verlag: Internationaler Gewerkschaftsbund. (C. Legien). 1906. На с. 98—111. Този докладът на Гр. Василев за дейността на «Свободният» синдикат през 1905 г. (Ред.)

винението, че те разправяли само за социализъм и за социална революция, но нищо не вършели «положително», не правели нищо за материалното благосъстояние на пролетариата; били само групички за «уреждане урселения, продаване книжки, карти, карфици и пр.», и «свободните», «обединените» дружества, и особено след «обединението» си с «либерали» и «прогресисти», растели бързо, обгръщали масата и вършели «плодоносни практическа работа» в полза на пролетариата! . . .

Днес, прочее, след всичко това би било твърде уместно да се направи една *равносметка* за постигнатите резултати през тоя осемгодишен период от страна на социалдемократическото синдикално движение у нас и от жалките конкурентни дружества, които с такъв гръм и мълния се появиха преди осем години на политически небосклон в България.

Тая равносметка има маса поучителни страни, особено за по-младите работници, и показва свършено нагледно как макар и бавно, но постоянно и сигурно се извършва у нас действителното работническо обединение.

БЪЛГАРСКИЯТ ПРОЛЕТАРИАТ И «ОБЕДИНЕНИЯТ» СИНДИКАЛЕН СЪЮЗ

Ние твърде много трябва да съжаляваме, че тазгодишният отчет за състоянието на «Обединения» синдикален съюз е останал само в ръцете на делегатите на общоделския конгрес и не е проникнал всред широкия кръг на организираниите работници у нас, защото ако последните можеха да го имат на ръка, нашата задача би била много улеснена. Въпреки фалшифицираните данни, които съдържа тоя отчет, той все пак дава възможност, за голямо нещастие на злополучните му автори, да се види доста ясно в какви жалки развалини са се обърнали някогашните «масови» и «могъщи» «свободни» дружества. С това собствено се обяснява и обстоятелството, че отчетът е такава *библиографическа рядкост* и че «Народ», който тъй охотно пълни колоните си с псувни против «тесняците», не даде никакво извлечение от тоя отчет.

Ние няма да бъдем голословни. Ще оставим фактите да говорят. Според самия отчет «Обединеният» синдика-

и съюз е завършил 1911 г. с 3727 членове срещу 4016 1910 г., или с едно намаление от 289 членове!

Фактическото намаление обаче е много по-голямо. То изпъква едната при едно по-внимателно разглеждане отчета.

Така напр. посочва се в отчета, че «Обединеният» съюз има в Панагюрище 105 организирани килимарски работнички. Между това положителните сведения, които имаме от тоя град, показват, че там такава организация не съществува. Била е образувана по-рано някаква упичка, но и тя напоследък се е разстроила вследствие досените любовни интриги от страна на общоделския организатор» на работничките.

Отбелязани са и 22 «общоработнически дружества» с 639 членове, като нарочно е избягнато да се посочи по-делно в кои градове са тия дружества и какви членски вноски са внесли в касата на «Обединения» съюз, защото по това бе направено както в миналогодишния общоделски отчет, всеки щеше да забележи, че грамадната част от тия «общоработнически дружества» с 639 членове са «потемкинови села»¹⁶⁶, фиктивни дружества, турени в отчета нарочно за попълняне числото, или както изразяваха някои от делегатите в пловдивския общоделски конгрес — «вятър работа»!

В посочената цифра 3727 влиза и софийското Книголюбко дружество, което, както е известно, престана да съществува след голямата печатарска стачка и биде «възрождено» според съобщението на «Народ» (бр. 71) едва на 5 февруари т. г., значи един месец след изтичане на отчетната 1911 година!*

Турени са в отчета и някакви 25 тютюноработници от Паница, когато всички дупнишки работници знаят, че «Обединените» нямат там никакво тютюноработническо дружество. Същото е и с посочените от Варна 28 пристанищни работници.

По-нататък в отчета се казва, че Дърводелският съюз има 361 членове. В касата му обаче за цялата година постъпили от членски вноски и др. всичко на всичко

* Вж информацията в рубрика «Синдикално движение» — в «Народ», № 9 февр. 1912, с. 3. (Ред.)

1346 лева, когато само нашата дърводелска софийска секция с 96 членове през същата година е имала около 1500 лева приход, от което се вижда, че посоченото число за дърводелците е преувеличено най-малко с 50%.

Според отчета Типографското дружество в София имало 180 членове, дърводелското — 220, обушарското — 271, шивашкото — 99 и пр. Между това софийските другари знаят добре, че на събранията на тия дружества, които се избираха делегати за синдикалния конгрес и които и двете течения («десничари» и «левичари») бяха мобилизирали всички сили и завели всички свои съмишленици, редовни и нередовни членове, присъствуваха всичко на печатарското събрание около 50 души, обушарското — 55 души, дърводелското — 40 и шивашкото — 35!

Такова безогледно надуване на цифрите е направено и за другите градове и професии, защото само по този начин е могло да се изкарат членовете на «Обединения» съюз 3727, когато според *собствените интимни признания* на някои по-добросъвестни общоделски работници, които познават добре вътрешното състояние на съюза, той *фактически* напоследък не броел повече от 2200 редовни и нередовни членове!

Колкото обаче надут и фалшив да е общоделският отчет, все пак не е било възможно да се прикрие характерният факт, че «обединените» имат намаление и търпят загуби тъкмо в най-важните индустриални градове и най-надеждните професии, дето нашият Синдикален съюз, напротив, постоянно напредва.

Така в *Бургас* те имат *намаление* 321 членове (от 450 на 138), ние имаме *увеличение* 196 (от 172 на 368); в *София* те — намаление 216 (от 1211 на 995), ние — *увеличение* 213 (от 852 на 1065); в *Русе* те — намаление 124 (от 277 на 153), ние — *увеличение* 144 (от 312 на 456); в *Видин* те — намаление 33 (от 124 на 91); ние — *увеличение* 51 (от 82 на 133); в *Хасково* те — намаление 50 (от 210 на 188)* ние — *увеличение* 34 (от 99 на 133). «Обединените» имат също намаление в *Пловдив* от 237 на 174, *Шумен* от 19 на 13 и пр.

* в цифрите е допусната печатна грешка. (Ред.)

При това «Обединеният» съюз няма нито един синдициран работник в 25 места с настояще и бъдеще значение, дето ние имаме свои професионални организации. Жива са: Плевен, Самоков, Станимака, Берковица, Тел, Разград, Рила-Кочериново, Перник, Ловеч, Трявна, Троян, Цариброд и пр.

В Казанлък, дето до неотдавна «обединените» имаха един кмет, а сега имат четирима съветници, нямат нито един синдикален член! Също в Оряхово, дето имат има общински съветници, нямат нито един организиран работник!

От друга страна, колко далеч е индустриалният и спортният пролетариат от «Обединения» съюз, се вижда и от обстоятелството, че в неговата среда, според собствения му отчет, няма:

Нито един текстилен работник!

Нито един рудничар!

Нито един каменоделец!

Нито един транспортен работник!

Нито един строителен работник, като не се смятат ковските домостроители-еснафи!

Никакви фабрични и общи работници!

Нищо на Варненското и Бургаското пристанища!

И само неколцина тютюноработници!

«Металоработническият съюз» пък, в който има изключително индустриални работници, е намалял със 111 членове (от 327 на 216)!

Двете хиляди членове, които още остават в «Обединения» съюз, следователно са предимно работници от текстилното производство — обушари, шивачи, терзини, плетачи и търговски служещи. Една голяма част от тези работници, както неопровержимите сведения показват, стоят в «обединените» дружества поради давление на посредници, майстори, фактори и господари, членове и съчувственици на «обединената» партия, под закрилата на които тия работници още се намират.

Това е «Обединеният» синдикален съюз по състав. Това са конкурентните дружества в България, които стоят срещу социалдемократическия Синдикален съюз,

който завърши 1911 година с 6165 членове, влизащи и 11 професионални съюзи, а сега бързо вече отива към 8000 членове, близо 80% от които са *индустриални и транспортни работници!*

Наистина «грамаден» напредък е направил «Обединеният» съюз през осемгодишния период от своето съществуване и особено през последния година!

Ще си спомнят интересуващите се, че още в отчета си за 1908 година, напечатан в «Синдикален лист» (бр. 28), «обединените», след като бяха извършили вече две «тържествени обединения» — с «либералите» и «прогресистите», твърдяха, че имат на 20 март 1909 година 3464 членове. Ние тогава имахме 2750 — по-малко значи 714 членове.

За последните три години обаче ние нараснахме на 6165 в края на 1911 г. — увеличение с 3415 членове, и те, според собствения си надут и фалшив отчет, едва достигнаха до 3727 — едно увеличение само с 263! И то, както вече видяхме, фиктивно увеличение. . .

ФИНАНСИТЕ НА «ОБЕДИНЕНИЯ» СЪЮЗ

Според отчета си «Обединеният» синдикален съюз имал през 1911 г. общ приход 38 116,19 срещу 55 219,70 лева през 1910 г., или 17103,51 лева по-малко от 1910 година.*

Едно съпоставяне обаче на равносметките на отделните общоделски «професионални съюзи», публикувани в професионалните им органи, със сведенията, дадени в отчета, веднага би показало, че фактическият приход на «Обединения» синдикален съюз е много по-малък от посочения. Ние съжаляваме, че в това отношение нямаме възможност да се впуснем в големи подробности. Това обаче може да направи и сам всеки, който се интересува.

Ще посочим тук само някои примери. Така в равносметката на обушарите е турена в прихода една сума от 2258 лева *два пъти* — веднъж като постъпила във вид на членски вноски и пр. в централната каса и втори път

* Тоя приход би трябвало да се смята не за година, а за 16 месеца, тъй като «обединените» са приключили годишните си сметки не като нас, в средата и края на януари, а в средата и края на април — четири месеца след изтичането на отчетната година.

то изпратена до разните съюзни дружества за стачки и други цели!

В равностметките на всички «професионални съюзи» посочени известни приходи, които са уж постъпили съюзните дружества, без обаче *фактически да е имало добри постъпления*. За да се прикрие тоя факт, «обединеният» синдикален комитет *умишлено* избягва да попи в отчета си какви суми от общия приход на «съюзите» са постъпили в техните *централни каси*. Той също та *умишлено*, като отбелязва, че «общоработническите дружества и отделни синдикати» имали 2900,27 лева приход, посочва поотделно кои дружества какъв приход са имали.

От преглеждането на отчетите на отделните «професионални съюзи» обаче ясно се вижда, че една немалка част от посочения техен общ приход е *фиктивна*.

Така например «Шивашкият съюз» имал уж общ приход 8540,48 лева, без наличността от 1910 г., а в централната му каса са постъпили само 2738,12 лева.

Обущарският съюз е имал уж приход 9283,23 лева, а централната му каса са постъпили само 4895,50 лева, наличността от 1910 г. Това е и с останалите «съюзи».

За да стане още по-ясно, че «обединените» са поставили в своите отчети маса *фиктивни* приходи само да направят един що-годе по-значителен общ приход, ние ще направим и следното сравнение:

	Общ приход	Приход в центр. каси
Обединеният шивашки съюз	8540,48	2738,10
Нашият шивашки съюз	6385,67	4295,32
Обединеният обущаро-кожарски съюз	9283,23	4895,50
Нашият кожаро-обущарски съюз	7504,78	5545,63
Обединеният дърводелски съюз	3161,80	1346,20
Нашият дърводелски съюз	5959,04	4686,55
Обединеният металоработн. съюз	2180,03	1049,95
Нашият металоработн. съюз	5942,67	4443,95
Обединеният типографски съюз	6461,02	4018,26
Нашият печатарски съюз	4957,28	4924,30
Обединеният съюз на търг. служ.	6196,50	4682,55
Нашият съюз на търг. служещи	5223,38	4870,59

От посочения общ приход на «обединените» 38 116,19 лева, според собствените им отчети, в централните техни каси са постъпили всичко 18 730,50 лева — по-малко от половината, когато от нашия общ приход за същата година — 69 718,39 лева, в централните каси са постъпили 53 813,29 лева!

Ясно е като бял ден, че посоченият общ приход на «Обединения» синдикален съюз е силно преувеличен и съвсем не отговаря на действителния приход.

Но има нещо още по-характерно. В отчета се отбелязва, че постъпленията от редовни членски вноски на «Обединения» съюз възлизат на 22 714,50 лева срещу 29 637,35 лева за 1910 г., или по-малко 6922,85 лева. Разбира се, в тая цифра от «редовни членски вноски» са турнати доста суми от лотарии, томболи и пр., както това се знае за някои от общоделските «професионални съюзи».

Но и независимо от това «случайните постъпления» на «обединените» съставляват 40% от общия им приход, докато в нашия Синдикален съюз има за 1911 г. редовни членски вноски 51 364,32 лв., и само 3977,70 лв. от вечеринки, волни помощи и други случайни постъпления.

Следното сравнение свършено ясно показва, че докато нашите професионални съюзи се крепят изключително върху редовни приходи, «обединените», напротив, разчитат на случайните постъпления, на вечеринки, лотарии и томболи.

	„Обединените“	Нашите
Вписни вноски	601,70	2907,50
Редовни чл. вноски	22 714,59	51 364,32
Членски книжки	426,15	1658,70
Проф. органи	2388,20	9710,17
Вечеринки	4355,89	963,35
Волни помощи	2930,06	1652,37
Случайни	4699,50	1461,98
Всичко	38 116,09	69 718,39

По-нататък. Според отчета наличността на «Обединения» съюз се е увеличила от 17 870,65 лв. на 23 090,95 лв. И тук каква част от тая обща наличност е в централните каси, нарочно не се казва, защото би се видяло, всъщност наличността е почти наполовина от посочената сума, и то по-голямата част не в пари.

От отделните отчети на «професионалните съюзи», които са крайно забъркани и неясни, може да се долови, че наличността в техните каси е всичко 15 450,02 лв. В тази наличност влиза и сумата 6644,10 лв. на типографското дружество, вложена в две места, владението на които от страна на дружеството с нищо не е осигурено. Даденат също и сумите, дадени от дружествата за облигации от габровския «Народен дом», от софийската кооперация «Напред»¹⁵⁷, от новооснованото акционерно дружество на Джидрова и Сакъзова, заеми за издаване на «Народ» и пр. Ако се извадят всички тия умрели пари, за които в никой общоделски отчет не се дава точна сметка, общата наличност на «Обединения» съюз фактически не надминава 8000 лв., когато нашият Синдикатен съюз завърши 1911 година с една чиста наличност в пари само в централните каси на професионалните съюзи 18 777 лева срещу 8 779,14 лева в края на 1910 г. — и едно увеличение от 10 000 лева само за една година!

През отчетната година «Обединеният» съюз, който досега е парадирал, че дружествата му давали големи материални облаги на своите членове, е дал всичко по-малко за безработица, болест, пътуване и пр. само 4402,10 лева, когато нашите професионални съюзи са дали през същия период 12 058,70 лева!

Спомнят си всички, че «обединените» дигнаха голям

* В глупавия и сметен отговор на тия наши статии, които се напечата в «Народ», като не се казва нито една дума върху нашите доказани твърдения, посоченият общоделски приход е не за 12, а за 16 месеца, че много суми по пъти са минавани, за да се изкара общият приход по-голям, че грамидателно от прихода е не от редовни членски вноски, а от случайни постъпления — от ветерани, томболи, вечеринки и пр., че посочената наличност е фиктивна и че по-голямата част от действителната наличност е в разни «облигации», «доказки» и пр., които никога не ще могат да се осребрят — като се пренебрегва също това, прави се едно фалшиво изчисление, според което на «главния» «Обединеният» съюз имал много по-голям приход, разход и наличност от нашия «Народ». Блажени верующи! Разбира се, това изчисление, както и целият отговор е крайно забавително, но то не е в състояние да прикрие от интересувалите се работници пълния финансов банкрут на «Обединения» съюз, който върху е едно живо и неопровержимо свидетелство за общото и безвъзвратно поражение на конкурентните дружества у нас.

шум около нищожния дефицит, който имат през 1911 г. нашите професионални органи. Какво обаче се вижда от общоделския отчет сега? Техните шест професионални органи¹⁵⁸, от които само два — «Търговски служащ»* и «Български печатар», са излизали донейде редовно, завършват с един дефицит от 2292,68 лева. Приход имат 2388,20 лева, а разход — 4680,88 лева!

Между това нашите 13 професионални органи¹⁵⁹, от които само «Рудничар» нередовно е излизал, имат приход 9646,40 лева, а разход — 10 349,27 лева — един дефицит значи само от 702,87 лева!

Ясно е, че и финансите на «Обединения» съюз показват, какво конкурентните дружества, които го съставляват, са съвършено нежизнеспособни и не представляват никакви действителни професионални организации.

ДЕЙНОСТТА И БОРБИТЕ НА «ОБЕДИНЕНИЯ» СИНДИКАЛЕН СЪЮЗ

След изложените дотук данни всеки лесно ще си представи какви могат да бъдат дейността и борбите на «Обединения» синдикален съюз.

За по-пълна илюстрация ние ще отбележим само няколко от най-важните и характерни факти.

Според самия отчет «организационната и просветителна дейност» на «Обединения» съюз и през 1911 година е «съвършено слаба и крайно незадоволителна».

Следните данни ясно показват каква грамадна разлика съществува в това отношение между нашия Синдикален съюз и «Обединения». През 1911 година са имали:

	„Обединеният“	Ние
Настоятелствени заседания	2178	4644
Синдикални орган. събрания	1731	4072
Публични синд. събрания	178	258

* Пълното название на вестника е «Български търговски служащ». (1910.)

Разбира се, това сравнение се отнася само до число-
то, до количеството на заседанията и събранията през
1911 г. Що се отнася обаче до тяхното *качество* и *съдър-
жание*, и дума не може да става за сравнение. Защото,
като нашите професионални съюзи и техните секции
настоятелно в своите заседания и събрания са се за-
мавали винаги с една положителна, плодотворна и зря-
ва* работа за вътрешното заздравяване и всестраи-
ното засилване на професионалните съюзи, както и за
просветата и възпитанието на работническата маса и за за-
щита на нейните интереси, конкурентните дружества,
извън в състава на «Обединения» съюз, напротив, са
потребявали всичките си заседания и събрания, изчерп-
или са цялата си енергия във взаимните сжби и интриги
между «левичари» и «десничари», между «республикан-
ци» и «анархисти» и за разрешаване «кардиналните» въ-
проси, каквито са напр.: «Народ» или «Напред» да раз-
страняват; да вземат ли акции от акционерното дру-
жество на Джидрова и Сакъзова; да се свика ли левичар-
ска конференция; кой да бъде секретар на Синдикалния
съюз; «генералният съвет» ли да «детронира» избрания
миналогодишния конгрес съюзеи секретар, или това
да стане чрез референдум до дружествата; как да се гле-
ди за назначението на Харлаков за началник на отдела
за труда и пр. и пр. все «съдбоносни» въпроси, за-
пазващи «жизнените интереси» на «българския проле-
тариат»! . . .

От друга страна, стачките, които за нещастие на ра-
ботниците са изпадали под ръководството на «обедине-
ния» както по-рано, така и през 1911 година, са завърши-
ли или с пълен разгром за стачниците, или пък с «гран-
диозна» победа, но само за отделни личности — майсто-
ри и фактори, а работниците винаги са оставали изигра-
ни. С изключение на две-три от тия стачки всички ос-
тавали са дребни стачки на обушари, шивачи и др. по-
малки занаятчийски работници. Повечето от тях носят
само личен и егоистичен характер. В тях няма никаква
организация, никаква дисциплина. Според твърдението
на самия секретар в последния пловдивски конгрес на

* виждателна — в смисъл «съзидателна». (Ред.)

«Обединения» съюз повечето от тия стачки били обявявани, защото организирани в «обединените» дружества работници в понеделник не отивали на работа, а «разваляли махмурлук»! . . .

В конгреса, както и в отчета изрично се подчертава, че стачките са «крайно лошо ръководени» и от тях «обединените» винаги излизали с «разстроени редове».

За двете по-важни стачки на «обединените» — стачката във фабриката «Струг»¹⁶⁰ в София и бургаската пристанищна стачка, в конгреса се призна и потвърди, че са *умишлено предизвикани от самите «обединени»*.

Подчерта се също, че стачката на пазарджишките обушари¹⁶¹ е водена по един крайно авантюристически начин и е продължавана нарочно, макар интересите на работниците ѝ да са диктували тя да бъде отдавна прекратена.

Тая характеристика, която «обединените» сами си дават в своя отчет и особено в конгреса си като «организатори» и «ръководители» на работнически стачки, е твърдена и достатъчна, че не се нуждае от никакви особенни коментари.

В момента, когато социалдемократическите професионални съюзи постепенно, но сигурно почват вече със своята професионална борба да внасят подобрения в условията на труда, да дават една ефикасна защита на работниците, какъвто е особено случаят с металоработниците, с рудничарите, с дърводелците, с тютюноработниците, с трамвайните работници, с работниците на Варненското пристанище и пр., «обединените» — тия «практици» в синдикалното движение и «опитни» ръководители на стачките, тия, които никога не предявяват «големи» искания, а се стремят да добият само «възможното», само «постижимото» — предизвикват сами стачки за лични и авантюристически цели (случаите във фабриката «Струг» и Бургаското пристанище), прибегват към стачки вследствие «разваляне махмурлук» и свършват с поражение, разочарование и пълна дезорганизация на работниците, като излизат из «борбите» си с «разстроени редове», изхвърлени след корабкрушението на борба в най-безнадеждно състояние. . .

Такава е и друга не може да бъде съдбата на всички конкурентни организации, в които господствуват лични и карьеристически интереси, в които няма нито по-малко от гранитната пролетарска солидарност, които водят една продажническа и чапкърска тактика и които направят целия смисъл на своето съществуване в това — да играят ролята на *клин* в борбата между социалдемократическите професионални съюзи и капиталистическата буржоазия у нас.

Чудно ли е тогава, че целият борещ се български пролетариат е далеч от «Обединения» синдикален съюз и отдавна вече му е произнесъл своята смъртна присъда, която постепенно, но неизбежно и безвъзвратно се изпълнява в изпълнение!

ДИСЦИПЛИНАТА И МОРАЛЪТ В «ОБЕДИНЕНИЯ» СИНДИКАЛЕН СЪЮЗ

След осемгодишно съществуване «Обединеният» синдикален съюз благодарение на систематически внасяна в неговата среда корупция от страна на продажната карьеристическа общоделска интелигенция и противоборителската му, разцепническа и деморализаторска дейност в борбите на българския пролетариат се е обърнал в последните дни от своята печална кариера на един истински *миш-маш*. В него владее пълна анархия: не се знае «кой пие, кой плаща». Никаква централизация и дисциплина, никакъв ред и контрол, никакво единодушие, ако не се смята *единодушието*, проявявано от «десницата» и «левицата» и многобройните техни «нюанси», които се казват да бъдат псувани и оклеветявани «тесниците» и да се пречи на развитието и борбите на социалдемократическите професионални съюзи и на Работническата социалдемократическа партия.

В «Обединения» съюз е настъпило едно цяло вавилонско стълпотворение и смешение на езиците.¹⁶² Неговите дружества години подред вече биват раздърпвани в «десницата» и «левицата» на «обединената» партия — две враждуващи крила на една и съща карьеристиче-

ска социалистическа интелигенция у нас. В един момент «десницата» побеждава и взема управлението на съюза в свои ръце, в друг — «левицата» се докопча до «властта» — корабът на «Обединения» съюз обаче не е единия, и в другия случай все по-безнадеждно се люшкане между Сцила и Харибда¹⁶³, удря се в подводните скали и все повече се доближава до пропастта, дето неминуемо го тласка продажната интелигентска стихия. . .

В своя отчет общоделският «синдикален комитет» сам е принуден да констатира, макар и с колебливостта, свойствена на малодушните неудачници, това плачевно положение на «Обединения» съюз. На с. 22 от отчета се казва досежно «съюзната дисциплина» следното:

«Ние трябва с прискърбие да констатираме, че в това отношение в нашите организации съществува *една голяма разгледаност* (к. н.)*. Членски вноски не се пращат навреме, отчети тримесечни не се дават навреме, съобщения из съюзния живот не се пращат.

Цели съюзи се ангажират в стачни борби, без да се съобщава на съответните централни. . . Нещо повече. Веднъж ангажирани по такъв своеобразен начин в една борба, *съответните органи не са бивали в нищо слушани*. Достатъчно е да ви споменем за Т. Пазарджик, дето нашите другари на многото наши настоявания да прекратят стачката по какъвто и да е начин *не намериха за нужно да се подчинят, макар и да виждаха, че централните настоятелства са прави*» (к. н.)*.

И по-долу, на с. 23, идва следното характерно признание:

«За голямо съжаление мнозина от нас на синдикалното движение гледат като на един спорт. . . Оттук и пренебрежението към синдикалните организации.»

В конгреса пък мнозина делегати с горчивина се провикваха:

«В нашите организации има един престъпен егоизъм и индивидуализъм. Фракционизмът и сепаратизмът са достигнали своя

* Курсивът е на Г. Димитров. (Ред.)

На стачките материално не се помага от другите професии. Те тегли на своя страна, всеки действа по свой кеф! . . .

Докарали своята неправда и опорочена кауза до това очевидно дередже, единствен изход «обединените» намират в систематическото прикриване на истината и безогледно псуване «тесняците», от една страна, и от друга — лъжата, измамата, фалшификацията и деморализацията без да подозират, че с това те окончателно подрязват пътя, на което са стъпили.

Пролетарският морал, който е иенарушим закон за целия интернационален пролетариат, за тях не съществува. Те се лъжат помежду си; лъжат и измамват своите съвременни работници. В изборите за работнически представители те представиха стотини лица, между които маса работници, за организирани в техните дружества, да са такива; снабдиха ги с карти като редовни членове, без да са платили нито стотинка! Те фалшифицираха своите избирателни списъци и за да прикрият тая фалшификация, отказаха да предадат синдикалните си книги за проверка на бюрото, а ги дадоха в ръцете на работническите врагове — на полицията! . . .

Докато не бяха изгонени от Интернационала¹⁸⁴, «обединените» безогледно заблуждаваха западните другари и мошенически ограбваха средствата на интернационалния пролетариат под формата на «стачни помощи».

Но корупцията и деморализацията в «Обединения» вече са достигнали такива размери, че те там не срещат никакво противодействие, никакво осъждане.

Пловдивският общоделски конгрес прие за верен и добър с голямо болшинство един отчет, пълен с фалшификации и даже мошеничества.

В точка на с. 24 в тоя отчет се казва:

«На локаутираните шведски работници Синдикалният съюз изпрати 150 лева. За английските миньори-стачници изпратихме около 610 лева. За тях сметка ще бъде дадена в отчета за следваща година.»

Знаят всички обаче, че локаутът в Швеция бе през 1900 г. и се завърши още в първото полугодие на същата година. За тоя локаут от никоя страна не са изпращани помощи, защото е имало смисъл вече да се изпращат помощи през

1911 година. Отде накъде тогава «обединените» са изпратили такава сума в Швеция през 1911 година? Очевидно тая лъжа е отбелязана в отчетът, за да се покаже, че и «Обединеният» съюз изпраща помощи в странство. Това се потвърждава и от обстоятелството, че такава сума не е посочена в разхода на равносметката на «Синдикалния комитет».

Но през 1911 г. имаше локаут в Норвегия. Тогава нашият съюз побърза да изпрати една скромна помощ от 400 лева. «Обединените» също бяха събрали за този локаут една сума от стотина лева. В издадения след това циркуляр от Норвежкия синдикален комитет нашата помощ наред с получените помощи от всички други страни бе публикувана, обаче събраната от «обединените» сума липсваше. Изобличихме ги тогава, че те събират помощи за локаутирани работници, а ги употребяват за своите лични нужди.

Спомнят си другарите, че по тоя случай ние бяхме малски изпсувани от тогавашния секретар-касиер на «Обединения» съюз, който излезе със специално писмо в «Народ» (бр. 16) от 2 декември 1911 г.*, и категорично заяви, че те са изпратили на «др. Ole O. Lian, секретар на Норвежкия синдикален съюз, скромната сума 153,35 м. за норвежките работници. Сумата не е публикувана в циркуляра вероятно поради късното ѝ получаване.»

Е добре! Днес мошеничеството излиза налице. Преровете целия отчет и вие не ще намерите нито една дума за тая сума. Нея я няма и в равносметката на Синдикалния комитет. Значи не е била изпратена!

Така сигурно е постъпено и със сумата «около 610 лева» (точния ѝ размер не смеят да съобщят!), която ум е изпратена в Англия и за която щели да дадат сметки в «отчета за 1912 г., т. е. когато се позабрави, както сумата за Норвегия!

Но има и друго мошеничество. Както е известно, ние разкрихме, че полицейският «работнически представител» в София Ст. Манов е злоупотребил една сума от 200 лева на трамвайните работници, дружеството на които

* Има се предвид бележката на Г. Карпузов «Безподобни шоролончии» (Ред).

ез 1908 г. я внесло на името на Манова като гаранция в да, която той изтеглил без съгласието и знанието на мите работници и я задържал за себе си.

Нахвърляха се върху нас тогава като бесни всички ивиши и сегашни секретар-касиери на «Обединения» съюз осувни и «опровержения», че тая сума е била предадена наага след изтеглянето ѝ през март 1911 г.

Какво излиза обаче сега? И тая сума не фигурира втчета, което значи, че не е постъпила в касата на «Обединения» синдикален съюз! Вижте невероятния позор на «секретар-касиер» и «синдикален комитет», които облично лъжат като най-последни безчестници!

Каква вътрешна дезорганизация, нестабилност, апартия и деморализация царува в «Обединения» съюз, извън можените факти и много още други, които изоставяме ради липса на място, показва многозначущият факт, всяка година, а понякога и два пъти в годината, се променят секретарите, ръководителите на «Обединения» съюз, нещо, което не може да се посочи в историята на нисин синдикален съюз в другите страни. Така в 1905 г. секретар бе Григор Василев, 1906 — Драгомир Данов, 1907 — Асен Цанков, 1908 — Илия Янулов, 1909 и 1910 — Дорей Мицулов (само той две години наред), но затова ви, види се, в 1911 година двама се променят — Георги Арпузов и Сидер Тодоров. Така «Обединеният» съюз мива от ръцете на едни в ръцете на други, все отбор юнаци, като най-сетне, както се вижда, на последния съдбата е редопределила да го погребее окончателно. . .

В противовес на това пълно разложение на «Обединения» съюз, за щастие на българския пролетариат, непрекъснато се извършва действителното и сигурно обединение на работниците от всички професии из цялата страна в Мовете на социалдемократическите професионални съюзи и под знамето на социалдемократията.

ОБЕДИНЕНИЕТО И «ОБЕДИНЕНИТЕ»

Ние показахме вече, макар и накратко, но с официални неоспорими данни какво фактически представлява «Обединеният» синдикален съюз и каква престъпна разцеп-

ническа и деморализаторска роля играе той в средата на работническата класа у нас.

Той си остава от началото и до последните дни на своето съществуване една жалка *конкурентна* организация, която не създава и не е в състояние да създаде нищо положително в полза на работниците и която всеки момент изпада в разрез с жизнените интереси на борещия се български пролетариат.

Не почивайки на гранитните основи на класовата борба, намирайки се под развращащото влияние на общоделската котерия и служейки на лични, карьеристически и политикански цели, които нямат нищо общо с интересите на освободителното работническо движение, «Обединеният» синдикален съюз преживява процеса на своето пълно разложение, той изгнива, той се проваля под ударите на своята досегашна противоработническа и чанкърнска тактика и под тежестта на многобройните свои прегрешения спрямо работническите интереси и спрямо социализма.

И днес, когато неговите вдъхновители леят толкова много крокодилски сълзи за обединението на работниците — в самата негова среда няма *абсолютно никакво единство*: той не само не *обединява* някого, но *систематически разединява и своите собствени сили*. Нагърбнал се е една обединителна мисия, която е в пълен разрез с противоработническия характер на неговите основи, на неговата тактика и неговите методи на агитация, организация и борба, «Обединеният» синдикален съюз днес вече не е нищо друго освен живо олицетворение на известната Крилова басня за орела, рака и щуката, които карали една кола. . .

Не можеше другояче и да бъде. Това плачевно положение на «Обединения» съюз не е плод на лични недостигателности и грешки. То, напротив, се явява логично и неизбежно последствие на съвършено погрешния път на «неутралитетата» и политиканството, по който той върви от основаването си до днес. Тоя път води неминуемо към дезорганизация и деморализация, води към пропаст.

И затова на вятъра отиват ценните усилия на милионни работници в «Обединения» съюз, които ние лично

наваме и които изхабяват златна енергия и време, да изправят на нозе тоя безжизнен труп, който вече се жда не от лекар, а от погребална колесница. Нищо не е в състояние да го спаси. Като професионална организация неговата песен окончателно е изпята. Остава тия добри работници не него и котерията, към която той е приклен, да спасяват, а да се *погрижат за своето собствено спасение*.

Пловдивският конгрес дойде тъкмо навреме да илюстрира по един най-бляскав начин верността на това наше сърдение. Какво донесе той за организираните в «Обединения» съюз работници и за обединението на българския пролетариат? Абсолютно нищо добро. Напротив, той увеличи анархията, дезорганизацията и деморализацията в средата на «Обединения» синдикален съюз. Нищо една нова идея той не бе в състояние да даде, нито едно правилно решение той не взе. Никакъв спасителен ход не посочи на ония наивни работници, които все още се вярваха от него да стори това.

Присъстващите там работници видяха ожесточената атака между «левицата» и «десницата», която продължи цели два дни и се прекъсна, за да се продължи с още по-голям огън и ожесточение в дружествата; те чуваха се разменят между представителите на двете «крила» комплименти, като тия на пример, че едните били «очилати хиени», а другите — «попоставими простаци», «идноти» и «кандидати за Каруково»; те се любуваха на отличната манифестация на пролетарската солидарност и «единство» между делегатите чрез юмруци и улични псувни; те бяха свидетели за дни подред на една кална борба около «секретарско» място; обаче никой не видя и не чу нищо, което отличава един работнически конгрес.

Пролетариатът в България пъшка под тежестта на една неопируемо жестока експлоатация. За него е насъщна необходимост в тоя момент да има *единна и могъща* професионална организация, да е сплотен здраво в редовете на социалдемократията. Пред него стоят маса организационни въпроси за осветление и разрешение, стоят маса въпроси на неговата освободителна борба. Той се нуждае от изострени и силни оръжия за отбиване ударите на свои-

те врагове и за реализиране исканията си за по-добър живот и за работническо законодателство.

Всичко това обаче бе свършено чуждо за конгреса на «Обединения» синдикален съюз. Него го занимаваха изключително лични амбиции и котерийни интереси. В един тъй съдбоносен за пролетариата момент, какъвто е настоящият, «обединените» не намериха нещо по-съществено и наложително от раздухването на своите собствени вътрешни ежби и интриги!

Водачите на «Обединения» съюз, попаднали в задънена улица, твърде често истерично се провикваха: «Другари, в този конгрес директиви трябва да се дадат.» И все пак конгресът се закри всред обща караница, без да даде някой каквито и да било «директиви», защото асистентите на «Обединения» съюз директиви няма и не може вече да има. Има наистина една единствена разумна и спасителна директива за непокварените окончателно работници от този съюз, за ония работници, които искат честно и полегато да служат на своето работническо дело. Тая директива е: «Бягайте от общоделската котерия, бягайте от нейния «Обединен» съюз; вървете при своите братя по съдба и тегла в социалдемократическите професионални съюзи и в редовете на социалдемократията и ръка за ръка с тях извършвайте действителното обединение на българския пролетариат, борете се против капиталистическата експлоатация и за тържеството на социализма!»

Разбира се, «обединените» политикани и продажници не можеха да препоръчат една подобна убийствена за тях директива в конгреса.

Животът обаче тая директива, със силата на естествена необходимост, налага днес. И в това се заключава собствено действителното работническо обединение в нашата страна.

Защото безумно би било да се мисли, че върху ония гнили основи, на които почива «Обединеният» съюз, които днес тъй главоломно се рушат, може да се извърши някакво работническо обединение. Осемгодишният горчив опит на «обединените» работници е живият и неподкупен свидетел за това.

Не по-малко безумие е също да се очаква, че обединението на работниците ще може да стане под новия бил

как на «републиканската партия»¹⁶⁵, издигнат от една част на същите политически продажници и чапкьши, или пък по пътя на самосиндикализма и анархизма, от които работниците в другите страни, особено във Франция, напоследък полагат такива големи усилия да се освободят, след като вкусиха до насита горчивините на този неплоден и авантюристически синдикализъм. Да се хвърлят сега работниците от «Обединения» съюз в обятията на самосиндикализма или републиканизма — това не би означило нищо друго, освен да отидат от трън на глог, да извършат само един акт на отчаяние и безумие. И в единия, и в другия случай те ще бъдат тъй далеч от обединението на работниците, както са и днес, и в единия, и в другия случай те ще продължат да бъдат в средата на българския пролетариат само проводници на една крайно престъпна, разцепническа и деморализаторска роля.

Напротив, обединението на българския пролетариат, както ще видим по-долу, се извършва и ще продължава да се извършва само и единствено върху почвата на цялостната класова борба, върху пълното единство между синдикалното и политическо движение на работниците и редовете на социалдемократията и под знамето на тъй много хуления от работническите врагове и заблудители «снияшки» социализъм.

И щастливи са тия работници, които скъсват със заблуденията, предразсъдъците и грешките на миналото и посвещават своите сили за това действително работническо обединение у нас!

РАБОТНИЧЕСКОТО ОБЕДИНЕНИЕ

Докато «Обединеният» синдикален съюз, проповядвайки на път и кръстопът «обединителната идея», внася само разцепление и деморализация в средата на работниците, докато самозваните «обединители» на българския пролетариат из лагера на общоделската котерия, в гърба на заблуждаваните от тях работници, се издигат до политическа кариера или се настаняват на напреднически места из разните министерства — нашият синдикален съюз и Работническата социалдемократи-

ческа партия благодарение на своите солидни социал-демократически основи, на върнатата си марксистическа тактика, на тесните идейни и организационни връзки помежду им и на неуморната тяхна чисто социалдемократическа агитация, акция и борба непрестанно изграждат действителното работническо обединение в нашата страна.

Всяка година от изтеклия осемгодишен период се явява една нова крачка напред по пътя на обединението на българския пролетариат, въпреки грамадните спънки, създавани от страна на многобройните работнически врагове и заблудители.

Още от самото начало ние, тъй много псуваните «разцепници», поставихме своята млада организация и целокупната си дейност върху незилемите основи на самостоятелната класова борба, на пролетарската солидарност и на общите интереси на работниците — единствените условия, при които е възможно действителното работническо единство. Ние се обявихме решително против професионалния егоизъм и сепаратизъм, против професионалната ограниченост и затвореност, против жертвуването на общите класови интереси заради известни мимолетни лични, групови и професионални облаги. Ние влязохме в остра борба както с майсторите, факторите и посредниците, така и с продажната социалистическа интелигенция, които еднакво се стремяха да използват недоволството срещу експлоатацията на непросветената работническа маса за своите лични и егоистически цели — едните в производството, другите в политическите борби.

И нашата задача бе крайно трудна. Обединителният път, по който тръгнахме, макар и единствено верен и сигурен, бе стръмен и неразчистен. Ние бивахме преследвани жестоко от господарите и техните агенти, хулени и осмивани от буржоазните партии и социалистическата интелигенция като «разцепници», «сектанти» и «тесногръди социалисти», неразбирани от масата на работниците, които тогава бяха наклонни повече да вярват на своите майстори, фактори и даже господари, помисляйки за зависимостта на които се намираха, отколкото на своите другари-социалдемократи.

Тежки дни и горчиви изпитни трябваше да преживя-

м. Социализмът обаче всичко побеждава. Толкова
значе че ние имаме един непобедим съюзник в лицето на
ния живот, в капиталистическото развитие на стра-
та, което все повече изостря класовите противоре-
я, увеличава конфликтите между труда и капитала,
ослабва връзките между работниците, от една страна,
майсторите, факторите и посредниците, от друга — и
тоя начин прави все по-очевидна за работническата
са необходимостта от независимата социалдемократи-
ска организация и самостоятелната класова борба на
олетариата и безсмислието на «неутралитета» и «об-
ото дело».

И днес бляскавите резултати досежно организацията
обединението на българския пролетариат са налице.
ед силата на тия резултати падат вече окончателно
чки обвинения против нашия Синдикален съюз и Со-
алдемократическата партия в «разцепничество» и «сек-
итство». Напротив, последните изпъкват като един-
ени в нашата страна обединители на пролетариата,
като лъжеобединителите се търкалят в тиията на
уржоазния политически разврат и се гърчат в пред-
ъртната агония под ударите на своята дезорганиза-
и деморализация.

От групичка работници-социалдемократи в София
ез 1904 година ние нараснахме в 1911 година на 1065 ду-
и и днес вече около 1300, а на «обединените» полити-
ни остава да се утешават в столицата на България
мо със спечеления за един кратък момент чрез вул-
рна политическа агитация и с помощта на бюрокра-
та и масата еснафски елементи депутатски мандат,
да разчитат на каквато и да е сериозна работниче-
са организация.

През осемгодишния период в своето обединително дело
шият Синдикален съюз е направил следните значителни
ачки напред: (вж. таблицата горе на с. 361).

При това не е излишно да се отбележи, че от тия 7500 чле-
близо 80% са *индустриални* и *транспортни* работници.

През същия период гласовете, подадени в изборите за
оциалдемократическата партия, се покачиха от 2500 в
008 година на 13 000 в 1911 година — и то предимно във
ажните градски и индустриални центрове на страната!

Години	Орг. работници	Обща касова наличност
1905	1 380	3 553,75
1906	1 689	6 827,63
1907	2 084	12 056,81
1908	3 424	19 285,58
1909	4 020	20 175,12
1910	5 406	14 642 —
1911	6 165	24 222,74
1912 (февр.)	7 016	26 000 —
1912 (март)	7 500	29 300 —

Нашата партия има вече 52 свои общински и 12 окръжни съветници, избрани чрез една строго принципиална социалдемократическа агитация и непримирима борба срещу всички буржоазни и дребнобуржоазни партии. Ино, «разцепниците» и «сектантите», със своята ехидно осмивана тактика на самостоятелната класова борба нима *повече* гласове и *повече* мандати от «обединените», които заради мандати само вървят по широкия друм на дребнобуржоазното политиканство!

Как последователно се извършва обединението на българския пролетариат показва и ръстът на участващите в социалдемократическите майски манифестации работници:

Години	Манифестанти
1904	2 900
1905	3 700
1906	4 000
1907	4 800
1908	5 200
1909	7 000
1910	13 000
1911	13 600
1912	14 362

Не е излишно да се отбележи, че «обединените» с всички разнокалибрен калабалък общо в цялата страна в 1911 година и тая година едва имаха между 4 и 5000 ма-
кестанти!

Ръстът на абонатите на «Работнически вестник», цент-
ралния наш синдикален и партиен орган, също сведочи
извършващото се работническо обединение под зна-
то на Синдикалния съюз и партията.

Години	Абонати
(VIII)	1 500
(IX)	1 800
(X)	1 900
(XI)	2 050
(XII)	2 311
(XIII)	3 650
(XIV)	4 300
(XV)	4 500
(XVI—164 бр.)	7 150

Не е нужно да привеждаме повече факти, за да се види
и как се извършва работническото обединение у нас.
Има защо да посочваме и грамадните успехи, които имат
наша партийна книжарница и печатница — тия две
оръжия за борба, създадени от социалистиче-
ния български пролетариат и изостряни всекидневно
самия него, както и турянето вече основите на соб-
ствен Народен дом в София, което стана напоследък.

Ясно е, че работническото обединение се извършва
степенно, но непрекъснато само в редовете на социал-
демократическите професионални съюзи и под знамето
на социалдемократията. То става всеки ден върху съ-
щата оная почва, която тъй хубаво е изложена в изве-
стата Щутгартска резолюция за отношенията между
партията и синдикатите.

Това обединение е едно *действително работническо*
социалдемократическо обединение, каквото препоръча со-
циалдемократическият Интернационал още в Щутгарт

през 1907 година и каквото настоя да се извърши в България и VII интернационална синдикална конференция в Будапеща през 1911 година. То не е «обединение» на интелегентски кариеристи и политически чапкълни, на лумпени и свръхчовеци, излезли из релсите на нормалния живот, които търсят кариера, материални облаги, политическа репутация или спорт в работническото движение. От такова «обединение» не се нуждае борещият се български пролетариат, комуто предстои тепърва да води ожесточени борби против капиталистическата експлоатация в индустрията, транспорта, търговията и занаятчийството, да извоюва покровителствено работническо законодателство и да разчисти пъти и в България за великата социална революция, пурпурните лъчи на която вече се показват на политическия небосклон в Европа.

Ние съжаляваме много за ония искрени работници от «Обединения» съюз, които наистина милеят за успеха на освободителното работническо дело, но които все още настояват да се обединят с нас върху почвата на «партийния неутралитет». Ние обаче не намираме никакъв смисъл да се *повръщаме назад*, когато целият живот, всички факти през осемгодишния период ни повеляват да вървим все по-бързо и твърдо напред по досегашния път, увенчан само с успехи.

Какъв разумен смисъл би имало да се откъсваме от нашата партия, когато тъкмо на връзките, които имаме с нея, преди всичко дължим своите досегашни неоспорими успехи? То би значило само да задръстим извора на своите собствени сили, то би значило да извършим самоубийство над себе си. Какво собствено е Социалдемократическата партия? Това сме преди всичко ние, организираните в социалдемократическите професионални съюзи работници. Благодарение на щастливото единение между двете форми на нашата пролетарска организация и борба — синдикалната и политическата, ние вървим тъй успешно напред и вършим делото на работническото обединение.

Работниците от «Обединения» съюз имат основание да бъдат недоволни от своята «обединена» партия, защото тя е една политическа котерия, която само ги е до-

организираща, деморализираща, продаваща и позорища, техните интереси им диктуват да се откъснат завинаги от нея. Те обаче не могат да искат същото да сторим и ние, защото нашата партия е *една пролетарска социалдемократическа партия*, която съществува само за да организира, просвещава, възпитава и подготвя българския пролетариат за класовата борба и за изпълнение на своята историческа мисия; защото тя го обединява и борбата за подобряване неговото материално и социално положение и за пълното му освобождение; защото, с една дума, *тя е партия на самия борец се български пролетариат!*

Работническото обединение прочее ще продължава да завършва не чрез разкъсване връзките между нашия радикален съюз и Социалдемократическата партия, а чрез *тяхното все по-силно затвърдяване и чрез привличане в редовете на социалдемократическите професионални съюзи многохилядната маса неорганизиранни работници и работнички.*

И каквото да става, пълното единство на пролетариата у нас ще бъде без друго постигнато в близко време — *пък на побеснелите работнически врагове и заблуденици и за тържеството на пролетариата у нас и на целия интернационал!*

ПРИЛОЖЕНИЕ

Интернационалът за тактиката на социалдемократията

Резолюция на интернационалния социалистически конгрес в Амстердам (Холандия) през 1904 година

Конгресът отхвърля по един най-енергичен начин ревизионистските опитвания, насочени да изменят нашата изпитана и славна тактика, основана върху *класовата борба*, и да заместят *откритата борба* против буржоазията за завземането на политическата власт с *една политика на отстъпки към съществуващия ред.*

Последствие от такава една ревизионистическа тактика би било *направи от нашата партия, която преследва възможно бързото разваляне на буржоазното общество в социалистическо — значи една революционна партия в най-добрия смисъл на думата —*

една партия, която се задоволява само да въвежда реформи в рамките на съществуващия буржоазен строй.

Ето защо конгресът, уверен в противоположност на съществуващите ревизионистически стремления, че класовият антагонизъм далеч не отслабва, а, наопаки, се усилва, обявява:

Социалистическата партия отхвърля от себе си каквато и да е отговорност за съществуването на икономическите и политическите условия, основани върху капиталистическия начин на производство, и не може следователно да одобри нито едно от средствата, които са от характер да задържат на власт господстващата класа: социалдемократията не може да приеме никакво участие в управлението на буржоазното общество и това в съгласие с резолюцията на Кауцки, гласувана на конгреса в Париж през 1900 г.

Освен това конгресът осъжда всяко опитване, насочено да забави постоянно възраставащия класов антагонизъм с цел да се улесни едно сближаване с буржоазните партии.

Конгресът очаква, че представителите на социалистическата партия в различните парламенти ще си служат с тяхната уголемена сила както поради увеличаването тяхното число, тъй и поради огромното увеличаване избирателите, които ги следват, за да продължат своята пропаганда в полза на крайната социалистическа цел, да защитават, съгласно нашата програма, най-енергично интересите на работническата класа, да улесняват разширяването и осигуряването политическата свобода, да искат права за всички, да продължават с още по-голяма енергия, отколкото досега, борбата против милитаризма, против колониалната политика и империализма, против всякакъв вид несправедливости, тирания и експлоатация и най-сетне да употребят всички енергични средства за усъвършенстването на социалистическото законодателство и за създаването на условия, които биха направили възможно за пролетарната да изпълни своята цивилизаторска и политическа мисия.

Интернационалът за отношенията между Социалдемократическата партия и синдикатите

Резолюция на интернационалния социалистически конгрес в Щутгарт (Германия) през 1907 година

I. За пълното освобождаване на пролетарната от веригите на духовното, политическо и икономическо робство политическата и икономическа борба на работническата класа е еднакво необходима.

Задача на социалдемократическата партийна организация е повече в областта на политическата борба на пролетариата, а задачата на синдикалната организация лежи предимно в областта на икономическата борба на работническото. Следователно, партията и синдикатът имат да изпълнят в освободителната борба на пролетариата еднакво важни задачи.

Всяка от двете организации си има една свойствена от нейното съществуване определена област, в която тя определя своите действия самостоятелно. Но заедно с това има една постоянно съществуваща област на пролетарска класова борба, в която могат да се постигнат успехи само тогава, когато между партийната и синдикалната организация съществува единодушно общо действие.

Борбата на пролетариата следователно ще стисва толкова по-широка и по-благоприятна, колкото по-тесни са отношенията между партийната и синдикална организация, като винаги се има предвид единството на синдикалното действие.

Конгресът заявява, че е в интереса на работническото, щото всички страни да се създадат и постоянно поддържат тесни връзки между партията и синдикатите.

В своите действия партията и синдикатите трябва морално да насърчават и подкрепят и в своите борби да си служат само с такива средства, които подпомагат освободителната борба на пролетариата. Те трябва съвместно да се споразумяват, ако съществуват разногласия досежно целесъобразността на употребяваните средства.

Синдикатите ще могат да изпълнят своите задачи в освободителната борба на пролетариата само тогава, ако те в своите действия се ръководят от социалистическия дух. Върху партията лежи длъжността да подкрепя синдикатите в техните стремления за подигане и подобряване социалното положение на работниците и чрез своята парламентарна дейност да даде място на исканията и стремленията на синдикатите.

Конгресът заявява, че напредъкът на капиталистическия начин на произвеждане, растящата концентрация на производителните средства, растящото обединение на господарите, растящата изолация на отделните производства от целостта на буржоазното общество ще обричат на безплодие всяка синдикална организация, ако тя е изградена изключително върху грижата за интересите на професията, върху почвата на еснафския егоизъм и върху теорията на хармоничните интереси между капитала и труда.

Конгресът е на мнение, че синдикатите ще могат да водят своя

та борба против експлоатацията и потисничеството толкова по-успешно, колкото по-стегната е тяхната организация, колкото по-добре е уредено у тях делото на подкрепата, колкото по-богат е техният необходим фонд в синдикалната борба, колкото по-добре разбират техните членове връзките и условията на икономически живот и колкото по-висока е тяхната готовност за жертви и тяхното въодушевление, които произтичат най-силно от социалистическия идеал.

II. Конгресът поканва всички синдикати, които отговарят на изискванията, поставени в конференцията в Брюксел през 1890 г. и приети от Парижкия конгрес в 1900 г., да се представляват на международните конгреси и да се държат във връзки с Международното социалистическо бюро в Брюксел. Той натоварва последното да влезе в сношение с Интернационалния секретариат на синдикатите в Берлин досежно една взаимна размяна на сведенията върху организацията и движението на работниците.

III. Конгресът натоварва Международното социалистическо бюро да събере всички материали, които биха улеснили проучването на отношенията между партиите и синдикатите във всички страни, и да докладва върху това в следния конгрес.

ПРЕДГОВОР

към брошурата на Аделаида Поп
«Книжка за младите работнички»¹⁰⁰

Настоящата книжка за младите работнички е написана от австрийската социалдемократка и видна агитаторка *Аделаида Поп*, авторка на брошурката «Младите на една работничка», която нашата партийна социалистическа книжарница издаде на български преди дни и която е една автобиография на Аделаида.

Ценните съвети, които тая отлична социалдемократска деятелка отправя към младите работнички, са од на нейния дългогодишен опит, на нейните собствени тегла и изпитания като работничка.

В предговора си към «Младите на една работничка» Поп казва за Аделаида Поп следното:

«Детинството си тя прекарва в един кът, който не заслужава да нарече човешки; тя има баща пияница, без чувство към своето дете, тя има майка честна и трудолюбива, която работи и се грижи от сутрин до вечер, за да не остави да потъне семейството, тя обаче от грижи за съществуването на семейството и поради това на възпитание не само е равнодушна, но се отнася и с враждебност към всички духовни интереси и е чужда за стремежа на нейната дъщеря да се освободи от недостойното за човека положение, което я е хвърлила съдбата.

Освобождението си тя е постигнала със собствени сили чрез упорито прилежание и неуморно самообразование. Празнотите на първооскъдното си училищно образование тя допълня по един самостоятелен начин. Тя разкъсва връзките на църквата, в които е била обвързана в детинство, и става свободомислещка; изпълнена от революционно-страхочитание някога, тя става републиканка, а

жестоките бедствия и изпитания на живота правят от нея вълнуваща социалистка и предна боркиня за освобождението на целия купния пролетариат. Тъй нейният живот става пример за подражание от мнозина.»*

Настоящата книжка се явява тъкмо навреме у нас, за да спомогне за пробуждането и организирането на многохилядната маса от млади работнички, които изпълняват днес фабриките, работилниците, търговските магазини и домашната индустрия и които са подложени на една неопишуема безчовечна експлоатация.

И ние се надяваме, че тя ще намери най-широк прием в средата на работничките в нашата страна, ще им послужи за насърчение и поука и ще ги подтикне към организация и просвета, за да могат и те, влезли в редовете на социалдемократическите професионални съюзи, да се борят заедно със своите другари против свирещата капиталистическа експлоатация и за тържеството на освободителното работническо дело!

София, 25 май 1912 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по титлата
на брошурата

* Поп, Аделаида. Младините на една работничка. Разказ от самата нея. Превод от немски. С. Парт. соц. к-ца и п-ца, 1910, с. 1—111. (Ред.)

ПРЕДСТОЯЩАТА НИ ДЕЙНОСТ

На тая тема говори др. Г. Димитров на 30 май на секционното заседание в София, речта на когото ще предадем тук в кратки извлечения.

Словията, при които се развива нашият съюз, са много трудни и поради това той бавно се развива. Положението на графическите работници никога не е стигало до такава състояние, в каквото се намира днес. Никога не е имало такъв голям процент неорганизирани печатарски и други графически работници, какъвто има днес. Само една твърде малка част от работниците гледат на печатарското производство по-сериозно, в което биха могли да работят по-дълго време на работа, а друга част гледат на печатарството като на място за временно препитание. Ония работници, които щогоде са поставени по-добре, те се намират в Държавната, Военната и Партийната печатница. Другата част от печатарските работници напускат печатарския професия и стават железничари, чиновници, кифладжии и пр. Останалите във вън от горепоменатите печатници работници са изгубили всякаква вяра към организа-

цията. Много години печатарските и другите графически работници са лъгани и мамени от работническите заблуди. Водените стачки досега са давали облаги на отделни личности, които са се настанявали за фактори, инважи и пр. Печатарската маса се отнася с недоверие към организацията и някои, за да подобрят положението си, се подмилкват около факторите, подават

заявления до Държавната печатница и пр. В това положение ние остава да работим.

Освен Държавната, Всенната и Партийната печатници другите печатници са ударили на кърпачлък. Они печатни издания, които изискват по-добра техника, се изработват в Държавната печатница, а ония, които изискват такава, са останали в частните печатници. За туй пък и господарите не чувствуват нужда от технически подготвен персонал, а вземат малки момичета и момчета за работници. Печатарското производство не ще завинаги да остане в туй състояние. Нуждите на книжния пазар ще наложат на господарите да имат добре подготвен технически персонал. Тази анархия, която владее производството, тя е преходна и модернизиранието на печатарското производство ще изисква технически подготвени работници, които, както и младите работници ще са годни за организация. Ако не бяха авантюристите и общоделците, печатарските работници не щяха да стигнат до това положение.

Безверие то към организация ще се премахне с силата на нашия съюз и затуй членовете на последния трябва да имат ясна представа за условията, при които има да действуват. Не да сме равнодушни и апатични, трябва смело и енергично да застъпваме позициите на нашия съюз и по този начин да засилим последния както количествено, тъй и качествено, и финансово.

На печатарския работник тепърва предстоят тежки борби, които ще изискват жертви; затуй трябва да подготвим условията, та да ги понесем по-леко. Някои печатарски работници, изгубили вяра в своята организация, искат да образуват отделна неутрална организация, която да бъде далеч от Работническия печатарски съюз и социалната демокрацията. На тия работници ние ще трябва да обясним, че те ще извършат *непростима грешка* с отделянето си от общото работническо движение, и да гледаме да привлечем в нашите редове.

За да можем да постигнем добри резултати, необходимо е:

1. Бирниците и доверените лица, които ще действуват из печатниците, да бъдат запознати с агитационния материал, който ще трябва да почерпват от работниците

В движение у нас, като черпят сведения от «Работнически вестник» за всички ония злополуки, които са дали в печатниците и другите производства, а също и специалните брошури.

Да бъдат засегнати от агитацията и пропагандата всички работници от графическото производство като: печатари, литографи, цинкографи, букволсяри, книгобinderи и пр., между които да се действа организирано, за цел, ако стане нужда, ще бъдат извадени другите от заведенията, в които по-добре са поставени, за да могат по-добре да водят агитацията сред останалите работници. За тази цел да се свикват отделни конференции в печатниците от всяко графическо заведение поотделно, като бъде издаден позив към работниците и работничките, в който да се опише накратко положението на печатника; да бъде поканен да се организира; да сме в близки връзки с работника и неговото семейство; като трябва да явяваме целите и задачите на нашия съюз, които той трябва да следва.

За Държавната печатница, която е занемарена от страна на властта да бъде изтъкнато в «Печатарски работник» всички несправедливости на началниците и техните агенти; трудовите условия, при които се работи в нея; заблудата, която се разпространява с някакви пенсии, с взаимоспомагателните каси и др. Да се организират работниците от тая печатница и да се има влияние на страната си симпатично на неорганизираните работници. По същия начин ще трябва да се постъпи и с всички ония печатници, в които нашето влияние е още слабо.

За организирането на неорганизираните работници ще трябва да си послужим и с публични събрания, които да бъдат поставени на разглеждане въпроси, които отблизо засягат печатарския работник.

В. «Печатарски работник» да бъде огледало, в което да се отразява положението на графическите работници, да служи като средство за агитация, да засяга всички клонове от графическата индустрия и еднакво да застъпя.

Въпросът ли в това направление, не ще бъде далеч, когато ще се поздравим с единна организация,

засилена във всяко отношение, и която достойно ще остоява срещу господарските провокации и ще се бор за нови победи!

*В. «Печатарски работник»,
№ 5, 8 юни 1912 г.*

*Печата се по текста
на в. «Печатарски работник»*

ДО ФРАНЦ РАУШЕР —
САРАЕВО*

София, 16 юни 1912 г.**

От името на Общия синдикален съюз в България
дравлявам най-сърдечно вашия синдикален конгрес¹⁰⁷
и пожелавам най-добър успех.

Секретар: Г. Димитров

Работнически вестник,
179, 17 юни 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

Поздравителна телеграма до VI конгрес на Общия синдикален съюз
на Босна и Херцеговина. (Ред.)
Поместена в рубриката «Дневни новини», 16 юни 1912 г., с пояснение,
изпратена в деня на откриването на конгреса — 16 юни. (Ред.)

ОТГОВОРЪТ НА НАШАТА РАВНОСМЕТКА

Отговорът на нашите статии «Една равносметка», който се появи в «Народ», е тъй несъстоятелен и недостолепен, че не заслужава никакво сериозно внимание. Би било безсмислено губене на време да влизаме в каквито и да било обяснения по повод празните дърдорени на забъркалите пусулата чапкъни и авантюристи около «Народ».

Ние ще искаме с няколко думи само да подчертаем, че този отговор сам иде да потвърди всички факти, изнесени в нашите статии.

Ние изтъкнахме, че «Обединеният» синдикален съюз според своя собствен отчет има намаление от 289 членове в сравнение с 1910 година, като с неопровержими факти показахме, че това намаление фактически е много по-голямо и че този жалък съюз няма повече от 2200 членове, по-голямата част нередовни и тикнати там под давлението на майстори, фактори, посредници и господари, членове и съчувственици на «обединената» партия.

Ние посочихме с данни от самия отчет на «Обединения» съюз, че той търпи постоянно намаление на членовете си в най-важните индустриални и транспортни градове на страната, дето ние имаме *постоянно* увеличение, каквито са Бургас, София, Русе, Видин, Пловдив, Хасково и пр.

Ние отбелязахме, че «обединените» в 25 важни места на страната нямат нито един синдикален член и че в Казанлък, дето доскоро кметът беше техен човек, а сега имат четири общински съветници, и в Оряхово, дето имат трима съветници, *нямат нито един синдикиран работник*

Въз основа на техния отчет ние подчертахме, че «Обединеният» синдикален съюз няма:

Нито един текстилен работник!

Нито един рудничар!

Нито един каменоделец!

Нито един транспортен работник!

Нито един строителен работник, като не се смятат руските домстроители-еснафи!

Никакви фабрични и общи работници!

Нищо на Варненското и Бургаско пристанище!

И само неколцина тютюноработници!

По-нататък ние разкрихме финансовия банкрут на «Обединения» синдикален съюз — най-живото доказателство за неговото разпадане и за вътрешната му дезорганизация. Посочихме, че той според собствения му отчет има през 1911 година *17 103,51* лв. по-малко прихода отколкото през 1910 година. Разкрихме, че и посоченият приход в голямата си част е *фиктивен*, че са милиони известни суми по *два пъти* на приход, за да се нара общият приход по-голям, че посоченият приход за 12 месеца, както у нас, а за *16 месеца*; че по-голямата част от прихода е добит не от редовни членски вноски а от случайни източници — вечеринки, лотарии, болни и пр.; че посочената наличност е най-малко *три пъти* по-голяма от действителната и че и действителната наличност е *не в пари*, а в «облигации» и «документи» за заеми, които никога няма да бъдат върнати, за аването на «Народ», за акционерното дружество на Ядрова и Сакъзова, за кооперацията «Напред», за Пловския Народен дом и пр.

Ние отбелязахме също, че техните професионални органи, които съвършено нередовно излизат, имат един дефицит от *2302,68* лева и че през отчетния период (16 месеца) «Обединеният» съюз е дал всичко *4402,10* лева разходи за помощи на членовете си, докато нашият Синдикален съюз за 12 месеца е дал *12 058,70* лева!

Досежно дейността и борбите на «Обединения» съюз ние посочихме пак въз основа на неговия собствен отчет, че той не е развил никаква полезна просветителна

и възпитателна дейност, че, напротив, в неговата среда е имало само раздори и интриги, само деморализация и дезорганизация и че стачките в «Струг» и на Бургаското пристанище, по тяхното собствено признание в конгреса им, са *предизвикани* от техни хора умишлено, и много други техни стачки са обявявани поради това, че техните работници в понеделник разваляли «махмур-лук»!

За характеристика на дисциплината и морала в «Обединения» съюз ние изтъкнахме няколко по-важни факти из вътрешния му живот и разкрихме извършените мошеничества от неговия «синдикален комитет». Ние отбелязахме, че последният е излъгал конгреса, като твърди, че е изпратил в Швеция 150 лева, защото там не е имало през 1911 година никакъв локаут; той е излъгал по-рано, че е изпратил в Норвегия една помощ от 153 лева, защото за тая сума не се казва нито дума в отчета му, нито има в приходо-разходната равносметка; той е излъгал, че е изпратил 610 лева в Англия; той също мошенически излъга по-рано, когато твърдеше, че злоупотребената от Манова сума на трамвайните работници 200 лева я е получил още през месец март 1911 година, защото тая сума сега не фигурира между постъпленията през същата година, и пр.

Накрай ние изтъкнахме, че «Обединеният» синдикален съюз, без да представлява *някаква действителна професионална организация*, служи само като един жилен проводник за разцепническата и продажническа роля на политическите кариеристи и чапкъни в средата на работническата класа.

Какво отговори «Народ» на всички тия аргументирани и подкрепени с официални и неоспорими данни наши твърдения и заключения? Прочетете тия шест неувателни статии в «Народ» и кажете: сериозен отговор ли е това?

Всички наши съществени твърдения са *отминати в мълчание*, т. е. *потвърдени* са от самите чапкъни около «Народ». И за да не стане именно това ясно, авторът на тия нелепи и смешни статии прибягва към хамалски неувателни по наш адрес, плоски остроумия и нови фалшификации.

С донкихотски замашки тоя злополучен рицар на без-
стието и глупостта подмята за нашия *Съюз на фаб-
ричните и други работници*, че в него има и хлебари,
сладкари, и бръснари, без да подозира нещастникът,
подобни *събирателни* съюзи е имало във всички стра-
ни, преди да е станало възможно да се образува във всяка
отделна професия специален централистичен професно-
нален съюз, и че и днес такъв съюз има в Босна и Хер-
цеговина, Сърбия, Хърватско и даже в Германия, дето
така наречения «*Verband der Fabrik— und gewerbli-
chen Hilfsarbeiter*»* и сега влизат всички несквалифици-
рани и *други* работници, които още нямат свои профе-
сионални съюзи.

Като отминава изнесените от нас факти, нашият без-
крупен опонент се старая да прикрива пред наивните
читатели на «Народ» финансовия банкрут на «Обеди-
нения» синдикален съюз с едно твърде забавително и не-
пременно изчисление прихода, разхода и наличността на
своите и наши съюзи и изкарва, че те имат на «глава»
много повече приход и наличност от нас. Пропуснал е
да каже една *дреболия*, която ние трябва да напомним, за
да рухне цялото това донкихотско построение. Прихо-
дът на «Обединения» съюз е за 16 месеца, а нашият за
1 година, в тоя техен приход има редица суми *по два пъти* минати
за печене, работи, които разкрихме в нашите статии по-
горе. При това изчислението е направено, без да се смя-
тат приходът, разходът и наличността на нашия Тран-
спортен съюз — уж за «уражение». Чудно «урав-
нение» наистина! По тоя начин можете да изкарате на
«глава» каквото поискате. Това обаче никого не може
да заблуди, то само показва, че във вашата забъркана
голяма има доста много ексиклък!

Най-интересни са обаче чапкъните около «Народ», кога-
то ни отговарят за извършените от тях мошенничества. «На-
род» напечата една разписка, с която уж са изпратени
100 лева в Норвегия, *но разписка без дата*. Той напечата
също едно писмо уж от др. Еплетон, английския синди-
кален секретар, с което той благодари за получените 610
лева от «Обединения» съюз, *но пак без дата*. На няколко-

* «Съюз на фабричните и индустриалните помощни работници.» (Ред.)

кратните настоявания на «Работнически вестник» да бъдат съобщени датите на разписките, с които са изпратени сумите в Християния и Лондон, «Народ» не ги съобщи. Разбира се, лисица на пазар не излиза. Мошениците знаят добре, че ако биха съобщили някакви дати, би трябвало да извършат нова фалшификация, която ще хвърли още по-голяма светлина върху тяхното мошеничество.

За злоупотребената сума от Манов пък злополучният «секретар» се провиква: «Синдикалният комитет отговаря за тая сума!» Ние знаем, че той «отговаря», но нали казвахте, че е постъпила в касата ви още през март 1911 година? Сега излиза обаче, че не е постъпила; това се вижда от отчета ви. Значи сами потвърдявате и това разкрито от нас мошеничество.

Ето такъв е отговорът на чапкърите и авантюристите от «Народ». Ние сме напълно доволни. Работниците в «Обединения» съюз, които имат все още известна работническа чест и достойнство, ще съумеят да дадат заслуженото на тия политически чапкърни и авантюристи и да се отърват от тяхното блато, за да намерят час по-скоро чистата десница на борещия се български пролетариат.

Имали сме търпение досега, ще имаме още малко търпение да доживеем и тоя ден!

В. «Работнически вестник»,
№ 183, 22 юни 1912 г.
Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

РАБОТНИЧЕСКИТЕ ЗЛОПОЛУКИ

Поразителна е бързината, с която се увеличават работническите злополуки у нас. Всекидневно се дават по една и повече работнически жертви на алчната, свирепа с нищо неограничена капиталистическа експлоатация. «Работнически вестник» просто едва успява да хроникира в време всичките сведения за многобройните злополуки.

Особено бърз и голям е ръстът на работническите злополуки през пролетта и лятото, когато строителната работа по сградите, железопътните линии, шосетата, мостовете и другите постройки се намира в пълен разгар. Само през последните десет дни Синдикалният комитет получи от разните части на страната сведения за 15 смъртни и други тежки злополуки по строителните предприятия!

Сега ние се намираме пред една нова катастрофа, пред нови работнически жертви. Софийските работници биваха потресени от известието за станалата катастрофа на востроящото се четириетажно здание в двора на хотел «Европа» на улица «Мария Луиза».* Вчера преди обед,

* По повод на тази злополука на 20 юни 1912 г. местният работнически съвет и секцията на работниците-домостроители при Съюза на фабричните работници организират протестно събрание в градината на Работническия дом, в което Г. Димитров произнесе реч. Единодушно е приета следната резолюция-протест, отпечатана във в. «Работнически вестник», № 181 от 23 юни 1912 г.

«Днес, 20 юни 1912 г., софийските работници, свикани от местния работнически съвет и домостроителната секция при Съюза на фабричните и други работници в България на протестационно събрание по повод срутването строящото се здание на Марко Раданович до хотел «Европа» и падналите там работнически жертви, като изслушахме речта на др. Георги Димитров и като взехме решение:

1. Че прекният и най-голям виновник за нещастнето е самият стопанин на зиданото Марко Раданович, който, игнорирайки напълно всяка техническа

когато работата по това здание е била най-усилена, внезапно се срутва предната част от покрива надолу. Заедно с развалините падат и четирмата работници, работещи на четвъртия етаж и на покрива, единият от които бива съвършено смазан и занесен в Александровската болница в безнадеждно състояние, а другите трима, само по една щастлива случайност, тежко наранени, успяват да се спасят от явната смърт. На също такава случайност се дължи и обстоятелството, че не са намерили своя трагичен край под развалините и всички останали работници, които работят при постройката на това здание.

Причините на тая нова катастрофа, която можеше да погуби най-малко десетина работници и която отне живота на един млад, пълен със сили, енергия и надежди строителен работник, са тъй типични, че хвърлят още веднъж предостатъчно светлина върху крайно престъпния начин, по който се издигат постройките у нас, и показват на каква зверска и безконтролна експлоатация се подлага от страна на алчните за печалби капиталисти работническият труд.

Така при построяването на това срутено и опръскано с работническа кръв здание неговият стопанин, крупният софийски богаташ Раданович, не е спазвал и най-елементарните изисквания на строителната техника и не се е съобразявал даже и с въведения от техническата власт план.

За да направи една икономия, стопанинът не е наел инженер-архитект да ръководи работата при постройката, а сам е вършил това.

контрола, сам в ролята на архитект и ръководител на постройката, ръководим от ненаситната алчност за печалби, с револвер в ръка е карал работниците да продължават при явно застрашаващата ги опасност;

2. Че това ужасно злодеяние не е нито първото, нито последното, а е само една брънка от хилядите такива, основната причина на които лежи в безпределната експлоатация и липсата на най-елементарна защита на работническият труд. *решихме:*

1. Изпращаме нашето братско съчувствие към пострадалите и презрение към работническите убийци;

2. Протестираме най-енергично против престъпното нехайство на властта спрямо здравето и живота на работниците;

3. Подчертавайки още един път нагънатата нужда от законодателна защита на работническият труд, апелираме към всички домостроителни и други работници да станат членове на своите организации и да се борят най-енергично за извоюване всеобщата защита на работническият труд.» (Ред.)

Правило безусловно е първите два етажа на подобни колкотоетажни здания да се изграждат с добре изпечени пресовани тухли, но Раданович, за икономия, турил нишени и свършено слаби тухли.

Бетонният под между етажите, който винаги, според дите лица, трябва да се състои от 50% пясък и 50% цимент, тук е бил направен с 90% пясък и 10% цимент! Да се обяснява фактът, че когато тримата работници четвъртия етаж при срутването бягали да се спасят от катастрофата, «бетонният» под на четвъртия етаж се провалил и те се сгромолясали на третия етаж.

Вместо да тури 14-и и 16-сантиметрови железни греди между стените през цялото протежение на зданието, тоя преп експлоататор, за да икономиса известно количество килограми желязо, е заповядал да се турят много тънки и слаби железни греди, и то на парчета, с изпитни промеждутъци между едно и друго парче.

Майсторът често е привличал вниманието на Радановича, че по тоя начин не трябва да се строи, защото има опасност да се случи някое нещастие. Работниците пък, придвиждайки грозящата ги опасност, неведнъж са заявявали, че няма да работят при тия условия, като някои напускали и на тяхно място идвали нови. Раданович обаче винаги отговарял на всички тия предупреждения с шоквания и псувни върху майстора и работниците и е имало случаи, когато в своята свирепа разяреност с ревер в ръка ги е заставял да строят тъй, както той иска.

По тоя престъпен и злодейски начин е докарана вечерната катастрофа.

Ние бихме запитали, де е надзорът от страна на властта върху строителните предприятия? Де е била властта, която трябваше да следи и да запрети подобно престъпно поведение? Де е бил «инспекторатът на труда» да се загрижи за съдбата на строителните работници?

Никакъв надзор, никакви ревизии няма. Всеки господар и предприемач строи, както си иска, и излага на осакатяване и смърт работниците. Отговорността на властта толкова по-голяма, че вчерашната катастрофа не е първа.

Миналата година се срути цяла една сграда на улица «Лабинска», неотдавна падна камбаната от черквата

«Александър Невски», сега наскоро се срути друго здание на улица «Цар Борис» и пр. Десетки са вече тия случаи в страната. Властта обаче продължава да нехае и да се отнася с най-престъпно пренебрежение към хилядите нещастни строителни работници, които издигат колосните сгради и разкошни палати на господарската класа у нас.

На алчността на капиталистите и на безгрижното престъпното съучастничество на държавата се дължат стотините и хиляди осакатявания и убийства на работниците в строителството, индустрията и транспорта.

Каква ужасна картина представлява това безчовечно проливане на работническа кръв, може да се види и от следните сведения, които заемаме от още незавършената окончателно статистика на Синдикалния комитет за работническите злополуки.

От 1907 до 1911 година са отбелязани в пресата и събрани сведения от други източници за следните злополуки:

	Убити	Тежко ранени	Всичко
1907	43	121	164
1908	55	156	211
1909	71	208	279
1910	97	244	341
1911	126	312	438
	392	1041	1433

Само за пет години значи са събрани сведения за 1433 работнически злополуки, от които 392 смъртни случая и 1041 случая на тежко осакатяване! Ужасът става още по-голям, като се има предвид, че това са само една нищожна част от всички станали в нашата страна работнически злополуки през тоя петгодишен период, тъй като множество злополуки, станали в отдалечените и затънтени индустриални и строителни предприятия, остават неизвестни на нашите организации и другари, вследствие на които

се изнасят в печата и не могат да се съберат по-сетне никакви сведения за тях.

Но и известните работнически злополуки са достатъчно да се види на какво масово и злодейско избиване е обречена работническата класа у нас от страна на капитализма. Ако бихме турнали на всеки убит и осакатен работник средно най-малко по трима членове в семейството, бихме получили зловещата цифра от 4299 деца и жени, останали без материална поддръжка, хвърлени милостно в прегръдките на глада и мизерията!

И тия жертви на капиталистическата експлоатация получават абсолютно никаква защита от страна на държавата и тия, за които през цял живот работниците събират несметни богатства.

Няма закони в защита на труда! Няма държавна заплата за работниците в случай на злополука! Не са предприети никакви законодателни мерки за ограничаване на работническите злополуки! Не е узаконен така нареченият *професионален риск*, т. е. задължителната отговорност от страна на господарите за нещастията, които сподитат техните работници при работа! Няма работнически инспекторат!

Десетки дела за парични обезщетения, завеждани от осакатени работници и от семействата на убити работници с помощта на нашите организации, са пропадали. Адвокатите при сегашното законодателство почти винаги намират възможност да отхвърлят предявявания в дива случай съвършено основателен иск и което е още по-позорно, да стоварват вината за работническите злополуки върху самите пострадали работници!

Разбира се, като се констатира тая позорна система на безогледно избиване и осакатяване на работниците, творителите на всички обществени блага в нашата страна, безсмислено би било да се апелира към «хуманните чувства» и «човешката съвест» на «обществото» и към «иниманието и грижите на общественото мнение». Това «общество» си гледа днес изключително гешефта и удоволствията, то си затваря очите и запушва ушите, за да не вижда проливаната работническа кръв и да не чува пладанията на работническите сирачета и вдовици, а нещото «обществено мнение» се формира и изразява от

потъналата в продажничества и безчестия жълта преса. Не по-малко безсмислено би било също да се опитваме да убедим с научни доводи и с хилядите потресающи факти из живота представителите на капиталистическата буржоазия и управниците на буржоазната «културна» и «правова» държава каква жизнена необходимост е да се предприемат най-строги законодателни мерки за ограничението на злополуките, да се узакони професионалният риск, да се въведе държавна застраховка за работниците и да се създаде работнически инспекторат.

Сложете цялата мъдрост на науката и историята в краката на тия работнически убийци, изнесете им всичките ужасяващи факти на работнически злополуките все пак ще останат безчувствени, студени и неми като камък. Нещо повече: ще се надсмиват и подиграват над нещастieto и безсилието на работническата класа!

Не! От апели и научни, убедителни доводи в защита на пролетариата капиталистическата буржоазия и държавата *не разбират* и с такива средства те не ще бъдат вразумени. И след това те ще продължават да създават само закони за гарантиране до най-големи подробности капиталистите, частната собственост, ще създават закони даже за *застраховка на посевите от градобитнина и на добитъка от мор*, а за защита на труда нищо не ще направят. И след това те ще разправят, че няма средства за законодателна закрила на работниците, а ще хвърлят милиони левове за милитаризма и монархизма, както това е било досега, когато за тия *противоработнически и примитивонародни* институти са разпилели близо *един милиард и половина лева*, а сега се готвят да хвърлят нови 15 милиона за нов царски дворец и да предприемат маса ризачествата за царски и други тържества и оргии.

За капиталистическата буржоазия и за държавата има само един единствен достатъчно силен и убедителен аргумент — това е *организираният юмрук на пролетариата, това е неговата сила, силата на социалдемократията*.

Така е било в другите страни, така ще бъде и у нас. Във всички напреднали капиталистически държави най-дребните даже работнически закони са създадени и приложени благодарение организираната сила и борба, благодарение *мощния натиск* на пролетариата.

Това трябва добре да разберат всички неорганизиранни работници у нас днес, когато се лееят потоци работническа кръв и хиляди работнически сирачета и вдовици се обливат горчиви сълзи.

Тая кръв и тия сълзи *повеляват* на всички неорганизиранни работници и работнички час по-скоро да влязат в рабвете на социалдемократическите професионални съюзи и Работническата социалдемократическа партия, за усилят и направят успешна подетата вече енергична и пълна борба за извоюването на действителната и пълна законодателна закрила на труда!

«Работнически вестник»,
184, 23 юни 1912 г.

Подпис: Г. Д!

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ДО ХХІІІ МЕЖДУНАРОДЕН
РУДНИЧАРСКИ
КОНГРЕС — АМСТЕРДАМ¹⁸⁸

София, 25 юни 1912 г.*

Приемете сърдечните братски поздрави и на българските рудничари. Да живее международната пролетарска солидарност!

Председател на Рудничарския съюз
в България: Г. Димитров

В. «Работнически вестник»,
№ 187, 27 юни 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

* Датирано според пояснителния текст в рубриката «Дневни повини» от 26 юни, където е поместена телеграмата. (Ред.)

ДО ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

26 юни 1912 г.*

Другари,

Предвид извънредно голямото число работнически злополуки, които стават напоследък, особено в строителството, Синдикалният комитет намира за уместно да свикват от страна на местните работнически съвети из цялата страна масови протестационни събрания, в които да се издигне нашето искане за създаване в най-скоро време един *общ закон за закрила на работниците* специално да се признае професионалният риск, да се приемат най-строги мерки за запазване здравето и живота на работниците, да се въведе държавна застраховка на работниците в случай на злополука и болест и да се създаде работнически инспекторат, избран от работническите организации и плащан от държа-

Най-удобно време за свикването на тия събрания се дава 29 юни, когато буржоазното и дворцово «Дружество за борба против туберкулозата» ще организира един *общ празник на розите*. В един момент, когато алчната капиталистическа буржоазия у нас ще се помъчи да прикрие своите престъпления и злодеяния спрямо работническата класа чрез една лицемерна и отвратителна готворителност и филантропия, нека борещият се пролетариат из цялата страна издигне мощно гласа си за *отстранна законодателна закрила на труда*.

Уверени, че ще направите всичко необходимо за успеха на тая извънредно важна акция, изпращаме ви своите другарски социалдемократически поздравии.

За Синдикалния комитет

Секретар-каснер: Г. Димитров

В. «Работнически вестник»,
№ 186, 26 юни 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ДО ЦЕНТРАЛНИТЕ НАСТОЯТЕЛСТВА НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ

27 юни 1912 г.*

Съгласно правилника за резервния фонд Защита и
Здравеопазване** постъпилите при отделните професионални съю-
зи за фонда трябва да се внасят ежемесечно на Синди-
калния комитет. Предвид на това поканват се централ-
ните настоятелства най-късно до 10 юли да внесат всич-
ките сумми за резервния фонд.

Поканват се също централните настоятелства да се
изразяват строго с решението на последния синдикален
съзвън, като припадащите се членски вноски за Синди-
калния съюз внасят редовно, веднага след изтичането
на всеки месец.

За Синдикалния комитет

Секретар-каснер: Г. Димитров

«Работнически вестник»,
№ 7, 27 юни 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

Дата на публикуването. (Ред.)
Вж настоящия том, с. 508—509. (Ред.)

СТАТИСТИКА ЗА РАБОТНИЧЕСКИТЕ ЗЛОПОЛУКИ

28 юни 1912 г.*

Както е известно, в нашата борба за извоюване законодателна закрила на труда от грамадно значение е да се изнасят своевременно в «Работнически вестник» всички работнически злополуки и да се води точна и пълна статистика за тях.

За съжаление обаче и до днес маса злополуки остават неизвестни на Синдикалния комитет, неотбелязани в неговата статистика и непубликувани във вестника. Такива случаи има даже и в места, дето наблизко има наши организации или отделни другари.

Предвид на това Синдикалният комитет още веднъж най-настоятелно поканва местните работнически съвети да наредят своята работа така, че за всяка работническа злополука в техния град и околността веднага да бъде уведомен Синдикалният комитет, като му се изпрати пощенският му адрес с точни данни специалният формуляр за злополуките.

В отдалечените места, дето няма местни работнически съвети и каквито и да е наши организации, Синдикалният комитет умолява отделните другари или съчувственици на работническото дело да дават тия сведения.

Нека изобщо в тая посока се направи всичко възможно, но, за да не остане неотбелязана в «Работнически вестник» и в статистиката на Синдикалния комитет нищо от работническа злополука.

За Синдикалния комитет
Секретар-касиер: Г. Димитров

В. «Работнически вестник»,
№ 188, 28 юни 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

* Дата на публикуването. (Ред.)

ПРАЗНИКЪТ НА ЗЛОДЕЙЦИТЕ

Всекидневно се изнасят в нашия печат множество случаи на осакатявания и кървави работнически злополуки. Числото на работническите жертви в индустрията, строителството и транспорта расте особено в последно време с изумителна бързина.

Според статистиката на Синдикалния комитет през последните пет години (1907—1911) са събрани сведения за 1433 работнически злополуки, от които 392 смъртни случая и 1041 случая на тежко осакатяване, последвано от неспособност за работа. И докато според тая статистика, която обгръща само една нищожна част от общото действително число на работническите злополуки в нашата страна, през 1907 година са отбелязани само 164 злополуки, в 1911 година злополуките достигат до 438 — *три пъти повече!*

През настоящата година работническите злополуки с много по-бърз темп нарастват. Само до днес за непълни пет месеца според сведенията на Синдикалния комитет са отбелязани 81 смъртни случая и 197 случая на тежко осакатяване!

И това са работнически злополуки, станали по най-ужасен начин. Достатъчно е да си спомним случая с петима девет работници от Балабановото предприятие в Черниново, които, работейки по Рилската река, бидоха задушени от нейните буйни води и издавени всички до смърт поради това, че реката не е канализирана и приспособена за безопасното свличане долу при фабриката на горните горе, в балкана, борови дървета; случая с работника в керамическата фабрика «Изида» (Новоселско), който, когато оправял горе трансмисиите, директорът дал заповед да пуснат мотора, и нещастният работ-

ник паднал между зъбестите колелета, които стриват твърдата земя, и заедно с нея бил изхвърлен от другата страна на *тухли*; случая със смазания работник между стените от изкачващата се нагоре вагонетка с ечемик в пивоварницата «Македония»; случая със зазидания един тунел по кюстендилската линия работник, тежко наранен, намиращ се в безсъзнание; случая със смазания от падналата камбана при черквата «Александър Невски» трима работници; случая с убития под развалините на срутеното здание в двора на хотел «Европа»; случая с разкъсания на части металоработник от експлозията в работилницата на братя Алфандари и пр. и пр. Понай-малко 90% от всички отбелязани работнически злополуки в разните индустриални и строителни предприятия, в мините и карьерите, по пристанищата и железниците са станали при такива ужасни условия.

Заслужава да се отбележи, че през краткия петгодишен период, ако се съди само от отбелязаните злополуки, са останали най-малко 4299 деца и жени без всякаква материална поддръжка, хвърлени в жестоките прегръдки на мизерията и гладната смърт.

Наред с това варварско масово осакатяване и избиване на работниците от страна на капитализма при най-широкото покровителство и съучастничество на нашата «културна» и «правова» държава работническата класа у нас е изложена на хиляди смъртоносни заболявания и на най-опасния бич — туберкулозата, вследствие извнредно дългия работен ден, ниските надници, нехигиеничните условия на труда, лошите жилища, безграничната експлоатация на женския и детския труд и пр.

Туберкулозата вследствие всички тия условия на труда и на живота на работниците и техните семейства ежегодно грабва из средата на работническата класа стотици и хиляди невинни жертви. За масата заболели от туберкулоза работници в болниците няма места, санаториумите са недостъпни за тях и те са обречени на неминуема смърт.

И пред тия ужасяващи факти, които тъй очебийно показват, че капитализмът тика работниците към пълно физическо и духовно израждане, към масово осакатяване и избиване и към преждевременна смърт, капиталистиче-

та буржоазия и държавата у нас не само не се стряскат, напротив, позволяват си да се гаврят с тежката участ на работническата класа. . .

Днес, когато цялата тая класа е в траур поради многобройните жертви, които дава всеки ден, когато не е станало нито едно кътче на страната неоросено с работническа кръв, когато всичко иде да изтъкне жизнената необходимост от всестранна законодателна закрила на работниците — ситата и доволна капиталистическа буржоазия, с благосклонното участие на двореца и при широкото съдействие на органите на властта, устройва из цялата страна «празник на розите»! . . .

Вместо закони за закрила на труда, вместо признаване на професионалния риск — създаване държавна застраховка за работниците в случай на болест, злополука, инвалидност и старост, вместо високи надници и добри условия на труда, вместо добра храна и здрави жилища «борбата против туберкулозата» — царизмът и буржоазията, устройват «празник на розите».

Отвратително буржоазно лицемерие! Тия същите, които във фабриките и работилниците, по строителните предприятия, пристанищата и железниците стават причина за убиване и избиване на работниците и за масовото разпространение на туберкулозата — те днес се обръщат към работните жертви с лицемерната си благотворителност и филантропия, със своя «празник на розите».

Не, това е празникът на злодейците, работническите убийци в нашата страна. Празникът на *розите* — това е празникът на *смъртта*, която създава свирепата капиталистическа експлоатация!

И на 29 юни борецният се български пролетариат в своите масови протестационни събрания ще покаже нагледно това. Той щеzakлейми още веднъж отвратителното буржоазно лицемерие и още по-високо ще издигне своя лунг за всестранна законодателна закрила на работниците.

СТАТИСТИКАТА ЗА УСЛОВИЯТА НА ТРУДА

29 юни 1912 г.*

Никога досега не е имало такава голяма нужда от една наша собствена и точна статистика за положението на работниците от разните производства и професии. Всекидневната наша агитация, нашата професионална борба и целокупната наша дейност срещат грамадни препятствия поради липсата на такава статистика.

Имайки предвид това, Синдикалният комитет в съвместно сътруднение с централните настоятелства на професионалните съюзи преди известно време изработи специални формуляри за събирането на най-необходимите в това отношение статистически данни.

Тия формуляри отдавна вече са разпратени до професионалните секции от съответните техни централи. Време е вече сега при приключването на първото полугодие от тая година всички статистически формуляри да бъдат върнати от секциите на централните настоятелства, а последните да предадат събраните данни на Синдикалния комитет, за да може той в скоро време да приготви една първоначална обща статистика на труда и да я публикува.

Синдикалният комитет не се съмнява, че централните настоятелства и секциите на професионалните съюзи, местните работнически съвети и отделните другари ще окажат всичкото свое съдействие за приготвянето на тая твърде необходима статистика.

За Синдикалния комитет

Секретар-касиер: *Г. Димитров*

РЕЧ
ПРИ ОТКРИВАНЕТО
НА ВТОРИЯ РЕДОВЕН КОНГРЕС
НА РУМЪНСКАТА
СОЦИАЛДЕМОКРАЦИЯ¹⁶⁹

Букурещ, 29 юни 1912 г.*

Разделя ни само Дунавът, а не се познаваме. И ние, и познаваме с най-малките подробности работнически-движения на Запад, а нас, които живеем толкова на-ро, не желаем да опознаем.

Макар че в България индустриализацията не е раз-на и пролетариатът е по-малоброен, благодарение на олюционния социализъм и на широко разгърнатата нас пропаганда ние имаме вече силно развито работ-ско движение.

В синдикатите имаме 8000, а в партията — 3000 ре-но отчетени членове. Имаме един ежедневен печатен-ин с тираж 8000 броя и едно списание с 1300 абонати. ртийната книжарница дава 400 000 лв. приход, а пе-ницата — 100 000 лева. Скоро ще построим Народен-а, за чието осъществяване всички членове от нашите-низации правят големи материални жертви.

В началото социалистическото движение в България, то и румънското движение в миналото, беше по-ско-дно интеллигентско движение и едва след 1904 г. се-рми в действително пролетарско движение.

Връзките между нас би трябвало да бъдат по-тесни.-положени сме на пътя на великите държави, които-много години следват враждебна на нашите народи-итика. Подготвят се нови завоевания на Балканите-алканските държави, ръководени от буржоазни пра-вства, пренебрегват интересите на масите, служей-на целите на Австрия и Русия.

¹⁶⁹ Дата на произнасянето. (Ред.)

Като изпълняваме дълга си и работим непрестанно, ще съборим сегашната Бастилия на Изтока и чрез федеративната република на балканските страни ще увенчаем с победа каузата на пролетариата.

«România muncitoare»,
№ 51—52.
8. VII. 1912.

Печата се по текста
на първата публикация на бълг. език в
«Известия на Инст. по история
на БКП», № 42, 1980, с. 426

ПИСМА ИЗ РУМЪНИЯ

От нашия делегат на конгреса
на румънските другари¹⁷⁰

**1. «Работнически вестник»,
193, 193, 194, 195, 196, 197 и 198
4, 5, 6, 7, 8, 10 и 11 юли 1912 г.**
Подпис: Г. Д.

*Печатат се по текста
на в. «Работнически вестник»*

I

ИНДУСТРИАЛНА И РАБОТНИЧЕСКА РУМЪНИЯ

Макар и да се намираме в такова близко съседство с Румъния, у нас свършено малко се знае за положението и развитието на тая страна и за нейното работническо движение. Ние даже по-добре познаваме Германия и Австрия например, отколкото Румъния, от която ни отделя Дунавът!

Между това близкото опознаване с тая съседна нам страна и преди всичко с румънското работническо социал-демократическо движение е една жизнена необходимост, която ва за успеха на нашите собствени борби, така и особено за разрешението на ония важни проблеми, които стоят пред балканската социалдемокрация.

Без съмнение за това опознаване и сближение с борбата се румънски пролетариат ще спомогне доста и участието на нашата партия и Синдикалния съюз в общия работен и синдикален конгрес на румънските другари, който утре тук се открива.

Румъния е една страна, която заема 131 353 квадратни километра*, брой, според едно последно преброяване, близо до милиона жители, от които селско население около 767. От аграрна държава, каквато е била по-рано, тя вече се обръща в една индустриална, капиталистическа страна. Тук индустрията бързо се развива и разрушава всички остатъци от феодалните отношения и старинни производствени форми. Най-силно е развита петрол-

* В оригинала погрешно е отпечатано метра. (Ред.)

ната, металната, тютюневата и захарната индустрии. Букурещ, Плоещ, Браила, Яш, Галац, Пятра-Нямц и долината по реката Прахова са големите индустриални центрове на Румъния.

Индустриализирането на страната тук се тласка напред с всички ония известни у нас средства; с тая разлика, че чрез систематическото ограбване на селските маси от големите аграрци и финансовата плутокрация са концентрирани в ръцете на последните колосални капитали, които последователно сега се прехвърлят в индустрията, разбира се, най-напред в най-сигурните и рентабилни нейни клонове. Законът за насърчение на местната индустрия, който в много отношения напомня нашия такъв закон, дава най-широки облаги и привилегии на индустриалците. Само поради освобождаване от мита суровите материали те са спечелили от 1894 до 1910 година 26 милиона лева.

За бързото капиталистическо развитие на Румъния свидетелствуват следните кратки данни, които засама от официалната анкета на Министерството на индустрията

От 1887 до 1911 година са основани 769 фабрики, покровителствувани от държавата*. Сега се инсталират още 20 такива фабрики.

В тия индустриални предприятия е имало:

	Пост. капитал	Сур. материали	Конски сили
1906	214 000 000 л.	151 000 000 л.	49 766
1911	277 108 000 л.	215 627 000 л.	71 597

Работници

	Мъже	Жени	Годишно производство
1906	31 520	6 105	273 000 000 лева
1911	37 122	9 158	343 891 000 лева

* Според Закона за насърчение на местната индустрия покровителствуват се само ония фабрики, които имат 50 000 лева капитал, 25 работници и мотори с 25 конски сили.

Извън покровителствуваните фабрики в петролната индустрия е имало през 1911 г. общ капитал 337 585 000 лева и 7496 работници. Годишното производство е било 50 517 000 тона.

В индустрията, търговията и разните банки са вложени само през 1910 година нови капитали 102 500 000 лева, а през 1911 година — 117 325 360 лева. От вложенията през 1911 година капитали 25 000 000 лв. са в индустрията и търговията, 68 450 000 лева в производството на петрол и 23 365 360 лева в банките.

Между това в занаятчийското производство е имало

1902 г. 97 755 собственици и работници

1911 г. 95 630 „ „

От тях:	собственици	работници
1902	53 587	44 168
1911	36 678	58 952

От собствениците през 1911 година 23 238 души са били сами, без наемни работници!

Румъния е прошарена из всички свои части с железопътни линии. Нейната обща железопътна мрежа възлиза в 1911 г. на 3437 километра и в нея са вложени един милиард и 60 милиона лева. Годишният приход от железопътните е 97 милиона лева. Сега се строят още 400 километра нови железопътни линии. При това има и 27 672 километра добре уредени шосета.

Румъния има и няколко важни дунавски и черноморски пристанища. Тя разполага само по Черно море с пет малки пощенски парахода и пет парахода за стоки.

Вносът и износът през 1871 година общо е бил 260 610 000 лева, а през 1910 година — 1 014 562 000 лв. (внос — 591 200 лв. и износ — 603 650 000 лева).

Капиталистите добиват грамадни печалби. Нещо обикновено е да се докарва печалба от 50%, какъвто е случаят например в захарната, петролната и др. индустрии. При увеличенията на акциите на разните банки донасят извънредно големи дивиденди на своите притежатели. Така например доходността на акциите на Народната банка от 500 лв. в 1901 година се е възкачила на 5925 лв. в 1911 година!

Акциите на ипотекарната селска банка от 500 лв. в 1908 година са достигнали до 1090 лева в 1911 година — само за три години!

Няма точна статистика, но според изчисленията на нашите румънски другари в едрата индустрия са заети най-малко 80 000 работници и работнички, а в средната индустрия и занаятчийството — близо 100 000. Общо индустрията, занаятчийството, транспорта и търговията са заети повече от 500 000 работници и работнички. При това цялата многохилядна селска маса е почти пролетаризирана.

Наред с грамадните богатства, наред с баснословния лукс и разточителството на румънските чокои, на финансовата плутокрация и на едрата индустриална буржоазия румънският пролетариат е изложен на една крайно безчовечна експлоатация и широките негови слоеве тънат в неописуема мизерия.

Средният работен ден в индустрията и занаятчийството е от 10 до 13 часа, а в търговията даже 14—15 часа. Според официалната анкета в покровителствуваната индустрия 31 000 работници получават до 3 л. надница, 7000 — от 3 до 4 л., 4158 — от 4 до 5 л., и 3038 — от 5 до 6 л., и то при извънредно силно заскъпналия напоследък живот в Румъния!

Голяма част от индустрията и пролетариата са концентрирани в Букурещ, който вече има повече от 400 000 жители и поради своите богатства и лукс го наричат *малкия или балканския Париж*. В тоя красив град, центърът на който е пълен с колосални и луксозни дворци на румънските чокои и капиталисти, е развита предвсичко металургията и има близо 100 000 работници и работнички.

Още щом се влезе в столицата на Румъния, струпащите богатства и редкият лукс, непрестанното движение на красивите файтони и автомобили подсказват за съществуването на една аграрна аристокрация и една финансово-плутокрация, които лудо пилеят ограбваните от широките народни и работнически маси богатства, докато самите тия маси тънат в ужасна мизерия и невежество.

Тук има главно две големи и с важно значение политически партии, които делят мегдан за управлението на страната. Това са *консерваторите*, една част от които

та са управляваща партия, и *либералите*, които досега са управлявали. Консерваторите се опират предимно на аристократичния аграрен клас, който все повече се разлага, и това особено напоследък се стараят да имат на своя страна чрез известни концесии и вулгарна демагогия широките народни маси и специално работническата класа. Либералната партия, напротив, се състои от финансистите, плутокрацията и младата индустриална буржоазия, която се отнася открито реакционно спрямо работническото движение. През нейното властвуване е отнето правото на стачка на занаятчиите и другите държавни работници да се сдружават и да обявяват стачки.

Благодарение главно на борбата между консерваторите и либералите тук е създадено почти изключително първите едно доста широко работническо законодателство. Има Закон за женския и детския труд, подобен на нашия. *Признат е професионалният риск* при работническите нещастия.

Съществува Закон за осигуряване работниците в случай на болест, злополука, инвалидност и старост. Разноските за осигуровката в случай на болест лежат изключително върху работниците, които внасят за тая цел специални седмични вноски от 1—2%. Държавата издържа само персонала, необходим за организацията и управлението на болничните каси. Тежестта пък за осигуряването в случай на злополука пада *изключително* върху работодателите, а разносните за осигуровката на инвалидизирани стари работници се разпределя на три равни части — между държавата, работодателите и работниците. Новото работническо движение след разпадането на старата социалистическа партия¹⁷¹ изникнало и се е развилало от 1904 година досега, от една страна, всред огънените последните стачни борби, и от друга — под тежки удари на реакцията.

Вследствие на тия условия нашите румънски другари са имали възможност да си изградят една здрава организация.

Едва напоследък, когато и консерваторският режим е принуден да даде малко по-широка свобода, румънските другари са се заели с всички сили да се слобият с това, което им липсва — *солидна партийна и синдикална*

организация. Да разчисти пътя за постигането на това — е задачата на утрешния конгрес, който ще се занимава с редица извънредно важни организационни въпроси за партията и синдикатите и за който вече пристигат делегатите на организирания румънски пролетариат из цялата страна.

По покана на румънските другари в конгреса ще вземат участие и делегати на някои от братските партии. Освен нас тук е вече др. *Туцович*, делегат на Сръбската социалдемократическа партия и Синдикален съюз, тук е също и др. *Григорович*, депутат в Австрийския парламент от Буковина, делегат на буковинските румънски социалдемократи и на австрийската партия. Очаква се да пристигне утре др. *Бухингер*, секретар на Унгарската социалдемократическа партия.

Букурещ, 28 юни 1912 г.

II ВТОРИЯТ СОЦИАЛДЕМОКРАТИЧЕСКИ КОНГРЕС В РУМЪНИЯ

Сегашният конгрес на румънските другари е втори ред редовен конгрес.

В 1906 година се е състояла първата синдикална конференция¹⁷², на която са сложени, тъй да се каже, окончателно теоретическите основи на работническото движение и е ликвидирано с анархистическите и самосиндикалистически тенденции в движението.

В 1907 година се е състояла втората синдикална конференция¹⁷², а в 1908 година — третата конференция¹⁷², която освен синдикатите са участвували и образувани-социалистически политически групи.

В 1910 година се е състоял първият редовен социалдемократически (партиен и синдикален) конгрес¹⁷³, на който окончателно се е формирала Социалдемократическата партия, която за разлика от старата Социалистическа партия, състояща се предимно от интелигенти, междо които множество карьеристи, подобни на нашите обелци, изхожда из средата на работническите синдикати и се опира върху създаденото вече работническо движение.

Както в Сърбия и Босна и Херцеговина, и за разлика България Румънската социалдемократическа партия формира по-късно, шест години след основаването на работническите синдикати. Вследствие на това отношението между синдикатите и партията тук не само са множесни, но и нещо повече, между тези две крила на движението съществуват органически връзки. В тяхната организация даже още не е постигнато необходимото обединяване и разграничение техните области на действие.

И сегашният конгрес на румънските другари е общ на партията и синдикатите. Участвуват 96 делегати, от които 69 синдикални, 21 партийни, по 1 делегат от редакцията и администрацията на партийния и синдикален орган «Работническа Румъния» един делегат на Литературното социалистическо издателство и трима *млади работници*, делегати на Младежката работническа организация. От всички делегати само 6 са интелегенти.

Конгресът се откри тая заран в голямата и хубава зала «Orleg», украсена със зеленина. Над сцената в средата е поставен ликът на Маркса, от лявата страна — ликът на *Доброджеану Герей**, най-стария социалдемократ-марксист в Румъния, руски емигрант, избягал на Сибир преди около 30 години, известен писател, крайно симпатичен старец, обичан необикновено силно от борещия се румънски пролетариат, в първите редове на който и до днес се намира. На дясната страна е поставен ликът на Раковски.

Към 10 часа секретарят на партията *Фриму* открива с няколко приветствени думи конгреса. Конституира се конгресното бюро под председателството на *Раковски*, който заема своето място всред буря от ръкопляскания.

Раковски представи на конгреса чуждестранните делегати, като особено силно подчертава успехите, които нашата партия в България е направила, спира се върху последното ни предприятие за издигане Народен дом в София и изтъква за пример, достоен за подражание от страна на румънските работници, удивителната пожертвувателност, която проявяват нашите другари. По-натък излага историята на социалистическото движение в нашата страна. Делегатът на Австрийската партия *Григорович*, румънин по народност, изгонен от Румъния някога и сега депутат от Буковина в Австрийския парламент, посрещнат с продължителни и бурни акламации, поздравява конгреса. Той изтъква грамадните трудности, които социалдемократията в Австрия среща, но които благодарение своята добра организация и марксистическа тактика успява да преодолява всички препятствия и

* Правилното изписване (на латиница и кирилица) и съвременната транскрипция на имената са осъществени в Изданията посочени към това. (190)

има удивителни успехи. Посочва това на румънските другари. Неговата хубава реч, произнесена на румънски, прави дълбоко впечатление на конгреса и бе прекъсвана изпратена с бурни одобрения.

След това Туцович, делегат на Сръбската социалдемократическа партия, живо акламиран, поднася поздравилна сръбския пролетариат и подчертава, че успехите, които има социалдемократията в Сърбия въпреки граждинските препятствия, се дължат на това, че тя почива на основите на класовата борба, на единството между партийната и синдикална организация и централизацията в движението. Изтъква значението на интернационалната солидарност и сближаването на пролетариата на Балканските страни за противодействието на завоевателната политика на Австрия и Русия и реализирането на една Балканска федеративна република.

Речта на Туцовича, произнесена на сръбски, бе преведена на румънски от Раковски.

Радушно приветствуван от делегатите и многобройна работническа публика, аз, като български делегат, правих конгреса на румънските другари и изтъкнах необходимата несбходимост от най-близки връзки между българския и румънския пролетариат както за тяхната съвместна борба, така и особено за успешното изпълнение на ония важни задачи, които предстоят на социалдемократията в Балканския полуостров относително изолатирането на една неуязвима барикада срещу империалистическата политика на Австрия и Русия и за обединението на балканските народи в една федеративна република, за да се разчисти още по-добре пътят към социалната революция за тържеството на великата социална република.

Моята реч, произнесена на български, бе преведена на сръбски и на румънски.

След поздравленията* конгресът одобри привременен дневен ред.

Подир обед ще бъдат докладвани отчетите на Централния комитет на партията и Синдикалната комисия.

Букурещ, 29 юни 1912 г.

Унгарският делегат Бухингер още не е пристигнал.

III СЪСТОЯНИЕТО НА ПАРТИЯТА И СИНДИКАТИТЕ

Вчера след обед се докладваха отчетите за състоянието на партията и синдикатите. Поради неуредената обща администрация и слабите връзки между центъра и организациите в провинцията отчетите съдържат за съжаление съвършено оскъдни — недостатъчни и не особено точни сведения.

Партията има девет партийни организации, или казано тука ги наричат *социалистически клубове*, с около 100 членове, от които 12 жени. Съставът на партията е чисто работнически. Интелигенти има само няколко души. Формирана едва преди две години, тя още не е успяла да има един правилен организационен живот и да развива системна агитация и пропаганда в средата на работническите маси за поставянето им под свое влияние.

В тая посока напоследък се полагат големи усилия, които не ще закъснеят да се увенчаят с добри успехи. Центърът на целокупната партийна дейност и тука се пренася в средата на индустриалния пролетариат.

В централната каса на партията са постъпили през отчетните две години (1910 и 1911) всичко 5206,80 лева. Една голяма част от тия последните не са от членски вноски, а от пожертвования на видни партийни другари като Доброджеану Гереея, Раковски и др.

Партийното издателство има 12 000 лева капитал. От една година насам то усилено функционира. Издадени са нови 11 агитационни брошури през отчетния период в 44 000 екземпляра. Пръснати са през същото време 48 000 екземпляра от разните брошури.

Партийният и синдикален орган «Работническа Румъния» («România muncitoare») излиза два пъти в седмицата и има 1500 предплатили абонати и общ тираж 10 000 екземпляра. Системата на предплатен абонамент скоро е въведена и дава много добри резултати. Извънредно широкото разпространение на ежедневната пресна средата на работниците е една колосална спънка за разпространението на партийния орган. Особено вестниците «Adeverul» и «Dimineata» се явяват спънка в това отношение поради обстоятелството, че тия вестници, които са притежание на едни и същи издатели, минават тува демократически и даже социалистически органи. Главният редактор Милле е бивш член на партията, а сред от важните сътрудници, Коча, и понастоящем влияе в партията.

Партията има специален фонд за Народен дом. В него преди конгреса е имало 20 000 лева. На самия конгрес се пусна подписка, в която в знак на интернационална солидарност взеха участие с една скромна помощ по 100 лева и представените в конгреса чуждестранни работници чрез своите делегати. Тоя фонд при закриването на конгреса достигна 36 000 лева.

Партията е имала също и един избирателен фонд с общо 8000 лева, които са разходвани в миналогодишните депутатски избори. Поради реакционния избирателен закон нашите другари са принудени да харчат грамадни суми в изборите. Само за регистриране на кандидатите в листа в Букурещ и заплащане на всевъзможните разходи партията в миналогодишните избори е дала 3600 лева — по 400 лева за всеки от деветте кандидати!

В тия избори партията е участвувала само в шест градовете: Букурещ, Плосец, Галац, Браила, Турну-Северин и Ясеново и е получила общо около 1000 гласа.

Трябва да се има предвид, че тук няма всеобщо избирателно право. Избирателната система е такава, че само едно население от 7 000 000 Румъния има само около 100 000 избиратели! Грамадната работническа маса е изключена от участие в изборите поради обременителен или данъчен ценз, който се поставя за получаване на избирателно право. При това имеющите избирателно право тук трябва специално да се записват чрез

съда, като представят разни документи и полагат такива си — процедура, недостъпна за масата работници.

Общият работнически синдикален съюз се състои от 51 синдикати и брой през юни 1912 година общо 6777 членове, от които около 250 работнички. В четири професии синдикатите вече са централизирани в отделни професионални съюзи. Това са: металороботниците, обушарите, шивачите и дърводелците.

По-голямата част от организираните работници са в Букурещ — 4291. По професии организираните букурещки работници се разпределят така:

1. Металороботници	2 100
2. Търг. служещи	600
3. Текстилни	290
4. Дърводелци	225
5. Обушари	200
6. Кожари	300
7. Келнери	150
8. Каменоделци	115
9. Сарачи	85
10. Шивачи	80
11. Гладачи	50
12. Смесен синдикат	196

В 1909 година членовете на синдикатите в цялата страна са били 8500, обаче поради реакционния закон, с който се отнема на железничарите и другите държавни работници правото да се организират, това число е спаднало през 1910 година на 3983 и през последните две години оттогава отново се възкачило на 6775.

За съжаление, в отчета на синдикалния секретар липсват сведения за общите приходи и разходи на синдикатите през отчетните две години, но от частичните сведения, които добихме, се вижда, че финансите на румънските синдикати са свършено слаби и неуредени.

Централната синдикална комисия е имала през отчетния период общ приход 14 500 лева, общ разход — 13 600 лева и наличност — 900 лева.

Синдикатите внасят в касата на Синдикалната комисия по 5 ст. за всеки свой член месечно.

Стачното движение тук е извънредно силно и почти
пълно стихийно. През 1910 и 1911 година са обявени
и ководени от нашите другари 126 стачки, в които са
участвували 35 363 стачници, от които около 2000 жени.
Убедените работни дни в тия стачки възлизат на 530 245!
От стачките 95 са завършени с пълен и частичен успех
и са изгубени.

Понастоящем в Румъния има цяла *стачна епидемия*
и действие главно силното поскъпване на живота. Преди
малко дни се е завършила общата стачка на металора-
ботниците в Букурещ, в която са участвували няколко
хиляди работници. Сега има стачки на кожари, обуща-
ри и пр. с по няколкостотин стачници.

Разпространени са през отчетния период 37 000 ек-
земпляра разни хвърчащи агитационни листове.

Професионални органи имат само търговските слу-
жители и келнерите.

Извън организираниите работници в социалдемокра-
тическите синдикати има и жълти синдикати, каквито
са организациите на типографите, хлебарите и др. Има
и една голяма работническа маса, която влиза в ес-
терските корпорации, които са в постоянни враждебни
отношения с работническите синдикални организации.

Румънските другари имат и четири производителни
кооперации. Производителните коо-
перации са: печатница и обушарница в Букурещ, ши-
варница в Турну-Северин и хлебарница в Яш. Това коо-
перативно движение се явява съвършено преждевремен-
но и в голяма степен вредно за работническото социал-
демократическо движение в настоящия момент. С из-
ключение на печатницата другите кооперации не вър-
тят добре, имат малки или големи дефицити и което е
особено важно, поглъщат значителна част от и без това ма-
ксималните сили, необходими за партийните и синди-
калните организации. Румънските другари ясно схващат
вредата от това и са с намерение да ликвидират
неодоволствено със съществуващите кооперации, като
по печатницата направят *партийно* притежание, и
като не се засили достатъчно партийното и синдикал-
но движение, да не допускат основаването на нови ра-
ботнически кооперации.

Нашите тукашни другари има да преодоляват грамадни препятствия, които идат не само от страна на реакцията, но които лежат преди всичко в политическата деморализация на грамадната част от румънския пролетариат, който близо 50 години вече се намира под рязко вращащото влияние на буржоазните партии и необичайно силно развитата жълта преса.

Има обаче всичките изгледи тия препятствия да бъдат преодоляни и румънският пролетариат в скоро време да се сдобие с много по-силно социалдемократическо движение от другите балкански страни. За това крайно благоприятствува капиталистическото развитие на страната и рязката изпъкналост на класовите противоречия между труда и капитала. За това също така твърде много спомогна и сегашният конгрес, решенията на който ще предадем в следната кореспонденция.

Букурещ, 29 юни 1912 г.

IV

Тера пристигнаха още трима чуждестранни делегати — *Бухингер* от Унгарската социалдемократическа партия, *Крецу* от страна на румънските социалисти в Унгария и *Хар. Христов*, делегат на нашите общоделци. В своята поздравителна реч *Крецу* изложи положението на румънските работници в Унгария, охарактеризира реакционния унгарски режим на граф Тиса и изтъкна необходимостта, щото румънските работници в Унгария да се борят най-решително, рамо до рамо с целия унгарски пролетариат, за широка политическа свобода и всеобщо избирано право.

Бухингер, най-живо акламиран, изтъкна значението на борбата на унгарския пролетариат за всеобщо избирано право и грамадните жертви, които е принуден да дава в тая своя борба. Отбеляза известната колосална работническа демонстрация¹⁷⁴, в която бяха по будапещенските улици близо 20 души убити работници и множество други тежко ранени*, и заяви, че въпреки всички препятствия в недалечно бъдеще борбата за избирано право ще се увенчае с пълен успех. Конгресът биде поздравен и от *Хар. Христов*, който след една по-дълга реч на румънски се помъчи да изложи, че трябва се, тенденциозно положението на партийните работници у нас и да заблуди румънските другари, че общоделците в България работели за обединението, а ние сме

* В тая демонстрация е убит и българският градинарски работник Хри-

вносяли разцепление в средата на работниците. Дотогава неуместна и отегчителна бе тая «поздравителна» реч, че Раковски бе принуден да прекъсне общоделския делегат и да му напомни доста остро, че тия работници, които той разправя, не са за един социалдемократически конгрес, а австрийският делегат Григорович през неговото време се възмущаваше, че общоделският делегатът безогледно злоупотребявал с любезността и търпливостта на румънските другари и им отнема скъпо време със своите дребнави дертове.

Трябва да отбележа със задоволство, че в лицето на тоя делегат общоделската партия бе *достойно* представена и неговото идване тук, както и речта му бяха за нас една *голяма заслуга*.

Конгресът изказа с една резолюция своите горещи симпатии към българския пролетариат и му пожела *пълно единство*, разбира се, *работническо социалистическо единство*, каквото румънските социалдемократи напоследък с отлично усърдие изграждат в средата на румънския пролетариат и за каквото нашата партия годиш подред вече ратува.

Централните въпроси, с които се занимава конгресът на румънските другари и които той след тридневна работа напълно задоволително разреши, бяха организацията на партията и синдикатите и тяхната тактика, програмата, борбата за изборно право и борбата против монархическия закон.

Особено живи и плодовити разисквания станаха *организацията и тактиката*. Повече от 20 оратори, включително работници, взеха участие в тия разисквания.

Правеше отлично впечатление фактът, че работниците-делегати, които говореха по разните въпроси, почти всички до един добри оратори, успяваха да се справят сравнително леко и правилно с множеството сложни и недостатъчно изяснени още в Румъния въпроси на организацията и тактиката на работническото движение. Всички важни решения, които взе конгресът, са напълно издържани от принципно гледище, макар и румънското работническо движение да се намира днес в мъчителния период, когато то тепърва се ражда и се организира.

служава да се отбележи и фактът, че в разисквания румънските другари твърде често сочеха за *приоритетната* организация и *нашата* дейност, което е отговорно само да ни затвърди още повече във вярата, че *на прав* път, и да ни насърчи още по-неуклонно да *идем* по тоя изпитан и увенчан навсякъде с бляскави *наш* път на *независимата* политическа и синдикална организация и *самостоятелната* класова борба на пролетариата.

След като се избра Централен комитет, в който влизат Раковски, Драгу, Фриму, Кристеску, Континеску, Георгеску и д-р Арбори, и Синдикален комитет в състав: Поп, Попович, Опреску, Костеску и Буцеску, конгресът биде закрит всред необикновено голям ентузиазъм, който много напомня ентузиазма в нашите конгреси.

От страна на чуждестранните делегати Бухингер прави конгреса за неговата плодovitа и напълно социалистическа дейност, като се сприя особено силно върхосилението на партийната преса и всеобщото избирателно право. Неговата бляскава реч бе изпратена с бурни продължителни акламации.

Дневната конгресна работа биде завършена с един митинг и вечерно поселение след обед в обширната градина «Бордел»* извън града. На митинга държаха кратки речи делегатите Stesku (Букурещ), Јанко Јlinesku (рабочник-железар от Т.-Северин), Marinеску (пришетен работник от Браила), Manеску (металург от Къмпиная), Djordjesku (обущар от Букурещ), Enсо Atanasov (параходен работник, машинист от Костанца), Halasesku (от Романия). Прибра също и австрийският делегат Григорович, делегатът на румънските работници от Унгария Крецу и Раковски.

Вечерта бе и литературната балканска социалистическа конференция, устроена от румънските другари по случай конгреса. Изложени бяха вестници, манифести, брошури и листовки от партиите и синдикатите в Румъния, Русия, Буковина, Сърбия и България (общоделците не участвуват

* Початна грешка. Името е «Бордей». (Ред.)

в изложбата). С особен интерес румънските другари-функционери разглеждаха изложените формуляри на нашата нова синдикална администрация. Също такава администрация ще бъде въведена и в тукашните синдикати.

Утре ще се открият професионалните конгреси на металорботниците и на обуцарските и кожарски работници.

По-важните решения на партийния и синдикален конгрес остава да изложим в следната кореспонденция.

Букурещ, 1 юли 1912 г.

V РЕШЕНИЯТА НА КОНГРЕСА

I. РЕОРГАНИЗАЦИЯТА

По реорганизацията на синдикатите и партията ре-
тира синдикалният секретар *Кристеску*, а партийният
ретар *Фриму* държа кореферат. Докато първият иска-
пълна централизация в организацията на движението,
оният настояваше за известна децентрализация, като
ди всичко страната бъде разделена на шест района с
лни секретариати и постоянни плащани секретари.
д обстоянните разисквания, които отнеха едно цяло
адание на конгреса, взе се резолюция, в която се про-
ва принципът на централизацията и която съдържа
че от 20 пункта.* По-важните пунктове на тая резо-
ия са:

1. Занапред Централният комитет на партията да има
оянен плащан секретар, а Синдикалната комисия
ма секретари — единия за центъра, другия за агита-
ни обиколки из провинцията. Досега нито партий-
т комитет, нито пък Синдикалната комисия са имали
шани секретари.

2. Партийният и синдикален конгреси да бъдат от-
ни, като стават ежегодни и един след друг.

3. Партийният и синдикален орган «*România munc-
tege*» («Работническа Румъния») да започне от септем-
да излиза три пъти седмично вместо два пъти, както с

4. Всички партийни членове и членовете на ръковод-

ните тела на синдикалните организации задължително да бъдат абонати на «Работническа Румъния».

5. При удобен случай Централният комитет да започне издаването на едно списание като теоретичен орган на партията и един специален вестник за пропаганда сред жените.

6. Партийното книгоиздателство да има постоянен платен ръководител и да разшири своята издателска дейност.

7. Да се централизират всички синдикати в централистични професионални съюзи, като се уреди модерна администрацията им.

8. Да се основе специална централа на младежките социалистически групи, като тия групи получават от партията и синдикатите най-широко морално и материално съдействие.

9. Засега нови кооперации да не се образуват, а към съществуващите кооперации да се отнасят другарите крайно острожно, за да не се явяват пречка на партийното и синдикално движение.

10. Пропагандата против милитаризма да се поддържа предпазливо, за да не се дават излишни жертви на реакцията.

11. Осъжда се дезертството от армията и се препоръчва на работниците да отбиват военната си повинност, за да могат след това успешно да се борят против капитализма и неговата опора — милитаризма.

12. За просвещата на работниците да се организира народен университет.

2. ТАКТИКАТА

По въпроса за тактиката реферира д-р Раковски. След живите и изчерпателни разисквания се взе следната резолюция:

«Изхождайки от принципа на класовата борба и класовата солидарност на работниците от всички страни и професии, конгресът смята, че първа длъжност на социалистическото партийно и синдикално движение е да развие класовото съзнание на работниците и да ги обедини в отделна партия

Работническата класа трябва да се бори против всички ония препятствия, каквито са националните, расови, религиозни и професионални различия, които буржоазията използва, за да внесе раздори и взаимни борби в редиците на работниците.

Като има предвид, че работническото движение е едно единствено движение и само като такова то може да възтържествува и да създаде условия за един социалистически конгресът се обявява за всички ония средства за борба, които са достъпни за масата, каквито са стачките, бойковете и пр. за синдикалната борба, всеобщото избиращо право, манифестациите, демонстрациите и пр. за политическата борба, и се обявява против всички ония средства, които произлизат от политическия романтизъм, каквито са съюзите, политическите партии и анархистическите индивидуалистически актове. Конгресът заявява, че ако насилствената революция не се наложи, то тя ще се яви не като резултат на действията на една шепа хора, а като стихийно избухване на целия един народ, когато му се отнемат мирните и легалните средства за борба.

Конгресът се обявява против саботажа като едно средство, което е недействително, безрезултатно и антисоциалистическо, защото е насочено против техническия прогрес и защото прибягването към саботажа обикновено е само средство, за да се прикрият организационните слабости на работническата класа в страна, дето тя следва нецелесъобразна тактика.

Конгресът взема* предвид, че работническото движение преследва пълното освобождение на пролетарната класа, което може да стане чрез превръщането на частната капиталистическа собственост в колективна, че работническото движение е едно революционно в пълния смисъл на думата движение.

Верен обаче, че само една добре организирана и възбудена работническа класа може да извърши тоя коренен преход, конгресът обявява, че добиването на социални и политически реформи е необходим етап към социалната революция.

Считайки, че по своята природа партията и Синдикалният съюз са две организации, които съхраняват известна автономия, конгресът изтъква, от друга страна, единството на работническото движение — синдикалното, политическото и кооперативното, и настоява върху необходимостта, изтъквана вече в резолюциите на миналите конгреси, за постоянни и организационни връзки между партията и Синдикалния съюз.

При сегашното състояние на работническото движение конгресът предупреждава организациите да не основават нови кооперации и да се стараят, щото съществуващите сега кооперации да не спъват развитието на партийните синдикални организации.»*

Поради въвеждането на елеватори на пристанището в Браила ще останат без работа близо 8000 пристанищни работници. Още тая година от тия работници 1500 души, които работят на каменните въглища, ще бъдат изхвърлени от пристанището. За нашите румънски другари това е една тежка проблема.

По тоя случай се прие следната резолюция:

«Конгресът не може да се противопостави на техническия прогрес и, напротив, вижда в него едно средство за подготвяне по-добри условия за съществуването и борбите на работниците. В същото време обаче конгресът обявява, че навсякъде, дето въвеждането на машини предизвика истински катастрофи, като изхвърля на улиците без работа и без възможност да си намерят работа хиляди работници, там се налага дълг на местните организации да се съгласят за въвеждането на тия машини само след като се осигури предварително съществуването на останалите без работа работници».**

Специално по браилския случай конгресът възложи на Централния комитет и Синдикалната комисия да учредят една особена комисия, която да проучи положението в Браила и да действа в съгласие с горната резолюция.

Останалите решения на конгреса ще предадем в следната кореспонденция.

* В *Documente din Istoria mișcării muncitorești din România*. . . с. 376. (Ред.)

** *Documente din Istoria mișcării muncitorești din România*. . . с. 372. (Ред.)

VI РЕШЕНИЯТА НА КОНГРЕСА (Продължение)

3. ЗАКОНЪТ ЗА ЗАНЯТИЯТА, КРЕДИТА И ОСИГУРЯВАНИЯТА

С тоя закон, създаден преди една година, румънското правителство преследва целта да наложи на работниците и крайно реакционни ограничения, да ги постави под непосредствената зависимост и контрола от страна на господарите и да спъне тяхната самостоятелна организация и борба. Затова в закона наред със законоположенията за осигуряването на работниците в случай на болест, злополука, инвалидност и старост са турени и всичките реакционни постановления от предишния еснафски закон. Според Закона за занятията, кредита и осигуряванията участието на работниците в занаятчийските корпорации е задължително. Самите осигурителни каси са оставени в ръцете на тия корпорации или по-право предимно в ръцете на господарите.

Законът се дели главно на две части: едната, която регулира занятията, и другата, която се отнася до осигуряванията изобщо и специално до работническите осигурявания.

В първата си част той е прямо реакционен и противоречив. По-главните негови постановления в това отношение са:

1. Въвеждат се *работническите книжки*. При напускането на работата господарят отбелязва в книжката на работника причините за напускането, поведението и пр.

2. Безработният работник, когато постъпва на работа някой господар, трябва да представи книжката си и да е стоял повече от една седмица без работа, да уста-

нови пред председателя на корпорацията с трима свидетели, че действително е бил без работа през това време. Който не се съобрази с това, не се приема на работа и се наказва с глоба.

3. Установява се тригодишно ученичество за учениците от всички професии. Ако ученикът през течение на тези три години промени господаря си, ученическият период се продължава на пет години. След ученичеството работникът две години се смята за «калфица» и едва след това се прогласява за правоспособен в професията си работник! Ако пък поиска да стане майстор, трябва да издържи специален изпит пред комисия само от господари.

4. Никой работник или майстор не може да бъде приет на работа без книжка. За да се снабди с такава книжка, майсторът е длъжен да плати 20 лв., работникът — 10 лв., калфицата — 5 лв., ученикът — 2 лева.

Тоя закон с горните и редица други още реакционни законоположения е трябвало да влезе окончателно в сила от 1 април т. г. Тогава обаче против неговото прилагане в тая му част, 7000 работници в Пловдив обявили стачка, която продължила шест дни.

Вследствие на това министърът се видял принуден да отложи прилагането на закона, като заявил, че ще немо да чуе и мнението на социалистическия конгрес!

Сега, веднага след конгреса, министърът е издал разпореждане до властите в петнадесет дни най-късно да приложат закона.

Самият конгрес най-решително се обяви против тая част на закона и особено против работническите книжки, като препоръчва да се поведе една добре организирана и упорита борба против прилагането на реакционните постановления на закона.

По отношение осигуряванията конгресът настоява за отделянето на осигурителните каси от корпорациите и иска една реорганизация на застраховката на работниците в случай на болест, злополука, инвалидност и старост, която реорганизация би направила застраховката действителна и пълна.

4. ВСЕОБЩОТО ИЗБИРАТЕЛНО ПРАВО

В Румъния съществува една ужасна изборителна система, която фактически отнема възможността на пролетарията и широките народни маси да участвуват в парламентарния живот на страната.

От 7 милиона жители има само 110 000 избиратели. Избиратели се делят на три колегии.

Първата колегия има 15 хиляди избиратели, които избират 75 депутати. В тая колегия влизат чокоите, капитаните, търговците и лихварите, които плащат пряк данък повече от 2000 лева годишно; влизат също адвокатите, лекарите и инженерите, които имат най-малко годишна практика.

Втората колегия се състои от 50 000 избиратели, които избират 75 депутати. Тук са всички ония избиратели, които са свършили поне IV отделение или плащат най-малко 20 лева пряк данък.

Третата колегия има 45 000 избиратели, от които 1/3 директни избиратели и 2/3 индиректни, т. е. 50 души пряк избиратели избират предварително един свой депутат, който има право да гласува от тяхна страна.

В категорията на директните избиратели влизат: студентите, учителите и ония лица, които имат годишен доход от недвижими имущества най-малко 300 лева.

Категорията на индиректните се състои от неграмотните и безимотните избиратели.

Третата колегия избира само 38 депутати!

Звирите са лишени от изборително право.

При това, за да добие изборително право, избирателят трябва да е отбил военната си повинност или да е освободен от нея и да представи необходимите документи, че отговаря на изискуемия се ценз.

Документите се представят пред съдилищата, които изпитват избирателите. Процедурата е много тежка и за работници-избиратели обикновено недостъпна.

Имайки предвид реакционния характер на тая чужда изборителна система, конгресът се обявява най-решително против нея и иска: 1. всеобщо, пряко, равно и лично изборително право за всички, без разлика на народ-

ност и пол; 2. да се въведе пропорцията и 3. изборите да стават в свободни дни, и пр.

Предложението на референта, адвокат *Драгу*, за въвеждане задължителното гласоподаване биде еднодушно отхвърлено.

Конгресът препоръчва да се поведе една оживена и повсеместна агитация в полза на всеобщото изборително право.

Взе се също една специална резолюция-протест против Закона за екстерниранията. Гласуваха се и няколко други по-маловажни резолюции, върху които не ще се спираме тук.

Докладите за Интернационалния социалистически конгрес в Копенхаген¹⁷⁶ и за Будапещенската интернационална синдикална конференция се изоставиха поради липса на време.

Букурещ, 2 юли 1912 г.

VII ГОДИШНИТЕ КОНФЕРЕНЦИИ НА МЕТАЛОРАБОТНИЦИТЕ И ОБУЩАРИТЕ

На другия ден след закриването на партийния и синдикален конгрес се състояха и първите годишни конференции на металоработниците и обущарите. Другите професионални съюзи тук още не правят конференции.

Конференцията на металоработниците се откри под председателството на стария другар Kostascku, който упоритно преследва професията си от 31 години насам и бе един от активистите на работническото движение в Румъния.

Участвуват в конференцията 22 делегати — от Букурещ 16, Плоещ 2, Костанца 2, Кълтина 1 и Галац 1.

От краткия отчет, който се даде, се вижда, че Металоработническият съюз доскоро е имал малко членове, но вследствие силното раздвижване на металоработниците в Букурещ, е бързо нараснал и постоянно увеличава своите редове. Така в края на 1911 година той имаше само две секции — в Букурещ и Плоещ, със 179 членове. Обаче от януари насам неговите секции достигат пет и членовете му днес достигат близо 3000 души.

При приход през 1911 година съюзът е имал всичко 1496 лева, а разход — 275,70 лева, и наличност 1226,30 лева. Членовете пращат в централната каса 75% от всичките си постъпления.

Последните стачки на металоработниците, предизвикани от реакционния еснафски закон и голямото поскъпване на живота, са дали силен тласък за развитието и бързото нарастване на Металоработническият съюз в Румъния. Днес съществуват всички условия да стане той в близко време една най-могъща професионална органи-

зация на Балканския полуостров, като се има предвид че в Румъния има сега 164 000 металоработници.

На конференцията бях поканен да участвувам и като делегат на организираниите български металоработници.

По-важните решения, които взе конференцията, са:

1. Съюзът да има постоянен плащан секретар с първоначална месечна заплата от 120 лева и с право Централното настоятелство да увеличи тая заплата през годината, ако това се окаже възможно.

2. Да се започне издаването на професионален орган който да излиза месечно, с абонамент 1,20 лева годишно.

3. Членските вноски от 30 и 15 ст. се увеличават на 40 и 20 ст.

4. Препоръчва се въвеждането на нова синдикална администрация, каквато е нашата администрация.

5. По обявяването, организирането и ръководенето на стачките се възприе нашият начин на действие.

Направеното предложение да се ограничи достъпът на селските работници в металургията *единодушно се отхвърли*, като неотговарящо на класовия и социалистически характер на съюза.

За Централно настоятелство се избраха: Kostaschi, Petreschi, Staneschi, Balaniano и Ioneschi.

При закриването на конференцията в отговор на моите поздравителна реч секретарят на съюза Balaniano ни каза най-гореща благодарност на нашия Металоработнически съюз за съдействието, което той е оказал на румънските другари в техните стачни борби и особено в последната стачка във фабриката «Волф» — Букурещ¹⁷⁰; пожела също в най-скоро време двата братски металоработнически съюза да сключат помежду си специален договор за най-близки връзки и за постоянна взаимна подкрепа в борбата си против капитализма.

Делегатът Manescu стана изразител на общото настроение и отношение на конференцията към организираниите български металоработници, като всред общото одобрение направи следната декларация в заключителната част на своята реч: *Ние можем да признаем за работническо социалистическо движение в България са*

ийната и синдикална организация на «тесните социалисти»; «широките социалисти» не са никакви социалдемократи. Със съюза на «тесните» ние трябва да не не само писмен договор, но най-близки и живи спонсори. Не е излишно да се отбележи, че Manesku бе един от авторите на резолюцията, предложена в общия конгрес с която се пожелава единство на българския пролетариат. Това ясно показва как румънските другари разглеждат пожеланото единство и колко прибързана е била политиката на политическите чапкъни да експлоатират тази резолюция в «Народ»*, както се научих.¹⁷⁷

На първата конференция на обуварите и кожарите присустваха 20 делегати — пет от Букурещ и останалите от провинцията.

Най-важният въпрос, с който конференцията се занимаваше, който тя разреши благоприятно, бе обединението на различните организации на обувчари, кожари, сирачи, шивачи и пр. в един общ централистичен професионален съюз. След това сливане съюзът ще брои близо 1000 членове с всичката възможност бързо да нараства занаятчишката маса.

Конференцията реши да се започне издаването на професионален орган, който да излиза веднъж в месеца.

След избирането на Централно настоятелство, в което влязоха: D. Mihalesku (секретар), I. Ionesku (касиер), и други: Al. Patrucesku, N. Stefanescu и Konstantinesku, конференцията биде закрыта.

Букурещ, 3 юли 1912 г.

ДО РЕДАКЦИЯТА
НА «РАБОТНИЧЕСКИ ВЕСТНИК»

Русе, 4 юли 1912 г.*

Едва тая вечер румънските власти ме освободиха. Връчиха ми писмено запрещение от Министерския съвет да не влизам в Румъния.

*В. «Работнически вестник»,
№ 194, 6 юли 1912 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

* Датирано според поясненията в рубриката «Дневни новини» от 1912 г., където е поместена телеграмата. (Ред.)

ИЗЛОЖЕНИЕ ДО МЕЖДУНАРОДНИЯ ПЕЧАТАРСКИ СЕКРЕТАРИАТ — ЩУТГАРТ¹⁷⁰

Скъпи колеги.

*Международният печатарски секретариат в Щутгарт по-
ни настоятелството на нашия съюз да му изпратим един
смет за печатарското движение в България и да изтъкнем
нашето гледище върху «обединението» на нашия съюз с при-
единения към Международния секретариат Български ти-
пографски съюз на тъй наречените «широки». С удоволствие
възема да изпълним това желание на Международния секре-
тариат и ви изпращаме следното изложение.*

Централно настоятелство
на Работническия печатарски съюз
в България

ПЕЧАТАРСКОТО ДВИЖЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ

Първият опит за основаване на една печатарска орга-
низация в България се направи още в 1883 година. Ня-
колко чужденци, които работеха в Държавната печат-
ница в София, създадоха в тази година Българското ти-
пографско дружество. Но тази организация не беше за
борба против експлоатацията, а дружество за взаимно
помагане и за уреждане на благотворителни праз-
ници и други забавления.

Първата организация за класова борба се основа ед-
новременно през 1894 г. от Работническата социалдемократическа

партия. Това беше Централният синдикат на печатарските работници в София с клонове в по-големите провинциални градове Русе, Варна и Пловдив. Този синдикат беше една модерна работническа организация и представляваше изключително интересите на печатарската маса. Но общата печатарска стачка в София през 1899 г., както и стачките в Русе и Варна причиниха нейното разтуряне; тя не беше още закрепнала, за да устои на тази борба.

След няколко несполучливи опити най-после май 1899 г. да се основе едно Работническо печатарско дружество в София, почиващо на същите принципи, както и бившият Централен синдикат и намиращо се съвсем така под непосредственото ръководство на Социалдемократическата партия. Благодарение на неуморимата организационна работа и на живата агитация между печатарските работници това дружество бързо почна да прогресира.

Работническото печатарско дружество обаче трябваше да преживее вътрешната криза на работническото движение в нашата страна. В партията беше нахлула една многобройна кариеристична интелигенция, която се стремеше да използва работническото движение за лични спекулации. Тя искаше да наложи на партията задружно действие с дребната буржоазия и развлякоше мито на така наречения «широк социализъм». За да запази пролетарският класов характер на Социалдемократическата партия и бъдещето на освободителното работническо движение, трябваше да се направи едно пречистване: «широките социалисти» бидоха изхвърлени през 1903 г. от партията. Те обаче се опитаха чрез една измислена демагогия да откъснат работническите дружества от Социалдемократическата партия и да ги използват като свои оръдия.

Цяла една година след изхвърлянето на дребнобуржоазната интелигенция от партията ний се борихме против сепаратичните домогвания на «широките социалисти» в работническите дружества и за запазване на единството върху почвата на пролетарската класова борба. Всички наши усилия обаче в това отношение останаха напусто. Чрез демагогия и гъделичкане на личния егоизъм

и на непросветените работници, като ни поставиха един постоянен терор, «широките» сполучиха да налят Печатарското дружество. Привържениците на принципа на класовата борба тогава основаха в март 1904 г. свой Работнически печатарски синдикат.

Последва един период на безогледно преследване от страна на «широките» против нашите колеги. Със съдействието на господарите и на факторите (последните в по-голямата си част «широки») те предприеха една нечувана варварска кампания против нас, «тесняците». Нашите колеги не можеха да намерят никаква защита. «Широките» сами провокираха стачки, за да извадят организираните в нашия синдикат колеги из печатниците. В борбата си срещу нас те отидоха дотам, че започна печатарска стачка в София през 1905 г., в която честно се борихме в първите редове и до края, те наложиха най-големи концесии на господарите по отношение работния ден, работната заплата и празничните дни само за да прокарат в тарифния договор клаузата, че в печатниците да не се приемат за работа никакви членове на нашия синдикат! С това организираните при нас работници бидоха поставени във вражеско отношение от производството.

Когато поради липса на достатъчно работни сили в печатниците организация някои господари се видяха принудени да вземат на работа и членове на нашия синдикат, това «широките» подстрекаваха стоящите под тяхно влияние работници да обявяват стачки с искането да бъдат изгонени веднага нашите другари! Такива «стачки» те провокираха в 1907 г. в печатниците «Вечерна вест», «Гражданин», «Св. Петка» и др.

Нашите многократни предупреждения да напуснат престъпни преследвания «широките» не обрнали внимание и ръка за ръка с господарите продължаваха безсъвестно да отклоняват работата и хляба на социалдемократическите работници. Най-последно ний бяхме принудени към самозащита и заявихме на нашите господари, че ако продължават своите антиработнически действия, за да изхвърлят нашите работници на улицата техните места ще бъдат заемани от членове на нашия синдикат.

Печатарски синдикат. «Широките» се възползуваха от това, за да разпространяват измислицата за нашето «стачкоизменничество», с която и днес още гледат да заблудят Интернационала.

В своята борба против нас «широките» се обединиха с Типографския съюз в София, от който получиха една касова наличност от 20 000 лева.

Чрез систематическа и неуморна просвета и пропаганда на нашите цели ний можахме да закрепим нашия синдикат и понеже печатарски групи се основаха от наши другари и в провинцията, можахме да основем в 1907 г. нашия Работнически печатарски съюз.

*

За характеристика на нашия съюз ний привеждаме следните членове от неговия устав:

«Чл. 2. Съюзът има за цел всестранната защита на духовните и материални интереси на печатарските работници върху почвата на класовата борба.

Чл. 3. За постигането на тази цел съюзът се стреми:

а) чрез събрания, беседи, сказки и печатна пропаганда да просвещава печатарските работници, да ги обветлява върху тяхното положение и интересите им, да пробужда и развива класово съзнание и солидарност в тях и по този начин да ги подготвя за активно и съзнателно участие в общото освободително работническо движение;

б) да подобри условията на труда, като въдвори минимален работен ден от 8 часа и възможната най-добра минимална работническа заплата;

в) да извоюва неделна и празнична почивка и да брани извънредната работа;

г) да въведе седмично заплащане и да премахне заплатата на парче;

д) да подобри хигиеничните условия на труда;

е) да организира, ръководи и издържа стачки в защита на работническите интереси;

ж) да подпомага своите членове в случай на безработица, болест, необходимо пътуване и господарски преследвания;

- да поддържа бюро за намиране работа на безработните членове;
- да осигурява безплатна медицинска помощ на членовете си;
- да дава правна защита на членовете си при сношенията им с господарите;
- да събира статистически сведения за положението на печатарските работници;
- да издава свой професионален периодичен орган;
- да се присъедини към Международния печатарски секретариат и да поддържа редовни сношения и специални съглашения с печатарските съюзи от другите страни, които стоят на позициите на Интернационала.

л. 9. Членовете, които получават месечна заплата до 30 лв., плащат 15 ст. седмичен внос, от 30 до 60 лв. — 30 ст., от 60 до 100 лв. — 65 ст. и от 100 нагоре — 80 ст. внос с вноските за стачния фонд.*

л. 11. Членовете на печатарските съюзи в другите страни, с които Работническият печатарски съюз е вълно съгласие, при преминаването в съюза встъпват всички права и задължения, които настоящият устав определя според времето, през което са били редовни членове на своите съюзи.

л. 13. Отстраняват се членовете, незаплатили своите вноски в продължение на шест седмици, без да изтъкнат основателна причина.

л. 18. Безработните членове получават помощ, след като редовно са плащали най-малко 52 седмици членски внос, която се увеличава, щом членовете не са си изтеглили помощта, на всеки нови 52 платени седмици. Помощта се разпределя на пет категории по следния начин (таблицата на с. 336):

Членовете, които плащат 85 и 65 ст. седмични вноски, получават по горните категории помощи с 20 ст. повече, а ония, които плащат 35 и 15 ст., получават по 10 ст. повече дневно.»

*Тези вноски бяха въведени едва на тазгодишния конгрес на съюза (IV конгрес на РПС, 24 и 27 март 1912. *Ред.*). Дотогава те бяха: при месечна заплата до 25 лв. — 15 ст., от 25 до 50 лв. — 30 ст., от 50 до 100 лв. — 65 ст. седмично.

При вноски за бр. седмици	Право на подкрепа за бр. седмици	Членове със седмични вноски в размер			
		85 ст.	65 ст.	35 ст.	15 ст.
		получават следната помощ на ден:			
52	7	1,20 лв.	1 лв.	0,60 лв.	0,40 „
104	8	1,40 „	1,20 „	0,70 „	0,50 „
156	9	1,60 „	1,40 „	0,80 „	0,60 „
208	10	1,80 „	1,60 „	1,— „	0,70 „
260	10	2,— „	1,80 „	1,20 „	0,80 „

Тазгодишният конгрес на съюза одобри и следни нови помощи:

Сума в размер не повече от 30 лв. за покриване разносните при погребение на починали членове, които най-малко 52 седмици са плащали редовен членски принос.

Членове, които отиват войници и са плащали най-малко 52 седмици чл. вноски, получават 2 лв. месечно през цялото време, докато са войници.

«Чл. 21. Болните членове получават помощ в същия размер, както и безработните. Пострадалите при злополука членове получават освен това еднократна помощ не повече от 25 лв.

Чл. 24. Помощта при пътуване се изчислява съобразно стойността на билетите за железопътния и водния транспорт; освен това всеки пътующ член получава 1 лв. на ден за други разходи.

Чл. 27. Съюзът оказва помощ на своите членове само при такива стачки, които са обявени с предварително съгласие на Настоятелството на съюза и са в съответствие с определения в устава регламент на стачките.

Чл. 29. Членове, които повече от шест седмици не внасяли суми и не притежават редовни членски книжки, нямат право на никаква помощ.

Чл. 34. Местните настоятелства и съюзните до...

лица изпращат напълно всички постъпили суми до централното настоятелство най-късно до 10-о число на следващия месец и оправдателни документи за всички направени разходи, подписани от касиера и Контролната комисионна.

Комисионните и съюзните доверени лица не могат да изваждат за свои нужди повече от 10% от приходите си за един месец без разрешение от Централното настоятелство.

*

Следва да даваме следните данни от отчета за 1911 година. В началото на отчетната година съюзът броеше 9 секции с 247 членове. На края на годината числото на членове беше 248, от които: 221 мъже и 27 жени; 213 неженени и 35 женени; 223 българи и 25 от друга националност; 85 до 20-годишна възраст; 132 между 20—30 години, 31 над 30 години; 46 с първоначално образование и 102 с непълно средно; записани в изборителните списъци: 102 членове, членове на Работническата социалдемократическа партия 74.

Комисионните са имали 286 настоятелствени заседания, организационни събрания, от които 151 с реферати, обществени събрания, 74 конференции с реферати; разпространени 9 хвърчащи листове в 1750 екземпляра, продадени 230 екземпляра от Червен народен календар. Междучленовите имаме 116 абонати на ежедневния централен орган на партията и синдикатите («Работнически вестник») и 24 на партийното списание («Ново време»).

Подпомогнати са били: 22 безработни членове със 75 лева, 6 болни с 55,10 лева и 5 пътуещи членове с 25 лева.

Съюзният орган «Печатарски работник» излизаше в 12 екземпляра. Съюзът е имал приход 4957,22 лева: членски вноски 55,20; редовни членски вноски — 3655,28; нередовни вноски 95,60; стачен фонд 197,40; членски книжки 73,45; професионален орган 92,75; доброволни помощи 493,05; местни фондове 242,40; разни приходи 25,87 лева). Разход 3595,03 лева — подпомагане стачки 100,00 лева; помощи на: безработни 192,60, болни 55,10,

пътуящи 54,25, в нещастни случаи 154,30; канцеларски разноски 220,65, агитация 152,97; професионален орган 349,65, внос в касата на Общия работнически синдикатен съюз 440,60, сума за делегацията на Синдикалния съюз, участвувала в Международната синдикална конференция в Будапеща — 40 лв., местни фондове 294,32, печатни произведения 249,88, разни 295,86 лева. Така че в края на отчетната година секционните каси имаха наличност 1362,25 лева.

Само централната каса е имала приход 4294,30, разход 2988,80 лева и приключи с наличност 1305,50 лева.

*

За противната организация на «широките» не можем да съобщим нищо. Наистина ний имаме на ръка отчет за изтеклата година, обаче ний не можем да се осведомим за него, защото данните му не са сигурни.

*

Една от най-важните задачи на нашия съюз е обединението на работниците от печатарския занаят в една единна, мощна професионална организация. Това, разбира се, е жизнена необходимост за българските печатари, защото само така тяхната борба срещу неограничената експлоатация би имала успех. Целият наш стремеж е насочен към обединение на колегите ни в една ясна, борческа, модерна пролетарска организация.

Сега се поставя въпросът: не е ли възможно едно обединение със съществуващата печатарска организация на «широките»? Нашият решителен отговор е — *не!* Защото, какво собствено представлява тази организация?

Печатарският съюз на «широките» не е пролетарска борческа организация в истинския смисъл на думата. Господствуващи в този съюз са факторите и различните кариеристични елементи, които мислят само как да се докарат пред собствениците на печатниците, за да се издигнат. Факторите, то е и невъзможно да бъде друго, че, са сервилни помагачи на собствениците, те потискат работниците в печатниците и с това улесняват работниците

те в техния стремеж към неограничена печалба. Също елементи извършиха шпионаж по време на общата печатарска стачка в София през 1910 година, продължила 40 дни (през декември 1910 г.—януари 1911 г.), по които информираха своите собственици за средствата и решенията на стачната комисия и за срам няколко пъти шпиони бяха допуснати като членове на тази комисия.

Повечето от изтъкнатите членове от организацията на «широките» благодарение на своето умение да се нагаждат успяха да достигнат до посредническо предприемателство и дори да станат собственици на печатници; те огледно експлоатират работниците и се отнасят брутално с тях, както е в другите печатници. Други изтъкнати членове на «широките» и техни функционери от време на време въвеждаха с договор работата на парче в някои печатници за вестници, за да поставят работниците при изписуем експлоататорски режим.

В организацията на «широките» царят деморализация, защото нашите чуждестранни бойни другари едва ли могат да си представят. В тяхната организация са предвидени всички онези течения, които съществуват в «обединената» дребнобуржоазна партия*, а именно «широк социализъм», «либерален социализъм», «прогресивен социализъм», «неутралитет».

По време на техните заседания и организационни събрания се разиграват най-буйни сцени, а техните членове и функционери взаимно се обвиняват с най-долни индигни и нечувани обвинения.

Разбира се, при «широките» не може изобщо да се говори за пролетарска дисциплина, за действителна съпринадлежност към класата. Сред членовете на този съюз, които се наричат «обединени», съществува една скрита взаимна враждебност, която се преодолява само тогава, когато се касае за най-безсмислени клевети и най-ожесточени нападки срещу нашите колеги, срещу движението до смърт от тях «тесняци».

При това мизерно състояние на печатарския съюз на «широките» става съвсем ясно защо наред със спомена-

* Отнася се за БРСДП(о). (Ред.)

тите течения в него намери място и едно «съвременно»: това е самосиндикализмът, или анархизмът, който се проявява все повече в групите на «широките».

Изобщо и през ум не ни минава да се «обединяваме» с една такава постоянно корумпираща се организация. Това е абсолютно невъзможно. Ние извънредно много държим на стегнатата пролетарска дисциплина, на пролетарския морал, на възпитаването на нашите членове и духа на самостоятелна пролетарска класова борба. Ние, които гледаме в бъдещето на нашето движение, не можем да допуснем в нашите собствени редици корупцията на «широките» посредством едно лекомислено «обединение». Това не биха ни посъветвали дори и нашите чуждестранни братя по борба, които желаят в България да съществува здраво работническо движение.

Ние градим бавно, но по-сигурно. Нашата организация е още слаба, за да завоюва значителни успехи. Съвременните условия в печатарското производство ни дават възможност за по-голям напредък. Но тя ще преодолее този неблагоприятен период, защото тя е на правилан път, стъпила е на здрава основа и на нея принадлежи бъдещето.

Надяваме се, че в близко бъдеще окончателно ще си разчистим сметките с конкурентната непролетарска организация на «широките». Тя не е жизнеспособна и е обречена на разпадане. Тя, която още преди три-четири години се осмели да бойкотира колегите, организирани в нашия съюз, и сама провокираше преустановяването на работа, за да бъдат те изхвърляни от печатниците, по настоящем тази организация е загубила всякакво значение и с усилие се крепи при деморализацията и анархията, които царят в нейните редици. Сега тя ратува за «обединение» с нашия съюз, разбира се, от демагогийски. Никой от нейните водачи не желае искрено едно действително обединение, тъй като подлостта на «широките» спрямо нашата организация междувременно продължава. С помощта на лозунга за «обединение» те търсят само начин да отложат бягството на своите възмутени членове и да заблудят Интернационала.

Все пак трябва да се съжالياва за разцеплението в нашата професия. Тук трябва определено да подчертаем,

на последно място отговорност за това носи и Международният секретариат на печатарите. Защото, без да дава условията в България и без да има представа за характера на организацията на «широките», Международният секретариат на печатарите прие тази организация и със своята морална и материална подкрепа я подкрепи в престъпната ѝ борба срещу нашата организация. Сумите за помощ, изпратени от секретариата до «широките» по време на общите стачки в София през 1909 и 1910 г., допринесоха само за деморализацията на нашата организация. За изразходването на първата сума подпомагане не е даден никакъв отчет, а относно втората сума в органа на «широките» намерихме само една повърхностна бележка.*

Не може изобщо да се говори, че членовете на «широките» дружества редовно изпълняват своите организационни задължения. Те се успокояват с мисълта, че Интернационалът на печатарите е на тяхна страна и в краен случай винаги биха си изпросили помощ.

В своето писмо Международният секретариат на печатарите ни убеждава, че стои «напълно настрана» от «спорете» между «тесните» и «широките». Ние очакваме обаче това да ни бъде доказано на практика. Защото не може да се говори за «пълно разбиране», докато Международният секретариат подкрепя морално и материално конкурентната организация в нейната безогледна кампания срещу нас.

Отправляме настойчива молба до нашия VI международен конгрес в Щутгарт: да бъдем представени пред Интернационала на равна нога с другата организация. Нашите чуждестранни колеги, които искрено желаят да се постигне действително едно солидно обединение на печатарските работници в България, трябва да ни оставят сами да преодолеем нашите «спорове».

На тази позиция застана и миналогодишната VII международна синдикална конференция в Будапеща, която изхвърли профсъюзната централа на «широките», която членуваше дотогава в Международния синдикален секретариат.

Ако не съществуваше подкрепата на Международния секретариат на печатарите, то разпадането на нашата деморализираната и корумпирана печатарска организация на «широките» би се ускорило, което от своя страна би открило пътя към едно солидно обединение на всички годни за организация пролетарски елементи.

В интерес на *това единствено възможно обединение* настояваме печатарската организация на «широките» да бъде отстранена от Международния секретариат на печатарите и разчитаме, че нашите скъпи колеги на конгреса в Щутгарт ще изпълнят своя интернационален дълг към България.

Да живее Интернационалът на печатарите!

Да живее освободителната класова борба на международния пролетариат!

София, юли 1912 г.

*Централно настоятелство
на Работническия печатарски съюз
в България*

(Адрес: Г. Димитров, София, ул. «Мария Луиза» № 10)

*Публикува се за първи път
(Превод от немски език)*

ЗА НАРОДНИЯ ДОМ*

Работническата класа, която е обречена от съвременното общественно-икономическо условие на черна мизерия, робство и постоянни мъки и тегла; тя, която пъшпа под непосилната капиталистическа експлоатация и е плашена от пълно духовно и физическо израждане, се и тя реагира срещу тези тежки условия на живот и движение чрез своята организирана и съзнателна класова борба, логическият край на която води към премахването на самото капиталистическо общество — източник на всички днешни злини — и въдворяването на новото социалистическо общество, при което не ще има експлоатирани и експлоататори и изобщо каквото и да е класово разделение в обществото.

Този велик исторически идеал, носител на който се явява съвременният пролетариат, винаги го е ръководел в неговата трудна и неравна борба за по-добри условия на живот и за пълно освобождение.

Историята не познава друга потисната обществена група, която да е дала толкова много жертви пред олтара на своето освободително дело, както работническата класа.

И наистина, достатъчно е да хвърлим един поглед на развитието на работническото социалистическо движение в другите по-

* В. «Печатарски работник», № 6 от 10 юли 1912 г. съобщава, че на 13 юни 1912 г. Димитров е говорил на събрание на софийската печатарска секция на «Нашият Народен дом». На същата тема е произнесъл реч на 10 юни 1912 г. пред събрание на металороботниците. Посочените данни и направените логични проучвания дават основание да се приеме, че автор на стати е Димитров. (Ред.)

напреднали капиталистически страни, за да се убедим в тази беззаветна преданост и безпримерна готовност на жертви, които е в състояние да култивира и възпита в пролетариата само неговото велико учение — социализмът.

Днес организираните и съзнателни работници от целия свят се поздравяват със своите грамадни успехи в борбата си както против експлоатацията, тъй и изобщо против цялото съвременно капиталистическо общество.

За голяма наша радост организираният и съзнателният български пролетариат в това отношение може смело да се поздравява и с достойнство днес той сочи на своите успехи, които в кратковременния период на своето съществуване като освободително движение е придобил. Нищо няма защо тук да изброяваме всички тези успехи на инак още твърде младо партийно и синдикално движение — те са известни.

Днес обаче всички предани и съзнателни борци на революционния социализъм преживяват един тържествен момент, когато нашето движение се готви да извърши още една смела и решителна крачка напред по пътя на своето развитие и стабилизиране. Това е изграждането на един общ партийен и синдикален *Народен дом* в София.

Нуждата от такъв Народен дом се отдавна чувствуваше и ние можем да се считаме щастливи, че нам се падна великата чест да работим за неговото изграждане.

Необикновенният ентузиазъм и пълна готовност за жертви, с които се посрещна тази идея в средата на всички български работници, показва, че в тяхното съзнание е легнало дълбоко убеждението от необходимостта за изграждането на нови и все по-здрави крепости, една от които се явява и съграждането на Народния дом, от което ще нанасяме жестоките удари над нашите заклетни врагове.

Прочее, нека и ние, работниците от всички клонове на графическата индустрия, изпълним своя пролетарски дълг!

Нека в здравите и неизблеми основи на това велико дело вложим и нашето съзнание и преданост, като всички пожертвуваме максимум от нашата материална сила

ност и с това да бъдем спокойни пред нашата пролетарска съвест!

Нека тази наша крепост, която ще бъде съградена с едините стотинки на целокупния български социалистически пролетариат, бъде същевременно и един вечен паметник — олицетворение на работническата солидарност и символ на близкото и пълно освобождение на измъченото и поробено човечество!

«Печатарски работник»,
№ 4. 10 юли 1912 г.

Без подпис

Печата се по текста
на в. «Печатарски работник»

ПРЕДГОВОР

към брошурата «Борбата за надница»¹⁸⁰

Днес, когато социалдемократическите професионални съюзи тъй усърдно популяризират своите искания всред широките работнически маси и подготвят необходимите условия за една организирана и решителна борба за осъществяването на тия искания, твърде често започват вече да се чуват гласове от страна на буржоазните идеолози и всевъзможните защитници на капиталистическата експлоатация, че работническите искания за по-голяма надница, за осемчасов работен ден и изобщо за подобряване условията на труда са неосъществими и насочени против развитието на националната индустрия и техническия прогрес.

Нашите врагове все повече изоставят старите, банални и изтъркани обвинения, че социалдемократите са безбожници и безотечественици, че искат да делеят имотите и жените, а прибягват вече към «научните» аргументи на буржоазната политическа икономия, за да покажат, че е свършено безсмислено работниците да се стремят чрез организирана борба да подобрят своето положение и да премахнат експлоатацията.

Особено ревностно те разпространяват теорията за тъй наречения *надничен фонд*, според която теорията във всяка страна има един точно определен фонд за изплащане на заплатите на работниците, който зависи от естествени и неизменни закони и не може нито да се увеличи, нито да се намали чрез усилията на работниците или желанията на капиталистите. Той зависи от състоянието на общия национален капитал. Колкото той последният

по-голям, толкова по-голям може да бъде *надничният фонд*, а следователно и по-голяма надницата на отделния работник. Съгласно тая теория работниците няма защо да се организират в професионални съюзи и да се борят със стачки и други средства за увеличение на надничния общо подобрене условията на труда, а трябва в разумение със самите капиталисти да спомагат за увеличението на капитала, от което само могат да очакват увеличение и на своите надници.

Редом с тая буржоазна теория против нашата борба използва също така и теорията на Ласал за *железния закон за надниците*, според който стачната борба не е в състояние да донесе каквото и да е трайно увеличение на надниците, защото тъй нареченият *железен закон* изпълнява такова действие, че работническата надница едва достига за покриване най-необходимите нужди за съществуването на работника.

Трябва да се отбележи, че тия «научни» аргументи първа ще бъдат употребявани срещу нас все по-усърдно и по-настойчиво от страна на работническите врагове и техните идеолози.

Между това всички тия «научни» аргументи, вземани от арсенала на буржоазната фалшива наука, които сега се представят като цяло откровение, отдавна са познати на Запад от теорията и практиката на работническото движение.

Настоящата брошурка съдържа едно научно опровержение на теориите за *надничния фонд* и за *железния закон*, написано в крайно популярна и достъпна за широките кръгове на работническата класа форма.

Като поднасяме на българските борещи се работници такава любва и ценна брошурка, ние сме длъжни обаче да отбележим, че в известни отношения тя е съвършено неактуална. Оня, който иска добре да се възползува от нея, трябва обязательно да прочете и брошурката «*Наемен труд и капитал*» от нашия велик учител Маркс.

Ние се надяваме, че настоящата брошурка ще намери най-широко разпространение в средата на организирани и неорганизиранни работници, за да могат те ус-

пешно да отбиват всички възражения, издигани срещу
работническите искания, да се ускори осъществяването
на тия искания и още по-добре да се осигури пълното
тържество на освободителното работническо дело.

София, Черната джамия,
16 юли 1912 година

*Печата се по текст
на брошурата*

ПИСМО ДО РЕДАКЦИЯТА

Другари редактори,

Най-скоро, моля, място на тия няколко реда в най-близкия брой на «Работнически вестник», ако, разбира се, могат да достигнат до вас.

На устроеното увеселение в градината «Бордей» в Русе, след закриването на конгреса, имах един разговор и със секретаря на румънските търговски служещи при присъствието на няколко наши български другари, от които ми служеха за преводчици. Когато се разговаряхме, румънският другар ми предаде и едно писмо, адресирано на немски, за Съюза на търговските служещи в България. Фактът, че това писмо бе предадено на мен, на общоделския делегат, който присъствуваше също на увеселението и седеше само на няколко крачки далеч от мен, не ми позволи да се усъмня, че това писмо е адресирано на Съюз на търговските служещи. Толкова по-вероятно е, че румънският другар знаеше много добре чий адрес е писмото, и с него бяхме говорили вече за съществуващите различия между «тесни» и «широки» в България и за причините за тъй нареченото разцепление.

Извън съжаление, аз се завърнах в София доста късно поради обстоятелството, че два дни бях задържан от румънските власти в Гюргево, и след това трябваше да прекарам няколко дни в Русе и Варна по партийна работа. Затова пък се завърнах в София, полицаята веднага ме задържаха тук, без да имам възможност да уредя цяла редица лични работи. Вследствие на това бях принуден набързо да оставя въпросното писмо да бъде предадено на Централното настоятелство на търговските служещи.

Впоследствие обаче се оказало, че това писмо е било за общоделците в отговор на тяхно някакво поздравление до румънския конгрес, поради което им е било и предадено, както се научих.

Възползувани от моето задържане в Черната джамия¹⁸¹, дето съм почти *свършено откъснат от вънния свят* и нямам възможност публично да разясня как стои работите, политическите чапкъни около «Народ» и бързали най-безсъвестно да експлоатират с това немалко недоразумение на румънския другар против мен и неговото движение.

Напразни са обаче тия усилия. Румънските другари търговски служещи, имат най-силното желание да бъдат в близки връзки с нашия Съюз на търговските служещи, който те основателно смятат за една действителна и сериозна организация в България. И като са писали на общоделците, *вероятно са смятали, че отговарят на ним поздравление*. Оттук е произтекло и недоразумението.

Ето тоя факт именно кара политическите чапкъни да беснеят и тъй подло да се нахвърлят върху мен, знаейки добре, че поради режима в Черната джамия аз не ще мога да се защита своевременно.

Ползувам се от случая в отговор на многобройни поздравителни и насърчителни писма и телеграми, които получих от организации и отделни другари из цялата страна, да изкажа своята най-гореща благодарност. Тия живи симпатии и съчувствия направиха моите затворнически дни, въпреки хилядите несгоди на затворническата килия и униженията, на които всекидневно се полага човешкото достойнство тук, твърде леки и ги облекчаваха даже в един извор на нови сили и енергия за предстоящата работа в полза на нашата велика освободителна кауза, на която всички ние сме се посветили да служим.

София, Черната джамия
15 юли 1912 година

Г. Димитров

ПИСМА
ИЗ ЧЕРНАТА
ДЖАМИЯ

«Работнически вестник»,
№ 224 и 225 от
1 август 1912 г.
Пис: Г. Д.

Печатат се по текста
на в. «Работнически вестник»

ПЪРВО ПИСМО

Сички са чували и знаят по нещо за Черната джамия. Малцина са обаче ония, които имат едно точно предявление за вътрешната физиономия на тая нековнаост, която цели тридесет години вече служи за ценен затвор в нашата страна, и мрачните някогашни нишки килии на която, ако биха могли да проговориха биха разкрили най-ужасни и потресающи истории за туржоазното правосъдие, за цялата варварска наказателна система и за нейното още по-варварско и прямо нечовечно практическо приложение.

От някогашната турска джамия сега са останали само десетте килии, в които преди освобождението на България турските дервиши са зубрели Корана и са се молили на Аллаха и на неговия пророк Мохамед. Ни място на самата джамия сега се издигна черквата «Св. Седмисленици», подарената от крадеца Мициев камбана която по десет пъти на ден бие. Едната килия, в която сега покойният Каравелов е прекарал няколко черни тюрнически години, е обърната в тюрмена черквица, която почти винаги е затворена и не се посещава от никого, ако не се смята свещеникът, който се вестява тук веднъж в годината само два-три пъти за няколко минути, само да оправдае заплатата, която редовно всеки месец получава от управлението на затвора. Останалите десетнадесет килии, натъпкани със затворници като цели по 10—12 души в една, служат за «поправление» на тия нещастни жертви на съвременната разбойническа държава, които поради разни малки или големи, дей-

ствителни или даже измислени престъпления са вкарани под жестоките удари на наказателния закон и които вече имат на главата си окончателна присъда, по-голям от три месеца. Повечето от обитателите на Черната джамия, преди да дойдат в тоя «магарешки рай», са минали през «чистилището» — V участък, който служи за проварителен затвор. За да бъде «поправлението» на затворниците, види се, още по-сигурно, в Черната джамия има и едно тъмно, мръсно и влажно подземие, пълно с всевъзможни насекоми и цяла армия плъхове, в което подземие биват «карцирани» ония затворници, които не рушат «правилника», точното съдържание на който ни дава само дирекцията, или си позволят и най-невинното изразяване на разпорежданията на «началството» — като почнете от последния ключар до директора на затвора. По цели дни тук, в това безподобно по своя ужас подземие, прекарват само с вода и хляб «провинилите се» затворници, често пъти без каквато и да е сериозна вина. До каква степен достига варварското използване на «капцера» за «изправителни» цели, достатъчно показва фактът, че един от най-честите негови посетители е един крайно духовит сърбин, единствената вина на който е, че не може да устои на настоятелните молби на затворниците да ги поразвеселява от време на време със своите хубави песни. Да се пее — това в Черната джамия е тежко нарушение на «правилника», което се наказва с «карцер»!

Тук няма никакво разпределение на затворниците по възраст и по категории на извършените от тях престъпления. В една и съща килия са турени 16—17-годишна младежи с 60-годишни старци; журналистите и останалите за дребни престъпления — с ония, които носят присъдата за убийства и големи кражби; случайните престъпници — с рецидивистите и професионалните джебчици. И така, събрани заедно, затворниците прекрасно се «поправяват», особено младите и случайно извършилите някое престъпление. За тях Черната джамия се явява една *висша школа на престъпността*. Тук те се срещат с истинските печените майстори и опитни нарушители на «законността», те си семейно преживяват месеци и години с такива затворници, които са цели *артисти* и които са убо

ли всичките правила на изкуството да изпудват, да отварят железни каси, да отворят всякакви врати и пр. Такова повече че редът в затвора и цялата наказателна тема извънредно много спомагат за школуването на затворниците във всичките тънкости на престъпността. Ето защо, което би издигнало морално личността, *тук строго е забранено*. Внасянето на вестници и литература жестоко се наказва. Музиката и песнето са забранени под страх на «карциране». Няма никакви гимнастически или други упражнения, никакъв спорт. Напротив, постоянни унижения на човешкото достойнство, най-варварски ограничения и неподобни грубости.

Лишени от каквито и да е културни удоволствия, обречени на такъв непоносим и безчовечен режим, естествено на затворниците, повечето от които и без това идват тук със свършено слаба култура, остава да се претърпят на най-диви пороци, на педерастия и комарджилък, на безконечни интриги и нескончаеми дребнави разнишания, на обмисляне и проучване разни проекти за възможни престъпления, когато напуснат Черната джамия. . .

Колосалната корупция, която се внася от страна на затворното управление и целия затворнически персонал с цел за добиване известни материални облаги и осигуряване постранични парични източници покрай мизерните заплати, които получава този крайно зле поставен персонал, идва още по-силно да тласка затворниците в този път и да им спомогне да излязат от затвора свършено «оправени», т. е. изпечени крадци и престъпници. Голяма рядкост са ония твърди характери, които остават неосегнати от тая злотворна атмосфера.

За да се разбере напълно целият ужас на тоя пъкъл, тоя неподобен вертеп, който представлява Черната джамия, необходимо е човек сам да прекрачи прага зад железните врата с малките решетки на Черната джамия, които отделят външния двор от затворническите килии. Само описание, колкото и силно да е, не ще бъде в състояние да даде една изчерпателна картина.

Към 25 юли в Черната джамия имаше в 14-те килии 162 затворника и около 40 жени в женското отделение, което се състои от няколко килии от другата страна на затвора.

От тия 162 затворника 77 са осъдени за убийство, 60 — за кражба, 6 — за обезчестявания, 4 — за фалшификации, 3 — за побой, 3 — за дезертъорство, 3 — за откачане да си служат като войници с оръжие, 1 — за контрабандиране, и 5 — за престъпления по печата. От жените повечето са осъдени за убийство главно чрез отравяне на мъжете, децата, любовниците или свекърниците, 80% от всички затворници са селяни и най-малко 50% са неграмотни или съвършено слабограмотни. При внимателно наблюдение хвърля се в очи характерния факт, че повече от половината са психопати, хора ненормални, които заслужават по-скоро специално лекуване отколкото жестоките физически и морални изтезания, които са подложени. Убийствените, нечовешки условия в затвора са смазали мнозина от затворниците и сега ги направили негодни за нормален живот в бъдеще. Има затворници, които тук са излежали вече по 5, 8, 10, 12 и даже 15 години. Един от тях дори е почти ослепял!

Смело може да се каже, че голямата част от обитателите на Черната джамия са нещастници, които заслужават само съжаление, а не наказание.

Разбира се, тук са нещастните жертви на престъпността, която самият свиреп капитализъм у нас всекидневно създава и увеличава. Големите крадци и разбойници, действителните престъпници и убийци са далеч от Черната джамия. Те са във висшите буржоазни и аристократически кръгове, те са в министерските канцеларии и луксозните салони, те са под благосклонното покровителство на двореца. В Черната джамия ще намерите дребни чиновници, осъдени на по няколко години тъмничен затвор за злоупотребени стотина-двеста лева, докато големите държавни крадци, бивши и сегашни министри и високопоставени бюрократи, които са злоупотребили стотини хиляди и милиони лева, са не само в свобода, но са и обградени с власт, почести и слава. Тук лежи един нещастник само за 10 лева откраднати пари, докато Гешев, който заграби Евлогиевите милиони, министър-председател на България! Фабрикантите, които всекидневно стават причина да се осакатяват и избиват десетки и стотини работници, не ще ги намерите в Черната джамия. Тия модерни убийци не само са сво-

дни, но и разполагат с цялата държавна власт за своелично обогатяване.

А когато някой случаен крупен вулгарен разбойник издата на буржоазията попадне под ударите на «правдието», турят всичко на крак, за да го спасят от Черната джамия. Затова именно е и дадено на царя правото помилва осъдени затворници. Пресен е случаят с бивши директор на Народната банка в Русе *Иваница Иван*, който е откраднал около 800 000 лв. държавни пари и осъден на 2¹/₂ години строг тъмничен затвор и който след тридневен задържане в IV участък, колкото за него, биде помилван от цар Фердинанда, към височайшото покровителство на когото прибъгват обикновено всички подобни разбойници. Не е забравен също случаят с генерал Вазов, който се отърва само с няколко дни «дошен арест» за грамадните кражби, извършени от него. Случаите от подобен характер са стотини.

Черната джамия е само за «обикновените смъртни», «катиците», за нещастните жертви на престъпността, която е опората на съвременното капиталистическо общество и без която то не може да поддържа своето съществуване и господство.

И как това същото общество жестоко си отмъщаваше своите собствени жертви — ние ще имаме случая да видим в следните писма.

—
Черната джамия,
8 август 1912 г.

ВТОРО ПИСМО

Защитниците на съществуващата наказателна система не пропускат случая да твърдят, че присъдите на провинилите се пред закона лица и затворите, дето са привездат в изпълнение тия присъди, имат чисто морализаторска цел и не носят никакъв елемент на отмъщение.

Достатъчно е обаче само да се надникне в Черната джамия, която като централен затвор може да послужи за типична картина на всички затвори у нас, за да се види колко невярно е това твърдение и да се разбере, че в затвора не само няма абсолютно нищо, което би могло да съдействува за морализирането на неговите обитатели, но напротив, всичко е насочено към физическото сломяване и морално унищожение личността на затворника.

Не стига, че на затворниците е отнета всяка свобода, че са изолирани съвършено от външния свят, но те са лишени и от най-елементарните удобства за съществуване за запазване здравето и физическите си сили и са изложени на неописуеми унижения, на един постоянен физически и морален терор.

В тъмните и влажни килии, пълни с тахтаби и много други отвратителни насекоми, дето са принудени да прекарват по-голямата част от денонощието, заключени от вън и пазени от войници, на затворниците се дават от затвора *само* по две одеяла, и те често пъти прогнили до такава степен, че едва биха могли да се употребяват. Нито кривати, нито маса и столове, нито прибори за ядене, нито средства за почистване — нищо!

Всичко, което им е необходимо, затворниците са длъж- сами да си набавят, разбира се, ако имат пари.

Освен това храната, която се дава на затворниците, по-малко от всичко не е *никаква храна*. Месото, което от време на време се донася тук, е *цяла мърша*. Сиренето не може да се погледне в уста. Хлябът се приготвя от ръж, счемик и три-четири, вследствие на което обикновено е тесен, горчив и кисел. Толкова по-лоша е храната през време на пости — през време на което се строго спазват абсолютно всички пости! — както е случаят и сега от 1 до 15 август. В такива случаи се готви почти само фасул, без дори да се запържва с месо и хитин. . .

Въпреки поемните условия, според които продуктите трябва да бъдат доброкачествени, предприемачите стават в Черната джамия обикновено такива продукти, които другаде са отказали да ги приемат и които би трябвало да бъдат бракувани. Благодарение на големите подкупи, с които си служат, тия предприемачи успяват да прокарат тука своите боклуци като доброкачествени продукти!

Изобщо храната е толкова лоша и безвкусна, щото от всички затворници едва десетина се хранят *изключително* «казана». И това са тия нещастници, които нямат абсолютно никакви средства, нито имат възможност чрез работа в затвора или по друг начин да се сдобият с тая храна. Всички останали затворници залагат мило за драго да си доставят отвън известна храна или продукти, с които те сами си готвят. Обаче и тука, както във всички други случаи, най-безмилостно биват ограбвани затворниците. Лицата, чрез които стават тия покупки, не спускат удобния случай да вършат с тия «услуги» на затворниците една добра търговия, вследствие на което ставените по тоя начин продукти и други работи излизат с 50, 100, дори и с 200 % по-скъпи. Напоследък често е разпоредено всички покупки да се правят само от един бакалин, който срещу тоя благоприятен за него момент сигурно е дал доста облаги на известни лица от управлението на затвора.

Няма съмнение, че при тия крайно нехигиенични условия, лошата храна и целия убийствен режим на живота в Черната джамия затворниците физически се раз-

стройват и твърде често заболяват. За тях обаче, може да се каже, не съществува никаква сериозна медицинска помощ. Тъмничният лекар идва само от време на време, и то съвършено набързо. Цялата лекарска работа е оствена в ръцете на един затворник, някогашен фелдшер, който нито има необходимите способности, нито има възможност да изпълнява тая важна и деликатна длъжност. За всички разстройства и по-сериозни заболявания обикновено се предписва *хинин* или *аспирин*.

От друга страна, колкото тежки са всичките тия материални несгоди и лишения, толкова по-тежки са моралните унижения и непрестанните произволи, на които са подложени затворниците. Те са в пълната власт на затворническия персонал. Правилникът за вътрешния ред на затвора се държи в най-дълбока тайна и *никой от затворниците не знае неговото съдържание*. Управлението на затвора е обърнало тоя правилник в един *фантом*, с който на всяка стъпка заплашва и терзае затворниците. Каквото и да се извърши, може да се изтълкува като нарушение на тоя фамозен правилник. А всяко нарушение се наказва с *карцер*. Да кажеш, че хлябът не струва — карцер; да забележиш, че месото е старо и започнало да се разлага — карцер; да те чуят, че не одобряваш някоя разпоредба на «началството» — карцер; да се оплачеш, че условията в затвора са убийствени — карцер; да намерят някакъв вестник у теб — карцер; да пееш — пак карцер. . . За всичко, което не се харесва на някои от «началниците» — карцер! Карцирането — това варварско средство, е алфата и омегата на цялата мъдрост на управлението на затвора, с която то си служи да морализира затворниците. И, разбира се, всичко това се върши все по силата на «правилника»!

Но с това не се изчерпва практическото приложение на тоя неизвестен на никого от заинтересованите затворници правилник. Въз основа на «правилника» цялата кореспонденция на затворниците строго се цензурира. Управлението на затвора по свое усмотрение праща на пощата само тия писма, които то намира за уместно, и не предава на затворниците ония писма, съдържанието на които то по една или друга причина не одобрява, което най-често се случва, когато писмата

засягат с нещо управлението или реда на затвора! При това посещенията на затворниците са крайно ограничени. Когато стават те, обязательно присъествува специален човек от страна на дирекцията, за да контролира непосредствено разговорите, които се водят между един затворник и неговия посетител. Има затворници, на които са позволени посещения само един път в два месеца. До каква жестокост достига прокуратурството, което издава билетите за посещения, може да се види от следния пример: тая година синът на един затворник, който лежи в затвора 15 години и който не се е виждал с баща си цели 18 години, дошъл от Турция и останал в София известно време нарочно, за да бъде по-близо до нещастния си баща. Но бил е бил допуснат да се види с баща си само два пъти!

На затворниците е забранено да четат каквито и да е списания и книги освен Библията и няколко патристически разкази. Само със специално разрешение от прокуратурата, което извънредно трудно се добива, може да се дават на някои от затворниците и други книги с условие да се държи под ключ и да не ги дава на друг затворник. Доде достигна строгостта или по-право глупостта в това отношение, показва фактът, че даже романът «Разгром» от Ерих Зола не биде допуснат в Черната джамия!

При това непоносимо положение, при тия безкрайни лишения от страна на управляващия персонал затворниците са готови всичко, каквото имат, да дадат, само да добият известно, макар и най-малко облекчение на своята тежка участ. И това е именно благоприятната почва върху която се разцъфтява рушветчийството и огорчаването на затворниците, което макар и строго забранено, тайно се извършва в широки размери. Толкова скъпо е личното положение, че ако не прибегва до странични доходи, не би могъл да живее. Между тукашните мръжещи при това има лица, които сами носят на главата си присъда за извършени от тях кражби, а те именно са поставени да се грижат за «морализирането» на затворниците!

Случаите пък за постранични доходи са хиляди. Ако можеш да не те карцират, да ти дадат по-добра стая, да ти

снемат от крака оковата, която за наказание са ти турели, да те прашат на работа, за да се намаляват дните на наказанието ти, да ти допускат по-често посетители, да те представят за *предсрочно* освобождение, да те турят в списъка за помилване, да представят, дето трябва, че имаш «добро» поведение и пр. — *трябва без друго да платиш за това!* Тежко на тия затворници, които за нещастие нямат възможност да сторят това. За тях не се правят никакви облекчения, за тях обикновено няма предсрочно, няма помилване!

И срещу всички тия безподобни безобразия, които се извършват в затвора, затворниците са принудени да мълчат и *само да мълчат и търпят*, защото, както ще видим в следното писмо, те са обвързани от управлението и за ръцете, и за краката.

Черната джамия,
3 август 1912 г.

ТРЕТО ПИСМО

Наказателният закон предвижда известно *предсрочно* освобождение от затвора на ония затворници, които са осъдени повече от една година. Такива затворници имат право да излязат преди срока на присъдата, като им се намалява на всяка година по три месеца от наказанието. В времето от деня на предсрочваното освобождение до датчане на присъдата освободеният затворник се намира, както да се каже, под полицейски надзор, той е *полуосвободен* и ако в тоя период би извършил каквото и да е престъпление от углавен характер, бива отново повръщан в затвора да излежи и останалата част от наказанието си. Предсрочно освобождение обаче се дава не на всички затворници, които имат според закона право на такова. За да добие един затворник *предсрочно* освобождение, необходимо е преди всичко дирекцията да го представи с мнение, че е имал «добро» поведение, а окончателно решението въпроса Министерството на правосъдието, след като изнесе своето мнение, и специалният за целта *освобожден комитет* при окръжния съд.

Това предсрочно освобождение прави затворниците много работлепни спрямо управлението на затвора, защото съдбата им е в неговите ръце — от него зависи да бъдат представени с «добро» поведение, и, от друга страна, разтваря широко вратите за злоупотребление и гетини в ущърб на заинтересованите затворници.

Друго облекчение за затворниците, предвидено също по наказателния закон, е намаляване дните на наказанието чрез работа. На тия затворници, които дирекцията изпраща на работа, се смята всеки работен ден за *две* дни. Кой затворник да бъде изпратен на работа

и на кое място, това *изключително* зависи от управлението на затвора. Такива няколко групи на затворници от Черната джамия работят сега в Александровската болница, в Клементинската болница, в болницата Черен кръст в новия затвор, в Драгалевци и в Искрец, дето се построява санаториум.

За да се гарантира обаче управлението от бягството на известни затворници, отговаря солидарно цялата група. В случай че някой затворник от дадена група избяга и не бъде заловен до 24 часа, всички затворници от тази група *губят* дните, които чрез работа са успели да намалят от своите присъди. Това е достатъчно силен мотив който кара затворниците сами да се контролират взаимно и прави почти излишен полицейския надзор през времето на работа.

Тоя *безплатен* арестантски труд има тенденцията не само повече да се разширява и да бъде употребяван вече не само в обществените, но и в частните *капиталистически предприятия*. Проектира се в бъдеще да се пращат на работа затворници във всички ония предприятия, дето работата е извънредно тежка и условията крайно убийствени, вследствие на което *свободни* работници мъже могат там да се задържат. Нещо повече: затворниците ще бъдат употребявани обикновено и като *неволни стачконарушители* в стачните борби на работниците за получаване по-добри условия на труда. Пример за това вече имаме със случая на Варненското пристанище, дето в последната стачка на пристанищните работници бяха използвани пратени затворници да работят и заместят стачниците.

В безплатния арестантски труд и в употребяването на затворниците за стачконарушители се крие за нашите организации и за техните професионални борби една не малка опасност. Ето защо жизнените интереси на работническата класа налагат тя най-решително да встъпи против тая престъпна експлоатация с нещастната съдба на затворниците. Без да се обявяваме против възможността, щото затворниците чрез известна работа да намалят и облекчават своето наказание, ние трябва да настояваме да се забрани *безусловно* употребяването на затворниците в частните предприятия и обръщането им в стачконарушители, във врагове на борещите се работници.

ония обществени предприятия, дето се изпращат на затворници, техният труд в никакъв случай да явява една гибелна конкуренция за труда на своите работници.

При Черната джамия има известни работилници, дето са част от затворниците. Тук се плетат чорапи, работват се мрежи и серкмета, маси и столове и пр. Работенето в тюрмените работилници също става изключително с разрешение на управлението на затвора. Но и да обаче и на тия затворници се върши една скандална експлоатация. Наглед всеки затворник работи за сметка и своя полза. Всъщност това става съвсем не

От стойността на продадените произведения, изработени от затворниците, управлението удържа 20%, без да прави каквито и да е разноски то от своя страна. По различен начин затворниците работят не за себе си, а за затворника.

Биват даже случаи, когато затворникът изработва една работна работа за 5 лв., управлението удържа 1 лв., а за затворника остават само 20—30 ст., след като е работил един или даже два дни! Най-скандалното в случая е, че тия удръжки от 20% се пресмятат не само върху работата на затворника, но върху стойността на целия произведен продукт, значи и върху вложения от затворника капитал за работата! Това е по-ужасно и от най-ужасната капиталистическа експлоатация, каквато би могла да съществува в съвременното капиталистическо общество. . .

*

В скоро историческата Черна джамия ще бъде напълно равна със земята. Тя ще изчезне, за да стори място на модерната бастилия у нас -- новия окръжен затвор, който злокобно се издига близо до Захарната фабрика в София и който се готви да погълне своите мъченически жертви. На мястото на Черната джамия ще се открие един прекрасен площад, но зловещите спомени от нейните ужаси ще продължават да витаят като една присъда на днешната разбойническа капиталистическа наредба, която е дълбок извор на престъпността и която тъй жестоко си отмъщава на своите собствени местни жертви!

През месец септември ще бъдат преместени затворниците в новия затвор. И тук, в тая модерна бастилия ще идват все нови жертви, подлагани на неопишувани жестокости на същата *стара*, варварска наказателна система, без която съвременното капиталистическо общество не може да съществува. *Новото* тука ще бъде *слънцето*, *по-префинена инквизиция на човешката личност*.

Характерно и знаменателно е, че издигането на бастилия *съвпада* с масовото развитие на работническо-социалдемократическо движение и силното изостряне на класовите противоречия в нашата страна, когато *капиталистическата буржоазия* започва съзнателно и *пре*намерено, било *косвено*, чрез своите оръдия, било *с* *непосредствено*, да опитва острието на своето класово правосъдие по най-безогледен начин срещу деятелите на това движение.

И тепърва ние ще даваме скъпи жертви в това отношение. Мнозина наши другари ще бъдат твърде често изтрити из нашата среда, из редовете на борбата, и тикани *с* милостно в новата бастилия с цел да се спъва правилното развитие и ръстът на социалдемократическото движение у нас.

Съетни ще бъдат обаче всички тия усилия. Не се умишлява със затвори и с най-варварската даже наказателна система едно обществено революционно движение, каквото е това на пролетариата, което има толкова дълбоки и неуязвими корени в самия живот, в самото икономическо развитие на страната.

Борецят се пролетарнат ще излиза като Феникс из огъня, все по-могъщ и непобедим из тия варварски преследвания от страна на освирепелите господстващи днес паразити, докато най-сетне успее да увенчае с триумф историческата си мисия, когато със своето освобождение и освобождението на цялото поробено човечество ще махне от челото на последното и това *позорно петно* което днес представляват затворите и създаваната от капитализма престъпност.

И тоя ден ще настъпи с такава сигурност и неизбежност, въпреки всички препятствия от страна на нашите врагове, с каквато всяка сутрин изгрива слънцето!

Черната джамия,
5 август 1912 г.

НОВИЯТ ПРОФЕСИОНАЛЕН СЪЮЗ

рабочническото синдикално движение у нас една го-
ва празнота бе липсата на специален професионален
на строителните работници. Тая празнота се чув-
ваше толкова по-силно, колкото по-бързо се разви-
строителството и колкото повече зачестяваха и се
тряха конфликтите между труда и капитала в строи-
ните предприятия и ставаше все по-наложителна необ-
мостта от ефикасна защита на интересите, здравето и
ота на строителните работници.

Между това в никоя друга индустрия основаването на
еснонална организация не е срещало такива грамадни
иятствия, както в строителството, главно поради об-
телството, че голямата част от работниците, заети в
ителните предприятия, са твърде слабокултурни еле-
ти, македонци и селяни, полусобственици и полу-
летарии, които извънредно мъчно могат да схванат
ението на организацията и организираната борба
тив безчовечната капиталистическа експлоатация, коя-
именно в строителството достига чудовищни раз-
м. Повечето от строителните работници из Македо-
и из нашите села гледат все още на своята профе-
не като на *постоянно* средство за прехрана, а като на
малко гурбетлък, чрез който биха могли да закрепят
то разклатено положение на самостоятелни селски
пани. Поради това те предпочитат да търсят спасе-
не в организацията, а в изтощителния до последна
ен труд и в убийствената икономия, като съкратяват
ите потреби до поразителни размери, крайно губелни за
вето и живота им.

Социализмът обаче всичко побеждава. Той преодолява и най-големите препятствия. И ние днес с радост трябва да отбележим, че наред с единадесетте наши сегашни професионални съюзи се издига вече и съюз на работниците от разните клонове на строителството *Съюзът на строителните, каменоделски, керамически бояджийски работници в България.*¹⁸³

Отделните групи на разните строителни работници разхвърлени из цялата страна, се обединиха и централизираха от началото на настоящото полугодие в един професионален професионален съюз по примера на съюзите на строителните работници в другите по-напреднали капиталистически страни.

Дългогодишните усилия на Синдикалния съюз и Работническата социалдемократическа партия се увенчаха най-сетне, както и трябваше да се очаква, с един прекрасен успех, който е от естество да извика истинска радост в средата на борещия се български пролетариат. Едва що конституиран, новият професионален съюз по числен брой 305 редовни членове от най-важните категории на строителните работници. Обстоятелството пък, че той още от самото начало обгръща в своята среда работници абсолютно от всички клонове на строителството, е една добра гаранция за неговото правилно развитие и за запазване необходимото единство между разните категории на строителните работници, без което единство не би била възможна една действителна успешна борба.

Сега остава върху сложените вече здрави основи да се изгражда по-нататък *Съюзът на строителните, каменоделски, керамически и бояджийски работници*, който има бляскаво бъдеще в нашата страна. Множество срещни ще се срещнат на този път. За щастие обаче тях силни са непреодолими. Необходимо е само всички партийни синдикални другари да изпълнят и в случая достойно своя дълг.

В помощ на нашите усилия в тая посока идва и само развитието на строителството, както и животът на строителните работници. Все повече нараства числото на *постоянни и годни за организация* строителни работници. Тежките условия на труда и всекидневните злополуки в строителните предприятия са в състояние да отворят очите и

индиферентния строителен работник и да го накарат да разбере великото значение на работническата организация. Кръвта, която непрестанно се лее по разните строителни предприятия вследствие свирепата капиталистическа експлоатация, и липсата на каквато и да е стопанска грижа за здравето и живота на строителните работници вика последните към пробуждане, към организация и борба.

Новият съюз на строителите, който се явява един нов шаг в армията на борещия се пролетариат, ще бъде посрещено с най-голямо въодушевление приветствуван от руския пролетарски парламент¹⁸⁴, който утре се открито. И ние сме дълбоко убедени, че другарите делегати, които се завърнат в своите места, ще пренесат това въодушевление в средата на всички организирани работници, и да се започне една усилена и системна работа за организирането на хилядите работници, заети в строителството, и по този начин *Съюзът на строителните, каменисти, керамически и бояджийски работници* в най-кратко време да заеме с достойнство своето място в първите редици на работническото движение у нас, както това се прави с организациите на строителните работници в други страни и особено в Германия.

Ние не бива да забравяме нито за минута, че само в резултат на организиране на работниците от всички производства и професии, на цялата работническа класа — от високостоящата до най-слабокултурната нейна част — великото знаменце на социалдемократията лежи залогът за победата на нашата велика пролетарска кауза.

*«Работнически вестник»,
№ 17, 15 август 1912 г.
Подпис: Г. Д.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

БОРБАТА ЗА ИЗВОЮВАНЕ НА ОБЩ ЗАКОН ЗА ВСЕСТРАННА ЗАЩИТА НА РАБОТНИЧЕСКИТЕ ИНТЕРЕСИ*

Деветнадесетият редовен конгрес на Работническата социалдемократическа партия в Русе, като изслуша реферата на др. Е. Марковски и като взе предвид:

1. Че съвременната класова капиталистическа държава чрез ред покровителствени закони и други мероприятия дава силен тласък на индустрията и едрото земледелие в ущърб на интересите, здравето и живота, свободите на работническата класа, която всекидневно бива тласкана във все по-дълбока мизерия, осакатяване и избиване и към физическо и духовно израждане;

2. Че капиталистическата буржоазия систематически посяга върху свободата на сдружаванията и стачките, на словото и печата на работническата класа, като едновременно с това решително се противопоставя срещу прилагането на съществуващите закони за женския и детския труд, за неделната почивка и за осигуряване и подпомагане на работниците от държавните предприятия, както и въобще против всяко законодателство за покровителство на работническата класа;

3. Че водените от Общия синдикален съюз стачни тарифни борби за подобряване условията на труда, запазване здравето и живота на работниците, за осигуряване на децата, старците, осакатените и всички, които

* Резолюция по реферата на Е. Марковски, изнесен на XIX конгрес на БРСДП (т. с.) (15—17 август 1912 г.). Изработена от комисия в състав Г. Митров, д-р Н. Максимов и Е. Марковски. Предложена и обоснована от Г. Митров и приета единодушно от конгреса на V заседание, 17 август 1912 г. (Ред.)

своя вина не са в състояние да се грижат за себе си
да да намерят изражение в едно обширно работни-
ко законодателство за всестранна защита на труда от
раничната капиталистическа експлоатация;

Че практическото прилагане на такова работни-
ко законодателство е възможно само със самостоятел-
на класова политическа борба и постоянно действаща
сила на пролетариата, на която единствен пред-
водител се явяват Работническата социалдемократическа
партия и Общият работнически синдикален съюз,

в ш и:

Подчертава резолюцията на 17-и конгрес на Рабо-
тническата социалдемократическа партия за създаването
на едно покровителствено работническо законодател-

ство. Високо протестира против всички буржоазни пар-
тии, които се противопоставят на създаването и прила-
гането на едно широко работническо законодателство и
които стават причина за повсеместното избиване и из-
мисляне на работническата класа.

Поканва Централния комитет на партията, в
сътрудничество с Общия работнически синдикален съюз, да ор-
ганизира една усилена агитация и борба за пълното из-
пълнение на едно действително работническо законода-
телство, което да съдържа преди всичко следните поло-
жения:

Осемчасов максимален работен ден във всички
заводи, работилници и други предприятия;

Безусловно забраняване на наемния труд на всички
възрастни, по-малки от 14 години, и ограничаване експлоа-
тации на женския и детския труд след тая възраст;

Премахване нощната работа във всички производ-
ства, с изключение на ония, които по своето естество и
обществено добро се извършват нощно време;

Непрекъснатата 36-часова седмична почивка;

Месечна плащана отпуска за жените-родилки;

6. Нормирана, достатъчна минимална работническа заплата за всяко производство;

7. Редовно седмично изплащане заплата в пари, не в продукти;

8. Премахване работата на парче и всякакви удържки и глоби на работниците;

9. Хигиена във фабриките, работилниците, други предприятия и жилищата на работниците;

10. Установяване професионалния риск при работническите злополуки, като по право се държат под гражданска и углавна отговорност господарите;

11. Държавна осигуровка в случай на злополука, болест, старост, инвалидност и безработица, като управлението ѝ се повери на самите работнически организации;

12. Гарантиране правото на коалиция и стачка за всички работници и премахване съществуващите законоположения против сдружаванията и стачките;

13. Премахване на всички законодателни ограничения на свободата на словото, печата и събранията;

14. Бързо и безплатно правосъдие за работниците;

15. Работнически инспекторат, избран от работническите организации и плащан от държавата.

IV. Апелира към всички неорганизираны работници да престанат да бъдат оръдия на капиталистите и техните партии и се наредят под знамето на Работническата социалдемократическа партия и в редовете на социалдемократическите професионални съюзи, за да бъде по-скоро извоювано и приложено това жизнено необходимо работническо законодателство.

ПРИВЕТСТВИЕ
КЪМ УЧАСТНИЦИТЕ
В УЧРЕДИТЕЛНАТА КОНФЕРЕНЦИЯ
НА СЪЮЗА НА РАБОТНИЧЕСКАТА
СОЦИАЛДЕМОКРАТИЧЕСКА МЛАДЕЖ
В БЪЛГАРИЯ*185

Др. Г. Димитров от името на Централния комитет на партията и Общия синдикален съюз поздравя учредителната конференция на съюза, като декларира, че както Централният комитет, така и Синдикалният комитет дадат, както и сега дават, пълно съдействие за разтвяването и засилването на съюза, за да стане една мощна бойна организация, която, като обедини в себе си цялата пролетарска младеж, чрез нейното социалистическо възпитание да я подготви да служи с ентузиазъм реализирането на великия пролетарски идеал.

*«Работнически вестник»,
 1912, 22 август 1912 г.*

*Печата се по текста
 на я «Работнически вестник»*

* Резюме на реч в Работническия дом — гр. Русе, при откриване на организацията, 17 август 1912 г. (Ред.)

ВСИЧКИ НА РАБОТА!

Ние навлизаме вече в сезона на най-усилената агитационна, организационна и просветителна работа, един сезон, когато са налице всички благоприятни условия за численото нарастване и всестранното засилване на професионалните съюзи и целокупното работническо движение и когато предстои на нашите организации да проявят извънредно голяма енергия, методичност и постоянство преди всичко за организирането на широките работнически маси в редовете на социалдемокрацията.

Това е толкова по-необходимо днес, когато поради съдбоносните моменти, които преживява нашата страна и специално работническата класа, и важните проблеми, които стоят за разрешение пред социалдемокрацията у нас, трябва да бъдат здраво сплотени всички сили на пролетариата и добре подготвени за предстоящите решителни борби.

Колкото и да сме възрадавани и насърчени от получените резултати през първото полугодие на настоящата година досежно числения ръст на професионалните съюзи, членовете на които от 6 хиляди се увеличиха само за 6 месеца на *8 хиляди*, ние открито трябва да кажем, че тия резултати не са в състояние никого от нас да задоволят. Осемтях хиляди организирани работници са все още *капка в море*, като се има предвид, че в България в разните клонове на индустрията, занаятчийството, транспорта, търговията и земледелието има не по-малко от *100 хиляди годни* за организация и борба срещу капитализма работници и работнички. В най-близко време ние

Да да надхвърлим първите 10 хиляди организирани работници, за да можем с успех да отидем по-нататък. Това ще може да се постигне — и сигурно ще се постигне — преди всичко чрез една *постоянна и повсеместна агитация* в средата на неорганизираните работници и работнички. Неорганизираната работническа маса с рити обятия ни посреща, нашето социалистическо слово с жадност поглъща, идеята за организация и организирана борба се усвоява като нещо жизнено и налага благодарение и на самите условия, при които маса живее, и на всекидневния неин горчив опит, да не срещаме *абсолютно никъде* от нейна страна *вражесно* отношение, а още по-малко *някакво съзнателно съпротивление*. С пречките, които през миналото в това отношение се срещаха, може да се смята, вече окончателно е ликвидирано. При това самото капиталистическо развитие на страната разчиства нашия път и открива нови резервоари за увеличение силите на освободителното работническо движение.

Остава само с нашата енергична и добре организирана агитация да засегнем *абсолютно всички* работници и работнички, да озарим тяхното съзнание със светлината на социализма, да обнадеждим огорчените им и смазани непрестанни мъки техни сърца, да ги измъкнем из затокото на престъпната индиферентност и да ги тласнем по пътя на организацията. Тука извън другото трябва широко да се използва особено дейността на новите общински и окръжни съветници и на представителите в комитетите на труда. Тая агитация очевидно ще бъде толкова по-резултатна, колкото повече се съпровожда с широкото разпространение на нашия професионален и партиен печат начело с «Работнически вестник». Ето мисли, че в тая посока може да се добиват сигурни и трайни успехи без мощната подкрепа на социалистическия печат и преди всичко на нашия всекидневник, който горчиво се мами. Досегашният опит неопровержимо показва, че всяка стъпка напред в числения ръст на професионалните съюзи е тясно свързана със стабилизирането и разпространението на «Работнически вестник» и с нашия печат. Ето защо, искаме ли час по-скоро да имаме 10 000 организирани работници с всичката

възможност бързо да расте по-нататък нашето движение, трябва да работим усилено и без каквото и да е прекъсване или отслабване за добиване 10 000 абонати и постоянни четци на «Работнически вестник»! И усилията ни в тая посока трябва да бъдат толкова по-големи, колкото по-малко и недостатъчно са *живите* агитаторски сили за задоволяване всекидневно растящите нужди на агитацията.

Разбира се, за да пожънем една действително богата жътва от нашата агитация, необходимо е и самата вътрешна организация на нашите професионални съюзи да бъде тъй добре пригодена, че те да са в състояние да принасят — и което е още по-важно, — да *задържат* в своята среда засегнатите от агитацията работници и работнички. В това отношение напредъкът, който сме направили в последните две-три години, е наистина значителен, но постигнатото е още съвсем недостатъчно. Нужни е наред с най-редовното функциониране на всички управителни и ръководни органи, наред с постоянното и по-голямо вътрешно стабилизиране на съюзите и въвеждане съвършено редовно изплащане и даже *предплащане* членските вноски нашите професионални съюзи да развият и усъвършенствуват всичките свои *синдикални* функции и чрез най-добро познаване условията на производството и положението на работниците, като се снабдят вече със *своя собствена статистика на труда*, да се явят винаги и навреме единствените защитници и ръководители на работниците във всички случаи на нужда и да се наложат окончателно като естествени и законни фактори за разрешение на всички въпроси и конфликти, които засягат работническия труд.

Централното наше внимание обаче тая година и особено през настоящия сезон трябва да бъде обърнато към *социалистическата просвета* на работниците. Не бива да се забравя нито за един момент, че без *основателна социалистическа просвета* изобщо и особено при нашите условия не може да има *солидна работническа организация и успешни борби против капиталистическата експлоатация*. Налага се повече от всеки друг път да се повдигне в нашата среда интересът към теорията, към науката. Борещите се работници трябва да овладеят мо-

ите оръжия на социалистическата теория, за да бъ-
способни, смели и решителни борци против много-
ните свои врагове. Сегашното положение, когато
дейните работници най-слабо се ползват от социа-
тическата литература, когато *ценните и капитални*
ния на партийната социалистическа книжарница,
оводени с толкова много жертви, остават *неизвест-*
даже за нашите функционери и работнически деяте-
когато научното списание «Ново време» има само
едко стотини абонати *работници* — това положе-
крие в себе си големи опасности за бъдещето на на-
о движение и с него в най-непродължително време
ва да се ликвидира.

И най-ненаблюдателният другар в нашата среда е
множество случаи да забележи, че слабото място,
наречената *ахилесова пета*¹⁸⁶, на работническото
жение у нас е *липсата на достатъчно интелегент-*
или, липсата на една многобройна работническа ин-
генция, теоретически подготвена и солидно възни-
ва в духа на социализма.

Е добре, тая зееща и гибелна празнота ще може да
запълнена само чрез системната и постоянна со-
циалистическа просвета на работническата маса и чрез
морното социалистическо самообразование преди всич-
на нашите функционери и всички останали активни
нове на професионалните съюзи.

Пред нас стоят редица професионални борби за по-
ряване и урегулиране условията на труда. Пред нас
и крупната и важна задача на социалдемократията
извоюва едно действително работническо законода-
ство за всестранна закрила на работническия труд.
и се пада заедно със социалистическия пролетариат
другите балкански страни да осуetyаваме гибелните за-
канските народи националистически и шовинистиче-
оргии, да разчистваме пътя и да ускоряваме деня
реализирането на Балканската федеративна репуб-
ка, за да достигне по-скоро *всесветският борец* се про-
тариат до пълното тържество на *великата общочовеш-*
социална република.

И от гледището на тия съдбоносни задачи на социал-
ократията и тия жизнени интереси на пролетариата

всяка леност, всяка немарливост и бездейност са *тежко престъпление*. Позора на това престъпление, ние сме убедени, не ще иска да понесе нито един работник, нито една работничка в нашето движение.

Освободителната кауза, на която всички ние сме посветили драговошно да служим, е тъй велика, че ни служи за да жертвуваме за нейното тържество всичко, което ни е надарила природата и което повелява полагането ни като организирани работници и работнички.

Прочее, всички на работа в тая посока и бляските резултати за обща радост на пролетариата не могат да се забавят да се явят!

В. «Работнически вестник»,
№ 244, 5 септември 1912 г.

Подпис: Г. Д.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ДО ЦЕНТРАЛНИТЕ НАСТОЯТЕЛСТВА НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

6 септември 1912 г.*

Синдикалният комитет подканва още веднъж най-важно централните настоятелства и местните работнически съвети да дават *редовно*, всеки месец, *най-късно до 15 число*, своите ежемесечни бюлетени, попълнени с точни и проверени данни. Нужните за целта форми им са разпратени, а ония, които не са получили, нека веднага поискат от комитета.

С изпращането на ежемесечните бюлетени не трябва да се закъснява, защото всяко закъснение е от значение да спъва дейността на Синдикалния комитет и му отнема възможността да следи своевременно за развитието и състоянието на професионалните съюзи и местните работнически съвети, да им оказва необходимо съдействие и да направлява правилно цялото синдикално движение.

Досежно просветителната работа в професионалните секции, която веднага трябва да бъде започната за предстоящия сезон, Синдикалният комитет препоръчва на централните настоятелства и местните работнически съвети да изпълнят миналогодишния план**, изработен от комитета,

* Дата на рубриката «Дневни новини», където е поместен документът

** Вж Приложение към скръжно III на СК на ОГСС от 11 ноември 1911 г., издадено «Синдикалното движение и неговите задачи». (Съч. Т. 2, 1982. стр. 543.) (Ред.)

екземпляри от които лани са изпратени до всички местни работнически съвети за професионалните ции.

За Синдикалния комитет

Секретар: Г. Димитров

*В. «Работнически вестник»,
№ 246, 7 септември 1912 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

**ПОДГОТВИТЕЛНИ
МАТЕРИАЛИ**

ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ В ГЕРМАНИЯ

*Адолф Браун. Положението
на работническата класа — Германия.¹⁸⁷*

Зачатки още в средните векове — от еснафските **калфи**, изгубили възможност да стават самостоятелни майстори.

Модерно синдикално движение от 1848 г.

— Словослагателят Стефан Борн, умрял като професор по немска литература в Базелския университет, *започнал първи* да организира професионални организации в духа на съвременното движение.

— Първи национален конгрес на печатарите в Майнц, 11—14 юни 1848 г.

— Реакционната буржоазия унищожава всичко.

1860—1863 г. се започна наново.

В 1865 — тютюноработникът Фридрих Фриче основал Тютюноработнически съюз върху централистически принцип.

— Наскоро била основана *типографска* организация, която, преживявайки известни изменения, *съществува и до днес*.

— В 1868 г. — Швайцер и Фриче свикват в Берлин *първия* работнически конгрес, на който били изработени основите на централистичните професионални съюзи.

— Няколко седмици по-късно членовете на Прогрестката партия д-р Макс Хирш и Франц Дункер

основали в Берлин тъй наречените «Хирш-Дункерови професионални съюзи».

— *Едновременно с това на Нюрнбергския конгрес «айзенахците»¹⁸⁸ решили да основат «международни професионални дружества».*

— В 1875 г. «ласалианското» (Швайцер и Фриче) и «айзенахското» (Либкнехт и Бебел) синдикални направления се обединили заедно с партийното обединение в *Гота*.¹⁸⁹

4. Изключителният закон против социалистите не даде сигнал Хирш-Дункеровите синдикати.

— Социалистическите били разтурени.

5. Изникнали локални синдикати, които по-лесно можели да се приспособяват към закона, но добили *анархистически тенденции*.

6. При падането на изключителния закон в Германия имало вече 200—300 000 професионално организирани работници, болшинството привържени на *централистичния принцип*.

— В 1892 г. образувана *Генералната синдикална комисия*.

— Същата година бил свикан *първият, след отменяване закона, всеобщ германски професионален конгрес в Халберщад*.

— В първите години поради *острата криза* професионалните съюзи бавно се развиват.

— *От 1895 г., когато настъпва подем, се усилява развитието им*.

— Християнските синдикати образувани от *клерикалната партия* в 90-те години.

— Тяхната цел била да *предпазят католическите работници да не влизат в социалистически професионални съюзи* и да *разпокъсат работническото движение*.

Рефератът на Сасенбах — в Брюкселския народен дом — 1912¹⁹¹

Германското работническо движение има две крила — синдикално и политическо.

— Работят в абсолютно съгласие.

— Между тях няма никакви *принципиални* различия. Споровете винаги са били около *тактиката*.

— Тези две крила са *като двете ръце на човека*.

— И двете се ръководят от *научния социализъм*.

Германският синдикализъм е за парламентаризма. За него последният е *средство*. Значението му не *преувеличаваме*.

Подпомагат и кооперативното движение.

— То се намира под силно социалистическо влияние.

Германските синдикати са

— *училища за социализма*.

— *Те подготвят партийните членове*.

Германската буржоазия си служи с конкурентни синдикати.

— *Хирш-Дункеровите синдикати, непосредствено в ръцете на либералната буржоазия*.

— *Католически синдикати*.

— *Християнски синдикати*.

— *Работниците от т. нар. конкурентни синдикати в процеса на своите борби се сближават със социалистическите синдикати*.

— *Християнските синдикати приемат за членове и католици, и протестанти*.

— *Католическите синдикати приемат само католици*.

Локални синдикати по подобие на *французкия самосиндикализъм*. — Противници на парламентаризма — имат ограничено влияние — достигнали са до **7000** членове.

7. *Социалистическите синдикати* броят 2 500 000 членове.
- Християнските — 295 000 членове.
  - Либералните (Хирш-Дункеровите) — 122 000 членове.
8. *Институтите на социалдемократическото движение* са плод на *практическите условия*.
- С изменение на тия условия и институтите могат да се изменят.
  - Но от *социалистическите принципи* ние не сме отстъпим.
9. *Централизацията* е прокарана набързо.
- За всяка професия има само *един професионален съюз*.
  - Еднородните професионални организации се сливат в *едни съюзи*.
- В 1906 г. — 66 професионални съюзи;
В 1907 г. — 57 професионални съюзи;
В 1912 г. — 53 професионални съюзи.
10. *Генералната синдикална комисия*
- състои се от 13 членове, избирани всеки 3 години от синдикалните конгреси.
  - Задачата ѝ преди всичко *уяснителна* и дава *обществени директиви*.
  - Често *конференции* на председателите на професионалните съюзи, които разрешават съюзните въпроси.
  - *Стачките* за всяка секция се разрешават от *Генералната комисия*.
  - Ако някоя организация не се подчини — *стачката ѝ не се подпомага*.
11. *Стачната борба*
- за Германските синдикати *стачката не е един добър жест*, нито революционна гимнастика, но един акт, с който се преследват *трайни и ефективни работнически придобивки*;
  - за тях стачката е *последното средство*.

— Решение за стачка не се взема при *разгорещено състояние*.

— Обсъжда се в ред събрания и най-спокойно, след преценяване на всички условия *се решава с тайно гласоподаване*.

— За да се обяви стачката, нужно е болшинство от $\frac{2}{3}$, а понякога от $\frac{3}{4}$ от членовете.

Стачките се издържат със собствени средства и фондове на дадените професионални организации.

— Само при изключителни случаи - *когато стачката дълго продължи* и пр., дадената професионална организация може да апелира към солидарността и подкрепата на цялото движение.

— В такива случаи *Генералната комисия отпуща необходимите суми със съгласието на професионалните централи*.

— Често пъти се събират *помощи и със специални подписки*, които се разрешават по същия начин.

— 1910 г. събрани такива помощи $1\frac{1}{2}$ милиона марки.

— Германските синдикати не познават *стачки по солидарност* — напр. стачка на коларите в полза на шивачите.

— Само в *сродни занаяти*, и то в изключителни случаи, се допуска обявяване стачка по солидарност.

— Генералната стачка е *върховно средство в отчаянието*. Тя няма поклонници в нашето движение.

— Защото всеки опит да се пристъпи към нея може да *разори изграденото с десетилетия*.

Тарифните договори за нас не са средство да се създаде мир между труда и капитала.

— На тях договори не се придава *сила, която те не могат да притежават*.

— Договорите само поставят срещу господарите *вместо безсилния отделен работник мощната колективна организация*. — Господарите тогава са принудени повече да *респектират веднъж извоюваните работнически придобивки*.

- Изостря се у работниците класовото съзнание.
14. През 1910 г. е имало в Германия 9690 движения увеличение на заплатите и намаление работен ден.
- От тях 6496 движения с 653 531 работници свършени без прекъсване работата.
  - 76% от тях са имали пълен успех.
  - Ние вървим бавно, но сигурно напред. У нас има след «бляскави успехи» горчиви разочарования.
15. Членските вноски
- С увеличение социалистическото съзнание у членовете са увеличавани и членските вноски.
  - Враговете атакували остро това отстъпничество на работниците.
  - Първоначално всички организации са имали 20 пфенига седмична вноска.
  - Сега: 3 организации от 20 до 30 пфенига

9	„	31 до 40	„
19	„	41 до 50	„
22	„	повече от 50 пфенига седмично	
  - Извън това — в по-големите градове допълнителни седмични вноски.
  - Берлинските типографи плащат седмично по 2,25 чл. вноски.
16. Подпомагането на членовете — отначало атакувано от някои синдикати, защото щели да намалят броя им характер.
- Понастоящем никой не поддържа това.
  - Опитът доказва тъкмо противното.
  - Подпомагайки, ние запазваме работниците от изчаяние и ги правим годни за класова борба.
17. Плащаните функционери
- Анархистите много експлоатират този институт.
  - Но в нашите синдикати добре се разбира, че разрастваната синдикална работа не може да

върши от работници, които са цял ден на работа и се връщат вечер съвършено изтощени.

Синдикални картели

- Занимават се с въпроси само от *местен* характер.
- Няма право да се намесват в *движението за заплати и в стачките*.
- Не се представляват в синдикалните конгреси.

Работничките са организирани не в отделни организации, а влизат в професионалните съюзи.

Чуждестранните работници се приемат с най-голяма радост в синдикатите.

- Специална агитация в тяхната среда.
- За италианците и поляците Синдикалната комисия издава специални органи на италиански и полски.

Синдикатите и партията единодушно се борят.

- В класовата борба партията е авангардът.
- Всекидневната работа на синдикалното движение е в областта на икономическите придобивки, като при това не изпускат изпредвид *крайната цел*.

Борбата на работниците — като консуматори:

- Консумират само от ония предприятия, *господарите* на които правят износни отстъпки за синдикатите.

Работническите синдикати се стремят да направят от всеки работник един *дисциплиниран и добре подготвен войник на социалната революция*.

- Професионалната преса не третира само професионални въпроси, но и политически, научни и пр.

Публикува се за първи път
по текста на ръкописа

ПРИЛОЖЕНИЕ

ДО НАСТОЯТЕЛСТВАТА
НА МЕСТНИТЕ
ПРОФЕСИОНАЛНИ
СЕКЦИИ

София, 25 юли 1911 г.*

Синдикалният комитет поканва настоятелствата на местните професионални секции да положат всичкото си влияние за събиране помощи за локаутираните 40 000 работници в Норвегия, като събраните суми, заедно с вносовете, които ще им се изпратят, в най-скоро време да бъдат изпратени в София на адреса на Синдикалния комитет. Предварителните помощи ще се съобщава в «Работнически вестник».

«Работнически вестник»,
№ 25 юли 1911 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

ДА ПОМОГНЕМ НА ЛОКАУТИРАНИТЕ РАБОТНИЦИ В НОРВЕГИЯ!

София, 8 август 1911 г.*

Локаутът в Норвегия, както е известно, още продължава. Повече от 40 000 работници са изхвърлени на улицата и в борбата си с жестоката капиталистическа буржоазия те разчитат на мощната материална подкрепа на интернационалния пролетариат. От своя страна и последната Интернационална синдикална конференция в Будапеща подкани всички национални синдикални съюзи да дадат най-широка подкрепа на борещия се норвежки пролетариат.

Нашият Синдикален комитет вече изпрати първата своя помощ. Необходимо е обаче да бъдат изпратени и нови помощи на другарите в Норвегия.

Предвид на това Синдикалният комитет повторно поканва централните настоятелства и секции на професионалните съюзи, както и всички отделни другари да погрижат най-усърдно за събирането на помощи и всички събрани суми веднага да изпращат до комитета (*Генерал Димитров*, ул. «Кирил и Методий» № 64, София).

Нека направим всичко необходимо, щото и в дадения случай, както това е било винаги досега, българският пролетариат достойно да изпълни своя дълг на интернационална пролетарска солидарност.

*В. «Работнически вестник»,
№ 36, 8 август 1911 г.*

*Печата се по покана
на в. «Работнически вестник»*

* Дата на публикуването. (Ред.)

МАНИФЕСТ

КЪМ ВСИЧКИ РАБОТНИЦИ И РАБОТНИЧКИ В БЪЛГАРИЯ

Работници и работнички!

Цели седем години в Синдикалния интернационал България се представляваше от централата на тъй наречените «свободни», «обединени» синдикати. Тая централа, както е известно, не е никаква действителна синдикална организация, няма нищо общо с борещия български пролетариат и от своето основаване досега е играла само една *разцепническа конкурентна* роля про-социалистическите професионални съюзи и тяхната централна синдикална централа за угода на интересите и желанията на разните майстори, посредници, господари и привилегирани работници в производството и на енергичностите и политически стремежи на известната продажна интелигенция от «обединената» партия в политическите борби.

Ползувайки се от формалните си връзки с Интернационала, вдъхновителите на «обединената» централа голям подред систематически заблуждаваха Интернационалния синдикален секретариат и най-безсъвестно експлоатираха с авторитета и средствата на интернационалния пролетариат за свои лични цели и облаги и за една лична борба срещу социалистическите професионални организации и цялата социална демокрация в България, до на всяка стъпка* позоряха светлото дело и великите сили на Интернационала.

Чужда на освободителната борба на българския пролетариат, стояща съвършено далеч от борбите на работниците в другите страни, тая централа по повод само на няколко стачки, използвани пак предимно за целите на личните вдъхновители, успя да изтръгне по един моше-

* В оригинала — «сметка». (Ред.)

нически начин от Интернационала повече от 33 000 лева голяма част от която сума, предназначена за подпомагане на стачниците, пропадна в бедните джобове на легендарните водители и представители на «обединената» централа. *Никаква сметка за тая сума досега не е дадена!*

Авторитетът на Интернационала служеше на тая позорна . . . * пред непросветените работнически маси своите предателства. . . * работническото освободително дело и да пречи на работниците да се обединяват в социалистическите професионални съюзи, като ги увлича под свое влияние и поставя в услуга на «обединената» партия, за да може последната по тоя начин по-лесно при по-износни условия да склучи с работнически врагове всевъзможни съюзи и компромиси за добиване депутатски мандати и министерски кресла и за достигане до бюрократическа и политическа кариера.

Другари работници!

Със скръб и дълбоко възмущение трябваше борещия се български пролетариат цели седем години да понесе тоя позор, тоя неподобен скандал, щото в Интернационала, дето има място само за синдикалните организации които стоят върху почвата на класовата борба и се борят против капиталистическата експлоатация, да влиза една на конкурентна, фиктивна синдикална организация, една на централа, която само позори Интернационала и злоупотребява с неговия авторитет, с неговите средства.

Общият работнически синдикален съюз — действителният представител на борещия се пролетариат в България, през това време бе принуден да търси околни пътища, да преодолява редица трудности, да събори целостен от заблуждения и интриги, за да бъде в близки постоянни сношения с интернационалния пролетариат да върви в пълен контакт с неговото общо движение и изпълнява своевременно всички свои интернационални задължения.

За щастие, днес вече всички искрено борещи се тържеството на социализма работници в България могат свободно да си отдъхнат с чувство на силно нравствено удовлетворение и задоволство.

* Текстът не се чете. На това място документът е повреден. (Ред.)

Истината най-сетне възтържествува! Интернационалът имаше достатъчно време и възможност да види действителната физиономия на конкурентната «обединена» централа и да се убеди, че тя не представлява българския пролетариат, че, напротив, тя е позорно отритната от него и е само жалко оръдие в ръцете на една карьеристична и политиканска интелигенция.

III интернационална синдикална конференция в Будапеща тури край на досегашния позор, премахна една голяма неправда спрямо борещия се български пролетариат, като *изхвърли* единодушно из състава на Интернационала «обединената» централа, защото по *общото мнение* на делегатите тя *не заслужава* да бъде член на това пролетарско интернационално семейство. Как да извъртат сега заинтересованите политикани *благината*, пропита с *тактичност и интернационалност* резолюция на Будапещенската интернационална конференция, един факт остава ясен и неопровержим: той е, че «обединената» централа биде *изхвърлена* от Интернационала, защото и *по състав*, и *по дух*, и *по същност* не е работническа синдикална организация и затова през всичкото време досега е била само едно *попътно* пятно за интернационалния пролетариат.

Изхвърлянето на «обединените» синдикати из Интернационала означава, от друга страна, *фактически раздяла* вратите на Интернационала за нашата синдикална централа, за Общия работнически синдикален съюз, и неговото формално приемане остава само *въпрос на време*. В идущата интернационална конференция, след няколко години и това ще бъде, за обща радост на български работници, вече *свършен факт*.

Работници и работнички!

Като изхвърли из Интернационала «обединената» централа, Интернационалната синдикална конференция подчерта в това време най-силно подчерта и необходимостта от *единство* на синдикалното движение в България. Това представителите на интернационалния пролетариат с толкова по-голямо основание настояваха, изтъквайки от извънредно важната роля, която социална демокрация на Балканския полуостров и специално

в България има да играе в общата освободителна борба на интернационалния пролетариат.

Интернационалът иска българският пролетариат *бъде обединен под знамето на социалната демокрация*, неговите професионални организации да бъдат *единни*, да имат *една единствена синдикална централа*, *една класова пролетарска централа на синдикалното движение*, за каквото той *напълно основателно днес счита нашата синдикална централа — Общия работнически синдикален съюз.*

Сега, след бележитата Будапещенска интернационална синдикална конференция, всички неорганизиран български работници трябва да се вслушат в това повеление на Интернационала, което *напълно отговаря на най-жизнените интереси на българския пролетариат*, изпълненето на което е било винаги една наша собствена задача, и *час по-скоро да влязат в редовете на социалистическите професионални съюзи, да работят с всички свои сили за тяхното всестранно засилване, за да заемат те и тяхната обща централа напълно достойно своето място в Интернационала.*

Работници от «обединените» синдикати!

В тоя важен момент, когато из цялата страна се разнася мощният зов на Интернационала: *Долу разцепниците, да живее единството на синдикалното движение под знамето на социализма!* — и вам предстои да изпълните своя пролетарски дълг, да се вслушате най-сериозно в изричното повеление на Интернационала, да престанете да *поддържате вече конкурентната разцепническа централа, която биде позорно изхвърлена из Интернационала*, и да влезете в редовете на социалистически професионални съюзи, които и по дух, и по дейност и по връзки са *неотемлима част* от отделните интернационални професионални съюзи и от общия Синдикален интернационал. Тук, в социалистическите професионални съюзи, вие, без да служите на чужди интереси, без да играете ролята на *разменна монета в ръцете на «обединената» котерия*, ще намерите братската десница на своите другари по съдба и положение и заедно с тях успешно ще се борите за тържеството на своето собствено работническо дело. В интереса на единството си

ристическите професионални съюзи с готовност ще приемат като организирани работници, като свои, при същите ония условия, предвидени от съюзнистави, на които всички техни членове доброволно се присъединяват, като напълно ви зачитат и досегашното положение в конкурентните синдикати.

Вие стоите още под оцапаното знаме на «обединената» партия, която, както това най-добре вече сте изпитали, е само едно сляпо оръдие в ръцете на продажната буржоазно-буржувашка и политиканска интелигенция на «обединената» партия, значи да поддържате корупцията и развращаването, да действувате против своите работнически интереси, да пречите на единството и да се борите сами извън Интернационала!

Такова престъпление всеки от вас, в гърдите на когото живее пролетарско сърце, който има поне капка любов към работническото освободително дело, по никога и не ще си позволи да извърши!

Значи, другари неорганизиранни работници и работници в конкурентните синдикати, всички напред към работническото единство, напред под светлото и чисто знаме на работническата демокрация и Интернационала, за да се издигне българският пролетариат до такава висота на работническа организация и съзнание, щото успешно да се бори против буржоазната експлоатация и за пълното тържествено осъществяване на интернационалния пролетарски идеал — освободителния работнически социализъм!

Да живее работническото единство под знамето на работническата демокрация!

Да живее Интернационалът!

София, 12 август 1911 година.

ОТ ОБЩИЯ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТ

Централен комитет:

Д. Благоев, Г. Кирков, В. Коларов,
Хр. Кабакчиев и Г. Димитров

Синдикален комитет:

Димитров, Н. Господинов, Др. Коджейков, Н. Пенев,
А. Иванов, Ал. Георгиев и Д. Иванов

КЪМ ФИНАНСОВО ЗАСИЛВАНЕ НА СЪЮЗИТЕ

София, 28 октомври 1911 г.*

По инициативата на Синдикалния комитет и централните настоятелства на професионалните съюзи от 10 ноември т. г. се предприема една специална агитационна акция за финансовото засилване на съюзите. През това време професионалните секции трябва да свикат събрания, на които да се изясни добре грамадното значение на синдикалните финанси, да свикат също конференции на бирниците (доверените лица) и на редовните членове и изобщо да концентрират всичките си усилия главно за събирането на зкъсьнелите вноски за туряне началото на едно съвършено редовно ежесечно или ежемесечно внасяне и даже предплащане на членските вноски, както това се практикува във всички уредени западни професионални съюзи. През същото време трябва усилено да се събират и помощи за стачните фондове на съюзите. Ние не се съмняваме, че всички съюзни функционери и други членове ще направят необходимото за успеха на тая важна акция за засилване на съюзите.

В. «Работнически вестник»,
№ 71, 28 октомври 1911 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

* Дата на публикуването. (Рсд.)

ДА СЕ ЗАПОМНИ!

Предвид на късия срок, с който разполагаме, до края на текущата съюзна година Централното настоятелство, местно със Синдикалния комитет, в конференцията на 8 декември¹⁹², реши:

1. Секционните настоятелства и съюзните доверени да да приключат всички свои финансови и други операции за 1911 г. най-късно до 10-о число на месец януари 1912 година и веднага ни изпратят месечните ведомости и отчетни заедно с всички припадаюци суми за централната каса, а отделните другари, записани направо при Централното настоятелство, да се издължат напълно до края на съюзната година.
2. Полугодишните отчети да бъдат попълнени точно и изпратени най-късно до 20 януари 1912 година.
3. Ония от секциите, които не изпълнят това, ще бъдат считани за *нередовни* и ще бъдат лишени от представителството в съюзния ни конгрес.
4. Нередовните членове не ще бъдат допуснати да участвуват в избора на делегати за конгреса.
5. Всички съюзни членове да издължат напълно до края на декември 1911 година своите членски вноски и по-нататък да се полагат усилия за окончателното въвеждане на системата на предплащане вноските.
6. Да се използват малкото дни до края на годината и особено предстоящите празници, за най-оживена работа за записване нови членове на съюза и за завоюването чрез волни пожертвования стачния фонд.

Прочее, другари, нека всички до края на съюзна година издължим своите членски вноски, за да се оправим в началото на новата 1912 година с пълна редовност и силна съюзна каса, тъй необходима за предстоящите ни борби!

От Централното настоятелство

*В. «Печатарски работник»,
№ 10, 12 декември 1911 г.*

*Печата се по текста
на в. «Печатарски работник»*

ОКОЛО ИЗБОРА ЗА РАБОТНИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛ В СОФИЯ

Вчера* след обед, под председателството на секретари на Окръжното управление, делегацията на нашия Синдикален съюз — Г. Димитров и Д. Монов, и ония на общоделските организации — Ст. Манов и С. Тодоров, имаха заседание върху определените условия, при които ще се произведе изборът за работнически представител в София.

Нашата делегация предложи следните условия:

1. Да бъдат допуснати да участвуват в избора призивените към двете синдикални централи организационни членове на Келнеро-готварския съюз, ония на железничарския съюз, работещи в жп работилнищното депо, тракцията и поддържането;

2. Да гласуват само тия членове, които не дължат повече от 8 седмици членски вноски, или ако тоя срок, настояване на противната страна, бъде по-дълъг, да плащат за всички организации;

3. Записаните членове след 10 февруари да не гласуват;

4. Всяка организация да представи списъка на своите членове на изборното бюро, което да провери тия списъци по книгата на самите организации и да приключи с избора общия избирателен списък, по който да се гласуването;

5. Избирателите да установят своето членство в изборното бюро, когато се явят да гласуват, с *редовен документ* (членска книжка или карта), който се *пр* вижда от устава на съответната организация, а не *в* *специално приготвени за избора карти*;

6. Всяка организация да има свой застъпник в бюрото.

В. «Работнически вестник»,
№ 98, 8 март 1912 г.

Печата се по текст
на в. «Работнически вестник»

ДО ЦЕНТРАЛНИТЕ НАСТОЯТЕЛСТВА И СЕКЦИИТЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ

Синдикалният комитет с Окръжно № 54, от 8 март 1912 г. предлага на разглеждане от централните настоятелства и професионалните секции следните препоръчания от Общия работнически съвет изменения в устава на всякия работнически синдикален съюз, които ще бъдат обсъдени на предстоящия IX синдикален конгрес: **

1. Да се намали вноската, която професионалните съюзи внасят в касата на Синдикалния съюз, от 20 на 10 ст. месечно за всеки член. Вноските да се внасят на Синдикалния комитет *ежемесечно*.

2. Да се премахне месечната вноска от 10 ст. за член, който досега професионалните секции внасяха на местните работнически съвети. Занапред необходимите разходи на съветите по изпълнение на техните строго определени от устава задачи да се покриват от суми, отпуснати от секциите на професионалните съюзи по специално решение за всеки даден случай.

3. Да се основе при Синдикалния съюз един *общ работнически стачен фонд*, който да бъде за 5 години неприкосновен, а след това да служи за подпомагане на професионалните съюзи в големите отбранителни борби и лотарии, когато съответният професионален съюз би изпил своите собствени средства. Редовните приходи на фонда ще се състоят от една редовна годишна вноска

** Пълният текст на Окръжно № 54 от 8 март 1912 г. не се откри. (Ред.)
* На IX конгрес на ОРСС (25—26 март 1912 г.) тези предложения са обсъдени от Г. Димитров. (Вж настоящия том, с. 283—284.) (Ред.)

за всеки член от 50 ст. извън обикновените, които членовете внасят в касите на своите професионални съюзи. Фондът ще се управлява по специален правилник, приет от конгреса.

*В. «Металороботник»,
№ 2, 13 март 1912 г.*

*Печата се по текст
на в. «Металороботник»*

ДО ГЛАВНИЯ
РАБОТНИЧЕСКИ СЪЮЗ —
СЪРБИЯ*

София, преди 30 април 1912 г.

Драги другари,
Българските собственици и фабрикантите примамват
своите агенти наивни работници от Сърбия в Бъл-
гари, където после ги експлоатират по невероятен на-
чин като тези работници не могат сами да се защитят,
а неуреденото си идване тук влошават съществува-
щите условия и пропадат, то молим ви чрез другарския
вестник «Радничке новине» и партийните организа-
ции в страната да информирате работниците да се па-
рат от тези агенти и да не им се доверяват.

«Радничке новине»,
30 април 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Радничке новине»
(Превод от сръбохърватски език)

ПРАВИЛНИК ЗА РЕЗЕРВНИЯ ФОНД ЗАЩИТА И БОРБА

Приет от Общия работнически съвет
в заседанието му на 14 май т. г.
съгласно решението
на IX синдикален конгрес¹⁹³

Чл. 1. Целта на резервния фонд Защита и борба да увеличи съпротивителната сила и бойката готовност на професионалните съюзи, които влизат в състава на Общия работнически синдикален съюз в България.

Чл. 2. Резервният фонд се попълня:

а) от редовна годишна вноска за всеки член 50 ст. внасяна чрез централите на професионалните съюзи;

б) от случайни постъпления и волни пожертвования.

Чл. 3. Фондът се управлява от Синдикалния комитет, под ръководството на Общия работнически съвет, отделно от съюзната каса.

Чл. 4. Синдикалният комитет е длъжен всеки шест месеца да уведомява централните настоятелства на професионалните съюзи в специална конференция върху състоянието на фонда.

Годишна равносметка за приходите и разходите на фонда Синдикалният комитет дава пред синдикалния конгрес в заседание при закрити врата.

Чл. 5. Контролата върху фонда се извършва от Контролната комисия.

Чл. 6. Марките за фонда се съхраняват при Контролната комисия, която под брой и според нуждите продава известно количество на Синдикалния комитет за пласиране.

Чл. 7. От фонда не могат да се разходват никакви суми, докато не се съберат 20 000 лева.

Чл. 8. Право на помощ от резервния фонд имат всички професионални съюзи, които внасят редовно определените вноски.

Чл. 9. Помощ може да се даде само когато известен професионален съюз се намира в локаут или голяма организирателна стачка.

Чл. 10. Дали да се даде помощ в даден конкретен случай, по мотивирано предложение на Синдикалния комитет, решава Общият работнически съвет.

Чл. 11. В изключителни случаи може да се отпускат съюзите известни суми и при големи и продължителни-нападателни стачки, но взаимнообразно.

Чл. 12. Централните настоятелства на професионалните съюзи са длъжни ежемесечно да внасят на Синдикалния комитет постъпилите от членовете вноски за резервния фонд, а последния месец на годината да представят окончателна сметка.

Чл. 13. От марките за фонда се прави 5% отстъпка професионалните съюзи за разходи по събирането на вноските за фонда.

Чл. 14. Разноските, които се правят по управление на фонда, минават за сметка на самия фонд.

ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

17 май 1912 г.*

Местните работнически съвети, които не са изпратили още своите местни бюлетини за месеците март и април, умоляват се веднага да сторят това. Нека другарите от тия съвети не забравят, че със своята нередовно извънредно много спъват дейността на Синдикалния комитет. При това всички местни работнически съвети са длъжни да бъдат постоянно и да се грижат професионалните секции да изпращат съвършено редовно месечните си бюлетини, ведомостите и сумите на своите централни настоятелства. Нека се запомни, че бездейните нередовните местни работнически съвети в това отношение ще отговарят пред Общия работнически съвет и пред синдикалния конгрес.

В. «Работнически вестник»,
№ 153, 18 май 1912 г.

Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»

* Дата на рубриката «Дневни новини», където е поместено известие на СК на ОРСС. (Ред.)

ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ

6 юли 1912 г.*

Другари!

Стачката на пристанищните работници във Варна
бължава. За да разбият солидарността на стачници-
търговците са разпратили агитатори да събират стач-
местници в другите градове и села, особено около
и край Дунава. Вземете енергични мерки да не
имате един стачкозаместник във Варна, за да се
оттира по-скорошният успех на стачката.

Правителният комитет на Съюза на транспортните
работници е разпоредил до всички свои секции да сви-
публични протестационни събрания против произ-
вола на властта над стачниците. Направете и вие по-
силото да бъде подкрепена тая акция от всички работ-
ници за да бъде протестът още по-мощен.

От Синдикалния комитет

*«Работнически вестник»,
№ 5, 7 юли 1912 г.*

*Печата се по текста
на в. «Работнически вестник»*

*Дата на рубриката «Дневни новини», където е поместен апелът на СК
СС. (Ред.)*

БЕЛЕЖКИ

¹ *Седма международна конференция* на секретарите на националните синдикални централи, състояла се в Будапеща на 28 юли (10—12 авг. н. ст.) 1911. В работата ѝ участвуват делегати от 18 страни. От България присъствуват представители на ОРСС (Г. Димитров, В. Коларов и Ив. Ганчев) и на Обединения синдикален съюз (Я. Сакъзов и Г. Карпузов). Г. Димитров праща още на 15/28 юли доклад (отпечатан като брошура на немски език) до Международния синдикален секретариат за дейността на ОРСС, в който се настоява за приемането му в секретариата. До конференцията в Международния синдикален секретариат влиза само Обединеният синдикален съюз, тъй като пръв е направил постъпки да бъде приет. По решение на секретариата към него обаче не може да се числи повече от една на синдикална централа от дадена страна.

Непосредствено преди откриването на конференцията се провежда предварително съвещание на представителите на балканските страни и Австро-Унгария (27 юли/9 авг.), на което след обстойно изложение на В. Коларов се решава да бъде поставен т. нар. български въпрос — приемането на ОРСС в Международния синдикален секретариат. Конференцията не включва Обединения синдикален съюз, но не приема и ОРСС, изказва се пожелание за обединяване на двата съюза. Изключването на общоделците от секретариата е от голямо значение за развитието на синдикалното движение в България. ОРСС не е присъединен към Международния синдикален секретариат, но от 11 брайшови професионални съюза към Синдикалния съюз 9 членуват в съответните международни секретариати, а ОРСС влиза в Международното социалистическо бюро и участва във всички конгреси на Втория интернационал.

² *Общ работнически синдикален съюз (ОРСС)* — първата класова революционна професионална организация на работниците в България, основана на учредителен конгрес в Пловдив (21—22 юли 1904), състоял се непосредствено след XI конгрес на БРСДП (т. с.). Партийният конгрес подкрепя инициативата

за обединяване на синдикатите в общ съюз и се изказва за създаване на тесни идейни и организационни връзки «между партията, от една страна, и проектирания общ съюз на българските синдикати — от друга, като се запазва пълната негова автономия». Съгласно приетия от Учредителния конгрес устав ОРСС има за задача «да обединява работническото синдикално движение върху почвата на класовата борба, за защита на материалните и духовните интереси на труда». Ръководи се от Синдикален комитет, членовете на който заедно с членовете на ЦК на БРСДП (т.с.) образуват Общ работнически съвет — израз на връзките между партията и синдикалното движение. По места се изграждат местни работнически съвети, в които се включват по един представител на националностите на работническите синдикати и членовете на местния партийен комитет. ОРСС стои решително на позициите на класовата борба и международната работническа солидарност, води борба против опортюнизма в работническото движение и участва активно в международното профсъюзно движение; един от основателите и активните членове на Интерна (1921—1937). Забранен от фашистката власт след изгрома на Септемврийското антифашистко въстание 1923 по заповедта на ЗЗД (1924). Продължава да работи полулегално до януар. 1925. Секретари на ОРСС са Г. Кирков (1904—1909) и Димитров (1909—1923), който от 1905 до 1909 е деловодител и член на Синдикалния комитет и на Общия работнически съвет. — 21.

Международен синдикален секретариат (МСС) — международен център на националните синдикални централи, създаден през 1901 в Копенхаген на I конференция на секретарите на професионалните съюзи в Германия, Англия, Белгия, Дания, Франция, Норвегия и Швеция с цел да се поддържат постоянни връзки между профсъюзите от различните страни. Седалището на секретариата е в Германия. От 1903 негов несменяем секретар е Карл Легин — десц на германското профсъюзно движение, опортюнист. Дейността на МСС е подчинена на политиката на десните опортюнисти и се ограничава главно в събиране на информация и разглеждане на някои организационни въпроси. През 1913 МСС се преименува в Международна федерация на професионалните съюзи, която през Първата световна война 1914—1918 се разпада; през 1919 е възстановена под названието Амстердамски интернационал на профсъюзите. — 21.

Българско типографско дружество (БТД) — първата работническа професионална организация в България; основана през февр. 1883 от група работници (чехи и българи) в Държавната печатница в София. Целта на дружеството е да подпомага членовете си и да съдействува за професионалната им квалификация. Още при създаването на БТД между членовете му възникват разногласия по неговите задачи и тактика. Оформят се

две групи — «стари» (заемащите ръководни длъжности в частното печатство чужденци) и «млади» (предимно работници от частните печатници). През 1887 разногласията между двете групи предизвикват разцепление в БТД; част от членовете му го напускат и създават Българско печатарско работническо дружество с печатен орган в. «Работник». То обаче не съществува дълго и членовете му се завръщат в БТД. През 1892 типографското дружество се присъединява към Международния печатарски секретариат. В началото на XX век години на XIX в. БТД попада под влияние на социалистическата пропаганда, но ръководителите му стоят на позициите на реформизма и то задълго остава малка затворена организация. През ян. 1907 се обединява с основаното през 1899 Работническо печатарско дружество в Типографско работническо дружество към общоделската синдикална централа. — 21.

- ⁵ *Българска работническа социалдемократическа партия (БРСДП)* — създадена като Българска социалдемократическа партия (БСДП) по инициатива на Д. Благоев на Учредителния конгрес, състоял се на връх Бузлуджа на 20 юли 2 август 1891. БРСДП се изгражда в борба против народническо-утопичните и други идейни течения, чиито представители считат, че при тогавашните дребнобуржоазни условия в България няма възможност за съществуване на социалистическо движение и за създаване на пролетарска партия. През 1892 в Пловдив се провежда II конгрес на БСДП с представители на дружинките, които са за откритото обявяване на партията; след конгреса те стават известни като «партисти». Социалистите, които стоят на опортюнистически позиции, създават през 1892 Български социалдемократически съюз, поради което са наричани «съюзисти». «Партистите» отстояват тезата за необходимостта от марксистка партия на пролетариата, докато «съюзистите» отричат нейната временност. През 1894 «партисти» и «съюзисти» се обединяват в една партия — Българска работническа социалдемократическа партия (БРСДП). БРСДП се оформят две течения: революционно-марксистко начело с Д. Благоев, и реформистско-опортюнистическо начело главявано от Я. Сакъзов. Борбата между революционните марксистки и опортюнистите се задълбочава и изостря, като засяга всички въпроси на развитието на социалистическото и работническото движение. През 1900 Я. Сакъзов започва да издава сп. «Общо дело», в което пропагандира теорията за класно сътрудничество с буржоазията. Д. Благоев и неговите съратници Г. Георгиев и Г. Кирков довеждат борбата против опортюнистите до пълно организационно скъсване с тях, което е санкционирано от X конгрес на БРСДП в Русе (1903). Партията се очиства от опортюнистите и с това се изяснява нейното революционно марксистко партия на българския пролетариат, известна като партия на тесните социалисти — БРСДП.

р. с.), за разлика от опортюнистическата партия на широките социалисти, която също се нарича БРСДП, а от 1909 БРСДП (о) БРСДП (т. с.) стои начело на икономическите и политическите борби на работническата класа против капиталистическата експлоатация. Под нейно ръководство се изгражда ОРСС. В периода на Балканските войни (1912—1913) и по време на първата световна война 1914—1918 тя застава твърдо на позициите на интернационализма. Нейната парламентарна група гласува против военните кредити. Партията издига лозунги за мир и Балканска федеративна република, решително се обявява против социалшовинизма и скъсва с Втория интернационал. Тя дава ценен принос в борбата срещу опортюнизма в международен мащаб и издига глас за създаване на нов Интернационал на основата на революционния марксизъм. Учествува активно в цимервалдското движение и през лятото на 1917 се присъединява към ръководената от В. И. Ленин цимервалдска група. Посреща с възторг победата на Октомврийската революция 1917 и разгръща широка дейност за популяризиране на нейните лозунги. Под влияние на идеите на Октомврийската революция БРСДП (т. с.) започва да се превъоръжава с ленинизма, става една от съоснователките на Комунистическия интернационал и за разлика от много други партии влиза в него без разцепление. На своя XXII конгрес (1919) тя се преименува Българска комунистическа партия (тесни социалисти). — 22.

Централен работнически печатарски синдикат (ЦРПС) — първата класова работническа професионална организация в България; създадена на 5—8 ноем. 1894 в София. Изграден е със съдействието и под ръководството на БРСДП като организация за активна защита на работническите интереси чрез класова борба. Една от основните му цели е създаването на общ синдикат на българските печатарски работници на класови основи. До края на март 1895 са създадени клонове в Пловдив, Ямбол, Варна, Шумен, Разград, Русе и Търново. След неуспеха на продължилата три месеца обща печатарска стачка в Русе (март—юли 1895) организационният живот на синдиката се разстройва. От тежките трудови конфликти със собствениците неговата каса остава без средства и ръководството изпада в невъзможност да поддържа стачните борби; това предизвиква разочарование сред членовете му. Провинциалните клонове се саморазпускат и известно време остава да функционира само синдикатът в София. През 1896 ЦРПС фактически преставва да съществува.

Г. Димитров оценява ЦРПС като «първата професионална организация, поставена на класова почва, по образец на модерното европейско синдикално движение». — 22.

Общата печатарска стачка в София избухва на 24 февр. 1895 под ръководството на Централния работнически печатарски синдикат. Участвуват около 200 работници от 13 печатници, които издигат искания да се въведе колективен трудов договор между работниците и собствениците на печатници и 8-часов

работен ден, както и да бъде признат Централният работнически печатарски синдикат като посредник при наемане и уволняване на работниците. С активната подкрепа на партията солидарността на работническата класа от цялата страна станиците отстояват своите искания в продължение на 12 дни. На 7 март стачката е прекратена, след като правилникът и Невсовият работен ден са приети в пет печатници. Настоятелство на Централния работнически печатарски синдикат, като съобразява, че синдикатът е млад и неукрепнал и няма солидарна стачна каса, се задоволява с частичните придобивки и сочива усилията си към неговото укрепване. — 22.

- 8 Георги Димитров има предвид *Работническото печатарско дружество*, създадено на 2 май 1899 по инициатива на Софийската партийна организация. Основната му цел е защита на работническия труд и взаимно подпомагане на членовете. Инициатори на стачните борби на печатарските работници в София подпомага печатарските стачки в другите градове на страната. Годишното събрание на дружеството (16 ян. 1900) решава да се издава в. «Вести на Работническото печатарско дружество в София». През 1901 Г. Димитров е избран за член на настоятелството на дружеството и за негов библиотекар. В началото на 1902 печатният орган на дружеството в. «Вести» е преименуван «Български печатар», чийто бр. 1 излиза на 1 февр. с. г. В края на 1902 и началото на 1903 дейността на общоделците в дружеството се активизира; те успяват да преместят редакцията на в. «Български печатар» и да разединят дружествените членове. Г. Димитров участва активно в разчистването на възгледите и на разколническата дейност на опортюнистите. На 14 апр. 1904 революционните марксистичанци разпускат дружеството и създават Работнически печатарски синдикат. На 26 авг. 1905 Г. Димитров е избран за председател на синдиката. На 12 ян. 1907 Работническото печатарско дружество се сбеднява с Българското типографско дружество по името Типографско работническо дружество. Новото дружество се числи към синдикалната централа на общоделците. — 22.

- 9 *Широк социализъм* — опортюнистическо течение в БРСДП възникнало през 1894—1895. Негов най-изтъкнат представител е Н. Габровски. Привържениците му се стремят да преместят центъра на дейността на партията от работническата класа в дребнобуржоазните селски и занаятчийски маси, да променят тактиката ѝ, вследствие на което тя неизбежно би променила своя характер и от пролетарска социалдемократическа би превърнала в дребнобуржоазна радикалдемократическа партия. БРСДП подлага на остра критика привържениците на широкия социализъм и на V си конгрес (1898) взема решение за спиране на в. «Освобождение», издаван от Н. Габровски. С това се слага край на широкосоциалистическото течение в БРСДП. Н. Габровски приема решението на конгреса и остава

в редовете на партията. След 1903 като широки социалисти са известни членовете на общоделската БРСДП. — 23.

«Разцеплението» — очистването на БРСДП от опортюнизма през пролетта на 1903. То се предшества от упорита и продължителна борба на революционните марксистически начело с Д. Влагов против оформилото се в партията опортюнистическо течение — общоделството, по основните въпроси на класовата борба, за характера на революционната марксистическа партия и развитието на работническото движение. Г. Димитров застава на страната на революционните марксистически в Софийската партийна организация и участва активно в разобличаването на опортюнистите. Десетият партийен конгрес (1903) обявява за изключени от БРСДП всички организации и членове, които стоят на позициите на общоделството, и с това, по думите на Ленин, изпълнява първото условие на истинския комунизъм — пълен идеен и организационен разрыв с опортюнизма. — 23.

Пернишката рудничарска стачка (1906) избухва на 18 юни вследствие на крайно лошите условия на работа в мината и против произволите на минната дирекция. На борби се вдигат над 900 работници, които издигат искания за признаване правото им на професионално организиране, намаляване на работния ден на 9 часа (с 1 час почивка), редовно изплащане на надниците и др. По решение на ЦК на БРСДП (т. с.) и на Синдикалния комитет на ОРСС стачната борба се ръководи от Г. Кирков и Г. Димитров. Под ръководството на партията и ОРСС в подкрепа на стачкуващите рудничари се вдига цялата работническа класа в страната. Организиран са събрания, митинги, демонстрации, събиране на помощи. Г. Димитров непосредствено е сред стачниците, въпреки неколкочкратните му арести. За да смаже стачката, минната дирекция използва полицията и войска. След 35-дневна борба стачката е прекратена организирано. Рудничарите не успяват да наложат на държавата всички свои искания, но главното е постигнато — на 22 юли 1906 открито е обявено създаването на Рудничарския синдикат. Г. Димитров прави анализ на стачката и посочва огромното ѝ въздействие върху класовите борби на българския пролетариат. — 24.

Общата железничарска стачка (1906—1907) избухва стихийно на 20 дек. и продължава 42 дни; тя е най-голямата стачка в България до това време (участвуват около 4000 души). Преди обявяването ѝ железничарите отправят до Народното събрание специална петиция, подписана от 3000 работници и служители. Министър-председателят Д. Петков отказва да приеме делегацията. В отговор на петицията правителството на Народниолибералната (стамболовистка) партия набързо прокарва Закон за отнемане правото на държавните служители да стачкуват, Закон за лишаване от пенсия за участие в стачки, Закон против правото на свободно издаване на работнически вестни-

ци и др. Опозиционните буржоазни и дребнобуржоазни партии (в това число и общоделската) се опитват да използват стачката в борбата си за сваляне на правителството. Единствените БРСДП (т. с.) и ОРСС се обявяват в защита на справедливите искания на железничарите. Работническият железничарски синдикат, ръководен от партията, участва в стачката, но и в нейното ръководство, в което влизат общоделци. Синдикатът издава позив, с който разкрива демагогската политика на опозиционните буржоазни и дребнобуржоазни партии. На 31 ян. 1907 стачката завършва с незначителен успех. — 24.

- ¹³ *Общата стачка на текстилните работници в Сливен (1907)* избухва на 17 септ. и продължава 64 дни. Непосредствен повод за обявяването ѝ е отказът на сливенските текстилни капиталисти да подновят колективния трудов договор, сключен с работническият синдикат през лятото на 1907. Стачната борба започват 95 работници от фабриката на Г. Стефанов и сив. На 18 септ. собствениците на 11 текстилни фабрики обявяват локдаут и изхвърлят на улицата близо 800 текстилци. Стачката се ръководи от местната партийна организация и секцията на Работническият текстилен съюз. ЦК на БРСДП (т. с.) и Синдикалният комитет на ОРСС се обръщат с призив към българската работническа класа да подпомогне стачниците. Г. Кирков и Г. Димитров посещават няколко пъти Сливен и говорят при стачни събрания. В подкрепа на сливенските стачници Г. Димитров говори и на протестен митинг в София. Предателската роля спрямо работническите синдикати по време на стачната борба играят Обединеният синдикален съюз и анархо-общоделският текстилен синдикат «Обединение», които определят стачката като «авантюра» и призовават работниците към стачно изменничество. На 20 ноем. стачката е прекратена организирано без непосредствен успех, но има голямо значение за организирането на работниците в Работническият текстилен съюз за разширяване на неговата дейност. — 24.

- ¹⁴ Георги Димитров има предвид изграждането на централизиранни професионални съюзи, при които работниците от една професия се организират в самостоятелен профсъюз, включен в ОРСС. Въпросът за централизираните профсъюзи се дискутира на III (1906) и IV (1907) конгрес на ОРСС. Г. Димитров прави доклад пред IV конгрес в Плевен — «Нуждата от професионални съюзи и тяхната организация». Конгресът гласува решение за изграждане на централизиранни професионални съюзи на класова основа, което има изключително значение за укрепването на профсъюзите като революционни организации на пролетариата в България. — 24.

- ¹⁵ *Революционен синдикализъм (анархосиндикализъм)* — дребнобуржоазно опортюнистическо течение в международното профсъюзно движение, появило се през 80-те години на XIX в.

Намира се под идеологическото и политическото влияние на анархизма. Приема за висша форма на организация на работническата класа не политическата партия, а синдикатите, които, обединени във федерация, ще ръководят новото общество. Анархосиндикалистите отричат необходимостта от политическа борба на пролетариата и от пролетарска диктатура. За основна форма на борба срещу буржоазната власт приемат общата икономическа стачка. Идеите на анархосиндикализма в модифициран вид се използват и от съвременните ревизионисти.

В България анархосиндикализмът се проявява предимно преди и по време на войните (1912—1918). БРСДП (т. с.) води решителна борба срещу вредното му влияние сред работническото движение. Още през 1906 сп. «Ново време» (№ 8) публикува статията на Д. Тодоров (Nimbus) «Реформизъм, революционен синдикализъм, анархизъм». Принос в борбата срещу анархосиндикализма в българското и в международното работническо движение са статиите на Г. Димитров «Революционният синдикализъм», ««Революционният синдикализъм» в Интернационалът» и «Синдикалният интернационал». — 25.

Георги Димитров има предвид широкосоциалистическия *Българска работническа социалдемократическа партия*, която се оформя след X конгрес на БРСДП (1903) от отстраненото от партията опортюнистическо течение на общоделците. Тя обхваща предимно занаятчийски и дребнобуржоазни прослойки от града и селото, държавни служители и незначителна част от индустриалния пролетариат. Поддържа като своя идейна платформа общоделството, което е българска разновидност на ревизионизма и опортюнизма в международното работническо и социалистическо движение. Върху общоделците, наричани и широки социалисти, силно влияние оказва бернщайнството. Те прилагат широко тактиката на класово сътрудничество с буржоазията и разединяват работническото движение, участвуват в буржоазни блокове и правителствени коалиции против интересите на трудещите се. През 1908—1909 към широкосоциалистическата партия се присъединяват отстранените от БРСДП (т. с.) центристски групи на анархолибералите и прогресистите, поради което започва да се нарича БРСДП (обединена). По време на Първата световна война 1914—1918 БРСДП (о) застава на националистически позиции и влиза в блок със съглашенофилските буржоазни и дребнобуржоазни партии. Тя посреща враждебно Октомврийската революция 1917. След революцията най-съзнателните работници я напускат и влизат в БКП. БРСДП (о) се ангажира с военноръшисткия преврат на 9 юни 1923 и чрез свой представител участвува в правителството на Ал. Цанков. Широките социалисти отхвърлят предложението на БКП при подготовката на Септемврийското антифашистко въстание 1923 за изграждане на единен фронт в името на работническо-селско правителство. В годините на фашистката диктатура десните лидери на широ-

косоциалистическата партия продължават своя антикомунистически курс, а някои от тях сътрудничат на фашизма. През 30-те и началото на 40-те години в партията на широките социалисти се формира ляво течение от млади социалисти, които вземат участие в народнофронтовското и отечественофронтовското движение, ръководени от БКП. След победата на септ. 1944 здравите сили овладяват ръководството на партията (авг. 1945). Десницата се обособява като опозиционна ОФ партия под името БРСДП (о) и влиза в общ блок с опозиционния БЗНС (Никола Петков). През 1948 отечественофронтовската БРСДП се влива в БКП, като приема нейната програма и организационните ѝ принципи. През 1947 във връзка с разгрома на буржоазната опозиция престава да съществува и БРСДП (о). — 25.

- 17 *«Синдикален неутралитет»* — основен принцип в дейността на общоделските синдикати, провъзгласен официално на Учредителния конгрес на Свободния синдикален съюз (авг. 1904). Най-ярките представители на теорията за «синдикалния неутралитет» и «свободния синдикализъм» — Я. Сакъзов, П. Янулов и Асен Цанков, отхвърлят необходимостта от идейни и организационни връзки между социалдемократическата партия и синдикалното движение. Те считат, че синдикатите трябва да водят само икономическа борба за защита на непосредствените интереси на трудещите се. Организационен неутралитет пропагандират и анархолибералите, които се обявяват против ръководната роля на партията по отношение на синдикалните организации.

Опортюнистическата теория за «синдикален неутралитет» е по същество отрицание на марксистката постановка, че партията като висша форма на пролетарска организация е призвана да играе ръководна роля по отношение на работническото движение и професионалните работнически организации. Лишено от ръководството на революционно-марксистката партия и влиянието на социалистическите идеи, синдикалното движение неизбежно изпада под въздействието на буржоазната идеология, в резултат на което то се изражда и престава да е класово революционно движение. От страниците на «Работнически вестник» и на сп. «Ново време» Д. Благоев, Г. Кирин, В. Коларов, Хр. Кабакчиев, Г. Димитров и Т. Петров разкриват дребнобуржоазната природа на «синдикалния неутралитет» и вредата му за работническото движение. — 25.

- 18 Георги Димитров има предвид дейността на т. нар. Централна комисия на работническите синдикати в България, орган на реформистките синдикални организации, в периода от обявяването на партията от опортюнистите (1903) до Учредителния конгрес на Свободния синдикален съюз (авг. 1904). По негово указание през март 1904 Ас. Цанков изработва програмата и проектоустава, приети на Учредителния конгрес на Свободния синдикален съюз. — 26.

Това дума за *Свободния общ работнически синдикален съюз (СвОПСС)* — създаден на Учредителен конгрес в София (6—8 явг. 1904) в противовес на ОРСС (основаи през юли 1904). Обединява 22 синдикални и общи работнически дружества, останали при общоделците. Свободните синдикати стоят на реформистки позиции и поддържат принципа на идеен и организационен неутралитет (т. нар. «синдикален неутралитет»), което на практика означава подчиняване на работническото движение на буржоазията. БРСДП (т. с.) и ОРСС водят последователна борба срещу разколническата политика на СвОПСС. През юли 1908 свободните синдикати се обединяват със синдикатите при Работническия социалдемократически съюз «Пролетарий» в Обединен общ работнически синдикален съюз. — 26.

Георги Димитров има предвид Международния синдикален секретариат, или т. нар. Синдикален интернационал. — 27.

Общата стачка на печатарските работници в София (1905) избухва на 17 ян., след като собствениците на софийските печатници отхвърлят проекта за трудов договор, изработен от специална тарифна комисия от представители на Работническото печатарско дружество и Българското типографско дружество. Начело на стачкуващите застава преминалото към общоделците Работническо печатарско дружество, което се стреми да изолира Работническия печатарски синдикат не само от участие в ръководството, но и в самата стачна борба. Членовете на синдиката обаче участвуват активно в стачките, а неговото ръководство издава «Позив към българските организирани работници» да проявят класова солидарност към стачкуващите. БРСДП (т. с.) и ОРСС подкрепят стачката. Борбата на софийските печатари продължава 53 дни (до 10 март), но поради погрешната тактика на общоделското стачно ръководство завършва с частичен успех. Приети са само част от исканията на работниците (работното време е намалено на 8¹/₂ часа, незначително са повишени работните заплати). В същото време се въвежда празнична работа (включително на 1 май) и се приема искането на общоделците в печатниците да се назначават на работа само членове на общоделските печатарски дружества. — 27.

Георги Димитров има предвид основаното през 1883 Българско типографско дружество. — 27.

Отнася се за *Работническия печатарски синдикат* в София, образуван на 14 апр. 1904 от работници-печатари, напуснали Работническото печатарско дружество поради преминаването му към широките социалисти. Синдикатът, съставен предимно от печатарски работници — тесни социалисти, бързо разширява дейността си и основава синдикални дружества и в други градове. Ръководи стачните борби на пе-

чатарите. Подкрепя инициативата на ЦК на БРСДП (т. с.) за създаване на Общ работнически синдикален съюз (ОМС) на класова основа и в тесни организационни и политически връзки с партията. На Учредителния конгрес на ОРСС (1904) Г. Димитров присъства като делегат на Работнически и печатарски синдикат, а през 1905 е избран за председател на неговото настоятелство. През юли 1907 по инициатива на синдиката е създаден Работническият печатарски съюз. — 28.

- ²⁴ *Стачката по Източните железници* избухва на 5 септ. 1908 с участието на 3000 работници и служители по линия на Източните железници (Белово—Пловдив—Свиленград—Триград) както на територията на Турция, така и в пределите на България. Повечето от железничарите са чужденци. Стачниците предявяват към компанията, която експлоатира Източните железници, искания за увеличаване на заплатите, намаляване на работното време и подобряване условията на труд. Стачката привлича вниманието на работническите железничарски организации в България. Тя придобива изключително политически характер, но намесата на опортюнистите от Българския железничарски съюз и Обединения синдикален съюз попречва на успешното ѝ развитие. Ръководството на Обединения синдикален съюз чрез своя секретар Илия Янулов се съгласява да приеме от правителството на Демократическата партия голяма парична сума, предложена, за да бъде продължена стачката борба, която създава благоприятни възможности за възвръщането на Източните железници и превръщането им в държавна собственост. Използвайки стачката, правителството поставя под свой контрол жп линия на българска територия, която становава движението, след което упражнява насилие над стачниците. Те са принудени да прекратят стачката на 9 септ. 1908. Без работа остават около 400 работници и служители, които Обединеният синдикален съюз не проявява никаква грижи. БРСДП (т. с.) и ОРСС подкрепят стачкуващите работници и разобличават предателската позиция на опортюнистите. — 28.

- ²⁵ Отнася се за създадения в края на 1906 и началото на 1907 от буржоазните и дребнобуржоазните опозиционни партии (Демократическата, Народната (народняшката), Прогресивната либералната, Радикалдемократическата и широкосоциалистическата партия) «Патриотичен блок». Блокът си постави за задача да сваля правителството на Народнолибералната (стамболистката) партия начело с Д. Петков, на която идея не е чуван и дворецът. На 16 ян. 1908 водачът на Демократическата партия Ал. Малинов е натоварен от княз Фердинанд да състави ново правителство само от демократи. «Патриотичният блок» се разпада, като една част от влизашите в него партии се обединяват в подкрепа на правителството, а други остават в опозиция. — 28.

Борги Димитров има предвид *Народнолибералната партия (стамболовисти)* — буржоазна политическа партия, образува през 1886 след второто разцепление на старата Либерална партия. Нейн лидер е Стефан Стамболов, поради което привържениците ѝ са наречени с т а м б о л о в и с т и. Народнолибералната партия е представителка на младата индустриална буржоазия. Управлението ѝ (1887—1894 и 1903—1908) е свързано с бързото развитие на капитализма в България, с рабване и потискане на народните маси и преследване на социалистическото движение. Външнополитическата ѝ ориентация е насочена към Австро-Унгария и Германия, против Русия. През 1920 заедно с Либералната (радославистка) партия и Младолибералната (тончевистка) партия образуват реакционната Националлиберална партия. — 28.

Отнася се за управлението на Народнолибералната (стамболовистка) партия от 5 май 1903 до 16 ян. 1908. — 28.

Демократическа партия — буржоазна политическа партия, основана през 1896 от привърженици на П. Каравелов и П. Р. Славейков, т. е. лявото крило на старата Либерална партия. До началото на ХХ в. е предимно дребнобуржоазна партия, но постепенно превръща в представителка на средната търговеcko-индустриална буржоазия. Провежда политика на буржоазен реформизъм и демагогия към работническата класа. През 1902 начело на партията застава Ал. Малинов. Самостоятелно или в коалиция с други буржоазни и дребнобуржоазни партии участва в управлението на страната (1901—1902, 1908—1911, 1918 и 1931—1934). След военно-фашисткия преврат на 9 юни 1923 част от нея начело с А. Ляпчев влиза във фашисткия Демократически сговор, а останалата част, ръководена от Ал. Малинов, остава в опозиция. След Деветнадесетомайския преврат 1934 демократическата партия е разтурена, но запазва своето влияние и връзки. Проявява се като опозиционна на фашизма партия и същевременно води антикомунистическа политика. Възстановена след 9 септ. 1944; до разтурянето ѝ през 1947 действа като опозиционна на Отечествения фронт партия. — 28.

Борги Димитров има предвид *Работническият железничарски синдикат (РЖС)*, създаден през втората половина на 1905 на основата на съществуващите просветни железничарски кръгове, ръководени от тесни социалисти; влиза в състава на ОРСС. Още преди учредяването на синдиката започва да излиза (20 април 1905) в. «Железничар», който пропагандира идеята за създаване на синдикална организация на железничарите, решително осъжда реформистките железничарски организации и води борба за класовото възпитание на работниците в жп транспорт. На 6 март 1911 Работническият железничарски синдикат, Общият телеграфо-пощенски и телефонен синдикат и Съюзът на пристанищните работници се обединяват на учредителна конференция в Съюз на транспортните работници. — 29.

- ³⁰ *Радикали* — Герсги Димитров има предвид членовете на Радикалната демократическата партия — дребнобуржоазна политическа партия, образувана в 1905 от обединената се в Демократическата партия фракция на младежите на началото с Н. Цанов и Т. Г. Влайков. Обхваща част от градската дребна буржоазия и дребнобуржоазната интелигенция. Обявява се в защита на буржоазно-парламентарния строй. Участва в правителството на Ал. Малинов (юни — ноем. 1918) и на Т. Теодоров (ноем. 1918 — авг. 1919). Външната ѝ политика е русофилска и антантофилска. През 1922 се преименува на Радикална партия и се присъединява към Конституционния блок (1922—1923). След военно-фашисткия преврат на 9 юни 1923 се разцепва; дясното ѝ крило на 10 авг. с. г. влиза в Демократическия съюз, а лявото начело със Ст. Костурков минава в опозиция. — 29.
- ³¹ Става дума за правителството, съставено само от представители на Демократическата партия (16 ян. 1908 — 5 септ. 1910), възглавявано от лидера на партията Ал. Малинов. — 29.
- ³² *Дружество «Барон Хирш»* — акционерно дружество, основано от германския капиталист барон Мориц Хирш. През 1876 то поема експлоатацията на първата българска жп линия Русе—Варна, откупена от държавата в 1888. Дружеството получава концесия от Турция за построяването и експлоатацията на Източните железници за срок от 99 години, запазена по силата на Берлинския договор 1878 и след освобождението на България от турско иго. През 1870—1874 дружеството построява жп линия от Любимец до Гара Бельово (днес Белово) с отклонение Гара Търново-Сеймен (дн. към гр. Марица) — Ямбол. Българското правителство използва стачката на персонала по Източните железници (5—9 септ. 1908) и поставя под свой контрол жп линията на българска територия, а на 26 юни 1909 я откупва от дружеството. — 29.
- ³³ *Сръбска социалдемократическа партия (ССДП)* — основана на 20 юли 1903 в Белград на конгрес на представители на профсъюзите, на социалистическите групи и на редакцията на «Радничке новине». Конгресът приема устав и програма, съставени по образец на Erfurtската програма на Германската социалдемократическа партия. От създаването си ССДП е член на Втория интернационал. През 1903—1904 се води борба между оформилите се в нея две течения — марксистко (Р. Драгичевич, Д. Туцович и др.) и опортюнистическо (К. Йованович, Й. Скерлич и др.), която завършва с изключването на опортюнистите от партията, потвърдено от III партийен конгрес (1906). През 1909—1910 марксистите в ССДП водят борба с анархистко-синдикалистката група. В периода на Балканските (1912—1913) и на Първата световна война 1914—1918 ССДП участва в борбата против милитаризма и шовинизма. На 20—23 април 1919 се провежда I обединителен конгрес на Социалистическия

рабочническа партия на Югославия (комунисти) и ССДП
княза в нейния състав. — 30.

Става дума за проф. *Йосиф Фаденхехт*, радикалдемократ, по
това време адвокат в София. — 30.

Отнася се за *Михаил Герджиков* (1887—1947) — деец на нацио-
налноосвободителното движение на българите в Македония и
Одринска Тракия, един от ръководителите на Илинденско-
Преображенското въстание 1903, който като студент в Лозана
възприема анархистичните идеи. По-късно е убеден антифашист
и единнофронтовец. — 30.

По въпроса вж брошурата «Кой осуети анкетата по стачката
на източните железничари?» С., 1908, 16 с. (Рабочническа б-ка.
Сер. II, № 8). В нея е поместена и кореспонденцията между
Г. Кирков и Ас. Цанков във връзка с анкетата. — 30.

Георги Димитров има предвид *Българския железничарски съюз*
(БЖС) — професионална организация на железничарите, съз-
дана на 1 февр. 1907 чрез сливането на Железничарския съюз
(основан през 1905 от общоделци, радикали и демократи), Спо-
бодната железничарска организация и Софийския железничар-
ски синдикат на «пролетарците» (анархолибералите). Печатен
орган — в. «Железничарско съзнание» (1907—1913). БЖС стои
на реформистки позиции. През 1910 надмогнати в него имат об-
щоделците. Радикалдемократите се отцепват и образуват Бъ-
лгарски железничарски неутрален съюз
(противник на социалистическите професионални съюзи) с пе-
чатен орган в. «Железничарски глас» (1910—1913). През 1913
двата съюза отново се сливат в Обединен български
железничарски съюз с печатен орган в. «Железни-
чарска борба» (1913—1934), който има враждебно отношение
към БРСДП (т. с.) и ОРСС. — 30.

Става дума за изменението на член 17 от Конституцията, прие-
то от V Велико НС, което предвижда ограничаване правата на
Народното събрание и засилване прерогативите на монарха.
С него се дава право на княза да сключва тайни международни
договори само със съгласието на правителството, а Народното
събрание да информира само когато намери за необходимо. — 30.

Става дума за избухналата на 11 февр. 1908 стачка на перниш-
ките рудничари, в която участвуват над 3500 души. Прово-
кирана от противници на директора на мината из средата на
местните чорбаджии, тя от самото начало е възглавена от тес-
ните социалисти. Това създава условия за успешното ѝ раз-
витие и същевременно пресича опитите на буржоазните партии
и различни карниеристични елементи да използват борбите на

рудничарите за свои користни цели. Под непосредствено ръководство на Г. Димитров и Г. Кирков избраната на 12 фев. стачна комисия предявява към Министерството на търговията и земеделието искания за свобода на сдруженията и събранията, да не се преследват работниците заради техните убеждения, да се увеличат надниците им с 30%, да се намали работен ден на 8 часа, да се върнат на работа несправедливо уволнените работници. На 19 февр. стачката е прекратена организирано с частичен успех. Най-важният политически резултат от нея е възобновяването на дейността на Рудничарския синдикат. — 31.

⁴⁰ *Стачката в мина «Плакалница» и фабриката на Гара Елсейна* избухва на 19 юли 1910 в отговор на опитите на минна дирекция да ликвидира създадената рудничарска секция. Участвуват около 400 души. За да подпомогнат организирането на стачката, от София пристигат Г. Димитров и Т. Луканов. БРСДП (т. с.) и ОРСС организират акция за материална подкрепа на стачкуващите работници, провеждат събрания в София и в цялата страна. На 24 авг., след 37-дневна борба, стачката е прекратена. Тя завършва без успех поради неустойчивостта на стачниците (много от тях са доскоро селяни) и пренебрежителската роля на широките социалисти от Враца начело с Кр. Пастухов, които събират стачкозаместници. — 31.

⁴¹ *Анархолиберали* — центристско течение, появило се в БРСДП (т. с.) през 1905. Негови най-видни представители са П. Харлаков и Г. Бакалов. Анархолибералите отричат принципите на демократическия централизъм във вътрешнопартийния живот и необходимостта от централизирано ръководство на партийния печат; обявяват се за «широк демократизъм», за «свобода на личността» и за «автономия на синдикатите». Те фактически са против ръководната роля на партията в работническото движение. Обявяват се за обединяването на БРСДП (т. с.) с общоделците. Дванадесетият партнен конгрес (1905) рязко осъжда опортюнистическата и фракционната им дейност. Отстранени от БРСДП (т. с.), през дек. с. г. анархолибералите се обособяват в самостоятелна организация под името Работнически социалдемократически съюз «Пролетарий». В борбата си срещу партията намират подкрепа в центристката политика на Втория интернационал и в примера на социалдемократията в Германия, Франция и другаде, където марксистите съжителствуват с опортюнистите в една партия. През 1907 се вливат в общоделската партия. Заедно с прогресистите образуват в нея «левица». Тя се обявява против опортюнистическата тактика на БРСДП (о), но борбата ѝ е непоследователна и противоречива и завършва с капитулация пред общоделството. Под влияние на Октомврийската революция 1917 и не принципната критика на тесните социалисти по-голямата част от анархолибералите скъсват с широките социалисти и през 1920 преминават в редовете на БКП. — 32.

Прогресисти — центристско течение, появило се в БРСДП (т. с.), предимно в Софийската партийна организация, в края на 1906 и началото на 1907 с ръководители Н. Сакаров, Г. Крътев и К. Тинева. Обявяват се за обединяване на тесните социалисти с общоделците и защитават опортюнистическото ледище за «неутралитет» на синдикатите. В края на 1908 партията ги отстранява от своите редове. През 1909 прогресистите се вливат в общоделската партия. В БРСДП (о) заедно с анархолибералите образуват «левица», която води непослелователна, противоречива и поради това безуспешна борба срещу опортюнистическата тактика на общоделците. След победата на Октомврийската революция 1917 някои от прогресистите осъзнават погрешността на центристките си възгледи и влизат в БКП. — 32.

Обединен общ работнически синдикален съюз (ОБОРСС) — създаден през юли 1908 чрез сливането на общоделския Споделен общ работнически синдикален съюз и синдикатите при Работническия социалдемократически съюз «Пролетарий» (анархолиберали). Обединението се извършва на основата на т. нар. «синдикален неутралитет», чиито привърженици (Я. Сакъзов, С. Цанков, Ил. Янулов и др.) отхвърлят необходимостта от идейни и организационни връзки между социалдемократическата партия и синдикалното движение. Тласък на обединителния стремеж дава приетата през авг. 1907 Щутгартска резолюция на Втория интернационал за взаимоотношенията между партията и синдикатите. През март 1909 се провежда обединителният Учредителен конгрес, който приема устава на ОБОРСС. Обединеният синдикален съюз стои на реформистски позиции. В стремежа си да наложи обединение на синдикалното движение в България на основата на «синдикалния неутралитет» води постоянна борба с ОРСС, при което прибегва до помощта на Международния синдикален секретариат. В годините на войните (1912—1918) в редовете на ОБОРСС настъпва разслоение. Разногласията между съществуващите още от основаването му две течения — дясноопортюнистическо и лявоцентристско — се задълбочават и през май 1919 с намесата на ЦК на БРСДП (о) се стига до разцепление. Десницата (около в. «Работническа борба») се слива през дек. с. г. със Съюза на съюзите в Конфедерация на труда. Левицата (около в. «Работническа защита»), под чиято влияние е СК на ОБОРСС, през септ. 1920 се присъединява към ОРСС. — 32.

Георги Димитров има предвид *Съюза на съюзите* — обединение на профсъюзите на държавните и общинските служещи (Българския учителски съюз, Железничарския съюз, Телеграфо-пощенския съюз, Съюза на служещите в държавните и изборните учреждения, Фелдшерското дружество и др.). Учредителният му конгрес се провежда на 10 юли 1911. Обединението на неутралните съюзи се извършва още през март 1909, когато се създава Централен секретариат с по един представи-

тел на всеки съюз. Водеща роля в създаването и дейността имат Учителският съюз и Съюзът на държавните служители. Намира се под влияние на общоделците. През 1919 заедно с Свободния общ синдикален съюз образува Конфедерацията на труда. — 35.

⁴⁵ Става дума за *Келнеро-готварския съюз (КГС)*, основан Учредителен конгрес в София (16—19 ноем. 1907) първоначално като *Келнерски съюз*. В работата на конгреса участва Димитров, който дава конкретни указания при изработване на устава с оглед съюзът да се изгради като революционна професионална организация. До 1919, когато включва към ОРСС, КГС съществува като политически неутрална организация, но от 1912 съюзен секретар е тесният социалист Стамат Георгиев, който е в непрекъснат контакт с Димитров. Печатен орган — в. «Келнерски глас» (1908—1911). Съюзът ръководи стачните борби на келнерските и готварските работници. След 1923 минава на неутралистки позиции. Изключен през 1934 от деветнадесетомайското правителство.

⁴⁶ Георги Димитров вероятно има предвид това, че в проектоустава, който се обсъжда на Учредителния конгрес, изобщо не се третира въпросът за взаимоотношенията между Съюза на същите с Обединения общ синдикален съюз. Нещо повече конгресът не приема предложената от Г. Кръстев декларация, която се заявява, че «съюзеното държавно наемничество, да накърнява организационната си автономия, поддържа близки отношения със синдикалните организации на общоделците» (в. «Работническа България», № 7, 19 юли 1911). — 35.

⁴⁷ Отнася се за *Международния синдикален секретариат*, наречен и Синдикален интернационал. — 41.

⁴⁸ Георги Димитров има предвид общоделския *Свободен синдикален съюз*. — 41.

⁴⁹ Има се предвид обявлението на 2 авг. 1909 (н. ст.) локаут на повече от 70 000 шведски работници. По този повод лявото крило на Шведската социалдемократическа партия призовава работниците на обща стачка. Обхванати са почти всички клонове на производството, а броят на участниците надминава 300 000 души. По време на стачката повече от 40 000 неорганизирани работници влизат в социалистическите синдикални организации. Стачката е прекратена организирано. Шведските работници получават материална подкрепа от много страни. Синдикалният комитет на ОРСС участва дейно в помощната кампания, открива подписка за събиране на средства, които изпраща временно на стачкуващите. За проявената работническа солидарност Националният секретариат на шведските синдикални организации изпраща благодарствено писмо до ОРСС. — 42.

Локаут на строителните работници в Германия — обявен от предприемаческия съюз през апр. 1910; уволнени са над 150 000 фронтални работници. Целта на работодателите е да принудят работниците да се откажат от участие в Съюза на строителните работници и да се подчинят на господарския тариф. В продължение на 6 седмици се водят преговори между работници и работодатели. Сплотеността и устойчивостта на работниците принуждават работодателите да отменят локаута. Съюзът на строителните работници в Германия организира по време на локаута кампания за събиране на средства в подкрепа на уволнените работници и техните семейства, в която се включва и ОРСС. — 42.

Стачката на печатарските работници в Букурещ избухва в началото на юли 1910 след отказа на собствениците на печатници и книгоvezници да удовлетворят исканията на работниците за 8¹/₂-часов работен ден, за повишаване на минималната работна заплата и за спазване на Закона за празничната почивка. Поради липса на единство и намесата на опортюнистите в началната борба се включват само част от работниците. Възползвани от това, собствениците локаутират над 2000 работници. На 6 юли е обявена всеобща стачка, която продължава седем седмици и завършва с успех. Печатарските работници в България се солидаризират със стачкуващите румънски печатари и им оказват морална и материална подкрепа. — 42.

Борги Димитров вероятно има предвид *стачните борби на обушарските работници в Германия през септ.—ноем. 1910* за извоюване на 9-часов работен ден при запазване на заплата и по-добро заплащане на извънредния труд. В края на септември започват стачка над 400 работници от фирмата Дарнорф в Бреслау, която продължава почти месец и е прекратена от местното ръководство след съгласието на фирмата да се заплатят направените по време на борбата частични отстъпки на работниците, а след подновяването на работата — да бъдат предложени преговорите върху останалите искания. С частичен успех завършва едномесечната (края на ноември и началото на декември) стачка на над 1000 обушарски работници от Дрезден. Почти по същото време (15 ноем.) са локаутирани около 8000 от всички 13 000 заети в обушарското производство работници в областта Цирманзее. Поради твърдото решение на обушарите да отстояват своите искания в края на ноември е постигнато споразумение всички локаутирани да бъдат възстановени на работа, от 1 юли 1911 да се въведе 9-часов работен ден при запазване на заплата и по-високо заплащане на извънредния труд. В резултат на стачните борби германските обушари осъществяват икономическите придобивки постигат значително числено нарастване и засилване на своите професионални организации. — 42.

Шивашките работници в Белград са локаутирани в началото на юни 1911. Господарското шивашко дружество нарушава заключените с Работническия шивашки съюз тарифен договор,

като още преди изтичане на срока му изготвя нов договор, който предлага за подпис не на Работническия шивашки съюз, а на самите работници. Те отказват да подпишат новия тарифен договор, поради което са локаутирани. Работническият шивашки съюз обявява обща стачка; основното искане на стачкуващите е признаването на Работническия шивашки съюз за легален представител във взаимоотношенията със собствениците. Стачката продължава повече от два месеца (до края на март) и завършва с пълен успех. В хода на стачната борба белградските шивачи получават морална и материална подкрепа от цялата страна. С тях се солидаризират и българските работници. Още в първите дни на стачката «Работнически вестник» апелира да не се допускат стачкозаместници от България, ОРСС изпраща парична помощ за стачкуващите. — 42.

⁶⁴ Георги Димитров вероятно има предвид конгресите на Втория интернационал и по-точно VII конгрес (Шутгарт, авг. 1907), на който присъствуват Г. Кирков и В. Коларов, и VIII конгрес (Копенхаген, септ. 1910), на който са делегирани като представители на БРСДП (т. с.) и ОРСС Д. Благоев, Г. Кирков, В. Коларов и Хр. Кабакчиев. В Копенхаген през 1910 В. Коларов присъствува също на конгреса на Международния общарски секретариат (26 и 27 авг.), на VIII международен конгрес на тютюноработниците (8 авг.) и на международен конгрес на дърводелските работници (23 и 24 авг.). По същото време Хр. Кабакчиев е делегат на III интернационална конференция на търговските работници (31 авг.) и на II международна конференция на фабричните работници (2 и 3 септ.). — 42.

⁶⁵ *Интернационални агитационни групи* — създадени по инициатива на местните работнически съвети в София, Пловдив и Русе със задача да оказват съдействие на професионалните съюзи и на партийните организации в агитационната и организационната им работа сред чуждестранните работници (местни и новопристигащи от чужбина). Групите основават специален фонд за доставяне на чуждестранни социалистически вестници и списания. — 43.

⁶⁶ Отнася се за членовете на широкосоциалистическата БРСДП (т. с.) която след присъединяването към нея на отстранените от БРСДП (т. с.) центристски групи на анархолибералите и прогресистите (1908) започва да се нарича БРСДП (обединена). — 44.

⁶⁷ *Югославянско работническо просветително дружество «Свобода» в Будапеща* — основано през 1900 от сръбски и хърватски емигранти като читалище «Свобода» със съдействието на унгарското социалистическо просветително дружество «Сабатча». Читалището издава в. «Народна реч» (на сръбски език), поклади и брошури (на сръбски и хърватски език) за социалистическа пропаганда между югославянските работници в Австро-Унгария. Централният комитет на Унгарската социалдемократическа партия

ня решава двама души от настоятелството на читалището да участвуват в заседанията на комитета с право на глас. През 1903 читалището се преустройва в работническо просветно дружество, което издава в Нови Сад социалистически вестник «Народен глас» (1904—1907). През 1911 дружеството има три секции в Будапеща. — 48.

Георги Димитров има предвид предизборната кампания във връзка с парламентарните избори за XV обикновено НС, нарочени за 4 септ. 1911. На 3 авг. 1911 ЦК на БРСДП (т. с.) издава с Манифест към работниците в България, в който ги призовава на борба за извоюване на трудово законодателство, за премахване на косвените данъци, въвеждане на прогресивно-подоходен данък и за общинско самоуправление. Синдикалният комитет на ОРСС се обръща към синдикираните работници да гласуват с червеновишената бюлетина под лозунгите, издигнати от партията. По повод на изборите Г. Димитров публикува редица статии в социалистическия печат. — 51.

Балканска федеративна република. — лозунг за обединяване на балканските народи върху принципите на вътрешнодемократично устройство и национално самоопределение. Първоначално е идея на възрожденските дейци на Балканите — Л. Каравелов и Хр. Ботев (България), К. Ригас Велестинлис (Гърция), Светозар Маркович (Сърбия) и др. Най-последователно лозунгът за Балканска федеративна република е следван от тесните социалисти начело с Д. Благоев. След Първата Балканска социалдемократическа конференция (1909, Белград) лозунгът се издига от революционната социалдемокрация в Балканските страни срещу националистическата политика на буржоазните и монархите на Балканите и завоевателните домогвания на империалистическите държави. Този идеен прием и продължена след Първата световна война и от комунистическите партии на Балканите. Те считат, че в рамките на Балканската федеративна съветска република работническата класа ще постигне своето икономическо и политическо освобождение, ще се осъществи националното обединение на отделните балкански народи и ще се премахнат противоречията между тях. В началото на 30-те години на XX в. този лозунг е снет. Като главна задача се поставя да се организират единни антиимпериалистически фронтове в отделните страни. — 55.

Конгресът на Швейцарския синдикален съюз се провежда на 23—25 септ. 1911 в Сен Гален. Присъствуват 80 делегати, представящи 21 профсъюзни организации с около 73 000 членове. Като гости присъствуват представители на Централната комисия на германските профсъюзи, на Френската конфедерация на труда и на професионална организация в Милано. Основните доклади на конгреса разглеждат общото положение в швейцарското профсъюзно движение и отчитат дейността на Синдикалния комитет, на Контролната комисия и на отдел-

ните професионални комисии. Обсъждат се и въпросите за отношенията между партията и профсъюзите, между професионалните и другите организации и сдружения, за поскъпването на живота и др.

Запознавайки се с информацията за конгреса, публикувана в «Gewerkschaftliche Rundschau für die Schweiz», Г. Димитров проявява особен интерес към реферата на Г. Гройлих за обединяването на железничарите, държавните и общински служещи и работниците от частните предприятия. Срещу това ста с конкретните предложения на Гройлих той е отбелязал: «Да се преведе изцяло.» — 60.

- ⁶¹ *Бургаската пристанищна стачка* избухва на 2 септ. 1911 в навечерието на изборите за XV обикновено НС. Предизвикана е от отказа на Търговската камара и пристанищното управление да подобрят трудовите условия на работниците. Стачката ват около 1000 души — преносвачи, товарачи, житари и др. Стачката се ръководи от общоделците в неутралното Морско дружество, но получава пълната подкрепа на БРСДП (г. в.), ОРСС и Съюза на транспортните работници, който уведомява за нея транспортните организации в съседните страни и Международния транспортен секретариат. Синдикалният комитет на ОРСС призовава професионалните съюзи и местните работнически съвети да окажат помощ на стачкуващите работници. Във връзка със стачката Г. Димитров пише редица статии, сам отива в Бургас. В града е обявено военно положение, пристанището е блокирано от войска, а полицията упражнява терор над стачниците. Държавата се намесва решително на страната на търговците. Назначени са стачкозаместници. На 11 септ. стачката завършва без успех, за което допринася и изменението на общоделците в Морското дружество. — 61.

- ⁶² Отнася се за *Съюза на транспортните работници в България (СТР)* — създаден на Учредителен конгрес в София (1 март 1911) чрез обединяването на Железничарския синдикат, Телеграфо-пощенския и телефонен синдикат и Съюза на пристанищните работници. В работата на конгреса участвуват Д. Благоев, Г. Кирков и Г. Димитров. Конгресът решава вестниците «Железничар», «Телеграфо-пощенски вестник» и «Пристанищен работник» да продължават да излизат като органи на съюза и същевременно да се издава периодично Бюлетен на съюза. За секретар на Управителния комитет е избран Д. Коджейков, за помощник-секретар — Я. Иванов. СТР е интегриран към ОРСС. Поставя си за цел да защитава интересите на транспортните работници в България на основата на класовата борба. Г. Димитров подпомага непосредствено дейността на съюза, който става най-многобройната работническа професионална организация в страната. От май 1911 членува в Международната транспортна федерация. Съюзът оказва помощ или непосредствено ръководи стачните борби на транспортния пролетариат (общата стачка на пристанищните работници

ургас през септ. 1911, стачката на пристанищните работници във Варна през юни—юли 1912, Транспортната стачка 1919—20 и др.). След 1919 дейци на съюза поддържат радиопръзките на ЦК на БКП с Коминтерна. От приемането на ЗЗД (1924) до Априлските събития 1925 СТР работи полулегално, след което прекратява съществуването си. — 62.

Международен транспортен секретариат (Международна транспортна федерация — МТФ) — международно обединение на работниците от морския, железопътния, трамвайния транспорт и на пристанищните работници със седалище Лондон. Основан първоначално като Международна федерация на морските и пристанищните работници по инициатива на делегати на международния социалистически конгрес в Лондон (1896) — представители на моряците и пристанищните работници от Англия и Германия. През 1898 на конференция в Лондон организацията е преименувана в Международна федерация на работниците от транспорта, с което нейната основа се разширява. На свикания през септ. 1900 в Париж международен конгрес към федерацията се присъединява съществуващият от 1883 Международен съюз на железниците и се взема решение за създаване на национални професионални транспортни организации на централистична основа. Следващите конгреси на МТФ се провеждат в Стокхолм (1902), Амстердам (1904), Милано (1906), Виена (1908), Копенхаген (1910), Лондон (1913). По време на Първата световна война 1914—1918 дейността на федерацията прекъсва. На Амстердамския конгрес (1919) МТФ е възстановена като реформистско обединение. Днес влиза в състава на реформистката Международна конфедерация на свободните професъюзи.

В края на 1911 в МТФ влизат 46 организации от 19 страни общо 707 839 членове. От България по това време в нея членуват Съюзът на транспортните работници и Българският железничарски съюз. — 62.

Главен работнически съюз на Сърбия (ГРСС) (Главни работнички савез) — централната синдикална организация в Сърбия. Основан през юли 1903 едновременно със Сръбската социалдемократическа партия (ССДП) на I работнически конгрес в Белград. Обединява преди всичко централизирани отдели професионални организации. От 1904 членува в Международния синдикален секретариат. До апр. 1919, когато на изключителния конгрес в Белград се взема решение за обединяване на синдикалното движение в Югославия и за създаване на Главен работнически съюз на Югославия, Работническият съюз на Сърбия провежда седем редовни конгреса: II (1904, Белград), III (1905, Крагуевац), IV (1907, Белград), V (1909, Белград), VI (1911, Белград), VII (1914, Белград). Печатен орган на съюза (едновременно и на ССДП) е в. «Радничке новине». Между ГРСС и ОРСС съществуват тесни връзки и добри взаимоотношения, което им дава възможност да обменят опит

и да се подпомагат морално и материално по време на стачни борби. Особени заслуги за тези взаимоотношения има Г. Димитров, който години наред поддържа лични контакти с най-изтъкнатите дейци на ССДП и ГРСС — Д. Туцович, Др. Димитров, Т. Кацлерович, П. Павлович, Бл. Брачинац и др.

⁶⁵ Георги Димитров има предвид позива «Към работниците в цяла България», издаден на 17 септ. 1911 от бургаската секция на Съюза на транспортните работници. Същият включва резолюцията на събрането, проведено на 16 септ. в Бургас, на което говорят Г. Димитров и д-р Н. Максимов. Позивът вероятно е подготвен с непосредственото участие на Г. Димитров, тъй като голяма част от него съвпада със статията на Димитров «Край на пристанищната стачка». — 76.

⁶⁶ *Морското работническо дружество в Бургас* е основано на 7 юли 1909 с активното съдействие на общоделците, подкрепени от привилегированата група на кеханите. Уставът му е утвърден от Министерството на търговията и земеделието през септември с. г. По-късно дружеството се присъединява към Обединения синдикален съюз. — 79.

⁶⁷ «Тесняци» или *тесни социалисти* — революционни марксистки които начело с Д. Благоев в края на 90-те години на миналия и началото на ХХ в. водят непримирима и последователна борба против опортюнизма в българското работническо и социалистическо движение, като отстояват класовия характер на пролетарската партия. Непокколебимо верни на научния социализъм и пролетарския интернационализъм, те възпитават работниците в класова непримиримост към буржоазията и нейните оръдия. Тяхната последователна борба срещу опортюнизма довежда до изключването на общоделците от редовете на БРСДП (1903), а по-късно и на центристките групи на анархолибералите (1905) и прогресистите (1908). В тази борба се изяснява разбирането на тесните социалисти за характера и същността на партията като идейно и организационно монолитна политическа организация на работническата класа. Със своите революционни добродетели и непримиримостта си към съществуването на всякакви опортюнистически течения и групи в партията тесните социалисти плътно се доближават до новия ленински вид пролетарска партия. — 79.

⁶⁸ *Народняци* — членове на *Народната (народнишката) партия* — буржоазна консервативна партия, основана на 3 юни 1894. Нейни лидери са К. Стонлов и Ив. Евстр. Гешов. Изразява интересите на едрия банков, търговски и промишлен капитал. Вътрешната ѝ политика е крайно реакционна, а външната е ориентирана към Русия и Антантата. Управлява самостоятелно през 1894—1899 и 1911—1913; след Първата световна война участва и в няколко коалиционни правителства. През 1920 се слива с Прогресивнолибералната партия.

ния в Обединена народнопрогресивна партия, която през авг. 1923 влиза във фашисткия Демократически сговор. — 83.

Цанковисти — членове и привърженици на Прогресивно-либералната партия, наречени по името на нейния водач Др. Цанков. Тя се оформя през 1899 от фракция на старата Либерална партия. Изразява интересите на търговско-лихварската и земевладелската буржоазия. Нееднократно участва в управлението на страната: през 1902—1903 и през 1913 съставя еднопартийни правителства, а през 1901, 1911—1913 и 1919—1920 участва в коалиционни правителствени кабинети. Външната ѝ политика е ориентирана към Русия. През 1920 се обединява с Народната (народнишка) партия в Обединена народнопрогресивна партия. — 83.

Стамболовисти — членове и привърженици на Народно-либералната (стамболовистка) партия, наречени по името на нейния водач при основаването ѝ — Ст. Стамболов. — 83.

Радослависти — членове и привърженици на Либералната партия (радослависти), обособили се през 1886—1887 от фракция в старата Либерална партия; наречени по името на нейния водач В. Радославов. Изразява интересите на част от търговската буржоазия. Участвувал в коалиционния кабинет на К. Стоилов (19 май—9 дек. 1894). На 1 окт. 1899 съставя самостоятелно правителство начело с Т. Иванчов (до 9 ян. 1901). Т. нар. радославистки режим се характеризира с открито ограбване на държавните средства и въвеждането на натурален десятък, чието събиране се извършва с големи своеволия и злоупотреби. За своите грабежи и насилия радослависткият режим е наречен «черкезки режим». Селските бунтове против десятъка (1900) и грубият произвол на правителството подкопават влиянието на Радославистката партия и засилват разногласията в редовете ѝ. През 1904 част от членовете ѝ се обособяват в Младолиберална партия. Заедно с Народнолибералната партия и Младолибералната партия Радославистката партия образува либерален блок, който начело с В. Радославов управлява страната от 4 юли 1913 до 20 юни 1918. Радослависткото правителство въвлича България в Първата световна война на страната на Централния съюз и носи отговорност за Втората национална катастрофа (1918). В следвоенните години Радославистката партия, раздирана от противоречия, постепенно загубва влиянието си. — 83.

Демократи — членове и привърженици на Демократическата партия (вж бел. 28). — 83.

Земеделци — членове и привърженици на Българския земеделски народен съюз. — 83.

- ⁷⁴ *Тютюноработнически съюз (ТС)* — основан през юли 1908 конференция на тютюневите работници, състояла се в Габрово при ръководното участие на Г. Димитров; влиза в състава на ОРСС. Ръководството на съюза е възложено на Тютюноработническият синдикат в Пловдив. Печатен орган — в. «Тютюноработник». Първ секретар на съюза е Н. Господинов, по-късно — Ст. Кираджиев. Важна роля в ръководството му играе В. Коларов. Първият редовен конгрес на ТС се провежда на 9 апр. 1911 в София. През 1909 съюзът е приет в Международния тютюноработнически секретариат. До Балканската война 1912—1913 ТС организира и ръководи стачките на тютюневите работници в Русе, Варна, Хасково, Пловдив, Шумен, Самоков и др. Войните (1912—1918) прекъсват дейността му. В условията следвоенната революционна криза е начело на масовите стачки и борби на тютюневите работници (1919, 1922). След влизането на ЗЗД (1924) действа полулегално до Априлските събития 1924. — 86.
- ⁷⁵ *Итало-турска война 1911—1912* (Триполитанска война) — колониална империалистическа война на Италия за грабване на североафриканските провинции на Османската империя — Триполи и Киренайка. На 28 септ. 1911 Италия поставя ултимативно искане пред Турция да ѝ предаде Триполи и Киренайка и получила отказ, започва военни действия. Италианските войски завземат Триполи и Додеканезките острови. Кризата на Балканите в навечерието на Балканската война 1912—1913 принуждава Турция да подпише договор (18 окт. 1912), в който «дарява» с автономия населението на Триполи и Киренайка. Италия ги превръща в своя колония — Либия, като анексира и Додеканезките острови. По изречението на В. И. Ленин Итало-турската война 1911—1912 е типична колониална война на «цивилизована» държава от ХХ век. — 89.
- ⁷⁶ Имат се предвид привържениците на «левицата» (Н. Сакъров, Г. Бакалов, Н. Харлаков, К. Тинева и др.) и «десницата» (Н. Сакъзов, Кр. Пастухов, Гр. Василев, П. Джидров, Ас. Цанков, Е. Николов и др.) в партията на широките социалисти и в Съюзния синдикален съюз. — 91.
- ⁷⁷ *Младотурски режим* — Георги Димитров има предвид установения след Младотурската революция 1908 конституционен режим в Турция. Революцията е извършена от буржоазната върхушка без наличието на широка обществена основа. Тя ликвидира феодалнодеспотичната власт на султан Абдул Хамид II и възстановява конституцията от 1876. Младотурската революция дава граждански и политически права, но поради слабостта си ограничаваност и половинчатост не ликвидира феодалните отношения в турското село и не осъществява социални реформи в интерес на трудещите се. През 1913 Енвер паша извършва държавен преврат и конституцията и парламентът губят всякакво значение. — 91.

Рангел Димитров има предвид *Втория интернационал*, основан през 1889 в Париж при активното участие на Ф. Енгелс, под чието влияние се развива до смъртта му (1895). Вторият интернационал се създава в условията на прехода на световното работническо движение към нов, по-висок етап на развитие, който се характеризира с установяването на идеологическо господство на марксизма и образуването в редица страни на Европа и САЩ на национални политически партии на работническата класа. Отначало Вторият интернационал допринася за създаване на масово работническо движение, за разпространението на марксизма и за укрепването на социалистически партии на марксистка основа. В епохата на империализма в него надделяват опортюнистическите тенденции. Опортюнистите подлагат на ревизия основните положения на революционния марксизъм.

Развитието на Втория интернационал се характеризира с непримиримата борба на революционните марксисти начело с В. И. Ленин и болшевиките против опортюнизма. На конгресите в Шутгарт (1907), Копенхаген (1910) и Базел (1912) се обсъжда въпросът за опасността от империалистическа война. Под влияние на левите сили се приемат резолюции, с които социалдемократите се задължават да водят организирана борба против войната. В началото на Първата световна война лидерите на Втория интернационал изменят на делото на социализма и на интересите на пролетариата. Повечето от социалдемократическите партии в Западна Европа се присъединяват към националните буржоазии и издигат социалшовинистични лозунги за «защита на отечеството» и «граждански мир», а някои от лидерите им влизат в буржоазните правителства. В обстановката на идейно-политически крах на Втория интернационал болшевиките отстояват най-последователно революционния пролетарски интернационализъм и на Цимервалдската (1915) и Кинталската (1916) международна социалистическа конференция стават обединителен център на «интернационалистите на дело» в международното работническо движение, към които принадлежат и тесните социалисти от България.

След победата на Великата октомврийска социалистическа революция 1917 в обстановката на повсеместен революционен подем се създават условия за образуването на III, Коммунистически интернационал, на който тясносоциалистическата партия става една от съоснователките. — 91.

Статията е публикувана и във в. «Кожаро-обущар», № 1, 20 окт. 1911, под заглавие «Към организация и борба», с подпис Г. Д. Погрешно в някои издания за автор на тази публикация се смята Рангел Димитров (вж *Рангел Димитров. Жизнен път, публицистика, документи, спомени*. С., 1980, с. 43—46; *Революционното профсъюзно движение в България. 1878—1944*. Библиография. С., 1968, с. 169). — 98.

Самоковска комуна — първата социалистическа община в Бъл-

гария. В общинските избори на 13 юни 1910 кандидатите на БРСДП (т. с.) в Самоков спечелват най-много гласове от всичко 950, и 414 гласа за училищни настоятели; тесните социалисти получават 8 мандата в общинския съвет от всичко 14. На първото заседание на общинския съвет, свикано на септ., за кмет е избран Г. Зуйбаров. Самоковската комуна осъществява ред социални мероприятия в интерес на трудещите се от града — въвежда прогресивно-подоходно данъчно облагане, осигурява безплатна медицинска помощ и лекарства за бедните, открива детски градини и сиропиталища, трансформира за бедни деца, въвежда 8-часов работен ден за общинските служители, взема мерки против спекулата и др. Мероприятията на комуната се посрещат враждебно от буржоазията. В общинските избори през февр. 1912 против нея се обединяват всички буржоазни партии и се предприема жесток терор, вследствие на което партията на тесните социалисти не получава необходимия брой мандати, въпреки че увеличава своите гласове.

⁸¹ Георги Димитров има предвид победата на партийната организация в Сливен по време на общинските избори. Въпреки терора от страна на властта партията получава 1282 гласа и мандата в общинския съвет от всичко 20. БРСДП (т. с.) спечелва най-много гласове, но народняци и прогресивни либерали коалиция получават 10 мандата и това им осигурява мнозинство в общинския съвет. Тесните социалисти заемат място в общината за една година като опозиционна група. През март 1912 в резултат на разногласия между народняци и прогресивни либерали тесните социалисти стават управляваща група в общината, а д-р Й. Данчев (комунист) е избран за кмет.

⁸² Георги Димитров има предвид *Работническия печатарски съюз (РПС)* — първия професионален съюз в България, изграден под ръководството на БРСДП (т. с.) на Учредителна конференция на 27 юли 1907. Инициативата за създаването му принадлежи на Работническия печатарски синдикат в София, чийто секретар е Г. Димитров. В РПС се включват групите от Плевен, Варна, Кюстендил и Враца. За председател на Централното настоятелство е избран Г. Димитров, който е и редактор на «Печатар». Съюзът влиза в ОРСС. На 18 февр. 1909 от него отцепва група прогресисти, която се влива в реформисткия Типографско работническо дружество. В края на 1910 и началото на 1911 РПС ръководи стачката на печатарите в почти всички софийски печатници, поради което спира излизането на редица буржоазни вестници. След Първата световна война към съюза се присъединяват печатарски работници, напуснали щоделските синдикати. Разтурен през 1924 по силата на ЗЗД.

⁸³ Отнася се за управлението на Демократическата партия от 10 ян. 1908 до 16 март 1911. — 102.

⁸⁴ Георги Димитров има предвид публикациите във в. «Работни»

Нова България: Синдикалният интернационал за разцеплението в България. Будапещенската конференция. — № 11, 10 авг. 1911; Средствата им. Пак по Будапещенската конференция. — № 14, 13 авг. 1911; Напразен труд! (Ст. Ч.). — № 19, 20 авг. 1911; и във в. *«Напред»*: Дебелоочие. (По повод Будапещенската интернационална конференция). — № 58, 4 авг. 1911; Н. Харлаков. Единството на синдикалното движение в България. (Амстердам—Щутгарт—Будапеща). — № 64, 11 авг. 1911; Недобросъвестност. (По въпроса за синдикалното обединение). — № 77, 27 авг. 1911; Още за Будапещенската конференция. — № 86, 7 септ. 1911. — 103.

Новата Американска синдикална централа — има се предвид основаната през 1905 в САЩ профсъюзна организация Индустринални работници на света (Industrial Workers of the World). За разлика от Американската федерация на труда тя е изградена на производствения принцип и обединява преди всичко неквалифицирани работници. През 1908 ръководството ѝ е взето от анархосиндикалистите. Независимо от редица грешки от анархосиндикалистски характер тя изиграва значителна роля в историята на американското работническо движение. За времето на своето съществуване ръководи около 180 големи стачки. В годините на Първата световна война 1914—1918 заема антивоенни позиции и приветствува победата на Октомврийската революция 1917. През 20-те години, след като революционните елементи от нея преминават в редовете на Комunistическата партия, престава да съществува. — 104.

Старата Американска централа, или т. нар. «Гомперсова федерация на труда» — има се предвид **Американската федерация на труда** (АФТ) — профсъюзно обединение в САЩ, основано през 1881 първоначално като «Федерация на организирани профсъюзи на САЩ и Канада», от 1886 — АФТ. От 1909 е член на Международния синдикален секретариат. Изградена е на цеховия принцип и обединява предимно работническата аристокрация. Реформистското ръководство на АФТ (начело със С. Гомперс — до 1924 неин почти несменен председател — оттук названието ѝ) отрича принципите на социализма и класовата борба, проповядва класово сътрудничество и защитава капиталистическите порядки в САЩ, взема крайно враждебни позиции към Съветски Русия. През 1945 лидерите на АФТ се обявяват против създаването на Световната федерация на профсъюзите, а впоследствие активно участвуват в основаването на реформистката Международна конфедерация на свободните профсъюзи. През 1955 АФТ се слива с Конгреса на производствените профсъюзи, при което се създава профсъюзното обединение Американска федерация на труда — Конгрес на производствените профсъюзи.

Когато Г. Димитров говори за АФТ като за «действителна централа на американския пролетариат», противопоставяйки я на общоделския Синдикален съюз в България, той вероятно

има предвид първите години от съществуването на АФТ, когато тя изиграва значителна роля в борбата на американските работници за 8-часов работен ден. — 104.

⁸⁷ Става дума за *Шестата международна синдикална конференция* на секретарите на националните синдикални съюзи, проведена на 30 юли—1 авг. (17—19 авг. н. ст.) 1909 в Париж. Легатът на ОРСС Бр. Луков участва със съвещателен глас тъй като съюзът още не е оформил своите връзки с Международния синдикален секретариат, макар че 12 български отраслови съюзи членуват в международните професионални съюзи. Общоделският синдикален съюз влиза в Международния секретариат, но не изпраща свой делегат. Въпросът за приемането на ОРСС се отлага за следващата международна синдикална конференция. Конференцията получава телеграма от митинга на стачкуващите работници в Костенец, в която се настоява Международният синдикален секретариат да направи необходимото, за да попречи на българското правителство да доставя кибрит от чужбина. — 104.

⁸⁸ Георги Дмитров има предвид *Общата конфедерация на труда* (ОКТ) (Confédération générale du travail)—национален професионален център във Франция; основана през 1895. От момента на възникването си застава на позициите на класовата борба и провъзгласява за своя крайна цел унищожаването на капитализма. От началото на ХХ в. в нея надделява влиянието на анархосиндикалистите и реформистите. Нейните водачи принасят само икономическите форми на борба и отричат ръководната роля на пролетарската партия в синдикалното движение. В периода на Първата световна война 1914—1918 те застават на страната на империалистическата буржоазия и водят политика на класово сътрудничество и «защита на отечеството». Реформисткото ръководство на ОКТ начело с Л. Жуо три пъти (1921, 1939 и 1947) предизвиква разкол в нейните редици. В годините на немско-фашистката окупация (1940—1944) ОКТ се намира в нелегалност. През 1945 участва в създаването на Световната федерация на профсъюзите. В 1948 реформисткото ѝ ръководство създава профцентър Форс увриер. В съответните условия ОКТ се обявява за единство на работническата класа, за подобряване на нейното положение, за демократични свободи и мир. Работи във взаимодействие с Франкската комунистическа партия. — 104.

⁸⁹ *Протестна акция на 16 окт. 1911* — масови протестни събрания и митинги, организирани по инициатива на БРСДП (т. с.) по повод откриването на XV обикновено НС. Работниците от цялата страна протестират срещу антирабочническата политика на правителството на В. Радославов и издигат искания за широко трудово законодателство, поевтиняване на живота и за пълно, гарантирано самоуправление на общините. На митинга в София, свикан в салона на театър «Одеон», речни държ

нат Д. Благоев и В. Коларов; приета е протестна резолюция. Протестни събрания са проведени и в Пловдив, Плевен, Самоков, Габрово, Хасково, Стара Загора, Чирпан, Силистра, Дупница (дн. Станке Димитров), Червен бряг, Берковица и другаде. — 106.

Протестна акция на 23 окт. 1911 — международна акция, организирана по призив на Международното социалистическо бюро в знак на протест срещу завоевателната политика на капиталистическите държави, за запазване на световния мир. В София е проведен масов протестен митинг в театър «Одеон», председателствуван от Д. Благоев. Речи произнасят Г. Кирков и Хр. Кабакчиев. Приета е протестна резолюция. Митинги са свикани също в Пловдив (оратори — В. Коларов и Н. Господинов), Дупница (дн. Станке Димитров), Добрич (дн. Толбухин), Ямла Слатина, Шумен, Хасково, Червен бряг и другаде. — 106.

Хирш-Дункерови синдикати в Германия — основани през 1868 от либералните буржоазни дейци М. Хирш и Ф. Дункер. Те проповядват идеята за «хармония на класовите интереси», което отклоняват работниците от революционната класова борба, ограничават задачите на профсъюзното движение и рамките на касите за взаимопомощ и на културно-просветни акции. — 113.

Християнски синдикати в Германия — професионални обединения, създадени през 1899 при активното участие на Католическата партия (известна под името «Център») с цел да се попречи на развитието на класовото революционно движение. Под предлог че защитават християнската идея за «всеобщо братство», те проповядват сътрудничество на труда с капитала, считайки частната собственост и класовото деление на обществото за вечни. Има влияние сред известни слоеве на работническата класа. Членуват в Интернационала на християнските профсъюзи, в които играят решаваща роли. — 113.

«Свободен синдикализъм» — дребнобуржоазна теория, пропагандирана и от общоделските опортюнисти. Нейните привърженици са за политически неутралитет на профсъюзите и се стремят да ограничат влиянието на социалистическите идеи върху синдикалното движение и да го откъснат от социалдемократическата партия. «Свободният синдикализъм» — пише Д. Благоев — не означава друго освен работническо движение, свободно от социализма, от социалистическия просвета, от класовото съзнание, от влиянието на социалната демокрация.» (Д. Благоев. Съч. Т. II, с. 578—579.) Теорията за «свободния синдикализъм» открива път на стихийността в работническото движение и осигурява безпрепятственото проникване на буржоазната идеология сред работническите маси. Тя създава големи трудности в усилията на БРСДП (т. с.) за изграждане на революционни профсъюзни организации, поради което партията води непримирима борба срещу нея. — 115.

⁹⁴ Става дума за профсъюзите, присъединени към Централна комисия на профсъюзите в Германия, които при основаването ѝ (1891) са 62 с около 278 000 членове, а през 1911 са с 2 340 000 членове. Работят в тесен контакт със Социалдемократическата партия и са под нейно политическо ръководство. В същото време имат и известна самостоятелна политическа линия и от своя страна оказват влияние върху партията. Свободните профсъюзи имат доминираща роля в германското профсъюзно движение по това време. Те играят значителна роля в икономическите борби на работническата класа — ръководят стачното движение, борбата за социално законодателство, участвуват в сключването на колективни договори между работници и работодатели, организират работническа взаимопомощ и т. н. — 119.

⁹⁵ Георги Димитров има предвид онази част от организацията Общата конфедерация на труда във Франция, под влияние на която през 1906 на конгреса в Амиен е приета т. нар. Амиевска харта — документ, изработен в духа на анархоиндивидуалистките идеи. В нея синдикатите се признават за единствена форма на класово обединение на работниците, декларират се отказ от политическата борба, а общата икономическа стачка се обявява за най-сигурното средство за унищожаване на капиталистическия строй. Един от най-важните пунктове в хартата провъзгласява «независимостта» на профсъюзите от политическите партии — постановка, която впоследствие използва от опортюнистите срещу революционното профсъюзно движение и неговите връзки с комунистическите партии. — 110.

⁹⁶ Георги Димитров има предвид *Първия интернационал* — първата международна организация на пролетариата, основана на международно работническо събрание в Лондон (28 септ. 1864). Негови създатели и ръководители са К. Маркс и Ф. Енгелс — основоположници на научния комунизъм. Автор на двата програмни документа — Учредителния манифест и Устава на Първия интернационал, е К. Маркс. В тях са развити основните теоретични и най-важните програмни и тактически положения на марксизма, както и организационните принципи на пролетарската революционна организация. Висш орган на Първия интернационал е конгресът, а между конгресите — Генералният съвет.

Първият интернационал възниква и се развива в периода на утвърждаването на капитализма в редица страни, в условията на подем на демократичното и работническото движение през 60-те години на XIX в. Той изиграва историческа роля за разпространението на научния социализъм и за свързването му с работническото движение и е важен етап в борбата за създаване на пролетарски партии.

В условията на политическа реакция и на полицейски терор, настъпили в Европа след поражението на Парижката комуна 1871, Първият интернационал прекратява съществуването си.

ането си; официално е разпуснат по решение на Филаделфийската конференция през 1876. — 121.

нася се за *Втория интернационал*. 121.

Георги Димитров има предвид резолюцията за взаимоотношенията между социалдемократическите партии и работнически-синдикати, гласувана на Щутгартския конгрес на Втория интернационал (18—24 авг. 1907). По настояване на болшевиките резолюцията осъжда ревизионистичната теория «за хармония между труда и капитала» и подчертава необходимостта от признаване на социалистическите принципи и от съгласувани действия на профсъюзите и партиите. Тесните социалисти срещат със задоволство решенията на Щутгартския конгрес, тъй като те допринасят за укрепване на техните позиции в борбата с общоделството и другите опортюнистически течения. — 98.

Това дума за *Учителската социалдемократическа организация (УСДО)* — организация на учителите-маркесисти, създадена през пролетта на 1905 по почит на Д. Благоев на общонационална сбирка на учители—тесни социалисти. Нейна непосредствена задача е защитата на материалните и политическите интереси на учителите на основата на класовата борба. Чрез своя печатен орган в. «Учителска искра» (1905—1923) УСДО популяризира просветната програма на партията и маркесистското учение за комунистическото възпитание. През септ. 1908 ЦК на БРСДП (т. с.) приема резолюция, според която УСДО принадлежи под непосредственото ръководство на партията. На това решение се противопоставят анархолибералите, които на национална конференция на УСДО (дек. 1905) са отстранени от организацията. През 1908 от редовете на УСДО са изключени и учителите-прогресисти, които се обявяват против тесните действия и организационни връзки с БРСДП (т. с.) и настояват за обединяване с партията на широките социалисти. През 1919 УСДО се преименува *Българска учителска комунистическа организация (тесни социалисти)*. Към нея се присъединяват група учители, напуснали партията на широките социалисти, между които и част от изключените през 1908 прогресисти. През 1921 по решение на XII редовен конгрес влиза в състава на ОРСС и се преименува *Организация на учителите и служителите по народната просвета*. — 128.

Георги Димитров има предвид *Социалдемократическата организация на държавните, окръжните и общинските служители*, създадена през пролетта на 1909. В работата на учредителния ѝ конгрес (27—29 март) участва Д. Благоев; в изказването си той я определя като професионална организация с общественно-политически характер, която не трябва да влиза в състава на ОРСС, а да бъде под прякото ръководство на БРСДП (т. с.). Първият редовен конгрес на организацията се провеж-

да през апр. 1910; представени са 21 делегати от различни райони на страната. От името на ЦК на БРСДП (т. с.) и на Социалния комитет на ОРСС в работата му участва Г. Димитров. Организацията води борба за класовото осъзнаване на служителите и за приобщаването им към революционното работническо движение. Печатен орган — в. «Служаш» (1909—1910). През 1919 се преименува Комунистическа организация на държавните, окръжните и фабричните служещи. В началото на 1920 влиза в състава на ОРСС. — 128.

¹⁰¹ Отнася се за *Работническият рудничарски съюз (РРС)* създаден на Учредителен конгрес в края на март 1909 на основание на Рудничарския синдикат в Перник и с участието на синдикалните групи в други мнии; влиза в състава на ОРСС. Г. Димитров участва в редактирането на в. «Рудничар» и неосредствено ръководи рудничарските борби и стачки. Третият (1911) и IV (1912) конгрес на РРС го избира за секретар на съюза. От 1913 до 1924 секретар на РРС е Т. Ненков. В началото на Балканската война съюзът се масовизира. През военните години (1912—1918) дейността му е ограничена. След Първата световна война се разраства и укрепва, голяма роля за което изиграва организационната и политическата дейност на Г. Димитров. През 1919—1921 РРС организира и ръководи масовите стачни борби на рудничарите. В началото на след дългогодишно прекъсване започва да излиза отново «Рудничар». РРС е разтурен през 1924 по силата на ЗЗД. — 128.

¹⁰² Има се предвид «*Дружна песен*», първоначално озаглавена «Песен на труда». Текстът е създаден от Г. Кирков и опечата за пръв път в Червен народен календар за 1898. Музиката е от Г. Горанов. Тя е първата социалистическа работническа песен. За пръв път е изпълнена на 24 май 1903 в Кюстендил. — 144.

¹⁰³ *Закон за защита на женския и детския труд* — приет от XII обикновено НС под въздействието на засилващите се стачни борби на българския пролетариат; утвърден с Указ № 13 от 25 март 1905. Член 17 от закона предвижда създаването на комитети на труда, чрез които да се упражнява обществен контрол върху изпълнението му. Макар и твърде ограничено в сравнение с предложения на 21 юни 1902 от социалдемократическата парламентарна група законопроект, БРСДП (т. с.) и ОРСС се борят за неговото пълно прилагане. За разъяснение на закона през 1906 Партийната кинжарница издава брошурата на В. Коларов «Законна защита на женския и детския труд», която Г. Димитров използва в речите и статиите си. «Работнически вестник» поддържа постоянна рубрика «Из бойното поле на труда», в която се поместват дописки от цялата страна за нарушения на закона.

Законът е в сила до апр. 1917, когато е заменен със Закон за хигиената и безопасността на труда. — 145.

Назначаването на *Инспектората на труда* е предвидено в Закон за защита на женския и детския труд. Законът за инспекторите по труда е приет от Народното събрание през дек. 1906. Законът предвижда във всеки окръг да се назначи по един инспектор по труда, подчинен на Министерството на търговията и земеделието. Инспекторите на труда са задължени да следят за изпълнението на закона и да налагат санкции на нарушителите. Назначаването им техните задължения се изпълняват от комитетите на труда. — 145.

Комитети на труда — създават се от края на 1905 въз основа на чл. 17 от Закона за защита на женския и детския труд, за да упражнява обществен контрол върху приложението му. Съгласно закона в състава на Комитета на труда се включват по едно: кметът на града — председател, и членове — общинският лекар, градският лекар, околийският училищен инспектор, градският или държавният инженер, представител на работническите организации (задължително избран от работническите синдикати) и секретарят на Търговско-индустриалната камара (ако тя има такава). Мандатът на комитетите е три години. Работническият представител се избира, а останалите се назначават. Единствено работническите представители — тесни социалисти, се борят за точното прилагане на закона и за налагане на санкции спрямо собствениците-нарушители. При избора на работническите представители се води остра борба между работническите социалисти и общоделците, които провеждат политика на съглашателство в комитетите. По тази причина работниците често бламират общоделските представители. Кандидат на ОРСС за работнически представител в Комитета на труда в София през 1912 е Г. Димитров. — 145.

Правителството се за коалиционното правителство на Народната и Прогресивнолибералната партия, управлявало страната от 16 март 1913 до 1 юни 1913. — 146.

Г. Димитров има предвид *общата печатарска стачка в София*, обявена на 16 ноем. 1910 и прекратена на 23 ян. 1911. Ръководена е от работническа графична комисия, състояща се от равно число делегати на Работническия печатарски съюз, общоделските Типографско работническо дружество и Книгопечатарско дружество и възобновеното Българско типографско дружество (т. нар. сдружение на «чернокраките»). Начело на комисията е Г. Димитров (по това време председател на Работническия печатарски съюз). Стачката е предизвикана от опита на графичния съюз на собствениците да въведе нов антиработнически правилник, който предвижда увеличение на работния ден, въвеждане на извънреден труд, лишаване на младите работници от правото да се сдружават през първите четири години на работния си живот и др. На 15 ноем. 1910 работническата графична комисия свиква събрание, на което говори Г. Димитров. На 16 ноем. е обявена стачка в заведенията, където собствени-

ците са обявили правилника — 10 печатници, 4 книговезници и 3 фотоцинкографин. На 20 ноем. стачката се превръща в обща. В подкрепа на стачкуващите се обявяват печатарските работници от цялата страна, а също и международният печатарски конгрес и летариат. Получават се телеграми от Мюнхен, Загреб и Пуаре. Синдикалният комитет на ОРСС организира събиране на средства за материална подкрепа на стачниците.

Въпреки упоритата борба на стачкуващите печатари и дневната преса не е спряна изцяло. Намерени са стачниците. Получавайки широка подкрепа от държавните органи, собствениците прекъсват започнатите с работническо-графична комисия преговори. Много от стачниците са арестувани. Стачката е прекратена без съществен успех главно поради явяване на стачкозаместници и дезорганизаторската роля на общоделското Типографско работническо дружество. Характерно за общата печатарска стачка в София е постигнатото съдействие между различните печатарски организации — революционни и реформистки. — 149.

¹⁰⁸ *Графически съюз* — образуван в началото на 1910 от 27 собственици на печатници, книговезници и цинкографски работници. Основателите на съюза обявяват, че неговата цел е във вършенстването на печатарското изкуство. В действителност те изработват антиработнически правилник и сключват официален договор за задружни действия срещу работниците. Правилника се предвижда 9-часов работен ден, забранява отсъстването на много от празниците, въвежда се извънредна работа, младите работници се лишават от правото да се организират през първите четири години от своята практика и т. н. Опитът на Графическия съюз да приложи своя правилник предизвиква отбранителна стачка във всички графически предприятия, където е обявен правилникът, която прераства в обща печатарска стачка. — 149.

¹⁰⁹ *«Чернокраките»* — така работниците наричали, според Г. Димитров, членовете на възобновеното Българско типографско дружество, състоящо се от привърженици на Графическия съюз и на собствениците и отцепници от общоделското Типографско работническо дружество. В историята на работническото движение е известно с дейността си по осигуряване на стачкозаместници. — 150.

¹¹⁰ Става дума за *Типографското работническо дружество*, създадено на 12 ян. 1907 чрез обединяването на преминалото в страната на общоделците Работническо печатарско дружество (основано през 1899) и реформисткото Българско типографско дружество (основано през 1883). Изградено е на принципите на политическия «неутралитет»; учредителното му събрание приема решение да не се води социалистическа агитация сред дружествените членове. Дружеството се числи към общоделската синдикална централа.

тава дума за *Международния печатарски секретариат (МПС)*. Идеята за неговото основаване се оформя на първия международен печатарски конгрес в Париж (18—21 юли 1889). Секретариатът се създава на II конгрес (Берн, 25 авг. 1892), но спочва дейността си в края на 1893 с избирането на постоянен секретар в Берн. От апр. 1909 седалището на МПС е в Цутгарт. МПС изпълнява координационни функции между националните синдикални организации на печатарските работници от всички страни и подпомага материално стачните им борби. Стои на реформистки позиции. До Първата световна война 1914—1918 организира 6 конгреса. След възстановяване на дейността му, прекъсната през войната, се присъединява към амстердамския интернационал на профсъюзите (1919). — 150.

Книговецко дружество в София — основано през 1902 със задача да осигурява финансова подкрепа на стачките на книговецките работници. Без да развие особена дейност поради разногласия в ръководството му, фактически престава да съществува. През ноем. 1904 е възстановено. Обявено е за «неутрално», но изцяло е под влияние на общоделците. Членува в Международния книговецки секретариат. В края на 1911 оброява около 60 души. — 150.

Международен книговецки секретариат (МКС) — основан през 1907 на международна конференция в Нюрнберг; седалището му е в Берлин, по-късно — в Брюксел. Първоначално в него членуват 8 национални централи с около 34 000 членове. Впоследствие към тях се присъединяват още 4 национални книговецки централи, между които и общоделското Книговецко дружество в София. В края на 1911 секретариатът обединява около 44 600 книговецки работници. Основна задача на МКС е организирането на взаимопомощ за успешно водене на икономическите борби на книговецките работници. За тази цел е създаден т. нар. Международен фонд за съпротива, с който се подпомагат организациите, членуващи повече от 1 година в МКС.

Общоделското Книговецко дружество в София е единствената не централна организация, която членува в МКС. Поради това паричните помощи, които МКС му отпуска, не са предназначени само за организираните от него стачки, а за всички стачкуващи книговецки работници в България, което изрично е посочено в отчета на МКС за 1911 (вж *Neuvième rapport International sur le mouvement syndical. 1911. Berlin, 1912, p. 241*). — 150.

Закон за празниците и неделната почивка — става дума за закона, приет на 14 ян. 1911 на III редовна сесия на XIV обикновено НС, обнародван в «Държавен вестник», № 36 от 17 февр. 1911. С него се отменя Законът за празничните дни в България от 31 ян. 1900. Новият закон предвижда задължителна за всички работници едnodневна почивка през седмицата и девет други дни — най-важните празници през годината. Такава почив-

ка задължително се дава и за работещите в заведения и в приятия, в които производството е непрекъснато. За тях се поръчва чрез разпределение на празнични и делнични смени или чрез резервни работници да се определи за почивен ден и да е ден от седмицата. За неспазване на закона се предвидят глоби, които се удвояват в случаен на повторни нарушения.

Докладните записки и инспекторските рапорти до Министерството на търговията и земеделието официално изясняват редица факти за неспазване на закона още от влизането му в сила. Обширна информация за неговото нарушаване цялата страна дават «Работнически вестник» и вестниците от отрасловите профсъюзи. — 153.

- ¹¹⁵ Става дума за Съюза на търговските служещи в България, създаден в края на 1907 и началото на 1908 към ОРСС. Софийският синдикат на търговските служещи подготвя проект за организацията и извършва цялата организаторска работа по изграждането на съюза. Първоначално в него се включват търговските служещи от София, Плевен, Сливен, Лом и другаде. От 1910 издава в. «Търговски служащ», който води борба против опортюнизма в синдикалното движение. През 1910 съюзът влиза в Международния секретариат на търговските служещи и чрез Хр. Качиев участва в международната конференция на търговските служещи в Копенхаген. Разтурен през 1924 по силата на З.З. — 158.
- ¹¹⁶ В Белград, откъдето изпраща илюстрираната картичка, Г. Митров е изпратен в края на дек. 1911 от Синдикалния комитет на ОРСС да преговаря с ръководството на Главния работнически съюз на Сърбия за подновяване на сключените през 1909 договори за сътрудничество между отрасловите синдикални организации на Сърбия и България. — 160.
- ¹¹⁷ Георги Димитров има предвид както самата организация и учредяване на Учредителния конгрес на Келнерския съюз (София, 19 септ. 1907), така и неговите решения. Подробно за тези въпроси той се спира в статията си «Съюзът на келнерите» (Съч. Т. 1, 1981, с. 255—259). — 177.
- ¹¹⁸ Въпросът за членството в Келнеро-готварския съюз се обсъжда още на II конгрес (Варна, 7—9 окт. 1908). Преобладаващото мнение е, че в съюза могат да членуват и собствените цал-келнерите. На III извънреден конгрес (5—9 февр. 1909) се предлага цал-келнерите и обер-келнерите да не се приемат в съюза или да бъдат спомагателни членове, с право само на съгласителен глас; предложението пропада само с 1 глас. На IV конгрес (Русе, 16—19 март 1911) се решава да не се приемат само цал-келнерите, които работят на процент. — 178.
- ¹¹⁹ Георги Димитров има предвид призивите и предупрежденията на Общеделския Синдикален съюз към Келнеро-готварския

да се пази от влиянието на «тесните» социалисти и на всяка цена да запази своя организационен неутралитет. В такъв вид са материалите във в. «Народ», появили се в навечерието на V келнеро-готварски конгрес (вж *Исаченко*. Пред конгреса на келнеро-готварската организация. — № 66, 3 февр. 1912; № 67, 4 февр. 1912; Към другарите делегати на V келнерски конгрес. — № 69, 5 февр. 1912). — 179.

Келнерският интернационал е учреден на I международна конференция на келнерските работници, проведена на 17—20 май 1911 в Берлин по инициатива на Келнерския съюз в Германия. Участвуват 18 делегати от 6 страни. За седалище е определен Берлин. Българският Келнеро-готварски съюз е приет в Келнерския интернационал след 1 юни 1911. (Вж *Neuvième rapport international sur le mouvement syndical*. 1911. Berlin, 1912, стр. 257). — 179.

Георги Димитров има предвид представителите на Варненско-Пловдивското келнеро-готварско дружество. — 180.

Има се предвид изборите за XV обикновено НС на 4 септ. 1911, общинските избори на 18 септ. 1911, изборите за окръжни съветници на 9 ян. 1912 и общинските избори на 12 февр. 1912. — 185.

Отнася се за *Общата рудничарска стачка в Англия*, обявена през февр. 1912. Федерацията на рудничарите издигна искание за установяване на минимална работна заплата, на което прикрителите на мините се противопоставят. По тази причина на 16 февр. е обявена обща рудничарска стачка, в която вземат участие повече от един милион работници. Стачката продължава до 27 март, когато е прекратена поради измяната на стачния комитет. В подкрепа на английските рудничари се продължават протестни стачки и манифестации в Германия, Франция и др. Българският пролетариат изпраща чрез секретаря на Международния синдикален секретариат К. Легин в помощ на стачкуващите рудничари 1000 лв. «Работнически вестник» предоставя информационни материали за хода на стачката. — 189.

Георги Димитров има предвид адресираното до комитетите на труда окръжно № 1057/18102 от 24 юли 1906 на Отделението на труда при Министерството на търговията, и земеделието, подписано от министър Н. Генадиев. С него се прави допълнително тълкуване на Закона за женския и детския труд и по-специално на онзи текст от чл. 17, който постановява, че местните комитети, действащи в пълен състав или чрез своите членове поотделно, се ползват от правата на инспекторите на труда, предвидени в чл. 16». В окръжното се казва, че «законодателят не е искал да облекче поединично всеки член в правата на комитета, да инспектира и да съставлява сам актове за нарушението на закона». Поради това, за да са законни, реви-

зните на индустриалните предприятия трябва да бъдат извършвани «вкупом не по-малко от трима членове», по делегации и с пълномощно от комитета, подписано от неговия председател и секретар.

Окръжното, останало в сила до дек. 1908, фактически няма правата на работническите представители в комитетите на труда. — 196.

- ¹²⁵ С окръжно № 10027 от 12 дек. 1908 на Отделението за труда при Министерството на търговията и земеделието, подписано от министър А. Ляпчев, се отменя окръжното от юни 1906 и фактически се подновява дейността на комитетите на труда. Пояснява се, че «съгласно чл. 17 от Закона за женския и детския труд комитетите ще трябва да дадат, в зависимост от местните условия, по едно генерално или специално за целен мандат, или само за известно време, пълномощно на всеки един от своите членове, които поединично от името на целия комитет да се грижат за приложението на закона и да преследват нарушителите му. . . »

При прилагането на окръжното властите допускат редни нарушения на Закона за женския и детския труд, особено при провеждането на изборите за работнически представители. Показателни в това отношение са случаите в Габрово, Варна и София, които посочва Г. Димитров и за които подробно информира «Работнически вестник» (вж. статиите: «Как се осуети прилагането на Закона за женския и детския труд». — № 27 февр. 1909; «Изборите за работнически представители». — № 69 и 70 от 20 и 24 март 1909). — 196.

- ¹²⁶ Георги Димитров има предвид създаването на «Акционерско дружество «Напред»» при БРСДП(о). Основано от П. Димитров, А. Конов, П. Бакалов, В. Димитров, Сп. Донков, П. Николов, Челеби Бераха, Ал. Паскалев и Вл. Дамянов. Една от целите на дружеството е закупуването на модерна печатница. Неговите основатели имат право на $\frac{1}{8}$ от чистата печалба. — 197.

- ¹²⁷ Отнася се за оформилите се през 1910 при разцепението на Българския железничарски съюз две реформистки железничарски организации: Неутрален железничарски съюз на радикални и демократи (с печатен орган в. «Железничарски глас») и Неутрален железничарски съюз на общоделците (с печатен орган в. «Железничарско съзнание»). — 200.

- ¹²⁸ Георги Димитров има предвид сражението, станало на 18 юни 1815 южно от Ватерло (селище в Белгия, близо до Брюксел) между англо-холандско-пруските войски и армията на Наполеон I. То завършва с разгром на френската армия и довежда до окончателното падане на Наполеон от власт. — 210.

- ²⁹ Става дума за III конгрес на Металоработническия съюз (22—24 март 1912), II конгрес на Съюза на фабричните и други работни

ци (23—24 март), III конгрес на Социалдемократическата организация на окръжните, общинските и държавните служещи (24—25 март), IV конгрес на Работническия печатарски съюз (24 и 27 март), II конгрес на Работническия кожаро-обущарски съюз (27—28 март), IV конгрес на Работническия шивашки съюз (27—28 март), I конгрес на Съюза на търговските служещи (27—28 март) и годишната конференция на Работническия проволкарски съюз (24 март). — 225.

През март 1912 в София се провежда съвещателна конференция на тютюноработниците — делегати за IX конгрес на ОРСС и Централното настоятелство на Тютюноработническия съюз, в която е обсъден отчетът за състоянието и дейността на съюза през 1911. Според отчета в началото на 1911 Тютюноработническият съюз е наброявал 552 членове, а в края на годината — 14. Като основна причина за това намаление се сочат преследванията, на които са подложени тютюноработниците от страна на създания през 1909 тютюнофабрикантски картел. — 226.

Четвъртият редовен конгрес на Работническия печатарски съюз се провежда на 24 и 27 март 1912 в София. Конгресът обсъжда отчета на съюза за 1911 (по доклад на съюзния секретар Г. Бобев), въпросите за съюзните искания, агитацията и пропагандата (по реферат на Ал. Димитров) и за професионалния печат (по доклад на Ж. Христатиен); приети са и съответни резолюции. Във връзка с по-нататъшната централизация и по-добрата организация на съюза се гласуват изменения на някои членове от съюзния устав и правилник. За председател на Централното настоятелство е избран Г. Димитров. — 232.

Девети конгрес на ОРСС — проведен на 25—26 март 1912 в София. Дневен ред: 1. Отчет за синдикалното движение в България през 1911 — докладва Г. Димитров; 2. Отчет на Контролната комисия — д-р Н. Исаков; 3. Тарифните договори и тарифната политика — Н. Господинов; 4. Професионалното образование и синдикалните организации — Н. Пенев; 5. Ревизия на съюзния устав — Г. Димитров; 6. VII интернационална синдикална конференция в Будапеща — В. Коларов; 7. Избор на нов Синдикален комитет. Конгресът избира Синдикален комитет на ОРСС в състав: Г. Димитров (секретар-каснер), А. Иванов, Н. Пенев, Н. Господинов, Др. Коджейков, Ал. Иванов и М. Нанмович. — 237.

Пълният текст на отчета на Синдикалния комитет на ОРСС за IX редовен конгрес (25—26 март 1912) е отпечатан в навечерието на конгреса като отделна брошура със заглавие «Синдикалното движение в България през 1911 г.». По време на конгреса в «Работнически вестник» (№ 114, 25 март 1912) публикува кратко извлечение от него. Извадки от отчета под заглавие «Социалдемократическото профсъюзно движение в България през 1911 г.» помества швейцарското списание «Gewerkschaftliche

Rundschau für die Schweiz» (Bern), [№4, май 1912, р. 66; №5, юни 1912, р. 88. — 239.

- 134 *Съюз на пристанишните работници* — създаден през януари на 1909 по инициатива на Варненската организация на БРС (т. с.) и на Пристанищния синдикат «Съгласие» (основан на септ. 1908). В учредяването му участвуват представители на синдикалните организации на морските градове. Съюзът ръководи борбите на пристанишните работници, преносвачи, лари и др. за подобряване на трудовите условия. През 1910-1911 издава в. «Пристанищен работник». На 6 март 1911 Съюзът на пристанишните работници, Работническият железнически синдикат и Общият телеграфо-пощенски и телефонен синдикат се обединяват на учредителна конференция в София на транспортните работници. — 240.
- 135 *Съюз на фабричните и други работници в България* — създаден на 25 юли 1909 на учредителна конференция чрез обединяването на смесените, фабричните и други синдикати; влиза в състава на ОРСС. Г. Димитров е един от неговите учредители. Секретар-каснер на Централното настоятелство е В. Пандев. От май до юли 1910 съюзът издава «Бюлетин на фабричните и други работници в България», а от авг. 1910 — в. «Фабричен работник». Съюзът ръководи 133-дневната стачка на работниците от Кибритената фабрика на Гара Костенец баня (юли-авг. 1909) и други стачни борби. Разтурен е през 1924 по силата на ЗЗД. — 241.
- 136 *Тютюнсфабрикантски картел* — първият картел в България, основан в края на 1909 с основен капитал 4 000 000 лв. Матейко полъизира цялото тютюнево производство в страната. — 240.
- 137 Георги Димитров има предвид събитията след *голямата тютюноработническа стачка през 1910*, избухнала последователно във Варна (9 юни), Шумен (21 юни) и Русе (23 юни) и активно подкрепена от тютюноработническата секция в Пловдив. Стачката продължава 35 дни и завършва с пълен успех. Понеже след това Тютюнсфабрикантският картел не признава никой от извънваните придобивки и отказва да уволни стачковместниците. На 7 юли във Варна са локаутирани и започват нова стачка около 260 тютюноработници. Поради изменилите се условия е прекратена на 10 авг. без успех въпреки мералната и материалната подкрепа на СК на ОРСС и на някои местни работнически организации. Почти по същото време (26 юли-19 авг.) са локаутирани и водят борба 80 тютюноработници от Хасково поради предателската роля на местното общоделско тютюноработническо дружество не е постигнат никакъв успех. Двете неуспешни стачки на тютюноработниците причиняват финансово отслабване и числено намаление на местните тютюноработнически секции.

На VII международен конгрес на тютюноработниците

Копенхаген (10 авг. 1910) по предложение на В. Коларов е приета резолюция за оказване материална подкрепа на борещите се стачници от Варна и локаутираните от Хасково. — 246.

Работнически текстилен съюз (РТС) — създаден на Учредителна конференция в Сливен (юли 1908) на основата на Работническия текстилен синдикат; влиза в състава на ОРСС. Конференцията протича под непосредственото ръководство на Г. Димитров. РТС е член на Международния текстилен секретариат. Съюзът ръководи 62-дневната стачка на сливенските текстилци (17 септ.—20 ноем. 1908) и стачките на текстилните работници от Габрово, Пловдив и Самоков. Негов печатен орган отначало е в. «Съюзен бюлетин на текстилните работници в България» (от 25 авг. 1909 — в. «Текстилен работник») с редактор д-р Й. Данчев. Първ председател е Ат. Каварджиков. РТС е разтурен през 1924 по силата на ЗЗД. — 247.

Работнически шивашки съюз (РШС) — основан през лятото на 1907 на конференция на шивашките работници; обединява всички шивашки синдикати и секции в страната. Влиза в състава на ОРСС. Първото годишно събрание на съюза (1908) избира за председател на Централното настоятелство Вл. Раденков. От 1909 започва да издава в. «Шивашки работник», чиито редактор до 1912 е Люба (Любица) Ивошевич—Димитрова. РШС ръководи почти всички стачки на шивашките работници в страната до всеино-фашисткия преврат на 9 юни 1923. Като член на Международния работнически шивашки съюз поддържа широки интернационални връзки. Г. Димитров следи отблизо дейността на съюза, подпомага редактирането и издаването на в. «Шивашки работник» и участва в работата на съюзните конгреси. РШС е разтурен през 1924 по силата на ЗЗД. — 247.

Металоработнически съюз (МС) — създаден през ноем. 1907 на основата на Ссфийския металоработнически синдикат, към който се присъединяват Плевенският и Русенският синдикат; влиза в състава на ОРСС. Първият редовен конгрес на МС се провежда през юли 1910. Секретар на Централното настоятелство е А. Иванов. МС обхваща предимно железарски работници и металоработници от промишлените предприятия. Има организации в почти всички големи градове на страната. Печатен орган — в. «Металоработник» (излиза от ян. 1910). Разтурен през 1924 по силата на ЗЗД. — 250.

Работнически дърводелски съюз (РДС) — създаден в началото на 1909 към ОРСС. Печатен орган — в. «Дърводелски работник». Още от основаването му Г. Димитров оказва непосредствена помощ за неговото разрастване и укрепване. Първият редовен конгрес се провежда на 8 апр. 1911 в София. До Балканската война 1912—1913 съюзът организира и ръководи стачните борби на дърводелските работници. През годините на Първата световна война (1915—1918) прекратява дейността си. След

- войната постепенно се превръща в масова организация. В него влизат повечето от членовете и част от ръководството на Дърводделския съюз при БРСДП (о). РДС установява връзки с дърводделските съюзи в Германия, Австро-Унгария, Румъния и др.; негови представители участвуват в международни профсъюзни конференции и конгреси. След въвеждането на ЗЗД (1924) продължава да действа полулегално до Априлските събития 1925. — 250.
- ¹⁴² Става дума за стачката на пернишките рудничари, избухнала на 23 май 1911 по повод уволняването на 6 от най-съзнателните работници. — 256.
- ¹⁴³ *Работнически кожаро-обущарски съюз (РКОС)* — основан през юли 1907 на учредителна конференция на кожарските и обущарските работници в Плевен; с активното съдействие на Софийския обущарски синдикат от 1 окт. 1907 започва редовен вътрешноорганизационен живот. Влиза в състава на ОРСС. Цейгралното му настоятелство първоначално е в София, кратко време — в Плевен, а от май 1910 се установява в Пловдив. Дългогодишен секретар на съюза (от 1910 до 1923) е Райчо Димитров. От 6 февр. 1909 започва да излиза съюзният орган в. «Кожаро-обущар». РКОС ръководи стачните борби на кожарските и обущарските работници в страната; в близки контакти е със Сръбския работнически кожаро-обущарски съюз. Не членува в Международния кожаро-обущарски секретариат. Разтурен през 1924 по силата на ЗЗД. — 263.
- ¹⁴⁴ Местните работнически съвети се създават по решение на Учредителния конгрес на ОРСС (1904). В състава им влизат членове от Местния партнен комитет и един член от настоятелството на местната синдикална организация. Имат за задача да организират всички общи работнически мероприятия в местността. Осмият конгрес на ОРСС (1911) дава нова насока и дейността на местните работнически съвети. В приетата по този въпрос резолюция се обръща внимание на тяхната роля и задачи като «съединително звено между политическите и синдикалните организации в отделните местности» (Осми конгрес на ОРСС в България. С., 1911, с. 67—69). Г. Димитров има предвид тук именно новата насока в дейността на местните работнически съвети. — 268.
- ¹⁴⁵ През юни—юли 1911 Съюзът на предприемачите в Норвегия се опитва с локаут да нанесе удар на синдикалното движение, в което са организирани около 48 000 (25%) от работниците. Съюзът отказва да поднови тарифния договор, сключен между работниците и предприемачите на някои рудници в Северна Норвегия, и предлага заплатите на рудничарите да бъдат намалени с 10%. На 21 юни около 3400 рудничари обявяват стачка. В отговор на стачката на 8 юли Съюзът на предприемачите локаутира 17 000 работници от дърводделската, книжарската и целулозната индустрия, а на 15 юли — 15 000 металоработници.

Впоследствие числото на локаутираните организирани и неорганизиран работници достига 40 000.

Синдикалният комитет на ОРСС открива подписка за събиране на помощи за локаутираните норвежки работници и им праща 400 лв. чрез Международния синдикален секретариат в Берлин. — 273.

Става дума за *Международните секретариати (интернационали) по производства* — организации, които обединяват в международен мащаб организирани в профсъюзите работници и служещи от дадено производство в различните страни. Първият международен професионален секретариат е създаден през 1871 и обединява производителите на ръкавици. През 1913 броят на секретариатите е 32, а числото на влизащите в тях работници — 3 679 691. — 274.

Георги Димитров има предвид неуспешната стачка на дърводелските работници от фабриката на братя Руевски в Русе (16 февр. — 5 март 1912). По предложение на Синдикалния комитет на ОРСС Централното настоятелство на Работнически дърводелски съюз (РДС) поставя въпроса за стачката на годишната конференция на съюза (26 март 1912). Конференцията гласува специално решение, в което се осъждат най-остро местното настоятелство на РДС и местният работнически съвет за това, че не са предотвратили тази ненавременна и не добре организирана стачка, не са уведомили Централното настоятелство и безплезнено са изразходвали значителна сума на съюза. — 279.

Георги Димитров има предвид усъвършенствването на *системата от синдикални доверени лица* според изискванията и препоръките, съдържащи се в Окръжно № 60 на Синдикалния комитет на ОРСС от 23 ян. 1911 и в статията му «Доверените лица», поместена във в. «Работнически вестник», № 102 от 20 ян. 1911 (Съч. Т. 2, 1982, с. 352 - 361). — 281.

Четвъртият редовен конгрес на Работнически шивашки съюз се провежда в София на 27 и 28 март 1912. Освен 30 редовни делегати присъствуват Г. Димитров — представител на ОРСС и на БРСДП (т. с.), и Душан Пешич — делегат на Сръбския шивашки съюз. Конгресът обсъжда отчетите на Централното настоятелство и на Контролната комисия за дейността на съюза през 1911 и рефератът на П. Нейчев за пропагандата и агитацията сред шивашките работници и за отношението към т. нар. шадомници; приети са съответни резолюции. Гласувани са и някои изменения в съюзния устав. — 289.

Станя се за IX конгрес на ОРСС и конгресите на отделните професионални съюзи към ОРСС, състояли се от 22 до 28 март 1912. — 311.

Става дума за *Панайот П. Бобев*, роден в Търново, словослагател в Държавната печатница. Член на БРСДП (т. с.), активен

- деец на Работническия печатарски съюз и известно време негов секретар. Починал на 6 май 1912 на 27-годишна възраст. — 316.
- 162 От присъстващите на конгреса 26 делегати 6 са членове на БРСДП (т. с.). За секретар-касиер на Келнеро-готварския съюз и за редактор на в. «Келнерски готварски глас» е избран тесният социалист Стамат Георгиев, който е в непрекъснати контакти с Г. Димитров и по този начин осъществява връзката на неутралния тогава Келнеро-готварски съюз с ОРСС. — 327.
- 163 Брошурата «Работническото единство и неговите врагове» излиза от печат към средата на юли 1912. В нея са включени статиите на Г. Димитров, публикувани в «Работнически вестник» (№ 158, 160—165 и 166 от 24, 26, 27, 29 и 30 май, 1 и 2 юни 1912), под общото заглавие «Една равносметка». Брошурата съдържа специален предговор, а като приложение към нея са публикувани Амстердамската резолюция върху тактиката на социалдемокрацията и Щутгартската резолюция за отношенията между социалдемскратическата партия и работническите синдикати. — 311.
- 164 Става дума за резолюцията върху тактиката на социалдемокрацията, гласувана на Амстердамския конгрес на II интернационал (14—20 авг. 1904). Предложена от Жул Гед. Прието след остра и продължителна дискусия, тя рязко осъжда ревизионизма и министерализма. — 334.
- 165 *Стачката на работниците от Кибритената фабрика* на Гара Костенец през 1909 е най-продължителната стачка в историята на българското работническо движение (133 дни). Избухва на 26 юли в отговор на тежката експлоатация и на опитите на фабричната дирекция да ликвидира създадения през апр. 1909 работнически синдикат. Стачкуващите издигат искания: 1. Да се възстановят на работа несправедливо уволнените работници; 2. Да се премахне уволняването на организирани работници; 3. Да се признае работническият синдикат; 4. Да се увеличат заплатите на работниците; 5. Да се въведе 8-часов работен ден; 6. Да се заплатят стачните дни и др. ЦК на БРСДП (т. с.) и Синдикалният комитет на ОРСС следят отблизо развитието на стачката, полагат грижи за правилното ѝ ръководство и осигуряване на нейния успех. Сред стачкуващите работници често са Д. Благоев, Г. Кирков, В. Коларов, Т. Луканов, П. Хаджисотиров и най-вече Г. Димитров. ОРСС организира акция за материална подкрепа на стачката. Стачниците получават подкрепа и от международния пролетариат. Въпреки героичната борба на работниците стачката е прекратена без успех (6 дек.). Главна причина за това е подкрепата, която правителството на Демократическата партия и Съюзът на индустриалците оказват на компанията с доставянето от Сърбия на 1000 каси кибрит. В услуга на компанията се поставят и шоделците, които осигуряват стачкозаместници и разединяват работниците. — 339.

«Потемкинови села» — нарицателен израз за означаване на прилично, мнимо благополучие. Употребява се от края на XVIII в. и се свързва с дейността на княз Г. А. Потемкин — руски държавен и военен деец, приближен на Екатерина II. Като генерал-губернатор на Южна Русия, за да създаде у придружаващите императрицата по време на пътуване (1787) чужденци впечатленне, че Русия е гъсто населена и богата държава, той нарежда да се построят по целия път от Петербург до Крим дворци за отпих, а около тях специални декорации, създаващи илюзия за благоустроени населени места. — 341.

Работническата кооперация «Напред» в София (кв. «Ючбунар») основана през лятото на 1903 като кооперативна фурна; от 1 10 към нея се открива и бакалница. — 347.

Става дума за общоделските вестници «Български печатар», «Шивашка борба», «Кожодел», «Български металоработник», «Дърводелски работник» и «Български търговски служащ». — 348.

Георги Димитров има предвид вестниците «Железничар», «Телеграфопощенски вестник», «Пристанищен работник», «Рудничар», «Фабричен работник», «Металоработник», «Шивашки работник», «Дърводелски работник», «Търговски служащ», «Печатарски работник», «Кожаро-обущар», «Текстилен работник» и «Тютюноработник». — 348.

Стачката на работниците от железарската фабрика «Струв» в София, обявена на 29 септ. 1910, е предизвикана от големите произволи на предприемача и отказа му да изпълнява приетия тарифен договор. В ръководството на стачката попадат общоделци, които искат бързо прекратяване на борбата, но работниците (с 47 гласа срещу 17) решават да я продължат. Общоделците чрез машинации подлагат на повторно гласуване въпроса за прекратяване на стачката и получават мнозинство. Поради тяхната предателска роля стачката завършва без успех. — 350.

На 18 септ. 1910 28 собственици на обущарски работилници в Пазарджик локаутират своите работници, за да предотвратят назряващата стачка. Те изработват свой тариф, с който искат да наложат 12-часов работен ден, сключване на писмени договори с отделни работници и др. Работниците обявяват стачка, която се ръководи от местния общоделски синдикат и от Обединения синдикален съюз. Поради погрешната тактика на общоделците борбата завършва в края на окт. без успех. — 350.

«Вавилонско стълпотворение и смешение на езиците» — израз за определяне на пълен безпорядък и суматоха; разноезичие. Според древноеврейски мит, отразен в Библията, след «всемирния потоп» хората (синовете на Ной) се опитват да построят във Вавилон кула, която да достига небето. Разгневен от дървостта им, бог смесва техните езици, за да престанат да се разбират помежду си, и ги разпръсква по цялата земя. — 352.

- ¹⁶³ «Сцила и Харибда» — според древногръцката митология чудовища, обитаващи двете страни на тесен морски пролив (в по-късните представи — пролива между Южна Италия и Сицилия) и погубващи мореплавателите. Сцила е подводна скала в Месинския проток (източно от остров Сицилия), а Харибда — опасен водовъртеж близо до Сцила. Според преданието корабите, които успявали да се спасят от Харибда, неминуемо се разбивали в Сцила. Оттук изразът «намирам се между Сцила и Харибда» — грозят ме опасности от две страни. — 309.
- ¹⁶⁴ Георги Димитров има предвид решението на VII международна синдикална конференция в Будапеща (28—30 юли 1912) за изключването на Обединения синдикален съюз от Международния синдикален секретариат. — 353.
- ¹⁶⁵ Георги Димитров вероятно има предвид създадената от Кр. Станчев на 16 март 1912 в София републиканска група, наречена Народна републиканска партия. Кр. Станчев изработва проект за устав, който публикува в края на април във в. «Камбана». Единственото изискване за членство в партията е да се работи за заменяне на монархията с парламентарна република. В края на март е основана републиканска група в Шумен, а до края на април — още 27 групи. Появяването на новата партия се посреща добре само от еднически привърженици на републиканската идея. Усилията да се изгради републиканска партия в национален мащаб са прекъснати от избухването на Балканската война. — 359.
- ¹⁶⁶ Предговорът е написан специално за българското издание. Брошурата е преведена от немски език от Димитър К. Папазов (Sozi) и издадена през 1912 от Партийната социалистическа книжарница и печатница като № 9 на Синдикална библиотекa. — 310.
- ¹⁶⁷ Шестият конгрес на Общия синдикален съюз в Босна и Херцеговина се провежда в Народния дом в Сараево на 19 юни 1912. Участвуват 94 делегати. Гости на конгреса са Скарет (Австрия), Витомир Корач (Хърватско), д-р Станншевич (Славония) и Л. Дюгмеджиев (представител на ОРСС). — 375.
- ¹⁶⁸ Двадесет и третият международен рудничарски конгрес се провежда през юли (нов стил) 1912 в Амстердам. Основните въпроси, които конгресът обсъжда и по които са приети съответни резолюции, са искането за национализация на рудодобивната промишленост и за 5 дневна работна седмица. Българският рудничарски съюз поздравява конгреса, но по липса на възможност не изпраща свой представител. — 388.
- ¹⁶⁹ Вторият редовен конгрес на румънската социалдемократия (общ за партията и синдикатите) се провежда в Букурещ на 29 юни—1 юли 1912. Участвуват 96 делегати, от които 69 са на синдикатите и 21 на партията. Гости на конгреса са представители на Австрийската, Сръбската и Унгарската

социалдемократическа партия. От България присъствуват Г. Димитров и Ал. Атанасов—Шески (от БРСДП (т.с.) и ОРСС), и Хар. Христов (от Обединения синдикален съюз). -- 397.

Седем кореспонденции на Г. Димитров от Букурещ, свързани с работата на II редовен конгрес на румънската социалдемократия (29 юни—1 юли 1912). — 399.

Георги Димитров има предвид *Румънската работническа социалдемократическа партия*, основана през апр. 1893. Още от създаването ѝ се повежда остра борба между революционните сили в нея (Й. К. Фриму, Ш. Георгиу и др.) и опортюнистическите елементи, укрепили се в ръководството ѝ (Я. Недежде, Г. Диаманди и др.). През 1899 опортюнистите открито минават в Националлибералната буржоазна партия и Работническата социалдемократическа партия престава да съществува. -- 400.

На *Първата конференция на синдикалните организации и социалистическите кръжоци в Румъния*, състояла се в Букурещ на 13—15 авг. 1906, се създава Генералната комисия на румънските профсъюзи.

Втората синдикална конференция се провежда в Букурещ от 29 юни до 1 юли 1907. На нея се поставят основите на Социалистическия съюз — координационен орган на социалистическите кръжоци, по същество първата практическа стъпка към създаването на Социалдемократическата партия в Румъния.

В третата конференция на работническите организации в Румъния (6—7 ян. 1908) освен синдикатите участвуват и образуваните социалистически политически групи. Конференцията приема устава на Социалистическия съюз и новия устав на Общото обединение на професионалните съюзи в Румъния. На нея се поставя въпросът за приемане на социалистическа програма, при обсъждането на която се очертават в основни линии различните тенденции в румънското работническо и социалистическо движение. — 407.

Първият редовен социалдемократически (партиен и синдикален) конгрес в Румъния се провежда в Букурещ от 31 ян. до 2 февр. 1910. Конгресът приема програмата и устава на Румънската социалдемократическа партия. Възобновява се дискусията по въпроса за ролята на икономическата и политическата борба на пролетариата. Отново се активизират привържениците на идеята, че профсъюзите трябва да играят основна роля в подготовката на работниците за събаряне на капиталистическия строй, докато партията следвало да бъде главно свързващо звено между работниците и служещите в държавните предприятия и учреждения. В същото време се настоява синдикатите да запазят своя чисто професионален характер. Дискусията продължава и след конгреса. — 407.

Става дума за генералната 24-часова стачка в Будапеща на 10 май 1912. Повод за обявяването ѝ са инцидентите в парламен-

- та, възникнали при опита на правителството да прокара новите законопроекти и да отхвърли програмата на буржоазната левица за въвеждане на общо избирателно право. По призива на Унгарската социалдемократическа партия на борбата се издигат около 50 000 работници. Срещу стачниците са изпратени полиция и войска. При въоръжените стълкновения са убити 15 души, ранени са около 160, а над 200 са арестувани. Организацията е изгонена от парламента и се приема закон, основан на висок имуществен, образователен и друг ценз. — 415.
- ¹⁷⁵ Отпаса се за *Осмия конгрес на Втория интернационал*, състоял се на 28 авг.—3 септ. 1910 в Копенхаген с участието на В. И. Ленин. Конгресът приветствува националноосвободителната борба на народите от Азия и по същество потвърждава марксистските, макар и не докрай последователни решения на предишните конгреси за борбата против милитаризма, за единството на профсъюзите. По въпроса за единството на социалистическите партии е приета центрискта резолюция, изискваща обединяването на всички социалистически течения в национален мащаб; тя отразява стремежа на опортюнистите да развалят революционните течения в единни социалреформистки партии. При обсъждането на въпроса за кооперативното движение се приема резолюция, разработена от В. И. Ленин, с която се нанася удар върху теорията за «неутралитет» на кооперациите и на реформисткото им определение като «социалистически клетки» в буржоазното общество. — 426.
- ¹⁷⁶ Георги Димитров има предвид солидарността на българските металорботници с борбите на металорботниците от Румъния през първата половина на 1912. Започнали на 20 февр. със стачката във фабрика «Вулкан» в Букурещ, тези борби добиват особено широк размах през юни, когато стачната вълна обхваща всички металообработващи предприятия в столицата (заводите на Абримович и Хаул, фабриките «Вулкан», «Волф» и др.). Още в началото на тези борби българският Металорботнически съюз публикува в своя орган съобщение на Международния металорботнически секретариат за причините и хода на стачката във фабрика «Вулкан» и отправя апел към всички металорботници в България «да бдят зорко, щото никой металорботник да не заминава за Букурещ като «стачконарушител» (в. «Металорботник», № 2, 13 март 1912). — 428.
- ¹⁷⁷ Георги Димитров има предвид публикацията във в. «Народ» (№ 192 от 8 юли 1912), озаглавена «Конгресът на румънските социалисти». Резолюцията «За единство на работническото движение в България», приета от конгреса, е поместена след изявлението на общоделския делегат Хар. Христов, че «радикалството в българското социалистическо движение погледна върху търпими и възможни за една партия тактически различия, но не и върху принципиални. . .». — 429.

Борги Димитров е арестуван от румънските полицейски власти в Гюргево, на път за България, след приключването на годишната отчетна конференция на Металоработническия съюз. Държан е за едно денонощие, след което е екстерниран от румъния. По този повод Изпълнителният комитет на Румънската социалдемократическа партия изпраща до всички вестници в страната протестна резолюция, за която съобщава със специално писмо до ЦК на БРСДП (т. с.). — 430.

В връзка със свикването на VI международен типографски конгрес в Щутгарт (30 юли—2 авг. 1912) Българското типографско дружество (БТД) отправя искане до Международния печатарски секретариат да бъде включен в дневния ред на конгреса въпросът за обединяването на БТД и Работническия печатарски съюз (РПС). По този повод секретариатът изпраща писмо до РПС, с което го поканва да изложи гледището си по въпроса за обединяването на печатарските организации в България и да даде сведения за развитието на печатарското движение в страната. По информация на в. «Печатарски работник» (№ 67 от 10 юли и 10 авг. 1912) изложението на РПС е отпечатано на немски език и разпространено до всички секретари и чужденците типографски организации и до делегатите на конгреса. — 431.

Брошурата «Борбата за надница» е издание на Партийната диалектическа книжарница и печатница. Отпечатана е през 1912 като № 11 на «Синдикална библиотека». Автор на предговора и преводач на брошурата е Г. Димитров. Няма сведения кой е авторът на оригиналния текст и от какъв език е преведена. — 446.

Борги Димитров е осъден на едномесечен тъмничен затвор в Горната джамия в София (10 юли—10 авг. 1912) за «обиди» на общоделеца Ив. Мутафов, когото в отчета на Синдикалния комитет на ОРСС за 1909—1910 нарича полицейски шпионин. Възбуденото обвинение и присъдата предизвикват възмущение на трудещите се от цялата страна. В. «Металоработник» (№ 7, 6 авг. 1912) пише по този повод: «Нашният отличен другар — Г. Димитров, е осъден на 30-дневен тъмничен затвор за предумишлено убийство на най-опасния враг на българските работници — общоделството.» — 450.

Феникс — в митологията на древните народи (египтяни, гърци и др.) възшебна птица. Според най-разпространеното предание живеела в пустините на Арабия и всеки 500 (или 1000) години отлитала в гр. Хелнопол (Египет), където се самоизгаряла и отново се раждала от пепелта си. Феникс е символ на вечното обновяване. — 466.

Отнася се за Съюза на строителните работници — създаден през втората половина на 1912 на основата на изградените след 1904 групи и дружества на строителните, каменоделските, бояд-

жийските и керамичните работници; влиза в състава на ОРСС. По време на Балканските войни (1912—1913) преустановява дейността си. На първата конференция на съюза (24—25 март 1914) участвуват представители на пет организации от страната. Според отчета по това време съюзът има 7 секции със 177 членове. Първият редовен конгрес се провежда през 1920. Съюзът ръководи борбите на строителните работници в страната за подобряване на трудовите условия. Наскоро след създаването си установява връзки с Международния секретариат на строителните работници. Съюзът е разтурен през 1924 по силата на ЗЗД. — 468.

- 184 Георги Димитров има предвид XIX конгрес на БРСДП (т. с.) заседавал на 15—17 авг. 1912. — 469.
- 185 Учредителната конференция на СРСДМ, която полага основите на организираното младежко работническо революционно движение в България, се провежда на 17 и 18 авг. 1912 в Русе след закриването на XIX конгрес на БРСДП (т. с.). В работата участвуват 14 делегати с решаващ и приблизително толкова съществителен глас. Делегати с решаващ глас са също представители на ЦК на БРСДП (т. с.) и на ОРСС — Г. Димитров, представителят на Съюза на работническата социалдемократическа младеж в Румъния — Ланеску. Дневен ред: 1. Годишен отчет на съюза — докладва Л. Кандев; 2. Организацията на работническата младеж — Л. Кандев; 3. Приемане на проектоустава на СРСДМ — Л. Кандев; 4. Избор на Централно настоятелство; 5. Разни. В Централното настоятелство на съюза са избрани Л. Кандев, В. Ленков и Ив. Клисаров. От ЦК на БРСДП (т. с.) в Централното настоятелство е делегиран Георги Димитров, от Синдикалния комитет на ОРСС — Ил. Георгов. — 473.
- 186 «Ахилесова пета» — нарицателен израз за определяне на слабо уязвимо място на нещо или на някого. Според древногръцкия епос Ахил, най-храбрият воин в Троянската война, още след раждането му бил потопен от майка му (морската богиня Тетида) в свещените води на р. Стикс, за да стане безсмъртен. Единственото му уязвимо място останала петата, за която Тетида го държала при потапянето. Това слабо място изпод ковал Парис, който убил Ахил, като го пробол със стрела в петата. — 477.
- 187 Трудът на А. Браун «Положението на работническата класа в Германия» не е издаван на български език. По това време в България е разпространен в две различни руски издания (преведен от немския ръкопис) — като самостоятелна книга и в сборник със заглавие «Положение рабочего класса в главнейших государствах Европы, Сев.-Америк, Соед. Штатах и Австралии». 1. Вандервельд, Бельгия; 2. А. Браун, Германия; А. Лабриот, Италия». Г. Димитров е правил своите бележки по сборника. Екземплярът, по който е работил, се съхранява в личната му библиотека. — 483.

Айзенахци — членове на Германската социалдемократическа работническа партия, създадена през 1869 под ръководството на А. Бебел и В. Либкнехт на общогермански работнически конгрес в гр. Айзенах. Айзенахците отстояват реполюционната линия на Първия интернационал в международното работническо движение и са опора на неговото марксистко крило. През 1875 на конгреса в гр. Гота се обединяват с ласалианския Общ германски работнически съюз на основата на опортюнистическата Готска програма, за което са критикувани от К. Маркс и Ф. Енгелс. — 484.

Партийно обединение в Гота — отнася се за обединението на ласалианския Общ германски работнически съюз и Германската социалдемократическа работническа партия (айзенахци) в единна Германска социалдемократическа партия, извършено на конгрес, състоял се в гр. Гота през май 1875. Стремейки се към единство на всяка цена, айзенахците начело с А. Бебел и В. Либкнехт допускат при съставянето на партийната програма (т. нар. Готска програма) отстъпки на ласалианците по основни положения на марксистката теория. К. Маркс и Ф. Енгелс остро критикуват Готската програма и се обявяват против обединението на айзенахци и ласалианци на опортюнистически основ. През 1891 Готската програма е заменена с Ерфуртската програма. — 484.

Исключителният закон против социалистите в Германия е прокаран от правителството на райхсканцлера Ото фон Бисмарк против социалистическото и работническото движение. За една година от влизането му в сила (21 окт. 1878) са разпуснати 350 работнически организации и са арестувани 1500 техни дейци. Забраняват се социалдемократическият печат и работническите събрания. Германските социалдемократи се борят решително против закона. Въпреки репресиите Германската социалдемократическа партия, ръководена от А. Бебел и В. Либкнехт постепенно възстановява своите организации. Подемът на стачното движение в края на века и големият брой гласове, подадени за социалдемократическите кандидати в изборите за Райхстаг през 1890, принуждават правителството да отмени Исключителния закон. — 484.

Вероятно се отнася за реферата, който Йохан Засенбах, член на Централната комисия на германските синдикати, изнася през дек. 1911 на многолюдно работническо събрание в Брюкселския народен дом. Брюкселският просветителен комитет, за да популяризира сред белгийските работници идеята за необходимостта от синдикална централизация и от заздравяване връзките между двете крила на работническото движение — партийното и синдикалното, организира специални беседи, на които докладчици са видни германски социалдемократически дейци. По информация на «Работнически вестник» (№ 28, 15 дек. 1911) Й. Засенбах е разгледал въпросите в духа на реферата на К. Кауцки «Тактическите течения в Германската со-

циалдемокрация» (С., Парт. соц. книжарница и печатница, 1911 г.), изготвен в началото на 1911, също по молба на български синдикални дейци. — 484.

¹⁰² Става дума за конференция, организирана от Синдикалния комитет на ОРСС, със секретарите и каснерите на всички професионални съюзи. Решенията, приети на конференцията, вероятно подготвени от Синдикалния комитет, са публикувани в други синдикални вестници (вж «Шивашки работник», № 17 дек. 1911). — 501.

¹⁰³ Георги Димитров като докладчик по т. 5 от дневния ред на конгреса — «Ревизия на съюзния устав», предлага да се основа на ОРСС неприкосновен резервен фонд Защита и борба. В тази връзка той препоръчва: «За управлението на фонда СК да работи специален правилник, който да влезе в сила, след като бъде утвърден от Общия работнически съвет.» — 508.

ПОКАЗАЛЕЦ НА ПЕРИОДИЧНИТЕ ИЗДАНИЯ

Pravda («Правда») — румънски всекидневен вестник с бурнодемократическа насоченост. Излиза в Букурещ от 1888 до 1917, с прекъсване по време на Първата световна война (1916—1918). Първ редактор Ал. Белдиман. — 411.

Печатарски печатар — вестник, орган на Работническото печатарско дружество, от 1907 — на Типографското работническо дружество. Излиза в Ссфия от 10 февр. 1902 до 25 юни 1934 като продължение на в. «Вести на работническото печатарско дружество в Ссфия». В началото стои на ясни класови позиции. След отстраняването на опортюнистите от партията (1903) преминава на позициите на «свободния синдикализъм», води остра кампания срещу СДП (т. с.) и намиращите се под нейно влияние синдикати. В редактирането му участвуват Д. Димитров, А. Мицулов, Ас. Цанков, Гр. Данов, З. Василев и др. — 348.

Печатарски търговски служащ — вестник, орган на Централния съюз на търговските служещи в България при Обединения общ работнически синдикален съюз. Излиза във Варна два пъти месечно от 25 юни 1910 до 1 авг. 1914 (с прекъсване по време на Балканските войни 1912—1913). Редактиран от И. Наимович. Стои на опортюнистически позиции. Враждебно настроен към Съюза на търговските служещи при ОРСС. — 348.

Черна поща — информационен вестник за политика, литература, икономика и индустрия; типичен представител на жълтия прес в България. Излиза в София от 24 авг. 1900 до 31 дек. 1911 от 22 септ. 1912 до 10 март 1914; от 1902 — всекидневник. Изразява интересите на едрата буржоазия, със симпатии към имболовистите. Има определена антирабочническа насоченост. Във външната политика стои на русофобски позиции, с прозападна ориентация. През 1905 след разрыв между редактора на вестника Ст. Шангов и издателя Ст. Наумов започват да излизат два вестника «Вечерна поща» — Шангова «Вечерна поща» и Наумова «Вечерна поща» (с редактор С. Радев). През 1905—1906 към Шанговата «Вечерна поща» като без-

платно приложение излиза илюстрирано неделно издание с прводни романи от цял свят, снимки и биографични бележки, политнци и държавници, книгопис, карикатури и др. — 295.

Dimineața («Утро») — румънски всекидневен вестник с бурноазнодемократическа насоченост. Основан и ръководен от К. Миле. Излиза в Букурещ от 1904 до 1938 (с прекъсвания). — 411.

Дърводелски работник — вестник, орган на Работническия дърводелски съюз към ОРСС. Излиза в София един път в месец от 18 апр. 1910 до 21 март 1925 (с прекъсване през войните 1912—1918). Защищава интересите на дърводелските работници в България. Редактиран от М. Хлеббаров и Г. Додов. През 1929—1933 излиза под същото име като орган на дърводелските работници към ПРПС. След 1933 известно време излиза нелегално. — 257.

Железничар — вестник, орган на Работническия железничарски синдикат към ОРСС, от 1911 — един от органите на новосъздадения Съюз на транспортните работници. Излиза в София от 20 апр. 1905 до 30 окт. 1920 (с прекъсване през 1916—1918) първоначално два пъти месечно, от 1918 — три пъти месечно. През 1906—1911 излиза в Плевен. Редактиран от Ал. Киров, Я. Иванов, Т. Луканов и др. Спира по решение на конгрес на Съюза на транспортните работници; вместо него и в «Телеграфопощенски вестник» излиза в «Транспорт» като единствен орган на съюза. — 256, 257.

Камбана — всекидневен вестник, основан от Кръстьо Станчев и Кирил Коларов. Излиза в София от 15 окт. 1907 до 29 юни 1934 (с прекъсвания). Първоначално е частно издание, но фактически орган на най-дясното опортюнистическо и националистическо течение в широкосоциалистическата партия. В периода на Първата световна война 1914—1918 застава на страната на управляващата буржоазия, свързана с централните сили. През 1919 излиза като орган на Политическия съюз «Камбана». През 1926—1934 е седмичник. През 1934 е откупен от Лазар Поповски, който го поставя в услуга на 19-омайците. Редактиран от Кр. Станчев, М. Ников, Св. Митев, Д. Порязов и П. Делирадев. — 91.

Келнерски-готварски глас — вестник, орган на Работническия келнерски-готварски съюз, продължение на в. «Келнерски глас». Излиза в София от 1910 до 1919 първоначално два пъти, по-късно три пъти месечно. От 1919 излиза под заглавие «Келнеро-готварски глас», от 1929 — «Келнеро-готваро-кебапчийски глас». Редактиран от Т. Стоянов и Ст. Георгиев. Първоначално ръководството на вестника се стреми да му придаде политически неутрален облик. През 1919 преминава към ОРСС. След 1923 отново в неутрални позиции. — 191.

Кожаро-общар — вестник, орган на Работническия кожаро-общарски съюз към ОРСС. Излиза с прекъсвания по време на по-

(1912—1918) един път месечно последователно в Габрово, Плевен и Пловдив от 6 февр. 1909 до 1 септ. 1923. Редактиран от Лукианов, Н. Господинов, В. Коларов и др. Спишеван почти изцяло от работници. Спрян от фашистката власт. — 257.

Металоработник — вестник, орган на Металоработническия съюз в България към ОРСС. Излиза в София един път в месеца от 9 ян. 1910 до 1 май 1923. Редактиран от А. Иванов и Ив. Делчев. От юни 1914 до 1 май 1915 е заместен от в. «Работническа защита». Излиза на интересите на работниците-металици. През 1930—1936 г. дължава да излиза под същото име като орган на Независимия Металоработнически съюз към НРПС (през 1935—1936 — нелегален). — 257.

Пред — всекидневен социалистически вестник. Излиза в София от 27 май 1911 до 7 ян. 1912. Политически директор — д-р Кр. Раковски. Прокарва центристката линия на Втория интернационал след обединяването на БРСДП(о) и БРСДП(т. с.). Определено симпатизира на БРСДП(о), атакува тесните социалисти. Последните му редакции са с отрицателно отношение към опортюнизма на БРСДП(о). Редактиран от В. Нейчев, д-р Кр. Раковски и Т. Тънканков. — 103, 104, 111, 114, 349.

Род — всекидневен вестник, орган на БРСДП (обединена). Излиза в София от 15 ноем. 1911 до 30 дек. 1934. Редактирани от Я. Къзов, П. Величков и Хар. Христов. Редактори са били и Хр. Янев, Ал. Павлов, Б. Султанов, Д. Казасов (1920—1923), Кр. Пастухов, Ив. Пастухов, П. Джидров, С. Янев, Д. Нейков и др. Има определен опортюнистически характер. Враждебно настроен спрямо БРСДП(т. с.). След Първата световна война до спирането е с антисъветска и антикомунистическа насоченост. Полномен излиза от 4 окт. 1944 като орган на отечественофронтовската БРСДП. Решава да излиза на 12 авг. 1948 след вливането на БРСДП в Новите на БКП. — 171, 174, 192, 206, 336, 340, 341, 347, 349, 354, 355, 377, 378, 379, 380, 429.

Ново време — списание, теоретичен орган на БРСДП, от 1903 — на БРСДП(т. с.), от 1919 — на БКП. Излиза от ян. 1897 под редакцията на Д. Благоев отначало в Пловдив, от 1903 — в София. До 1910 излиза месечно, след това два пъти в месеца. С малки прекъсвания по време на Балканската (1912—1913) и Първата световна война 1914—1918 излиза до 5 септ. 1923, когато е спряно от фашисткото правителство на Ал. Цанков. Възстановено като месечен теоретичен орган на ЦК на БКП през 1947. Сп. «Ново време» е неразривно свързано с дълбоко принципната непримирима борба, която революционните марксисти начело с Д. Благоев водят за пролетарски характер на партията, за чистотата на марксистката теория, против ревизионизма и всички отклонения от марксизма. След победата на социалистическата революция разработва проблемите на марксизма-ленинизма в икономическата, политическата, историческата, философската, културната и други области

ва идеологическия фронт. — 130, 164, 227, 233, 252, 253, 254, 384, 437, 477.

Печатарски работник — вестник, орган на Работническия печатарски съюз към ОРСС, от 1920 — орган на Съюза на работниците от графичното и книжното производство. Излиза в София веднъж в месеца от 12 февр. 1910 до 1921 (с прекъсвания) като продължение на в. «Печатар». От 1 дек. 1921 излиза под заглавие «Графически работник». Стои на класово-партийни позиции. Редактори: Е. Марковски, Й. Милев и А. Захариев. — 233, 257, 378, 437.

Пристанищен работник — вестник, орган на Съюза на пристанищните работници. Излиза два пъти в месеца във Варна от 20 ноем. 1910 до ян. 1912. Редактори — Д. С. Попов и Ст. Д. Бъчваров. Стои на революционни марксистки позиции. Отразява борбите на пристанищните работници, преносвачи, колари и др. за подобряване условията на живот и труд. — 257, 286.

Работническа България — вестник, орган на БРСДП (обединена) и на Сединения общ работнически синдикален съюз. Излиза два пъти (през 1911 — три пъти) седмично в София от 1 ян. 1909 до ноем. 1911. Редактиран от Я. Сакъзов, Ил. Янулов, П. Величков и Ст. Манов. Вестникът е трибуна на опортюнизма в българското работническо и социалистическо движение. Публикува материали и за работническото движение в други страни, за дейността на Втория интернационал и на западноевропейските социалдемократически партии. — 34, 103, 104, 111, 114.

Работническа Румъния — вж *România muncitoare*.

Работнически вестник — вестник, орган на БРСДП, от 1903 — на БРСДП (т. с.), от 1919 — на БКП; от 1904 до септ. 1923 едновременно е орган и на ОРСС. Издава се по решение на IV конгрес на БРСДП. Излиза от 5 септ. 1897 до 10 септ. 1923 легално, от 27 окт. 1923 до май 1939 с прекъсвания — нелегално. Излиза седмично до 1904, до 1908 — два пъти, а след това три пъти в седмицата; от ноем. 1911 става всекидневник. Отначало е издаван в Казанлък (1897—1898), през 1899 — в Стара Загора, от 1900 — в София. Редактиран от Г. Кирков самостоятелно и в съредакторство с Е. Давидов (1897—1900), от Г. Гергиев (1900—1909), Хр. Кабакчиев (1910—1923), Г. Димитров и В. Кларов (септ. 1923 — февр. 1924) във Виена (нелегално). В редакцията участвуват и Т. Петров, П. Георгиев, Ив. Недялков—Шабли, Тр. Костов (1935—1936, 1940—1941), Е. Стайков (1936—1937), Д. Найденов и др. В продължение на десетилетия Г. Димитров завежда и редактира отдел «Синдикално движение». «Работнически вестник» има изключителни заслуги за популяризирането на социалистическите идеи сред работническата класа, за развитието на революционната марксистка партия в България, за разгрома на опортюнизма и реформизма, за пропагандирането на идеите на Октомврийската революция 1917 и ленинизацията на партията. Спира след решението на ЦК на БКП

живането на БКП и РП в БРП, чийто орган става в «Работни-
ко дело». — 68, 108, 130, 164, 170, 188, 198, 227, 233, 252, 253, 254,
268, 269, 300, 312, 319, 324, 336, 363, 378, 380, 381, 392, 430,
475, 476, 493.

Работничке новине («Работнически новине») — вестник, централен
орган на сръбското социалистическо движение. Излиза от апр. до
1897, когато е забранен. Възобновен през 1902. От 1903 е ор-
ган на Сръбската социалдемократическа партия, от 1919 — на
социалистическата работническа партия на Югославия (комуни-
стическа), от 1920 — на Югославската КП. През 1902—1914 излиза в
Београд, а през 1914—1915 — в Ниш, когато е забранен отново.
Повновавя излизането си през 1918—1920. От март до дек. 1921
излиза под името «Социјалистичке радничке новине», след което
становява названието си. През 1921—1929 е орган на Югослав-
ската социалистическа партия. През 1929—1941 излиза като не-
законен вестник, но фактически е на социалреформистки позиции. —
135, 507.

Lupta Muncitcare («Работническа Румъния») — вестник, орган
на синдикалното движение в Румъния. Излиза от 1 ян. до 9 юни
1905 и от 5 март 1905 до 1914, когато променя името си на «Lupta
Muncitcare» («Всекидневна борба») и става орган на Румънската со-
циалдемократическа партия. — 408, 411, 419, 420.

Рудничар — вестник, орган на Работническия рудничарски съюз
в ОРСС. Излиза от 5 февр. 1908 до 1933, през 1908—1910 в Плов-
див с редактор Т. Луканов, след това — в София; до 1912 е редак-
ционен от Г. Димитров, по-късно — от Я. Иванов. През 1913—1921
излиза. Спрян след Септемврийското антифашистко въстание
1923 и възстановен през 1932—1933 като орган на Независимия руд-
ничарски съюз. През 1935 излиза нелегално на циклостил. — 256,

Синдикален лист — вестник, орган на Обединения общ работни-
чески синдикален съюз. Излиза в София един път седмично от
авг. 1908 до 5 юли 1909. Редактиран от П. Величков. Отразява
гледите на общоделците и анархолибералите по въпросите на
синдикалното движение. Публикува статии на Г. Блжков, Ил.
Дулов, Н. Харлаков, П. Делирадев и др. — 344.

Съюзник — вестник, орган на Социалдемократическата (от 1920—
1923 Комунистическата) организация на държавните, окръжните и об-
ластните служители. Излиза два пъти в месеца (от 1919 — всяка
понеделника) от 1 ян. 1909 до 1 септ. 1923 (с прекъсвания) последовател-
но в Търговище, Шумди и София. Обявява се против неутралитета
на профсъюзното движение, за тесни организационни връзки с
РСДП (т. с.), по-късно — с БКП. В редактирането му участву-
ват А. Шишков, Ц. Стефанов, Е. Марковски и Бр. Илиев. — 128.

Кръстен работник — вестник, орган на Съюза на българските

текстилни работници към ОРСС. Излиза два пъти в месеца от авг. 1909 до 15 март 1925 (с прекъсвания) в Сливен; продължава на «Съюзен бюлетин на българските текстилни работници». Защитник на интересите на текстилните работници. Редактори — Ал. Й. Данчев, Н. Г. Данчев и Н. Дешлиев. Спрян от правителството на Ал. Цанков след Априлските събития 1925. — 257.

Телеграфопощенски вестник — вестник, орган на Телеграфопощенския и телефонен синдикат, от 1911 — на Съюза на транспортните работници към ОРСС. Излиза в София три пъти в месеца от 1 ян. 1903 до 4 дек. 1920. Отначало е редактиран от В. Нейчев, по-късно от Т. Петров; през 1908—1909 отговорен редактор е Г. Димитров, а след него — Др. Коджейков. При редакторството на Нейчев е на неутралистки позиции. След това е списван в опростен социалистически дух, против неутралитета в синдикалното движение, за идейни и организационни връзки с БРСДП (п. с.) — 256, 257.

Търговски служащ — вестник, орган на Съюза на търговските (по-късно и на банковите) служители към ОРСС. Излиза в София от 15 юни 1910 до 1925 (с прекъсвания по време на войните), отначало един път месечно, от 1920 — два пъти в месеца. Редактиран от Ив. Ботушаров, Я. Нисимов и А. Бояджиев. Бори се против опортюнизма в синдикалното движение. Спрян след Априлските събития 1925. — 164, 257.

Тютюноработник — вестник, орган на Общия тютюноработнически съюз към ОРСС. Излиза в Пловдив от 15 март 1908 до 1 февруари 1925, отначало един път, по-късно два пъти в месеца, с прекъсвания през Балканската (1912—1913) и Първата световна война 1914—1918. Основател и пръв редактор на вестника е Н. Господинов. В първите години в редакцията участва и В. Коларов, по-късно Ат. Бобев, Ст. Кираджиев и Г. Вангелов. Защитник на интересите на тютюноработническия пролетариат, води борба против създадения през 1909 картел на тютюневите фабриканти. — 257.

Учителска искра — вестник, орган на Социалдемократическия (от 1919 — на Комунистическия) учителска организация. Излиза в София три пъти в месеца от 15 май 1905 до 28 юли 1923. Защищава професионалните интереси на учителите, насочва техните борби, пропагандира социалистическите идеи сред тях, води борба срещу опортюнистите. Разглежда от марксистко гледище проблемите на училищната политика. От 1905 отцепилите се анархолиберали издават свой вестник със същото име. Редактори: П. Радонев, Г. Кръстев, Т. Лукачова, Т. Стоянов, Л. Кандев, Н. Вълчаров, М. Станев и Р. Кандева. От ноем. 1923 продължава да излиза под името «Учителско единство». — 128.

Фабричен работник — вестник, орган на Съюза на фабричните и други работници към ОРСС. Излиза в София един път в месеца от 20 авг. 1910 до юни 1915 и от 17 ноем. 1921 до 1 юли 1923 като про-

жение на «Бюлетин на Съюза на фабричните и други работници в България» (май—юли 1910). Редактиран от В. Падин, Ж. Дитров и др. — 257.

Народен календар — годишен календар, популярно издание на партията за агитация и пропаганда. Излиза по инициатива на Д. Благоев от 1896 до 1923 с прекъсвания по време на войните (1912—1918). Вместо предговор към I книжка е публикувано стихотворението на Хр. Ботев «Елегия» под заглавие «За народа!». На страниците на календара се публикуват и други произведения на Хр. Ботев и очерци за видни възрожденци, снимки и материали за партийни и синдикални конгреси, забавки, протестни акции, чествувания на Първи май, биографични справки с портрети на изтъкнати дейци на българското и международното социалистическо и работническо движение. Черният народен календар е най-популярното за времето партийно издание, достигнало 80—100-хиляден тираж. В съставянето му и статиите и материали участвуват Д. Благоев, Г. Кирков, Г. Органев, В. Коларов, Г. Димитров, Хр. Кабакчиев и други дейци на партията и на ОРСС. — 253, 437.

Работнически вестник — вестник, орган на Работническия шивашки съюз към ОРСС. Излиза в София един път в месеца от 1 юли 1910 до 9 септ. 1919, с прекъсване през 1916—1918. До апр. 1912 редактиран от Л. Ивошевич—Димитрова, по-късно от Б. Гогов, М. Наимович, М. Божков и др. В издаването и редактирането му участва Г. Димитров. — 257.

ПОКАЗАЛЕЦ НА ЦИТИРАНАТА И СПОМЕНАВАНАТА ЛИТЕРАТУРА

Вилненията на правителството в Бургас. (Подпис: М. Р.). — «Работнически вестник», XV, № 51, 12 септ. 1911. — 66.

Дневник (стенографически) на XIII обикновено народно събрание, II редовна сесия, LV заседание, 21. I. 1905 г. С., Нар. събрание, Държ. п-ца, 1905. Кн. 7, с. 2056. — 147.

Дневник (стенографически) на XIV обикновено народно събрание, III редовна сесия, LVII заседание, 14. I. 1911. С., Нар. събрание, Държ. п-ца, 1911. Кн. 6, с. 1980. — 154.

До всички професионални съюзи, синдикати и общоработнически настоятелства при Обединения синдикален съюз. Окръжно. София, 24 януари 1912 г. — «Народ», I, № 58, 25 ян. 1912. — 172.

Зола, Емил. Разгром. Роман из Френско-пруската война. (Прев. от фр. Иван Стойнов). С., сп. Ново о-во, 1909, 482 с. (Ново о-во. Седм. лит. списание. Кн. 29). — 461.

Интернационалната синдикална конференция в Будапеща. Из хвърлянето на «обединените» синдикати из Интернационала. — Другите решения на конференцията. — Към единство! С., Нар. соц. к-ца и п-ца, 1911. 40 с. — 52.

Карпузов, Георги. Безподобни шоролопчи. — «Народ», I, № 10, 2 дек. 1911. — 354.

Конгресът на румънските социалисти. — «Народ», I, № 192, 1 юли 1912. — 429.

Маркс, Карл. Наемен труд и капитал. С увод от Фридрих Енгелс. Прев. от руски Г. Бакалов. 4. изд. на български. Кюстендил, п-ца «Изгрев», 1905. 62 с.

1. изд. — в. «Росица», № 2—10, 11 юни—6 авг. 1886.

2. изд. — 1895. Изд. к-ца Г. И. Пенков и с-ие, Казанлък. (Прев. Г. Бакалов).

3. изд. — 1895. Изд. печ. «Селянин», с. Мусина. (Прев. Дръсво Негенцов—Дан). — 447.

Маркс, К. и Ф. Енгелс. Комунистически манифест. Превел от немски Г. Бакалов. Трето издание на български. С., Книгоиздателство «Знание», 1905. 67 с.

1. изд. Русе, Скорпеч. на С. Гулапчев, 1891. V, 91 с. Превод на руското изд. от 1882 г. и предговор — Ив. Т. Кутев, със заглавие «Манифест на Комунистическата партия».

2. изд. Варна, изд. на Ст. Георгиев и с-ис, 1900. 64 с. Превод от немски Г. Бакалов със заглавие «Комунистически манифест». — 120.

III годишен конгрес на Общия работнически синдикален съюз в България. Заседал на 10 и 11 април 1911 г. в София. (Протоколи). С., Парт. соц. к-ца и п-ца, 1911. 80 с. (Синдикална библиотека. Кн. 6). — 87, 108.

Движение на рабочего класса в главнейших государствах Европы, Азии, Америки. Соед. Штатах и Австралии. Т. I. Эмиль Вандервердт. Бельгия. — Адольф Браун. Германия. — Артур Лабриола. Италия. Спб., Издание Н. Глаголева, 6. г. 110, 144, 51 с. — 483.

Младите работнички. Книжка за младите работнички. Прев. от немски (Д. Папазов). С предг. от Г. Димитров. С., Парт. соц. к-ца и п-ца, 1912. 32 с. (Синдикална библиотека. Кн. 9). — 369.

Младните на една работничка. Разказ от самата работничка. Прев. от немски. С., Парт. соц. к-ца и п-ца, 1910, 78 с. (Раб. библиотека. «Почивка». Кн. 4). — 369, 370.

Протоколите на XVII годишен конгрес на Българската работническа социалдемократическа партия. (Заседал на 11, 12, 13 и 14 юли 1910 г.). С., Парт. соц. к-ца и п-ца, 1910. 78 с. — 471.

Синдикалното движение в България. С., Парт. соц. к-ца и п-ца, 1910. 148 с. (Синдикална библиотека. Кн. 5). — 87.

Синдикално движение. (София). — «Народ», I, № 71, 9 февр. 1912. — 341.

Сидоров, Сидер. Ние и те. (По повод двата синдикални конгреса.) — «Народ», I, № 164, 165, 167, 171 и 173 от 5, 6, 8, 10, 13 и 15 юни 1912. — 336.

Хребел, Х. Професионалните съюзи и социалдемократията. (С приложение: Шутгартската резолюция за отношенията между партията и синдикатите). С., П-ца «Централна», Парт. соц. к-ца, 1909. 16 с. (Синдикална библиотека. Кн. 1). — 122.

Mitsoff, A. Bulgarien. — In: Siebenter Internationaler Bericht über die Gewerkschaftsbewegung 1909. Berlin, Verlag: Internationaler Gewerkschaftsbund (C. Legien), 1911, p. 187—195. — 44.

Vassilew, Grigor. Die Gewerkschaftsbewegung in Bulgarien. — In: Zweiter Internationaler Bericht über die Gewerkschaftsbewegung 1905. Berlin, Verlag: Internationaler Gewerkschaftsbund (C. Legien), 1906, p. 98—111. — 339.

ИМЕНЕН ПОКАЗАЛЕЦ

Абаджиев, Ат. — синдикален деец. Шивач ст Лом. Член на Рудническият шивашки съюз. Делегат на IX конгрес на ОРСС (1912) — 284.

Алфандари, братя — собственици на тенекеджийска работилница в София. — 394.

Аллах — името на бога в мюсюлманската религия. — 453.

Арборе—Рали (Arbore—Ralli), д-р Екатерина (1873—1937) — деятелка на румънското и международното социалистическо и комунистическо движение. Дъщеря на руския емигрант в Румъния д-р Замфир Арборе—Рали. Включва се в революционното движение в края на 90-те години на XIX в. Една от основателките на Румънската социалдемократическа партия (1910) и член на нейния Изпълнителен комитет (1910—1914). Участвува в работата на Втората балканска социалдемократическа конференция в Букурещ (1915). В годините на Първата световна война 1914—1918 няколкократно е арестувана за антивоенна дейност. През 1921 емигрира в Съветска Русия. Тук работи в румънската комунистическа група и се занимава с издателска дейност. През ян. 1924 се завръща в Румъния. С. г. е експулсирана от страната за революционна дейност. Установява се в СССР, където работи в апарата на Коминтерна по проблемите на Румънската комунистическа партия. Участвува в работата на V конгрес на Румънската КП (дек. 1931). — 417.

Атанасов, Енчо (1874—1931) — българин от Кюстенджанско. Работник-металик. В революционното движение се включва в началото на века. Един от активните дейци на Румънската социалдемократическа партия и на синдикатите. След Октомврийската революция 1917 работи за изграждане на комунистически групи в Румъния и сред добруджанската емиграция във Варна. През юни 1920 е заловен на път за Съветска Русия и осъден на дългогодишен затвор. — 417.

Ащън (Ashton), Томас (1844—1927) — деец на английското и международното профсъюзно движение. По професия миньор. Секретар на Рудничарската федерация в Англия (1889—1919) и на Международния рудничарски секретариат (1912). — 189.

Бebel) (Bebel), Август (1840—1913) — деец на германското и международното работническо движение. По професия работник-струкар. Политическата си дейност започва през първата половина на 70-те години на XIX в. През 1867 става председател на Съюза на работните работнически дружества, който през 1868 се присъединява към Първия интернационал. През 1869 заедно с В. Либкнехт основава Германската социалдемократическа работническа партия (айзенахци). В продължение на 27 години е депутат в Райхстага. Води борба за обединяването на Германия по демократичен път. По време на Френско-пруската война 1870—1871 застава на интернационалистически позиции и се обявява в защита на Парижката комуна 1871. За революционна дейност е осъждаан няколкократно на затвор. Заедно с В. Либкнехт съдействува за обединяването (1875) на айзенахци и ласалианци на основата на опортюнистическата Готска програма, поради което са критикувани от Маркс и Енгелс. През годините, когато действа Изключителният закон против социалистите (1878—1890), се бори за възстановяването на разгромените от полицията партийни организации. Успешно ръководи нелегалната и парламентарната дейност на партията през 90-те години на XIX в. и в началото на XX в. се обявява против реформизма и ревизионизма, но борбата му носи непосредствен характер. В последния период от дейността си допуска значителни грешки. Трудовете и дейността на Бебел се ползват голяма известност сред тесните социалисти в България. Особено популярни са изследванията му по въпросите на женското пролетарско движение — «Жената и социализмът» (бълг. превод — 1943 и 1958). — 337, 369, 484.

Белов — инженер по поддържането на жи линия Бургас—Алтош през 1910—1911. — 65.

Благоев, Димитър (Д. Б. Николов — Д я л о) (14 юни 1856, с. Златоричане, Костурско — 7 май 1924, София) — основоположник на научния социализъм и на революционната марксистка пролетарска партия в България; най-изтъкнатият теоретик на марксизма в България и на Балканите в края на XIX и първия четвърт на XX в. По време на Руско-турската освободителна война 1877—1878 участва в боевете за Стара Загора. След войната заминава в Русия. В Петербург следва естествени науки (1881—1882), от 1883 — право. Основава «Партия на руските социалдемократи» (1883), известна като Б л а г о е в а г р у п а, която е първата социалдемократическа организация в Русия. Издава в. «Рабочий» (от септември на ян. 1885), в който е публикувана в съкратен и редакционен изменен вид програмата на «Партията на руските социалдемократи». На 16 март 1885 за революционна дейност е изгонен от Русия. Установява се в София. Заедно с Виктория (Вела) Живкова, с която свързва живота си, започва да издава «Журнал «Съвременний показател»» (1 юни 1885) — първото социалистическо списание в България. Инициатор е за свикването на представителите на социалистическите дружинки в България на сбирка в Пърново (21—23 апр. 1891) и на Учредителния конгрес (20 юли — 2 авг. 1891) на Българската социалдемократическа партия на връх

Бузлуджа. От Учредителния конгрес до края на живота си неколкократно е избран за член на ЦК на партията. Д. Благоев заедно с Г. Георгиев и Г. Кирков ръководи и довежда борбата срещу опортюнистите до техния идеен разгром и до отстраняването им от партията (1903). Той отстоява пролетарския революционномарксистки характер на партията, като води непримирима борба против всички опортюнистически отклонения в нея. При неговото ръководно участие се учредява Общият работнически синдикален съюз (1904).

Като народен представител (избран за пръв път през 1900) отстоява коренните интереси на работническата класа.

Д. Благоев е последователен патриот-интернационалист, стои решително на антивоенни позиции. Ръководи делегацията на БРСДП (т. с.) на Първата (1909) и Втората (1915) балканска социалдемократическа конференция и на Копенхагенския конгрес на Втория интернационал (1910). В Копенхаген участва в срещата на делегатите от марксистката левица, между които е В. И. Ленин. В годините на Първата световна империалистическа война 1914—1918 води борба против социалшовинизма и измяната на лидерите на Втория интернационал, обявява се за създаването на нов интернационал на основата на революционния социализъм и пролетарския интернационализъм. Това го доближава до възгледите на В. И. Ленин и през лятото на 1917 тясносоциалистическата партия се присъединява към възглавяваната от болшевиките цинцифърмервалдска левица. Благоев посреща с голямо въодушевление Великата октомврийска социалистическа революция 1917 и застава начело на превъоръжаването на партията с идеите на ленинизма. Под негово ръководство БРСДП (т. с.) става съоснователка на Третия, Комунистически интернационал (март 1919), преименува се на БКП (т. с.) и приема Програмна декларация в духа на ленинизма. Благоев подкрепя възприетия от ЦК на БКП (5—7 авг. 1923) курс на въоръжено въстание против установената в страната на 9 юни 1923 фашистка диктатура, а след неговото кърваво потушаване се обявява в защита на въстанието и жертвите на белия терор.

Д. Благоев е основател на теоретичния орган на партията — сп. «Ново време», и е негов неизменен редактор от ян. 1897 до сепарането му на 12 септ. 1923. Всестранно образован марксист, той е автор на научни изследвания в областта на историята, икономиката, философията, литературознанието. По-важни трудове: «Нашите апостоли» (1886), «Що е социализъм и има ли той почва у нас?» (1891), «Социализмът и работническият въпрос в България» (1900), «Икономическото развитие на България. Индустрия или земледелие» (1903), «Принос към историята на социализма в България» (1906) и др. Редактор или съредактор е на «Вестник на учителското дружество» (Видин, 1889—1890), сп. «Ден» (Шумен, 1891—1893), в. «Работник» (1892—1894), сп. «Дело» (1894—1895) и др. Той е един от основателите на първите работнически кооперации в България.

Д. Благоев създава здрави революционни традиции в партията, на които тя се опира и израства като партия от нов, ленински тип. — 499.

Борн (Born) (истинска фамилия: Бутермилх; Buttermilch), Стефан (1824—1898) — един от ранните представители на реформизма в германското работническо движение. Работник-словослагач. Запознава се с Ф. Енгелс и К. Маркс и през 1847 става член на Съюза на комунистите. В периода на революциите 1848—1849 обявява против принципите на Съюза на комунистите и фактически го напуска. Възглавява «Централния комитет на берлински работници» и създаденото от него «Работническо братство» (1848). Противник е на самостоятелните политически действия на работническата класа. Отклонява работниците от общополитическите задачи, стоящи пред немския народ, стреми се към осъществяването на дребни реформи, организиране на взаимопомощ, работнически кооперации и пр. В. И. Ленин характеризира позицията му като опортюнистическа, близка до позицията на руски икономисти. През 1849 Борн участва в Дрезденското въстание, след разгрома на което емигрира в Швейцария и се оттегля от политическа дейност. — 483.

Браун (Braun), Адолф (1862—1929) — немски социалдемократ, водач на работническото движение в Германия и Австро-Унгария. През 90-те години на XIX в. е един от редакторите на в. «Форверц» («Напред») и на други немски и австрийски социалдемократически списания. Автор е на редица трудове по въпросите на профсъюзно движение. — 483.

Бриан (Briand), Аристид (1862—1932) — френски държавен деец и дипломат. Юрист. Политическата си кариера започва в социалистическото движение. В 1902 е избран в парламента. През 1906 става в буржоазно правителство, за което е изключен от Социалистическата партия. През 1909—1931 11 пъти е министър-председател и 16 пъти — министър на външните работи. Използува въоръжена сила срещу общата стачка на железопътните работници във Франция (1910). Един от инициаторите на Локарнската конференция (1925), на пакта Келог—Бриан (1928) и на проекта за създаване на «Паневропа» (1929). Империалистическата си политика умело прикрива с пацифистка фразеология, която му създава име на «защитник на мира»; през 1926 получава Нобелова награда за мир. През 1931, съзнавайки нетрайността на системата от съюзи в Европа и растящата опасност от страна на Германия, предприема крачка към сключване на френско-съветски договор за ненападение. През с. г. се оттегля от политическия живот. — 118.

Бухингер (Buchinger) — секретар на Унгарската социалдемократическа партия (1912). — 406, 409, 415, 417.

Валиняну (Valineanu), М. — деец на румънското работническо движение. Секретар на Металоработническия съюз (1912). Член на генералната комисия на синдикатите (от 1917). — 428.

Върдаров, Петко (1878—1963) — партизанин и синдикален деец. Обществено-работнически работник от Плевен. Участва в създаването на първите социалистически групи. Член на Работнически кожиро-обущарски съюз и председател на Централното му настоятелство (1908).

Делегат на IX конгрес на ОРСС (1912). Избиран за народен представител и общински съветник от името на партията. Учасник в Септемврийското антифашистко въстание 1923. — 283, 284.

Вазов, Георги Миичов (1860—1934) — военен деец, генерал-лейтенант. Брат на Иван Вазов. Завършва пехотно (1880) и инженерно (1883) военно училище и Николаевската военна инженерна академия в Русия (1888). Един от участниците в детронацията на крал Александър I Батенберг (1886). След контрапреврата емигрира в Русия и служи около 10 години в руската армия. През Балканската война 1912—1913 войските от командования от генерал Вазов в Източен сектор осъществяват пробив в отбраната на Одринската крепост. От 27 юни до 28 авг. 1913 е министър на войната. — 457.

Василев, Григор (Г. В. Гьорев) (1883—1942) — буржоазен политически деец, адвокат и журналист. Завършва право в София и Женева. Първоначално е член на широкосоциалистическата партия. През 1904—1906 е секретар на общоделския Свободен синдикален съюз. След Балканската война 1912—1913 преминава към Демократическата партия, а след Деветоюнския военно-фашистки преврат 1923 се включва в Демократическия сговор. Министър на земеделието в кабинета на А. Ляпчев (май 1930—юни 1931). Избран три неколкократно за народен представител. Учасува в т. нар. «Петсрка», сформила се през пролетта на 1936 като буржоазно-демократична опозиция на монархо-фашистката диктатура. Един от лидерите на демократичната опозиция в XXIV обикновено заседание (1938—1939). Главен редактор на сп. «Българска земя» (1931—1932) и на сп. «Нация и земя» (1933—1934). Един от редакторите на органа на Демократическата партия в. «Пряпорец» (1898—1930). Заедно с Г. Т. Дананлов и Ал. Гиргинев редактира сп. «Демократия» (1920—1923), а с К. Николов и Т. Кожухаров през 1922 — сп. «Народ и армия». В навечерието на Втората световна война осъжда хитлеристката агресия в Чехословакия. — 29, 355.

Вивиани (Viviani), Рене (1863—1925) — френски политически и държавен деец. Юрист. Политическата си кариера започва като социалист. През 1893 е избран в парламента, където се присъединява към групата на «независимите» социалисти и става един от изявените представители на реформисткия социализъм. Заедно с Ал. Милераи и други ренсгати напуска Социалистическата партия (1905) и учасува в създаването на групата на т. нар. републикански социалисти (от 1911 — Републиканска социалистическа партия). През 1906—1909, 1909—1910, 1913—1914 и 1915—1917 е министър, а от юни 1914 до окт. 1915 — министър-председател. След Първата световна война е представител на Франция в Обществото на народите. — 118, 179.

Влайков, Тодор Генчов (псевдоними: В е с е л и н, З д р а в к о в) (1865—1943) — писател и общественик, редовен член на БАП (1900). Завършва гимназия в София (1885) и следва като стипендиант slavянска филология в Московския университет. Под влияние на италианските идеи напуска университета (1888), за да се оиди

народополезна дейност. Учителствува в родния си град Пир-
ня (1888—1891). През 1890 основава първата кооперация в Бъл-
ня в с. Мирково, Софийски окръг. През 1891—1892 е гимназиа-
учител в Търново, през 1892—1894 — училищен инспектор в
ня. Един от основателите и председател (1898) на Българския
стелски съюз. Редактира в. «Съзнание» (1898—1934). От 1900
лен на Демократическата партия. Заседно с Найчо Цинов е наче-
на младодемократическата група, която през 1905 се обособя-
в Радикалдемократическа партия (от 1922 — Радикална партия).
Вайков е един от нейните лидери и главен редактор на теоретич-
й орган сп. «Демократически преглед» (1902—1928). Народен
ставител в XI (1901), XIII (1903—1908) и XVIII (1919—1920)
кновено НС. Известно време е председател на Съюза на бъл-
ските писатели. През 1931, разочарован, се оттегля от полити-
кия живот.

Литературното наследство на Влайков е огромно. Той е и един
най-активните български публицисти. В своите разкази и по-
ти Влайков идеализира патриархалния бит, като разкрива ре-
стично процеса на разоряване на малоимотните селяни и занаят-
и. В други произведения пропагандира народническите си раз-
вния за необходимост от борба против капиталистическите
ядки с оглед запазването на селската патриархална идруга.
В-хубавата му творба са мемоарите «Преживяното» (3 ч., 1934—
2). — 147.

Ганчев, Иван Николов (ок. 1877—1925) — партисен и синдикален
д, по-късно един от идеолозите на «левия» опортюнизъм в Бъл-
ня. Със социалистическите идеи се запознава като ученик във
динската гимназия. Член на БРСДП от 1898. Завършил химия
ермания. След завръщането си в България застава на страната
революционните маркенисти. През 1912 е привлечен в редакция-
на «Работнически вестник». Участвува дейно в синдикалното
женне. Заседно с Г. Димитров и В. Коларов е делегат на VII
кдународна синдикална конференция в Будапеща (1911) и на
канската синдикална конференция във Виена (1913). Участву-
като офицер в Балканската война 1912—1913. През Първата
товна война 1914—1918 е помощник-редактор на «Работнически
тник». Приветствува победата на Октомврийската революция
17. На I конгрес на БКП (1919) се обявява против партийната
ограма и тактика; около него се образува левичарска група.
Фракционна дейност е изключен от партията (1920). Издава
«Искра» (1920—1921) — идеен орган на «левите» комунисти, и
«Революционна истина» (1922). По време на Септемврийското ан-
фашистко въстание 1923 се поставя на разположение на партия-
без да е приет в редовете ѝ. След поражението на въстанието ЦК
възлага издаването на легален орган на БКП в. «Лъч» (1923—
24). Ганчев дава антипартийна насока на вестника, поради кое-
е бойкотиран от комунистическите среди и той е принуден да
екрати издаването му. След атентата в черквата «Св. Неделя»
апр. 1925) е заловен и убит в Дирекцията на полицията — 273.

Гадиев, д-р Никсла Иванов (1808—1923) — буржоазен полити-

чески деец и публицист. Юрист. Завършва право в Брюксел. Министър на правосъдието (май 1903—яни. 1904), министър на търговията и земеделието (яни. 1904—яни. 1908) и на външните работи (юли—дек. 1913). Политическата му дейност е свързана с Народнолибералната партия, а след разцеплението ѝ ръководи една от фракциите. През 1915 се изказва против участието на България в Първата световна война на страната на централните сили; обявява се в опозиция на правителството на В. Радославов, във връзка с което е осъден на затвор (1916—1918). След войната участва в създаването на Националлибералната партия. През февр. 1923 формира партията Народно единство. Развива значителна журналистическа дейност. Един от основателите на в. «Балканска зора» (1890—1900). Ръководи органите на Народнолибералната партия в в. «Нов век» (1899—1916; 1919), в. «Българска независимост» (1908), в. «Воля» (1918—1920) и участва в редактирането им. През 1923 основава в. «Народно единство» (1923—1927). От 1900 до края на живота си почти без прекъсване е народен представител. Убит в София от македонски автономисти. — 147, 196.

Георгиев, Александър — синдикален и партиен деец. Печатарски работник. Дългогодишен член на Централното настоятелство на Работническия печатарски съюз и негов касиер. От 1908 до 1922 е член на Синдикалния комитет на ОРСС. — 278, 284, 294, 499.

Гешов, Иван Евстратиев (1849—1924) — буржоазен политически деец, икономист и публицист, banker; действителен член на БАН (1884). Завършва финансови и политически науки в Манчестър (1869). След Освобождението 1878 участва дейно в устройването на Източна Румелия и в обществено-политическия живот. Един от водачите на Народната (Съединителка) партия (до 1883), ръководител и главен редактор на в. «Марица» (1878—1885). Депутат в Областното събрание и негов пръв председател (1879—1880), член и пръв председател на Постоянния комитет, директор на финансите (март 1882—ноем. 1883). В края на 1883 се преселва в София. От декемв. 1883 до авг. 1886 е директор на БНБ. Председател на БАН (1898—1924). Води преговорите и от българска страна подписва Букурещкия мирен договор 1886. От 1901 възглавява Народната партия, а след обединяването ѝ с Прогресивнолибералната партия (1920) — Обединената народнопрогресивна партия. Председател на XI и XV обикновено НС. Министър на финансите (1886, 1894—1897), министър-председател и министър на външните работи и изпосолствата (март 1911—юни 1913). През 1912 подписва Българо-сръбския и Българо-гръцкия договор, с които се оформя Балканският съюз (1912—1913). Правителството на Гешов води Балканската война 1912—1913. След сключването на Лондонския мирен договор 1913 подава оставка. След Деветоюнския военно-фашистки преврат 1923 участва в Демократическия сговор.

Гешов е един от ярките представители на българската буржоазна икономическа мисъл. Възгледите си излага в студии върху финансовата политика на България и в труда «Думи и дела. Финансови и икономически студии» (1899). Автор е на мемоари («Българска

нишкият съюз. Спомени и документи», 1915; «Спомени из години на борби и победи», 1916 и др.). — 456.

Боев, Борис Иванович (1888—1973) — партиен и синдикален деец. Член на БРСДП (т. с.) от 1906. Секретар на Работническият шивашки съюз (1912), редактор на в. «Шивашки работник». След Първата световна война е един от ръководителите на Народния съюз в запасните офицери и подофицери и кооперативен деец. — 284.

Господинов, Никола (Н. Г. Мидов) (1881—1915) — партиен и синдикален деец. Член на БРСДП от 1899. Учи в Харманли, Хасково и в Пловдив, където е член на ръководения от Д. Благоев ученически кръжок. Още като младеж се включва в борбите на работническата класа. При очистването на партията от опортюнистите (1903) остава на страната на тесните социалисти. Под ръководството на Господинов през 1904 към ОРСС е образувано Общо работническо дружество в Харманли. През 1905 се установява в Пловдив, където работи заедно с В. Коларов. От 1908 е секретар на Централното настоятелство на Тютюноработническият съюз, от 1909 — на партийната организация в Пловдив и член на Синдикалния комитет на ОРСС. През 1912 е избран за общински съветник и в пловдивския комитет на труда. Организатор е на големата тютюноработническа стачка в Ксапти (1914). През 1908—1915 е редактор на в. «Тютюноработник» (1908—1925), от 1910 — на в. «Кожпро-обушар» (1909—1923); участва в редактирането на «Пловдивски народен вестник» (1911); активно сътрудничи на «Работнически вестник». Делегат е на редица конгреси на БРСДП (т. с.) и ОРСС. Постоянно преследван от властта. Загива при злополука. — 175, 178, 294, 499.

Григорович (Grigovici), Г. — австрийски социалистически деец, по народност румънец. Депутат в австрийския парламент. Делегат на Австрийската социалдемократическа партия и на румънските социалисти във Виена на II редовен конгрес на Румънската социалдемократическа партия и на румънските синдикати (1912). — 406, 408, 416, 417.

Данов, Драгомир — синдикален деец, широк социалист. Локомотивен сгняр. Член на Управителния комитет на «неутралната» Лексмитерна организация и редактор на нейния орган в. «Локомотив» (1914—1918). Секретар на Свободния синдикален съюз (1906). — 355.

Джидров, д-р Петър Спиридонов (1876—1952) — политически деец. Адвокат. Завършва право с докторат в Берлин и Цюрих. В социалистическото движение се включва от ранна младост. След отстраняването на опортюнистите от партията (1903) е един от ръководителите на широкосоциалистическата партия и редактор и съредактор на нейните издания — в. «Работническа борба» (1903—1908), сп. «Ново общество» (1906—1909), сп. «Обществена мисъл» (1909), сп. «Социалдемократ» (1920—1921) и др. Министър на правосъдието (септ. 1918—май 1919). След разцеплението на Социалдемократическата партия през 1926 заедно с Д. Казасов основава Со-

циалдемократическа федерация, която си служи с левичарска френска идеология. След Деветнадесетомайския преврат 1934 сътрудничи на официалния печат, където развива фашистки идеи за ограничаване на буржоазната демокрация и за ревизия на Търновската конституция. — 347, 349, 377.

Джорджеску (Georgescu) — работник-обущар. Делегат на Предварителен конгрес на Румънската социалдемократическа партия и на синдикатите (1912). — 417.

Джорджеску (Georgescu), Николае К. — деец на румънското работническо и социалистическо движение. Член на ЦК на Румънския социалистически съюз от 1908, член на Изпълнителния комитет на Румънската социалдемократическа партия (1910—1914). — 417.

Джуров — член на «неутралното» Морско работническо дружество в Бургас. — 84.

Добрев, Тодор — синдикален деец. Машинист от Добрич (лиг. гр. Толбухин). Член на Металоработническият съюз. Делегат на IX конгрес на ОРСС (1912). — 284.

Доброджану—Геря (Dobrogeanu—Ghera), Константин (истинско име и фамилия Соломон Кац) (1855—1920) — румънски социолог, литературен критик, публицист. Роден в Русия. Преследван от царското правителство за участие в народническото движение, емигрира в Румъния (1875). Участва в издаването на социалистически вестници и списания. Един от организаторите на румънските социалистически кръжоци; през 1886 съставя тяхната програма. Един от основателите на Румънската работническа социалдемократическа партия (1893). Като литературен критик допринася за развитието на реализма в румънската литература. Публикува редица трудове, в които пропагандира идеите на диалектическия и историческия материализъм: «Карл Маркс и нашите икономисти», «Робство и социализъм» (1884). Допуска опортюнистически грешки. Разработва меишевнишката теория за неокрепостничеството (в книгата «Неокрепостничество», 1910), според която ръководната роля в буржоазнодемократическата революция в «изостанала» Румъния трябва да принадлежи на буржоазията. Не споделя марксистко-ленинската идея за съюза на работническата класа и трудолюбивите селяни като главно условие за победата на пролетарската революция. Възгледите на Доброджану—Геря стават господстващи в ръководството на Румънската социалдемократическа партия и дълго време оказват вредно влияние върху румънското работническо движение. — 408, 410.

Досев — началник на Сливенската гара (1912). — 65.

Драгу (Dragu), Тома — деец на румънското работническо и социалистическо движение, реформист. Адвокат. В работническото движение се включва след селското въстание (1907). Член на Изпълнителния комитет на РСДП от 1910. По време на Балканските войни (1912—1913) сътрудничи в буржоазнолибералните вестници «Аловърул» («Правда») и «Диминяца» («Утро»); не прекъсва сътрудни-

ството си в тях дори когато застават открито на шовинистични позиции, което ускорява разрива му със социалистическото движение. В публикуваната през ноем. 1913 резолюция на Изпълнителния комитет на РСДП «Сътрудничеството в буржоазните вестници» позицията на Т. Драгу е осъдена като антисоциалистическа. През ян. 1914 той напуска партията и се присъединява към «независимите» демократи. — 417, 426.

Дункер (Duncker), Франц Густав (1822—1888) — германски буржоазен политически деец и издател. Член на буржоазната Прогресистка партия. През 1868 заедно с М. Хирш основава реформистките професионални съюзи, известни под названието Хирш-Дункови профсъюзи. — 483.

Енгелс (Engels), Фридрих (28 ноем. 1820, гр. Бармен, Рейнската провинция на Прусия — 5 авг. 1895, Лондон) — един от основоположниците на научния комунизъм, съратник на К. Маркс. Роден в семейството на текстилен фабрикант. От 1842 работи в магистърската кантора на фирмата «Ермен и Енгелс» и сътрудничи в редактирания от К. Маркс «Рейнски вестник». Изследва условията на живот на английската работническа класа и през 1845 издава книгата «Положението на работническата класа в Англия». През 1844 се среща в Париж с К. Маркс. Между двамата велики мислители се създава безпримерна плодотворна дружба, която трае през целия им живот. През 1845—1846 двамата написват «Немска идеология», където правят основна критика на идеалистическото разбиране на историята и обосновават диалектическия и историческия материализъм. През 1847 Енгелс участва в създаването на «Съюза на комунистите» — първата международна комунистическа организация. Двамата с Маркс през 1848 написват програмата на съюза — «Манифест на Комунистическата партия», в който излагат основните принципи на научния комунизъм. През 1849 Енгелс участва във въоръжената борба в Южна Германия. След поражението на революцията емигрира в Швейцария, оттам в Англия. В своя труд «Селската война в Германия» (1850) и в серията статии «Революция и контра-революция в Германия» (1851—1852) формулира основните задачи на пролетариата в буржоазнодемократичната революция. От 1850 отново работи във фирмата на баща си и осигурява материални възможности на Маркс да продължи своите научни изследвания върху капитализма. Заедно с Маркс участва в основаването и ръководството на Първия интернационал (1864—1876). От 1869 Енгелс е член на Генералния съвет на Интернационала, а по-късно е негов секретар. Води непримирима борба против дребнобуржоазните течения вътре и вън от него. През 1877—1878 издава блестящия си труд «Анти-Дюринг», а от 1873 до 1882 работи върху «Диалектика на природата», чийто ръкопис остава незавършен и е издаден за първи път през 1925 в СССР. След смъртта на К. Маркс (1883) Енгелс поема ръководството на международното работническо движение. Завършва и издава незавършените от Маркс II (1885) и III (1894) том на «Капиталът». Съще-

временно написва и издава редица трудове — «Произход на мейството», «Частната собственост и държавата» (1884), «Лудите Фойербах и краят на класическата немска философия» (1888), «Селският въпрос във Франция и Германия» (1894) и предговори към «Класовата борба във Франция» от К. Маркс (1895). Взема активно участие в създаването на Втори интернационал (1889) и води решителна борба за утвърждаване на марксизма в неговите редици. Проявява жив интерес към социалдемскратическото движение на Балканите и в България. През 1893 изпраща писмо до редакцията на сборника «Социалдемократ», в което изразява задоволството си от успехите на българското социалистическо движение. — 120.

Еплтън (Appleton), У. А. — деец на английското и международното профсъюзно движение. Секретар на Генералната федерация на трейдънионите (1912). На Амстердамския конгрес на Международната федерация на профсъюзите (1919) е избран за заместник-председател на възстановения реформистки Интернационал на профсъюзите (Амстердамски интернационал). — 220, 379.

Жю (Jouhaux), Леон (1879—1954) — деец на френското и международното профсъюзно движение, реформист. Започва политическата си дейност като анархосиндикалист. Секретар на Обществената федерация на труда във Франция (1909—1940; 1945—1947). През годините на Първата световна война 1914—1918 е привърженик на сътрудничеството с буржоазията. На Парижката мирна конференция (1919—1920) е в състава на френската делегация. Член на Международното Бюро на труда при Обществото на народите. Член на Бюрото на Амстердамския интернационал на профсъюзите (1919—1940). Противник на Октомврийската революция 1917 и на комунистическото движение. Обявява се против създаването на единен работнически фронт. През 1948 създава разколническото профсъюзно обединение «Форс увриср». Председател е на Икономическия съвет на Франция (1947—1954). — 104, 123.

Засенбах (Sassenbach), Йохан (1886— неизв.) — един от водачите на германските свободни (реформистки) профсъюзи. Генерален секретар на германския Съюз на седларите и тапицерите (1891—1901) и секретар на Интернационала на седларите и тапицерите (1901—1921). Член на Общгерманското обединение на профсъюзите (1902—1923). До 1931 е генерален секретар на Амстердамския интернационал на профсъюзите. Принадлежи към най-реакционните водачи на германското и международното профсъюзно движение; враг е на неговото революционно крило и противник на единството на профсъюзите на класова основа. Като делегат на Амстердамския интернационал на профсъюзите на Балканската синдикална конференция (1926) лично провежда тактиката на разкол редица страни (Румъния, България и др.). — 484.

Зола (Zola), Емил (1840—1902) — френски писател. Основноположник на натуралистичното направление в литературата. Създава серията романи «Ругон—Макароєци» — ширско платно на морал

та разруха и социалната неправда във френското буржоазно общество. В романа «Разгром» (1892), цитиран от Г. Димитров, Зола рисува нравите, продажността и бездарността на политическите и военните дейци на Втората империя на Наполеон III, чието разложение довежда до поражението на Франция във Френско-пруската война 1870—1871. По време на аферата Драйфус (1898) излиза открито писмо «Аз обвинявам», в което заклеймява корупцията на висши държавни и политически лица.

В последните си произведения изразява утопични социално-политически възгледи за преобразяване на буржоазното общество. — 461.

Дибаров, Георги Димитров (1885—1925) — партиен деец, юрист. Член на БРСДП (т. с.) от 1907. Завършва право в Софийския университет. През 1909 се установява като адвокат в Симеоново и се включва дейно в борбите на самковския пролетариат. Участва в организирането и ръководството на стачката на работниците от Британската фабрика на Гара Костенец (1909). Кмет на Самоковската ксмуна (1910—1912). След падането на комуната се премества в София, където работи като адвокат и продължава революционната си дейност. По време на Първата световна война (1915—1918) мобилизиран и води антивоенна пропаганда сред войниците на фронта. През 1919 отново е избран за общински съветник в Самоков. Участва в подготовката на Септемврийското антифашистко въстание 1923 в бившата Самоковска околия. През Априлските събития 1925 е арестуван и удушен в казармите на Софийския гарнизон. — 184.

Ванов, А. — 284.

Ванов, Антон (А. И. Козинаров) (1884—1942) — партиен и синдикален деец. Работник-металик. Член на БРСДП (т. с.) от 1904. До 1907 служи във флота, след което се установява в София. Секретар (1907—1919) и председател (1919—1924) на Централното настоятелство на Металрабстническия съюз. През 1912 е избран за член на Синдикалния комитет на ОРСС и става един от най-близките помощници на Г. Димитров. Ръководи редица стачки на софийския пролетариат. От 1910 е член на Местния комитет на Софийската партийна организация. Участва във Войнишкото въстание 1918. Секретар на Местния и на Окръжния комитет на партията в София (1918—1923). Народен представител (1919—1923). Член на Висшия партиен съвет (1919—1920). От 1921 е член на ЦК на партията. Участва в подготовката на септемврийското антифашистко въстание 1923; на 21 септ. е арестуван и осъден като член на ЦК и ръководител на Софийския революционен комитет. През есента на 1925 е освободен от затвора срещу гаранция и емигрира в СССР. През 1926—1927 е член на Задграничния ЦК на БКП. Член на Изпълкома на Пресф-интерна (1925—1930). През 1932 завършва Международната Ленинска школа в Москва, след което е преподавател в Коммунистическия университет за националните малцинства от Запад. През 1935—1937 е секретар на Задграничното бюро на ЦК на БКП и сътрудник на ИККИ. Участва дейно в създаването на интернационалните бригади в помощ на Испанската република

(1936—1939) и няколко пъти посещава Испания. През дек. 1941 се запряща нелегално в България. На VII пленум на ЦК (1941) е избран за член на Политбюро и секретар на ЦК на БРП. Иванов е един от главните организатори на въоръжената антифашистка борба на българския народ 1941—1944. През април 1942 при провала на ЦК и на Централната военна комисия арестуван. Вследствие на нечовешки инквизиции загубва говорни си и за известно време е парализиран. На 23 юли 1942 е осъден на смърт заедно с още 12 членове и сътрудници на ЦК и разстрелян. — 278, 294, 499.

Иванов, Димитър (Д. И. Захарнев) (1884—1968) — профсъюзен деец. Локомотивен машинист. Член на Работническия железничарски синдикат и на неговата Контролна комисия. Член на Синдикалния комитет на ОРСС (от 1912). Участва в Общата железничарска стачка 1906—1907 и в Транспортната стачка 1919—1920. През 1933 е избран за председател на Локомотивната организация, която по това време е към профсъюзната опозиция. Народен представител в XXV обикновено НС (1940—1944). В периода на въоръжената антифашистка борба 1941—1944 е концлагерист и политзатворник. След 9 септ. 1944 е на отговорна работа в Профсъюза на транспортните работници и народен представител. — 278, 499.

Иванов, Иваница — директор на Русенската банка и председател на Скоптовия комитет (1896—1904). За злоупотреби с около 800 000 лв. е осъден на 2 и половина години затвор. В затвора прекарва само 4 дни, след което е освободен. Помилването му предизвиква обществен скандал. — 457.

Иванов, Янко (1881—1927) — синдикален деец от Шумен. Работник по поддържане на железниците. През 1906 е уволнен заради активна дейност в Съюза на железничарите. Редактор на в. «Железничар» (1906—1911) и на в. «Транспорт» (1911—1927). След създаването на Съюза на транспортните работници (1911) е един от неговите най-активни членове. Превежда няколко брошури. Автор е на брошурите «По положението, организацията и борбите на транспортните работници» и «Бойкот». В последните години от живота си се оттегля от активна политическа дейност. — 284.

Илиеску (Ilieșcu), Янку — деец на румънското работническо социалистическо движение. Работник-железар. Участва в работата на Учредителния (1910) и на Втория (1912) конгрес на РСДП. В навечерието на Балканската война 1912—1913 стои на антивоенни позиции. — 417.

Исаков, д-р Нзим (Нсим И. Нисимов) (1877—1932) — партиен деец, юрист. Член на БРСДП (т. с.) от 1903. Завършва право и докторат във Франция, след което става адвокат. Делегат е на редица партийни и синдикални конгреси. Член на Контролната комисия на партията (1909—1919, 1922—1923) и на Висшия пар-

съвет (1921—1922). Избран е за окръжен и общински съвик в София и за народен представител. В навечерието на септемврийското антифашистко въстание 1923 за известно време арестуван. През ян.—февр. 1924 участва в обсъждането на българския въпрос в ИККИ. От Москва заминава за Виена. Работи в Задграничното представителство на партията и в Балканската комунистическа федерация. Член е на Задграничния ЦК на КП (1925—1927) и на ЦК на МОПР (1927—1930). Един от основателите и член на Централното ръководство на Международния работнически съюз (МЮС). Умира в Москва. — 175, 294.

Данович, Милан — член на ръководството на Югославянското работническо дружество в Будапеща (1911). — 50.

Джеску (Jonescu), Йордан — деец на румънското работническо движение. На I конференция на обушарите (1912) е избран за член на Обушарския съюз. — 429.

Джеску (Jonescu), Н. — член на Централното настоятелство на металороботническия съюз в Румъния (1912). — 428.

Джачиев, Христо Стефанов (2 ян. 1878, гр. Галац, Румъния — умр. 1940, Москва) — деец на българското и международно-работническо и комунистическо движение, журналист и общественик; доктор на историческите науки. След освобождението на България от турско иго семейството му се установява във Варна. Член на БРСДП от 1897. Учи медицина във Франция и право в Швейцария. Завръща се в страната (1899) поради заболяване и завършва образованието си в София. От 1900 сътрудничи в сп. «Ново време» и «Работнически вестник». Застава решително на страната на революционните марксистичаначело с Д. Благоев. През 1904 се установява като адвокат в София. Утвърждава се като един от възникналите дейци и теоретици на партията. Участва активно в дейния разгром на опортюнизма в България. От 1906 до 1928 непрекъснато е избран за член на ЦК на партията. През 1910—1913 е редактор на «Работнически вестник». Като делегат на БРСДП (с.) участва в работата на Копенхагенския (1910) и Виселския (1912) конгрес на Втория интернационал и в Първата балканска социалдемократическа конференция (1909). От 1914 до 1923 е народен представител. Делегат е на II (1920), IV (1922) и VI (1928) конгрес на Коминтерна. Като представител на ИККИ участва на XVII конгрес на Италианската социалистическа партия и на редителния конгрес на Италианската комунистическа партия. На IX конгрес на Коминтерна (1924) го избира за член на Интернационалната контролна комисия. От началото на 1923 е политически секретар на ЦК на БКП. Участва активно в подготовката на септемврийското антифашистко въстание 1923, но на 12 септ. арестуван. Осъден е на 12 1/2 години затвор; през 1926 е амнистиран и емигрира в Австрия, през май 1927 — в Москва. Член е на ВКП(б) от 1928. Работи в българското представителство в Коминтерна. Преподава история на БКП и марксизъм-ленинизъм в Международната ленинска школа и в Комунистическия универ-

ситет за националните малцинства на Запад (КУНМЗ). От 1931 работи в Института «Маркс—Енгелс—Ленин», от 1935 е ст. н. в Института по история при АН на СССР, където е удостоен с научната степен доктор на историческите науки. Разработва проблеми от историята на партията и страната. По-важни трудове: «Баснята за диктатурата в партията» (1906), «Към Балканска федерация» (1913), «Империализмът на Балканите» (1915), «Лидерът Благоев и партията на тесните социалисти» (1979) и «Спомени и материали от историята на партията на тесните социалисти», публикувана със съкращения под заглавие «Христо Кабакчиев. Спомени» (1955). — 499.

Каравелов, Петко Стойчев (1843—1903) — политически и държавен деец, последователен демократ и русофил; действителен член на Българското книжовно дружество (дн. БАН, 1884). Брат на Любен Каравелов. Като студент в Историко-филологическия факултет на Московския университет влиза във връзка с народнически дейци и се повлиява от тяхната идеология. След Освобождението 1878 е вицегубернатор на Видин и окръжен управител на Търново. Избран е за депутат в Учредителното събрание (февр.—апр. 1879). Заедно с П. Р. Славейков и Др. Цанков изпълнява кариерен идеолог и водач на Либералната партия (ляво крило). Бори се за изработване на демократична конституция. Председател на I обикновено НС (1879). Министър на финансите (1880) и управляващ Министерството на правосъдието (1880—1881). Министър-председател (1880—1881). След държавния преврат (1881) емигрира в Източна Румелия, където редактира в. «Независимост» (1881—1882) и се бори срещу режима на пълномощията (1881—1883) за възстановяване на суспендираната от княз Александър I Батенберг Търновска конституция. От юни 1884 до авг. 1886 повторно е министър-председател и министър на финансите. Правителството на Каравелов осъществява Съединението на Източна Румелия и Княжество България. Противник на Стамболовия режим (1887—1894), заради което е затворен в Черната джамия (1887). През 1890 основава Демократическата партия и до смъртта си е неин председател. Народен представител (1894—1901). От февр. до дек. 1901 възглавява коалиционния кабинет на демократи и либерали. — 400.

Карпузов, Георги — партиен и синдикален деец. Словослагател. През 1904 е секретар на Софийската партийна организация. Делегат на XIII (1906) и на XIV (1907) партиен конгрес. Работи активно за създаването на ОРСС. На II (1905), III (1906) и IV (1907) конгрес на ОРСС е избран за член на Синдикалния комитет и на Общия работнически съвет. На V конгрес на ОРСС (1908) се изказва за обединяването на ОРСС със свободните синдикати. Следва възгледите на прогресистите, поради което е изключен от партията. Става член на БРСДП(о). Секретар на Синдикалния комитет на Обединения синдикален съюз (1911). Делегат на Обединения синдикален съюз на VII международна синдикална конференция в Будапеща (1911). — 355.

Кацлерович, Триша (1879—1964) — деец на сръбското революционно

работническо движение. Юрист. Един от основателите (1903) на Сръбската социалдемократическа партия (ССДП) и на Главния работнически съюз. Секретар на ССДП (1906—1907). По въпроса за характера на работническото движение и на партията стои на революционно-марксистки позиции. Избиран многократно за депутат в Скупщината. Като представител на ССДП през 1909 присъествува на XVI конгрес на БРСДП(т. с.) и на Първата балканска социалдемократическа конференция в Белград. Участва в работата на Копенхагенския конгрес на Втория интернационал (1910) и на Киинталската конференция (1916). От 1919 е член на Централния съвет на Югославската социалистическа работническа партия (комунисти), през 1920 е кооптиран за член на ръководството на Югославската КП, през 1921—1923 е неин политически секретар. Делегат на ЮКП на V конгрес на Коминтерна (1924). През 1926 се оттегля от политическа дейност и става адвокат. След 1945 е член на Привременната народна скупщина на Сърбия и съдия във върховния съд на ФНР Сърбия. Автор е на изследвания за сръбското работническо движение. — 30.

Кирков, Георги Йорданов (М а й с т о р а) (15 авг. 1867, Плевен — 15 авг. 1919, София) — деец и ръководител на българското революционно работническо и социалистическо движение и на БКП, талантлив публицист и оратор; един от основоположниците на българската пролетарска литература. Най-близък съратник на Д. Благоев. Роден в семейството на учител-възрожденец. От 1879 до 1886 учи в гр. Николаев. През 1887 завършва Априловската гимназия в Габрово. От 1892 до 1895 следва картография във Виена, където взема участие в борбите на виенския пролетариат. През 1895 се завръща в България; става член на БРСДП и сътрудничи на партийния орган в. «Социалист» (1894—1897), редактиран от Д. Георгиев, и на сп. «Ден» (1891—1896). Заедно с Д. Благоев и Д. Георгиев възглавява борбата на революционните марксистически опортюнистическите течения в партията. Между Г. Кирков и Д. Благоев се установяват плодотворна дружба и сътрудничество. Четвъртият конгрес на БРСДП (1897) по предложение на Кирков решава да се издава в. «Работнически вестник» и го определя за негов редактор заедно с Е. Дабев.

През 1897—1899 Г. Кирков се оформя като един от най-талантливите български публицисти и сатирици. Литературните си творби подписва с псевдонима Матор Гочу Зуляма, откъдето идва прозвището му — М а й с т о р а. Негови фейлетони са издадени през 1900 в отделна книга — «Дремиградски смешили».

От 1898 до края на живота си непрекъснато е избран за член на ЦК на партията, а от 1905 до 1919 е секретар-касиер на Централния комитет. От 1901 многократно е избран за народен представител. Като депутат проявява изключителна активност; речите му са образец на ораторско изкуство. Г. Кирков е основоположник на БРСД. През 1905—1909 е секретар на Синдикалния комитет на БРСД. Има големи заслуги за израстването на Г. Димитров като пролетарски революционер. Като делегат на БРСДП (т. с.) участва в Щутгартския (1907) и Копенхагенския (1910) конгрес на Вто-

рия интернационал и във Втората балканска социалдемократическа конференция в Букурещ (1915). Присъствува на конгреса на Сръбската (1909) и Чешката (1909) социалдемократическа партии. Заедно с В. Коларов е определен за делегат на III цимервалдска конференция в Стокхолм (май 1917); от името на БРСДП (г) подписва с болшевиките Възването на цимервалдската левница. Посреща с възторг победата на Великата октомврийска социалистическа революция 1917 и популяризира лозунгите ѝ сред трудещите се. Възприема нейните идеи и по думите на Г. Димитров споделя много «за преминаване на нашата партия на позициите на творческия марксизъм. . .». Умира след тежко боледуване. — 490.

Кирков, Т. — подсекретар (1907) и секретар (1909) на Обединения общ работнически синдикален съюз. — 31.

Киселов, Никола — председател на търговската житарска кооперация в Бургас. По негово искане са предприети репресивни мерки срещу стачниците от Бургаското пристанище (1911). — 83.

Ковачевич, Сава (1877—1913) — деец на сръбското работническо движение. Юрганджийски работник от Белград. Секретар на Съюза за на шивашко-юрганджийските работници в Сърбия. Делегат на Белградското работническо дружество на II конгрес на Главния работнически съюз (ГРС). Уредник на в. «Радничке новине» (1905—1906) и собственик на вестника (1907—1908). Член на Управителния съвет на ГРС (1904—1907) и член на ръководството на Сръбската СДП (1906—1907). Социалистически съветник в Белградската община (1912—1913). — 161.

Коджейков, Драгой Христов (1881—1979) — партиен и профсъюзен деец, герой на НРБ (1971), герой на социалистическия труд (1964). Член на БРСДП от 1902. Един от основателите на Телеграфо-пощенския синдикат и негов секретар (1908—1910). През 1908 е редактор на в. «Телеграфо-пощенски вестник». Член на Синдикатния комитет на ОРСС (1909—1923). Участва в Първата балканска социалдемократическа конференция в Белград (1909). Секретар на Съюза на транспортните работници (1911—1925). Народен представител (1919—1923). Член на Контролната комисия на БКП (1919—1924). По време на фашистката диктатура участва в профсоюзната опозиция на пощенци. През 1931 докладва в Москва пред Профинтерна за дейността на НРПС. Участва в работата на VI пленум на ЦК на БКП (1930). Член на Централната синдикална комисия при ЦК на партията (от 1936). Отговорник на партийното издателство под легалното название «Българска книжнина». Неколкократно арестуван и затварян. През 1941—1943 е интерниран в концлагера «Кръсто поле», край с. Еникьой, Ксантийско. След 9 септ. 1944 участва дейно в общественно-политическия живот. Член е на Изпълнителното бюро на Централния съвет на ОРСС (1944—1961) и на Централната ревизионна комисия на БКП (1954—1962). Участва в създаването на Профиздат (1945) и е негов ръководител до 1952. Автор е на трудове върху революционното профсъюзно движение и на спомени за видни дейци на партията и сини

алното движение — Д. Благоев, Г. Кирков, Г. Димитров, В. Коларов и др. — 160, 278, 294, 499.

Мордохай — търговец-износител от Бургас. По негово искане са предприети репресивни мерки срещу стачниците от Бургаското пристанище (1911). — 83.

Мичев, П. — делегат на IX конгрес на Общия работнически синдикален съюз (1912). — 284.

Марков, Васил Петров (16 юли 1877, Шумен — 23 ян. 1950, София) — деец на българското и международното работническо и комунистическо движение, един от ръководителите на БКП и НРБ; юрист, публицист, академик (1946). В началото на 1897 създава организация на БРСДП в Свищов и става неин секретар. Завършва право в Женева (1900), където изучава марксизма и следи с интерес борбата на социалдемократическите партии в Западна Европа. През 1900 се завръща в страната и се установява в Шумен. От 1902 е секретар на Шуменската партийна организация. Взема дейно участие в борбата на революционните марксистични начело с Д. Благоев с общоделството. По решение на ЦК на БРСДП (т. с.) през 1904 се премества в Пловдив, където ръководи дейността на партийната организация до 1919. От 1905 до края на живота си непрекъснато е избран за член на ЦК на партията. През 1913 до 1923 е народен представител. Участва в Шутгартския (1907) и Копенхагенския (1910) конгрес на Втория интернационал, където се среща с В. И. Ленин, и в Първата (1909) и Втората (1915) интернационална социалдемократическа конференция. Присъствува като делегат на БРСДП (т. с.) на международната социалистическа конференция в Циммервалд, Швейцария (1915). Заедно с Г. Кирков е делегат на III циммервалдска конференция в Стокхолм (1917), но поради стъгането ѝ не присъствува на заседанията ѝ. На I конгрес на БКП (т. с.) (1919) е избран за секретар-касиер на ЦК на партията. От 1921 до 1943 е член на Изпълнителния комитет на Интернационала, а на неговия IV конгрес (1922) е избран за генерален секретар на ИККИ (до 1924). По поръчение на ИККИ участва на конгресите на Германската КП (1921 и 1923), на Италианската КП (1922), на Чехословашката КП (1923) и др. Заедно с Г. Димитров ръководи първото в света народно антифашистко въстание през ноември 1923. След поражението му емигрира в Югославия, по-късно — в Австрия. Във Виена заедно с Г. Димитров създават Заграничен комитет на БКП и продължават издаването на в. «Работнически вестник». В края на 1923 се установява в Москва. През 1926—1927 години нелегално във Виена, където редактира сп. «Комунистическо знаме». През 1928—1929 ръководи Балканския секретариат на ИККИ. От 1931 до 1940 е директор на Международния аграрен институт в Москва и редактор на сп. «Аграрни проблеми». През 1935 е удостоен от АН на СССР с научната степен «доктор в географските науки». По време на Лайпцигския процес 1933 е един от ръководителите на международната акция в защита на Димитров. В. Коларов допринася за преодоляване на лявото опортанство в БКП и за утвърждаване на Димитровския курс в

партията. В периода на Втората световна война 1939—1945 работи за организирането на въоръжената антифашистка борба на българския народ. На 9 септ. 1945 се завръща в родината. На 11 дец. 1945 е избран за председател на XXVI обикновено НС, а след обявяването на България за република — за председател на Преходното председателство на републиката. От 7 ноем. 1946 е председател на Великото НС. От дец. 1947 е заместник-председател на МС и министър на външните работи. Ръководи българската делегация на Парижката мирна конференция 1946, където отстоява националната кауза на България. След смъртта на Г. Димитров (1949) е избран за председател на Министерския съвет. — 175, 275, 499.

Комарджиев, Михаил — синдикален деец. Дърводелец от Варна. Член на Работническия дърводелски съюз. Делегат на IX конгрес на ОРСС (1912). — 283.

Константинеску (Constantinescu), Александру (Алеку) (1879—1949) — деец на румънското работническо движение. Член на Румънската работническа социалдемократическа партия от 1900. През 1905—1906 участва в организирането на румънските профсъюзи и в движението за солидарност с руския пролетариат. През 1906 е избран за секретар на Генералната комисия на синдикатите. Делегат на Шутгартския конгрес (1907) на Втория интернационал. Участва в създаването на първите комунистически групи в Румъния (1917—1920) и е един от основателите на Румънската комунистическа партия. Неспокоенкратно арестуван и два пъти (1918 и 1920) задочно осъждан на смърт. През 1920—1937 емигрира последователно в България, СССР, Франция и отново в СССР. Завръща се в Румъния през 1937. През 1940—1944 е концлагерист. След освобождението на страната (авг. 1944) е на партийна работа. — 417, 429.

Коснич, Обрен — член на ръководството на Югославянското работническо дружество в Будапеща (1911). — 48, 50.

Костеску (Costescu), Н. — деец на румънското работническо движение. Член на Генералната комисия на синдикатите и на Централното настоятелство на Металоработническия съюз от 1912. — 417, 427, 428.

Коча (Cosea), Николае Д. (1880—1949) — прогресивен румънски писател и журналист. В социалистическото движение се включва в началото на века. Член на ЦК на Румънския социалистически съюз (1907). Делегат на Шутгартския конгрес (1907) на Втория интернационал. Развива активна публицистична дейност на страниците на в. «Работническа Румъния». Взема участие в работата на Учредителния конгрес на РСДП (1910). Основател и издател на прогресивните списания «Социален живот» (1910) и «Факел» (1910—1912). В годините между двете световни войни е на демократични позиции и за единодействие на антифашистките сили. След победата на социалистическата революция в Румъния работи активно на културния фронт. — 411.

Греџу, И. — делегат на румънските социалисти в Унгария на редовен конгрес на Румънската социалдемократическа партия и на румънските синдикати (1912). — 415, 417.

Кристеску (Cristescu), Георге (1882—1973) — деец на румънското работническо и социалистическо движение. Член на ЦК на Румънския социалистически съюз (1907) и секретар на Генералната комитет на синдикатите. Участвува в работата на Учредителния конгрес на РСДП (1910). Делегат на II редовен конгрес на РСДП и на румънските профсъюзи (1912); избран е за член на Изпълнителен комитет на РСДП. От 1921 до 1924 е генерален секретар на Румънската комунистическа партия. — 417, 419.

Кер — германски работник, член на стачния комитет по време на стачката по Източните железници (1908). — 29.

Ковачич, Драгнша (1864—1939) — деец на сръбското социалдемократическо движение. Един от създателите на сръбския социалистически печат. С основаването на Сръбската социалдемократическа партия (1903) става един от нейните ръководители. В полемиката с лявото крило в партията, възглавявано от Д. Туцович, заема опортюнистички и дясноопортюнистически позиции. Избиран в Скупщината (1905—1908 и 1912—1919). От 1919 е член на Социалистическата работническа партия на Югославия (комунисти) (от 1920 — КП), но през дек. 1920 е изключен за опортюнистическа дейност. Един от организаторите на реформистката Югославска социалистическа партия (1921). През 1922 прекратява политическата си дейност. Автор е на трудове по етнография, стопанска история и история на работническото движение в Сърбия, написани от опортюнистички позиции. — 30.

Ласал (Lassalle), Фердинаид (1825—1864) — деец на германското работническо движение, дребнобуржоазен социалист, родоначалник на една от разновидностите на опортюнизма в работническото движение — ласалнаиството. Публицист и адвокат. Един от основателите на Общия германски работнически съюз (1863) и неин председател. Привърженик на идеята за изграждане на «свободна народна държава» не по пътя на класовата борба, а чрез парламентарна дейност, чрез легална агитация за общо избирателно право, чрез създаване на производствени асоциации, осигурени от държавата. Поддържа политиката за обединяване на Германия «от горе», под хегемонията на реакционна Прусия. Опортюнистическата политика на ласалнаистите е една от главните пречки за проникването на марксизма в германското работническо движение, за създаването на пролетарска партия в Германия и за оформянето на класово съзнание у работниците. Теоретичните и политическите грешки на Ласал са остро разкритикувани в редица трудове на К. Маркс, Ф. Енгелс и В. И. Ленин. — 447.

Леглен (Legien), Карл (1861—1920) — деец на германското профсъюзно движение, десен социалдемократ, ревизионист. Председател на

Генералната комисия на германските профсъюзи (от 1890). От 1900 е секретар, от 1913 — председател на Международния синдикатен секретариат. Депутат в Райхстага (1893—1898, 1903—1918 и 1920—1922). Известен в България с неуспешната си мисия по обединението на революционните и общоделските профсъюзи (1914). По време на Първата световна война 1914—1918 се проявява като социаллиберален. Провежда политика в подкрепа на буржоазията. Обвинен е срещу Октомврийската революция 1917 и Съветска Русия. Заедно с другите десни социалдемократи води политика срещу революционното движение по време на Ноемврийската революция 1918 в Германия. — 26, 34, 220, 274, 337.

Лиан (Lian), Оле О. (1868—1925) — деец на норвежкото профсъюзно движение, реформист. Типографски работник. Член на ръководството на Типографския съюз (от 1901) и негов председател (от 1903). Заместник-председател (1905) и председател (1906—1925) на Норвежкото обединение на профсъюзите. Член на ръководството на Норвежката работническа партия (НРП). Депутат в парламента. В периода на революционния подем (1918—1922) си служи с радикална фразеология и привидно се обявява срещу реформизма. Поддържа идеята за присъединяване на НРП към Коминтерна, но без да скъсва връзките си с Втория интернационал. Един от инициаторите за излизането (1922) на Норвежкото обединение на профсъюзите от Амстердамския интернационал. През 1923 в резултат на настъплението на реакцията в Европа променя отново позициите си. Под влияние на Лиан през 1923 НРП излиза от Коминтерна. През 1924 по негова инициатива в Копенхаген се провежда общоскандинавска конференция, целта на която е да се присъединят норвежките профсъюзи към Амстердамския интернационал. — 354.

Либкнехт (Libknecht), Вилхелм (1826—1900) — деец на германското и международното работническо движение. Участва в революцията 1848—1849; след поражението ѝ емигрира в Швеция, Франция и Англия. Под влияние на К. Маркс и Ф. Енгелс се оформя като социалист. Член на Съюза на комунистите от 1850. След завръщането си в Прусия (1862) като кореспондент на различни списания пропагандира идеите на марксизма. Член на Първия интернационал и организатор на германската му секция. Води борба против ласалианството. Депутат в Райхстага от 1867. През 1869 заедно с А. Бебел основава Германската социалдемократическа работническа партия (айзенахци). Член на ЦК на партията (1875—1900) и редактор на централния ѝ орган в. «Форверц» («Напредък») (1876—1878, 1881—1900). По време на Френско-пруската война 1870—1871 застава на интернационалистически позиции и се обявява в защита на Парижката комуна 1871. Стремейки се към единство на германския пролетариат, Либкнехт и Бебел съдействуват за обединението (1875) на айзенахци и ласалианци в една партия. То обаче се извършва на основата на опортюнистическата Готска програма, поради което са критикувани от Маркс и Енгелс. Под влияние на тази критика в решителни моменти на борбата Либкнехт застава на революционни позиции. По времето, когато деец

твува Изключителният закон против социалистите (1878—1890), веднократно е затварян. Като един от водачите на Втория интернационал води борба против милитаризма. — 484.

Туканов, Тодор Станчев (1874—1946) — партийен деец, юрист. Един от пионерите на социализма в Плевен. Завършва химия (1895) и става учител, но е уволнен за социалистическа дейност. Завършва право в Женева (1900), след което е адвокат в Плевен. Утвърждава се като ръководител на местната партийна организация. Делегат е на X партийен конгрес (1903); застава решително на страната на революционните марксисти. Включва се активно в борбата за изобличаване на общоделците и допринася за сплотяването на Плевенската партийна организация. Член на Централната контролна комисия на БРСДП(т. с.) (1911—1918). Народен представител (1913—1923). За активна антивоенна дейност е осъден (септ. 1918) на 5 години строг тъмничен затвор. Освободен по закона за амнистията (1919). Първият конгрес на БКП(т. с.) го избира за член на ЦК; от 1921 е организационен секретар на партията. По време на военно-фашисткия преврат на 9 юни 1923 без зпнието на ЦК изпраща телеграма до Плевенската партийна организация (застанала начело на антифашисткото въстание в града), с която ѝ препоръчва да запази неутралитет. Не споделя възприетия от ЦК на БКП на 5—7 авг. 1923 курс към въоръжено въстание. През окт. 1923 смигрира в СССР, където през 1924 е приет за член на БКП(б). В СССР до 1927 работи в представителството на БКП при ИККИ и в МОПР, след това — в различни съветски учреждения. — 294.

Мадзен (Madsen), Карл Ф. — деец на датското и международното профсъюзно движение; реформист. По професия общоарски работник. Секретар (от 1903) и председател (от 1909) на Централното обединение на профсъюзите в Дания. Член на ръководството на датската социалдемократическа партия. Депутат в парламента от 1920. Член на Генералния съвет на Амстердамския интернационал на профсъюзите — 220.

Максимов, д-р Никола (Н. М. Фратев) (1875—1937) — партийен деец. Лекар. Член на БРСДП от 1898. От 1896 следва в Женева, където се запознава с марксистките идеи. Завършва медицина в Дрезден (1910), след което се установява в Бургас. Привлечен е в ръководството на местната партийна организация. Един от организаторите на стачката на пристанищните работници (1911), за което е арестуван. През 1919—1923 е член на Окръжния комитет на БКП в Бургас. Многократно е избран за народен представител (1913, 1919, 1920 и ноем. 1923). Общински съветник в Бургаската комуна (1920—1921). Делегат на I конгрес на БКП (1919), на който е избран за член на Висшия партийен съвет (преизбиран на II, III и IV конгрес). Член на делегацията на БКП на II конгрес на Коминтерна в Москва (1920). При подготовката на Септемврийското антифашистко въстание 1923 и след него застава на опортюнистически позиции. Един от представителите на ликвидаторството в БКП,

през 1924 е изключен от партията. През 1927 емигрира в СССР. Работи като лекар в гр. Николаев и Одеса. — 62.

Малинов, Александър Павлов (1867—1938) — буржоазен политически и държавен деец, юрист. Роден в Бесарабия (дн. в СССР). Завършва гимназия в Болград и право в Киев. В България работи като съдия, прокурор и адвокат. Един от ръководните дейци на Демократическата партия, от 1902 — неин лидер. Министър-председател (16 ян. 1908—16 март 1911) и едновременно министър на обществените сгради, пътищата и съобщенията (до 5 окт. 1910), министър на външните работи и изповеданията (5 окт. 1910—16 март 1911). От 21 юни до 28 ноем. 1918 възглавява коалиционния кабинет, като от 21 юни до 17 окт. е и министър на външните работи и изповеданията. Малинов продължава политиката на правителството на В. Радославов и не предприема мерки за своевременно сключване на сепаративен мир със съглашенските държави, с което поема историческата отговорност за Втората национална катастрофа на България (1918). През 1922 играе ръководна роля в образуването на Конституционния блок. Участва в създаването на Демократическия сговор (авг. 1923), но в началото на 1924 заедно с група свои съмишленици напуска сговора и остава в опозиция на фашистките сили. Той е един от инициаторите за създаването на Народния блок и възглавява от 29 юни до 12 окт. 1931 съставеното от блока правителство; едновременно е и министър на външните работи и изповеданията. Председател е на XXIII обикновено НС (1931—1934). След Деветнадесетомайския преврат 1934 постепенно преминава към буржоазната опозиция на монархо-фашисткия режим. Макар да стои на антикомунистически позиции, Малинов се обявява срещу фашистката реакция в страната. Умира на трибуната на предизборно събрание като опозиционен кандидат в изборите за XXIV обикновено НС. Автор на спомените «Под знака на острастени и опасни политически борби» (1934) и «Странички от нашата нова политическа история» (1938). — 30.

Манов, Стефан Василев (псевдоними: Н е ж д а н о в, д-р С п е н т а т о р) (1880—1959) — политически деец, един от ръководителите на троцкистите в България. Публицист и адвокат. Член на БРСДП от 1898. След отстраняването на опортюнистите от партията (1903) се присъединява към широките социалисти. През 1904—1906 следва право в Софийския университет. Редактира студентския лист «Академическа свобода» (1905) и в. «Железничарска защита» (1905—1906), сътрудничи на сп. «Общо дело» (1900—1908) и др. Изключен от университета, продължава образованието си в Женева (1906—1908). След завръщането си в България става адвокат. Участва в редактирането на органите на БРСДП(о) «Работническа борба» (1904—1908) и «Работническа България» (1909—1911). Редактор на органа на левията в БРСДП(о) «Работническа защита» (1914—1920). През 1920 заедно с левията на БРСДП(о) преминава към БКП. Народен представител в XIX обикновено НС (1920—1923). След Деветоюнския военно-фашистки преврат 1923 се обявява против неутралитета на партията, но след Септемврийското антифашистко въстание на

ва на опортюнистически позиции. През 1924 е изключен от БКП като ликвидатор. Участва в създаването на демократическата група «Нов път» (1927). През 1931—1933 възглавява троцкистката група «Освобождение на труда» и е редактор на нейния орган «Освобождение» (1931; през 1932—1933 в. «Освобождение»). През 1941—1942 е защитник на комунистически дейци, заради което е интерниран (1942—1943). След 9 септ. 1944 е член-докладник в Народния съд, I състав. През 1945 отново е приет в БКП. — 36, 354, 355, 378, 380, 503.

Маринеску (Marinescu), Нику — румънски синдикален деец. Пригледан работник от Браила. Делегат на II редовен конгрес на СДП и на румънските синдикати (1912). — 417.

Маркович, Живко — член на ръководството на Югославянското работническо дружество в Будапеща (1911). — 50.

Марковски, Еньо Жеков (1873—1923) — партиен деец, юрист. Учи в родния си град Шумен, а по-късно — в Търново, където ръководи ученически кръжок (1888—1889) и се сближава с Д. Благоев. През есента на 1891 създава в Шумен социалдемократическа група. Помага на Д. Благоев в отпечатването и разпространяването на в. «Работник». Учителствува във Варна (1894) и Русе (1895—1896). През 1896—1900 следва право в София. От 1901 е адвокат в Шумен, където е избран за член на Местния партиен комитет. Участва активно в борбата срещу опортюнизма в партията. Член на контролната комисия на партията (1905—1921). През 1919—1923 е избран за общински съветник в Шумен и за народен представител. Ръководи подготовката на Септемврийското антифашистко въстание 1923 в Шуменски окръг. Арестуван на 12 септ. 1923; умира вследствие инквизициите в арестантското отделение на държавната болница в Шумен. — 294, 470.

Маркс (Marx), Карл (5 май 1818, гр. Трир, Прусия — 4 март 1883, Лондон) — създател на научния комунизъм, вожд и учител на международния пролетариат. Роден в семейството на юрист. От окт. 1835 следва право в Бонския, от окт. 1836 — в Берлинския университет. Едновременно изучава философия, история, теория на изкуството. През 1841 защитава докторска дисертация по философия в университета в Йена. Мирогледът му се формира отначало под влияние на лявохегелнаците. През 1842 е един от редакторите на къолския в. «Рейнски вестник». От края на 1843 живее в Париж, където участва в издаването на сп. «Немско-френски годишник» (единствен брой, 1844). Запознава се с революционните традиции на френския пролетариат, с представители на работнически организации, на демократичните и социалистическите кръгове; изучава политическа икономия, утопичния социализъм. окончателният преход на Маркс от идеализма към материализма и от революционния демократизъм към комунизма се извършва под влияние на класовата борба в Западна Европа и особено на Силезийското въстание в Германия (1844). От 1844 започва дружбата му с Фридрих Енгелс, която трае през целия му живот. Заедно написват труда «Немска идеология» (1845—1846), в който са за-

ложени основите на диалектическия и историческия материализъм. През 1847 участвува в създаването на първата международна комунистическа организация — «Съюза на комунистите». По поръчение на съюза двамата с Енгелс написват програмния документ «Манифест на Комунистическата партия» (1848), в който излагат основните принципи на научния комунизъм. След избухването на буржоазнодемократичната революция във Франция (февр. 1848) редактира «Нов Рейнски вестник» (1848—1849) — орган на пролетарското крило на революционната демокрация. След поражението на революцията и спирането на вестника заминава за Лондон. Тук написва «Класовата борба във Франция от 1848 до 1850» (1850) и «Осемнадесети брюмер на Луи Бонапарт» (1852), в които прави важни изводи за необходимостта от съюз между работниците и селяните, от разбиване на буржоазната държава като условие за осъществяване на задачите и целите на пролетарската революция и установяването на диктатурата на пролетариата. Главният научен интерес на Маркс е насочен към политическата икономия. През 1857 започва да пише «Капиталът», първият том на който излиза през 1867 (другите два тома са подготвени за печат и издадени от Енгелс след смъртта на Маркс). В «Капиталът» Маркс разкрива икономическите закони на капиталистическото общество, доказва научно неизбежността на неговата гибел и победата на комунизма. През 1864 заедно с Енгелс основава Първия интернационал. Като ръководител на Генералния съвет Маркс разработва основните документи на Интернационала; води непримирима борба против опортюнистическите дребнобуржоазни течения в него. След поражението на Парижката комуна (1871) написва книгата «Гражданската война във Франция» (1871), в която разкрива световно-историческото значение на Парижката комуна и прави изводи, че политическа организация от типа на комуната е най-целесъобразната държавна форма на диктатурата на пролетариата. Теорията на научния комунизъм намира по-нататъшно развитие в трудите му «Критика на Готската програма» (1875). Последните години от живота си Маркс посвещава на задълбочена теоретична дейност, но подпомага и борбата за създаване и укрепване на пролетарски партии в различните страни, като критикува опортюнистическите отклонения на някои социалдемократически дейци. — 119, 120, 121, 408, 447.

Маркус, Буко — синдикален деец. Тенекеджия от Русе. Член на Металороботническият съюз. Делегат на IX конгрес на ОРСС (1912). — 284.

Миле (Mile), Константин (1861—1927) — румънски писател, поет и журналист. Директор на буржоазно-либералните вестници «Албърул» («Правда») и «Диминяца» («Утро»). Като младеж участва в социалистически кръжоци в Яш, Париж, Брюксел и Букурещ. Член на Румънската работническа социалдемократическа партия и на нейния Генерален съвет. През 1895 напуска партията. В началото на XX век привидно се връща към работническото движение. В изданията му, с цел да се повиши авторитетът им и да се

печелят повече читатели, се поместват материали за положението на работническата класа и стачното движение, протести против опресните на властта и теоретични статии на видни дейци на РСДП. По време на Балканските войни (1912—1913) открито застава на обвинителни позиции, което ускорява разрива му със социалистическото движение. На 5 ноем. 1913 Изпълнителният комитет на РСДП публикува резолюцията «Сътрудничеството в буржоазните вестници», в която изданията на К. Миле се квалифицират като антисоциалистически и се осъжда сътрудничеството на членове на РСДП в тях. К. Миле е автор на книгите «Червената тетрадка», «Летописец» и др. — 411.

Милев, Йордан (Й. М. Гюлемезов) (1880) — деец на революционно-профсъюзно движение, герой на социалистическия труд (1964), герой на НРБ (1970), народен полиграфист (1981). Член на БРСДП от 1897. През 1910—1921 е секретар на Софийската работническа печатарска секция, един от редакторите на в. «Печатар» и член на Софийския работнически съвет. Ръководи общата печатарска стачка (1910—1911) и е един от организаторите на Транспортната стачка (1919—1920). По време на Първата световна война 1914—1918 е съден за антивоенна дейност. През 1921—1923 е секретар на Съюза на работниците от графическото производство, секретар на Софийския работнически съвет и член на Местния партиен комитет в София. Участва активно в подготовката на Септемврийското антифашистко въстание 1923. През 1926—1936 е секретар на Независимите работнически профсъюзи. Делегат е на III пленум на Профинтерна в Москва (1931). През 1932 е избран член на ЦК на Работническата партия и за съветник в Софийската община. Член на Централната синдикална комисия при ЦК на БКП от 1932. Многократно е арестуван, инквизиран, интерниран и съден. След 9 септ. 1944 е председател на ЦК на Съюза на печатарските работници (1947—1949), член на Изпълнителното бюро на ОРПС (от 1951—НСПС) (1947—1961), член на Президиума на II и III народно събрание (1954—1962). През 1954—1976 е член на ЦК на БКП. Член на ИС на БПС. Народен представител във II—VI НС (1954—1976). — 284.

Милеран (Millerand), Александър Етиен (1859—1943) — френски политически и държавен деец, адвокат и публицист. Политическата си кариера започва като радикал. От 1893 е член на Социалистическата партия; водач е на опортюнистическото ѝ крило. През 1904 е изключен от партията заради участието си в буржоазното правителство на Валдек-Русо (1899). Активен пропагандатор на идеята за класово сътрудничество с буржоазията. През 1909—1910 е министър на обществените работи, през 1912—1913 и 1914—1915 — министър на войната, през апр.—септ. 1920 — министър-председател, а от септ. 1920 до юни 1924 — президент. Провежда антидемократична политика. Той е един от организаторите на чуждестранната интервенция в Русия (1918—1920). По името на Милеран, който е първият социалист, влязъл в буржоазно правителство, политическата тактика на участие в буржоазни правителства се нари-

ча милеранизъм (министернализъм, министерски социализъм). — 118.

Милкич, Илия (1884—1968) — деец на сръбското работническо движение. Търговски служещ. Член на Управата и председател на Дружеството на търговските служещи (1903—1914, с прекъсване); член на Управителния съвет и секретар на Главния работнически съюз; член на редакцията на «Радничке новине» (1907—1909); член на Контролната комисия на Сръбската социалдемократическа партия (ССДП) (1908) и неин делегат на Копенхагенския (1910) конгрес на Втория интернационал. Социалистически съветник в Белградската община (1910—1912). По време на Първата световна война емигрира последователно в Швейцария и Русия. Делегат на ССДП (съответно на Социалистическата работническа партия на Югославия (комунисти) и на Югославската КП) на I, II и III конгрес на Коминтерна (1919—1921), на които е избран за член на ИККИ. През 1921 е изключен от ЮКП. През 1924 се оттегля от политическа дейност. — 165.

Милтенов, Ник. Грънчаров — софийски келнер. — 179.

Михайлеску (Mihăilescu), Думитру — деец на румънското работническо движение. Участва в работата на II редовен конгрес на РСДП и на румънските синдикати (1912). Секретар на Обущарския съюз от 1912. — 429.

Мициев — 453.

Мицулов, Андрей (1877—1916) — печатарски работник. Секретар на Работническото печатарско дружество в София и секретар-каснер на Свободния общ работнически синдикален съюз от основаването му през 1904 до 1910. — 355.

Монов, Димитър Йочев (1879—1913) — партиен деец, учител. Първоначално работи в Плевенската организация на БРСДП (т. с.). Участва в създаването на Учителската социалдемократическа организация (1906) и е настоятел на в. «Учителска искра». През 1907 се установява в София, където се включва дейно в работата на Софийската партийна организация и на УСДО. В започналата в партията полемика с прогресистите застава на страната на революционните марксисти. През 1908 е избран за секретар-каснер на УСДО и за секретар на Софийската партийна организация. Делегат е на XVII партиен конгрес (1910). До 1912 разгръща голяма политическа и организационна дейност сред софийските работници. Съветник в Софийската община. Участва в Балканските войни (1912—1913). Убит на фронта. — 503.

Мохамед (ок. 570—632) — религиозен проповедник, смятан за основоположник на ислямската религия и автор на Корана. Към 610 се обявява за пророк на Аллах и негов «пратеник на земята». Около образуваната от Мохамед мюсюлманска община в Медина (622) към края на 630 е обединена значителна част от арабските племена. — 453.

Мултаров, Васил Христов (1881—1925) — партиен деец, юрист.

В Пловдивската мъжка гимназия участва в марксистки кръжок, ръководен от Д. Благоев. Член на БРСДП (т. с.) от 1903. От 1906 студент в Юридическия факултет на Софийския университет. През с. г. е един от организаторите на стачката на перпишките шивьори. Взема ръководно участие в студентската демонстрация срещу княз Фердинанд (1907), заради която е изключен завинаги от университета. Завършва юридическото си образование във Франция (1909). Работи като адвокат в София. Член на Контролната комисия на БРСДП (т. с.) (1911—1914). Народен представител (1919—1923), общински съветник в София (1919—1923). Участва в подготовката на Септемврийското антифашистко въстание 1923. В навечерието му е арестуван заедно с Хр. Кабакчиев, А. Иванов и др. партийни ръководители. Освободен от затвора след въстанието. По време на Априлските събития 1925 е арестуван и след жестоки никвизиции убит. — 294, 295.

Мънеску (Mănescu), Константин (1882—1971) — деец на румънското работническо движение. Секретар на Площкия профсъюз на металиците. Делегат на II редсвен конгрес на РСДП и на румънските синдикати (1912) и на конференцията на Металороботническия съюз (1912). През 20-те и 30-те години е социалдемократ. Работи за единодействие с Румънската комунистическа партия. — 117, 428, 429.

Назарчев, Назарчо Георгиев — гр. Фердинанд (дп. Михайловград). — 330.

Папмович, Максим (нензв. — 1916) — партисен и синдикален деец от Стара Загора. Активен участник в борбите на шивашките работници. Председател на Централното настоятелство на Работническия шивашки съюз (1911—1916). Избран за член на Синдикалния комитет от IX конгрес на ОРСС (1912). Член на Контролната комисия на БРСДП (т. с.) и ОРСС (1914—1915). Загива на фронта во време на Първата световна война. — 283, 294.

Опреску (Oprescu), Георге (1876—1917) — деец на румънското работническо и социалистическо движение. По професия дърводелец. В социалистическото движение се включва в началото на века. От 1905 е почти постоянно член на ръководството на профсъюзното обединение на дърводелските работници. Участва в работата на Учредителния конгрес на РСДП и на I конференция на съюза «Дърво и мебел» (1910). Инициатор е за издаване на печатен орган на Дърводелския съюз. Член на Генералната комисия на профсъюзите (1912). Умира на фронта от тиф. — 417.

Пастухов, Кръстьо Иванов (1874—1949) — политически деец, един от изявените представители на опортюнизма в работническото движение. Юрист. В социалистическото движение се включва през 90-те години на миналия век. Завършва право в Софийския университет (1895); специализира в Германия (1897—1898), където се запознава с ревизионистичните концепции на Е. Бернщайн. До 1923 е адвокат във Враца. Делегат на конгресите на БРСДП (1896—

1902). След отстраняването на опортюнистите от партията (1903) е един от ръководителите на дясното крило на широкосоциалистическата БРСДП. През май 1909 организира в мина «Плакалница» покушение срещу живота на Г. Димитров. Яростен противник на идеите на Октомврийската революция 1917 и на СССР. От 1911 многократно е избран за народен представител. Министър на вътрешните работи (1919). По негово нареждане полицията разтурва работнически събрания, демонстрации и митинги и се разправя жестоко с участниците и ръководителите им. През периода на фашистката диктатура се противопоставя на единнофронтовското, народнофронтовското и отечественофронтовското движение. Отнася се лоялно към монархо-фашистката власт и хитлеристка Германия. След 9 септ. е един от ръководителите на буржоазната опозиция и враг на народнодемократичната власт. Осъден на изгнание за антинародна дейност (1946). — 31.

Пенев, Никола (Н. П. Николов) (1879—1955) — синдикален и партиен деец. Член на БРСДП от 1896. Делегат на V (1898) и на X (1903) партиен конгрес. Застава на страната на революционните марксисти. Един от основателите на ОРСС (1904), на Железничарския синдикат (1905) и на Съюза на транспортните работници (1911). От 1910 е член на Синдикалния комитет на ОРСС. Участва в ръководството на Транспортната стачка 1919—1920. Един от редакторите на в. «Железничар» (1906—1920) и на в. «Транспорт» (1920—1925); сътрудничи на в. «Работнически вестник» и сп. «Ново време». През 1919—1923 е член на ЦК на БКП и народен представител. Арестуван в навечерието на Септемврийското антифашистко въстание 1923 и осъден като член на ЦК на партията. През 1924 е освободен. През 1925—1933 е емигрант в СССР, където работи в апарата на МОПР и в Международния комитет за социалистическа пропаганда сред транспортните работници в света. След завръщането си в България (1933) работи в железничарската Профопозиция. От 9 септ. 1944 до смъртта си е член на Централния съвет на профсъюзите. — 175, 278, 294, 499.

Петреску (Petrescu), Г. М. (Г е м п е т) (1885—1966) — деец на румънското социалистическо и комунистическо движение. Работник-металник. Член на Генералната комисия на синдикатите и на Централното настоятелство на Съюза на металоработниците от 1912. — 428.

Пилат Понтийски (Pilatus Pontius) — римски наместник на Юдея (26—36 от н. е.). Управлението му се отличава с крайна жестокост, масови насилния и убийства без съд. Според евангелския разказ за съда над Христос Пилат утвърждава смъртната му присъда, след което публично си «измива ръцете», за да снее от себе си отговорността за смъртта му. (Отгук изразът — «измива си ръцете».) — 95, 181.

Писков, Радослав Иванов — партиен и синдикален деец от Шумен. Брат на Гиньо и Пеньо Пискови. На I конгрес на Съюза на търговските служещи е избран в Централното му настоятелство. Делегат на XIX (1912) и XX (1914) партиен конгрес и на IX

1912) и X (1914) конгрес на ОРСС. Участвува в Първата световна война (1915—1918); на Добруджанския фронт разгръща широка антивоенна дейност сред войниците. След войната в съдружие с Аврам Шемтов отваря книжарница за печатарски материали в София, която предоставя за нуждите на партията. Адресът на фирмата е използван преди и след Септемврийското антифашистко въстание 1923 за задгранична секретна кореспонденция, а в склада са укривани печатарски машини за нелегалната издателска дейност на партията, оръжие и нелегална литература. — 284.

Поп (Pop), Аделхайд (Аделаида) (1869—неизв.) — основателка и ръководителка на женското социалдемократическо движение в Австрия. От 1892 е редактор на австрийския социалдемократически вестник «Арбайтеринен цайтунг» («Вестник на работничките»). Участничка в Шутгартския конгрес (1907) на Втория интернационал. Член на Виенския общински съвет (от 1918) и депутат в Националното събрание (от 1919). В България са издадени книгите ѝ «Младите на една работничка» (1911) и «Книжка за младите работнички» (1912). — 369.

Поп (Pop), Д. — деец на румънското работническо движение. Участвува в работата на Учредителния конгрес на РСДП (1910). Член на Генералната комисия на синдикатите, от 1914 — неин генерален секретар. — 417.

Попович (Popovici), Константин (1876—1940) — деец на румънското работническо и социалистическо движение. По професия обущар. Член на Румънската работническа социалдемократическа партия от 1894 (от 1918 — Румънска социалистическа партия). Член на Генералната комисия на синдикатите (от 1910), неин секретар — от 1912. В годините на Първата световна война 1914—1918 е включва в антивоенната дейност на румънските работници. Взема участие в стачното движение (1918—1920), организира Общата стачка през 1920. Участвува в движението за преустройството на Социалистическата партия в комунистическа. За активна политическа дейност е арестуван и затворен (апр. 1921). След излизането си от затвора (февр. 1922) започва да се отдалечава от комунистическите принципи. Присъединява се към социалистическите дейци, положили основите на Румънската социалистическа партия (от 1927 — РСДП), която е на центристски позиции. През 1933 възглавява лявата група в РСДП, която в знак на несъгласие с реформистката тактика на партийното ръководство напуска партията и основава Румънска социалистическа партия (РСП). Участвува в обединяването на РСП и Независимата социалистическа партия в Обединена социалистическа партия (1933). През 1935 я напуска и създава Социалистическата партия «Попович», чийто председател е до края на живота си. В годините на Втората световна война сътрудничи с Румънската комунистическа партия за изграждане на единен антифашистки фронт. — 417.

Пътруцеску (Pătruțescu), Ал. — деец на румънското работническо движение. От 1912 член на Генералната комисия на синдика-

тите и на Централното настоятелство на Съюза на обущарите. — 417, 429.

Раданович, Марко — софийски предприемач. — 382, 383.

Раковски, д-р Кръстьо Георгиев (К. Г. Станчов) (1873—1941) един от първите български социалисти, деец на международното работническо и комунистическо движение. Като студент по медицина в Женева (1890—1893) е един от ръководителите на българската студентска социалдемократическа група и секретар на осигурявания през 1892 в Женева Български социалдемократически съюз. По това време се свързва с видни дейци на международното социалистическо движение. Установява лични контакти с Ф. Енгелс, В. Либкнехт, К. Кауцки, Р. Люксембург, Ж. Гед и др. Участва в дейността на Плехановата група «Освобождение на труда». Делегат на Цюрихския (1893), Лондонския (1896) и Амстердамския (1904) конгрес на Втория интернационал. През 1894—1897 следва във Франция — отначало в Нанси, после в Монпелие, където завършва медицинското си образование. При очистването на партията от опортюнистите (1903) застава на страната на тесните социалисти. По-късно преминава на центристски позиции. Международното социалистическо бюро го натоварва да посредничи за обединяването на БРСДП (т. с.) и широкосоциалистическата партия. За тази цел през 1911 се установява в България и започва да издава в. «Напред» (1911—1912). През 1905—1916 живее и работи предимно в Румъния. Член е на ЦК на Румънската социалдемократическа партия. Секретар на образуваната през 1915 Балканска работническа социалдемократическа федерация. Участва в работата на международната социалистическа конференция в Цимервалд, Швейцария (1915) и на III цимервалдска конференция в Стокхолм (1917). От 1917 е член на Болшевишката партия. След Октомврийската революция 1917 заема отговорни държавни длъжности в Съветска Русия — председател на Съвета на народните комисари на Украйна (от март 1918), началник на Политическото управление на революционния военен съвет на Украйна, дипломатически представител на СССР в Англия (от 1923) и Франция (от 1925) и др. Член на ЦК на РКП(б) (1919—1926). Участва в Учредителния конгрес на Комунистическия интернационал (1919) като представител на БРСДП (т. с.) и на Румънската социалдемократическа партия. На XV конгрес на ВКП(б) (1927) е изключен от партията за принадлежност към троцкистко-зиновиевската опозиция. През 1934 е възстановен, но през 1938 отново е изключен и осъден за антипартийна дейност. — 408, 409, 410, 416, 417, 420.

Раушер, Франьо (Франц) (1879—1949) — един от основателите на работническото движение в Босна. Работник-зидар. Секретар на Главния работнически съюз в Босна и Херцеговина. До 1921 е член на Изпълнителния комитет на Централното работническо вече в Югославия. По-късно е центрист. Областен секретар на Обединения работнически съюз в Сърбия (1925), председател на Дирекцията за социално осигуряване в Сараево. — 375.

Румпф — германски работник, член на стачния комитет по време на стачката по Източните железници (1908). — 29.

Сакъзов, Яко Иванов (1860—1941) — обществен и политически деец, един от първите български социалисти, опортюнист. Роден в Шумен. Средно образование получава в Русия, а висше в Германия, Англия и Франция. Първоначално учителствува (1884—1888), но е уволнен и се отдава на обществено-политическа дейност. Основавя и редактира социалистическото списание «Ден» (1891—1896). Сакъзов е един от водачите на Българския социалдемократически съюз и редактор на неговия орган в. «Другар» (1893—1894). Като член на ЦК на БРСДП се стреми да отклони партията от естествената ѝ среда — работническата класа — и да я превърне в дребнобуржоазна демократическа партия. Теоретик е на общоделството — българска разновидност на ревизионизма. Издава сп. «Общо дело» (1900—1905), в което развива своите опортюнистически възгледи.

Сакъзов отхвърля марксистката постановка, че класовите противоречия в капиталистическото общество са непримирими, и се обявява за класово сътрудничество с буржоазията. Той издига програма за обединяване на всички «производящи слосве», поддържа тезата, че «общото дело» е средство за осъществяване на «демократични начала», за прокарване на реформи, чрез които ще се стигне до социализма. След X конгрес (1903), когато партията се очиства от общоделците, възглавявани от Я. Сакъзов, той става водач на опортюнистическата широкосоциалистическа БРСДП и е член на нейния ЦК до края на живота си. През 1919 е министър на търговията, промишлеността и труда в правителството на Т. Теодоров. Ръководената от него партия се ангажира пряко в Деветоюнския военнo-фашистки преврат 1923. Изпращан с дипломатически мисии в чужбина от различни буржоазни правителства. Автор на книгите «Цеварнъзм или демокрация?» (1905), «Българите в своята история» (1917) и др., в които прокарва ревизионистични и буржоазнонационалистически възгледи. — 347, 349, 377.

Сасенбах — вж Засенбах (Sassenbach), Йохан

Сотиров — вж Хаджисотиров, Борис Попкитов

Стънеску (Stănescu), Александру Д. — румънски синдикален деец. Работник-металик. Член на Централното настоятелство на Металo-работническия съюз от 1912. През 20-те години е социалдемократ. — 428.

Тиса (Tisza), Ишван (1861—1918) — унгарски държавен и политически деец, граф (от 1897). Депутат в Държавното събрание от 1886. Министър-председател на Австро-Унгария (1903—1905, 1913—1917). От 1910 е водач на Националната партия на труда, която обединява най-реакционните кръгове в страната. Избирането му през 1912 за председател на камарата на депутатите е повод за политическата стачка и демонстрациите на работниците в Будапеща, завършили със сблъскване с полицията на 23 май с. г. («кървавият

четвъртък»). В навечерието и по време на Първата световна война 1914—1918 провежда милитаристична политика. Под натиска на нарастващото революционно движение (1917) подава оставка. Убит от въстаналите войници като един от виновниците за Първата световна война. — 415.

Тодоров, Сидер — деец на работническото движение. Първоначално е член на БРСДП (т. с.). Делегат на X (1903) и XII (1906) партийни конгреси. През 1905 преминава на страната на анархолибералите и е изключен от партията. По-късно е широк социалист. Секретар на Съединения общ работнически синдикален съюз (1911) и редактор на сп. «Социалистически преглед», в. «Работническа защита» и др. След Първата световна война 1914—1918 се връща в редовете на партията, но през 1924 е изключен като ликвидатор. През 1930—1934 е в редакцията на в. «Освобождение», орган на троцкистка група. След 9 септ. 1944 отново е прнет за член на БКП. — 355, 503.

Тодоров, Стефан — синдикален деец. Дърводелец от София. Член на Работническият дърводелски съюз и на Централното му настоятелство (от 1909). Делегат на IX конгрес на ОРСС (1912). — 283.

Тусвич, Джордже — председател на Югославянското работническо дружество в Будапеща (1911). — 50.

Тусвич, Димитрие (1881—1914) — деец на сръбското революционно работническо движение. Следвал право в Белградския университет. През 1902—1905 е член на редколегията на социалдемократическия орган в. «Радничке новине». Един от организаторите на Учредителния конгрес на Сръбската социалдемократическа партия (1903); член на Главната управа (1903—1908) и неин секретар (1908). Води решителна борба против опортюнистическата група Скерлич—Йованович и анархосиндикалистката опозиция, целяща откъсването на синдикалното движение от партията. Участва в работата на Първата балканска социалдемократическа конференция в Белград (1909) и на Копенхагенския конгрес (1910) на Втория интернационал. Автор е на статии и брошури по въпросите на политическата програма, стратегията и тактиката на Сръбската СДП и срещу завоевателните стремежи на великосръбската буржасия. Превежда «Наемен труд и капитал» от К. Маркс. През 1910—1914 е редактор на партийния теоретичен орган сп. «Борба». Загива на фронта по време на Първата световна война. — 30, 406, 409.

Фердинанд I, Сакс-Кобург-Готски (1861—1948) — немски принц, български княз (от 1887) и цар (1908—1918). Подчинява политиката на България на интересите на Германия и Австро-Унгария. Въвлеча България в Междусъюзническата (1913) и в Първата световна война (1915—1918), в резултат на което страната претърпява две национални катастрофи. Под натиска на народните маси е принуден да абдикира (окт. 1918) в полза на сина си Борис III. — 30, 457.

Франгя, Алтон (1856—нензв.) — буржоазен политически деец, адвокат и журналист. Учи в родния си град Русе и в Цариградския императорски лицей. Завършва политически науки в Париж. Подпредседател е на XII събирателно НС (1902—1903). През 1911 е министър на обществените сгради, пътищата и благоустройството и на железниците в кабинета на Ив. Евстр. Гешов (1911—1913). — 61, 64.

Фриму (Frimu), Йон К. (1871—1919) — деец на румънското работническо и социалистическо движение. По професия дърводелец. Един от създателите на Румънската работническа социалдемократическа партия (1893). Член на ръководството на централния орган на РСДП в «Ромъния муничитоаре» («Работническа Румъния») (1902). Член на Генералната комисия на румънските синдикати (от 1906) и секретар на Румънския социалистически съюз (от 1907). Участва в работата на Учредителния конгрес на РСДП (1910) и е избран за секретар на Изпълнителния комитет на партията. През 1911 поддържа връзки с В. И. Ленин. Делегат на III цимервалдска конференция в Стокхолм (септ. 1917). През дек. 1918 е арестуван за участие в организирането на работнически демонстрации в Букурещ и провинцията. Умира в затвора. — 408, 417, 419.

Фрицше (Fritzsche), Фридрих Вилхелм (1825—1905) — деец на германското работническо и социалистическо движение, реформист. Тютюнорботник. Участва в революцията 1848—1849. Един от основателите и ръководителите на ласалнаиския Общ германски работнически съюз. Депутат в Северногерманския райхстаг (1871—1878). — 483, 484.

Хаджисотиров, Борис Попкитов (1872—1923) — партиен деец, юрист. Завършва право в Лозанския университет, Швейцария (1897), където попада под влиянието на руски емигранти-марксиста. В революционното работническо движение се включва след завръщането си в България. Установява се като адвокат в Самоков. Член на БРСДП от 1897. Основател на Самоковската градска партийна организация (1899). Член на Контролната комисия на партията (1905—1914, 1919—1923). Общински съветник (1901—1902, 1905—1908, 1910—1915). Един от ръководителите на Самоковската комуна (юни 1910—февр. 1912). Участва в разработването на Програмата на партията за работа в сбициите, окръжните и училищните настоятелства; автор на общинската програма на Самоковската комуна. Окръжен съветник (1912—1919). Народен представител (1913, 1919—1923). Сътрудници на сп. «Ново време», «Работнически вестник» и в. «Самоковска комуна». Издава брошурите: «Пътеводач в изборите» (1908), «Работническите злополуки» (1910), «Окръжните съвети и работниците» (1911), «Какво извърши комуната?» (1912), «Разграбването на народните богатства» (1922). След Деветоюнския военно-фашистки преврат 1923 по поръчение на ЦК на БКП е начело на защитата на плевенските въстаници, а през авг. с. г. — на въстаналите селяни от Самоковско. Участва в историческото августовско съвещание на ЦК на БКП (1923) и в подготовката на Септемврийското антифашист-

ко въстание 1923 в Самоковско. Арестуван на 12 септ. и зверски убит заедно с група комунисти и земеделци в местността Крива вада край Самоков. — 294.

Харлаков, Никола Иванов (1874—1927) — един от първите български социалисти. Като ученик в Априловската гимназия в Габрово е член на социалистически кръжок, от 1890 — на местната социалистическа дружинка. Започва работа като учител, но е уволнен за социалистическа дейност. На IX конгрес на БРСДП (1902) е избран за член на ЦК на БРСДП. При очистването на партията от общоделците (1903) застава на страната на революционните марксисти начело с Д. Благоев. Секретар-каснер на ЦК на БРСДП (т. с.) (1903—1905), секретар на Синдикалния комитет на ОРСС (1904—1905). През 1905 е изключен от партията като анархолиберал. От 1909 е член на БРСДП (о). Редактор-издател е на сп. «Пролетарий» (1905—1908), редактор на сп. «Начало» (1908—1912, излизало с прекъсвания), сп. «Дело» (1910), сп. «Социалистически преглед» (1915) и др. През 1915 създава Независима социалдемократическа група, поради което е изключен от БРСДП(о). В годините на Първата световна война 1914—1918 застава на интернационалистически позиции. Приветствува победата на Октомврийската революция 1917. През 1919 привържениците на Независимата социалдемократическа група под негово ръководство организират т. нар. Българска работническа комунистическа партия, която фактически споделя възгледите на «левите комунисти». През 1920 нейните членове влизат в БКП. След поражението на Септемврийското антифашистко въстание 1923 Харлаков емигрира. От лятото на 1924 е главен редактор на органа на Балканската комунистическа федерация — «La Fédération Balkanique», издаван във Виена. Умира в Москва. — 349.

Хирш (Hirsch), д-р Макс (1832—1905) — германски икономист, виден деец на буржоазната Прогресистка партия. През 1868 заедно с Фр. Дункер основава реформистките професионални съюзи, известни под названието Хирш-Дункерови профсъюзи. Депутат в Райхстага (1869—1893). — 483.

Хлебаров, Георги — синдикален деец. Стругар от Плевен. Член на Металороботническия съюз. Делегат на IX конгрес на ОРСС (1912). — 283.

Хлебаров, Михаил (1885—1962) — партиен и профсъюзен деец. Член на БРСДП от 1902. При очистването на партията от общоделците (1903) застава на страната на тесните социалисти; избран е за секретар на партийната организация в Айтос и за член на местния комитет на труда. От 1906 работи в София като словослагател. Същевременно е администратор на Партийната книжарница в София (1909—1919). Секретар-каснер на Работническия дърводелски съюз (1909—1924). Делегат е на XV партиен конгрес (1908). Член на Синдикалния комитет на ОРСС и на Местния комитет на Софийската партийна организация. Делегат е на почти всички конгреси на ОРСС. През 1922 е член на делегацията на БКП на

У конгрес на Коминтерна и на II конгрес на Профинтерна в Москва. Участвува в подготовката на Септемврийското антифашистко въстание 1923 в Бургаско. През 1939—1944 работи по линия на МОПР. След 9 септ. участвува в общественно-политическия живот на страната. — 47.

Христов — български работник-градинар. Убит по време на голямата работническа демонстрация в Будапеща (май 1912). — 415.

Христов, Хараламби (1878—1935) — общественик, журналист и литератор. Дългогодишен член на ЦК на БРСДП(о) и негов секретар (1926—1931). Редактор на вестниците «Работническа борба» и «Народ», на сп. «Съвременна мисъл» и др. Делегат на БРСДП(о) на II редовен конгрес на Румънската социалдемократическа партия и на румънските синдикати (1912). — 415.

Хуелер, Авг. — секретар на Швейцарския синдикален съюз (от 1910). — 60.

Хълъуческу (Hălăucescu), К. — кожарски работник. Делегат на II редовен конгрес на Румънската социалдемократическа партия и на синдикатите (1912). — 417.

Цанков, Асен (1883—1969) — политически и кооперативен деец, един от най-изявените представители на десния опортюнизъм в България. Юрист. Още с влизането си в БРСДП (1898) застава на опортюнистически позиции. По време на борбата на революционните марксисти срещу опортюнистите (1900—1903) пише статии, в които защитава общоделството. През 1904 е един от учредителите на Централната синдикална комисия при ЦК на широкосоциалистическата партия и секретар на Синдикалния комитет на Свободния ОРСС (1907). Общински съветник в София (1911—1914). Народен представител в XVI обикновено НС (1913). Посреща враждебно Октомврийската революция 1917 и се обявява против съветската власт. След военно-фашисткия преврат на 9 юни 1923 влиза в Демократическия сговор. В периода на Втората световна война 1939—1945 е на прохитлеристки позиции. Яростен противник на социалистическата революция в България. След 9 септ. 1944 е в редовете на дясната буржоазна опозиция, противник на мероприятията на правителството на Отечествения фронт. — 355.

Швайцер, (Schweitzer), Йохан Баптист (1834—1875) — деец на германското работническо движение, един от видните представители на ласалианството. Адвокат. Редактор на ласалианския орган в. «Социалдемократ» (1864—1867). Председател на Общия германски работнически съюз (1867—1871). В съюза провежда политика на лична диктатура. Поддържа обединението на Германия «от горе» под хегемонията на Прусия. Враг на пролетарския интернационализъм. Води ожесточена борба против създадената през 1869 Германска социалдемократическа работническа партия (айзенахци) и нейните ръководители А. Бебел и В. Либкнехт. Политическата му линия довежда до засилване на опортюнистическото крило в съю-

за, част от членовете на който го напускат и влизат в ГСДРП. По време на Френско-пруската война 1870—1871 заема шовинистични позиции. През 1871 е принуден да напусне председателския пост, след което се оттегля от политическа дейност. — 483, 484.

Щефънеску (Stefănescu), Нае — деец на румънското работническо движение. Член на Централното настоятелство на Съюза на общините (от 1912). — 429.

Янулов, Илия Димитров (1880—1962) — общественик, учен-социолог, икономист и юрист; член-кореспондент на БАН (1936). Професор в Юридическия факултет на Софийския университет «Кл. Охридски». Член на БРСДП от началото на века. След очистването на партията от общоделците (1903) остава в партията на широките социалисти. Секретар на Синдикалния комитет на Свободния ОРСС (1908). Член на ЦК на БРСДП(о) (1930—1932). Редактор е на вестниците «Работническа борба» (1919), «Български печатар» и «Железничарско съзнание» (1907—1908) — всички с опортюнистическа насоченост. Избиран многократно за народен представител (1911—1931). При вливането на БРСДП в БКП (1948) става член на БКП. По-важни трудове: «Социалната политика в България през време на войната 1915—1918», «Международно трудово право» (1950), «Икономически основи на Кодекса на труда и неговото въздействие върху социалистическото изграждане у нас» (1956) и др. — 29, 30, 355.

Ashton, Tomas — вж Ащън, Томас

Atanasov, Enco — вж Атанасов, Енчо

Balaniano — вж Бъляняну, М.

Cristesku — вж Кристеску, Г.

Djordjesku — вж Джорджеску

Halaucescu — вж Хълъуческу, К.

Ilinesku, Janco — вж Илнеску, Я.

Jonesku, J. — вж Йонеску, Й.

Jonesku — вж Йонеску, Н.

Constantinescu — вж КонстантINESКУ, Ал.

Kostesku — вж Костеску, Н.

Lian, Ole O. — вж Лиан, Оле О.

Manesku — вж Мънеску, К.

Marinescu — вж Мърнеску, Н.

Mihailesku, D. — вж Михайлеску, Д.

Patrucesku — вж Пътруцеску, Ал.

Petresku — вж Петреску, Г. М.

Stanescu — вж Стънеску, Ал. Д.

Stefanesku — вж Шефънеску, Н.

ГЕОГРАФСКИ ПОКАЗАЛЕЦ

- Австрия — 158, 397, 401, 408.
 Айтос, гр. — 65, 186, 200, 205, 218, 249, 272.
 Америка — 104, 105.
 Амстердам, гр. (Холандия) — 365, 388.
 Англия — 189, 194, 220, 354, 378.
 Асеновград, гр. (вж. Станимака)
- Балкани — 91.
 Балкански полуостров — 55, 89, 91, 100, 409, 428, 497.
 Балчик, гр. — 76, 79, 200, 205, 215, 219, 248, 276.
 Белгия — 42.
 Белград, гр. (Югославия) — 160, 161, 162, 273.
 Белослав, с., дн. град (вж. Гебедже)
 Берковица, гр. — 186, 200, 205, 218, 248, 272, 276, 343.
 Берлин, гр. (Германия) — 220, 368, 483.
 Берн, гр. (Швейцария) — 60.
 Борисовград, гр. (дн. Първомай) — 218, 249, 272.
 Борушица, с., Старозагорски окръг — 249.
 Босна — 48, 379, 407.
 Ботевград, гр. (вж. Орханне)
 Бранла, гр. (Румъния) — 401, 411, 417, 422.
 Брюксел, гр. (Белгия) — 368.
 Будапеща, гр. (Унгария) — 21, 46, 47, 48, 49, 50, 101, 103, 104, 110, 122, 123, 159, 175, 224, 273, 364, 438, 441, 494, 497.
 Буковина — 406, 408, 417.
 Букурещ, гр. (Румъния) — 397, 401, 404, 406, 411, 412, 413, 414, 417, 418, 426, 427, 428, 429, 449.
 Бургас, гр. — 61, 62, 65, 66, 68, 69, 71, 74, 75, 76, 78, 80, 180, 201, 205, 218, 248, 260, 272, 275, 276, 321, 342, 376.
 България — 21, 22, 24, 26, 30, 31, 32, 41, 42, 43, 45, 46, 48, 66, 79, 89, 103, 104, 105, 110, 113, 115, 116, 126, 141, 159, 161, 162, 164, 169, 177, 193, 215, 221, 224, 237, 239, 274, 286, 287, 292, 308, 340, 344, 357, 361, 364, 375, 397, 407, 408, 415, 417, 428, 431, 440, 441, 442, 449, 450, 453, 456, 468, 473, 474, 495, 496, 497, 498, 507, 508.

Варна, гр. — 76, 79, 168, 169, 181, 186, 196, 205, 210, 213, 218, 246, 248, 275, 276, 277, 339, 344, 432, 449, 511.

Ватерло, гр. (Белгия) — 210.

Велико Търново, гр. (вж Търново)

Видин, гр. — 186, 205, 218, 248, 272, 275, 277, 342, 376.

Враца, гр. — 205, 219, 275.

Габрово, гр. — 168, 181, 186, 196, 205, 209, 214, 218, 247, 248, 277.

Галац, гр. (Румъния) — 401, 411, 427.

Гебедже, гара и с. (дн. гр. Белослав), — 275.

Германия — 42, 113, 119, 136, 158, 366, 379, 401, 469, 483, 484, 487.

Горна Оряховица, гр. — 205, 218, 248, 272.

Гота, гр. (ГДР) — 484.

Гюргево, гр. (Румъния) — 411, 449.

Дания — 220.

Девня, с. (дн. град) — 275.

Димитровград, гр. (Югославия) (вж Цариброд)

Долина баня, с. (дн. град) — 275.

Добрич, гр. (дн. Толбухин) — 205, 215, 219, 248, 275, 277.

Добруджа — 164.

Драгалевци, с. (дн. кв. на София) — 464.

Дупница, гр. (дн. Стаике Димитров) — 186, 201, 205, 218, 248, 275, 277, 341.

Европа — 364.

Елин Пелин, с. (дн. град) (вж Новоселци)

Ески Джумая, гр. (дн. Търговище) — 200, 205, 218, 272.

Искрец, с., Софийски окръг — 464.

Испания — 119, 220.

Италия — 89, 119, 220.

Ихтиман, гр. — 218, 272.

Каварна, гр. — 76, 79, 218, 249, 272.

Казанлък, гр. — 205, 219, 249, 343, 375.

Карлово, гр. — 205, 218.

Карлуково, с., Ловешки окръг — 357.

Карнобат, гр. — 215, 219, 249.

Констанца, гр. (Румъния) — 417, 427.

Копенхаген, гр. (Дания) — 220, 426.

Котел, гр. — 186, 200, 205, 218, 249, 272, 343.

Костенец, гр. (вж Костенец баня)

Костенец баня, гара (дн. гр. Костенец) — 247, 275, 339.

Кочериново, с. (дн. град) — 247, 275, 343, 393.

Къмпиня, гр. (Румъния) — 417.

Кълтина, гр. (Румъния) — 427.

Кюстендил, гр. — 181, 205, 215, 219, 249, 277.

Ловеч, гр. — 205, 218, 249, 272, 343.

Лом, гр. — 186, 205, 214, 219, 248, 277.

Лондон, гр. (Англия) — 380.

Майнц, гр. (ФРГ) — 483.

Македония — 162, 467.

Манчестър, гр. (Англия) — 189.

Мездра, с. (дн. град) — 275.

Михайловград, гр. (вж Фердинанд)

Никопол, гр. — 218.

Ниш, гр. (Югославия) — 164.

Нова Загора, гр. — 215, 219, 249, 275.

Новоселци, с. (дн. гр. Елин Пелин) — 393.

Норвегия — 273, 354, 378, 379, 493, 494.

Орханче, гр. (дн. Ботевград) — 205, 218.

Оряхово, гр. — 205, 219, 249, 275, 343, 376.

Осло, гр. (Норвегия) (вж Християния)

Пазарджик, гр. (вж Татар Пазарджик) — 205, 219.

Панагюрище, гр. — 341.

Париж, гр. (Франция) — 366, 404.

Перник, с. (дн. град) — 24, 31, 205, 247, 248, 249, 256, 275, 339, 343.

Пещера, гр. — 166, 218.

Пирдоп, гр. (дн. кв. на Средногорне) — 186, 200, 205, 218, 272.

Плакалница, мина, Врачански окръг — 31, 247, 339.

Плевен, гр. — 186, 200, 205, 218, 248, 270, 271, 272, 275, 277, 343.

Плесов, гр. (Австрия) — 30.

Пловдив, гр. — 43, 180, 186, 190, 191, 205, 210, 218, 247, 248, 271, 272, 275, 277, 321, 342, 376, 432.

Плоещ, гр. (Румъния) — 401, 411, 422, 427.

Попово, гр. — 200, 205, 218, 249, 272, 277.

Провадия, гр. — 169, 205, 219.

Първомай, гр. (вж Борисовград)

Пятра-Нямз, гр. (Румъния) — 401.

Радомир, гр. — 218, 272.

Разград, гр. — 200, 205, 218, 249, 272, 343.

Рила, с. (дн. град) — 275, 343.

Румъния — 42, 43, 132, 399, 401, 402, 403, 404, 407, 408, 411, 413, 416, 417, 425, 427, 428, 430.

Русе, гр. — 43, 124, 178, 186, 205, 210, 218, 246, 248, 270, 271, 272, 275, 277, 279, 321, 339, 342, 376, 430, 432, 449, 457, 470.

Русия — 164, 397, 417.

- Самоков, гр. — 184, 186, 200, 205, 218, 247, 248, 272, 275, 277, 343.
- Сараево, гр. (Югославия) — 375.
- Саранбей, гара (дн. гр. Септември) — 249.
- Свишов, гр. — 219, 249, 275.
- Севлиево, гр. — 215, 249, 277.
- Септември, гр. (вж Саранбей)
- Силистра, гр. — 219, 249.
- Симеоновград, гр. (вж Търново-Сеймен)
- Сливен, гр. — 24, 31, 98, 186, 201, 205, 218, 248, 272, 275, 277, 339.
- Солун, гр. (Гърция) — 164.
- София, гр. — 21, 22, 27, 35, 43, 46, 47, 50, 51, 60, 64, 65, 68, 70, 76, 85, 87, 93, 106, 149, 160, 166, 168, 169, 175, 178, 181, 186, 189, 191, 192, 194, 196, 205, 208, 210, 215, 220, 221, 225, 230, 248, 249, 256, 271, 277, 294, 308, 309, 315, 323, 329, 330, 336, 338, 342, 350, 354, 361, 363, 370, 371, 375, 376, 388, 408, 431, 432, 433, 434, 439, 441, 442, 444, 448, 449, 450, 461, 465, 493, 494, 500, 503, 507.
- Средногорие, гр. (вж Пирдоп)
- Станимака, гр. (дн. Асенсвград) — 186, 200, 205, 218, 248, 272, 277, 343.
- Станке Димитров, гр. (вж Дупница)
- Стара Загора, гр. — 205, 215, 219, 247, 248, 249, 275, 277.
- Сърбия — 30, 42, 48, 69, 80, 132, 161, 379, 407, 417, 507.
- Татар Пазарджик, гр. (дн. Пазарджик) — 249, 277, 352.
- Толбухин, гр. (вж Добрич)
- Триполитания — 89.
- Троян, гр. — 186, 200, 205, 218, 249, 272, 277, 343.
- Трън, гр. — 200, 205, 218.
- Трявна, гр. — 343.
- Турну-Северин, гр. (Румъния) — 411, 413, 417.
- Турция — 30, 31, 66, 91, 100, 461.
- Тутракан, гр. — 218, 272.
- Търговище, гр. (вж Ески Джумая)
- Търново, гр. (дн. Велико Търново) — 215, 219, 248, 277.
- Търново-Сеймен, с. (дн. гр. Симеоновград) — 249.
- Унгария — 48, 122, 158, 415, 417.
- Фердинанд, гр. (дн. Михайловград) — 215, 219, 249, 277, 330.
- Франция — 118, 119, 137, 359.
- Халбершат, гр. (ГДР) — 484.
- Харманли, гр. — 200, 205, 218, 249, 272.
- Хасково, гр. — 205, 215, 219, 248, 277, 342, 376.
- Херцеговина — 48, 379, 407.
- Холандия — 158, 365.
- Християния, гр. (дн. Осло) (Норвегия) — 380.

Хърватско — 48, 379.

Цариброд, гр. (дн. Димитровград) (Югославия) — 200, 205, 218, 249, 343.

Цариград, гр. (Турция) — 30.

Червен бряг, гара (дн. град) — 218, 249, 272, 277.

Чирпан, гр. — 215, 219, 249.

Швеция — 220, 353, 354, 378.

Шумен, гр. — 186, 200, 205, 218, 246, 248, 272, 275, 277, 330, 342.

Шутгарт, гр. (ФРГ) — 121, 363, 366, 431, 441, 442.

Ямбол, гр. — 115, 116, 186, 205, 215, 219, 248, 275, 277.

Яш, гр. (Румъния) — 401, 413.

ДАТИ ОТ ЖИВОТА И ДЕЙНОСТТА НА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

юли 1911 — септември 1912

1911

- Юли, 3—7* Георги Димитров е делегат на XVIII конгрес на БРСДП (т. с.)
Пловдив
- Юли, 6* Изнася пред конгреса доклад по изменението и допълненето на устава и правилника на партията.
Пловдив
- Юли, 7* Преизбран от конгреса за член на ЦК на БРСДП (т. с.)
Пловдив
- Юли, 15* Изпраща до Международния синдикален секретариат доклад за развитието и състоянието на синдикалното движение в България.
София
- Юли, 17* Произнася реч на тема «Успехите на социализма и банкрутът на общоделската котерия» пред работническо събрание в градината на Работническия дом.
София
- Юли, 21* Произнася реч на тема «Безработицата и борбата против нея» пред публично събрание, свикано от софийската секция на шивашките работници.
София
- Юли, 24* На път за Будапеща за участие в VII международна синдикална конференция прави еднодневен престой в Белград, където се среща с ръководни дейци на Сръбската социалдемократическа партия.
Белград
- Юли, 27* Участва в предварително съвещание на представителите на балканските страни и Австро-Унгария, което решава да се постави на конфе-

ренцията т. нар. «български въпрос» — за приемането на ОРСС в Международния синдикален секретариат.

- Юли, 28—30*
Будапеща Участвува заедно с В. Коларов и Ив. Ганчев в работата на VII международна конференция на секретарите на националните синдикални централни като представител на Синдикалния комитет на ОРСС.
- Юли, 29*
Будапеща Участвува в заседанието на конференцията, което приема решение за изключване на Обединения общ работнически синдикален съюз от Международния синдикален секретариат и изказва пожелание за обединяване на двата съюза.
- Юли, 31*
Будапеща Произнася от името на българския пролетариат поздравителна реч по случай 10-годишния юбилей на Югославянското работническо дружество «Свобода».
- Август, 14—15*
Сливен Произнася пред публични събрания речи на тема «Поскъпването на живота и борбата на работническата класа», «Предстоящите избори и работническото законодателство» и «Будапещенската конференция».
- Август, 21*
Видин Говори пред публични събрания на тема «Будапещенската конференция и изгонването на общоделците от Интернационала» и «Предстоящите избори за Народно събрание».
- Август, 25*
Враца Произнася пред работнически събрания предизборна реч и реч на тема «Международната синдикална конференция в Будапеща и изхвърлянето на общоделците от Интернационала».
- Август, 31*
София В. «Работнически вестник», бр. 46, публикува статията на Г. Димитров «Напред към изборните урни!» във връзка с изборите за XV обикновено НС.
- Септември, 7*
София В. «Работнически вестник», бр. 49, публикува статията на Г. Димитров «След изборите», в която се подчертава необходимостта да се използва изборната победа на социалдемократията за масовизиране на професионалните съюзи.

Изпраща поздравително писмо от името на Синдикалния комитет на ОРСС до секретаря на Швейцарския синдикален съюз А. Хуглер по повод годишния конгрес на швейцарските синдикати.

- Септември, 9*
София В. «Работнически вестник», бр. 50, публикува статията на Г. Димитров «Бургаската пристанищна стачка».
- Определен от Софийската партийна организация за кандидат в изборите за общински съветници в София.
- Септември, 9 и 11*
Бургас Произнася речи на митинги на пристанищните и други работници.
- Септември, 12*
София В. «Работнически вестник», бр. 51, публикува статията на Г. Димитров «Държавата и стачката на бургаските пристанищни работници», в която авторът протестира срещу фактичкото военно положение и бруталните мерки на властта спрямо стачниците.
- В. «Работнически вестник», бр. 51, публикува апел на Синдикалния комитет на ОРСС към професионалните съюзи и местните работнически съвети, подписан от Г. Димитров, да не допускат изпращането на стачкозаместници за Бургаското пристанище.
- Септември, 16*
Бургас Изпраща телеграма до редакцията на в. «Работнически вестник», в която съобщава причините за прекратяването на стачката на пристанищните работници.
- Септември, 16*
София В. «Работнически вестник», бр. 53, публикува статията на Г. Димитров «Транспортният съюз».
- Септември, 16 и 18*
Бургас Произнася речи на тема «Крайт на стачката и поуката от нея» пред публично събрание, свикано от бургаската транспортна секция, и «Резултатите от последната изборна борба и предстоящите общински избори» — пред пристанищни и други работници.
- Септември, 21 и 23*
София В. «Работнически вестник», бр. 55 и 56 публикува статиите на Г. Димитров «Крайт на пристанищната стачка» и «Поуките от пристанищната стачка».
- Септември, 23*
София Произнася реч на тема «Защо пропадна стачката на пристанищните работници в Бургас?» пред публично събрание, свикано от местната секция на Съюза на транспортните работници в градината на Работническия дом.
- Септември, 27*
София Произнася реч пред публично протестно събрание в градината на Работническия дом, свика-

но от местния работнически съвет по повод жертвите, дадени от работниците при строежа на храма «Александър Невски».

Септември, 28
София В. «Работнически вестник», бр. 58, публикува статията на Г. Димитров «Да бъдем готови!», написана по повод на обявената Итало-турска война и застрашаването на мира на Балканите.

Член на делегацията, която поднася на министъра А. Франгя протеста на софийското работничество срещу нехайното отношение на буржоазната държава към работниците, по повод дадените от тях жертви при поставяне на камбаните на храма «Александър Невски».

Пронзася надгробно слово при погребението на загиналите строителни работници при поставянето на камбаните на храма «Александър Невски».

Октомври, 1
София В. «Печатарски работник», бр. 8, публикува статията на Г. Димитров «Благоприятният момент», в която се подчертава, че успешната за социалдемократията изборна борба създава почва за професионалното организиране на работниците.

Октомври, 3
София В. «Работнически вестник», бр. 60, публикува статията на Г. Димитров «Будапещенската резолюция».

Произнася реч във връзка с голямата трамвайна катастрофа по Княжевската линия пред публично събрание, свикано от местната транспортна секция в Работническия дом.

Октомври, 5
София Изнася сказка на тема «Решението на Интернационалната синдикална конференция в Будапеща и единството на печатарските работници» пред публично събрание, свикано от местната печатарска секция.

Октомври, 6
София Окръжно на Синдикалния комитет на ОРСС до централните настоятелства и секциите на професионалните съюзи и до местните работнически съвети, подписано от Г. Димитров, за масовизирането и организационното укрепване на професионалните съюзи.

- Октомври, 7* В. «Работнически вестник», бр. 62, публикува статията на Г. Димитров «След Будапещенската конференция».
София
- Октомври, 10* В. «Работнически вестник», бр. 63, публикува статията на Г. Димитров «Революционният синдикализъм».
София
- Октомври, 12* В. «Работнически вестник», бр. 64, публикува статията на Г. Димитров ««Революционният синдикализъм» и Интернационалът».
София
- Октомври, 19* В. «Работнически вестник», бр. 67, публикува статията на Г. Димитров «Професионалният печат».
София
- Октомври, 20* В. «Кожаро-обушар», бр. 1, публикува статията на Г. Димитров «Към организация и борба».
Пловдив
- Октомври, 21* Произнася реч пред голямо рудничарско събрание за положението в мината.
Перник
- Октомври, 25* В. «Работнически вестник», бр. 70, публикува статията на Г. Димитров «Празникът на пернишката мина», в която се изобличава лицемерието на минната дирекция във връзка с устройваните от нея «тържества».
София
- Ноември, 1* Произнася реч на тема «Задачите на българските работници след Международната синдикална конференция в Будапеща» пред публично събрание в работническия клуб «Искра».
Нова Загора
На конференция на синдикалните функционери дава упътвания за тяхната работа.
- Ноември, 9* В. «Работнически вестник», бр. 76, публикува статията на Г. Димитров «Финансовото засилване на професионалните съюзи».
София
- Ноември, 14* Осъден от Софийския окръжен съд на 1 месец затвор и 50 лв. глоба за «обида» на Ив. Мутафов (широк социалист), когото в печата и на публични събрания е нарекъл полицейски шпионин.
София
- Ноември, 23* Произнася реч пред конференция на настоятелствата и контролните комисии на професионалните съюзи по въпроса за организирането на работниците и за заздравяването на синдикалните организации.
Варна
- Декември, 3* В. «Работнически вестник», бр. 19, публикува статията на Г. Димитров «Всички на протест!», с
София

призив към работниците да участвуват в протестната акция на БРСДП (т. с.) срещу държавния бюджет за 1912, който отразява противоработническата и противонародна политика на буржоазната държава.

Декември, 10 В. «Работнически вестник», бр. 25, публикува
София статията на Г. Димитров «Новият удар върху Закона за женския и детския труд».

Декември, 12 В. «Печатарски работник», бр. 10, публикува
София статията на Г. Димитров «Една годишнина» по повод годишнината от общата печатарска стачка в София (1910).

Декември, 14 В. «Работнически вестник», бр. 27, публикува
София статията на Г. Димитров «Неделната и празнична почивка».

Декември, 21 В. «Търговски служащ», бр. 7, публикува ста
София тията на Г. Димитров «Женският труд в търговските заведения».

Края Г. Димитров е изпратен от Синдикалния коми
на декември, тет на ОРСС да преговаря с ръководството на
Белград Главния работнически съюз на Сърбия за подновяване на сключените през 1909 договори за сътрудничество между отрасловите синдикални организации на Сърбия и България.

Декември, 26 Произнася реч пред работническо събрание за
Белград живота и борбите на търговските работници в България.

1912

Януари, 7 Произнася реч в квартал «Ючбунар» по повод
София изборите за окръжни съвети.

Януари, 14 Произнася реч на вечеринка на келнеро-гот
София варските работници в театър «Аполо», устроена в полза на стачниците от бирарията и ресторанта «Батенберг».

Януари, 18 Произнася реч пред публично събрание на над
София ниচারите-железничари, състояло се в Работническият дом.

Януари, 19 Произнася реч пред работническо събрание на
Русе тема «Царските тържества и мизерията на работническата класа».

- Януари, 22* *Варна* Говори пред публично събрание на тема «Акцията за работническо законодателство и комитетите на труда».
- Януари, 28 —*
февруари, 5 и 7 *София* В. «Работнически вестник», бр. 64, 71 и 72, публикува статията на Г. Димитров «Комитетите на труда».
- Февруари, 9* *София* В. «Работнически вестник», бр. 74, публикува статията на Г. Димитров «Келнеро-готварският конгрес».
- Февруари, [12]* *София* Произнася пред публично събрание в Работническият дом реч на тема «Под съд «демократията!»», в която изобличава злоупотребите на правителствата на Ал. Малинов (1908—1911).
- Февруари, 14* *София* В. «Работнически вестник», бр. 78, публикува статията на Г. Димитров «Министерството и комитетите на труда».
- Февруари, 16* *София* Произнася реч на тема «Общинският избор в Самоков» пред публично събрание, организирано от Местния партийен комитет.
- Февруари, 24* *София* Изпраща телеграма до Томас Ащън, секретар на Международната рудничарска федерация, в която от името на българския пролетариат се изказват пожелания за победоносен край на общата рудничарска стачка в Англия.
- Февруари, 29* *София* Произнася реч на тема «Комитетите на труда и работническите организации» пред протестно събрание, свикано от местния работнически съвет в Работническият дом.
- Март, 4* *София* В. «Работнически вестник», бр. 95, публикува статията на Г. Димитров «Изборите за работнически представители».
- Произнася от името на Синдикалния комитет на ОРСС и ЦК на БРСДП (т. с.) приветствена реч пред II годишен конгрес на Съюза на транспортните работници.
- Март, [7]* *София* Издигната е кандидатурата на Г. Димитров за работнически представител в местния комитет на труда от страна на социалдемократическите професионални съюзи.
- Март, 9* *София* Произнася реч на тема «Комитетите на труда и конкурентните организации» пред публично про-

- тестно събрание, свикано от местния работнически съвет.
- Март, 10*
София В. «Работнически вестник», бр. 100, публикува статията на Г. Димитров «Пред 11 март» във връзка с предстоящите избори за работнически представители в комитетите на труда.
- Март, 12*
София Произнася реч пред събрание в Работнически дом по повод отлагането на избора за работнически представител в местния комитет на труда.
- Март, 13*
София В. «Работнически вестник», бр. 102, публикува статията на Г. Димитров «Резултатите от изборите за работнически представители».
- Март, 15*
София В. «Работнически вестник», бр. 104, публикува протест на Синдикалния комитет на ОРСС до Министерството на труда по повод извършените беззакония, нередности и фалшификации в изборите за работнически представители, подписан от Г. Димитров.
- Март, 18*
София В. «Работнически вестник», бр. 107, публикува статията на Г. Димитров «Деветият синдикален конгрес».
- Март, 24*
София В. «Работнически вестник», бр. 112, публикува писмо на Синдикалния комитет на ОРСС до софийския окръжен управител във връзка с предстоящите избори за работнически представител в Софийския комитет на труда, подписано от Г. Димитров.
- Март, 24 и 27*
София Участвува в работата на IV редовен конгрес на Работническият печатарски съюз.
- Март, 24*
София Прави изказване пред конгреса, в което критикува някои организационни слабости на съюза и недостатъците в редактирането на в. «Печатарски работник».
- Март, 25—26*
София Делегат на Синдикалния комитет на ОРСС на IX редовен конгрес на ОРСС.
- Март, 25*
София Изнася отчета на Синдикалния комитет на ОРСС за дейността на съюза през 1911.
- След разискванията по отчета на Синдикалния комитет прави заключителни бележки.
- Март, 26*
София Изнася пред конгреса доклад за изменения в съюзния устав.

- Прави предложение по бюджета на ОРСС за 1912.
- Прави предложение във връзка с печатната пропаганда сред инородните работници в България.
- Предлага резолюция по Закона за женския и детския труд.
- Март, 27*
София Преизбран за член на Централното настоятелство на Работническия печатарски съюз.
- Предлага резолюция-протест против потъпкването на работническото законодателство и беззаконията на правителството при провеждането на изборите за работнически представители в комитетите на труда.
- Преизбран за секретар-каснер на Синдикалния комитет на ОРСС.
- Март, 27—28*
София Участва в работата на IV редовен конгрес на Работническия шивашки съюз като представител на ЦК на БРСДП (т. с.) и Синдикалния комитет на ОРСС.
- Март, 27*
София Произнася поздравителна реч при откриването на конгреса.
- Март, 28*
София Произнася пред конгреса заключителна реч с пожелания за ползотворна работа за изграждането на мощна професионална шивашка организация.
- Март, 30*
София Избран за председател на Централното настоятелство на Работническия печатарски съюз.
- Април, 1*
София Произнася реч пред протестно събрание, свикано от местния работнически съвет по повод политиката на общоделците по време на изборите за работнически представители в комитетите на труда.
- Април, 14*
София Произнася реч пред публично събрание в квартал «Коньовица» по случай празника на труда Първи май.
- Април, 17*
София В. «Работнически вестник», бр. 131, публикува статията на Г. Димитров «Синдикалното движение и социализмът».
- Април, 18*
София Произнася реч на митинг пред работническия клуб, свикан по случай празника на труда и международната солидарност Първи май.

- Май, 10* В. «Работнически вестник», бр. 148, публикува
София статията на Г. Димитров «Към 10 000!», в която авторът апелира за масовизиране на професионалните съюзи.
- Май, 12* В. «Печатарски работник», бр. 4, публикува ста-
София тията на Г. Димитров «Към нови борби!»
- Май, 14* Участва в заседанието на Общия работниче-
София ски съвет, на което се разглежда касирането на изборите за работнически представители в комитетите на труда в Пловдив, Русе, Бургас и други градове.
- Май, [14]* Изпраща от името на Синдикалния комитет на
София ОРСС протест до Министерството на търговията, промишлеността и труда по повод касирането на изборите за работнически представители в комитетите на труда в Пловдив, Русе, Бургас и други големи градове.
- Май, 18* В. «Работнически вестник», бр. 153, публикува
София статията на Г. Димитров «Извънредният келнеро-готварски конгрес».
- Май, 20* Произнася реч на тема «Те и ние в синдикалното
София движение» пред събрание в градината на Работническият дом.
- Май, 22* Произнася реч на тема «Исканията на Метало-
София работническият съюз, тяхното извоюване и обединенето на българските металорботници», произнесена пред публично събрание.
- Май, 24* В. «Работнически вестник», бр. 158, 160, 161.
юни, 2 162, 163, 165 и 166 публикува серия статии на Г. Димитров под заглавие «Една равносметка», в които авторът прави анализ на развитието на синдикалното движение в България.
- Май, 25* Г. Димитров пише предговор към книгата на
София Аделаида Поп «Книжка за младите работнички».
- Май, 30* Произнася реч пред събрание на местната пе-
София чатарска секция на тема «Предстоящата ни дейност».
- Юни, 13* Изнася реферат пред секционен печатарско съб-
София рание на тема «Нашият Народен дом».

- Юни, 16* Изпраща от името на Синдикалния комитет на *София* ОРСС поздравителна телеграма до VI синдикален конгрес на Общия синдикален съюз в Босна и Херцеговина.
- Юни, 22* В. «Работнически вестник», бр. 183, публикува *София* статията на Г. Димитров «Отговорът на нашата равносметка», в която изтъква несъстоятелността на критиката на в. «Народ» за статиите му «Една равносметка».
- Юни, 23* В. «Работнически вестник», бр. 184, публикува *София* статията на Г. Димитров «Работническите злополуки».
- Юни, 25* Изпраща поздравителна телеграма до XIII *София* международен рудничарски конгрес в Амстердам.
- Пише предговор към брошурата «Работническото единство и неговите врагове».
- Юни, 29* В. «Работнически вестник», бр. 189, публикува *София* статията на Г. Димитров «Празникът на злодейците», в която авторът изобличава демагогията на буржоазните управници, които вместо да въведат работническо законодателство, устройват благотворителен «празник на розите» за борба срещу туберкулозата.
- Юни, 28—29* — Изпраща до редакцията на «Работнически вестник» *юли, 1—3* «Писма из Румъния» — серия статии, в *Букурещ* които проследява положението на работническата класа и развитието на работническото движение в Румъния; дава подробна информация за социалдемократическия конгрес и за годишните конференции на металоработниците и обушарите.
- Юни, 29* — Участва в работата на II редовен конгрес на *юли, 1* Румънската социалдемократическа партия и на *Букурещ* румънските синдикати като делегат на БРСДП (т. с.) и ОРСС.
- Юни, 29* Произнася поздравителна реч при откриването на II редовен конгрес на Румънската социалдемократическа партия и на румънските синдикати. *Букурещ*

- Юли, 2* Участвува в работата на конференцията на румънските металоработници като делегат на Металоработническият съюз към ОРСС. Произнася поздравителна реч.
- Юли, 4* Г. Димитров е екстерниран от Румъния, където е делегат на II редовен конгрес на Румънската социалдемократическа партия и на румънските синдикати.
- Юли, 9* Произнася реч за развитието на работническото движение в Румъния пред публично събрание, свикано от местната партийна организация и Работническият дом.
- Юли, 10 — август, 10* Излежава едномесечен тъмничен затвор в Чернатата джамия, осъден от Софийския окръжен съд за «обида» на Ив. Мутафов (широк социалист).
- Юли, 16* Г. Димитров пише в затвора предговор към предведената от него брошура «Борбата за надница».
- Юли, 26* Изпраща до редакцията на «Работнически вестник» благодарствено писмо до всички организации и отделни лица за изпратените му в затвора насърчителни писма и телеграми.
- Август, 3 и 5* Пише в затвора три писма под заглавие «На Чернатата джамия», в които описва убийствените условия и режим, на които са подложени затворниците.
- Август, 15* В. «Работнически вестник», бр. 227, публикува статията на Г. Димитров «Новият професионален съюз», написана по повод създаването на Съюза на стронтелните работници.
- Август, 15—17* Делегат на XIX конгрес на БРСДП (т. с.).
Русе
- Август, 16* Избран от конгреса за член на комисията за изработване резолюция по реферата «Борбата за извоюване общ закон за всестранна защита на работническите интереси».
Русе
- Прензбран за член на ЦК на БРСДП (т. с.).
- Август, 17* Предлага и обосновава пред конгреса резолюцията «Борбата за извоюване на общ закон за всестранна защита на работническата класа».
Русе

Август, 17 Пронзая от името на ЦК на БРСДП (т. с.)
Русе приветствена реч към участниците в Учредителната конференция на Съюза на работническата социалдемократическа младеж в България.

Септември, 5 В. «Работнически вестник», бр. 244, публикува
София статията на Г. Димитров «Всички на работа!» за засилване на агитацията сред неорганизираните работници и привличането им в професионалните съюзи.

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР КЪМ ТОМ ТРЕТИ	7
-----------------------------------	---

1911

ДОКЛАД ДО VII МЕЖДУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ПР ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ СИНДИКАЛНИ ЦЕНТРАЛИ В БУДАПЕЩА. <i>15/28 юли</i>	21
* ДО МИХАИЛ ХЛЕБАРОВ. <i>29 юли</i>	47
ДЕСЕТГОДИШНИЯТ ЮБИЛЕЙ НА ЮГОСЛАВЯНСКО- ТО РАБОТНИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО «СВОБОДА» В БУДАПЕЩА	48
* ДО ДИМИТЪР БЛАГОЕВ. <i>31 юли</i>	50
ДО ЦЕНТРАЛНИТЕ НАСТОЯТЕЛСТВА И СЕКРЕТА- РИТЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И ДО МЕСТ- НИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ. <i>22 август</i>	51
НАПРЕД КЪМ ИЗБОРНИТЕ УРНИ	54
СЛЕД ИЗБОРИТЕ	57
* ДО А. ХУГЛЕР—БЕРН. <i>7/20 септември</i>	60
БУРГАСКАТА ПРИСТАНИЩНА СТАЧКА	61
ДЪРЖАВАТА И СТАЧКАТА НА БУРГАСКИТЕ ПРИ- СТАНИЩНИ РАБОТНИЦИ	64

* ДО РЕДАКЦИЯТА НА В. «РАБОТНИЧЕСКИ ВЕСТНИК». 9—11 септември	68
* ДО ГЛАВНИЯ РАБОТНИЧЕСКИ СЪЮЗ В СЪРБИЯ. 9—11 септември	69
КЪМ ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ. 12 септември	70
ТРАНСПОРТНИЯТ СЪЮЗ	71
* ЗА СТАЧКАТА НА ПРИСТАНИЩНИТЕ РАБОТНИЦИ В БУРГАС. 15 и 16 септември	74
КЪМ ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ. 19 септември	76
КРАЯТ НА ПРИСТАНИЩНАТА СТАЧКА	78
ПОУКИТЕ ОТ ПРИСТАНИЩНАТА СТАЧКА	82
КЪМ МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ. 23 септември	86
КЪМ ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ. 26 септември	87
ДА БЪДЕМ ГОТОВИ!	89
ПРЕД НОВИТЕ ТРИ ГРОБА!	93
БЛАГОПРИЯТНИЯТ МОМЕНТ	98
БУДАПЕЩЕНСКАТА РЕЗОЛЮЦИЯ	101
ДО ЦЕНТРАЛНИТЕ НАСТОЯТЕЛСТВА И СЕКЦИИТЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ. 6 октомври	106
СЛЕД БУДАПЕЩЕНСКАТА КОНФЕРЕНЦИЯ	110
«РЕВОЛЮЦИОННИЯТ СИНДИКАЛИЗЪМ»	115
«РЕВОЛЮЦИОННИЯТ СИНДИКАЛИЗЪМ» И ИНТЕРНАЦИОНАЛЪТ	120

РУСЕНСКИТЕ РАБОТНИЦИ И ПРЕДСТОЯЩАТА АКЦИЯ	124
ПРОФЕСИОНАЛНИЯТ ПЕЧАТ	128
ПРАЗНИКЪТ НА ПЕРНИШКАТА МИНА	132
ФИНАНСОВОТО ЗАСИЛВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ	135
ВСИЧКИ НА ПРОТЕСТ!	140
СИЛАТА НА РАБОТНИЦИТЕ	143
НОВИЯТ УДАР ВЪРХУ ЗАКОНА ЗА ЖЕНСКИЯ И ДЕТСКИЯ ТРУД	145
ЕДНА ГОДИШНИНА	149
НЕДЕЛНАТА И ПРАЗНИЧНА ПОЧИВКА	153
ЖЕНСКИЯТ ТРУД В ТЪРГОВСКИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ	157
* ДО ДРАГОЙ КОДЖЕЙКОВ. 26 декември	160
* РЕЧ НА СЪБРАНИЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ СЛУЖЕЩИ В БЕЛГРАД	161

1912

* ДО МЕСТНИЯ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТ — ПЕЩЕРА. 13 януари	166
КОМИТЕТИТЕ НА ТРУДА	167
ДЕВЕТИЯТ СИНДИКАЛЕН КОНГРЕС. 8 февруари ..	175
КЕЛНЕРО-ГОТВАРСКИЯТ КОНГРЕС	177
МИНИСТЕРСТВОТО И КОМИТЕТИТЕ НА ТРУДА..	181

САМОКОВСКАТА КОМУНА И СОФИЙСКОТО РАБОТНИЧЕСТВО	184
СЛЕД ИЗБИРАТЕЛНИЯ ПЕРИОД	185
* ДО THOMAS ASHTON — МАНЧЕСТЪР. <i>24 февруари</i> ..	189
РЕШЕНИЯТА НА КЕЛНЕРО-ГОТВАРСКИЯ СЪЮЗ	190
ЗА БОРЕЩИТЕ СЕ РУДНИЧАРИ В АНГЛИЯ! ..	194
КОМИТЕТИТЕ НА ТРУДА И РАБОТНИЧЕСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ	195
ИЗБОРИТЕ ЗА РАБОТНИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ..	199
ПО ИЗБОРИТЕ ЗА РАБОТНИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ. <i>9 март</i>	203
ПРЕД 11 МАРТ	204
РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗБОРИТЕ ЗА РАБОТНИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ	209
ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ. <i>14 март</i> ..	212
ПРОТЕСТЪТ НА СИНДИКАЛНИЯ КОМИТЕТ. <i>15 март</i>	213
КОМИТЕТИТЕ НА ТРУДА ..	218
* ДО ОБЕДИНЕНИЕТО НА ПРОФСЪЮЗИТЕ В ДАНИЯ — КОПЕНХАГЕН. <i>15/28 март</i>	220
ДЕВЕТИЯТ СИНДИКАЛЕН КОНГРЕС	221
ПРЕДСТОЯЩИТЕ ПРОФЕСИОНАЛНИ КОНГРЕСИ	225
ПО ИЗБОРА ЗА РАБОТНИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛ В СОФИЯ	230
* ИЗКАЗВАНЕ НА IV РЕДОВЕН КОНГРЕС НА РАБОТНИЧЕСКИЯ ПЕЧАТАРСКИ СЪЮЗ. <i>24 март</i>	232
ПРЕД IX СИНДИКАЛЕН КОНГРЕС	234

ДЕВЕТИ РЕДОВЕН КОНГРЕС НА ОБЩИЯ РАБОТНИЧЕСКИ СИНДИКАЛЕН СЪЮЗ В БЪЛГАРИЯ. 25—26 март	237
1. Отчет на Комитета на ОРСС за 1911 г. 25 март	239
2. * Заключителни бележки след разискванията по отчета. 25 март	279
3. * Предложения за изменения в съюзния устав. 26 март	283
4. * Предложение по бюджета на ОРСС за 1912 г. 26 март	285
5. * Предложение във връзка с печатната пропаганда сред иномородните работници в България. 26 март	286
6. Резолюция по Закона за женския и детския труд. 26 март	287
* IV РЕДОВЕН КОНГРЕС НА РАБОТНИЧЕСКИЯ ШИВАШКИ СЪЮЗ. 27—28 март	289
1. * Реч при откриването на конгреса. 27 март	291
2. * Реч при закриването на конгреса. 28 март	292
ПО НОВИТЕ ИЗБОРИ ЗА РАБОТНИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ. 29 март	293
ДО ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ. 31 март	294
ПРОТЕСТЪТ НА СОФИЙСКОТО РАБОТНИЧЕСТВО	295
ДО ЦЕНТРАЛИТЕ И СЕКЦИИТЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ. 4 април	297
ДО ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ. 5 април	299
ПЪРВИ МАЙ И ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ	301
ЗА РЕЗЕРВНИЯ ФОНД ЗАЩИТА И БОРБА. 15 април	303
СИНДИКАЛНОТО ДВИЖЕНИЕ И СОЦИАЛИЗМЪТ	304
* РЕЧ НА МАЙСКАТА МАНИФЕСТАЦИЯ В СОФИЯ	308
КЪМ 10 000!	310

КЪМ НОВИ БОРБИ	314
КЪМ МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ И ВСИЧКИ СИНДИКАЛНИ И ПАРТИЙНИ ДРУГАРИ. <i>13 май</i> ..	318
ПРОТЕСТ ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ТЪРГОВИЯТА, ПРОМИШЛЕННОСТТА И ТРУДА. <i>14 май</i>	321
* ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ. <i>15 май</i> ..	323
ИЗВЪНРЕДНИЯТ КЕЛНЕРО-ГОТВАРСКИ КОНГРЕС	326
ЗА РЕЗЕРВНИЯ ФОНД ЗАЩИТА И БОРБА. <i>18 май</i> ..	329
* ДО Н. Г. НАЗАРЧЕВ — гр. ФЕРДИНАНД. <i>20 май</i> ..	330
РАБОТНИЧЕСКОТО ЕДИНСТВО И НЕГОВИТЕ ВРАГОВЕ	331
ПРЕДГОВОР	333
ПРЕДИ И СЕГА	337
Българският пролетариат и «Обединеният» синдикален съюз	340
Финансите на «Обединения» съюз	344
Дейността и борбите на «Обединения» синдикален съюз	348
Дисциплината и моралът в «Обединения» синдикален съюз	351
Обединението и «обединените»	355
Работническото обединение	359
Приложение	365
ПРЕДГОВОР към брошурата на Аделаида Пол «Книжка за младите работнички». <i>25 май</i>	369
ПРЕДСТОЯЩАТА НИ ДЕЙНОСТ	371
* ДО ФРАНЦ РАУШЕР — САРАЕВО. <i>16 юни</i> ..	375
ОТГОВОРЪТ НА НАШАТА РАВНОСМЕТКА	376
РАБОТНИЧЕСКИТЕ ЗЛОПОЛУКИ	381

ДО XXIII МЕЖДУНАРОДЕН РУДНИЧАРСКИ КОНГРЕС — АМСТЕРДАМ. 25 юни	388
ДО ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ. 26 юни	389
ДО ЦЕНТРАЛНИТЕ НАСТОЯТЕЛСТВА НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ. 27 юни	391
СТАТИСТИКА ЗА РАБОТНИЧЕСКИТЕ ЗЛОПОЛУКИ. 28 юни	392
ПРАЗНИКЪТ НА ЗЛОДЕЙЦИТЕ	393
СТАТИСТИКАТА ЗА УСЛОВИЯТА НА ТРУДА. 29 юни	396
* РЕЧ ПРИ ОТКРИВАНЕТО НА ВТОРИЯ РЕДОВЕН КОНГРЕС НА РУМЪНСКАТА СОЦИАЛДЕМОКРАЦИЯ. 29 юни	397
П И С М А И З Р У М Ъ Н И Я	399
I. Индустрална и работническа Румъния. 28 юни ..	401
II. Вторият социалдемократически конгрес в Румъния. 29 юни	407
III—IV. Състоянието на партията и синдикатите. 29 юни ..	410
V—VI. Решенията на конгреса. 2 юли	419
VII. Годишните конференции на металоработниците и обущарите. 3 юли	427
* ДО РЕДАКЦИЯТА НА «РАБОТНИЧЕСКИ ВЕСТНИК». 4 юли	430
ИЗЛОЖЕНИЕ ДО МЕЖДУНАРОДНИЯ ПЕЧАТАРСКИ СЕКРЕТАРИАТ — ЩУТГАРТ	431
ЗА НАРОДНИЯ ДОМ	443
ПРЕДГОВОР към брошурата «Борбата за надница». 16 юли	446
ПИСМО ДО РЕДАКЦИЯТА. 15 юли	449

ПИСМА ИЗ ЧЕРНАТА ДЖАМИЯ. 3 и 5 <i>август</i>	451
НОВИЯТ ПРОФЕСИОНАЛЕН СЪЮЗ	467
БОРБАТА ЗА ИЗВОЮВАНЕ НА ОБЩ ЗАКОН ЗА ВСЕСТРАННА ЗАЩИТА НА РАБОТНИЧЕСКИТЕ ИН- ТЕРЕСИ	470
* ПРИВЕТСТВИЕ КЪМ УЧАСТНИЦИТЕ В УЧРЕДИТЕЛНАТА КОНФЕРЕНЦИЯ НА СЪЮЗА НА РАБОТНИЧЕСКАТА СОЦИАЛ- ДЕМОКРАТИЧЕСКА МЛАДЕЖ В БЪЛГАРИЯ	473
ВСИЧКИ НА РАБОТА!	474
ДО ЦЕНТРАЛНИТЕ НАСТОЯТЕЛСТВА НА ПРОФЕ- СИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ И ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИ- ЧЕСКИ СЪВЕТИ. 6 септември.	479
ПОДГОТВИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ	481
1912	
ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ В ГЕРМАНИЯ	483
ПРИЛОЖЕНИЕ	491
1911	
* ДО НАСТОЯТЕЛСТВОТА НА МЕСТНИТЕ ПРОФЕСИО- НАЛНИ СЕКЦИИ. 25 юли	493
ДА ПОМОГНЕМ НА ЛОКАУТИРАНИТЕ РАБОТНИ- ЦИ В НОРВЕГИЯ! 8 август	494
МАНИФЕСТ КЪМ ВСИЧКИ РАБОТНИЦИ И РАБОТ- НИЧКИ В БЪЛГАРИЯ. 12 август	495
КЪМ ФИНАНСОВО ЗАСИЛВАНЕ НА СЪЮЗИТЕ. 28 октомври	500
ДА СЕ ЗАПОМНИ!	501

1912

ОКОЛО ИЗБОРА ЗА РАБОТНИЧЕСКИ ПРЕДСТАВИ- ТЕЛ В СОФИЯ	503
* ДО ЦЕНТРАЛНИТЕ НАСТОЯТЕЛСТВА И СЕКЦИИ- ТЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ.	505
* ДО ГЛАВНИЯ РАБОТНИЧЕСКИ СЪЮЗ — СЪРБИЯ. <i>[30 април]</i>	507
ПРАВИЛНИК ЗА РЕЗЕРВНИЯ ФОНД ЗАЩИТА И БОРБА	508
ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ. <i>17 май</i> ..	510
ДО МЕСТНИТЕ РАБОТНИЧЕСКИ СЪВЕТИ. <i>6 юли</i>	511
БЕЛЕЖКИ	512
ПОКАЗАЛЕЦ НА ПЕРИОДИЧНИТЕ ИЗДАНИЯ	565
ПОКАЗАЛЕЦ НА ЦИТИРАНАТА И СПОМЕНАВАНАТА ЛИТЕ- РАТУРА	572
ИМЕНЕН ПОКАЗАЛЕЦ.. .. .	574
ГЕОГРАФСКИ ПОКАЗАЛЕЦ	612
ДАТИ ОТ ЖИВОТА И ДЕЙНОСТТА НА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ, <i>юли 1911 — септември 1912</i>	617

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

Съчинения

Том

3

Второ издание

Редактор на издателството Иванка Найденова
Съставител на показалците и на бнохрониката Гинка Стайкова
Художник Тотю Данов
Художествен редактор Александър Хачатурян
Технически редактор Ронка Кръстанова
Коректор Елена Димитрова

Издателски № 6948

Дадена за набор на 3. VI.1982 г.

Подписана за печат на 28. IX.1982 г.

Излязла м. октомври

Печатни коли 40. Издателски коли 33,60

Условно-издателски коли 33,80. Формат 84/108/32

Тираж 20115. Цена 1,60 лв.

Код 22/9531179622/0102-33-82

Партиздат — София, бул. «В. И. Ленин» № 47
ПК «Димитър Благоев» — София, ул. «Н. Ракитин» № 2